

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Osoby po 45. roku życia na rynku pracy Lubelszczyzny

**Prognozy
opracowane w ramach projektu**

Zarządzanie wiekiem i przeciwdziałanie dyskryminacji zawodowej
osób po 45. roku życia odpowiedzią na problem starzenia się
zasobów ludzkich województwa lubelskiego

Zarządzanie wiekiem i przeciwdziałanie dyskryminacji zawodowej
osób po 45. roku życia odpowiedzią na problem starzenia się
zasobów ludzkich województwa lubelskiego

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPOJNOŚCI

● Instytut Nauk
● Społeczno-
● Ekonomicznych

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Osoby po 45. roku życia na rynku pracy Lubelszczyzny

Prognozy

opracowane w ramach projektu

Praca zbiorowa

Projekt **Zarządzanie wiekiem i przeciwdziałanie dyskryminacji zawodowej osób po 45. roku życia odpowiedzią na problem starzenia się zasobów ludzkich województwa lubelskiego** zrealizowano w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet VI – Rynek pracy otwarty dla wszystkich, Działanie 6.1 – Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie, Poddziałanie 6.1.1 – Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy.

Projekt realizowany przez Fundację Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. Żurawia 4 A, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
www.cbos.pl
(48 22) 625 76 23

**Opracowanie przygotowane przez Instytut Nauk Społeczno-Ekonomicznych sp. z o.o.
Prognozy opracowali**

Edyta Łaszkiwicz
Joanna Stopolska
Agnieszka Szkudlarek

Redakcja naukowa

dr Michał Mackiewicz

Redakcja

Zbigniew Kuchta, Anna Pączkowska

Materiały przygotowali

Artur Dąbrowski, Marcin Gołębiowski, Agata Grabowska,
Agata Kozłowska, Kamil Psut

Korekta

Anna Strożek

Skład i łamanie

Anna Strożek

Projekt okładki

Krzysztof Janowski

Publikacja dystrybuowana bezpłatnie

ISBN 978-83-931811-4-8

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

● ● ● Instytut Nauk
● ● ● Społeczno-
● ● ● Ekonomicznych

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis treści

Wstęp	7
1. Prognoza ogólnych trendów gospodarczych	9
1.1. Trendy gospodarcze w województwie lubelskim	10
1.2. Trendy gospodarcze w podregionie białskim	17
1.2.1. Powiat miasta Biała Podlaska	18
1.2.2. Powiat bialski	20
1.2.3. Powiat parczewski	22
1.2.4. Powiat radzyński	23
1.2.5. Powiat włodawski	25
1.3. Trendy gospodarcze w podregionie chełmsko-zamojskim	27
1.3.1. Powiat biłgorajski	28
1.3.2. Powiat chełmski	29
1.3.3. Powiat miasta Chełm	31
1.3.4. Powiat hrubieszowski	33
1.3.5. Powiat krasnostawski	34
1.3.6. Powiat tomaszowski	36
1.3.7. Powiat zamojski	37
1.3.8. Powiat miasta Zamość	39
1.4. Trendy gospodarcze w podregionie lubelskim	41
1.4.1. Powiat lubartowski	42
1.4.1. Powiat lubelski	44
1.4.1. Powiat miasta Lublin	45
1.4.2. Powiat łęczyński	47
1.4.3. Powiat świdnicki	49
1.5. Trendy gospodarcze w podregionie puławskim	51
1.5.1. Powiat janowski	52
1.5.2. Powiat kraśnicki	53

1.5.3. Powiat łukowski	55
1.5.4. Powiat opolski	56
1.5.5. Powiat puławski	58
1.5.6. Powiat rycki	60
Podsumowanie prognoz trendów gospodarczych.....	62
2. Prognoza popytu na pracę osób w wieku niemobilnym.....	64
2.1. Popyt na pracę osób powyżej 45. roku życia z uwzględnieniem sekcji PKD w rolnictwie i przemyśle.....	70
2.2. Popyt na pracę osób powyżej 45. roku życia z uwzględnieniem sekcji PKD w usługach rynkowych	84
2.3. Popyt na pracę osób powyżej 45. roku życia z uwzględnieniem sekcji PKD w usługach nierynkowych	99
2.4. Wolne miejsca pracy	113
Podsumowanie prognoz popytu na pracę osób w wieku niemobilnym	128
3. Prognoza struktury wieku populacji według odsetka osób w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym oraz mobilnym i niemobilnym	130
3.1. Województwo lubelskie	131
3.2. Powiat bialski.....	142
3.3. Powiat miasta Biała Podlaska	145
3.4. Powiat biłgorajski	149
3.5. Powiat chełmski	152
3.6. Powiat miasta Chełm.....	155
3.7. Powiat hrubieszowski.....	158
3.8. Powiat janowski	161
3.9. Powiat krasnostawski	165
3.10. Powiat kraśnicki.....	168
3.11. Powiat lubartowski	172
3.12. Powiat lubelski.....	175
3.13. Powiat miasta Lublin.....	179
3.14. Powiat łączyński	182

3.15. Powiat łukowski.....	185
3.16. Powiat opolski.....	188
3.17. Powiat parczewski.....	191
3.18. Powiat puławski	195
3.19. Powiat radzyński	198
3.20. Powiat rycki	202
3.21. Powiat świdnicki	205
3.22. Powiat tomaszowski	208
3.23. Powiat włodawski	212
3.24. Powiat zamojski	215
3.24. Powiat miasta Zamość.....	218
Podsumowanie prognoz struktury demograficznej.....	222
4. Prognoza bezrobocia i zatrudnienia osób powyżej 45. roku życia	224
4.1. Prognozy bezrobocia osób w wieku powyżej 45. roku życia	225
4.1.1. Zróżnicowanie skali bezrobocia według wieku	226
4.1.2. Zróżnicowanie skali bezrobocia według płci wśród osób powyżej 45. roku życia	242
4.1.3. Zróżnicowanie skali bezrobocia według poziomu wykształcenia wśród osób powyżej 45. roku życia.....	256
4.1.4. Zróżnicowanie skali bezrobocia według stażu pracy	274
4.2. Prognozy zatrudnienia osób powyżej 45. roku życia	289
4.2.1. Zróżnicowanie zatrudnienia według wieku	290
4.2.2. Zróżnicowanie zatrudnienia według płci osób powyżej 45. roku życia	305
4.2.3. Zróżnicowanie zatrudnienia osób powyżej 45. roku życia według sekcji PKD.....	319
Podsumowanie prognoz bezrobocia i zatrudnienia osób w wieku powyżej 45. roku życia	334
Metodologia	336

Wstęp

Starzenie jest jednym z najważniejszych problemów współczesnych społeczeństw. Równocześnie z problemem starzenia się społeczeństwa obserwowany jest stały spadek urodzeń. Skutkiem tego jest przechodzenie znacznej liczebności osób w wieku średnim w wiek emerytalny oraz najmniej licznej populacji osób w wieku przedprodukcyjnym – w wiek produkcyjny. Prognozy trendów demograficznych w obrębie populacji w wieku produkcyjnym będą w istotny sposób kształtowały sytuację na rynku pracy. Należy uzmysłowić sobie zagrożenia płynące nie tylko z samego faktu starzenia się społeczeństw, ale również z obniżonej aktywności zawodowej osób po 45. roku życia. Spadek zasobów siły roboczej grozi niedoborem pracowników oraz załamaniem systemu emerytalnego. Rosnąca świadomość tych zagrożeń pozwala na odpowiednie ukierunkowanie celów polityki rynku pracy. Jednym z głównych celów tej polityki jest zwiększanie aktywności zawodowej osób starszych oraz przeciwdziałanie ich dyskryminacji zawodowej, a istotnym czynnikiem jego osiągnięcia jest właściwa polityka zarządzania wiekiem¹.

Niniejszy raport opracowano w ramach projektu *Zarządzanie wiekiem i przeciwdziałanie dyskryminacji zawodowej osób po 45. roku życia odpowiedzią na problem starzenia się zasobów ludzkich województwa lubelskiego*. Celem opracowania jest dostarczenie informacji umożliwiających podjęcie odpowiednich działań związanych z przeciwdziałaniem dyskryminacji osób po 45. roku życia na rynku pracy. Opracowane prognozy mogą być wykorzystane przez instytucje rynku pracy województwa lubelskiego w celu zwiększenia skuteczności wdrażania mechanizmów aktywizujących osoby w wieku niemobilnym. Szczegółowa analiza przeprowadzona na szczeblu powiatów oraz województwa może stanowić cenne źródło informacji o charakterze lokalnym.

Określenie przyszłych zmian sytuacji osób po 45. roku życia na rynku pracy umożliwia wykonanie kompleksowych predykcji najważniejszych kategorii reprezentujących rynek pracy. Istotnym z punktu widzenia dopasowania popytu i podaży pracy jest rozpoznanie i prognoza tendencji związanych ze skalą bezrobocia osób w wieku niemobilnym. Prognozy zatrudnienia i popytu na pracę w poszczególnych grupach wiekowych oraz sektorach ekonomicznych umożliwiają identyfikację kluczowych trendów na rynku pracy, stanowiąc warunek właściwego kształtowania działań związanych z aktywizacją zawodową osób w wieku niemobilnym. Z uwagi na fakt, iż sytuacja na rynku pracy jest uwarunkowana tempem zmian w całej gospodarce, a co za tym idzie, nie może być traktowana w sposób izolowany, w opracowaniu przedstawiono także prognozy przyszłej sytuacji gospodarczej wpływającej na rynek pracy. Jednym z czynników kształtującym w długim okresie sytuację na rynku pracy jest demografia.

---

¹ Litwiński J., Szanderska U., *Wstępne standardy zarządzania wiekiem w przedsiębiorstwie*, Warszawa 2010.

Należy podkreślić, że wykorzystana metodologia prognoz uwzględnia znaczenie przewidywanych trendów demograficznych. Ponadto, obszerna analiza struktury demograficznej w poszczególnych powiatach województwa lubelskiego stanowi jedną z części niniejszego opracowania.

Raport składa się z czterech rozdziałów – z czego pierwszy został poświęcony trendom gospodarczym istotnym z punktu widzenia zmian sytuacji na rynku pracy, drugi dotyczy popytu na pracę, z zaakcentowaniem sytuacji osób po 45. roku życia. Trzeci rozdział obejmuje predykcje struktury wieku populacji z uwzględnieniem odsetka osób w wieku mobilnym i niemobilnym, zaś czwarty dotyczy prognoz bezrobocia i zatrudnienia osób powyżej 45. roku życia.

Rozdział 1

Prognoza ogólnych trendów gospodarczych

Sytuacja na rynku pracy jest uwarunkowana tempem zmian w całej gospodarce, a co za tym idzie, nie może być traktowana w sposób izolowany. Poniższy rozdział podejmuje analizę zmian przyszłej sytuacji gospodarczej wpływającej na sytuację osób w wieku niemobilnym na rynku pracy. Przedstawione poniżej prognozy mogą stanowić źródło informacji przy kształtowaniu regionalnej polityki zatrudnienia na rynkach pracy Lubelszczyzny. Dokładna analiza poszczególnych jednostek terytorialnych pozwoliła również wskazać obszary dysponujące atrakcyjnymi rynkami pracy dla osób w wieku powyżej 45 lat.

Możliwości znalezienia zatrudnienia przez osoby powyżej 45. roku życia wynikają m.in. z zasobów siły roboczej na rynku pracy, ale również są pochodną poziomu rozwoju gospodarczego danego obszaru. Z tego względu w rozdziale uwzględniono prognozy produktu krajowego brutto jako podstawowego miernika aktywności gospodarczej. Wśród pozostałych zmiennych determinujących sytuację na rynku pracy wyróżnić można m.in. wielkość nakładów ponoszonych na inwestycje i rozwój w przedsiębiorstwach, koszty związane z zatrudnieniem oraz przeciętny poziom płac na danym obszarze.

O potencjale przedsiębiorstw, możliwościach konkurencji, a jednocześnie możliwościach zwiększania zatrudnienia świadczą ponoszone przez nie nakłady inwestycyjne. Inwestycje odzwierciedlają bowiem perspektywy rozwojowe, szanse utrzymania się na rynku oraz możliwość tworzenia większego potencjału gospodarczego. Kolejną grupę determinant sytuacji na rynku pracy stanowią koszty ponoszone przez przedsiębiorstwa, związane z utrzymaniem określonego poziomu zatrudnienia. Istotną ich część kształtują wynagrodzenia. Poziom płac przeanalizowano z punktu widzenia odchylenia od średniej krajowej (w przypadku całego województwa) oraz od średniego wynagrodzenia w województwie (w przypadku powiatów). Umożliwiło to identyfikację tych jednostek terytorialnych, w których korzystna sytuacja na rynku pracy jest stymulowana wysokim poziomem wynagrodzeń przeciętnych. Kluczowy, z punktu widzenia sytuacji osób w wieku niemobilnym na rynku pracy, jest także poziom rozwoju gospodarczego mierzony wielkością produktu krajowego brutto. Wyższy poziom rozwoju ma wpływ na kreowanie nowych miejsc pracy.

W celu podkreślenia różnicowania specyfiki poszczególnych części województwa lubelskiego, analiza przeprowadzona została z uwzględnieniem szczebla podregionów i powiatów. Różna jest też siła oddziaływania wymienionych kategorii na rynek pracy w poszczególnych powiatach i podregionach województwa lubelskiego.

1.1. Trendy gospodarcze w województwie lubelskim²

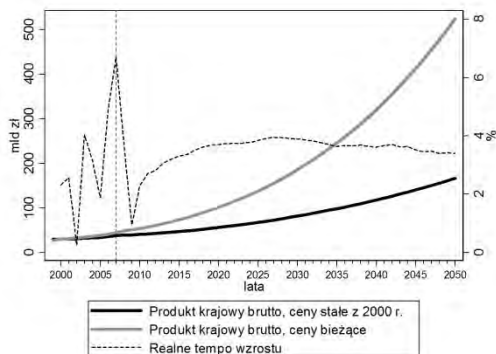

Województwo lubelskie jest usytuowane we wschodniej części Polski, obejmuje 25 122 km² powierzchni i jest trzecim województwem w Polsce pod względem zajmowanej powierzchni. Województwo lubelskie sąsiaduje od północy z województwami podlaskim i mazowieckim, od zachodu – ze świętokrzyskim i od południa – z podkarpackim. W jego skład wchodzi 24 powiaty (w tym 4 miasta na prawach powiatu) oraz 213 gmin. Stolicą województwa jest Lublin, stanowiący główny ośrodek rozwoju całego województwa. Lubelszczyzna stanowi jeden z największych regionów rolniczych w Polsce. Gospodarka jest tu zdominowana przez sektor rolniczy. Województwo jest krajowym liderem w uprawie m.in. chmielu, malin, porzeczek, truskawek. Rolnictwo koncentruje tu 43% całego zatrudnienia. Pozostałe osoby pracujące zatrudnione są w sektorze przemysłowym (18%), w usługach rynkowych (18%) oraz w usługach nierynkowych (21%). W przemyśle ważną rolę odgrywa branża budowlana, drzewna i meblarska. Rozwija się tu także przemysł wydobywczy – z Kopalnią Węgla Kamiennego w Bogdanie oraz maszynowy – z produkcją śmigłowców, traktorów, maszyn rolniczych i budowlanych. W 2009 roku funkcjonowało ponad 156 000 podmiotów gospodarczych w województwie, w tym 150 000 w sektorze prywatnym. Poziom przedsiębiorczości ukształtował się na poziomie 724 przedsiębiorstw przypadających na 10 000 mieszkańców. Najbardziej znane spośród firm funkcjonujących na Lubelszczyźnie to: Zakłady Azotowe Puławy, Lubelski Węgiel „Bogdanka”, Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego „PZL Świdnik”, Fabryka Łożysk Toczyńskich w Kraśniku, Mostostal Puławy czy Nałęczowianka. Sprzyjające warunki do inwestowania zapewniają m.in. podstrefy ekonomiczne i parki przemysłowe. Stopa bezrobocia w województwie lubelskim w 2009 roku wyniosła 12,8%. Oznacza to spadek o 5 punktów procentowych (p.p.) w porównaniu z 2004 rokiem, co jednak jest odzwierciedleniem tendencji krajowej. W 2009 roku udział bezrobotnych w liczbie mężczyzn w wieku produkcyjnym wyniósł 8,4%, zaś w przypadku kobiet było to 8,9%. W ostatnich latach zmniejszyło się również odchylenie przeciętnych wynagrodzeń od średniej krajowej, ale nadal przeciętne płace w województwie lubelskim odbiegają o niecałe 8% od średniego wynagrodzenia w Polsce. Jednym z atutów Lubelszczyzny jest lubelski ośrodek naukowy. Mieszczą się tu cztery uniwersytety, politechnika oraz prywatne uczelnie, działają także państwowe instytuty badawcze i centra badawczo-rozwojowe.

---

² Wstępną charakterystykę województwa lubelskiego opracowano na podstawie: www.lubelskie.pl [data dostępu: 25.10.2010]; Główny Urząd Statystyczny [dalej: GUS], Bank Danych Regionalnych [dalej: BDR], www.stat.gov.pl, dane dotyczące rynku pracy, podmiotów gospodarczych, wynagrodzeń [data dostępu: 25.10.2010].

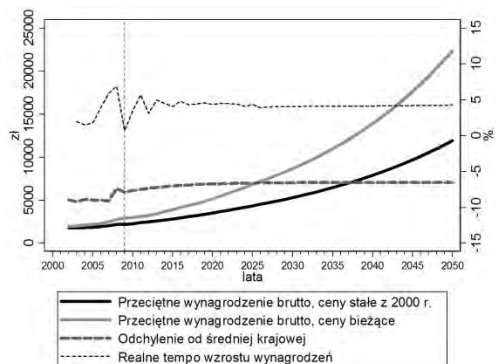
Punktem wyjścia w analizie sytuacji gospodarczej województwa jest produkt regionalny brutto. Począwszy od 1999 roku wartość PKB w cenach stałych i bieżących systematycznie rosła. W okresie 1999–2007 realne, średnioroczne tempo wzrostu wy-

Rys. 1.1. Produkt krajowy brutto (w mld zł) w województwie lubelskim

w tym czasie 67 451 mln zł, co stanowi wzrost o niecałe 30 mln zł w porównaniu do 2007 roku w ujęciu realnym). Zgodnie z prognozą przewiduje się, że w 2050 roku realne PKB wyniesie 166 263 mln zł. Co więcej, szacuje się, że tempo wzrostu gospodarczego ustabilizuje się i będzie podlegać niewielkiemu trendowi wzrostowemu (do 2027 roku). Po tym okresie szacuje się nieznaczny spadek tempa wzrostu wspomnianej kategorii (z 3,94% do 3,39% w 2050 roku).

Analizując przeciętne wynagrodzenie brutto w województwie lubelskim, obserwuje się stały wzrost w badanym okresie. W 2002 roku kształtowało się ono na poziomie 1941 zł, zaś w 2009 roku płace nominalne wynosiły już średnio 2891,30 zł, co stanowiło 92,1% średniej krajowej. Łącznie w analizowanym okresie historycznym płace wzrosły o 49%. Jednocześnie w latach 2002–2009 zmniejszyło się odchylenie poziomu wynagrodzeń w województwie od średniej krajowej z –8,97% w 2002 roku do –7,89% w roku 2009.

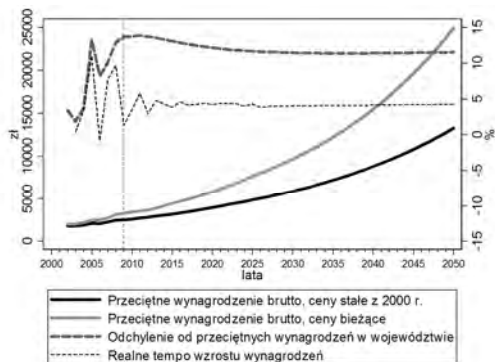

Rys. 1.2. Przeciętne wynagrodzenie brutto w województwie lubelskim

Przewiduje się, że do 2025 roku wynagrodzenie nominalne uzyska poziom 6838,9 zł i będzie stanowić 93,4% średniej krajowej. W kolejnych latach stanowiących horyzont predykcji szacuje się, że przeciętne wynagrodzenie w województwie będzie nadal wzrastać w podobnym tempie, osiągając poziom 22 358,4 zł

w ostatnim roku prognozy. Przewiduje się ponadto, że realne tempo wzrostu płac będzie oscylować wokół 4,22% rocznie w całym prognozowanym okresie. Oznacza to, że wynagrodzenie wyrażone w cenach stałych wzrośnie z 2188,3 zł w 2009 roku do 11 893,7 zł w 2050 roku (5,4-krotny wzrost).

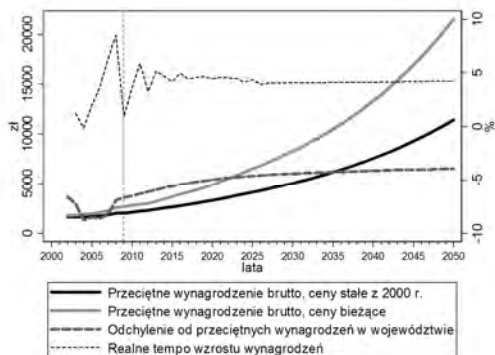
Przeciętne wynagrodzenie w sektorze rolniczym uległo znacznemu wzrostowi w okresie historycznym. W roku 2002 przeciętna płaca nominalna wynosiła 2007,1 zł, a w 2009 roku było to już 3285,6 zł (oznacza to wzrost o 63,4%). Największy realny

Rys. 1.3. Przeciętne wynagrodzenie brutto w sektorze rolniczym w województwie lubelskim

zrost miał miejsce w 2005 roku, bo wyniósł aż 11,02%. Przewiduje się, że w pierwszym okresie prognozy realna dynamika wzrostu będzie oscylować wokół 4,26% (od 2,95% w 2012 roku do 5,81% w 2010 roku), zaś od 2026 roku będzie wykazywać powolny trend rosnący – od 3,82% w 2026 roku do 4,26% w 2050 roku. Zgodnie z predykcją, wynagrodzenie w sektorze rolniczym wyrażone w cenach bieżących wyniesie 7636,2 zł w 2025 roku, a w 2050 roku wzrośnie do 24 936,1 zł. W całym analizowanym okresie przeciętna płaca w rolnictwie utrzymuje się na poziomie wyższym niż wynagrodzenie przeciętne w województwie. W 2002 roku płaca w rolnictwie była wyższa o 3,4%, ale w 2009 roku było to już 13,64%. Szacuje się, że ten rosnący trend utrzyma się do 2011 roku, a potem nastąpi stopniowy spadek przewagi do 11,53% w ostatnim roku predykcji.

W 2009 roku wynagrodzenie przeciętne (w cenach bieżących) w przemyśle wyniosło 2698,9 zł i było wyższe o 48,8%

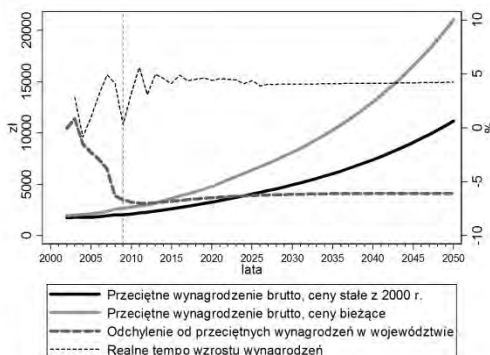

Rys. 1.4. Przeciętne wynagrodzenie brutto w sektorze przemysłowym w województwie lubelskim

w porównaniu do roku 2002. W całym okresie historycznym wynagrodzenie przeciętne było w omawianym sektorze niższe niż przeciętna płaca w województwie. Od 2008 roku obserwuje się jednak zmniejszanie ujemnego odchylenia (do -6,6% w 2009 roku). Zgodnie z prognozą przewiduje się, że tendencja zostanie utrzymana w kolejnych latach. Szacuje się, że przeciętne wynagrodzenie w przemyśle osiągnie poziom 6524,3 zł w 2025 roku (co będzie stanowić 95,4% średniej woje-

wódzkiej), a w 2050 roku wzrośnie do poziomu 21 482,9 zł (stanowiąc 96,08% średniej płacy ogółem). Predykcje wynagrodzeń w przemyśle w ujęciu realnym zakładają, że w 2025 roku płace osiągną poziom 4138,5 zł i będą ponad dwukrotnie wyższe od poziomu z 2009 roku (102,6%). W całym okresie prognozy średnioroczne realne tempo wzrostu wynagrodzeń będzie oscylować wokół 4,29% rocznie.

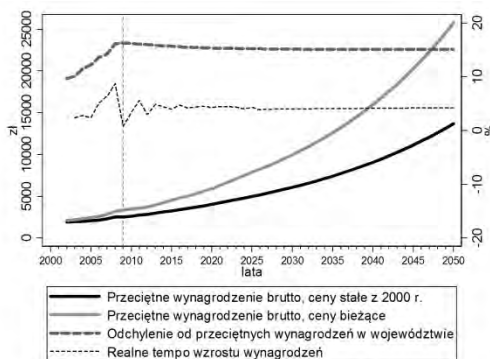
Nominalne przeciętne wynagrodzenie w sektorze usług rynkowych wzrosło w latach 2002–2009 zaledwie o 39%, z poziomu 1940,7 zł do 2698,4 zł. Niedostateczny wzrost płac w tym sektorze spowodował, że powiększyła się różnica pomiędzy

Rys. 1.5. Przeciętne wynagrodzenie brutto w sektorze usług rynkowych w województwie lubelskim

przestrzeni 2010–2050 przeciętne wynagrodzenie w cenach stałych w sektorze usług rynkowych wzrośnie 5,3-krotnie i wyniesie w ostatnim roku prognozy 11 171,1 zł.

Jak wynika z rysunku 1.6., najlepiej opłacanym sektorem w województwie lubelskim są usługi nierynkowe.

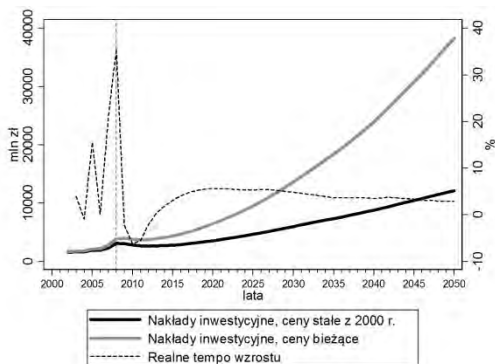
Rys. 1.6. Przeciętne wynagrodzenie brutto w sektorze usług nierynkowych w województwie lubelskim

wynagrodzeniem w omawianym sektorze a całą gospodarką w regionie. W 2002 roku odchylenie względne wyniosło $-0,02\%$, a w 2009 roku było to już $-6,67\%$. Zgodnie z predykcjami, dopiero po 2013 roku tendencja ulegnie odwróceniu. Prognozuje się, że wynagrodzenie w cenach bieżących w omawianym sektorze osiągnie poziom 6410,2 zł w 2025 roku (93,73% średniej płacy w województwie), a do 2050 roku wzrośnie do 21 000,1 zł (93,92% średniej wojewódzkiej). Zgodnie z prognozą, przeciętne realne tempo wzrostu będzie oscylować w okresie

przestrzeni 2010–2050 przeciętne wynagrodzenie w cenach stałych w sektorze usług rynkowych wzrośnie 5,3-krotnie i wyniesie w ostatnim roku prognozy 11 171,1 zł. Jak wynika z rysunku 1.6., najlepiej opłacanym sektorem w województwie lubelskim są usługi nierynkowe. W 2009 roku przeciętne wynagrodzenie w tym sektorze wyniosło 3361,9 zł i było wyższe o 16,27% od średniej płacy w województwie. Zgodnie z predykcjami tendencja ta zostanie utrzymana, ale w 2025 roku wysokość wynagrodzenia będzie stanowić już 115,21% średniej płacy w województwie i osiągnie poziom 7879,4 zł (w cenach bieżących). Analizując realne tempo wzrostu, w okresie historycznym nie zanotowano ujemnej dynamiki zmian. W latach 2010–2050 średnioroczne realne tempo

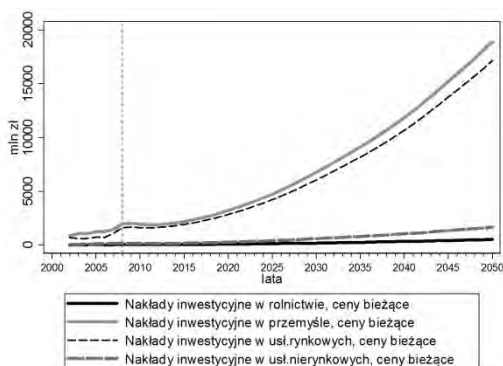
wzrostu będzie oscylować wokół 4,19%. W horyzoncie prognozy przewidywany poziom wynagrodzeń w cenach stałych będzie prawie 5,4-krotnie wyższy w porównaniu do 2009 roku. Szacuje się, że nominalne wynagrodzenie w sektorze usług nierynkowych wzrośnie do 25 729,5 zł (co realnie stanowić będzie 13 687 zł).

Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach przedstawione na rysunku 1.7. cechuje tendencja wzrostowa. Największa dynamika wzrostu została odnotowana w 2008 roku. W tym czasie nakłady inwestycyjne wzrosły o 35,52% w porównaniu

Rys. 1.7. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w województwie lubelskim

do roku poprzedniego i wyniosły 3873,7 mln zł (w cenach bieżących), zaś w ujęciu realnym osiągnęły poziom 3126 mln zł. Począwszy od roku 2011 prognozuje się stałe zwiększanie dynamiki wzrostu tej kategorii. Szacuje się, że w 2026 roku, realne tempo wzrostu wyniesie 5,42%. W kolejnych latach tempo wzrostu ulegnie osłabieniu, do 2,95% w 2050 roku. W efekcie w 2025 roku nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w ujęciu nominalnym wyniosą 9509 mln zł (w cenach stałych – 4657,5 mln zł). Porównując kategorie realne, będzie to stanowić 1,5-krotność poziomu z 2008 roku. W ostatnim roku prognozy nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w województwie lubelskim wzrosną do 38 254,5 mln zł (w ujęciu realnym 12 143,5 mln zł). Ponad 4-krotny nominalny wzrost nakładów w ostatnich 25 latach predykcji świadczy o dynamicznym rozwoju przedsiębiorstw i nowych technologii w województwie.

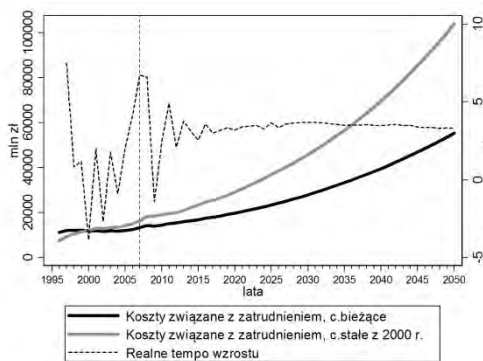
Rys. 1.8. Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące) według sektorów ekonomicznych w województwie lubelskim

do roku poprzedniego i wyniosły 3873,7 mln zł (w cenach bieżących), zaś w ujęciu realnym osiągnęły poziom 3126 mln zł. Począwszy od roku 2011 prognozuje się stałe zwiększanie dynamiki wzrostu tej kategorii. Szacuje się, że w 2026 roku, realne tempo wzrostu wyniesie 5,42%. W kolejnych latach tempo wzrostu ulegnie osłabieniu, do 2,95% w 2050 roku. W efekcie w 2025 roku nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w ujęciu nominalnym wyniosą 9509 mln zł (w cenach stałych – 4657,5 mln zł). Porównując kategorie realne, będzie to stanowić

Największe nakłady inwestycyjne w 2008 roku zostały zrealizowane w sektorze przemysłowym i wyniosły 2 014,5 mln zł (stanowiąc 52% nakładów ogółem w województwie). Najmniejsze nakłady miały miejsce w rolnictwie i usługach nierynkowych, stanowiąc odpowiednio 1,7% oraz 4,4% nakładów ogółem. Zgodnie z prognozą tendencja ta zostanie utrzymana w kolejnych latach predykcji. W horyzoncie prognozy udział nakładów inwestycyjnych w sektorze przemysłowym zmniejszy się do

49,4% na korzyść rosnącego udziału wielkości nakładów w sektorze usług rynkowych (z 41,9% w 2008 roku do 44,8% w 2050 roku). W ostatnim roku prognozy nakłady inwestycyjne w przemyśle wyrażone w cenach bieżących wzrosną 9,3-krotnie w porównaniu do poziomu z 2008 roku i będą wynosić 18 893 mln zł. Szacuje się, że największa średnioroczna dynamika wzrostu zostanie odnotowana w sektorze usług rynkowych. W ostatnim roku prognozy nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach wzrosną ponad 10-krotnie w porównaniu do roku 2008 i wyniosą 17 144 mln zł. W sektorze usług nierynkowych nakłady inwestycyjne w 2050 roku wyniosą 16 794 mln zł (w porównaniu do 170,2 mln zł w 2008 roku). Najmniejsze nakłady inwestycyjne i najmniejsze tempo wzrostu przewidywane jest w rolnictwie. W tym sektorze nakłady inwestycyjne wzrosną z 66,4 mln zł w 2008 roku do 538 mln zł w 2050 roku (przeciętne średnioroczne tempo wzrostu będzie wynosić zgodnie z prognozą 5,2%).

Koszty związane z zatrudnieniem (zob. rysunek 1.9.) stanowią sumę wynagrodzeń i innych kosztów związanych z zatrudnieniem oraz składek na ubezpieczenia społeczne płacone przez pracodawców. Na wykresie widoczna jest stała tendencja

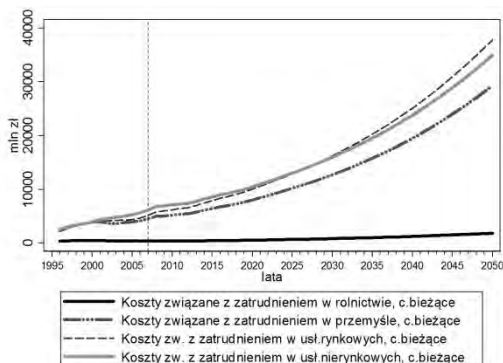
Rys. 1.9. Koszty związane z zatrudnieniem w województwie lubelskim

wzrostowa wspomnianej kategorii, zarówno w okresie historycznym, jak i prognozowanym. W 2007 roku koszty te wyniosły nominalnie 16 275 mln zł (realnie – 13 310 mln zł). Do 2007 roku realne tempo wzrostu podlegało wahaniom. Trzy razy zanotowano spadek ogólnych kosztów (w 2000 roku był to spadek o –3,9%, w 2002 roku o –2,7%, zaś w 2004 roku o –0,9%). W kolejnych latach stanowiących horyzont predykcji szacuje się, że realne tempo wzrostu ulegnie stabilizacji, kształtując się na średniorocznym poziomie około 3,4%. Zgodnie z predykcją, w 2025 roku omawiane koszty w ujęciu realnym wyniosą 180% stanu z 2007 roku. Koszty w cenach bieżących wyniosą 36 866 mln zł w 2025 roku oraz 103 810 mln zł w ostatnim roku prognozy. Porównując realne tempo wzrostu kosztów związanych z zatrudnieniem oraz PKB, można zauważyć obecność trendu wzrostowego do roku 2030. W kolejnych latach nastąpi zmniejszenie dynamiki wzrostu obu kategorii.

Rozpatrując koszty związane z zatrudnieniem w poszczególnych sektorach ekonomicznych można zauważyć, że w okresie historycznym największe koszty ponoszono w usługach nierynkowych (zob. rysunek 1.10., s. 16). W 2007 roku koszty te w ujęciu nominalnym osiągnęły wartość 6161 zł, przewyższając o 19% koszty zatrudnienia w usługach rynkowych, a także o 37% koszty w przemyśle.

Prognozuje się, że od 2028 roku największy udział w łącznych kosztach zatrudnienia osiągnie jednak sektor usług rynkowych (35,3%) – koszty związane z zatrudnieniem wyniosą tam wówczas 14 800,9 mln zł (w porównaniu do 5167 mln zł w 2008 roku).

Rys. 1.10. Koszty związane z zatrudnieniem (ceny bieżące) według sektorów ekonomicznych w województwie lubelskim

prognoz, w 2050 roku koszty związane z zatrudnieniem w przemyśle będą wynosić 29 268,7 mln zł, w usługach rynkowych – 37 783 mln zł, w usługach nierynkowych – 34 898,8 mln zł oraz w rolnictwie – 1 859,3 mln zł. Zwiększenie znaczenia sektora usług rynkowych na rzecz usług nierynkowych może świadczyć o pozytywnych kierunkach zmian w strukturze gospodarki w województwie lubelskim.

Podsumowując prognozy dotyczące województwa lubelskiego można stwierdzić, że będzie się ono charakteryzować powolnym tempem wzrostu. Szacuje się, że produkt regionalny brutto w województwie będzie generować zaledwie 3,6% PKB wytworzonego w Polsce i będzie to udział mniejszy o 0,2 p.p. w porównaniu do 2008 roku. Szacuje się, że w latach 2010–2050 realne tempo wzrostu PKB będzie stabilne, średnioroczna dynamika wyniesie 3,6%. Dynamika ta zostanie odzwierciedlona również w realnym tempie wzrostu nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach (przeciętny wzrost w tempie 3,45% rocznie). Nakłady inwestycyjne w poszczególnych sektorach gospodarki wykazują ponadto względnie stabilny w czasie udział w całości wydatków w województwie. Najmniejsze nakłady na inwestycje poczynione są w rolnictwie, a największe w przemyśle, co może świadczyć o wprowadzaniu nowych technologii do przedsiębiorstw przemysłowych. Kolejną determinantą mającą wpływ na ocenę ekonomiczną województwa są koszty związane z zatrudnieniem oraz poziom płac. Zgodnie z prognozą, koszty związane z zatrudnieniem w wyrażeniu realnym wzrosną w ostatnim roku prognozy prawie 4-krotnie w porównaniu z 2010 rokiem i będą stanowić 3,4% ogólnych kosztów związanych z zatrudnieniem w Polsce. Najwyższe koszty zatrudnienia i najszybsze tempo ich wzrostu przewiduje się w sektorze usług rynkowych. Porównując z kolei średni po-

ziom wynagrodzeń w poszczególnych sektorach obserwuje się, że najwyższe wynagrodzenia występują w usługach nierynkowych. Przewaga ta utrzyma się do końca okresu predykcji, ale jej siła będzie coraz słabsza. Porównując poziom płac ze średnią krajową, można dostrzec, że województwo lubelskie nie wykazuje znacznego potencjału w tym zakresie. Przeciętne wynagrodzenie w województwie w 2009 roku było średnio o 8% niższe niż w Polsce, a w horyzoncie predykcji odchylenie to zmniejszy się do -6,5%. Choć prognozowane realne tempo wzrostu wynagrodzeń w województwie wyniesie przeciętnie 4,2% rocznie, to nadal jednak wykonywana praca w omawianym regionie będzie opłacana gorzej niż przeciętnie w Polsce.

1.2. Trendy gospodarcze w podregionie bialskim³

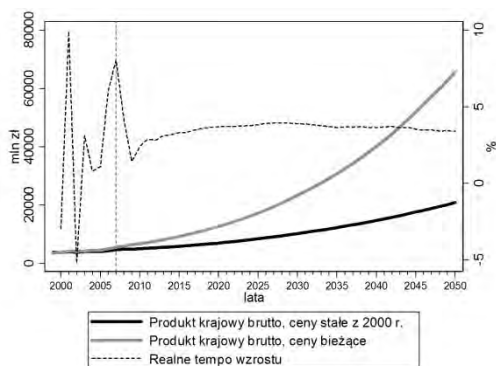
Podregion bialski obejmuje łącznie 43 jednostki terytorialne, w tym 5 gmin miejskich, 37 gmin wiejskich oraz 1 miejsko-wiejską. Zajmuje łącznie powierzchnię 5977 km², na których zamieszkuje 307 035 osób. W 2009 roku w podregionie bialskim występowało najwyższe na tle pozostałych podregionów bezrobocie wynoszące 15,1% ludności aktywnej zawodowo. W stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym, 10% z nich stanowiły osoby pozostające bez pracy. Na terenie podregionu było zarejestrowanych 19 087 podmiotów gospodarczych, co oznacza, że na 10 000 osób przypadają 662 przedsiębiorstwa. Należy podkreślić, że 95,6% przedsiębiorstw funkcjonuje w sektorze prywatnym. Analizując strukturę zatrudnienia w omawianym podregionie, można zaobserwować przewagę sektora rolniczego, który skupia 49% całego zatrudnienia. Wśród pracujących, 37% zatrudnionych jest w usługach oraz zaledwie 14% jest związana z przemysłem. Przeciętne wynagrodzenie w podregionie bialskim ukształtowało się w 2009 roku na poziomie 2649,16 zł, stanowiąc 92% przeciętnego wynagrodzenia w województwie lubelskim.

Rysunek 1.11. (patrz s. 18) prezentuje kształtowanie się wartości produktu krajowego brutto w podregionie bialskim wraz z tempem jego wzrostu w ujęciu realnym. Zgodnie z prognozą, w całym jej okresie wartość produktu regionalnego brutto będzie systematycznie wzrastać. Oznacza to kontynuację trendu wzrostowego, który widoczny był w okresie historycznym. Szacuje się, że do 2025 roku wartość PKB w cenach bieżących wzrośnie do sumy 17 243 mln zł. Oznacza to wzrost o 21,6% w porównaniu do 1999 roku. Przewiduje się, że w ostatnim roku prognozy PKB w podregionie bialskim wzrośnie do 20 863 mln zł w cenach bieżących.

---

³ Wstępną charakterystykę podregionu bialskiego opracowano na podstawie: GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące podziału terytorialnego, rynku pracy, podmiotów gospodarczych, wynagrodzeń [data dostępu: 25.10.2010].

Analizując wartość PKB w cenach stałych z 2000 roku, obserwuje się w okresie historycznym wzrost o 21,6% (z 3860 do 4696 mln zł). W horyzoncie prognozy dynamika

Rys. 1.11. Produkt krajowy brutto w podregionie białskim

zmian wartości produktu regionalnego brutto wyrażonego w cenach stałych będzie niewielka. Po wzroście w 2009 roku realne tempo wzrostu utrzyma się na przeciętnym poziomie 3,6% w latach 2010–2050. Prognozy wskazują, że do 2025 roku nastąpi wzrost wartości realnego PKB do 8446 mln zł, a w 2050 roku osiągnie poziom 20 864 mln zł. Zgodnie z predykcjami, w całym okresie prognozy udział podregionu w tworzeniu wojewódzkiego PKB będzie się utrzymywał na poziomie ok 12,5%.

1.2.1. Powiat miasta Biała Podlaska⁴

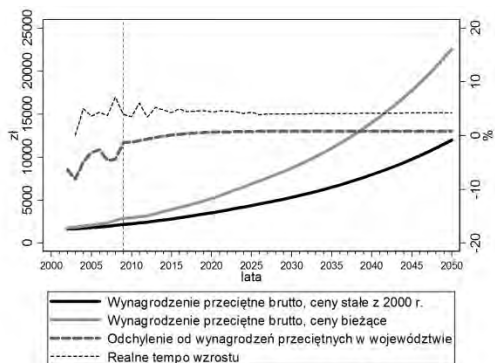

Biała Podlaska to powiat grodzki położony w północnej części województwa lubelskiego. Podstawą gospodarki omawianego powiatu jest sektor usług, w którym zatrudnionych jest 70% wszystkich pracujących. Obserwuje się ponadto przewagę usług rynkowych nad nierynkowymi. Przemysł skupia 25% zatrudnienia, a rolnictwo zaledwie 5%. W Białej Podlaskiej rozwijał się przemysł włókienniczy, miasto było też kojarzone z Białą Fabryką Mebli oraz firmą

Techma-Robot produkującą specjalistyczne maszyny i urządzenia dla różnych branż przemysłu w kraju i zagranicą. Wzrasta jednak rola Białej Podlaskiej jako centrum handlowo-usługowego. Jednym z atutów powiatu jest położenie przy międzynarodowej trasie E-30, która łączy Madryt, Paryż, Berlin, Warszawę, Moskwę. Równoległe do szlaku przebiega międzynarodowa magistrala kolejowa E-20. W 2009 roku zanotowano tu wysoki wskaźnik przedsiębiorczości, wynoszący 896 przedsiębiorstw przypadających na 10 000 mieszkańców (w tym 90 podmiotów nowoutworzonych). W tym samym okresie jednakże na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało ponad 9 osób bezrobotnych. W 2005 roku została utworzona specjalna tzw. Białaska Strefa Aktywności Gospodarczej – wydzielona przemysłowo-handlowa dzielnica miasta.

⁴ Wstępną charakterystykę powiatu miasta Biała Podlaska przygotowano na podstawie: www.bialapodlaska.pl [data dostępu: 25.10.2010]; GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące rynku pracy, podmiotów gospodarczych [data dostępu: 25.10.2010].

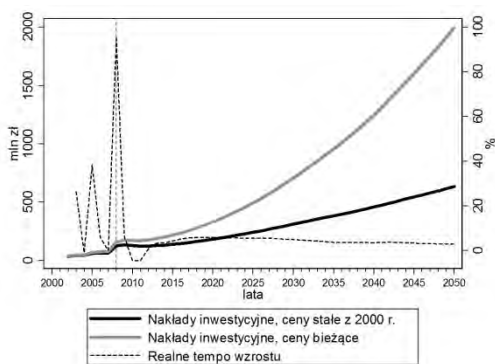
W całym okresie próby wynagrodzenie przeciętne w Białej Podlaskiej utrzymywało się na niższym poziomie niż średnia w województwie. W 2002 roku wynagrodzenie to stanowiło 93,7% przeciętnej płacy w województwie, a w 2009 roku już 98,7%. Zgodnie z prognozą przewiduje się, że ten korzystny trend zostanie utrzymany i od 2015 roku poziom płac w Białej Podlaskiej przekroczy wynagrodzenie przeciętne w województwie.

Rys. 1.12. Przeciętne wynagrodzenie brutto w Białej Podlaskiej

Szacuje się, że w 2025 roku wynagrodzenie wyrażone w cenach bieżących wyniesie 6892,2 zł (w cenach stałych będzie to 4371,9 zł). W ostatnim roku prognozy płace przeciętne wzrosną do 22 540,2 zł, co będzie stanowić 100,8% średniego wynagrodzenia w województwie. W okresie historycznym oraz w początkowych latach prognozy realne tempo wzrostu płac wykazywało liczne wahania – najwięcej, bo o 7,11% – wynagrodzenia wzrosły w 2008 roku, zaś najmniejszy wzrost zanotowano w 2003 roku (0,03%). Szacuje się, że w latach 2010–2050 przeciętna dynamika wzrostu wyniesie 4,27% rocznie.

Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w Białej Podlaskiej stanowiły 4,1% nakładów w całym województwie w 2008 roku. Przewiduje się ponadto, że udział ten będzie wzrastać w horyzoncie prognozy i w 2050 roku wyniesie 5,2%. W 2008 roku nakłady inwestycyjne w cenach bieżących wyniosły w powiecie 157,8 mln zł (zaobserwowano wówczas prawie dwukrotny realny wzrost w stosunku do roku poprzedniego).

Rys. 1.13. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w Białej Podlaskiej

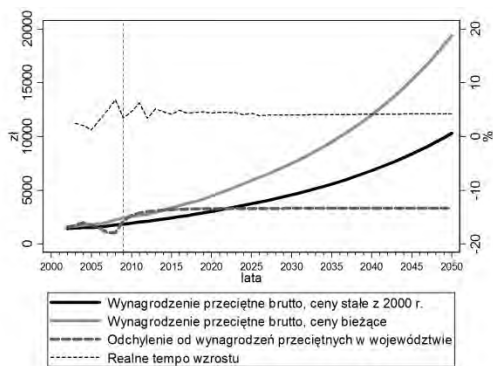
Zgodnie z prognozą, w 2025 roku nakłady inwestycyjne wyrażone w cenach bieżących wyniosą 491,6 mln zł, a w cenach stałych będzie to 240,8 mln zł (co oznacza realny wzrost o 89% w porównaniu z rokiem 2008). Po wahaniami tempa wzrostu nakładów w okresie historycznym i pierwszych latach predykcji, długookresowa prognoza wskazuje na powstanie trendu malejącego począwszy od 2026 roku (z 5,52% do 2,96%). W ostatnim roku predykcji prognozowana wielkość nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach

wyrażonych w cenach stałych stanowić będzie 5-krotność poziomu z 2008 roku i wyniesie 632,5 mln zł (w cenach bieżących będzie to 1992,5 mln zł).

1.2.2. Powiat bialski⁵

Powiat bialski jest jednym z trzech największych powiatów w Polsce, zajmującym powierzchnię 2755 km². Położony jest w północno-wschodniej części województwa lubelskiego i obejmuje 17 gmin oraz 2 miasta (Międzyrzec Podlaski i Terespol). Powiat jest położony przy drodze E-30 i linii kolejowej E-20, stanowiących ważne szlaki komunikacyjne w Europie. Na terenie powiatu znajduje się nowoczesny Terminal Samochodowy (w Koroszczyńcu) oraz największy w Polsce zespół lądowych urządzeń przeładunkowych (w Małaszewiczach). Ze względu na swoje położenie, przebiegające międzynarodowe szlaki komunikacyjne, posiadaną infrastrukturę transportowo-komunikacyjną oraz planowaną autostradę A-2 powiat bialski posiada duże predyspozycje do dalszego rozwoju. Wskaźnik przedsiębiorczości w 2009 roku, wyrażony liczbą podmiotów gospodarczych przypadających na 10 000 osób wyniósł 512 przedsiębiorstw, z czego 10% stanowiły podmioty nowoutworzone. Do 2008 roku stopa bezrobocia systematycznie malała do poziomu 12,4%. Dopiero w 2009 roku zanotowano ponowny wzrost tej kategorii do 14,2%. Usytuowanie powiatu na obszarze nizinnym stwarza także dobre warunki do rozwoju rolnictwa i agroturystyki.

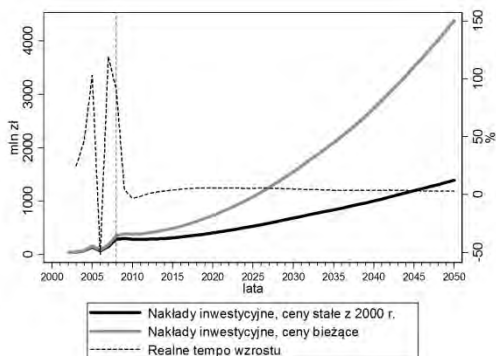
Rys. 1.14. Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie bialskim

dotyczące przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w cenach stałych z 2000 roku, w ujęciu nominalnym, oraz odchylenia od wynagrodzeń w województwie lubelskim. W latach 2002–2009 można było obserwować stały, powolny wzrost wynagrodzeń z 1613,5 zł do 2439,1 zł (w cenach bieżących) oraz z 1460,4 zł do 1846 zł w cenach stałych. Do roku 2008 tempo wzrostu wynagrodzeń w powiecie było wolniejsze od tempa wzrostu wynagrodzeń w województwie, powodując zwiększenie odchylenia od płac w województwie do –17,89% w 2008 roku. Jak wynika z długookresowych prognoz, przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto do

⁵ Wstępną charakterystykę powiatu bialskiego opracowano na podstawie: www.powiatbialski.pl [dostęp: data 25.10.2010]; GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące podziału terytorialnego, podmiotów gospodarczych, rynku pracy [data dostępu: 25.10.2010].

2050 roku wzrosnąć. Zmniejszać się będzie także odchylenie od średniej wojewódzkiej. Zgodnie z predykcją, w 2025 roku wynagrodzenie przeciętne w cenach bieżących osiągnie poziom 5926,4 zł (wzrost o 143% w porównaniu do 2009 roku), zaś w perspektywie 2050 roku wyniesie 19 381,7 zł stanowiąc 86,7% przeciętnych wynagrodzeń miesięcznych w województwie. Realne, roczne tempo wzrostu wynagrodzeń będzie wzrastać w kolejnych latach stanowiących horyzont prognozy, kształtując się na średnim poziomie około 4,3% rocznie (3,45% w 2009 roku, 4,35% w 2025 roku oraz 4,24% w 2050 roku).

W latach 2002–2008 zaobserwowano w powiecie białskim istotne wahania wielkości nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach. Najwyższy poziom został osiągnięty w 2008 roku – 354,6 mln zł (w cenach bieżących), co stanowi prawie

Rys. 1.15. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie białskim

9-krotność nakładów poniesionych w 2002 roku. Zgodnie z prognozą przedstawioną na rysunku 1.15., szacuje się, że od 2012 roku nakłady inwestycyjne będą wykazywały stały trend rosnący. W 2025 roku wydatki inwestycyjne wyrażone w cenach bieżących wyniosą 1081,3 mln zł, czyli 11,4% ogółu nakładów poniesionych w województwie lubelskim (w porównaniu do 2,4% w 2002 roku oraz 9,2% w 2008 roku). Analizując jednak realne tempo zmian wielkości nakładów, po wzroście w pierwszych latach predykcji dynamika zmian będzie coraz mniejsza. Średniorocznie w latach 2026–2050 realne tempo wzrostu nakładów ukształtuje się na poziomie 3,93% rocznie (od 5,45% w 2025 roku do 2,97% w 2050 roku). W ostatnim roku prognozy nominalne nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie białskim wzrosną do 4371,8 mln zł, co w cenach stałych będzie równe 1387,8 mln zł (4,85 razy więcej niż w 2008 roku).

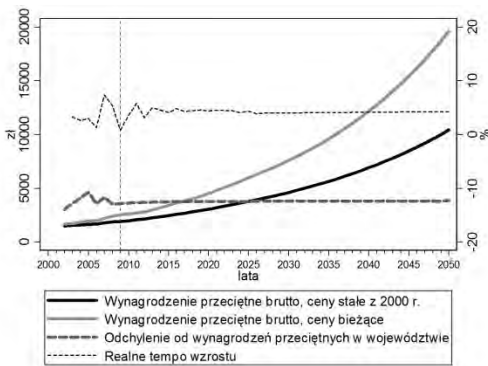
1.2.3. Powiat parczewski⁶

Powiat parczewski z siedzibą w Parczewie położony jest na obszarze Polesia Lubelskiego. Pod względem liczby ludności jest najmniejszym powiatem w województwie. Obszar powiatu charakteryzuje się dużym zalesieniem (około 24% ogółu powierzchni), dominującym sektorem gospodarki jest rolnictwo. Zatrudnienie w sektorze rolniczym stanowi 61% wszystkich pracujących. Pozostałe 27% osób pracujących związanych jest z usługami oraz zaledwie 13% pracuje w sektorze przemysłowym. Dominacja rolnictwa jest jednym z powodów wyższej niż przeciętna w województwie stopy bezrobocia, która w 2009 roku wyniosła 13,5%. Pod względem poziomu przedsiębiorczości powiat wypada poniżej przeciętnej. Na 10 000 mieszkańców przypadało w 2008 roku 601 podmiotów gospodarczych, w tym 70 nowo powstałych. Do czynników sprzyjających rozwojowi powiatu można zaliczyć dogodne położenie i dostępność komunikacyjną.

Przedstawione na rysunku 1.16. przeciętne wynagrodzenie nominalne w powiecie parczewskim wzrosło z 1671 zł w 2002 roku do 2520,7 zł w 2009 roku (wzrost o 50,9%). W okresie historycznym przeciętne realne tempo wzrostu wynagrodzeń wynosiło 3,19% rocznie. Pomimo znacznego wzrostu w 2009 roku wynagrodzenie przeciętne w powiecie stanowiło zaledwie 87,18% średniej płacy w województwie. Okres prognozy wskazuje na dalszy wzrost wynagrodzeń i niewielkie zmniejszenie ujemnego odchylenia od średniej wojewódzkiej. Przewiduje się, że w roku 2025 wynagrodzenie wyniesie 5991,3 zł (87,6% średniej płacy w województwie lubelskim), zaś w 2050 roku wzrośnie do poziomu 19 601,7 i będzie niższe o 12,33% od średniej wojewódzkiej. W całym anali-

zowanym okresie realne tempo wzrostu wynagrodzeń w powiecie parczewskim było dodatnie, najmniejszy wzrost na poziomie 0,83% zanotowano w roku 2009. Zgodnie z prognozą realne tempo wzrostu wynagrodzeń w latach 2010–2025 będzie oscylować wokół 4,4% rocznie. W ostatnich latach predykcji dynamika wzrostu wynagrodzeń bę-

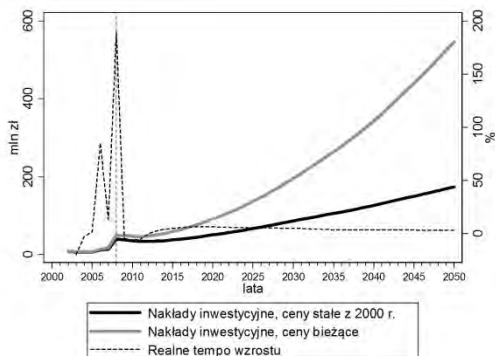

Rys. 1.16. Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie parczewskim

Wstępną charakterystykę powiatu parczewskiego przygotowano na podstawie: www.powiat.parczew.pl [data dostępu: 25.10.2010]; GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące rynku pracy, podmiotów gospodarczych [data dostępu: 25.10.2010].

dzie wyższa o 0,01 p.p. każdego roku i w ostatnim roku prognozy wynagrodzenie wyrażone w cenach stałych wyniesie 10427,3 zł.

Powiat parczewski nie jest obszarem, w którym nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach mają istotny wpływ na działalność inwestycyjną w województwie. Świadczy o tym niski wskaźnik udziału inwestycji, który w 2008 roku wynosił 1,3% i był wyższy o 0,8 p.p. w porównaniu do 2002 roku.

Rys. 1.17. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie parczewskim

66,7 mln zł (w cenach stałych z 2000 roku). Nominalnie nakłady wzrosną do poziomu 136,19 mln zł w 2025 roku oraz 546,44 mln zł w 2050 roku, stanowiąc 1,4% wielkości nakładów inwestycyjnych w województwie lubelskim.

1.2.4. Powiat radzyński⁷

Powiat radzyński, z siedzibą w mieście Radzyń Podlaski, położony jest w północnej części województwa lubelskiego. W skład powiatu wchodzi 8 gmin. Powiat radzyński ma typowo rolniczy charakter, bowiem sektor ten koncentruje 59% zatrudnienia. Użytki rolne stanowią 72% powierzchni całej jednostki terytorialnej. Nieliczny przemysł, głównie przetwórczy, znajduje się w Radzynie. W 2009 roku zarejestrowanych było 3429 osób

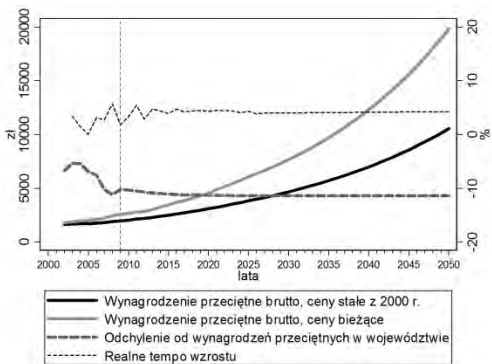
bezrobotnych, co stanowi stopę bezrobocia na poziomie 13,4%. Zdecydowanie poniżej przeciętnej powiat wypada w aspekcie poziomu przedsiębiorczości. W 2009 roku na 10 000 mieszkańców przypadało 579 podmiotów gospodarczych (czyli o 145 mniej niż przeciętnie w całym województwie). Perspektywy rozwoju

⁷ Wstępną charakterystykę powiatu radzyńskiego przygotowano na podstawie: www.powiatradzynski.pl [data dostępu: 25.10.2010]; GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące rynku pracy, podmiotów gospodarczych [data dostępu: 25.10.2010].

związane są z korzystnym położeniem przy drogach krajowych nr 19 i 63, rozwojem rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego oraz agroturystyki.

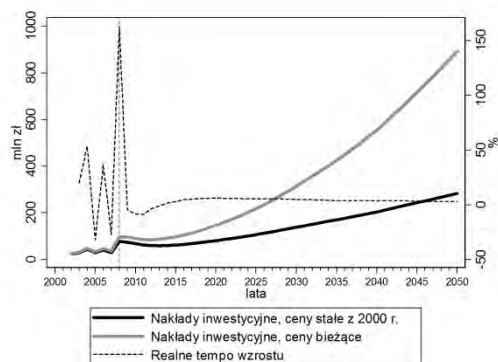
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w cenach bieżących wzrosło w latach 2002–2009 o 43,4% (z 1811,3 zł do 2596,1 zł). Dynamika zaobserwowanego wzrostu była jednak mniejsza niż w przypadku tempa wzrostu płac w województwie, ponieważ

Rys. 1.18. Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie radzyńskim

odchylenie od średniej wojewódzkiej uległo wtedy zwiększeniu o 3,5 p.p. W 2002 roku wynagrodzenie w powiecie radzyńskim stanowiło 93,3% średniej płacy w województwie, a w 2009 już tylko 89,8%. Zgodnie z predykcją, w pierwszych latach prognozy ujemne odchylenie pogłębi się do -11,37% w 2030 roku. Ostatnie lata prognozy przyniosą jednak stabilizację, powodując, że w horyzoncie prognozy wynagrodzenie przeciętne w powiecie radzyńskim będzie stanowić 88,6% wynagrodzenia w województwie. Szacuje się, że w 2025 roku przeciętne wynagrodzenie wyrażone w cenach bieżących wyniesie 6062,6 zł, zaś wyrażone w cenach stałych z 2000 roku ukształtuje się na poziomie 3845,6 zł. Porównując realne płace w 2009 roku i 2025 roku, przewiduje się wzrost o 95,7%. Po 2025 roku przewiduje się, że realne tempo wzrostu wynagrodzeń utrzyma się przeciętnie na poziomie 4,12% rocznie.

Analizując wielkość nakładów inwestycyjnych w cenach bieżących w powiecie radzyńskim można zauważyć, iż po spadku ich wielkości w 2007 roku (do poziomu

Rys. 1.19. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie radzyńskim

35,6 mln zł), nastąpił prawie trzykrotny wzrost w roku 2008. Wówczas wydatki na inwestycje w przedsiębiorstwach wyniosły 96,6 mln zł. W ujęciu realnym był to wzrost o 163,3%. W okresie prognozy nie przewiduje się tak istotnych zmian. Szacuje się, że ujemna dynamika zmian wystąpi jedynie w latach 2009–2013. Kolejne lata spowodują zwiększenie realnego tempa wzrostu inwestycji, do 5,97% w 2020 roku. Po tym okresie trend rosnący zostanie odwrócony i do końca predykcji tempo wzrostu wydatków na inwestycje będzie coraz mniejsze

(3,01% w 2050 roku). Oznacza to, że w ostatnim roku prognozy nakłady inwestycyjne w cenach stałych będą stanowiły 264% wielkości z 2008 roku. W wyrażeniu nominalnym będzie to 892,7 mln zł.

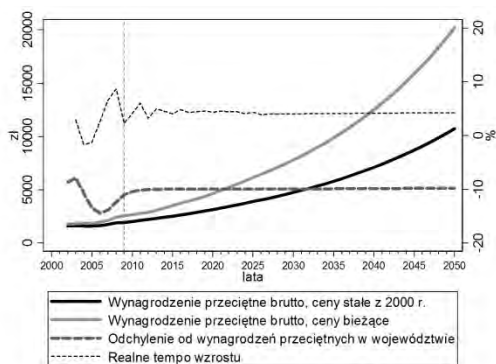
1.2.5. Powiat włodawski⁸

Powiat włodawski obejmujący 8 gmin charakteryzuje jeden z najmniejszych w województwie odsetek powierzchni gmin miejskich (1,4% powierzchni). Istotnym problemem powiatu jest bezrobocie – stopa bezrobocia rejestrowanego w 2009 roku wynosiła 20,6% (w województwie 12,8%). Oznacza to, że 13,7% ludności w wieku produkcyjnym stanowiły osoby pozostające bez pracy. Jedną z przyczyn może być niekorzystna struktura zatrudnienia –

w rolnictwie zatrudnionych było 55% wszystkich pracujących, w przemyśle 12%, w usługach rynkowych 11% oraz w usługach nierynkowych 23% pracujących. Użytki rolne stanowią 45,4% powierzchni powiatu. Pomimo tego w 2009 roku na obszarze powiatu były zarejestrowane 2442 podmioty gospodarcze (w tym 2294 w sektorze prywatnym). W przeliczeniu na 10 000 mieszkańców przypadało 618 przedsiębiorstw, z czego 67 nowo utworzonych.

Przedstawione na rysunku 1.20. przeciętne wynagrodzenie nominalne w powiecie włodawskim wzrosło w latach 2002–2009 o 45,2%, z poziomu 1772,2 zł do 2572,5 zł. Odnotowane tempo wzrostu wynagrodzeń było jednak mniejsze od dynamiki zmian

Rys. 1.20. Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie włodawskim

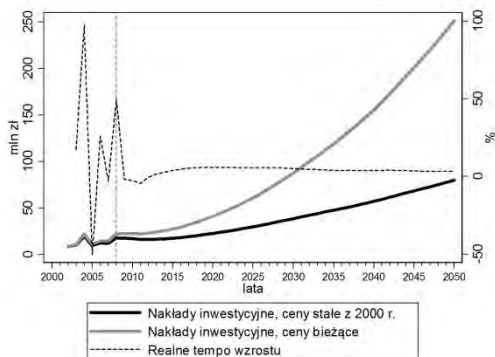
wzrostu wynagrodzeń można zauważyć, że po spadku w latach 2004–2005 nastąpił dynamiczny wzrost do 2008 roku. Zgodnie z prognozą, do 2025 roku realne tempo

wynagrodzeń przeciętnych w województwie, co spowodowało pogłębienie się odchylenia względnego od średniej krajowej (z –8,7% w 2002 roku do –11,03% w 2009 roku). Zgodnie z prognozą, odchylenie to zacznie się jednak zmniejszać od pierwszego okresu predykcji. W 2025 roku przeciętne wynagrodzenie w powiecie wyniesie 6159,3 zł (co będzie stanowiło 90,06% średniej płacy w województwie), a w 2050 roku wzrośnie do poziomu 20 174,6 zł (90,23% średniej wojewódzkiej). Analizując realne tempo

⁸ Wstępną charakterystykę powiatu włodawskiego przygotowano na podstawie: www.powiat.wlodawa.pl [data dostępu: 25.10.2010]; GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące rynku pracy, podmiotów gospodarczych [data dostępu: 25.10.2010].

wzrostu płac będzie podlegać wahaniom. Dopiero w ostatnich latach ustabilizuje się i będzie wykazywać niewielki trend rosnący (z 3,88% w 2026 roku do 4,25% w 2050 roku). W ostatnim roku prognozy wynagrodzenie wyrażone w cenach stałych z 2000 roku wyniesie 10 732,1 zł i będzie 5,3-krotnie wyższe niż w 2010 roku.

Nakłady inwestycyjne poniesione w ostatnich latach w powiecie włodawskim należały do jednych z najniższych w województwie lubelskim. W 2008 roku wyniosły 22,2 mln zł (w cenach bieżących), co stanowiło zaledwie 0,6% ogólnej wielkości nakładów inwestycyjnych w województwie.

Rys. 1.21. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie włodawskim

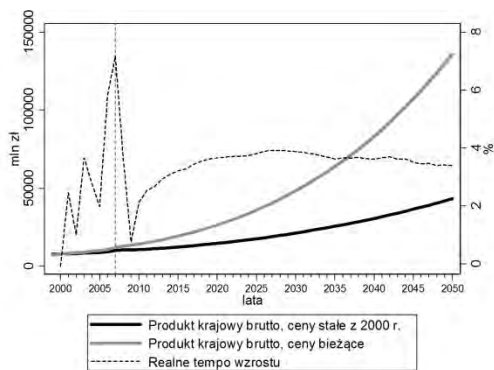
Wielkość ta była jednakże wyższa o 144% w porównaniu do 2002 roku, kiedy udział inwestycji w powiecie wynosił 0,5%. Mimo że prognozy wskazują na tendencję rosnącą, to udział ten utrzyma się na stałym poziomie w prognozowanym okresie. Analizując realne tempo wzrostu inwestycji, można zauważyć duże wahanie w okresie historycznym (od -50,43% w 2005 roku do 97,31% w 2004 roku). W latach 2010–2050 prognozowane średnioroczne tempo wzrostu wyniesie 4,29%. W kategoriach nominalnych nakłady inwestycyjne wzrosną do 60,8 mln zł w 2025 roku, zaś w 2050 roku będzie to 250,9 mln zł. W kategoriach realnych prognozuje się nakłady na poziomie 79,6 mln zł, stanowiące 4,5-krotność wydatków na inwestycje w 2008 roku.

Wśród powiatów wchodzących w skład podregionu bialskiego największy poziom rozwoju i najbardziej korzystne trendy cechują powiat grodzki Białą Podlaską. Jedynie na tym obszarze od 2015 roku przewidywany jest wzrost wynagrodzeń powyżej przeciętnej płacy w województwie. Szacuje się, że w pozostałych 4 jednostkach terytorialnych wynagrodzenie przeciętne będzie w ostatnim roku predykcji odchyłać się od -13,3% w powiecie bialskim do -9,8% w powiecie włodawskim. Mimo najniższych wynagrodzeń, to właśnie w powiecie bialskim przewidywane jest największe średnioroczne realne tempo wzrostu płac (wynoszące 4,29%), z kolei w najwolniejszym tempie wynagrodzenia będą rosnać w powiecie radzyńskim (średnio o 4,18% rocznie). Analizując wielkość ponoszonych nakładów inwestycyjnych w 2008 roku można zauważyć, że powiat włodawski koncentrował jedynie 0,8% łącznych nakładów na inwestycje w województwie lubelskim. Trend ten zostanie utrzymany w horyzoncie prognozy. Najwyższy poziom inwestycji można będzie obserwować w powiecie bialskim, będzie to aż 11,4% łącznych wydatków inwestycyjnych w województwie. Podsumowując, podregion bialski pod względem poziomu rozwoju wypada przeciętnie, o czym świadczyć może najniższy udział

w tworzeniu produktu regionalnego brutto (zgodnie z przewidywaniami 12,5% w 2050 roku).

1.3. Trendy gospodarcze w podregionie chełmsko-zamojskim⁹

Na obszarze podregionu chełmsko-zamojskiego znajdują się 63 gminy wiejskie, 7 gmin miejskich oraz 7 miejsko-wiejskich. Pod względem powierzchni jest to największy podregion w województwie, zajmuje obszar 9291 km². Analizując strukturę zatrudnienia obserwuje się, że największy, w porównaniu z innymi podregionami, jest tu udział rolnictwa w gospodarce, który wyniósł 53% łącznego zatrudnienia. W przemyśle skoncentrowane było jedynie 14% zatrudnienia, a w usługach pozostałe 32% (z przewagą usług nierynkowych). W 2009 roku udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 9,5%. Z kolei udział osób w wieku od 18 do 59–54 lat w omawianym podregionie ukształtował się na poziomie 62,7% ludności ogółem. W 2009 roku na terenie podregionu zarejestrowanych było 42 855 przedsiębiorstw (96% w sektorze prywatnym). Pod względem poziomu przedsiębiorczości podregion wypada przeciętnie, bowiem na 10 000 mieszkańców przypada 662 podmiotów gospodarczych. Pod względem płac, podregion chełmsko-zamojski osiąga wynik poniżej średniej w województwie. W 2009 roku przeciętne wynagrodzenie wynosiło tu 2671,98 zł (92,4% przeciętnej płacy w województwie lubelskim).

Rys. 1.22. Produkt krajowy brutto w podregionie chełmsko-zamojskim

wzrostowy zostanie utrzymany do końca okresu prognozy i w 2050 roku PKB w cenach bieżących w omawianym podregionie ukształtuje się na poziomie 135 989 mln zł. W okresie 1999–2007 średnioroczne tempo wzrostu wynosiło 3,1% w ujęciu realnym, zaś w kategoriach nominalnych był to przeciętny wzrost o 6,4% rocznie. Największy

Wartość produktu krajowego brutto w podregionie chełmsko-zamojskim w okresie historycznym stanowiła średnio 26,3% PKB w całym województwie lubelskim. Zgodnie z predykcjami, udział ten ulegnie niewielkiej redukcji do poziomu 26% w horyzoncie prognozy. Szacuje się, że w 2025 roku w podregionie chełmsko-zamojskim zostanie wytworzony produkt regionalny brutto w wysokości 35 860 mln zł (w cenach bieżących). Oznacza to prawie dwukrotny wzrost w porównaniu do 2007 roku. Przewiduje się tym samym, że trend

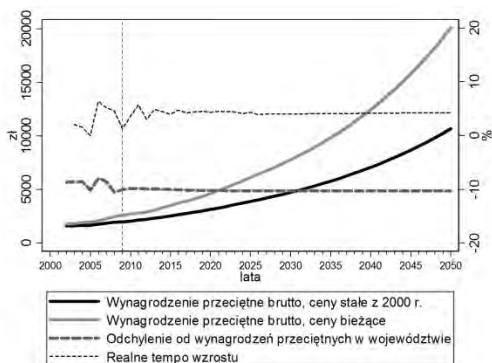
⁹ Wstępną charakterystykę podregionu chełmsko-zamojskiego opracowano na podstawie: GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące podziału terytorialnego, rynku pracy, podmiotów gospodarczych, wynagrodzeń [data dostępu: 25.10.2010].

realny wzrost zaobserwowano w 2007 roku – w tym okresie PKB w cenach stałych wzrósł o 7,2% i wyniósł wówczas 10 017 mln zł. Szacuje się, że w okresie prognozy realne tempo wzrostu PKB ustabilizuje się, osiągając 3,4% w ostatnim roku prognozy. Zgodnie z prognozą, produkt krajowy brutto w cenach stałych wyniesie 43 170 mln zł w 2050 roku.

1.3.1. Powiat biłgorajski¹⁰

Powiat biłgorajski położony jest w południowej części województwa lubelskiego, obejmuje 14 gmin, w tym 1 miejską i 3 miejsko-wiejskie. W granicach powiatu biegną dwie ważne drogi – jedna łącząca przejście graniczne z Ukrainą w Zosinie oraz Kraków, druga łącząca Lublin z przejściem granicznym w Medyce. Podobnie jak inne powiaty w województwie, omawiana jednostka terytorialna ma charakter rolniczy – 56,6% powierzchni stanowią grunty rolne oraz 38% zajmują lasy. Do najważniejszych upraw zaliczyć można zboża, ziemniaki, buraki cukrowe, rzepak, zioła i rośliny pastewne. Obok indywidualnych gospodarstw rolnych, gospodarkę powiatu tworzy ponad 6800 przedsiębiorstw. Działalność produkcyjną prowadzi tu m.in. Black Red White (producent mebli), Ambra (największy w kraju producent win), Pol-Skone (producent okien i drzwi), Mewa (producent bielizny). W 2009 roku w powiecie biłgorajskim zanotowano najniższą w całym regionie stopę bezrobocia wynoszącą 8% (w porównaniu do 12,8% dla województwa). Najniższy był też odsetek bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym, który ukształtował się na poziomie 5,9%.

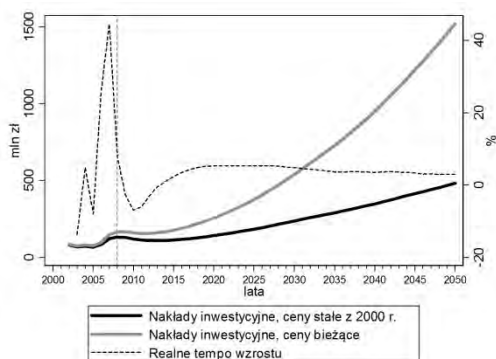
Rys. 1.23. Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie biłgorajskim

Analizując średni poziom wynagrodzeń w powiecie biłgorajskim zauważa się, że płace nie dorównują tu średniemu poziomowi wynagrodzeń w województwie. W 2009 roku średnia płaca w ujęciu nominalnym wyniosła tu 2602,4 zł, stanowiąc 90,01% przeciętnego wynagrodzenia w województwie. Porównując poziom z 2009 roku z początkiem okresu poddanego analizie, obserwuje się jednak wzrost o 46,8%. Pod względem realnej dynamiki w latach 2002–2009 wzrost ten wyniósł łącznie 22,8%. Zgodnie z prognozą przedstawioną na rysunku

¹⁰ Wstępną charakterystykę powiatu biłgorajskiego przygotowano na podstawie: www.bilgorajski.pl [data dostępu: 25.10.2010]; GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące rynku pracy, podmiotów gospodarczych [data dostępu: 25.10.2010].

ku 1.23. przewiduje się, że tempo wzrostu płac będzie w kolejnych latach niższe niż w województwie, bowiem odchylenie od średniej wojewódzkiej będzie wzrastać z $-9,86\%$ w 2010 roku do $-10,25\%$ w 2050 roku. Wynagrodzenie wyrażone w cenach stałych z 2000 roku osiągnie poziom 10 674,9 zł w ostatnim roku prognozy. Nominalnie stanowić to będzie płacę w wysokości 20 067,3 zł. Przewiduje się, że przeciętne realne tempo wzrostu w horyzoncie prognozy będzie wyższe niż w okresie historycznym i średnioroczny wzrost będzie oscylować wokół $4,2\%$.

Analizując realne tempo wzrostu nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach w powiecie biłgorajskim można zauważyć, że zaledwie dwa razy dynamika zmian była ujemna (w 2003 roku wyniosła $-13,6\%$ oraz $-7,9\%$ w 2005 roku). W pozostałych latach

Rys. 1.24. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie biłgorajskim

nie występowały gwałtowne zmiany. Zgodnie z przewidywaniami, realne tempo wzrostu od 2014 do 2026 roku będzie się zwiększać do $5,39\%$. W tym okresie nakłady inwestycyjne wyrażone w cenach bieżących osiągną poziom 406,07 mln zł (w cenach stałych – 194,5 mln zł). W horyzoncie 2050 roku roczne zmiany wielkości wydatków na inwestycje będą coraz mniejsze. W ostatnim roku predykcji szacowane realne tempo wzrostu wyniesie $2,96\%$. Nakłady na inwestycje ponoszone przez przedsiębiorstwa wyniosą wówczas 1517,02 mln zł, co w kategoriach realnych będzie stanowić 3,6-krotność poziomu z 2008 roku. Przewiduje się, że w całym okresie prognozy udział nakładów na inwestycje w powiecie biłgorajskim będzie stanowić około 4% ogólnej wielkości wydatków inwestycyjnych ponoszonych przez przedsiębiorstwa w całym województwie lubelskim.

1.3.2. Powiat chełmski¹¹

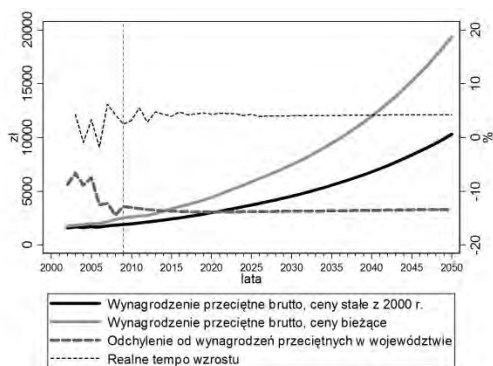

Położony we wschodniej części województwa, powiat chełmski jest jednym z największych jednostek terytorialnych w województwie. Powiat sąsiaduje bezpośrednio z Ukrainą, co dzięki dobremu połączeniu drogowemu i kolejowemu można zaliczyć do jednego z jego atutów. Przez obszar powiatu przebiega ponadto międzynarodowy szlak tranzytowy, który stanowi połączenie Warszawy z Kijowem. Wymienione walory nie wpłynęły jednak na

¹¹ Wstępną charakterystykę powiatu chełmskiego przygotowano na podstawie: www.powiat.chelm.pl [data dostępu: 25.10.2010]; GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące rynku pracy, podmiotów gospodarczych [data dostępu: 25.10.2010].

rozwój poziomu przedsiębiorczości, bowiem w 2009 roku na 10 000 mieszkańców powiatu przypadało zaledwie 398 podmiotów gospodarczych (połowę mniej niż średnio w województwie) i stanowiło to najgorszy wynik w całym województwie. Również stopa bezrobocia ukształtowała się na jednym z wyższych poziomów i wyniosła 16,3%. Powiat chełmski ma typowo rolniczy charakter. Dominującym sektorem gospodarki powiatu jest rolnictwo, które skupiało 73% całego zatrudnienia (największy odsetek w województwie). W przemyśle zatrudnionych jest zaledwie 7% pracujących, a w usługach 20%. Działalność produkcyjna i usługowa skoncentrowana jest wokół miasta Chełm oraz w mieście Rejowiec Fabryczny.

Począwszy od 2002 roku w powiecie chełmskim obserwuje się stałe zwiększanie ujemnego odchylenia względnego wynagrodzeń od średniej płacy w województwie (zob. rysunek 1.25.). Oznacza to, że dynamika wzrostu wynagrodzeń przeciętnych

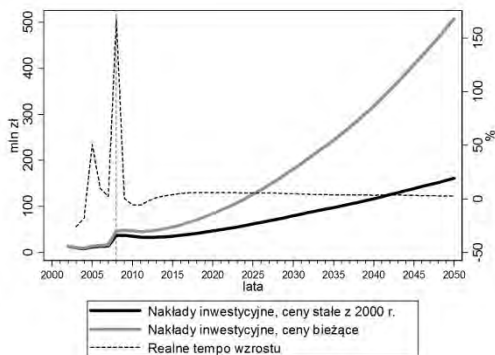

Rys. 1.25. Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie chełmskim

dynamikę wzrostu wynagrodzeń realnych – w 2004 roku oraz w 2006 roku. Zgodnie z przewidywaniami w całym okresie prognozy tempo wzrostu wynagrodzeń realnych będzie dodatnie i wyniesie przeciętnie 4,2% w latach 2010–2050. Analizując wynagrodzenia wyrażone w cenach stałych z 2000 roku prognozuje się, że w ostatnim roku predykcji ukształtują się one na średnim poziomie 10 304,9 zł. W cenach bieżących będzie to poziom 19 371,7 zł.

Udział nakładów inwestycyjnych ponoszonych przez przedsiębiorstwa w powiecie chełmskim w łącznych wydatkach na inwestycje w całym województwie kształtował się na marginalnym poziomie średnio 0,7% w latach 2002–2007 (zob. rysunek 1.26., s. 31). Dopiero w roku 2008 wraz ze wzrostem nakładów z 16,7 mln zł do 46,1 mln zł (ceny bieżące) zwiększył się wskaźnik udziału do 1,2%.

Zgodnie z prognozą, przedsiębiorstwa w powiecie będą generować 1,2–1,3% nakładów inwestycyjnych w województwie lubelskim w latach 2010–2050. Szacuje się, że

Rys. 1.26. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie chełmskim

w 2025 roku nominalny poziom wydatków inwestycyjnych wzrośnie do kwoty 126 mln zł, a w 2050 roku powiększy się o kolejne 380,8 mln zł (do 506,8 mln zł). Prognozowane realne tempo wzrostu będzie wynosić średnio 3,58% rocznie, przy czym jedynie w latach 2010–2012 osiągnie dynamikę ujemną. W ostatnim roku prognozy nakłady inwestycyjne w cenach stałych z 2000 roku będą stanowić 4,3-krotność poziomu z 2008 (160,9 mln zł w 2050 roku w porównaniu do 37,2 mln zł w 2008 roku oraz 13,48 mln zł w 2002 roku).

1.3.3. Powiat miasta Chełm¹²

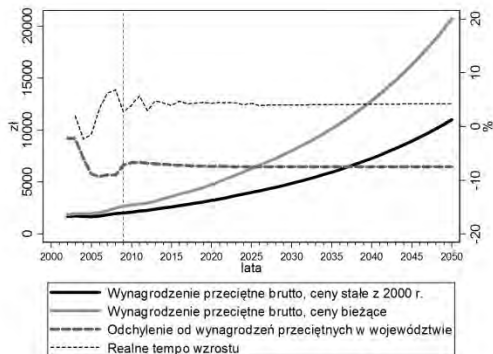

Chełm jest drugim po Lublinie co do liczby mieszkańców miastem w województwie lubelskim. W Chełmie najsilniej rozwija się handel i usługi. W 2008 roku sektor usług rynkowych koncentrował 35% łącznego zatrudnienia, a usługi nierynkowe – 37%. Istotne znaczenie ma również przemysł mineralny, którego rozwój związany jest z istniejącą od 1960 roku cementownią Chełm. Istotne znaczenie dla rozwoju tego sektora ma też przemysł spożywczy, odzieżowy, meblowy, elektromaszynowy i szklarski. W przemyśle zatrudnionych jest 24% wszystkich pracujących. W ostatnim roku odnotowano tu także wysoki wskaźnik przedsiębiorczości. Na koniec 2009 roku zarejestrowanych było 5583 podmiotów gospodarczych. W przeliczeniu na 10 000 mieszkańców wskaźnik ten wyniósł 825 przedsiębiorstw, w tym 86 nowo utworzonych. Jednym z problemów powiatu jest jednak dość wysoka stopa bezrobocia (15,5% na koniec 2009 roku). Analizując odsetek bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym obserwuje się, że był on na poziomie niższym niż przeciętnie w województwie (8,4% osób w wieku produkcyjnym stanowiły osoby pozostające bez pracy). Wynika to ze stosunkowo wysokiego udziału liczby osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności (67%).

¹² Wstępną charakterystykę powiatu miasta Chełm przygotowano na podstawie: www.urzad.chelm.pl [data dostępu: 25.10.2010]; GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące rynku pracy, podmiotów gospodarczych [data dostępu: 25.10.2010].

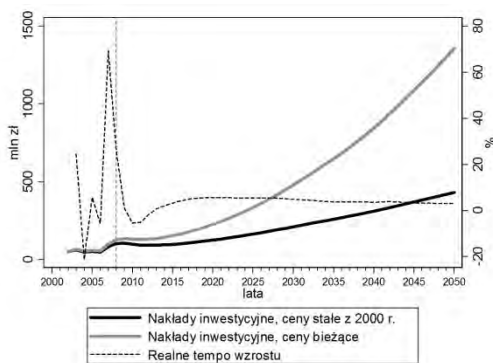
Przedstawione na rysunku 1.27. nominalne wynagrodzenie przeciętne wzrosło w Chełmie w latach 2002–2009 o 41,4%, z poziomu 1897,7 zł do 2683,2 zł w 2009 roku. Mimo tego wzrostu przez cały okres historyczny pozostawało na poziomie niższym niż przeciętna płaca w województwie. Odchylenie względne zwiększyło się z $-2,23\%$ w 2002 roku do $-9,29\%$ w 2006 roku. Dopiero od 2009 roku trend ten zaczął wykazywać poprawę. Prognozuje się, że wynagrodzenie w cenach bieżących wyniesie 6330,1 zł w 2025 roku (92,56% średniej płacy w województwie), a do 2050 roku wzrośnie do 20 700,2 zł (92,58% średniej wojewódzkiej). Analizując wynagrodzenie przeciętne wyrażone w cenach stałych z 2000 roku, również przewiduje się wzrost, przy

Rys. 1.27. Przeciętne wynagrodzenie brutto w Chełmie

czym jego dynamika będzie mniejsza. Zgodnie z prognozą, przeciętne realne tempo wzrostu będzie oscylować w okresie prognozy wokół 4,21% rocznie. Szacuje się, że największy wzrost wystąpi w 2011 roku i wyniesie 5,73%. Na przestrzeni 2010–2050 przeciętne wynagrodzenie w cenach stałych wzrośnie 5,2-krotnie i wyniesie w ostatnim roku prognozy 11 011,6 zł.

Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w Chełmie stanowiły 3,3% łącznych wydatków na inwestycje w województwie lubelskim i były o 0,8 p.p. wyższe niż w roku 2006. Prognozy wskazują, że odsetek ten będzie nieznacznie

Rys. 1.28. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w Chełmie

wzrastać w okresie prognozy i w horyzoncie predykcji wyniesie 3,5%. Prognozuje się też, że w 2025 roku nakłady na inwestycje w cenach bieżących osiągną poziom 332,7 mln zł i będą wyższe o 160% w porównaniu z 2008 rokiem. Szacuje się, że do 2050 roku nakłady te wzrosną jeszcze o ponad 1000 mln zł i będą wynosić 1356,3 mln zł. W przeliczeniu na ceny stałe z 2000 rokiem wydatki te będą stanowić 4,2-krotność poziomu odnotowanego w 2008 roku (430,5 mln zł). Szacuje się, że realne tempo wzrostu ustabilizuje się w długim okresie i średniorocznie nakłady inwestycyjne w Chełmie będą wzrastać w tempie 3,97% w latach 2026–2050.

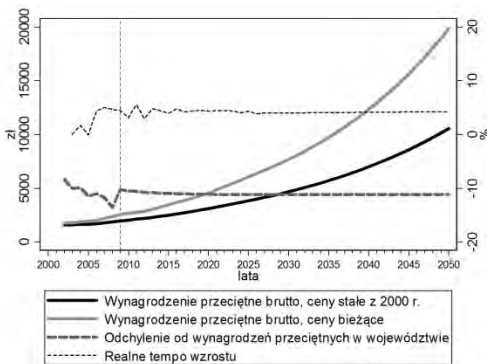
1.3.4. Powiat hrubieszowski¹³

Powiat hrubieszowski obejmuje swym obszarem 1 gminę miejską (Hrubieszów) oraz 7 gmin wiejskich. Od wschodu powiat graniczy z Ukrainą, od południowego zachodu – z powiatem tomaszowskim, od zachodu – z zamojskim, a od północy – z powiatem chełmskim. Powiat ma typowo rolniczy charakter, dominuje tu produkcja roślinna (głównie pszenica i inne zboża). Sektor rolniczy koncentruje 67% zatrudnienia w powiecie. Według stanu na koniec 2009 roku w powiecie funkcjonowało 4000 przedsiębiorstw, w tym 95,4% w sektorze prywatnym. Powiat zmagają się ze zjawiskiem bezrobocia – wśród osób w wieku produkcyjnym 12% stanowiły osoby pozostające bez pracy. Jest to drugi najwyższy wskaźnik w całym województwie w 2009 roku. W 2009 roku stopa bezrobocia wyniosła 15,9% (czyli 3,1 p.p. więcej niż stopa bezrobocia w województwie).

Analizując przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie hrubieszowskim można zauważyć, że do 2008 roku systematycznie zwiększało się ujemne odchylenie od średniego wynagrodzenia w województwie. W 2002 roku przeciętne płace w powiecie

stanowiły 91,7% średniego wynagrodzenia w województwie, a 2008 roku było to już tylko 86,5%. W latach 2002–2009 realne tempo wzrostu wynosiło przeciętnie 2,9% rocznie. W 2009 roku płace wyrażone w cenach bieżących osiągnęły poziom 2595,2 zł (1964,2 zł w cenach stałych), co stanowiło wzrost o 45,8% w porównaniu do 2002 roku. W świetle prognozy, do 2025 roku odchylenie względne od średniej wojewódzkiej ukształtuje się na poziomie –11,14%, a w ostatnim roku prognozy wynagrodzenie w po-

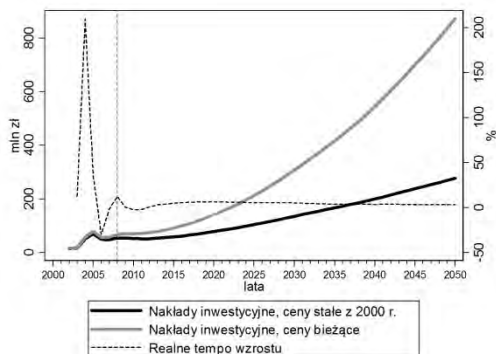

Rys. 1.29. Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie hrubieszowskim

wiecie hrubieszowskim będzie stanowić 88,84% średniego poziomu wynagrodzeń w województwie. Predykcje wynagrodzeń w cenach bieżących wskazują, że w 2025 roku płace osiągną poziom 6077 zł (3854,8 zł w cenach stałych), a w 2050 roku wyniosą 19 863,5 zł (10 566,6 zł w cenach stałych). Po roku 2026 roku realne tempo wzrostu wynagrodzeń będzie wykazywać trend rosnący, z 3,87% do 4,24% w horyzoncie predykcji.

¹³ Wstępną charakterystykę powiatu hrubieszowskiego przygotowano na podstawie: www.starostwo.hrubieszow.pl [data dostępu: 25.10.2010]; GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące rynku pracy, podmiotów gospodarczych [data dostępu: 25.10.2010].

Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie hrubieszowskim stanowiły w 2002 roku zaledwie 0,9% ogólnych wydatków ponoszonych przez przedsiębiorstwa na działalność inwestycyjną w województwie lubelskim. Jak wynika z prognoz, udział ten wzrośnie do 2,3% w horyzoncie predykcji i będzie wyższy o 0,6 p.p. w stosunku do 2008 roku.

Rys. 1.30. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie hrubieszowskim

W ostatnim roku prognozy prognozowana wielkość nakładów na inwestycje w przedsiębiorstwach wyrażonych w cenach stałych będzie stanowić ponad 5-krotność poziomu z 2008 roku i wyniesie 276,65 mln zł (w cenach bieżących będzie to 871,5 mln zł).

1.3.5. Powiat krasnostawski¹⁴

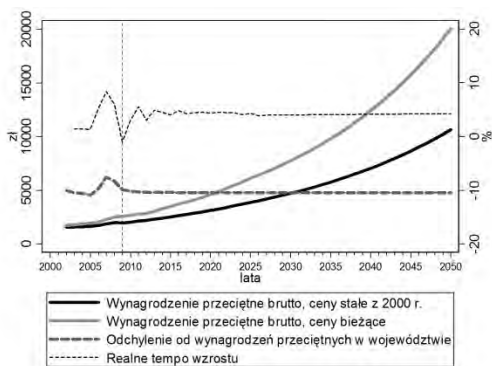

Powiat krasnostawski usytuowany jest w środkowo-południowej części województwa. Na jego obszarze znajduje się 10 gmin, w tym jedna gmina miejska (Krasnystaw). W 2008 roku w powiecie zanotowano najniższy w całym regionie poziom przedsiębiorczości – na 10 000 mieszkańców przypadało 502 podmiotów gospodarczych (łącznie 3406 jednostek, w tym 3195 w sektorze prywatnym). Powiat krasnostawski cechuje niewielki udział sektora przemysłowego w gospodarce. W 2008 roku 16% pracujących skoncentrowanych było w przemyśle, zaś w rolnictwie – 60%. W usługach obserwuje się dwukrotną przewagę zatrudnienia w usługach nierynkowych. W omawianej jednostce terytorialnej zaobserwowano również najbardziej niekorzystną strukturę demograficzną w 2009 roku. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym jest tu najwyższy w województwie i wyniósł 20,8% ludności ogółem. Pod względem sytuacji na rynku pracy, powiat

¹⁴ Wstępną charakterystykę powiatu krasnostawskiego przygotowano na podstawie: www.krasnystaw-powiat.pl [data dostępu: 25.10.2010]; GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące rynku pracy, podmiotów gospodarczych [data dostępu: 25.10.2010].

ten także nie wypada korzystnie. W 2009 roku 10,5% ludności w wieku produkcyjnym stanowiły osoby bezrobotne.

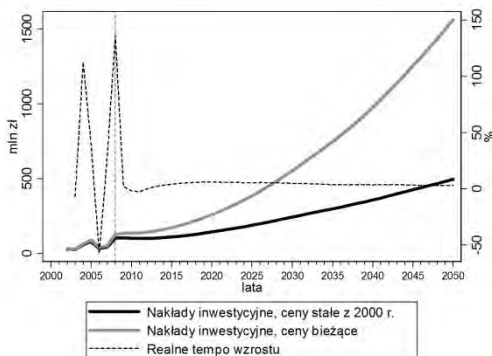
Przeciętne wynagrodzenie w powiecie krasnostawskim nie wykazywało istotnych wahań w okresie historycznym. W 2002 roku przeciętna płaca nominalna wynosiła 1746,4 zł, a do 2009 roku wzrosła do 2607,1 zł (wzrost o 49,3%).

Rys. 1.31. Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie krasnostawskim

Udział ten pozostanie ponadto na stałym poziomie w całym okresie prognozy. W horyzoncie prognozy wynagrodzenie w cenach stałych będzie 5,3 razy wyższe niż w 2009 roku. Oznacza to, że nominalnie osiągnie poziom 20 021,3 zł.

Znaczne wahania realnej dynamiki zmian wielkości nakładów inwestycyjnych zaobserwowano w latach 2002–2008 w powiecie krasnostawskim. Największy wzrost miał miejsce w 2008 roku – nakłady inwestycyjne wzrosły wówczas z 52,5 mln zł w 2007 roku

Rys. 1.32. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie krasnostawskim

w kategoriach nominalnych, wyraźnie widoczny jest stały trend rosnący w okresie historycznym, zaś w wyrażeniu realnym jedynie w 2009 roku zanotowano ujemną realną dynamikę zmian (-0,97%). Szacuje się, że w całym okresie prognozy realne tempo wzrostu kształtować się będzie na stabilnym poziomie – przewidywany wzrost to średnio 4,2% rocznie. Zgodnie z prognozą, wynagrodzenie wyrażone w cenach bieżących wyniesie 6125,2 zł w 2025 roku, stanowiąc 89,56% średniego wynagrodzenia w województwie.

do 127,6 mln zł w 2008 roku (a realnie oznaczało to wzrost o 135,8%). Jak wynika z długookresowych prognoz, realna dynamika będzie z roku na rok coraz większa, aż do 5,5% w 2026 roku. W latach 2026–2050 przewidywany średnioroczny wzrost wydatków na inwestycje osiągnie z kolei tempo 3,94%. Szacuje się, że w ostatnim roku prognozy wydatki na inwestycje ponoszone przez przedsiębiorstwa w powiecie krasnostawskim będą stanowić 4,8-krotność poziomu z 2008 roku (porównując kategorie w cenach stałych). Nominalnie nakłady te wzrosną do 385 mln zł

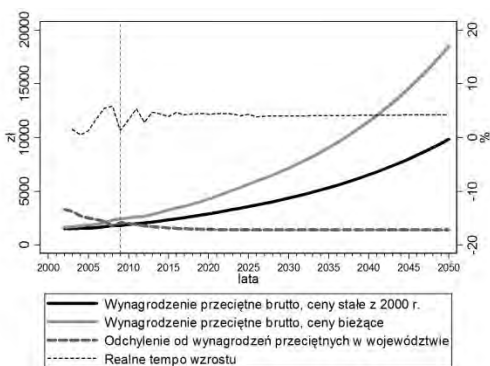
w 2025 roku oraz 1 559,85 zł w 2050 roku i będą tworzyć 4,1% łącznych nakładów na inwestycje w województwie lubelskim.

1.3.6. Powiat tomaszowski¹⁵

Powiat tomaszowski znajduje się w południowo-wschodniej części województwa, przy granicy z Ukrainą. W skład powiatu wchodzi 13 gmin, w tym jedna gmina miejska (Tomaszów Lubelski) i jedna miejsko-wiejska (Tyszowce). Znajdują się tu trzy parki krajobrazowe: Krasnobrodzki, Południoworoztoczański i Puszczy Solskiej oraz 11 rezerwatów przyrody. Ważnym czynnikiem z punktu widzenia rozwoju powiatu jest położenie drogi krajowej łączącej Warszawę z przejściem granicznym Hrebennem. Powiat posiada korzystne warunki do rozwoju rolnictwa, w którym zatrudnionych jest 59% wszystkich pracujących. Pozostałe 14% pracuje w przemyśle, 10% w usługach rynkowych oraz 17% w usługach nierynkowych. Na przeciętnym poziomie kształtuje się poziom przedsiębiorczości. W 2009 roku w omawianej jednostce terytorialnej było zarejestrowanych 6449 podmiotów gospodarczych, co oznacza, że na 10 000 mieszkańców przypadało 744 przedsiębiorstw. Występuje tu też jeden z wyższych poziomów bezrobocia – 10,8% osób w wieku produkcyjnym stanowią osoby pozostające bez pracy.

W całym okresie historycznym wynagrodzenie przeciętne w powiecie tomaszowskim utrzymywało się na poziomie znacznie niższym od średniej płacy w województwie. W 2002 roku wynagrodzenie stanowiło 86,64%, a w 2009 roku jeszcze mniej, bo zaledwie 84,16% przeciętnego wynagrodzenia w województwie. Jest to jedno z najniższych poziomów płac w powiatach Lubelszczyzny. Jak wynika z długookresowych prognoz, odchylenie względne od poziomu wynagrodzeń w województwie powiększy się w horyzoncie prognozy. Szacuje się, że w 2025 roku wyniesie –17,14%, a w 2050 roku –17,19% (w porównaniu do 15,92% w 2010 roku). Zgodnie z predykcją, w 2025 roku wynagrodzenie przeciętne w cenach bieżących osiągnie poziom 5666,5 zł (wzrost o 133% w porównaniu do 2009 roku), zaś w perspektywie 2050 roku wyniesie 18 515,4 zł. Realne

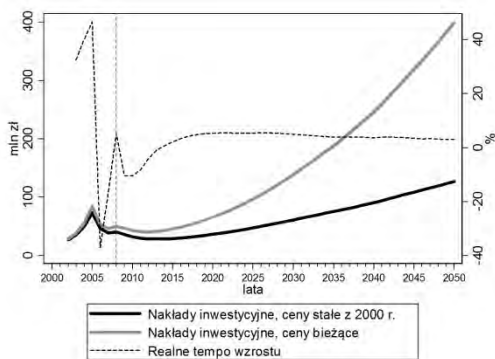
Rys. 1.33. Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie tomaszowskim

Realne

¹⁵ Wstępną charakterystykę powiatu tomaszowskiego opracowano na podstawie: www.powiat-tomaszowski.com.pl [data dostępu: 25.10.2010]; GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące rynku pracy, podmiotów gospodarczych [data dostępu: 25.10.2010].

roczne tempo wzrostu wynagrodzeń będzie wzrastać w kolejnych latach stanowiących horyzont prognozy, kształtując się na średnim poziomie 4,17% rocznie (3,3% w 2010 roku, 4,33% w 2025 roku oraz 4,24% w 2050 roku).

Rozpatrując wielkość nakładów inwestycyjnych w powiecie tomaszowskim, uważa się już w okresie historycznym znaczne wahania. Wzrost poziomu inwestycji w przedsiębiorstwach miał miejsce do 2005 roku, kiedy nakłady wyniosły 83,5 mln zł

Rys. 1.34. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie tomaszowskim

(w cenach bieżących) i były większe o 54,9 mln zł niż w 2002 roku. W kolejnych latach nakłady inwestycyjne były już niższe, w 2008 roku osiągnęły poziom 50,2 mln zł, stanowiąc 1,3% łącznych wydatków na inwestycje w województwie. Zgodnie z prognozą, trend spadkowy zostanie utrzymany do 2012 roku (a w kategoriach realnych do 2013 roku). Dopiero po tym okresie tendencja zostanie odwrócona i nakłady na inwestycje w przedsiębiorstwach będą stopniowo wzrastać. Szacuje się, że w 2025 roku ich poziom wyrażony w cenach bieżących

wzrośnie do 96,4 mln zł, a w 2050 roku osiągną 398,8 mln zł. Powiat tomaszowski nie ma jednak wielkiego znaczenia w działalności inwestycyjnej w województwie, ponieważ w całym okresie prognozy będzie generować około 1% nakładów inwestycyjnych w województwie.

1.3.7. Powiat zamojski¹⁶

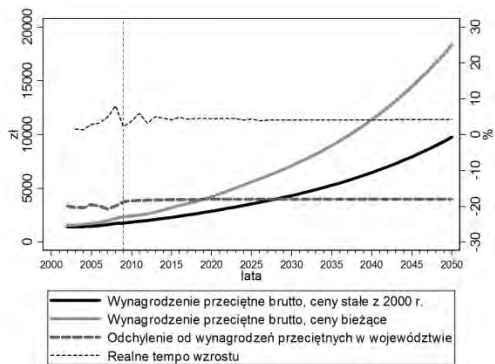

Powiat zamojski położony jest w południowej części województwa lubelskiego. Obszar powiatu w dużej mierze składa się z terenów rolniczych i leśnych. Część powierzchni powiatu położona jest w granicach Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego, co wpływa na korzystne warunki przyrodnicze. Powiat zamojski ma charakter typowo rolniczy, z największym w województwie udziałem zatrudnienia w sektorze rolniczym, wynoszącym 75% (stan na 2008 rok). Funkcjonuje tu ponad 20 000 gospodarstw. Pozostałe 10% osób pracujących zatrudnionych jest w przemyśle oraz jedynie 15% w usługach. Oprócz gospodarstw rolnych, na terenie powiatu w 2009 roku

¹⁶ Wstępną charakterystykę powiatu zamojskiego przygotowano na podstawie: www.powiatzamojski.pl [data dostępu: 25.10.2010]; GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące rynku pracy, podmiotów gospodarczych [data dostępu: 25.10.2010].

prowadziło działalność 5757 podmiotów gospodarczych. Wskaźnik przedsiębiorczości był jednak zdecydowanie niższy od średniej dla województwa – na 10 000 mieszkańców przypadało 527 podmiotów. Wśród głównych branż można wymienić przemysł przetwórczy i spożywczy, a także meblarstwo i budownictwo. W 2009 roku stopa bezrobocia w powiecie zamojskim wyniosła 12,9% (na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało w tym czasie 9,3 osób bezrobotnych).

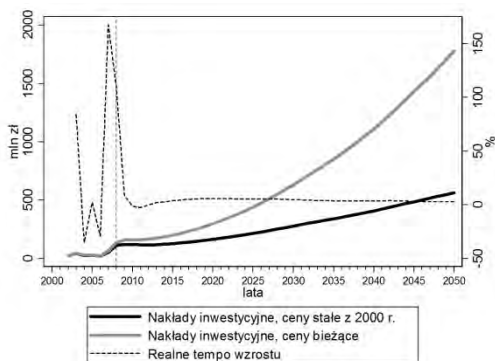
Rysunek 1.35. przedstawia prognozowany poziom wynagrodzeń przeciętnych w powiecie zamojskim, wyrażonych w cenach bieżących oraz w cenach stałych z 2000 roku. W latach 2002–2009 można było obserwować powolną tendencję wzrostową wynagrodzeń – z poziomu 1554,3 zł do 2350,5 zł w cenach bieżących oraz z 1406,8 zł do 1779,1 zł w cenach stałych. W całym okresie historycznym realne tempo wzrostu płac było dodatnie, a największy wzrost wynoszący 8,04% zaobserwowano w roku 2008. Zgodnie z predykcją w kolejnych latach tendencja ta zostanie utrzymana. Poziom wynagrodzeń przeciętnie będzie wzrastać w tempie 4,24% rocznie (w ujęciu realnym). Szacuje się, że w 2025 roku wynagrodzenie w powiecie zamojskim

Rys. 1.35. Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie zamojskim

wyrażone w cenach bieżących wyniesie 5607,2 zł (3556,8 zł w cenach stałych) i będzie mniejsze o 18,01% od średniej płacy w województwie. W latach 2025–2050 wynagrodzenie nominalne wzrośnie o 227%, ale odchylenie od średniej wojewódzkiej utrzyma się nadal na znacznym poziomie –18% w horyzoncie prognozy.

W powiecie zamojskim obserwuje się gwałtowny wzrost wielkości nakładów inwestycyjnych począwszy od 2007 roku

Rys. 1.36. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie zamojskim

Realny wzrost wyniósł wówczas 167,5%, natomiast w kolejnym roku było to 109,4%. W 2008 roku wydatki na inwestycje w przedsiębiorstwach osiągnęły 138,1 mln zł (w cenach bieżących), co stanowiło prawie 5,7-krotny wzrost w stosunku do 2002 roku (24,3 mln zł). Świadczy to o rozwoju i dużej dynamice działalności inwestycyjnej w powiecie. W 2008 roku nakłady inwestycyjne tworzyły 3,6% wydatków na inwestycje w województwie, przy

czym szacuje się, że w horyzoncie prognozy udział ten wzrośnie do 4,6%. Analizując realne tempo wzrostu przewiduje się, że do 2026 roku będzie można obserwować rosnącą dynamikę (do 5,45%), po czym nastąpi odwrócenie tendencji i tempo wzrostu będzie niższe (2,97% w 2050 roku). Inwestycje w przedsiębiorstwach w powiecie zamojskim wykazują jednak dużą dynamikę, ponieważ zgodnie z prognozami w ostatnim roku będą 5-krotnie wyższe niż w 2008 roku (w kategoriach realnych) i wyniosą 564,2 mln zł. W cenach bieżących będzie to 1777,3 mln zł (w porównaniu do 439,3 mln zł w 2025 roku).

1.3.8. Powiat miasta Zamość¹⁷

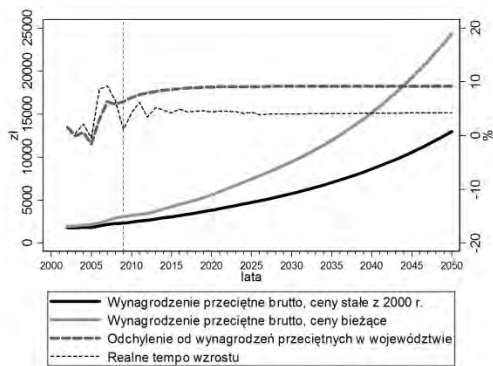
Powiat grodzki Zamość położony jest w południowo-wschodniej Polsce na skraju Wyżyny Lubelskiej. Dogodna lokalizacja na przecięciu międzynarodowych dróg (Warszawa–Lwów) i szlaków kolejowych (Linia Hutnicza Szerokotorowa łącząca Górny Śląsk z ukraińskim i rosyjskim systemem kolejowym) sprzyja rozwojowi handlu międzynarodowego i tranzytu. Najważniejsze znaczenie dla powiatu mają usługi, w których zatrudnionych jest 77% wszystkich pracujących (w tym 54% w usługach rynkowych). Przemysł koncentruje 20% zatrudnienia w powiecie. Działają tu m.in. zakłady przemysłu metalowo-drzewnego, wśród których największy to fabryka Black Red White. W Zamościu odnotowano najwyższy wskaźnik przedsiębiorczości w województwie. W 2009 roku na 10 000 mieszkańców przypadało 1157 podmiotów gospodarczych, w tym 89 podmiotów nowo utworzonych (drugie miejsce w województwie, po Lublinie). Wysoki poziom przedsiębiorczości nie zagwarantował jednak dobrej sytuacji na rynku pracy – w 2009 roku stopa bezrobocia wynosiła 14,9%. Zamość stanowi także, obok Lublina, ważny ośrodek kulturalny i turystyczny w regionie. Nazywany jest „perłą renesansu”, za sprawą unikalnego zespołu architektoniczno-urbanistycznego Starego Miasta.

W początkowym okresie próby wynagrodzenie przeciętne w Zamościu oscylowało wokół średniego poziomu płac w województwie (zob. rysunek 1.37., s. 40), odchylając się nieznacznie (od –1,56% w 2005 roku do +6,31% w 2007 roku). W latach 2002–2009 wynagrodzenie nominalne wzrosło o 56%, do poziomu 3073,4 zł w 2009 roku. Okres prognozy wskazuje na dalszy wzrost wynagrodzeń w Zamościu, przy czym średnioroczna dynamika wzrostu będzie wyższa od tej w okresie historycznym.

¹⁷ Wstępną charakterystykę powiatu miasta Zamość przygotowano na podstawie: www.zamosc.pl [data dostępu: 25.10.2010]; GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące rynku pracy, podmiotów gospodarczych [data dostępu: 25.10.2010].

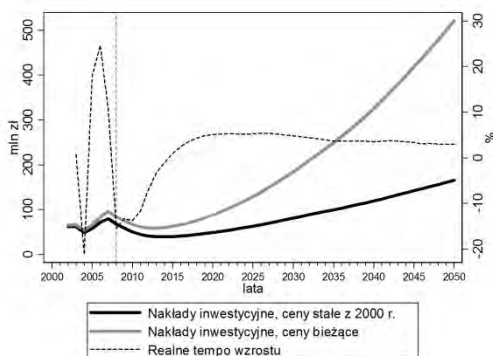

Przewiduje się, że wynagrodzenie w cenach bieżących w 2025 roku wyniesie 7464 zł (co będzie stanowić 109,14% średniej wojewódzkiej), zaś w 2050 będzie to 24 406,4 zł. W całym analizowanym okresie wzrastać więc będzie dodatnie odchylenie względne od średniego wynagrodzenia w województwie. Zgodnie z predykcją, tempo wzrostu wynagrodzeń wyniesie w latach 2010–2050 średnio 4,28% rocznie. Oznacza to, że wynagrodzenie wyrażone w cenach stałych osiągnie w 2025 roku poziom 4734,6, a do ostatniego roku prognozy wzrośnie do 12 983,2 zł.

Rys. 1.37. Przeciętne wynagrodzenie brutto w Zamościu

Udział nakładów inwestycyjnych w Zamościu w łącznej wielkości nakładów ponoszonych w województwie wahał się w okresie historycznym od 3,9% w 2002 roku do 2,2% w 2008 roku. Jak wskazują wyniki prognozy długookresowej, udział ten będzie ulegał redukcji do 2015 roku. Wyniesie wówczas 1,4% i na tym poziomie utrzyma się do końca okresu predykcji. Prognozy wskazują, że dopiero od 2015 roku będzie mieć miejsce realny wzrost nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach, które wzrosną o 0,89% w porównaniu do roku poprzedniego. Predykcje wielkości nakładów inwestycyjnych wskazują, że w 2025 roku wielkość ta, wyrażona w cenach bieżących, osiągnie poziom 129,07 mln zł. Do 2050 roku nakłady inwestycyjne wzrosną do 520,7 mln zł.

Rys. 1.38. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w Zamościu

Analizując wydatki na inwestycje w kategoriach cen stałych z 2000 roku, szacuje się, że w 2025 roku wyniosą one 63,2 mln zł i będą stanowić 93% poziomu z 2008 roku. Spadek ten wynika z zapoczątkowanej w 2008 roku tendencji spadkowej. Wówczas nakłady zmniejszyły się o 15,5% w porównaniu do roku poprzedniego, zaś ujemna dynamika zmian utrzyma się zgodnie z prognozą do 2014 roku, powodując łączne zmniejszenie nakładów o 50% w porównaniu z 2007 rokiem. W horyzoncie 2050 roku nakłady na inwestycje w cenach stałych wzrosną do 165,3 mln zł (244% wielkości z 2008 roku).

Analizując danych statystycznych oraz predykcji dwóch podstawowych zmiennych kształtujących sytuację gospodarczą w podregionie chełmsko-zamojskim można zauważyć, że na tle całego województwa lubelskiego wyróżnia się powiat grodzki Zamość. Szacuje się, że realne średnioroczne tempo wzrostu wynagrodzeń będzie tu najwyższe w całym okresie stanowiącym horyzont prognozy (przeciętnie 4,3% rocznie w latach 2010–2050), co będzie przekładać się na wyższe wynagrodzenia. Również w Zamościu wynagrodzenia będą o ponad 9% przewyższać poziom średniej płacy w województwie, co niewątpliwie będzie determinować sytuację na rynku pracy. Zarówno w okresie historycznym, jak i w horyzoncie 2050 roku w powiecie zamojskim występuje najniższy poziom płac w podregionie. Zgodnie z prognozą, w 2050 roku płace będą na tym obszarze stanowić zaledwie 82% przeciętnego poziomu wynagrodzeń w województwie. Pod względem tempa wzrostu nakładów inwestycyjnych przoduje powiat hrubieszowski. Przewiduje się, że nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach będą wykazywać średnioroczną dynamikę wzrostu na poziomie 4,08% (w latach 2010–2050), co będzie stanowić kluczowy czynnik dla rozwoju przedsiębiorstw.

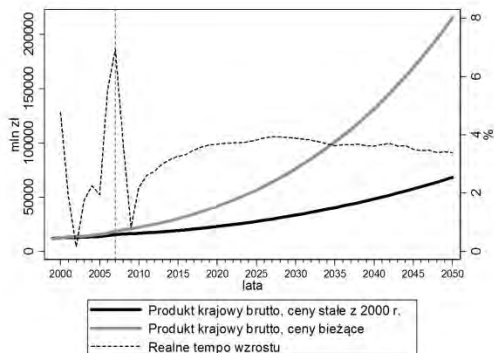
1.4. Trendy gospodarcze w podregionie lubelskim¹⁸

Podregion lubelski jest najmniejszym w województwie pod względem liczby jednostek terytorialnych – składa się z 41 gmin. Na jego obszarze zamieszkuje jednak największa liczba ludności – w 2009 roku było 713 229 mieszkańców podregionu. W podregionie lubelskim zaobserwowano najniższą ze wszystkich stopę bezrobocia zarejestrowanego, wynoszącą 10,8% (w porównaniu do 12,8% dla województwa). Jest to związane z wysokim poziomem przedsiębiorczości oraz przewagą sektora usług w strukturze zatrudnienia. W 2009 roku na 10 000 mieszkańców przypadało 864 przedsiębiorstw, w tym 88 nowo utworzonych. Spośród wszystkich przedsiębiorstw 97% funkcjonuje w sektorze prywatnym. Usługi rynkowe oraz nierynkowe posiadają równy udział w strukturze zatrudnienia (po 26%), pozostała część pracujących zatrudnionych jest w przemyśle (21%). Pracujący w rolnictwie indywidualnym stanowią 26% łącznego zatrudnienia. W powiecie lubelskim wynagrodzenie przeciętne brutto było w 2009 roku o 2% wyższe w porównaniu do przeciętnej płacy w całym województwie i wyniosło 3136,45 zł.

---

¹⁸ Wstępną charakterystykę podregionu lubelskiego opracowano na podstawie: GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące podziału terytorialnego, rynku pracy, podmiotów gospodarczych, wynagrodzeń [data dostępu: 25.10.2010].

Począwszy od 1999 roku wartość PKB w cenach stałych i bieżących systematycznie rosła. W okresie 1999–2007 realne, średnioroczne tempo wzrostu wynosiło 3,15%, zaś w kategoriach nominalnych był to wzrost przeciętnie o 6,5% rocznie.

Rys. 1.39. Produkt krajowy brutto w podregionie lubelskim

W 2007 roku wartość PKB wyniosła 18 767 mln zł (w cenach bieżących). Podregion lubelski ma największy udział w tworzeniu PKB województwa, który w 2007 roku wyniósł 41,4%. W tym czasie miał też miejsce najbardziej gwałtowny wzrost PKB – realne tempo wzrostu wyniosło wówczas 6,9%. W powiecie lubelskim jako jedynym w województwie zaobserwowano dodatnie tempo zmian wartości PKB w całym okresie historycznym. Szacuje się, że do 2025 roku wartość PKB w cenach bieżących wzrośnie do 56 576 mln zł (PKB w cenach stałych wyniesie w tym czasie 27 711 mln zł, co stanowi wzrost o 12 041 mln zł w porównaniu do 2007 roku w ujęciu realnym). Zgodnie z prognozą przewiduje się, że w 2050 roku realne PKB wyniesie 68 227 mln zł. Szacuje się, że w horyzoncie prognozy tempo wzrostu gospodarczego ustabilizuje się i wyniesie średnio 3,54% w latach 2010–2050 (w tym 2,2% w 2010 roku, 3,8% w 2025 roku oraz 3,4% w 2050 roku).

1.4.1. Powiat lubartowski¹⁹

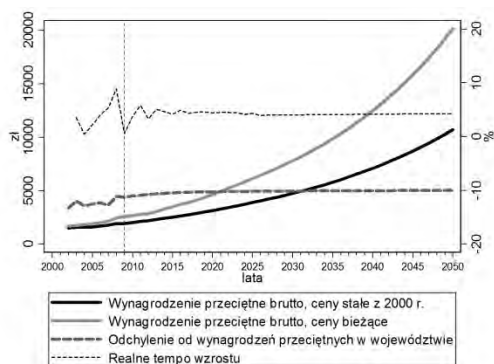

Powiat lubartowski położony jest w północnej części województwa. Jego siedzibą jest miasto Lubartów. Charakterystyczną cechą powiatu jest jego rolniczy charakter – grunty rolne stanowią 77%, zaś obszary lasów stanowią ponad 20% powierzchni. W powiecie zatrudnionych jest łącznie ponad 26 000 osób, z tego 61% pracuje w rolnictwie, 13% w przemyśle i 26% w usługach. Rolnictwo oparte jest głównie na produkcji zbóż i ziemniaków. Na koniec 2009 roku stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła 14,9%. Oznacza to, że co dziesiąta osoba w wieku produkcyjnym pozostawała bez pracy. Ze względu na dominację rolnictwa, powiat lubartowski cechuje się stosunkowo niskim wskaźnikiem przedsiębiorczości. W 2009 roku zarejestrowanych było 574 przedsiębiorstw na każde

¹⁹ Wstępną charakterystykę powiatu lubartowskiego przygotowano na podstawie: www.portal.powiatlubartowski.pl [data dostępu: 25.10.2010]; GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące rynku pracy, podmiotów gospodarczych [data dostępu: 25.10.2010].

10 000 mieszkańców (w tym 52 nowo utworzonych). Na terenie powiatu występują parki krajobrazowe, stanowiąc bazę do rozwoju turystyki i rekreacji.

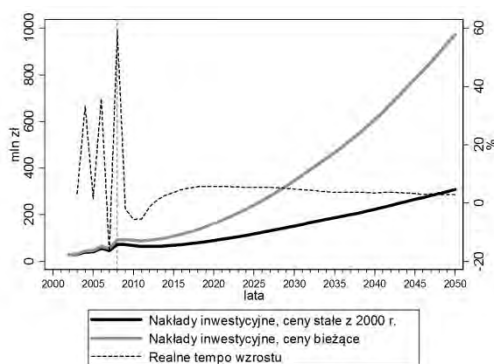
W powiecie lubartowskim zanotowano bardzo wysoki wzrost wynagrodzenia przeciętnego (w cenach bieżących) w latach 2002–2009, bowiem wzrosło ono aż o 52,5%, z 1682,6 zł do 2566 zł. Wpłynęło to na zredukowanie niekorzystnego odchylenia

Rys. 1.40. Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie lubartowskim

względne od średniej wojewódzkiej o 2,06 p.p. W 2009 roku wynagrodzenie w powiecie lubartowskim stanowiło wartość 88,75% przeciętnej płacy w województwie lubelskim. Zgodnie z predykcją, w całym okresie prognozy ujemne odchylenie będzie się zmniejszać. W 2025 roku wyniesie $-10,16\%$, a wynagrodzenie przeciętne w cenach bieżących osiągnie wówczas poziom 6143,8 zł. Ostatnie lata prognozy przyniosą dalsze zwiększenie udziału wynagrodzenia w powiecie w stosunku do województwa, bowiem w 2050 roku wyniesie ono 20 120,8 zł (90% średniej krajowej). Porównując realne płace w 2009 roku i 2025 roku przewiduje się wzrost o 100,7%. Po 2025 roku przewiduje się, że realne tempo wzrostu wynagrodzeń utrzyma się przeciętnie na poziomie 4,25% rocznie, zaś w ostatnim roku prognozy wynagrodzenie w cenach stałych osiągnie poziom 10 703,4 zł.

Na rysunku 1.41. przedstawiono nakłady inwestycyjne ponoszone przez przedsiębiorstwa w powiecie lubartowskim. Poza rokiem 2007, nakłady inwestycyjne w całym okresie historycznym cechowała tendencja wzrostowa. Największa dynamika wzrostu została odnotowana w 2008 roku. Wydatki na inwestycje wyrażone w cenach bieżących w powiecie lubartowskim wyniosły wówczas 92,1 mln zł i były prawie trzykrotnie większe niż w 2002.

Rys. 1.41. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie lubartowskim

W ujęciu realnym był to poziom 74,3 mln zł. Począwszy od 2013 roku prognozuje się stałe zwiększanie wysokości wydatków ponoszonych przez przedsiębiorstwa na inwestycje. Realne tempo wzrostu będzie wzrastać do 2020 roku (wyniesie wówczas 5,8%), po czym nastąpi osłabienie trendu i w 2050 roku dynamika wzrostu wyniesie 2,95%. W efekcie w 2025 roku na-

W efekcie w 2025 roku na-

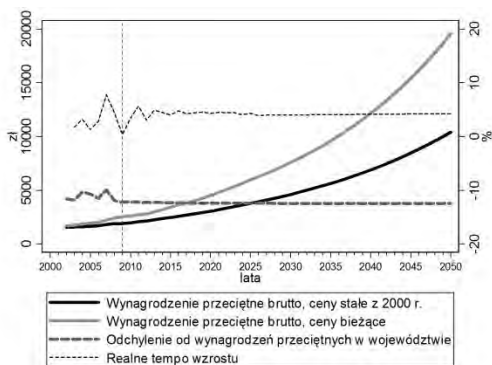
klądy inwestycyjne w przedsiębiorstwach w ujęciu nominalnym wyniosą 240,9 mln zł (w cenach stałych – 118,02 mln zł). W ostatnim roku prognozy nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w omawianej jednostce terytorialnej wzrosną do 971,8 mln zł (w ujęciu realnym 308,5 mln zł). W okresie predykcji nakłady inwestycyjne w powiecie będą stanowić przeciętnie 2,5% wydatków inwestycyjnych w województwie lubelskim.

1.4.1. Powiat lubelski²⁰

Powiat lubelski obejmuje swym zasięgiem 16 gmin, w tym dwie z nich to gminy miejsko-wiejskie (Bełżyce, Bychawa). W powiecie występuje stosunkowo niekorzystna struktura na rynku pracy – 67% zatrudnienia koncentruje się w sektorze rolniczym, 12% w przemyśle i tylko 22% w sektorze usługowym. Poza gospodarstwami rolnymi, w 2009 roku funkcjonowało w powiecie 8780 podmiotów gospodarczych (w tym 8460 w sektorze prywatnym). Poziom przedsiębiorczości mierzony liczbą przedsiębiorstw przypadających na 10 000 mieszkańców był jednak niższy przeciętnie w województwie i osiągnął poziom 608 podmiotów na 10 000 osób (w tym 64 nowo utworzonych). W omawianej jednostce terytorialnej w 2009 roku mieszkały 90 092 osoby w wieku produkcyjnym, z tego jedynie 5,7% stanowiły osoby bezrobotne. Jest to najlepszy wynik w całym województwie. Jednym z atutów powiatu lubelskiego jest jego umiejscowienie wokół stolicy województwa, która ze względu na potencjał gospodarczy i społeczny stanowi główny ośrodek rozwoju powiatu lubelskiego ziemskiego.

Na rysunku 1.42. przedstawione zostały prognozy wynagrodzeń przeciętnych

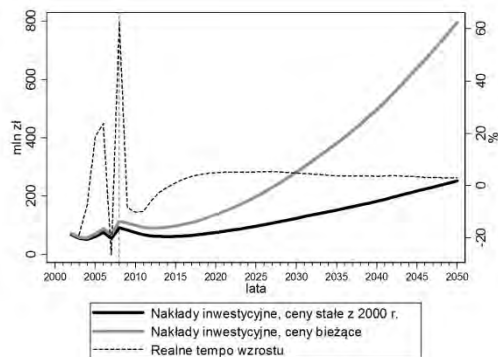
Rys. 1.42. Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie lubelskim

w ujęciu nominalnym i realnym w powiecie lubelskim. W latach 2002–2009 obserwuje się powolny wzrost wynagrodzeń, który w ujęciu nominalnym wyniósł 47,9% (realnie był to wzrost o 23,7%). W 2009 roku wynagrodzenie wyrażone w cenach bieżących wynosiło w powiecie lubelskim 2538,6 zł (87,8% średniej płacy w województwie). Jak wynika z długookresowych prognoz, przeciętne wynagrodzenie miesięczne w cenach bieżących wzrośnie do 19 585,3 zł (w cenach stałych będzie to 10 418,6 zł). Szacuje

²⁰ Wstępną charakterystykę powiatu lubelskiego opracowano na podstawie: www.powiat.lublin.pl [data dostępu: 25.10.2010]; GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące rynku pracy, podmiotów gospodarczych [data dostępu: 25.10.2010].

się jednak, że dynamika tego wzrostu nie będzie tak duża jak w przypadku województwa lubelskiego, ponieważ prognozuje się wzrost ujemnego odchylenia od średniej płacy wojewódzkiej. Zgodnie z predykcją w 2050 roku wynagrodzenie przeciętne wyniesie 87,6% przeciętnego wynagrodzenia w województwie. Realne, roczne tempo wzrostu płac będzie wykazywać powolny trend rosnący, począwszy od 2026 roku (od 3,87% w 2026 roku do 4,24% w 2050 roku).

W 2008 roku nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie lubelskim wyniosły 113 mln zł i były dwukrotnie wyższe niż w roku poprzednim (w cenach bieżących). Realna roczna dynamika wzrostu wyniosła wówczas 62,9% i była najwyższa

Rys. 1.43. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie lubelskim

osiągnie wielkość 2,97%. Porównując jednak nakłady w cenach stałych do 2008 roku, oczekuje się 2,7-krotnego wzrostu. Jak wskazują prognozy, w horyzoncie predykcji wydatki przedsiębiorstw na inwestycje wyrażone w cenach bieżących osiągną poziom 794,7 mln zł (w cenach stałych 252,3 mln zł).

1.4.1. Powiat miasta Lublin²¹

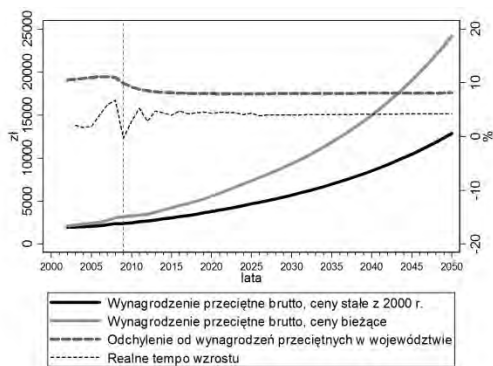

Powiat grodzki Lublin stanowi stolicę województwa lubelskiego i jest na pierwszym miejscu w regionie pod względem liczby ludności. Ze względu na pełnione funkcje, posiada największy potencjał gospodarczy w regionie. Spośród wszystkich powiatów województwa charakteryzuje go najwyższa aktywność gospodarcza mieszkańców – w 2009 roku powstało 115 nowych przedsiębiorstw na każde 10 000 mieszkańców (w porównaniu do średniej w województwie wynoszącej 69 przedsiębiorstw). Analizując strukturę zatrudnienia w Lublinie,

²¹ Wstępną charakterystykę powiatu miasta Lublin przygotowano na podstawie: www.e-lublin.pl/mapapowiaty/powiaty/lublin.php [data dostępu: 25.10.2010]; GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące rynku pracy, podmiotów gospodarczych [data dostępu: 25.10.2010].

widoczna jest przewaga sektora usługowego. W 2008 roku w usługach rynkowych zatrudnionych było 40%, a w usługach nierynkowych – 37% wszystkich pracujących. Zaledwie 2% osób pracujących związanych było z rolnictwem. Stopa bezrobocia w 2009 roku wyniosła 9,3% i była jedną z najniższych w województwie. Lublin charakteryzuje się ponadto jednym z najwyższych w województwie odsetków ludności w wieku produkcyjnym, wynoszącym 66,2% ludności ogółem (według stanu na 31.12.2009). Lublin pełni ponadto funkcję ośrodka naukowego i kulturalnego regionu.

Zarówno w okresie historycznym, jak i w horyzoncie prognozy wynagrodzenie przeciętne w Lublinie kształtowało się na poziomie wyższym niż przeciętna płaca w województwie (zob. rysunek 1.44.). Do 2008 roku dodatnie odchylenie od średniej

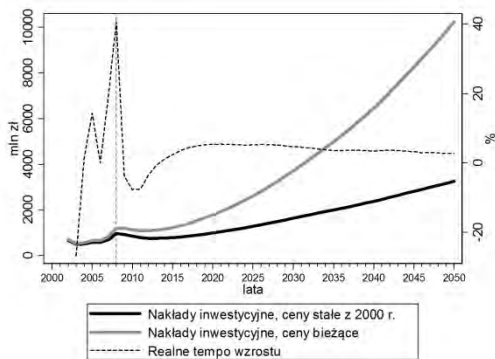
Rys. 1.44. Przeciętne wynagrodzenie brutto w Lublinie

się w 2025 roku 7384,6 zł i będzie wyższe o 132% w porównaniu do poziomu z 2009 roku. Do 2050 roku wzrośnie do 24 172,6 zł w cenach bieżących (w cenach stałych będzie to 12 858,8 zł, czyli o 8174,6 zł więcej niż w 2025 roku). Przewaga nad średnią płacą w województwie zmniejszy się w pierwszym okresie prognozy do +7,98% w latach 2021–2026, po czym nastąpi ponowny wzrost do +8,11% w ostatnim roku prognozy.

Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w Lublinie stanowiły 30,7% nakładów w całym województwie w 2008 roku (zob. rysunek 1.45., s. 47). Przewiduje się, że udział ten spadnie o 4 p.p. w okresie prognozy. W 2025 nakłady inwestycyjne wyrażone w cenach bieżących wyniosą 2605,9 mln zł, a w 2050 roku wzrosną do 10 231,2 mln zł.

wojewódzkiej podlegało tendencji rosnącej (z 10,52% do 11%), w 2009 roku nastąpił jednak spadek o 1,08 p.p. W tym samym okresie przeciętne wynagrodzenie nominalne wyniosło 3178,2 zł. W cenach stałych z 2000 roku poziom ten wynosił 2405,5 zł i był niższy o 0,29% w porównaniu do roku poprzedniego (w ujęciu realnym). Zgodnie z predykcją, realne tempo wzrostu wynagrodzeń, po wahaniach w pierwszych latach prognozy ustabilizuje się na poziomie 4,25% w ostatnim roku prognozy. Wynagrodzenie nominalne wynie-

Oznacza to, że w latach 2008–2050 nakłady na inwestycje w cenach bieżących wzrosną 8,6 razy. Porównując wydatki inwestycyjne w kategoriach realnych prognozuje się, że nakłady w 2050 roku będą 3,4 razy wyższe niż w 2008. Długookresowa prognoza wskazuje na stabilizację realnego tempa wzrostu, które w latach 2010–2050 będzie wynosić średnio 3,16% rocznie. Jedynie w latach 2009–2013 przewiduje się spadek wielkości nakładów inwestycyjnych wyrażonych w cenach stałych. Ostatecznie w ostatnim roku prognozy nakłady inwestycyjne w cenach stałych ukształtują się na poziomie 3247,8 mln zł.

Rys. 1.45. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w Lublinie

1.4.2. Powiat łęczyński²²

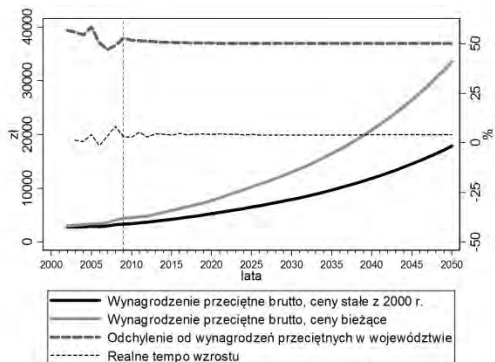

Powiat łęczyński składa się z 6 jednostek terytorialnych – 5 gmin wiejskich oraz 1 gminy miejsko-wiejskiej (Łęczna). Bardzo duże znaczenie dla gospodarki powiatu mają występujące na jego terenie złoża węgla kamiennego. Na obszarze powiatu znajduje się obszar górniczy kopalni węgla kamiennego Lubelski Węgiel „Bogdanka”. Determinuje to strukturę zatrudnienia w powiecie, bowiem przemysł skupia 30% wszystkich pracujących. Ważnym działem gospodarki powiatu jest także rolnictwo, które skupia 44% zatrudnienia. Poziom przedsiębiorczości jest w omawianej jednostce terytorialnej na jednym z najniższych poziomów w województwie. W 2009 roku na 10 000 osób przypadało 506 przedsiębiorstw (w porównaniu do średniej dla województw wynoszącej 724). W tym samym okresie stopa bezrobocia rejestrowanego wynosiła 12,1%. Siłą napędową gospodarki powiatu jest jednak przemysł wydobywczy, który wpływa na sytuację ekonomiczną omawianej jednostki terytorialnej.

²² Wstępną charakterystykę powiatu łęczyńskiego przygotowano na podstawie: www.powiatleczynski.pl [data dostępu: 25.10.2010]; GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące rynku pracy, podmiotów gospodarczych [data dostępu: 25.10.2010].

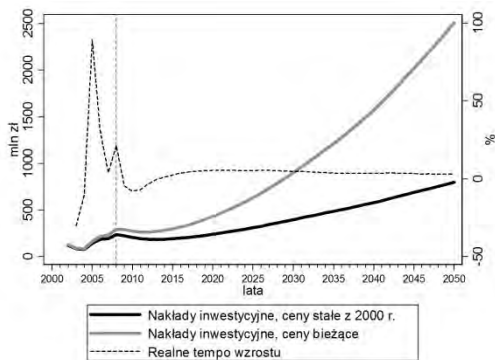

Powiat łączyński wyróżnia się na tle województwa wysokim wynagrodzeniem przeciętnym, znacznie przekraczającym średnią województwa. W 2009 roku średnia płaca nominalna wynosiła 4 417,2 zł, co o 52,8% przewyższało przeciętne wynagrodzenie w województwie. Na przestrzeni lat 2002–2009 nastąpił ponadto wzrost wynagrodzeń nominalnych o 45,1%. Zgodnie z prognozą przedstawioną na rysunku 1.46., przewiduje się dalszy wzrost płac. W pierwszych 10 latach prognozy realne tempo wzrostu będzie wahać się od 2,79% w 2010 roku do 4,33% w 2020 roku. W kolejnych latach nastąpi stabilizacja dynamiki wzrostu – wynagrodzenia w ujęciu realnym będą wzrastać średnio o 4,15% rocznie. Zgodnie z przewidywaniami, w całym okresie predykcji wynagrodzenie pozostanie na bardzo wysokim poziomie. Wyrażone w cenach bieżących wyniesie 33 580,2 zł w 2050 roku, zaś w cenach stałych z 2000 roku osiągnie poziom 17 863,2 zł. Porównując ostatni rok prognozy i ostatni rok historyczny szacuje się, że odchylenie od średniej wojewódzkiej ulegnie zmniejszeniu o 2,6 p.p., ale nadal pozostanie na wysokim poziomie. W ostatnim roku prognozy wynagrodzenia przeciętne w powiecie łączyńskim będą wyższe o 50,19% od przeciętnej płacy w województwie.

Rys. 1.46. Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie łączyńskim

Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie łączyńskim również kształtują się na dość wysokim poziomie, tworząc 7,5% nakładów ogółem w województwie (w 2008 roku wynosiły 290,4 mln zł). Największe realne tempo wzrostu zaobserwowano w 2005 roku, gdy wystąpił wzrost o 89,16% (nominalnie był to wzrost z 83,6 mln zł do 162,4 mln zł). Jak wynika z długookresowych prognoz, realne tempo wzrostu ustabilizuje się jednak i w ostatnich latach prognozy nakłady inwestycyjne w cenach stałych będą wzrastać średnio o 3,9% rocznie (2025–2050). Prognozuje się, że w ostatnich latach badanego okresu nakłady na inwestycje ponoszone przez przedsiębiorstwa w powiecie będą stanowiły 6,6% łącznych nakładów w województwie.

Rys. 1.47. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie łączyńskim

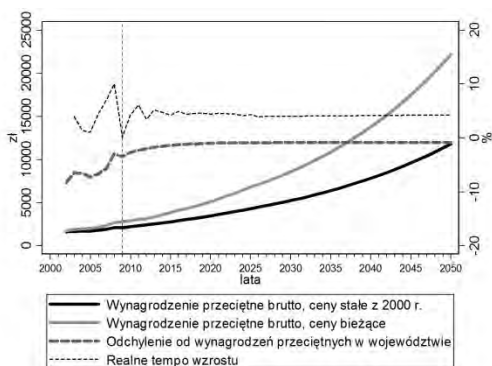
W 2050 roku przewidywany poziom wydatków inwestycyjnych wyniesie 2505,8 mln zł (w cenach bieżących). W kategoriach realnych będzie to 3,4-krotność poziomu z 2008 roku (795,4 mln zł).

1.4.3. Powiat świdnicki²³

Położony w południowo-zachodniej części województwa, powiat świdnicki graniczy z pięcioma powiatami: lubelskim grodzkim i ziemskim, łęczyńskim, chełmskim i krasnostawskim. W skład powiatu wchodzi 5 gmin, w tym jedna gmina miejska (Świdnik) oraz 1 miejsko-wiejska (Piaski). Powiat jest położony przy drodze krajowej łączącej Lublin z zagranicą, co sprzyja jego rozwojowi. Istotne dla całego powiatu jest położenie przy linii kolejowej łączącej Lublin i Świdnik z Warszawą. Powiat cechuje się jednym z najwyższych stopni urbanizacji wśród powiatów ziemskich w województwie. Dominującym sektorem gospodarki jest tu przemysł, w którym zatrudnionych jest 39% wszystkich pracujących. Dobrze rozwinięty jest też sektor usług, w którym skupione było 27% zatrudnienia. Rolnictwo jest jednak ciągle ważnym działem gospodarki, gdyż użytki rolne stanowią niecałe 70% powierzchni powiatu. W 2009 roku na terenie powiatu było zarejestrowanych 4968 podmiotów gospodarczych, z czego 97% funkcjonuje w sektorze prywatnym. W powiecie zanotowano jednak wyższą w porównaniu do województwa stopę bezrobocia, która w 2009 roku wyniosła 15,1%.

Na rysunku 1.48. przedstawiono przeciętne wynagrodzenie miesięczne w powiecie świdnickim. Można zaobserwować znaczne wahania realnego tempa wzrostu

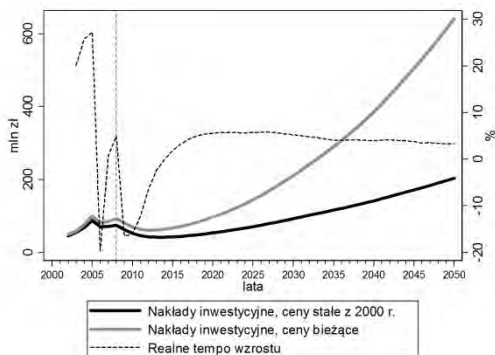
Rys. 1.48. Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie świdnickim

w okresie historycznym oraz w pierwszych latach predykcji. Przewiduje się, że realne tempo wzrostu w okresie prognozy wyniesie około 4,28% rocznie. Najwięcej, bo aż o 10,03% wynagrodzenia realne wzrosły w 2008 roku. W ujęciu nominalnym był to wzrost o 14,8%. W ostatnim roku historycznym przeciętna płaca wyrażona w cenach bieżących wynosiła w omawianej jednostce terytorialnej 2791,4 zł. Kolejne lata prognozy przyniosą dalszy wzrost wynagrodzeń. Przewiduje się, że w 2050 roku wynagrodzenie nomi-

²³ Wstępną charakterystykę powiatu świdnickiego przygotowano na podstawie: www.powiat.swidnica.pl [data dostępu: 25.10.2010]; GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące rynku pracy, podmiotów gospodarczych [data dostępu: 25.10.2010].

nalne wyniesie 22 175,9 zł, a w cenach stałych z 2000 roku będzie to poziom 11 796,6 zł. Wzrost płac w okresie historycznym spowodował, że niekorzystne ujemne odchylenie od średniej krajowej ulegało stopniowemu zmniejszaniu (z $-8,23\%$ w 2002 roku do $-3,46\%$ w 2009 roku). Zgodnie z predykcjami, w horyzoncie prognozy przeciętne wynagrodzenie w powiecie świdnickim będzie stanowiło 99,18% przeciętnej płacy w województwie lubelskim.

Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie świdnickim osiągnęły wielkość 92,6 mln zł w 2008 roku. Tym samym powiat generował 2,4% nakładów na inwestycje w województwie. Udział ten najwyższy był jednak w 2005 roku, kiedy

Rys. 1.49. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie świdnickim

wyniósł 4,6%. Zgodnie z predykcjami, w horyzoncie prognozy powiat będzie miał coraz mniejszą rolę w kształtowaniu poziomu nakładów inwestycyjnych w województwie – omawiany udział ulegnie redukcji do 1,7% w 2050 roku. Przewiduje się, że wahania realnego tempa wzrostu w okresie historycznym zostaną kontynuowane w początkowym okresie prognozy ($-16,48\%$ w 2009 roku do 5,77% w 2027 roku). Dopiero po 2027 roku szacowany jest powolny spadek dynamiki zmian do 3,34% w 2050 roku. Średnioroczne tempo wzrostu na poziomie 2,56% spowoduje, że w ostatnim roku prognozy nakłady inwestycyjne wyrażone w cenach stałych będą wynosić 2,7-krotność poziomu z 2008 roku (203,2 mln zł). W kategoriach nominalnych nakłady na inwestycje wzrosną z 144,6 mln zł w 2025 roku do 640,2 mln zł w 2050 roku.

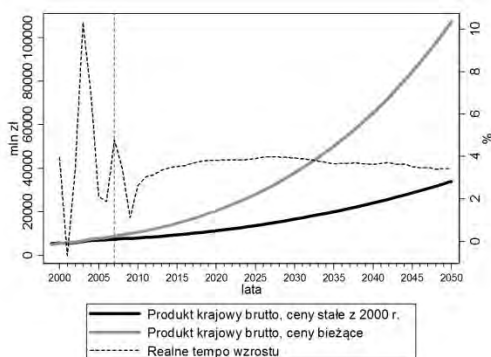
Na tle województwa podregion lubelski wypada bardzo korzystnie. Zarówno pod względem powierzchni, jak i liczby jednostek terytorialnych, jest to najmniejszy podregion, ale generowany jest tu najwyższy poziom PKB. Zgodnie z prognozą, w całym okresie predykcji udział podregionu w tworzeniu produktu regionalnego brutto oscylować będzie wokół 41%. Należy podkreślić również, że poziom wynagrodzeń przeciętnych jest tu wyższy niż na pozostałych obszarach. Zdecydowanie ponad przeciętną wyróżnia się pod tym względem powiat łączyński, w którym przeciętne wynagrodzenie wynosiło w 2009 roku 152,8% średniej płacy w województwie. Wyższe niż przeciętne w województwie płace przewiduje się również w Lublinie – w horyzoncie prognozy wyższe o około 8% od średniej wojewódzkiej. Korzystne zmiany prognozuje się także w powiecie świdnickim, bowiem szacowane jest zmniejszenie ujemnego odchylenia od średniej płacy w województwie do $-0,8\%$ w ostatnim roku prognozy. Powiat świdnicki wyróżnia się także pod względem tempa wzrostu nakładów na inwestycje w przedsię-

biorstwie, co świadczy o korzystnych zmianach i rozwoju przedsiębiorstw. Jak wynika z prognozy, średnioroczne realne tempo wzrostu wyniesie tu 3,5%.

1.5. Trendy gospodarcze w podregionie puławskim²⁴

Podregion puławski składa się z 52 jednostek terytorialnych, w tym 5 gmin miejskich, 40 gmin wiejskich oraz 7 miejsko-wiejskich. Zajmuje łącznie powierzchnię 5633 km², na której mieszka 490 019 osób. 20,4% spośród nich to osoby w wieku przedprodukcyjnym, 61,6% w wieku produkcyjnym oraz 18% w wieku poprodukcyjnym. Pod względem bezrobocia podregion wypada przeciętnie na tle województwa – w 2009 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 9 osób pozostających bez pracy. Podregion ma charakter rolniczy, bowiem rolnictwo indywidualne koncentruje 52% zatrudnienia. W przemyśle pracuje 19% zatrudnionych, a w usługach – 29%, przy czym występuje przewaga usług nierynkowych nad rynkowymi. W podregionie puławskim odnotowano najniższe miesięczne wynagrodzenie przeciętne w całym województwie, wynoszące w 2009 roku 2690,89 zł brutto. Jest ono niższe o 15% od średniej płacy w województwie. Na terenie podregionu były zarejestrowane 32 624 podmioty gospodarcze (21% wszystkich przedsiębiorstw w województwie). Na 10 000 osób przypadało więc 666 przedsiębiorstw, w tym 60 nowo utworzonych.

W okresie prognozy zarówno produkt krajowy brutto w cenach bieżących, jak i w cenach stałych z 2000 roku będzie wykazywać tendencję wzrostową. Zgodnie

Rys. 1.50. Produkt krajowy brutto w podregionie puławskim

z predykcjami, w 2025 roku PKB wzrośnie z 8973 mln zł w 2007 roku do 28 030 mln zł (w cenach bieżących). W ujęciu realnym przeciętne roczne tempo wzrostu wyniesie w latach 2008–2025 3,4%. Oznacza to, że w 2025 roku PKB w cenach stałych osiągnie poziom 13 729 mln zł. W 2007 roku podregion puławski generował 19,8% PKB w województwie lubelskim. Przewiduje się, że w kolejnych latach udział podregionu w tworzeniu regionalnego PKB będzie wzrastał do 20,5% w ostatnich latach

²⁴ Wstępną charakterystykę podregionu puławskiego opracowano na podstawie: GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące podziału terytorialnego, rynku pracy, podmiotów gospodarczych, wynagrodzeń [data dostępu: 25.10.2010].

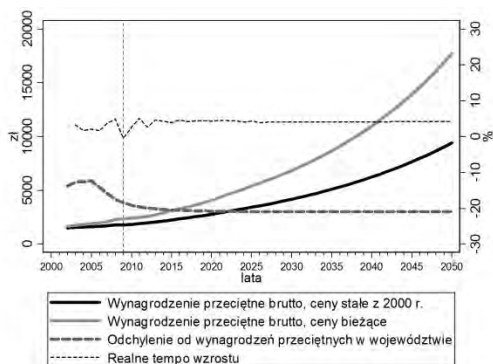
dynamika zmian wartości produktu regionalnego będzie niewielka. Szacuje się, że początkowe lata prognozy cechować będzie spadek tempa wzrostu PKB podregionu, które w 2009 roku wyniesie zaledwie 1,1%. W latach 2010–2050 realne tempo wzrostu będzie wynosić średnio 3,64% rocznie. W ostatnim roku prognozy nominalny poziom produktu krajowego brutto wyniesie 107 111 mln zł.

1.5.1. Powiat janowski²⁵

Powiat janowski, położony w południowo-zachodniej części województwa, graniczy na południu z województwem podkarpackim. 40,5% powierzchni powiatu zajmują jedne z największych w Europie kompleksów leśnych – Lasy Janowskie. Powiat ma charakter typowo rolniczy. W sektorze tym pracuje 64% wszystkich osób zatrudnionych. Systematycznie rozwija się tu przemysł drzewny, na terenie powiatu działa kilkanaście przedsiębiorstw związanych z obróbką drewna. W 2008 roku w sektorze przemysłowym zatrudnionych było jednak zaledwie 13% wszystkich pracujących. Dominacja sektora rolniczego oraz wskaźnik przedsiębiorczości poniżej przeciętnej dla województwa (667 podmiotów gospodarczych przypadających na 10 000 mieszkańców powiatu) sprawiły, że w 2009 roku stopa bezrobocia wyniosła 14%.

Przeciętne wynagrodzenie brutto w ujęciu nominalnym w powiecie janowskim ulegało stopniowemu zwiększaniu w całym analizowanym okresie. W 2002 roku kształtowało się na poziomie 1673 zł, zaś w 2009 roku wyniosło 2358 zł, co stanowiło wzrost o 41%.

Rys. 1.51. Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie janowskim

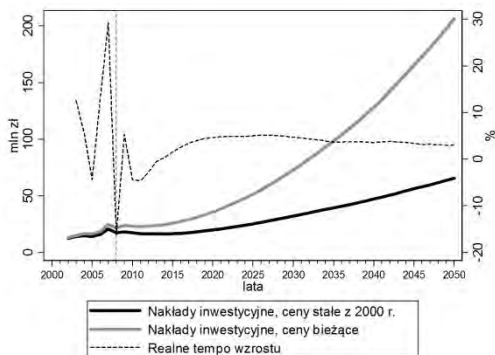
wynagrodzeń w ujęciu realnym wyniesie 4,1% w latach 2010–2050. W 2025 roku wyna-

Tempo wzrostu było jednak niższe niż w przypadku średniego wynagrodzenia w województwie, powodując zwiększenie ujemnego odchylenia z poziomu – 13,8% do –18,5% w okresie historycznym. Szacuje się, że do 2027 roku niekorzystne odchylenie od średniej wojewódzkiej będzie się pogłębiać (do –20,91%), zaś w ostatnich latach prognozy przeciętne wynagrodzenie w powiecie janowskim będzie stanowić 79,13% przeciętnego wynagrodzenia w województwie lubelskim. Zgodnie z prognozą, przeciętne roczne tempo wzrostu

²⁵ Wstępną charakterystykę powiatu janowskiego przygotowano na podstawie: powiatjanowski.pl [data dostępu: 25.10.2010]; GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące rynku pracy, podmiotów gospodarczych [data dostępu: 25.10.2010].

grodzienie nominalne osiągnie w omawianej jednostce terytorialnej poziom 5409,8 zł (a wyrażone w cenach stałych z 2000 roku będzie wynosić 3431,6 zł). W ostatnim roku prognozy wynagrodzenie nominalne wyniesie 17 692,2 zł, natomiast realnie wzrośnie ponad 5,3-krotnie w porównaniu z 2009 rokiem i wyniesie 9411,5 zł.

Działalność inwestycyjna w przedsiębiorstwach w powiecie janowskim nie ma istotnego wpływu na wielkość inwestycji w województwie. Może o tym świadczyć niski udział nakładów, który w 2008 roku wynosił jedynie 0,6%. W 2008 roku wielkość poniesionych

Rys. 1.52. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie janowskim

w ostatnich latach predykcji nakłady na inwestycje w powiecie janowskim osiągną 0,5% wydatków inwestycyjnych w przedsiębiorstwach w województwie i w kategoriach nominalnych wynosić będą 206,3 mln zł.

1.5.2. Powiat kraśnicki²⁶

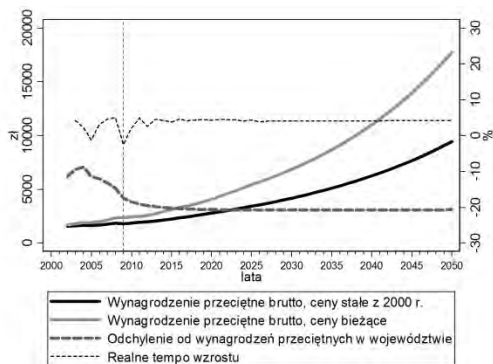

Powiat kraśnicki usytuowany jest w południowo-zachodniej części województwa. Obejmuje on 10 gmin, w tym jedną gminę miejską (Kraśnik), będącą siedzibą powiatu. Powiat zmaga się z dość dużym bezrobociem, które w 2009 roku wyniosło 16,4%. Oznacza to, że na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 11,4 osób pozostających bez pracy. W 2009 roku na terenie powiatu działało 5499 podmiotów gospodarczych. Na 10 000 mieszkańców przypada więc 558 podmiotów, co na tle województwa (724) i pozostałych powiatów jest jednym z niższych wskaźników. Największym przedsiębiorstwem funkcjonującym na terenie powiatu jest Fabryka Łóżysk Toczných w Kraśniku, która odgrywa

²⁶ Wstępną charakterystykę powiatu kraśnickiego przygotowano na podstawie: www.powiat-krasnicki.info [data dostępu: 25.10.2010]; www.e-lublin.pl/mapapowiaty/powiaty/krasnicki.php [data dostępu: 25.10.2010]; GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące rynku pracy, podmiotów gospodarczych [data dostępu: 25.10.2010].

ważną rolę w tworzeniu polskiego przemysłu maszynowego i motoryzacyjnego. Największa ilość osób znajduje tu zatrudnienie w rolnictwie (53%). W przemyśle i usługach zatrudnionych jest odpowiednio 22% i 25% wszystkich pracujących. Na uwagę zasługuje również fakt, że duże znaczenie dla powiatu ma produkcja warzyw i owoców (30% produkcji krajowej malin).

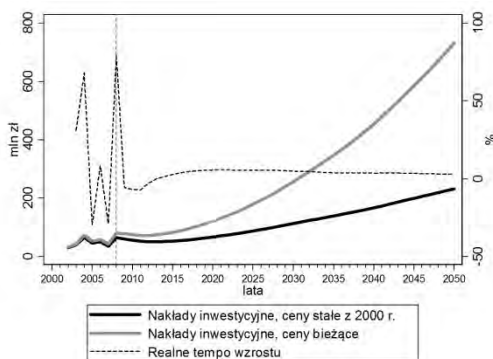
Wysokość przeciętnych wynagrodzeń brutto w badanym okresie w porównaniu ze średnią krajową przedstawia rysunek 1.53. Jedynie w roku 2005 i 2009 odnotowano

Rys. 1.53. Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie kraśnickim

ujemne realne tempo zmian wynagrodzeń, które wyniosło odpowiednio $-1,29\%$ oraz $-2,5\%$ w 2009 roku. W całym okresie historycznym wynagrodzenie w cenach bieżących wzrosło jednak o 39% , z $1719,1$ zł do $2388,9$ zł. Pomimo wzrostu wynagrodzeń nominalnych w omawianym okresie nastąpił również wzrost względnego odchylenia od średniej płacy dla województwa z $-11,43\%$ do $-17,38\%$. Szacuje się, że w 2025 roku wynagrodzenie przeciętne w powiecie kraśnickim będzie stanowić $79,24\%$ przeciętnej płacy w województwie lubelskim, a w ostatnim roku prognozy będzie to $79,31\%$. Oznacza to, że wynagrodzenie brutto wyrażone w cenach bieżących wzrośnie do $5418,9$ zł w 2025 roku oraz do $17\,732,6$ zł w 2050 roku. Przewiduje się ponadto, że przeciętny realny wzrost wynagrodzeń wyniesie $4,11\%$ rocznie w okresie prognozy.

Dwukrotnie w powiecie kraśnickim zaobserwowano ujemną dynamikę zmian poziomu nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach, przy czym był to spadek rzędu niecałych 30% w ujęciu realnym. W 2008 roku nakłady ponoszone w przedsiębiorstwach na inwestycje wyniosły $79,6$ mln zł (w cenach bieżących), generując $2,1\%$ łącznych wydatków inwestycyjnych w przedsiębiorstwach w województwie.

Rys. 1.54. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie kraśnickim

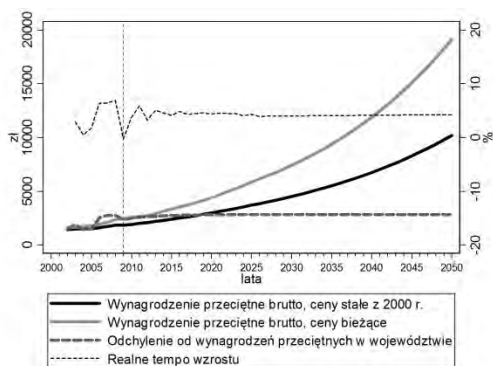
Jak wynika z długookresowych prognoz, do 2025 roku nakłady te wyrażone w cenach bieżących wzrosną do $178,4$ mln zł, a do 2050 roku będą wynosić $730,8$ mln zł ($1,9\%$ poziomu nakładów w województwie). Realnie prognozowany wzrost wyniesie 261% na prze-

strzeni 2008–2050. Oznacza to, że średnioroczne realne tempo wzrostu będzie się kształtować na poziomie 3,15%, a nakłady inwestycyjne wyrażone w cenach stałych wyniosą w ostatnim roku predykcji 232 mln zł.

1.5.3. Powiat łukowski²⁷

Powiat łukowski położony jest w północno-zachodniej części województwa lubelskiego, w sąsiedztwie województwa mazowieckiego. Ma on istotne znaczenie komunikacyjne ze względu na przebiegającą drogę międzynarodową Berlin–Moskwa na odcinku Warszawa–Terespol. Podobnie jak w innych powiatach województwa lubelskiego, struktura zatrudnienia w 2008 roku świadczyła o dominacji rolnictwa. W sektorze tym zatrudnionych było 56% wszystkich pracujących. Pozostałe osoby pracowały w sektorze przemysłowym (17%) oraz w usługach (27%). Powiat łukowski charakteryzuje się przeciętną aktywnością mieszkańców w rozwoju przedsiębiorczości – w 2009 roku na 10 000 mieszkańców przypadało 70 nowo powstałych przedsiębiorstw. Łącznie na koniec 2009 roku w powiecie zarejestrowanych było 7274 podmiotów gospodarczych. W porównaniu z innymi powiatami zanotowano tu także stosunkowo niską stopę bezrobocia, utrzymującą się na poziomie 11,1%. Niski poziom bezrobocia jest częściowo skutkiem wysokiego salda migracji i odpływu ludności do dużych miast (np. Lublin, Warszawa).

Rys. 1.55. Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie łukowskim

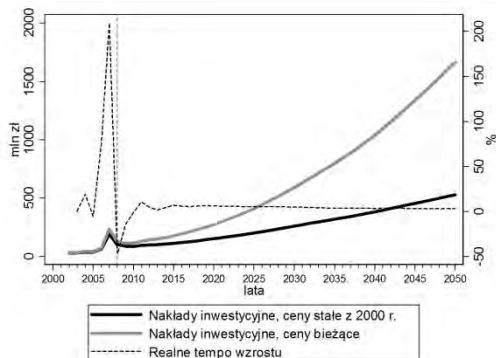
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w powiecie łukowskim zostało zobrazowane na rysunku 1.55. W okresie historycznym można zauważyć stały wzrost płac nominalnych z 1611,3 zł do 2451,3 zł w roku 2009, stanowiąc 84,8% średniej dla województwa. Kolejne lata prognozy wskazują na dalszy, stały wzrost wynagrodzeń, któremu będzie towarzyszyć zmniejszenie ujemnego odchylenia od średniej wojewódzkiej. Zgodnie z prognozą, płace nominalne w 2025 roku wzrosną do poziomu 5860,2 zł (85,69% średniej płacy w województwie), a w 2050 roku osiągną poziom 19 162,6 zł (85,71% średniej). W ujęciu realnym największy wzrost wynagrodzeń nastąpi w 2011 roku – płace wzrosną wówczas o 5,88%. Okres prognozy wskazuje na realny wzrost wynagrodzeń średnio o 4,24% rocz-

²⁷ Wstępną charakterystykę powiatu łukowskiego przygotowano na podstawie: GUS, *Rynek pracy w województwie lubelskim*, Lublin 2009; www.starostwołukow.pl; GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące rynku pracy, podmiotów gospodarczych [data dostępu: 25.10.2010].

nie. Oznacza to, że poziom wynagrodzeń w cenach stałych w 2050 roku wyniesie w powiecie łukowskim 10 193,7 zł.

Rozpatrując nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie łukowskim, można zauważyć znaczny wzrost ich wielkości w roku 2007. W tym okresie realne tempo wzrostu nakładów wyniosło 209,24% w porównaniu do roku poprzedniego. Nominalnie,

Rys. 1.56. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie łukowskim

w 2008 roku zostały jednak zmniejszone do 127,5 mln zł. Prognozuje się, że dodatkowo realne tempo wzrostu powróci od 2011 roku (wyniesie wówczas 10,74%), ale w horyzoncie prognozy jego dynamika będzie coraz mniejsza. W latach 2010–2050 przewidywane średnioroczne tempo wzrostu nakładów wyrażonych w cenach stałych ukształtuje się na poziomie 4,5%. W efekcie, w 2025 roku nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach wyrażone

nominalnie wzrosły z kwoty 72,8 mln zł w 2006 roku do 234,2 mln zł w 2007 roku. W 2008 roku zostały jednak zmniejszone do 127,5 mln zł. Prognozuje się, że dodatkowo realne tempo wzrostu powróci od 2011 roku (wyniesie wówczas 10,74%), ale w horyzoncie prognozy jego dynamika będzie coraz mniejsza. W latach 2010–2050 przewidywane średnioroczne tempo wzrostu nakładów wyrażonych w cenach stałych ukształtuje się na poziomie 4,5%. W efekcie, w 2025 roku nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach wyrażone

1.5.4. Powiat opolski²⁸

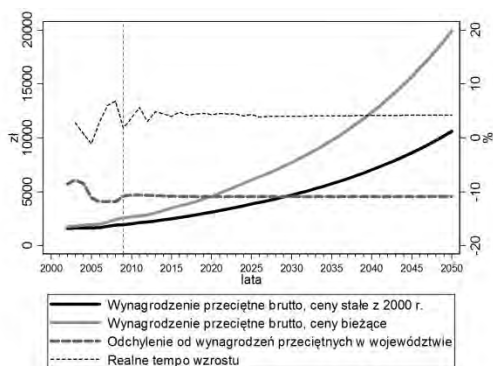
Powiat opolski składa się 7 gmin, wśród których dwie to gminy miejsko-wiejskie (Opole Lubelskie i Poniatoła). Podstawą gospodarki omawianego powiatu jest rolnictwo. Rolniczy charakter powiatu sprawia, że istotne znaczenie ma też przemysł związany z przetwórstwem spożywczym, m.in. przetwórstwo owoców, warzyw i chmielu. W 2008 roku przeciętne zatrudnienie (łącznie z rolnictwem indywidualnym) wynosiło w powiecie 18 977 osób,

w tym 69% w sektorze rolniczym. Udział zatrudnienia w przemyśle i usługach wynosił odpowiednio 9% i 22%. Na koniec 2009 roku w powiecie działało ponad 3500 przedsiębiorstw, w tym 3332 w sektorze prywatnym. Skala bezrobocia osiągnęła jednak w 2009 roku rozmiary większe niż średnio w województwie – stopa bezrobocia

²⁸ Wstępną charakterystykę powiatu opolskiego przygotowano na podstawie: www.opole.lublin.pl [data dostępu: 25.10.2010]; GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące rynku pracy, podmiotów gospodarczych [data dostępu: 25.10.2010].

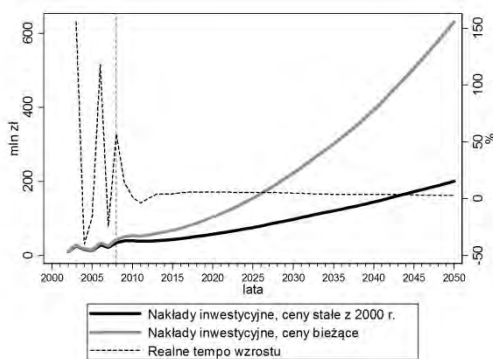
wynosiła 16,8%. Oznacza to, że na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 12 osób bezrobotnych.

Analizując przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie opolskim można zauważyć, iż w latach 2002–2009 wynagrodzenia nominalne wzrastały przeciętnie w tempie 2,85% rocznie. W 2002 roku przeciętne wynagrodzenie w cenach

Rys. 1.57. Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie opolskim

Przyjęte prognozy wynagrodzeń w ujęciu realnym zakładają, że w 2025 roku płace osiągną poziom 3864,9 zł i będą prawie dwukrotnie wyższe od poziomu z 2009 roku. Po roku 2025 średnioroczne realne tempo wzrostu wynagrodzeń będzie rosnąć (z 3,87% w 2026 roku do 4,24% w 2050 roku), a wynagrodzenie wyrażone w cenach stałych z 2000 roku wyniesie 10 602 zł w ostatnim roku prognozy.

Rys. 1.58. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie opolskim

wyniesie 4,06% rocznie w latach 2010–2050. Oznacza to, że w 2025 roku nakłady w cenach stałych wzrosną do 75,7 mln zł (wzrost o 120% w porównaniu do 2008 roku). W horyzoncie prognozy szacuje się, że nakłady w ujęciu realnym będą

bieżących wynosiło 1775,1 zł, zaś w 2009 roku już 2579,5 zł, co stanowiło wzrost o 45%. Zmiana ta była jednak niższa niż w całym województwie, co wpłynęło na pogłębienie odchylenia względnego o 2,24 p.p. w okresie historycznym. W świetle prognozy, do 2025 roku niekorzystne odchylenie od średniej wojewódzkiej pogłębi się do -10,9%. Dopiero od 2030 roku tendencja ta ulegnie odwróceniu i w ostatnim roku prognozy wynagrodzenie nominalne wyniesie 19 930,2 zł (89,14% przeciętnej płacy w województwie).

Okres od 2002 do 2008 obfitował w liczne wahania wielkości nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach. Najwyższa dynamika realnego wzrostu miała miejsce w 2003 roku – 155,4% oraz w 2006 roku – 117,8%. W 2008 roku nakłady na inwestycje w cenach bieżących osiągnęły poziom 42,7 mln zł (co oznaczało wzrost o 292% w porównaniu z 2002 rokiem). Ta korzystna tendencja wzrostowa zostanie utrzymana w całym okresie prognozy. Szacuje się, że przeciętne realne tempo wzrostu wyniesie 4,06% rocznie w latach 2010–2050.

stanowić 5,8-krotność poziomu z 2008 roku. Dzięki dynamicznemu wzrostowi nakładów w przedsiębiorstwach w powiecie opolskim, wzrośnie również ich udział w ogólnym poziomie wydatków inwestycyjnych w przedsiębiorstwach w województwie, z 1,1% w 2008 roku do 1,6% w horyzoncie predykcji. W 2025 roku prognozowany poziom nakładów inwestycyjnych w cenach bieżących będzie wynosić 154,7 mln zł, zaś w 2050 roku będzie to 630,05 mln zł.

1.5.5. Powiat puławski²⁹

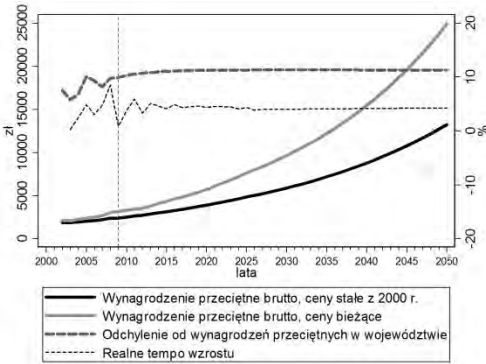
Powiat puławski jest położony w środkowo-zachodniej części województwa lubelskiego. Obejmuje swym zasięgiem 11 gmin, w tym 1 gminę miejską (Puławy – będącą siedzibą powiatu) oraz 2 gminy miejsko-wiejskie (Nałęczów i Kazimierz Dolny). Ważną rolę w powiecie odgrywa rolnictwo, ponieważ grunty rolne zajmują tu ponad 60% powierzchni. W sektorze rolniczym zatrudnionych jest 33% wszystkich pracujących. Pozostała część osób pracujących zatrudniona jest w usługach (40%) oraz w przemyśle (27%). W sektorze przemysłowym największe znaczenie mają Zakłady Azotowe Puławy SA – największe przedsiębiorstwo w branży nawozowo-chemicznej w Polsce oraz dostawca na rynkach światowych. W zakresie poziomu przedsiębiorczości, powiat puławski wypadła powyżej przeciętnej na tle województwa. W 2009 roku na 10 000 mieszkańców powiatu przypadało 819 podmiotów gospodarczych, zaś stopa bezrobocia wyniosła 10,3% i była niższa niż przeciętnie w województwie.

Jak wynika z rysunku 1.59. (patrz s. 59), przeciętne miesięczne wynagrodzenie wzrosło do poziomu 3178,3 zł w 2009 roku (w cenach bieżących), co stanowiło wzrost aż o 52,2% w porównaniu do roku 2002. Jednocześnie odchylenie względne od średniej wojewódzkiej osiągnęło wartość +9,93%. Okres prognozy wskazuje na dalszy wzrost wynagrodzeń w powiecie puławskim. Przewiduje się, że w roku 2025 wyniosą one 7613,1 zł (co będzie stanowić 111,3% średniej płacy w województwie lubelskim), zaś w 2050 roku wartości te wzrosną do poziomu 24 886,9 zł, stanowiąc taki sam odsetek średniej wojewódzkiej jak w roku 2025.

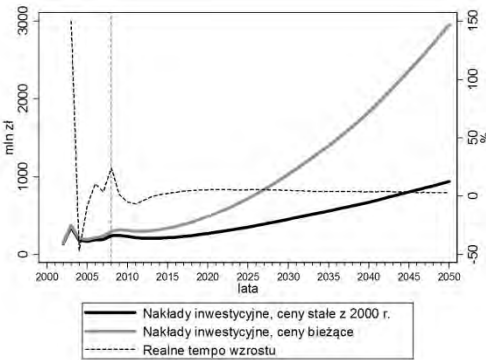
²⁹ Wstępną charakterystykę powiatu puławskiego przygotowano na podstawie: www.pulawy.powiat.pl [data dostępu: 25.10.2010]; GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące rynku pracy, podmiotów gospodarczych [data dostępu: 25.10.2010].

W całym analizowanym okresie realne tempo wzrostu wynagrodzeń w powiecie puławskim było dodatnie, najmniejszy wzrost na poziomie 0,29% zanotowano w 2003 roku. Przewiduje się, że do 2026 roku realne tempo wzrostu będzie wykazywać niewielkie wahania od 3,74% w 2010 roku do 3,88% w 2026 roku. Po tym okresie prognozuje się stopniowe zwiększenie dynamiki wzrostu płac do wartości 4,24% w ostatnim roku prognozy. Wówczas wynagrodzenie wyrażone w cenach stałych osiągnie poziom 13 238,8 zł (ponad 5,5-krotny wzrostu w stosunku do 2009 roku).

Rys. 1.59. Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie puławskim

W powiecie puławskim wystąpiły w latach 2002–2008 znaczne wahania wysokości nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach. Największą realną dynamikę wzrostu zanotowano w 2003 roku, gdy wydatki na inwestycje w cenach stałych wzrosły o 149,95% w porównaniu do roku poprzedniego. Ten gwałtowny wzrost spowodował, że udział w nakładach poniesionych w całym województwie zwiększył się z 8,7% do 21% w 2003 roku. Kolejne lata przyniosły dalsze wahania realnego tempa wzrostu, ale już o mniejszej amplitudzie. Szacuje się, że w okresie prognozy dynamika wzrostu ulegnie wyhamowaniu do 3,05% w 2050 roku. W 2008 roku nakłady inwestycyjne w cenach bieżących osiągnęły poziom 300,2 mln zł, a zgodnie z prognozą

Rys. 1.60. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie puławskim

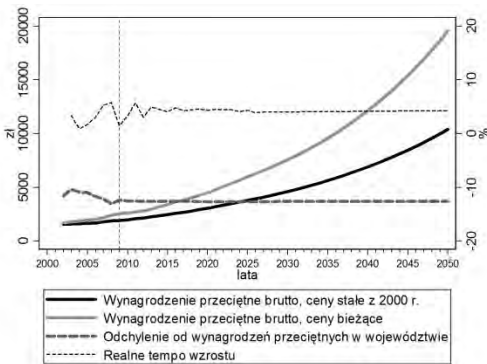
wzrosną do 2954,25 mln zł w roku 2050. Rozpatrując nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w kategoriach realnych, prognozuje się wzrost o 287% na przestrzeni 2008–2050. Szacuje się, że nakłady inwestycyjne w cenach stałych w ostatnim roku prognozy stanowiąc będą 7,7% nakładów na inwestycje poniesionych w województwie lubelskim.

1.5.6. Powiat rycki³⁰

Powiat rycki leży w północno-zachodniej części województwa lubelskiego. Od zachodu powiat sąsiaduje z województwem mazowieckim. Podstawową gałęzią gospodarki jest tu sektor rolniczy, w którym pracuje 47% wszystkich zatrudnionych (stan na 2009 rok). Na obszarze powiatu znajdują się także zasoby gazu ziemnego i ropy naftowej oraz niewielkie złoża węgla brunatnego. Sektor przemysłowy gromadzi 19% pracujących, a w usługach pracuje 34% osób mających zatrudnienie. W 2009 roku na terenie powiatu ryckiego funkcjonowało 3709 podmiotów gospodarczych, co w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców daje 636 przedsiębiorstw. Powiat cechuje się niższą od przeciętnej stopą bezrobocia, która w 2009 roku wyniosła 11,7%. W tym samym okresie na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało niecałe 7 osób pozostających bez pracy. Powiatowi przypisana jest ponadto ważna rola w układzie komunikacyjnym województwa, ze względu na przebiegającą drogę ekspresową Warszawa–Hrebenne (granica Polski).

W okresie próby (2002–2009) przeciętne wynagrodzenie brutto wyrażone w cenach bieżących wzrosło z 1715,9 zł do 2533,1 zł (wzrost o 47,6%). Począwszy od 2002 roku obserwuje się jednak stałe zwiększanie ujemnego odchylenia względnego

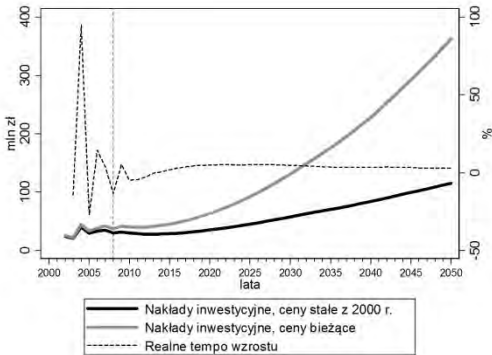
Rys. 1.61. Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie ryckim

w ujęciu realnym prognozuje się, że w ostatnim roku predykcji ukształtują się na średnim poziomie 10 398,5 zł. Płace realne w powiecie ryckim będą wzrastać w latach 2010–2050 w średniorocznym tempie 4,21%.

wynagrodzeń od średniej płacy w województwie. Oznacza to, że dynamika wzrostu wynagrodzeń przeciętnych w omawianym powiecie jest mniejsza niż w całym województwie. W latach 2002–2009 średnioroczne realne tempo wzrostu wynagrodzeń wyniosło 3,07%. Zgodnie z prognozą, wynagrodzenie nominalne wzrośnie do kwoty 5975,2 zł w 2025 roku oraz do 19 547,6 zł w 2050 roku. Po 2025 roku ujemne odchylenie od średniej płacy wojewódzkiej ulegnie niewielkiemu zmniejszeniu (o 0,06 p.p.). Analizując wynagrodzenia

³⁰ Wstępną charakterystykę powiatu ryckiego przygotowano na podstawie: www.ryki.powiat.pl [data dostępu: 25.10.2010]; GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące rynku pracy, podmiotów gospodarczych [data dostępu: 25.10.2010].

Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie ryckim stanowiły zaledwie 1% nakładów w całym województwie w 2008 roku. Przewiduje się, że udział ten pozostanie na niezmiennym poziomie w całym okresie prognozy. W 2008 roku nakłady inwestycyjne w cenach bieżących wyniosły w powiecie 37,4 mln zł. Zgodnie z prognozą, w 2025 roku nakłady na inwestycje wyrażone w cenach bieżących wyniosą już 92,1 mln zł, a w cenach stałych będzie to 45,1 mln zł (co oznacza realny wzrost o 49,5% w porównaniu z rokiem 2008).

Rys. 1.62. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w powiecie ryckim

W ostatnim roku predykcji prognozowana wielkość wydatków na inwestycje w cenach bieżących wyniesie 362,5 mln zł. Porównując kategorie realne przewiduje się, że w 2050 roku będą wynosić 3,8-krotność nakładów z 2008 roku. Po wahaniach realnego tempa wzrostu zaobserwowanego w okresie historycznym (w tym wzrost o 95% w 2004 roku) nastąpi stabilizacja w długim okresie. Przeciętnie nakłady wyrażone w cenach stałych będą wzrastać o 3,27% każdego roku.

Analizując wyniki prognoz dla podregionu puławskiego, można zaobserwować, że na tle całego podregionu pozytywnie wyróżnia się jedynie powiat puławski. Przewidywany poziom przeciętnych płac w powiecie łukowskim i krańickim w horyzoncie prognozy będzie o ponad 20% niższy od przeciętnego wynagrodzenia w województwie. Niewiele mniejsze odchylenie, rzędu 12–14% szacowane jest dla powiatu ryckiego i łukowskiego. Jedynie w powiecie puławskim poziom płac przekracza średnie wynagrodzenie w województwie (w 2009 roku o 9,9%) i zgodnie z prognozą trend ten zostanie utrzymany w całym analizowanym okresie (+11,3% w 2050 roku). Oznacza to, że średnioroczne realne tempo wzrostu wynagrodzeń wyniesie 4,25% rocznie w tym powiecie, co jest najwyższą dynamiką w całym podregionie. Pod względem poziomu rozwoju przedsiębiorstw i ponoszonych w nich nakładów inwestycyjnych, przewiduje się, że najwyższy poziom wydatków z tym związanych poniosą przedsiębiorstwa funkcjonujące na terenie powiatu puławskiego (ponad 2950 mln zł w 2050 roku), a także na terenie powiatu łukowskiego (ponad 1660 mln zł w 2050 roku). Będzie to stanowiło odpowiednio 7,7% oraz 4,4% łącznych nakładów inwestycyjnych ponoszonych w województwie lubelskim. Pod względem tworzenia PKB, podregion puławski nie ma znacznego udziału w województwie. Zgodnie z prognozą, w ostatnich latach predykcji jego udział będzie wynosić 20,5%, co stawia go na trzeciej pozycji wśród wszystkich podregionów.

Podsumowanie prognoz trendów gospodarczych

W powyższym rozdziale przedstawione zostały kluczowe trendy gospodarcze istotne z punktu widzenia rozwoju rynku pracy dla osób w wieku niemobilnym. Na podstawie prognoz długookresowych możliwe jest zobrazowanie sytuacji ekonomicznej w poszczególnych powiatach województwa lubelskiego w horyzoncie 2050 roku, a jednocześnie delimitacja obszarów o największych możliwościach rozwoju. Określenie stopnia i dynamiki tego rozwoju umożliwiły predykcje produktu krajowego brutto, nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach, poziomu wynagrodzeń oraz kosztów związanych z zatrudnieniem.

Największy udział w tworzeniu regionalnego PKB ma podregion lubelski, który w 2007 roku tworzył 41,4% produktu regionalnego brutto. Również w horyzoncie prognozy wyróżniony podregion będzie charakteryzować się najwyższym poziomem PKB (214 922 mln zł w 2050 roku). Przewiduje się, że najniższy poziom zaobserwowany zostanie w podregionie białskim (65 722 mln zł w ostatnim roku prognozy).

Wynagrodzenia w województwie lubelskim kształtują się na poziomie poniżej średniej krajowej. W 2009 roku przeciętne wynagrodzenie brutto w województwie wyniosło 2891,3 zł i stanowiło 92,1% średniej płacy w Polsce. Szacuje się, że do 2050 roku udział ten wzrośnie do 93,4%. Fakt, że w regionie występują niskie wynagrodzenia, jest silnie związany z poziomem rozwoju gospodarczego mierzonym PKB *per capita*. Wynosił on w 2008 roku w przybliżeniu 70%³¹ w stosunku do całego kraju. Jak wynika z długookresowych prognoz, najniższe wynagrodzenie wystąpi w 2050 roku w powiecie janowskim, stanowiąc 79,1% średniej płacy w województwie (oraz 73,9% średniej krajowej). Z kolei najwyższy poziom płac przewiduje się w powiecie łączyńskim. Zgodnie z prognozami, korzystna tendencja zostanie utrzymana w całym okresie predykcji i w 2050 roku przeciętne wynagrodzenie w powiecie będzie o ponad połowę wyższe niż średnia w województwie (150,2% przeciętnej płacy w województwie lubelskim). Jest to zasługa przede wszystkim Lubelskiego Węgla „Bogdanka” – jednego z liderów na rynku producentów węgla kamiennego w Polsce.

Zróżnicowanie przestrzenne widoczne będzie również w poziomie nakładów inwestycyjnych. W 2008 roku różnica między powiatem o największych (Lublin) oraz najmniejszych (powiat janowski) wydatkach inwestycyjnych w przedsiębiorstwach wynosiła aż 1169,5 mln zł. Przewiduje się, że tendencje te zostaną utrzymane i w ostatnim roku predykcji wydatki na rozwój przedsiębiorstw w Lublinie sięgną 10,2 mld zł, zaś w powiecie janowskim jedynie 206 mln zł. Największe nakłady inwestycyjne w województwie lubelskim związane będą z sektorem przemysłowym, zaś najszybszym tempem wzrostu nakładów inwestycyjnych będą się charakteryzować przedsiębiorstwa w sektorze usług rynkowych.

---

³¹ GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące rachunków regionalnych [data dostępu: 13.12.2010].

Analizując poziom kosztów związanych z zatrudnieniem można zauważyć, że najbardziej kosztochłonny sektor w 2009 roku to usługi nierynkowe. Szacuje się jednak, że w horyzoncie predykcji koszty zatrudnienia wystąpią w usługach rynkowych, co jest bezpośrednio związane z ciągłym rozwojem tego sektora.

Przedstawione predykcje wskazują na powolny rozwój województwa lubelskiego. Świadczą o tym m.in. prognozowane dodatnie realne tempo wzrostu produktu regionalnego brutto czy poziomu wynagrodzeń. Jak wynika z prognoz długookresowych, PKB *per capita* w województwie w 2050 roku będzie wynosić zaledwie 70,1% w stosunku do całego kraju. Stabilna sytuacja jest przewidywana również w przypadku relacji województwa do Polski pod względem poniesionych nakładów inwestycyjnych – przewidywany jest wzrost udziału z 2,89% w 2008 roku do 2,91% w 2050 roku. Zgodnie z przewidywaniami, tempo rozwoju w regionie będzie jednak zbyt niskie, a co za tym idzie, utrudniona będzie możliwość dorównania lepiej rozwiniętym regionom Polski.

Rozdział 2

Prognoza popytu na pracę osób w wieku niemobilnym

Rynek pracy jest szczególnym obszarem, na którym koncentrują się zagadnienia dotyczące zatrudnienia, bezrobocia, polityki społecznej. Wielkość podaży i popytu na pracę, stopa bezrobocia, wiek i struktura zawodowa osób pozostających bez pracy dostarczają istotnych informacji o niedopasowaniach strukturalnych. Popyt na pracę to zgłaszane przez pracodawców zapotrzebowanie na pracowników, przy czym wyróżnić można popyt zrealizowany (liczba pracujących, czyli miejsca pracy obsadzone) oraz popyt niezrealizowany (wolne miejsca pracy). Na potrzeby badania łączny popyt na pracę został aproksymowany przez liczbę pracujących, powiększoną o liczbę wolnych miejsc pracy. Wielkość popytu na pracę determinowana jest m.in. przez koszty zatrudnienia pracowników (wysokość płac i obciążeń podatkowych), wydajność ich pracy oraz przez popyt na produkty będące wynikiem pracy. Ponadto duże znacznie ma stan koniunktury gospodarczej (zarówno bieżący, jak i oczekiwany w przyszłości).

W 2009 roku ogólna liczba pracujących w Polsce wyniosła 10 309 500 osób³², z tego województwo lubelskie generowało 4% zatrudnienia (najwięcej, bo aż 18,6% przypadowało na województwo mazowieckie). Zapotrzebowanie na pracę osób w wieku niemobilnym na terenie województwa lubelskiego będzie charakteryzować malejąca tendencja na przestrzeni lat objętych analizą. Wielkość popytu niezrealizowanego w 2009 roku sięga 65 800 osób³³. Najmniejszą liczbę wolnych miejsc pracy odnotowano w województwie podlaskim (1,8%) oraz w województwie świętokrzyskim (1,7%). W tym zakresie region lubelski wykazuje 2,9% ogólnopolskiego zapotrzebowania na pracowników.

Niniejszy rozdział ma na celu przedstawienie prognozowanego popytu na pracę osób w wieku niemobilnym³⁴. Identyfikacja stopnia dyskryminacji osób w wieku powyżej 45 lat na rynku pracy (poprzez określenie wielkości zapotrzebowania na pracę) jest istotnym czynnikiem, umożliwiającym podejmowanie działań zaradczych.

Predykcje kształtowania się popytu na pracę osób powyżej 45. roku życia opracowane zostały na szczeblu powiatowym, dzięki czemu uzyskane wyniki mają charakter lokalny. Kierunki i dynamika zmian zapotrzebowania na pracowników w wieku niemobilnym w poszczególnych powiatach zaprezentowano w dekompozycji na sekcje Polskiej Klasyfikacji Działalności (z 2004 roku). Dopelnieniem badania są

---

³² GUS, *Popyt na pracę w 2009 roku*, tabl. 24 [data dostępu: 19.11.2010].

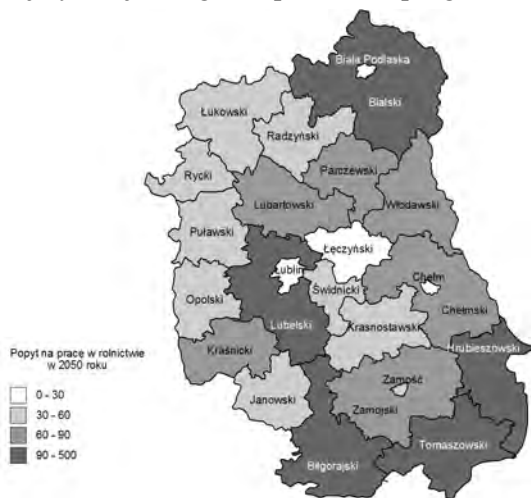
³³ Ibidem, tabl. 25 [data dostępu: 19.11.2010].

³⁴ Przez wiek niemobilny rozumie się przedział wiekowy zawierający się w wieku produkcyjnym i obejmujący osoby, które nie są już chętne do zmiany miejsca pracy, doksztalcenia lub przekwalifikowania się w celu zmiany stanowiska. Przedział wieku niemobilnego określony jest jako: 45–59 dla kobiet oraz 45–64 lat dla mężczyzn.

Przewiduje się, że powiaty chełmski oraz zamojski przestaną kwalifikować się do najwyższej kategorii, ponieważ prognozowane zapotrzebowanie na pracę spadnie

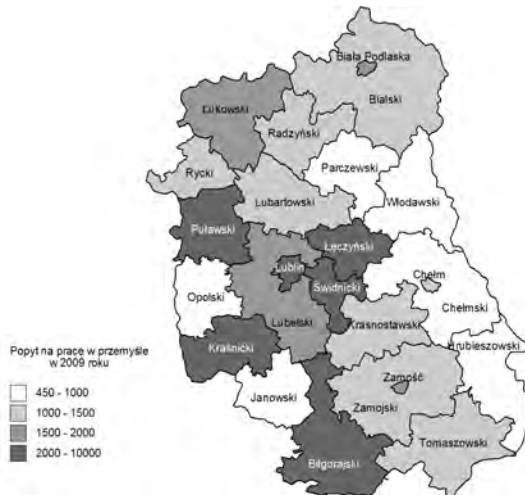
w nich do stanu poniżej 90 osób (odpowiednio do 84 oraz 79 osób). Zgodnie z wynikami predykcji kolejność powiatów o największym popycie nie ulegnie zmianie. Nadal najwięcej miejsc pracy zostanie odnotowanych w powiatach: tomaszowskim (165), bialskim (139) oraz lubelskim (112). Ponadto do najwyższej kategorii liczbowej można jeszcze przyporządkować powiat hrubieszowski (94 miejsca) oraz powiat biłgorajski (92 miejsca). Szacuje się, że najmniejszym zapotrzebowaniem na pracę w sektorze rolniczym będą charakteryzować się

Rys. 2.2. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w rolnictwie w 2050 roku

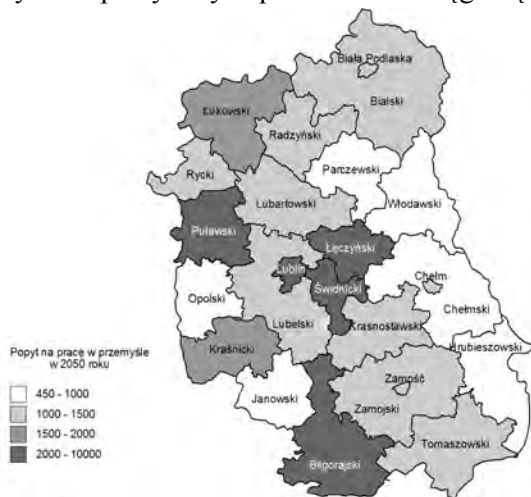
powiaty grodzkie: Biała Podlaska (8), Lublin (9), Chełm (12) oraz łęczyński (25).

W sektorze przemysłowym w 2009 roku zdecydowanie największy popyt na pracę osób w wieku niemobilnym został odnotowany w Lublinie. Zgłaszane w nim zapotrzebowanie wynosiło 9806 osób (22,2% łącznego zapotrzebowania sektora przemysłowego w całym województwie). Na tle pozostałych powiatów wyróżnia się jeszcze powiat puławski z liczbą 3645 miejsc pracy dla osób w wieku powyżej 45 lat. Ponadto do najwyższej kategorii liczbowej kwalifikują się jeszcze następujące obszary: świdnicki (2619 miejsc), biłgorajski (2471 miejsc), łęczyński (2258 miejsc) oraz kraśnicki (2183 miejsc). Do najwyższej klasy nie mógł już zostać przyporządkowany powiat łukowski z liczbą oferowanych miejsc pracy na poziomie 1966. Do tej samej kategorii liczbowej należą również miasto Zamość (1678) i Biała Podlaska (1559) oraz powiat lubelski (1655). Z kolei niskim zapotrzebowaniem na pracę osób w wieku niemobilnym cechuje się 6 powiatów: chełmski,

Rys. 2.3. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w przemyśle w 2009 roku

parczewski, włodawski, hrubieszowski, janowski oraz opolski. Liczba osób potrzebnych do pracy w tych powiatach rozciąga się kolejno od 492 do 723 osób.

Rys. 2.4. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w przemyśle w 2050 roku

jąca się najmniejszym zapotrzebowaniem na pracę w przemyśle nie ulegnie zmianie. Nadal większość z nich będzie skupiona wzdłuż pasa rozciągającego się we wschodniej części województwa lubelskiego.

Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w usługach rynkowych w roku 2009 skupia się przede wszystkim w miastach powiatowych. Spośród nich wyróżnia się Lublin, który generuje w sumie 41% całkowitego zapotrzebowania na terenie województwa lubelskiego w omawianym sektorze (18 183 miejsca pracy). Jest to ponad sześciokrotnie więcej niż w przypadku drugiego w kolejności miasta Zamość (2980 miejsc). Ponadto wysokim zapotrzebowaniem na pracę w sektorze usług rynkowych charakteryzują się następujące powiaty: puławski (2712 osób w wieku niemobilnym), Biała Podlaska (2170 osób), Chelm (2050 osób) oraz powiat biański (1811 osób). Analizując rozkład przestrzenny omawianego zjawiska można stwierdzić, że powiaty umiejscowione w centralno-wschodniej części województwa cechuje najmniejszy popyt na pracę danej grupy wiekowej: parczewski (296), chełm-

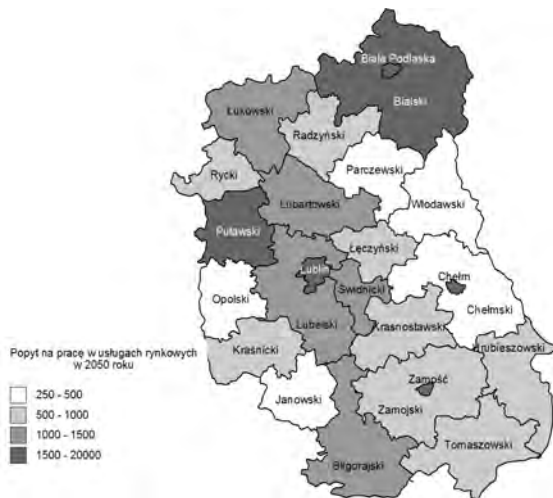
Analizując uzyskane wyniki predykcji, można stwierdzić, że zapotrzebowanie na pracę w przemyśle osób należących do niemobilnej kategorii wiekowej zostanie zredukowane. W 2050 roku łączny popyt na pracę wyniesie 37 149 osób, co stanowi jedynie 84,6% poziomu z roku 2009. Według prognoz, największym zapotrzebowaniem nadal charakteryzować się będzie powiat grodzki Lublin (7798 osób). Przewiduje się, że grupa powiatów przynależących do najwyższej kategorii liczbowej zostanie ograniczona o powiat kraśnicki (1736 osób). Z kolei liczba powiatów charakteryzu-

Rys. 2.5. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w usługach rynkowych w 2009 roku

ski (423) oraz włodawski (420). Następnie, podążając w kierunku zachodnim, liczba oferowanych przez pracodawców miejsc pracy stopniowo wzrasta. Wyjątek stanowi powiat janowski, w którym popyt na pracę w przemyśle jest znacznie mniejszy niż w otaczających go jednostkach terytorialnych (455 osób).

Analiza prognozy na rok 2050 pokazuje, że całkowite zapotrzebowanie na pracę osób w wieku niemobilnym na terenie województwa lubelskiego będzie tylko nieznacznie różnić się od poziomu odnotowanego w roku 2009. Sumaryczna liczba oferowanych miejsc pracy we wszystkich powiatach wyniesie 42 740, co stanowi wartość jedynie o 3,8% mniejszą niż w ostatnim roku historycznym.

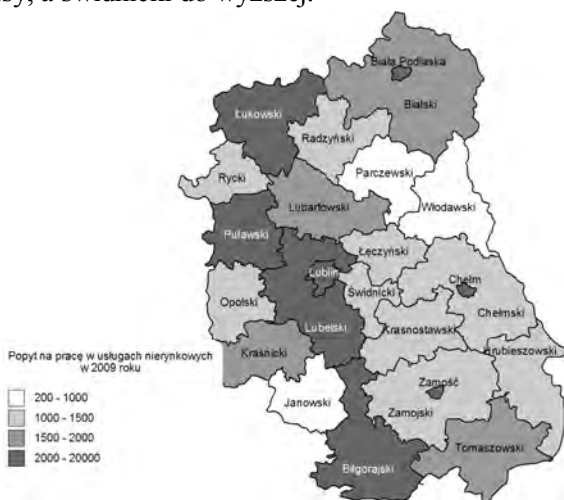

Rys. 2.6. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w usługach rynkowych w 2050 roku

Miasto Lublin nadal będzie cechować się największym zapotrzebowaniem na pracę osób w danej kategorii wiekowej, przy czym zapotrzebowanie to wzrośnie jeszcze o 186 osób względem 2009 roku. Jak widać na rysunku 2.6., liczba powiatów kwalifikujących się do najwyższej kategorii nie ulegnie zmianie. Jednak w niższych kategoriach szacuje się,

że cztery powiaty zmienią swoje przyporządkowanie: opolski, kraśnicki i tomaszowski zostaną zakwalifikowane do niższej klasy, a świdnicki do wyższej.

Sektor usług nierynkowych w województwie lubelskim generuje największe zapotrzebowanie na pracę osób w wieku niemobilnym spośród wszystkich omawianych gałęzi gospodarki. W 2009 roku popyt ten sięga 53 605 osób, co stanowi 37,2% całkowitego popytu zarejestrowanego w województwie. Powiaty oferujące największą liczbę miejsc pracy układają się wzdłuż pasa rozciągającego się (w zachodniej części województwa) z północy na południowy wschód. Wśród nich wyróżnia się Lublin z zapotrzebowaniem na

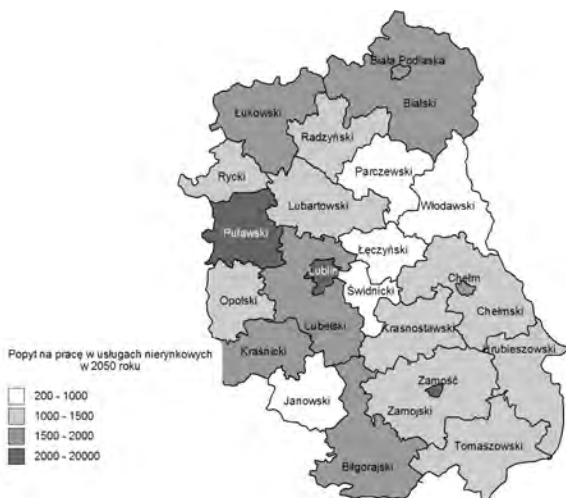

Rys. 2.7. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w usługach nierynkowych w 2009 roku

pracę osób w wieku niemobilnym znacznie przekraczającym wartości odnotowane dla pozostałych jednostek terytorialnych. Wynosi ono 16 900 osób, czyli 31,5% ogólnego popytu sektora usług nierynkowych w całym województwie. Kolejne powiaty przypisane do najwyższej kategorii pod względem popytu na pracę charakteryzują znacznie mniejsze wartości, w tym m.in.: 2794 osób w Zamościu, 2661 osób w powiecie puławskim oraz 2309 osób w Chełmie. Większość jednostek terytorialnych (9) cechuje liczba oferowanych miejsc pracy w przedziale 1000–1050. Do najniższej kategorii zostały przyporządkowane jedynie trzy powiaty: parczewski (745 oferowanych miejsc), włodawski (932 miejsc) oraz janowski (995 miejsc).

Szacuje się, że w roku 2050 na terenie województwa lubelskiego zapotrzebowanie na pracę osób w wieku niemobilnym w sektorze usług nierynkowych spadnie względem roku 2009 o 11,11%. Ponadto zostanie znacznie zredukowana liczba powiatów należą-

cych do najwyższej kategorii liczbowej. Szacuje się, że z ośmiu jednostek terytorialnych, które odnotowano w 2009 roku, w 2050 roku pozostaną jedynie trzy: powiat puławski, Zamość oraz Lublin. Ten ostatni, pomimo zmniejszenia zapotrzebowania na pracę osób w wieku niemobilnym o 1499 osób, zwiększy udział w ogólnym popycie na pracę w sektorze usług nierynkowych omawianego województwa o 0,8 p.p.. W pozostałych powiatach przyporządkowanych do najwyższej klasy wielkość popytu na pracę wyniesie odpowiednio 2309 oraz 2388 miejsc. Do grupy powiatów o najniższej wartości rozpatrywanego popytu dołączą jeszcze powiaty: łączyński (941 osób w wieku 45+ potrzebnych do pracy) oraz świdnicki (995 osób). Powiatem oferującym najmniejszą liczbę stanowisk w omawianej grupie będzie powiat parczewski (dla 622 osób). Z kolei rozpatrując skalę redukcji względem ostatniego roku historycznego, największe ubytki przewiduje się dla powiatów: włodawskiego (o 20,2%), krasnostawskiego (o 19,7%) oraz miasta Chełm (o 18%).

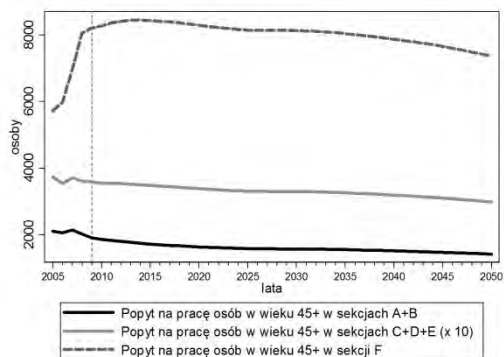
Rys. 2.8. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w usługach nierynkowych w 2050 roku

tów o najniższej wartości rozpatrywanego popytu dołączą jeszcze powiaty: łączyński (941 osób w wieku 45+ potrzebnych do pracy) oraz świdnicki (995 osób). Powiatem oferującym najmniejszą liczbę stanowisk w omawianej grupie będzie powiat parczewski (dla 622 osób). Z kolei rozpatrując skalę redukcji względem ostatniego roku historycznego, największe ubytki przewiduje się dla powiatów: włodawskiego (o 20,2%), krasnostawskiego (o 19,7%) oraz miasta Chełm (o 18%).

2.1. Popyt na pracę osób powyżej 45. roku życia z uwzględnieniem sekcji PKD w rolnictwie i przemyśle

Lubelszczyzna jest regionem o charakterze rolniczym, o czym świadczy duża powierzchnia użytków rolnych (użytki rolne stanowią 62,7% powierzchni regionu). Słabą stroną tego obszaru jest jednak niekorzystna struktura gospodarstw rolnych, posiadających niewielką powierzchnię użytków rolnych i co za tym idzie, mających trudności z samodzielnym utrzymaniem się z produkcji rolnej³⁵. Sektor przemysłowy koncentruje natomiast 18% pracujących w gospodarce. Przemysł województwa skupia 3,6% krajowego zatrudnienia³⁶ i dostarcza 2,6% ogólnej wartości produkcji sprzedanej przemysłu³⁷. Jednym z głównych gałęzi przemysłu jest przemysł spożywczy.

Rozpatrując wielkość zapotrzebowania na pracę osób powyżej 45. roku życia w rolnictwie i przemyśle (zob. rysunek 2.9.), można zauważyć powolny spadek w okresie prognozy. Najmniejszy popyt na pracę notuje się w rolnictwie i rybactwie

Rys. 2.9. Popyt na pracę osób w wieku nie-mobilnym w sekcjach rolnictwa i przemysłu w województwie lubelskim

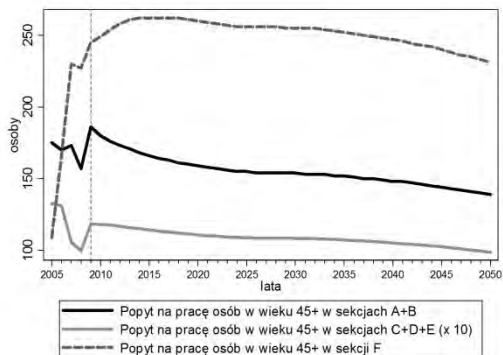
sekcje A, B) – w 2009 roku wynosił on 1900 osób (1,3% łącznego popytu na pracę). Szacuje się, że w długim okresie zapotrzebowanie w tej grupie zmniejszy się o około 488 osób, w 2050 stanowić będzie 26-procentową redukcję względem 2009 roku. Największa zmiana popytu na pracę widoczna była w budownictwie (sekcja F), gdzie w latach 2005–2008 wystąpił wzrost zapotrzebowania na pracę o 41% (wzrost z 5710 osób w 2005 roku do 8042 osób w 2008 roku). Trend rosnący, ale o zdecydowanie słabszej dynamice, utrzyma się w pierwszych latach prognozy, osiągając poziom 8439 osób w 2014 roku. W perspektywie długookresowej będzie miało miejsce odwrócenie tej tendencji – w 2050 roku zapotrzebowanie na pracowników powyżej 45. roku życia w budownictwie stanowić będzie 90% stanu z 2009 roku i wyniesie 7356 osób. W całym analizowanym okresie największe zapotrzebowanie na pracę zgłaszane będzie w sekcjach związanych z przemysłem. Jego udział w ogólnym popycie na pracę wynosił 25% w 2009 roku i utrzyma się na poziomie około 23% do końca okresu prognozy.

³⁵ GUS, *Rolnictwo w województwie lubelskim w 2009 roku*, Lublin 2010 [data dostępu: 29.11.2010].

³⁶ GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dot. rynku pracy [data dostępu: 29.11.2010].

³⁷ GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dot. przemysłu i budownictwa [data dostępu: 29.11.2010].

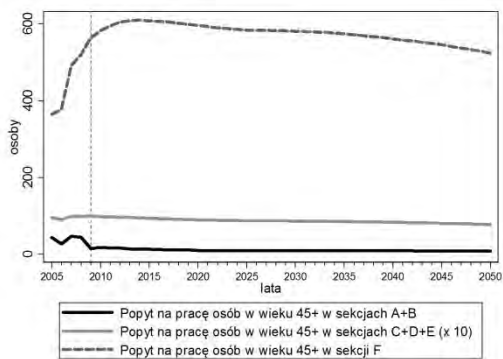
Zapotrzebowanie na pracę wśród osób w wieku niemobilnym na przestrzeni wszystkich analizowanych lat jest najmniejsze w rolnictwie (sekcje A i B). Przeciętnie stanowi około 3% (3,5% w 2009 roku) łącznego popytu na pracę i oscyluje wokół wartości 157 osób. W okresie prognozowanym przewiduje się występowanie trendu malejącego o niewielkiej dynamice. Spowoduje on redukcję liczby osób w 2050 roku (względem 2009 roku) o 25,3%, czyli o 47 osób. W przypadku sekcji C, D i E ubytek procentowy będzie mniejszy, rzędu 16,7% (194 osoby). Najmniejszą redukcję szacuje się dla sekcji F (budownictwo). Wyniesie ona niecałe 6%, jednak porównując ze sobą pierwszy rok historyczny oraz ostatni prognozowany przewiduje się przyrost o 110,8% (ze 109 do 231 osób).

Rys. 2.10. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach rolnictwa i przemysłu w powiecie bialskim

Związane jest to z gwałtownym zwiększeniem popytu na pracę w pierwszych latach objętych analizą historyczną (o 52% w 2006 roku oraz o 38% w 2007 roku). Popyt niezrealizowany w przemyśle osiągnął maksimum w 2007 roku (24 osoby), a w 2050 roku przewiduje się jego wartość na poziomie 9 osób.

Na terenie miasta Biała Podlaska popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w rolniczych sekcjach A i B kształtuje się na marginalnym poziomie (przeciętnie około 0,23% całkowitego popytu w Białej Podlaskiej). W okresie historycznym zapotrzebowanie to podlegało znacznym fluktuacjom (w 2006 roku nastąpiła redukcja o 37,5%, w 2007 roku przyrost o 72,8% oraz w 2009 roku ponownie spadek 65%). Szacuje się, że w perspektywie prognozy trend będzie kontynuował tendencję malejącą, jednak w znacznie bardziej stabilny sposób (przeciętna roczna redukcja wyniesie około 1,56%).

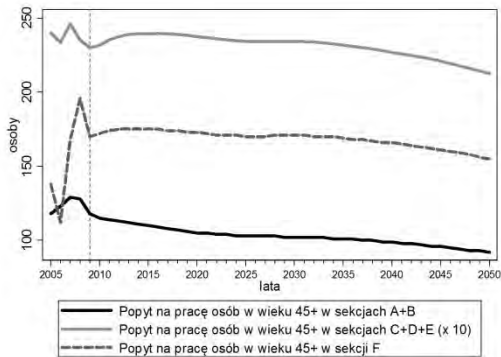
Rys. 2.11. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach rolnictwa i przemysłu w Białej Podlaskiej

18,7% (z 951 do 774 osób). Linia trendu widoczna na rysunku 2.11. jest bardzo wygładzona, co świadczy o braku gwałtownych zmian (średnio $-0,61\%$ rocznie). Wyjątkiem są jedynie lata 2006 i 2007, kiedy odnotowano zmiany rzędu $-4,8\%$ oraz $8,6\%$. Z kolei

w przypadku sekcji F (budownictwo) początkowo zaobserwować można silną tendencję wzrostową (o 55% na przestrzeni lat historycznych, czyli z 364 do 564 osób). Założenia prognozy wskazują, że trend ten będzie kontynuowany do roku 2014 (610 osób), po czym ulegnie odwróceniu. Redukcja będzie trwać już do końca horyzontu prognozy, jednak wartość wyjściowa z 2005 roku nie zostanie zniwelowana (prognozowany na rok 2050 poziom to 524 osoby).

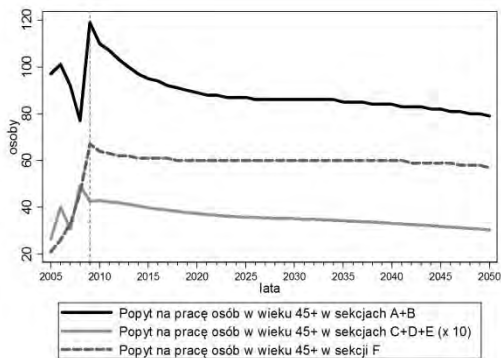
W sekcji F w powiecie biłgorajskim na przestrzeni lat historycznych zarejestrowano bardzo znaczące wahania poziomu popytu na pracę wśród osób w wieku niemobilnym. W 2006 roku nastąpił spadek liczby osób o 18,7%, a następane dwa lata odznaczyły się przyrostami kolejno o 49,5% oraz o 16,7%.

Rys. 2.12. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach rolnictwa i przemysłu w powiecie biłgorajskim

A, B o 22% (26 osób). W powiecie biłgorajskim na kształtowanie się całkowitego popytu na pracę w decydującym stopniu wpływają sekcje C, D, E, generujące przeciętnie 40,17% ogólnego zapotrzebowania. Zdecydowanie mniejsze znaczenie mają sekcje A, B (1,8%) oraz F (2,9%).

Powiat chełmski charakteryzuje znaczny przyrost zapotrzebowania na pracę

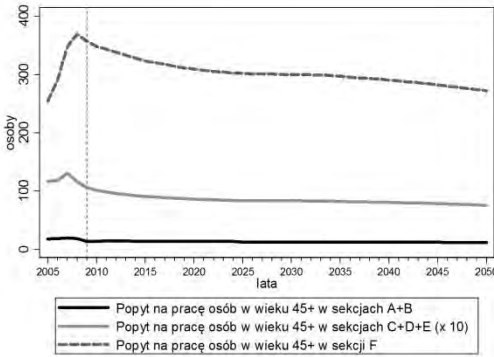

Rys. 2.13. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach rolnictwa i przemysłu w powiecie chełmskim

w okresie historycznym w sekcji F (liczba osób zwiększyła się ponad trzykrotnie, z 21 do 67). Jednak rezultaty postępowania prognostycznego nie wskazują na możliwość kontynuacji tej tendencji. W horyzoncie 40 lat predykcji szacuje się, że zapotrzebowanie będzie powoli spadać (rocznie o około 0,4%) i w 2050 roku osiągnie poziom 57 osób, czyli o 14,6% mniej niż w 2009 roku. W pozostałych sekcjach również wystąpi redukcja zapotrzebowania na pracowników w tym okresie: o 33,5% w sekcjach A+B oraz

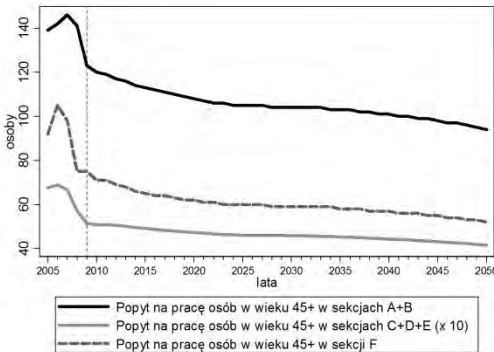
o 28,6% w sekcjach C+D+E. Przewiduje się, że przemysł w 2050 roku stanowić będzie 19% w ogólnym popycie na pracę, a liczba wolnych miejsc pracy wyniesie 4.

Rysunek 2.14. przedstawia kształtowanie się popytu na pracę osób w wieku niemobilnym w Chełmie w sekcjach rolnictwa i przemysłu. Wynika z niego, że największe zapotrzebowanie na pracowników występuje w sekcjach przemysłowych C, D, E

Rys. 2.14. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach rolnictwa i przemysłu w Chełmie

spadek popytu nastąpił w roku 2009 (z 19 do 14 osób). Na przestrzeni lat prognozowanych nie przewiduje się znaczących zmian (w 2050 roku zapotrzebowanie wyniesie 12 osób). Dla sekcji F najniższy odnotowany poziom zapotrzebowania przypada na rok 2005 (254 osoby). Następne trzy lata przyniosły aprecjację popytu do maksymalnego poziomu 369 osób, po czym w 2009 roku zapoczątkowany został trend malejący. Będzie on trwał do końca prognozy, skutkiem czego w 2050 roku przewiduje się zapotrzebowanie rzędu 272 osób. Sekcja F w 2050 roku stanowić będzie 5,5% całkowitego popytu na pracę w powiatowym mieście Chełm, a cały przemysł łącznie 20,9% (redukcja względem 2009 roku o 2,7 p.p.).

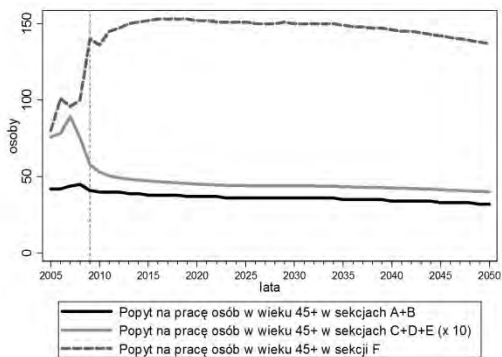
Rys. 2.15. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach rolnictwa i przemysłu w powiecie hrubieszowskim

(przeciętnie na 880 osób). Stanowi ono średnio 16,1% łącznego popytu na pracę w Chełmie. Maksymalny poziom popytu przypada na rok 2007 (1312 osób), a minimalny szacuje się na rok 2050 (755 osób). Przeciętne roczne tempo spadku oscyluje wokół 0,93% na przestrzeni wszystkich analizowanych lat, a porównując ze sobą ostatni rok historyczny oraz ostatni prognozowany redukcja zapotrzebowania sięga 29% (z 1063 osób do 755). W przypadku sekcji A, B rozpatrywane wartości są niewielkie. Największy

Powiat hrubieszowski to obszar, w którym stosunkowo dużą rolę odgrywają sekcje rolnicze (A i B). Stanowią one przeciętnie w całym analizowanym okresie około 4,06% (3,97% w 2050 roku) ogólnego popytu na pracę osób w wieku 45+. Jest to więcej niż w odniesieniu do sekcji budownictwo (F), gdzie średni udział wynosi jedynie 2,35%. W przypadku sekcji C, D, E udział znacznie zmalał na przestrzeni lat historycznych (z 23% do 18,5%). Przewiduje się, iż w horyzoncie

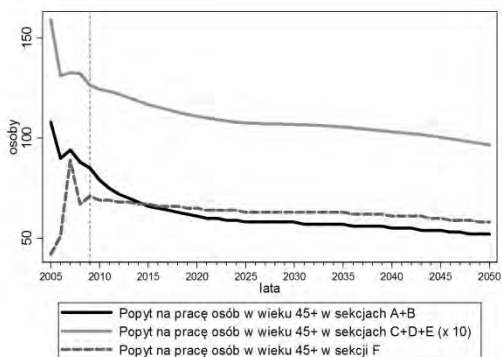
prognozy ulegnie jeszcze redukcji do 17,2% (2050 roku). Biorąc pod uwagę procentową redukcję popytu na pracę między 2009 a 2050 rokiem, największy spadek przewiduje się dla sekcji F, czyli o 30,2% (o 23 osoby). Wielkość popytu niezrealizowanego maksymalnie osiąga w 2007 roku (13 osób), a w końcowym okresie predykcji ustabilizuje się na poziomie 5 osób.

Na terenie powiatu janowskiego największy wzrost zapotrzebowania na pracę odnotowano w sekcji F w historycznym przedziale czasowym (o 75% w latach 2005–2009, czyli z 80 do 140 osób). W perspektywie początkowych lat prognozy

Rys. 2.16. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach rolnictwa i przemysłu w powiecie janowskim

popytu w powiecie janowskim. Jednak w początkowych latach relacja ta była znacznie większa (maksymalny poziom odnotowano w 2007 roku – 38,6%). Spadek liczby miejsc pracy dla osób w wieku niemobilnym dotyczy również sekcji A i B, czyli z 40 osób w 2009 roku do 32 osób w 2050 roku (redukcja o 21,87%). Szacuje się, że popyt niezrealizowany w 2050 roku w przemyśle wyniesie 4 osoby.

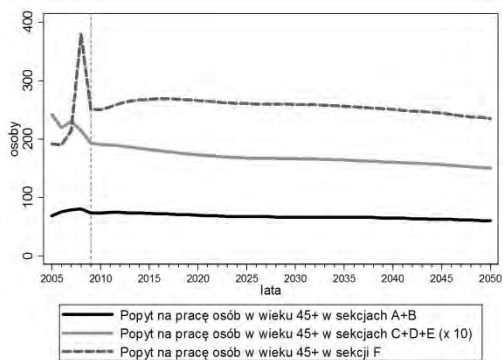
Rys. 2.17. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach rolnictwa i przemysłu w powiecie krasnostawskim

przewiduje się jeszcze zwiększenie zapotrzebowania do 153 osób (lata 2016–2019). Następnie popyt zacznie podlegać powolnej redukcji (średnio o 0,06% w prognozowanym przedziale czasowym), osiągając w 2050 roku poziom 137 osób. W przypadku sekcji C, D, E przewiduje się, że ubytek będzie bardziej znaczący. Zestawiając ze sobą pierwszy rok historyczny oraz ostatni prognozowany wyniesie, 47% (z 758 do 401 osób). Średnie zapotrzebowanie na poziomie 476 osób stanowi 22% (20,4% w 2050 roku) całkowitego

popytu na pracę w powiecie krasnostawskim (we wszystkich sekcjach przedstawionych na rysunku 2.17.) w horyzoncie predykcji będzie podlegał redukcji. Proces ten w największym stopniu dotknie rolnicze sekcje A, B (spadek o 52%, czyli ze 108 osób w 2005 roku do 52 osób w 2050 roku). Także w przypadku sekcji C, D, E ubytek będzie znaczny, rzędu 39,2% (z 1590 do 966 osób). W obu kategoriach największa dynamika spadku przypada na rok 2006 (odpowiednio o 16,35% oraz o 17,44%). Natomiast

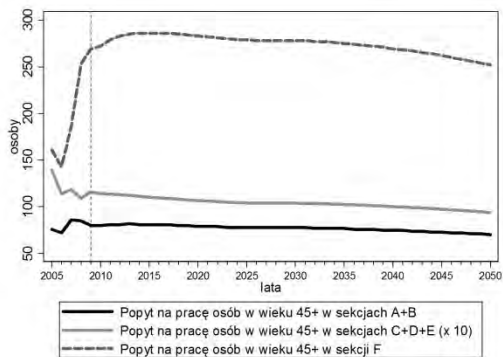
odmienną tendencję zaobserwowano w sekcji F, gdzie w roku 2006 nastąpił przyrost o 21,5%, a w roku 2007 aż o 75%. Jednak spadek zapotrzebowania na pracę powrócił już w 2008 roku (o 24,5%). Założenia prognozy wskazują na kontynuację tendencji spadkowej. Przeciętna dynamika spadku na przestrzeni lat prognozowanych oscylować będzie wokół 0,5% rocznie. Ostatecznie przewiduje się w roku 2050 zapotrzebowanie na pracowników z sekcji budownictwo rzędu 58 osób (o 16 więcej niż w 2005 roku).

Na terenie powiatu kraśnickiego największą dynamikę zmian odnotowano w sekcji F w okresie historycznym. W roku 2008 nastąpił wzrost zapotrzebowania na pracowników budownictwa o 76,9% (215 do 380 osób). Jednak poziom ten nie został utrzymany

Rys. 2.18. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach rolnictwa i przemysłu w powiecie kraśnickim

sekcji C, D, E (o 22,3%, czyli z 1932 do 1502 osób). Zapoczątkowały go znaczne ubytki w historycznym przedziale czasowym (-9,3% w 2006 roku, -6,6% w 2008 roku oraz -10% w 2009 roku). Dla okresu objętego predykacją zakłada się jednak mniejsze natężenie zjawiska (przeciętnie -0,6% rocznie).

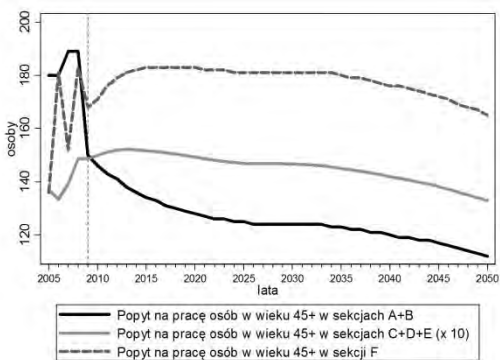
Rys. 2.19. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach rolnictwa i przemysłu w powiecie lubartowskim

i już w roku następnym doszło do redukcji o 34%. Przewiduje się, iż w perspektywie 40 lat prognozy utrzyma się tendencja spadkowa, jednak w znacznie mniej gwałtownym stopniu (przeciętna dynamika wyniesie 0,16% rocznie). Zestawiając ze sobą rok 2009 i 2050, zakłada się redukcję popytu rzędu 6,5% (o 16 osób). W sekcjach A i B ubytek wyniesie 13 osób w analogicznym okresie, jednak w ujęciu względnym oznacza to redukcję o 18,2% (z 74 do 61 osób). Największy spadek zapotrzebowania szacuje się dla przemysłowych

W powiecie lubartowskim zapotrzebowanie na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach C, D, E w całym rozpatrywanym okresie podlega systematycznej redukcji. Wyjątek stanowią jedynie rok 2007 (przyrost o 3,77%) oraz rok 2009 (o 6,2%). We wszystkich pozostałych latach zakłada się występowanie ujemnej dynamiki wzrostu popytu (przeciętnie roczne ubytki na poziomie 0,5% w horyzoncie czasowym objętym predykacją). Taka tendencja determinuje na koniec pro-

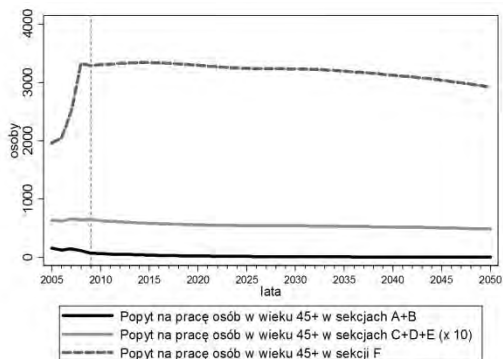
gnozy redukcję względem pierwszego roku historycznego o 32,6% (z 1392 do 938 osób), a względem roku 2009 o 19,15% (z 1160 osób). Sekcje C, D, E stanowiąc będą w 2050 roku 25,% ogólnego zapotrzebowania na pracę w powiecie lubartowskim. Pod tym względem sekcja F generuje 6,9% całkowitego popytu, a sekcje A, B 1,92%. W sekcji budownictwo przewiduje się wystąpienie znacznego wzrostu zapotrzebowania zgłaszanego ze strony pracodawców (o 56% porównując rok 2005 z 2050, czyli ze 161 do 252 osób).

Rok 2009 znamionuje znaczny spadek zapotrzebowania na pracę w sekcjach A, B na terenie powiatu lubelskiego (o 20,6%). Wyniki postępowania prognostycznego wskazują, że tendencja spadkowa będzie występować również w okresie predykcji. Jednak

Rys. 2.20. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach rolnictwa i przemysłu w powiecie lubelskim

tempo zmian będzie stopniowo ulegać zmniejszaniu (-2,4% w 2010 roku, -2% w 2011 roku, -1,86% w 2012 roku) i w okresie 2027–2031 spadnie niemal do zera. Następnie ubytki ponownie zaczną się pogłębiać i dla 2050 roku szacuje się dynamikę na poziomie -0,84% względem roku poprzedniego. Opisane procesy ostatecznie determinują zmniejszenie popytu na pracę na przestrzeni wszystkich analizowanych lat o 37,6%. W tym samym okresie w sekcjach C, D, E ubytek wyniesie jedynie 3%, a sekcja F odnotuje przyrost zapotrzebowania o 21,33%. Na przestrzeni lat 2009–2050 w budownictwie nastąpi spadek popytu na pracę o 1,6%. W sekcjach C, D, E redukcja wyniesie 10,7%, a w sekcjach rolniczych 25%. Szacowany popyt niezrealizowany w przemysłowym okresie predykcji wynosić będzie 9 osób.

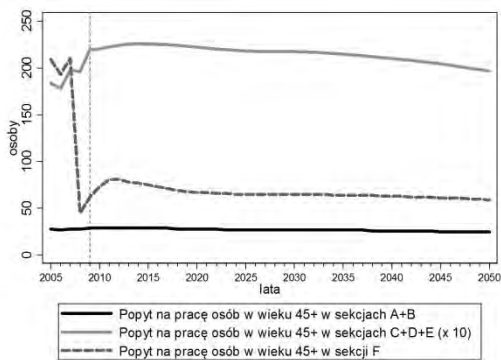
Rys. 2.21. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach rolnictwa i przemysłu w Lublinie

tempo zmian będzie stopniowo ulegać zmniejszaniu (-2,4% w 2010 roku, -2% w 2011 roku, -1,86% w 2012 roku) i w okresie 2027–2031 spadnie niemal do zera. Następnie ubytki ponownie zaczną się pogłębiać i dla 2050 roku szacuje się dynamikę na poziomie -0,84% względem roku poprzedniego. Opisane procesy ostatecznie determinują zmniejszenie popytu na pracę na przestrzeni wszystkich analizowanych lat o 37,6%. W tym samym okresie w sekcjach C, D, E ubytek wyniesie jedynie 3%, a sekcja F odnotuje przyrost

powiatowe miasto Lublin cechuje się znikomym udziałem sekcji A, B (przeciętnie tylko 0,07% całkowitego popytu, a w 2050 roku 0,02%) w kształtowaniu zapotrzebowania na pracę osób w wieku niemobilnym. Ponadto jest to najmniejsza wartość ze wszystkich powiatów województwa lubelskiego. Także sekcje C, D, E odgrywają stosunkowo niewielką rolę w zapotrzebowaniu ogółem (średnio 12,4% oraz 11,7% w 2050 roku). Z kolei budownictwo wyróżnia się pod

tym względem pozytywnie na tle innych powiatów (7%). W sekcji tej przewiduje się również znaczny przyrost liczby miejsc pracy oferowanych przez pracodawców. Szacuje się, że w 2050 roku będzie ich 2920, czyli o 48,6% więcej niż w 2005 roku (1965 miejsc). Założenia predykcji wskazują na bardzo duży spadek zapotrzebowania w sekcjach A, B, rzędu 94,5% (ze 163 osób w 2005 roku do 9 osób w 2050 roku). Ponadto sektor przemysłowy w mieście Lublin znamionuje największa liczba wolnych miejsc pracy dla osób w wieku niemobilnym. Maksymalny poziom odnotowano w 2007 roku (196 osób), po czym nastąpił spadek do 47 osób. Prognozowany popyt niezrealizowany w 2050 roku wyniesie 80 osób (32,26% całego województwa).

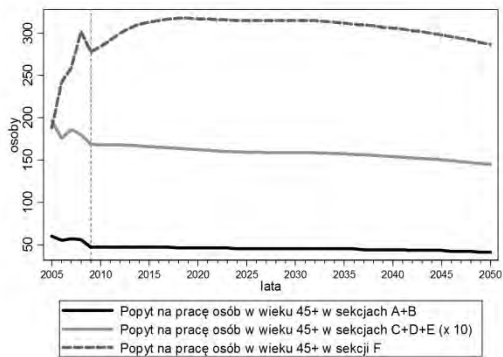
Przeważającą część całkowitego popytu na pracę w powiecie łączyńskim generują sekcje C, D, E (przeciętnie 52%). Najmniejsza liczba miejsc pracy oferowanych przez pracodawców zarejestrowana została w roku 2006 (1781), po czym w roku następnym miał miejsce znaczny przyrost, rzędu 10% oraz w roku 2009 o 12%. Pomimo że wyniki

Rys. 2.22. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach rolnictwa i przemysłu w powiecie łączyńskim

postępowania prognostycznego wskazują na tendencję spadkową zapotrzebowania na pracę, to jednak jej niska dynamika (około 0,27% rocznie na przestrzeni lat objętych predykcją) nie spowoduje zmniejszenia popytu poniżej poziomu wyjściowego z roku 2005 (jedynie do 1964 osób). Nie można tego powiedzieć o rolniczych sekcjach A, B, gdzie przewidywany spadek w całym omawianym okresie wyniesie 13,3%, a względem roku 2009 16% (ubytek 5 osób). Największa redukcja w całym analizowanym przedziale czasowym przypada na sekcję F, gdzie popyt na pracę osób w wieku 45+ w roku 2050 będzie odpowiadać jedynie 28,3% stanu z roku 2005. W głównej mierze determinowane jest to przez bardzo duży spadek popytu w roku 2008, czyli o 78,8% (z 210 do 45 osób). Pomimo wzrostu liczby oferowanych przez pracodawców miejsc pracy w początkowym okresie prognozy do 81 osób (2012 roku), kolejne lata, zgodnie z założeniami prognozy, będą cechować się tendencją malejącą o przeciętnej dynamice oscylującej wokół 0,8%.

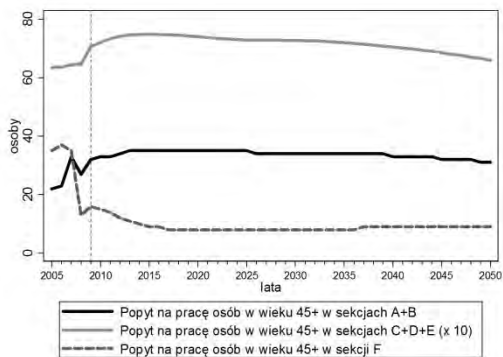
Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach A, B w powiecie łukowskim na przestrzeni lat podlega trendowi malejącemu. Największe zmiany procentowe zarejestrowano w 2006 roku (-7,4%) oraz w 2009 roku (-16,8%). W perspektywie prognozy nie przewiduje się tak znaczących spadków, a przeciętna dynamika będzie oscylować wokół -0,3% rocznie. Implikuje to redukcję oferowanych przez pracodawców miejsc pracy o 11,6% (porównując ostatni rok historyczny z ostatnim prognozowanym). W analogicznym przedziale czasowym dla sekcji C, D, E prognozuje się ubytek zapotrzebowania o 14,36% (z 1688 do 1446 osób). Z kolei w tym czasie w sekcji F przewiduje się przyrost popytu na pracę w rozpatrywanej kategorii wiekowej o 9 osób (w całym analizowanym okresie o 52,7%,

Rys. 2.23. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach rolnictwa i przemysłu w powiecie łukowskim

czyli o 99 osób). Wielkość popytu niezrealizowanego w sektorze przemysłowym przewiduje się dla 2050 roku na 10 osób.

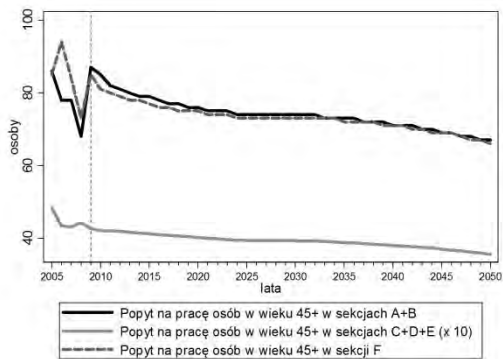
Na terenie powiatu opolskiego najmniejsze zapotrzebowanie na pracę osób w wieku 45+ cechuje sekcję F (budownictwo). Na przestrzeni analizowanych lat sekcja ta generuje średnio tylko 0,47% łącznego popytu na pracę w omawianym powiecie.

Rys. 2.24. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach rolnictwa i przemysłu w powiecie opolskim

poziomu 35 osób. W dalszych latach prognozy zapotrzebowanie będzie stopniowo spadać do 32 osób w 2050 roku. Przekłada się to na przyrost na przestrzeni wszystkich analizowanych lat o 39,8%. W przypadku sekcji C, D, F w tym samym przedziale czasowym zmiany okażą się niewielkie (przyrost o 3,9% z 634 do 659 osób).

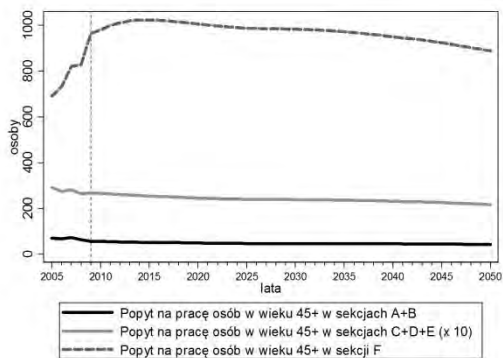
Rolnicze sekcje A, B w powiecie parczewskim generują stosunkowo duże zapotrzebowanie na pracę osób w wieku niemobilnym w województwie lubelskim (w 2050 roku 4,9% całkowitego popytu w tym powiecie). Jest to wynik niemal identyczny jak w przypadku sekcji budownictwo (F). Obie grupy znamionuje również bardzo zbliżona tendencja spadkowa, charakteryzująca się średnią roczną dynamiką na poziomie około 0,46%. Także przy zestawieniu ze sobą roku 2009 oraz 2050, szacowane wyniki niewiele się różnią (-23,2% w sekcjach A, B oraz -22,35% w sekcji F). W przypadku sekcji C, D, E przewidywana redukcja w tym samym przedziale czasowym będzie miała mniejsze rozmiary w ujęciu procentowym (o 16,4%, czyli z 426 do 356

Rys. 2.25. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach rolnictwa i przemysłu w powiecie parczewskim

osób). Ogólne zapotrzebowanie na pracę w przemyśle w 2050 roku (422 osoby) stanowić będzie 30,9% całkowitego zapotrzebowania w powiecie. Popyt niezrealizowany w sektorze przemysłowym powiatu parczewskiego, jak wykazuje prognoza, jest nieznaczny i w 2050 roku wyniesie 3 osoby.

Powiat puławski wyróżnia się na tle innych jednostek terytorialnych województwa lubelskiego wysokim zapotrzebowaniem na pracę w sekcji F (średnio 11% całkowitego popytu generowanego w powiecie). Jednakże na początku okresu historycznego udział ten był znacząco mniejszy (7,9% w 2005 roku). Kolejne lata przyniosły jego aprecjacje związaną z intensywnym zwiększeniem liczby miejsc pracy oferowanych przez pracodawców (z 691 w 2005 roku do 965 w 2009 roku, czyli o 39,65%).

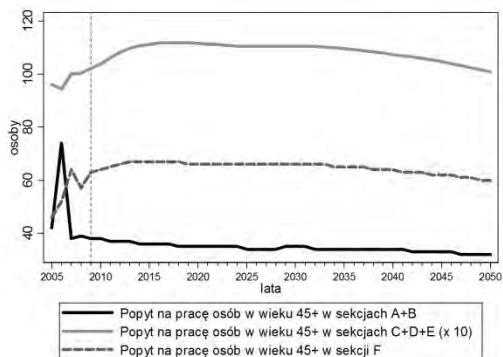
Rys. 2.26. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach rolnictwa i przemysłu w powiecie puławskim

Przewiduje się, że w roku 2014 poziom zapotrzebowania osiągnie maksimum (1023 osoby) i od tego momentu będzie podlegał stopniowej redukcji (do 888 osób w 2050 roku). Oznacza to spadek popytu względem 2009 roku o 8%. Na ten sam przedział czasowy w przypadku sekcji C, D, E przypada redukcja zapotrzebowania o 19%, a w sekcjach A, B o 23,4%. Maksymalna liczba wolnych miejsc pracy została odnotowana w 2007 roku (41 miejsc), po czym nastąpiła silna

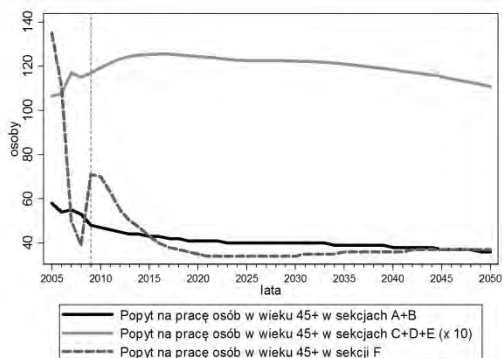
redukcja tej wartości w roku następnym (do 14 miejsc). Szacuje się, że w ostatnim roku prognozy popyt niezrealizowany wyniesie 15 osób.

W przeciwieństwie do opisanego powyżej powiatu puławskiego na terenie powiatu radzyńskiego sekcja budownictwo (F) w niewielkim stopniu wpływa na kształtowanie się ogólnego popytu na pracę w danej jednostce podziału terytorialnego.

Rys. 2.27. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach rolnictwa i przemysłu w powiecie radzyńskim

punkt kulminacyjny odnotowano w roku 2006 (74 osoby), w wyniku 75-procentowego przyrostu względem roku ubiegłego (42 osoby). Jednak już w 2007 roku doszło do kolejnego znacznego ubytku (do 38 osób). Dla roku 2050 przewiduje się zapotrzebowanie rzędu 32 osób. Zdecydowanie mniejszymi fluktuacjami cechują się sekcje C, D, E. Szacuje się, iż ubytek oferowanych miejsc pracy między rokiem 2009 a 2050 wyniesie jedynie 1,3%.

Rys. 2.28. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach rolnictwa i przemysłu w powiecie ryckim

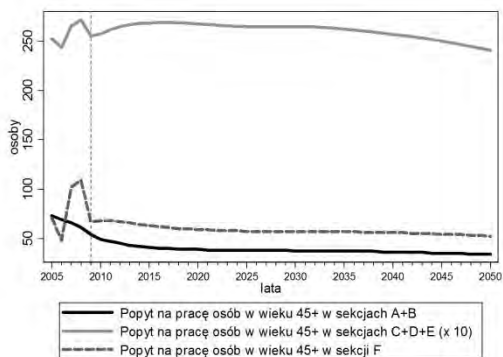
osób. Oznacza to redukcję względem 2009 roku o 5,4%. W analogicznym przedziale czasowym znacznie większy ubytek dotknie sekcję F (o 48,14%). Przeciętna dynamika spad-

tego. Średni udział w całkowitym zapotrzebowaniu oscyluje wokół 2% i jest niewiele większy niż w przypadku rolniczych sekcji A, B (1,16%). Przeciętne zapotrzebowanie na osoby w wieku niemobilnym w tych sekcjach kształtuje się na poziomie odpowiednio: 64 osoby oraz 36 osób. W sekcji F maksymalny popyt szacowany jest na lata 2013–2018 (67 osób), po czym pod wpływem powolnej redukcji w kolejnych latach prognozy omawiane zapotrzebowanie wyniesie 60 osób w 2050 roku. W przypadku sekcji A, B

Na terenie powiatu ryckiego przeciętne zapotrzebowanie na pracę osób w wieku mobilnym w sekcjach przemysłowych (C, D, E) wynosi około 1197 osób. Stanowi to 36,85% całkowitego popytu w danym powiecie. Szacuje się, iż liczba oferowanych miejsc pracy z najniższego poziomu wynoszącego 1066 (w 2005 roku) wzrośnie w perspektywie najbliższych lat prognozy do 1255 (2016 roku). Od tego momentu trend będzie miał charakter spadkowy, w związku z czym w 2050 roku prognozowane zapotrzebowanie wyniesie 1108

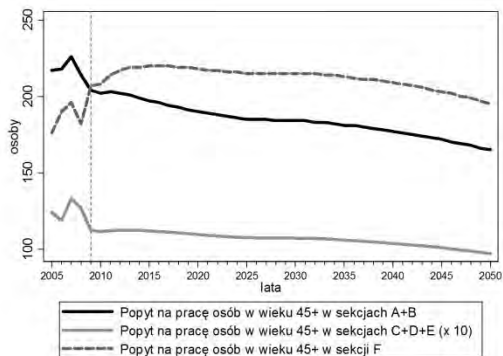
ku popytu w prognozowanym przedziale czasowym danej sekcji oscyluje wokół 1,53%. W odniesieniu do sekcji rolniczych A, B prognozowana redukcja między rokiem 2009 a 2050 wyniesie około 25,9%, a przeciętne roczne tempo spadku popytu 0,9%.

Całkowity popyt na pracę osób w wieku niemobilnym na terenie powiatu świdnickiego w decydującym stopniu zależy od przemysłowych sekcji C, D, E (przeciętnie w całym analizowanym okresie generują one 53,55% ogólnego zapotrzebowania).

Rys. 2.29. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach rolnictwa i przemysłu w powiecie świdnickim

nych ubytkach 1,67% rocznie. Największą dynamikę odnotowano w roku 2009 (redukcja o 10,22% względem roku poprzedniego). Przewiduje się, iż w kolejnych latach badania tempo zmian będzie stopniowo wygasać (9,5% w 2010 roku, 5,25% w 2011 roku, 4,5% w 2012 roku).

Rys. 2.30. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach rolnictwa i przemysłu w powiecie tomaszowskim

redukcja w sekcjach C, D, E wyniesie 13,6%, a w sekcji F jedynie 5,6%. Inaczej sprawa wygląda, gdy się weźmie pod uwagę cały omawiany przedział czasowy: szacuje się, iż sekcja F odnotuje przyrost zapotrzebowania o 11,3%, a sekcje C, D, E

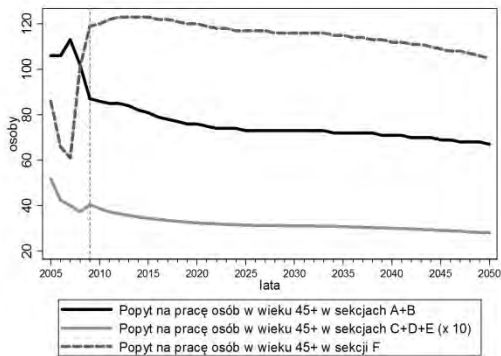
Liczba oferowanych miejsc pracy przez pracodawców w tych sekcjach podlega jedynie niewielkim fluktuacjom na przestrzeni analizowanych lat. W 2050 roku przewidywana redukcja względem roku 2005 wyniesie 4,7% (z 2525 osób), a względem roku 2009 – 5,7% (z 2552 osób). Wyniki postępowania prognostycznego wskazują na znacznie większe zmiany procentowe w przypadku sekcji A, B (o 38% przy porównaniu roku 2050 z 2009). Zatem sekcje te charakteryzuje silna tendencja spadkowa o przecięt-

Wyniki postępowania prognostycznego w powiecie tomaszowskim wskazują na kształtowanie się popytu na pracę osób w wieku niemobilnym zgodnie z malejącą tendencją rozwojową. Dotyczy to przede wszystkim rolniczych sekcji A, B, gdzie na przestrzeni analizowanych lat przewidywany spadek zapotrzebowania na pracę sięgnie 24% (z 217 osób w 2005 roku do 165 osób w 2050 roku). Biorąc do porównania rok 2009 prognozowany ubytek będzie mniejszy, rzędu 19,3%.

W tym samym przedziale czasowym

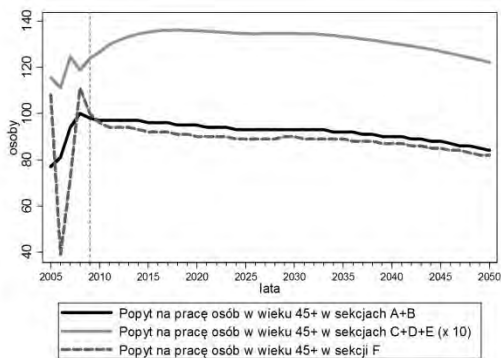
dotknie spadek o 21,8%. Te przemysłowe sekcje w znacznym stopniu wpływają na kształtowanie się całkowitego popytu na pracę. Przeciętnie rocznie stanowią około 26,15% ogólnego zapotrzebowania na pracę osób w wieku niemobilnym. Stosunkowo duży udział posiadają sekcje rolnicze A, B, bowiem średnia wartość na poziomie 4,5% jest rzadko spotykana w województwie lubelskim.

Powiat włodawski znamionuje niewielką partycypacją przemysłowych sekcji C, D, E w ogólnym zapotrzebowaniu na pracę osób w wieku niemobilnym w obrębie danego powiatu. Przeciętnie udział ten wynosi 18,74%, co jest jednym z niższych

Rys. 2.31. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach rolnictwa i przemysłu w powiecie włodawskim

rezultatów w województwie lubelskim (pomijając miasta na prawach powiatu). Z drugiej strony znaczącą rolę odgrywa budownictwo w kreowaniu miejsc pracy w omawianym powiecie (średnio 6,5%). Ponadto sekcja ta cechuje się dużą zmiennością zapotrzebowania na pracę w okresie historycznym. Lata 2006 i 2007 odznaczyły się znacznymi spadkami (odpowiednio o 23% oraz o 7,3%). Z kolei w roku 2008 doszło do bardzo dużego przyrostu, rzędu 64,3% (z 61 osób do 101), a w roku następnym jeszcze o 17% (do 119 osób). Założenia prognozy wskazują, iż tendencja wzrostowa potrwa do 2014 roku, po czym rozpocznie się długotrwały trend spadkowy o przeciętnej dynamice 0,44% rocznie. Szacowany spadek zapotrzebowania na pracę przy zestawieniu lat 2009 i 2050 wyniesie 11,9%. Znacznie większą redukcję zakłada się dla pozostałych sekcji, gdzie trend spadkowy został zapoczątkowany już w okresie historycznym (22,5% w sekcjach A, B oraz 30,7% w sekcjach C, D, E).

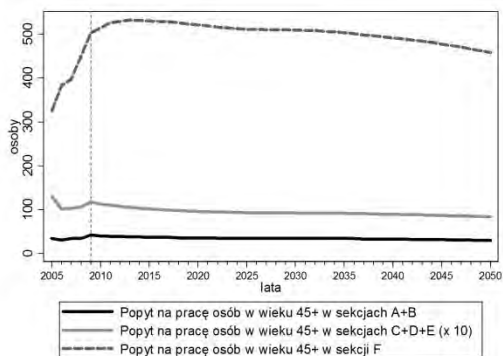
Rys. 2.32. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach rolnictwa i przemysłu w powiecie zamojskim

rezultatów w województwie lubelskim (pomijając miasta na prawach powiatu). Z drugiej strony znaczącą rolę odgrywa budownictwo w kreowaniu miejsc pracy w omawianym powiecie (średnio 6,5%). Ponadto sekcja ta cechuje się dużą zmiennością zapotrzebowania na pracę w okresie historycznym. Lata 2006 i 2007 odznaczyły się znacznymi spadkami (odpowiednio o 23% oraz o 7,3%). Z kolei w roku 2008 doszło do bardzo dużego przyrostu, rzędu 64,3% (z 61 osób do 101), a w roku następnym jeszcze o 17% (do

Przemysłowe sekcje C, D, E na terenie powiatu zamojskiego cechują się nieznacznie przewidywaną różnicą poziomu zapotrzebowania na pracę w 2009 roku i w 2050 roku. Mianowicie w 2009 roku wynosił on 1239 osoby i do roku 2050 zmaleje jedynie o 1,5%, czyli do 1220 osób. Taka liczba oferowanych przez pracodawców miejsc pracy stanowi znaczną część całkowitego popytu na pracę osób w wieku niemobilnym w powiecie zamojskim (średnio 38%). Znacznie

większą zmiennością na przestrzeni lat charakteryzują się pozostałe sekcje przedstawione na rysunku 2.32. Szczególnie duże fluktuacje zarejestrowano w okresie historycznym w obrębie sekcji F. W roku 2006 doszło do 63,4% spadku (ze 108 osób do 39), po czym dwa kolejne lata przyniosły równie intensywne przyrosty (o 82,4% oraz o 54% do 111 osób). Jednakże wyniki postępowania prognostycznego wskazują, że w horyzoncie 40 lat predykcji dominującą rolę będzie odgrywać tendencja spadkowa. W jej wyniku redukcja w sekcji F (biorąc za podstawę rok 2009) wyniesie 18%. Zbliżoną skalę zjawiska przewiduje się również dla sekcji A, B (spadek o 14%), gdzie przeciętny popyt na pracę w całym okresie wynosi 92 osoby.

W powiatowym mieście Zamość we wszystkich sekcjach przedstawionych na rysunku 2.33. na przestrzeni lat 2009–2050 dostrzegalna jest spadkowa tendencja rozwojowa

Rys. 2.33. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach rolnictwa i przemysłu w Zamościu

na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach przemysłu w 2009 roku wynosił 8 osób. Przewiduje się, że w horyzoncie prognozy popyt ten ulegnie zwiększeniu i w 2050 roku liczba wolnych miejsc pracy wyniesie 12.

Wszystkie powiaty na terenie województwa lubelskiego cechuje malejący trend zapotrzebowania na pracę osób w wieku niemobilnym zarówno w sektorze rolniczym, jak i przemysłowym. Wyniki prognoz wskazują, iż do roku 2050 (w stosunku do roku 2009) największa redukcja popytu na pracę w rolnictwie nastąpi w Lublinie: o 87,9%, czyli z 73 do 9 osób. Jest to wartość znacznie przekraczająca wartość szacowaną w analogicznym przedziale czasowym dla całego województwa (25,6%). Ponadto w powiecie grodzkim Biała Podlaska przewiduje się redukcję o 48,6%, czyli z 15 do 8 osób. W 2005 roku popyt w obu miastach był znacznie większy (odpowiednio 163 oraz 43 osoby). Spadki zapotrzebowania przekraczające 30% prognozuje się jeszcze dla 3 powiatów: krasnostawskiego (o 39,35%, czyli z 85 do 52 osób), świdnickiego (o 38%, z 54 do 47 osób) oraz chełmskiego (o 33,5%, czyli z 119 do 79 osób). Z kolei niewielką zmiennością w opisywanym przedziale czasowym będą cechować się następujące jednostki terytorialne: powiat opolski (spadek popytu o 1 osobę, z 32 do 31 osób), powiat

lukowski (redukcja o 11,5%, z 47 do 41 osób) oraz powiat lubartowski (12,6%, z 80 do 70 osób). Największy wpływ na całkowite zapotrzebowanie na pracę w danym sektorze w 2050 roku będą mieć powiat tomaszowski (stanowiący 11,66% ogólnego popytu w rolnictwie) oraz powiat bialski (9,8%).

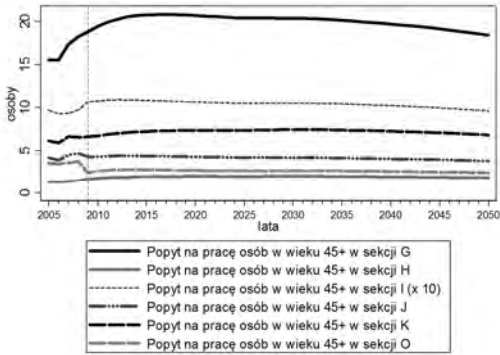
W przypadku sektora przemysłowego zgodnie z prognozą szacuje się, że w całym województwie lubelskim zapotrzebowanie na pracę osób w wieku niemobilnym w latach 2009–2010 zostanie zredukowane o 15,6% (z 44 010 do 37 149 osób). Powiaty, które najbardziej odchylają się od tej wartości (na minus), to: miasto Chełm (spadek o 27,7%, czyli z 1420 do 1027 osób), powiat włodawski (o 26,4%, z 524 do 386 osób), janowski (o 25,46%, z 721 do 537 osób) oraz krasnostawski (o 23,4%, z 1337 do 1024 osób). Z kolei w powiatach radzyńskim, zamojskim oraz świdnickim nie szacuje się dużych cięć w liczbie oferowanych miejsc pracy, bowiem spadek popytu w nich będzie nieznaczny (odpowiednio o: 1,53%, czyli z 1242 do 1144 osób, 2,7%, z 1331 do 1166 osób oraz 6,1%, z 2619 do 2459 osób). Do jednostek terytorialnych najbardziej uwarunkowanych przemysłowo można zaliczyć powiat świdnicki oraz powiat łączyński. Szacuje się, iż w 2050 roku przemysł w nich będzie generować odpowiednio 54,4% oraz 53,23% łącznego zapotrzebowania na pracę osób w wieku niemobilnym na terenie danego powiatu. Z drugiej strony, obszarami, w których sektor przemysłowy odgrywać będzie niewielką rolę (zgodnie z wynikami prognozy na rok 2050) w ogólnym rynku pracy są: miasto Lublin (18,76%), powiat chełmski (18,96%), powiat hrubieszowski (19,4%), miasto Zamość (19,9%) oraz miasto Chełm (20,9%). Dla porównania w województwie lubelskim przemysł stanowi przeciętnie 29,22% ogólnego popytu na pracę osób w wieku 45+ (28,8% w 2050 roku).

2.2. Popyt na pracę osób powyżej 45. roku życia z uwzględnieniem sekcji PKD w usługach rynkowych

Usługi rynkowe przeciętnie generują jedną trzecią część ogólnego popytu na pracę osób w wieku niemobilnym na terenie województwa lubelskiego (w 2009 roku dany udział wynosił 30,9%, a dla 2050 roku przewiduje się udział na poziomie 33,14%). Najniższą liczbę oferowanych miejsc pracy odnotowano w 2006 roku (39 184 stanowisk). Porównując rok 2009 z ostatnim prognozowanym, szacuje się, że dojdzie do niewielkiej redukcji zapotrzebowania na pracę osób należących do omawianej kategorii wiekowej (spadek o 3,8%, czyli z 44 418 do 42 740 osób). W ramach sektora usług rynkowych analizie poddano: handel hurtowy i zagraniczny (sekcja G), hotele i restauracje (sekcja H), transport, gospodarkę magazynową i łączność (sekcja I), pośrednictwo finansowe (sekcja J), obsługę nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej (sekcja K) oraz działalność usługową komunalną, społeczną i indywidualną oraz pozostałą (sekcja O). Spośród wymienionych branż największą rolę odgrywa handel hurtowy i detaliczny – 18 828 oferowanych miejsc pracy w 2009 roku

oraz transport, gospodarka magazynowa i łączność – łączny popyt na pracę ukształtował się tu na poziomie 10 679 osób.

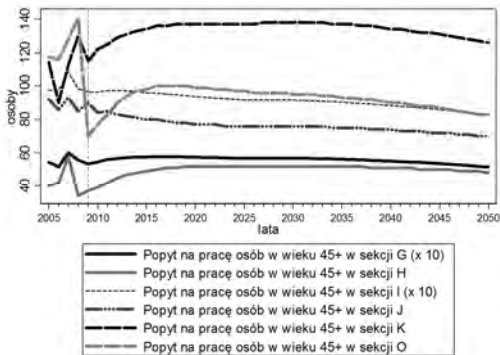
Analiza popytu na pracę osób w wieku niemobilnym w sektorze rynkowym wskazuje na dominację osób powyżej 45. roku życia w sekcji G. Szacuje się, że do 2017 roku zapotrzebowanie będzie wzrastać do 20 826 osób i dopiero w kolejnych latach ulegnie nie-

Rys. 2.34. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług rynkowych w województwie lubelskim

będzie charakteryzował się rosnącym udziałem w łącznym popycie na pracę osób w wieku niemobilnym. Rosnący udział tego sektora dowodzi wzrostu jego znaczenia. Szacuje się, że popyt niezrealizowany w usługach rynkowych w 2050 roku wynosić będzie 593 osoby (w porównaniu do 246 wolnych miejsc pracy w 2009 roku).

Jak wynika z rysunku 2.35., największe zapotrzebowanie na pracę osób w wieku niemobilnym w powiecie białskim wśród sekcji usług rynkowych generuje sekcja I

Rys. 2.35. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług rynkowych w powiecie białskim

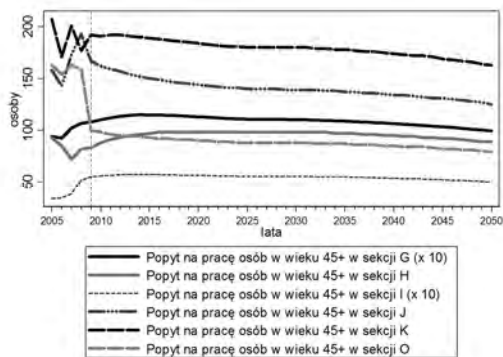
(transport, gospodarka magazynowa i łączność). Sekcja ta przeciętnie stanowi 50,2% łącznego popytu na pracę zgłaszanego przez pracodawców sekcji G, H, I, J, K, O. Biorąc pod uwagę całkowitą ilość miejsc pracy w powiecie białskim, sekcja I ma w nim średnioroczny udział na poziomie 17,9%. Kolejną sekcją, również cechującą się znacznym zapotrzebowaniem na pracę osób w wieku 45+, jest sekcja G. Stanowi ona 30,5% rozpatrywanych usług rynkowych na przestrzeni wszystkich analizowanych lat oraz 10,9% łącznego popytu w omawianym powiecie. Jednak obie przytoczone sekcje znamionuje negatywna tendencja rozwojowa. Szacuje się, że zestawiając ze sobą ostatni rok historyczny z ostatnim prognozowanym

wielkiemu ograniczeniu (w 2050 roku wyniesie 97,8% stanu z 2009 roku). Porównując rok 2050 z 2009, można wnioskować, że zapotrzebowanie na pracę wzrośnie w sekcji H (1661 osób w 2009 roku, 1795 osób w 2050 roku), sekcji K (6610 osób w 2009 roku, 6802 osoby w 2050 roku) oraz w sekcji O (2379 osób w 2009 roku, 2387 osób w 2050 roku). Największy spadek przewiduje się w sekcji J, gdzie popyt na pracę w 2050 roku będzie stanowić 88,2% popytu z 2009 roku. Prognozy wskazują, że sektor usług rynkowych

generuje sekcja I (transport, gospodarka magazynowa i łączność). Sekcja ta przeciętnie stanowi 50,2% łącznego popytu na pracę zgłaszanego przez pracodawców sekcji G, H, I, J, K, O. Biorąc pod uwagę całkowitą ilość miejsc pracy w powiecie białskim, sekcja I ma w nim średnioroczny udział na poziomie 17,9%. Kolejną sekcją, również cechującą się znacznym zapotrzebowaniem na pracę osób w wieku 45+, jest sekcja G. Stanowi ona 30,5% rozpatrywanych usług rynkowych na przestrzeni wszystkich analizowanych lat oraz 10,9% łącznego popytu w omawianym powiecie. Jednak obie przytoczone sekcje znamionuje negatywna tendencja rozwojowa. Szacuje się, że zestawiając ze sobą ostatni rok historyczny z ostatnim prognozowanym

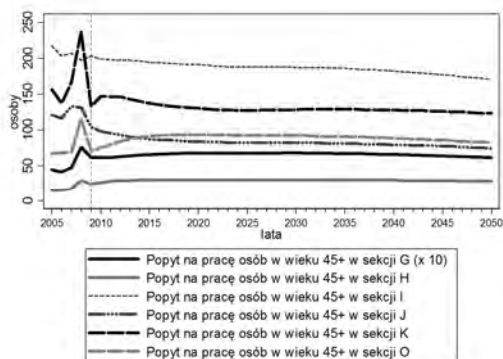
redukcja zapotrzebowania wyniesie 3,56% (z 534 do 515 osób) oraz w sekcji I 14,4% (z 964 do 825 osób). Największy ubytek w tym przedziale czasowym prognozuje się dla sekcji J (pośrednictwo finansowe), rzędu 22,8% (z 90 do 70 osób). Z kolei w pozostałych sekcjach przewiduje się zwiększenie oferowanych miejsc pracy: w sekcji K o 9,5%, w sekcji O o 18% oraz w sekcji H o 29,2%.

W powiatowym mieście Biała Podlaska największe zapotrzebowanie na pracę osób w wieku niemobilnym zgłaszane jest przez pracodawców sekcji G. Przeciętna liczba miejsc pracy oferowana w tej sekcji (1081) stanowi 50,84% całkowitego popytu

Rys. 2.36. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług rynkowych w Białej Podlaskiej

na pracę w sektorze usług rynkowych na terenie analizowanego miasta. Druga pod tym względem w kolejności jest sekcja I. Zapotrzebowanie zgłaszane przez pracodawców w tej sekcji jest ponad dwukrotnie mniejsze niż w sekcji G (rocznie średnio 534 osoby). Jednak obie te sekcje charakteryzuje podobne kształtowanie się omawianego popytu na przestrzeni lat 2009–2050: w każdej doszło do redukcji o ponad 8% (odpowiednio o 8,02% oraz o 8,65%). Prognozuje się, że redukcja nie ominie również trzech pozostałych sekcji. W branży K ubytek sięgnie 15,2%, w branży O 20,36% oraz w branży J 24,8%. Jediną dziedziną gospodarki, którą znamionuje wzrost zapotrzebowania na pracę osób w wieku niemobilnym, jest branża hotele i restauracje (przyrost o 7,25% w omawianym przedziale czasowym). Szacuje się, że popyt niezrealizowany będzie stopniowo wzrastać w okresie prognozy (z 10 osób w 2009 roku do 23 osób w 2010 roku).

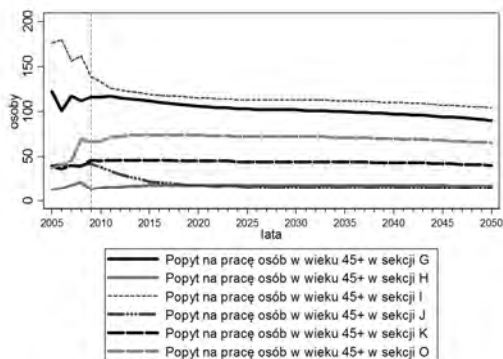
Rys. 2.37. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług rynkowych w powiecie biłgorajskim

na pracę w sektorze usług rynkowych na terenie analizowanego miasta. Druga pod tym względem w kolejności jest sekcja I. Zapotrzebowanie zgłaszane przez pracodawców w tej sekcji jest ponad dwukrotnie mniejsze niż w sekcji G (rocznie średnio 534 osoby). Jednak obie te sekcje charakteryzuje podobne kształtowanie się omawianego popytu na przestrzeni lat 2009–2050: w każdej doszło do redukcji o ponad 8% (odpowiednio o 8,02% oraz o 8,65%). Prognozuje się, że redukcja nie ominie również trzech pozostałych sekcji.

Rysunek 2.37. przedstawia kształtowanie się popytu na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług rynkowych powiatu biłgorajskiego. Na jego podstawie można wyróżnić trzy sekcje, dla których w prognozowanym przedziale czasowym przewiduje się wzrost liczby oferowanych miejsc pracy przez pracodawców. Należą do nich: sekcja O (przyrost o 21,6%), sekcja G (38,64%) oraz sekcja H (81,5%). Dla pozostałych sekcji wyniki postępowania prognostycznego wskazują na występowanie negatywnej

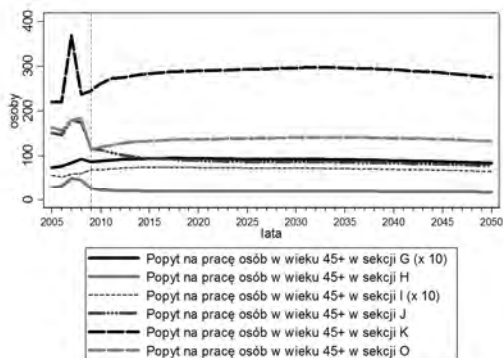
tendencji rozwojowej, przy czym największy spadek przypada na sekcję J (o 38% w całym analizowanym okresie oraz o 28,65% przy zestawieniu ostatniego roku historycznego z ostatnim prognozowanym). Pod względem liczby osób potrzebnych do pracy wyróżnia się sekcja G, gdzie przeciętnie liczba ta wynosi 643 osoby (612 osób w 2050 roku). Dzięki temu sekcja ta generuje 55% łącznego zapotrzebowania na pracę w sektorze usług rynkowych powiatu biłgorajskiego. Z kolei najmniejszy popyt przewiduje się w ramach sekcji H (średnio na 29 osób). Stanowi to zaledwie 0,5% ogólnego popytu we wszystkich sektorach danego powiatu. Sektor usług rynkowych łącznie ma znaczny udział w całkowitym popycie na pracę danego powiatu (36% w 2050 roku).

Łączne zapotrzebowanie na pracę osób w wieku niemobilnym w sektorze usług rynkowych na terenie powiatu chełmskiego jest stosunkowo niewielkie. Na przestrzeni wszystkich analizowanych lat stanowi ono jedynie 17,8% całkowitego popytu na pracę generowanego w danym powiecie.

Rys. 2.38. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług rynkowych w powiecie chełmskim

Z kolei jedyną dziedziną gospodarki, która w tym przedziale czasowym wykazuje przyrost popytu, jest branża hotele i restauracje (H, o 27,6%).

Rys. 2.39. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług rynkowych w Chełmie

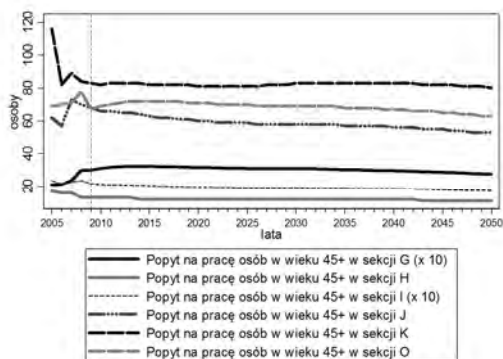
Z tego ponad połowa przypada na dwie sekcje: G (przeciętnie 27,76% popytu sektora omawianych usług rynkowych) oraz I (31,75%). Średnia liczba miejsc pracy oferowanych przez pracodawców w tych sekcjach wynosi odpowiednio: 103 oraz 119. Redukcję zapotrzebowania na pracę osób w wieku niemobilnym przewiduje się dla sekcji J. Zgodnie z oczekiwaniami wyniesie ona (przy porównaniu roku 2009 z 2050) 65,25% (z 40 do 15 osób).

W powiatowym mieście Chełm najwięcej miejsc pracy oferowanych przez pracodawców dla osób w wieku niemobilnym skupia się w sekcji G. Przeciętnie na przestrzeni wszystkich analizowanych lat przewiduje się zapotrzebowanie w tej branży na poziomie 898 osób rocznie. Dla 2050 roku szacuje się popyt rzędu 834 osoby, czyli o 29 osób więcej niż w 2009 roku. Druga w kolejności sekcja I generuje średnio 896 miejsc pracy (649 w 2050 roku oraz 685 w 2009 roku) dla rozpatrywa-

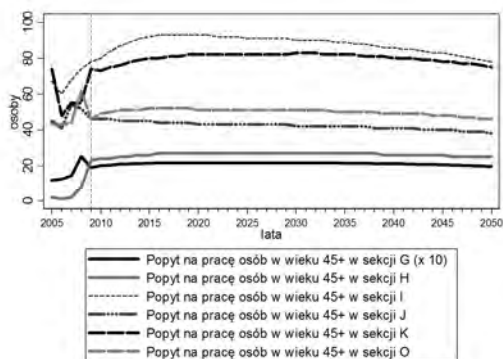
nej kategorii wiekowej, co stanowi 12,8% łącznego zapotrzebowania na pracę osób w wieku 45+ w Chełmie. Pod względem dynamiki zmian wyróżniają się sekcje J oraz H, w których przeciętne roczne tempo spadku popytu wynosi odpowiednio 0,97% oraz 0,93%. Bezpośrednio przekłada się to na znaczną redukcję liczby oferowanych miejsc pracy. Zestawiając ze sobą rok 2009 oraz rok 2050 można zauważyć, że przewidywany ubytek wyniesie odpowiednio: 33,16% oraz 32,7%. Z kolei dla sekcji K i O przewiduje się przyrost popytu kolejno o 12,3% (czyli o 30 osób) oraz o 15,1% (17 osób). Szacowana liczba wolnych miejsc pracy w całym sektorze w 2050 roku wyniesie 22.

Sekcja G w okresie historycznym charakteryzuje się silnym trendem wzrostowym pod względem popytu na pracę osób w wieku niemobilnym. W ciągu czterech początkowych lat uległ on zwiększeniu

Rys. 2.40. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług rynkowych w powiecie hrubieszowskim

o niemal 50% (z 211 osób w 2006 roku do 300 osób w 2009 roku). Szacuje się, że tendencja ta będzie kontynuowana jeszcze do 2014 roku (324 osoby), po czym zapoczątkowany zostanie trend odwrotny. Wyniki postępowania prognostycznego wskazują, że liczba oferowanych miejsc pracy w danej sekcji wyniesie 275 (czyli o 8,3% mniej niż w 2009 roku). Przewiduje się, że w żadnej sekcji nie dojdzie do zwiększenia zapotrzebowania na pracę w tym przedziale czasowym. Mniejsza redukcja cechować będzie sekcje O (7%) oraz K (3,3%), a większy ubytek prognozowany jest dla sekcji H (16,15%), I (20,6%) oraz J (22,7%). W 2050 roku sektor przemysłowy stanowić będzie 23,4% całkowitego popytu na pracę w powiecie hrubieszowskim.

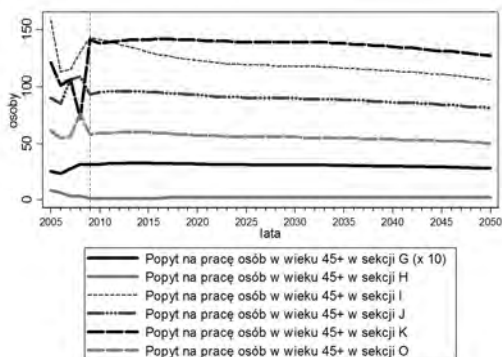

Rys. 2.41. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług rynkowych w powiecie janowskim

Na terenie powiatu janowskiego w historycznym przedziale czasowym odnotowano w sekcji H bardzo duże zwiększenie zapotrzebowania na pracę osób w wieku niemobilnym. Od roku 2005 od 2009 liczba oferowanych miejsc pracy zwiększyła się ponad dziesięciokrotnie (z 2 do 23). Szacuje się, że tendencja wzrostowa będzie trwać jeszcze w niedalekim horyzoncie prognozy (choć już o znacznie mniejszej sile). Poziom maksymalny zostanie osiągnięty w 2020 roku, po czym w dalszym okresie dojdzie do niewielkiej redukcji (do 25

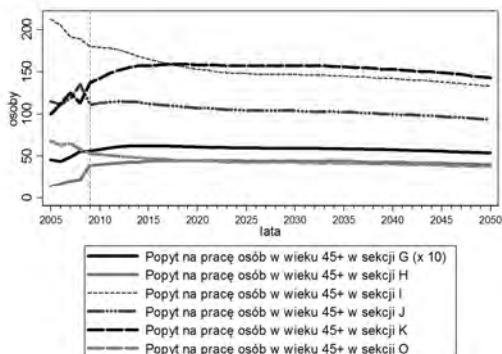
w 2050 roku). Znaczący wzrost dotyczy również sekcji G, gdzie zapotrzebowanie na pracę wzrosło ze 118 osób w 2005 roku do 251 osób w 2008 roku. Jednak już rok 2009 przyniósł redukcję o 25%. W horyzoncie predykcji nie przewiduje się istotnych fluktuacji i po krótkotrwałym przyroście (do 216 osób w 2018 roku) popyt ostatecznie ukształtuje się na poziomie 196 osób w 2050 roku. W pozostałych sekcjach wahania liczby miejsc pracy oferowanych przez pracodawców będą niewielkie. Przy zestawieniu roku 2009 z 2050 przyrost zakładany jest jeszcze dla sekcji K (o 2,3%) oraz I (o 0,7%). Ujemna dynamika cechuje pozostałe branże sektora usług rynkowych, w skład których wchodzi sekcje: O (spadek o 0,51%) oraz J (spadek o 16,15%, czyli z 46 do 38 osób).

Sekcja hotele i restauracje (sekcja H) w powiecie krasnostawskim generuje bardzo niewielkie zapotrzebowanie na pracę osób w wieku niemobilnym. Szacuje się, że

Rys. 2.42. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług rynkowych w powiecie krasnostawskim

w okresie objętym predykcją są to przeciętnie 2 osoby. Jednak na początku okresu historycznego zarejestrowano popyt na pracę 8 osób, po czym w krótkim czasie został on bardzo zredukowany (do 1 osoby w 2009 roku). Z kolei sekcja, która oferuje najwięcej miejsc pracy, to sekcja G (średnio 307 miejsc, co stanowi 9,7% łącznego zapotrzebowania na pracę osób w wieku 45+ w całym powiecie krasnostawskim). Ponadto prognoza wskazuje, iż w 2050 będą 283 miejsca, czyli 89,5% stanu z roku 2009. Sekcja cechująca się największą redukcją na przestrzeni lat 2009–2050 to sekcja I (spadek o 25,7%). W pozostałych 3 branżach bilans również będzie ujemny (w granicach 10–13%).

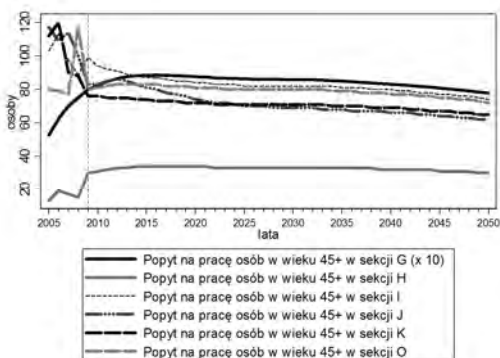

Rys. 2.43. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług rynkowych w powiecie kraśnickim

Na terenie powiatu kraśnickiego, jak wskazują wyniki postępowania prognostycznego, do zwiększenia zapotrzebowania na pracę osób w wieku niemobilnym w latach 2009–2050 dojdzie tylko w dwóch sekcjach: K (o 4,13%) oraz H (o 3,8%). Wśród pozostałych branż sektora usług rynkowych niewielka redukcja wystąpi w sekcji G (o 3,7%, czyli z 559 osób do 538). Z przeciętną liczbą oferowanych przez pracodawców miejsc pracy na poziomie 579 sekcja ta generuje ponad połowę całkowitego popytu na pracę w sektorze usług rynkowych

w powiecie kraśnickim. W dalszej kolejności znajdują się sekcje I oraz K ze średnim zapotrzebowaniem na pracę odpowiednio 154 oraz 150 osób. Najsilniejszą tendencją spadkową charakteryzuje się sekcja O, gdzie przewiduje się ubytek oferowanych miejsc pracy o 44,7% względem 2005 roku oraz o 29,1% względem 2009 roku.

Poziom zapotrzebowania na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcji G w zasadniczym stopniu wpływa na ogólną liczbę miejsc pracy oferowanych w sektorze usług rynkowych na terenie powiatu lubartowskiego. Branża ta generuje bowiem ponad 70% łącznego popytu na pracę w danym sektorze

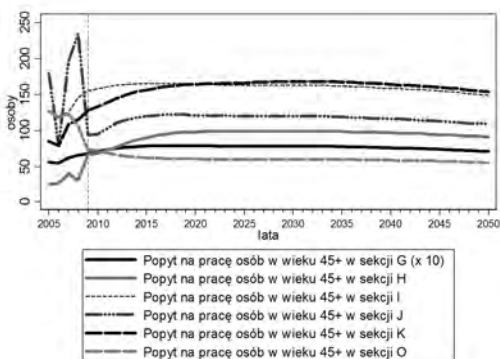
Rys. 2.44. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług rynkowych w powiecie lubartowskim

w 2050 roku) oraz dla sekcji H, w analogicznym przedziale czasowym, nie przewiduje się żadnych zmian, a pozostałe sekcje cechować się będą ujemnym bilansem. Największa redukcja zakładana jest dla sekcji I (o 24,65%, z 99 osób potrzebnych do pracy w 2009 roku do 74

w 2050 roku). W sekcji H, w analogicznym przedziale czasowym, nie przewiduje się żadnych zmian, a pozostałe sekcje cechować się będą ujemnym bilansem. Największa redukcja zakładana jest dla sekcji I (o 24,65%, z 99 osób potrzebnych do pracy w 2009 roku do 74

oraz dla sekcji J (o 25,7%, z 83 osób do 62 osób). W pozostałych dwóch sekcjach K i O ubytek wyniesie odpowiednio 14,76% oraz 9%.

Rysunek 2.45. przedstawia popyt na pracę osób w wieku niemobilnym na terenie powiatu lubelskiego. Wynika z niego, iż największa liczba oferowanych miejsc pracy

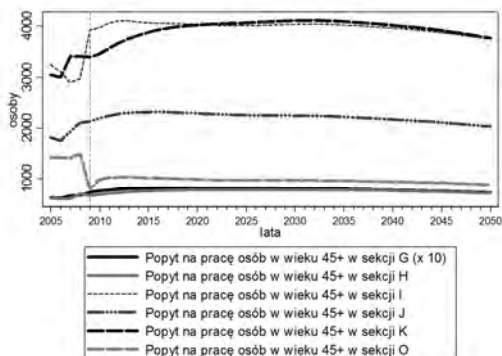
Rys. 2.45. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług rynkowych w powiecie lubelskim

przypada na sekcję G (przeciętnie w całym analizowanym okresie 749 ofert). Branża ta generuje ponad połowę łącznego popytu na pracę w sektorze omawianych usług rynkowych w rozpatrywanym powiecie (średnio 56%). Pod względem dynamiki zmian wyróżnia się sekcja H. Na przestrzeni lat historycznych odnotowano w niej wzrost zapotrzebowania na pracę analizowanej grupy wiekowej o 261,4% (z 25 osób w 2005 roku do 61 w 2009 roku). Wyniki postępowania prognostycznego wskazują, że trend wzrostowy będzie kontynuowany jeszcze w początkowych latach predykcji (do 99 osób w 2021 roku). Następnie poziom ten utrzyma się do roku 2035, po czym ulegnie niewielkiej redukcji w końcowym

przypadku na sekcję G (przeciętnie w całym analizowanym okresie 749 ofert). Branża ta generuje ponad połowę łącznego popytu na pracę w sektorze omawianych usług rynkowych w rozpatrywanym powiecie (średnio 56%). Pod względem dynamiki zmian wyróżnia się sekcja H. Na przestrzeni lat historycznych odnotowano w niej wzrost zapotrzebowania na pracę analizowanej grupy wiekowej o 261,4% (z 25 osób w 2005 roku do 61 w 2009 roku). Wyniki postępowania prognostycznego wskazują, że trend wzrostowy będzie kontynuowany jeszcze w początkowych latach predykcji (do 99 osób w 2021 roku). Następnie poziom ten utrzyma się do roku 2035, po czym ulegnie niewielkiej redukcji w końcowym

etapie prognozy (do 91 osób). Przekłada się to na przyrost względem 2009 roku o 36,2%. W analogicznym przedziale czasowym znaczną aprecjację przewiduje się jeszcze dla sekcji J i K (odpowiednio o 15% oraz 20,7%). Sekcje G oraz I charakteryzuje niewielka zmienność w tym okresie (4,84% oraz -3,7%).

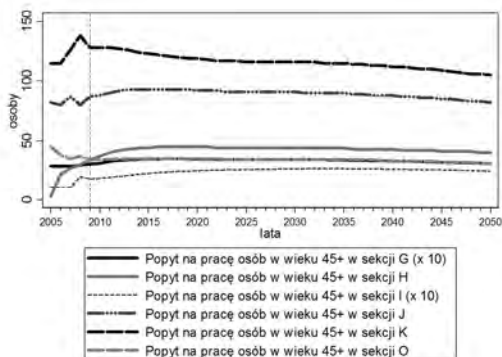
W Lublinie sektor usług rynkowych generuje bardzo duże zapotrzebowanie na pracę osób w wieku niemobilnym. Przeciętna liczba miejsc pracy oferowanych w danym sektorze stanowi 43,3% całkowitej liczby miejsc w mieście Lublin. Kolejne dwie sekcje

Rys. 2.46. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług rynkowych w Lublinie

na pracę osób w wieku niemobilnym w roku 2009, czyli o 46,3% (z 1494 do 802 osób). Następnie prognozuje się krótkotrwały trend wzrostowy do 2013 roku (1040 osób), po czym nastąpi odwrócenie tendencji.

Na terenie powiatu łączyńskiego sekcja H wyróżnia się znacznym wzrostem zapotrzebowania na pracę osób w wieku niemobilnym w historycznym interwale czasowym. W 2005 roku odnotowano zaledwie 3 miejsca pracy oferowane przez pracodawców danej sekcji, jednak rok później nastąpił wzrost popytu na pracę o 566% (do 22 osób).

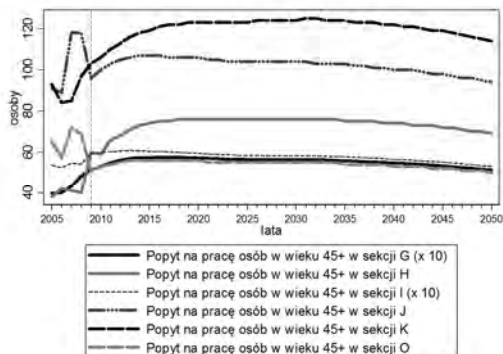

Rys. 2.47. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług rynkowych w powiecie łączyńskim

charakteryzujące się również znacznym zapotrzebowaniem to sekcja I oraz K. Przeciętna liczba osób potrzebnych do pracy w tych branżach równa jest odpowiednio: 3903 oraz 3884. Zestawiając ze sobą ostatni rok historyczny z ostatnim prognozowanym, największy przyrost prognozuje się dla sekcji K (o 11%, z 3391 do 3766 osób). Niewiele mniejsze zwiększenie popytu szacowane jest dla sekcji O (10,55%, 802 do 886). Dla tej gałęzi sektora usług rynkowych charakterystyczna jest również bardzo duża redukcja zapotrzebowania

na pracę osób w wieku niemobilnym w roku 2009, czyli o 46,3% (z 1494 do 802 osób). Następnie prognozuje się krótkotrwały trend wzrostowy do 2013 roku (1040 osób), po czym nastąpi odwrócenie tendencji. Na terenie powiatu łączyńskiego sekcja H wyróżnia się znacznym wzrostem zapotrzebowania na pracę osób w wieku niemobilnym w historycznym interwale czasowym. W 2005 roku odnotowano zaledwie 3 miejsca pracy oferowane przez pracodawców danej sekcji, jednak rok później nastąpił wzrost popytu na pracę o 566% (do 22 osób). W kolejnych latach dynamika wzrostu stopniowo wygasła i szacuje się, że odwrócenie trendu nastąpi w roku 2018 (45 osób). Ostatecznie zapotrzebowanie na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcji H, jak wskazują wyniki postępowania prognostycznego, ukształtuje się na poziomie 40 osób. Kolejną gałęzią usług rynkowych cechującą się wysoką dynamiką na przestrzeni analizowanych lat jest sekcja I. Założenia predykcji wskazują, iż w całym okresie nastąpi

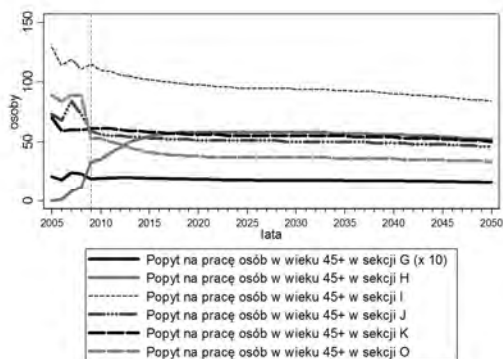
w niej przyrost popytu na pracę o 129,35%, a w przedziale 2009–2050 o 37,4% (ze 179 do 246 osób). Z kolei na przestrzeni tych samych lat w sekcjach J, K, O przewiduje się redukcję liczby oferowanych miejsc pracy. Zjawisko to w największym stopniu dotknie sekcję K (spadek o 18%, czyli ze 128 osób w 2009 roku do 105 osób w 2050 roku).

Rys. 2.48. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług rynkowych w powiecie łukowskim

największy przyrost w analogicznym okresie przewidywany jest dla sekcji H (o 15,84%, czyli z 60 do 69 osób) oraz dla sekcji K (o 11%, ze 103 od 114 osób). Znaczną redukcję zapotrzebowania na pracę osób w wieku niemobilnym przewiduje się w sekcji I (o 10,9%). Ponadto miasto Lublin znamionuje największa liczba wolnych miejsc pracy (191 w 2050 roku, co stanowi 32% ogólnej liczby w województwie).

Charakterystyczną cechą sektora usług rynkowych w powiecie opolskim jest duży wzrost zapotrzebowania na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcji H.

Rys. 2.49. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług rynkowych w powiecie opolskim

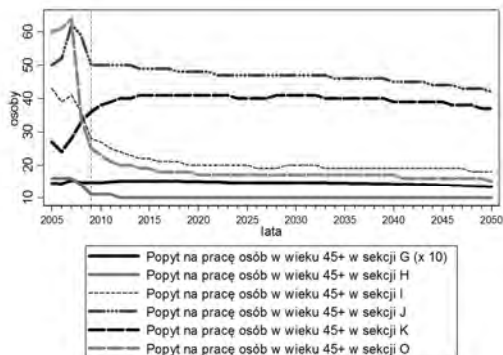
W 2009 roku odnotowano 33 oferty i przewiduje się, że w perspektywie kolejnych lat prognozy liczba ta będzie jeszcze wzrastać. Wyniki postępowania prognostycznego wskazują na osiągnięcie maksymalnego poziomu zapotrzebowania na pracę w 2018 roku (58 osób) i utrzymanie się tego poziomu do 2033 roku. W końcowych latach prognozy pojawi się tendencja spadkowa i ostatecznie w 2050 roku szacuje się wielkość popytu rzędu 52 osób. Szacuje się, że w pozostałych sekcjach trend spadkowy będzie dominował na większej przestrzeni lat.

Sekcja transport, gospodarka magazynowa i łączność na terenie powiatu łukowskiego generuje największe zapotrzebowanie na pracę osób w wieku niemobilnym (przeciętnie w całym analizowanym okresie na 575 osób). Wartość ta stanowi 39,34% łącznego popytu na pracę w sektorze usług rynkowych. Nieznacznie mniejszy udział posiada sekcja G (37%), ze średnią liczbą ofert na poziomie 542. Ponadto sekcja ta cechuje się niewielką zmiennością na przestrzeni lat 2009–2050 (zmniejszenie zapotrzebowania o 1 osobę). Z kolei

W roku 2005 nie odnotowano żadnych ofert pracy dla omawianej kategorii wiekowej, jednak w kolejnych latach pojawiało się ich coraz więcej. W 2009 roku odnotowano 33 oferty i przewiduje się, że w perspektywie kolejnych lat prognozy liczba ta będzie jeszcze wzrastać. Wyniki postępowania prognostycznego wskazują na osiągnięcie maksymalnego poziomu zapotrzebowania na pracę w 2018 roku (58 osób) i utrzymanie się tego poziomu do 2033 roku.

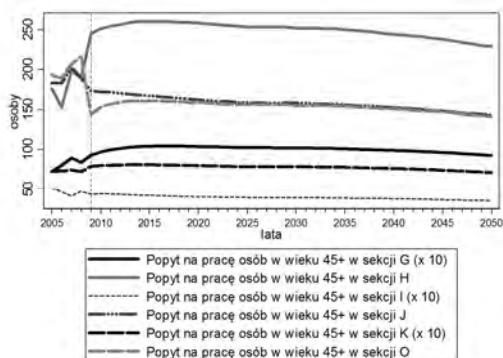
Zestawiając ze sobą ostatni rok historyczny oraz ostatni prognozowany, dla wszystkich pozostałych sekcji przewiduje się redukcję zapotrzebowania na pracę. Największy ubytek przypada na sekcję O (36,7%, czyli z 53 do 33 osób).

W powiecie parczewskim ponad połowa oferowanych miejsc pracy w sektorze usług rynkowych dla osób w wieku niemobilnym przypada na sekcję G (średnio w całym analizowanym okresie 146 miejsc). W 2009 roku odnotowano 147 miejsc, we wczesnych latach prognozy zaś przewiduje się niewielki wzrost (do 152 miejsc w 2014).

Rys. 2.50. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług rynkowych w powiecie parczewskim

z 28 w 2009 roku do 18 w 2050 roku) oraz dla sekcji O (38,1%, czyli z 25 miejsc do 15). Rozpatrując cały przedział czasowy, sekcję tę znamionuje jeszcze większy spadek, bowiem względem pierwszego roku historycznego wyniesie on 74,4%. W głównej mierze przyczyniły się do tego znaczne ubytki w roku 2008 (47%, z 64 do 34) oraz w roku 2009 (26,8%). Ponadto w powiecie parczewskim prognozuje się stosunkowo wysoką wartość popytu niezrealizowanego (w 2050 roku wyniesie on 23 osoby).

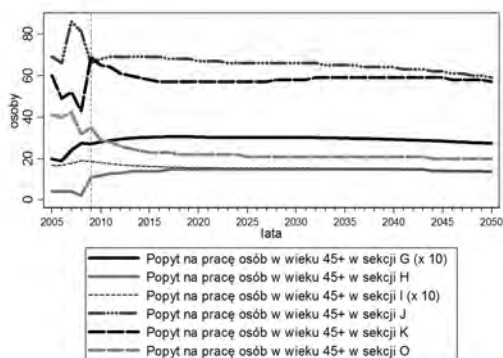
Rys. 2.51. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług rynkowych w powiecie puławskim

Następnie rozpocznie się powolna tendencja spadkowa, w wyniku której szacowane zapotrzebowanie na pracę osób w wieku 45+ w ramach omawianej sekcji wyniesie 134 osoby (redukcja o 8,7%). Ujemnym bilansem cechują się także pozostałe sekcje, z wyjątkiem branży K. Wyniki postępowania prognostycznego wskazują, że w jej przypadku zapotrzebowanie na pracę wzrośnie z 36 osób w 2009 roku do 37 osób w 2050 roku. Z kolei największy relatywny ubytek oferowanych miejsc pracy szacuje się dla sekcji I (o 35%, czyli

Zestawiając ze sobą ostatni rok historyczny z ostatnim prognozowanym, powiat puławski znamionuje tendencja spadkowa popytu na pracę osób w wieku niemobilnym we wszystkich rozpatrywanych sekcjach sektora usług rynkowych. Przewiduje się, że redukcja w największym stopniu dotknie sekcję I (transport, gospodarka magazynowa i łączność) oraz sekcję J (pośrednictwo finansowe). Szacowane ubytki w tych branżach wyniosą odpowiednio: 18,9% (z 430 osób w 2009 roku do 349 osób

w 2050 roku) oraz 17,4% (ze 173 osób do 143 osób). Niewielką zmiennością w okresie objętym prognozą charakteryzuje się oferująca największą liczbę miejsc pracy sekcja G (przeciętnie 986 osób). Na koniec predykcji, względem roku 2009 liczba miejsc zmaleje jedynie o 5, czyli 0,54%. Jednak w historycznym przedziale czasowym w obrębie tej sekcji miał miejsce znaczny trend wzrostowy. Spowodował on zwiększenie zapotrzebowania na pracę z 720 osób w 2005 roku do 930 osób w 2009 roku. Szacuje się, że tendencja ta osiągnie punkt zwrotny w 2017 roku (1043 osoby) i pod wpływem stopniowej redukcji zapotrzebowanie zmaleje w 2050 roku do 925 osób. Popyt niezrealizowany w powiecie puławskim będzie systematycznie wzrastał w horyzoncie prognozy. W 2009 roku zarejestrowano 16 wolnych miejsc pracy, a w 2050 roku przewiduje się 36 miejsc.

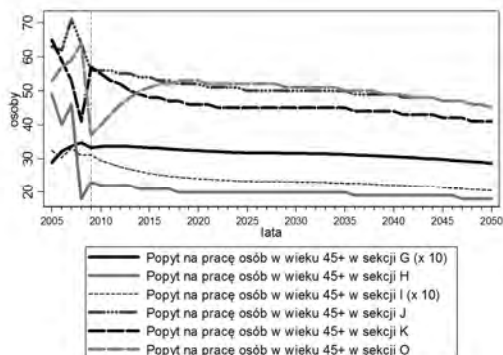
Branża sektora usług rynkowych, hotele i restauracje w najmniejszym stopniu wpływa na łączny poziom zapotrzebowania na pracę osób danego sektora w wieku niemobilnym na terenie powiatu radzyńskiego. Przeciętna liczba oferowanych

Rys. 2.52. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług rynkowych w powiecie radzyńskim

miejsz pracy stanowi jedynie 2,2% całkowitego popytu we wszystkich sekcjach. Jednak w okresie historycznym była to znacznie mniejsza wartość (0,73% w 2007 roku oraz 0,34% w 2008 roku). Dopiero ponad czterokrotny wzrost zapotrzebowania na pracę w 2009 roku (do 11 osób) zwiększył znaczenie tej sekcji na tle całego sektora. Szacuje się, że przyrost będzie kontynuowany w horyzoncie predykcji do 15 osób w 2017 roku. Następnie sytuacja ulegnie stabilizacji i dopiero w okresie 2044–2050 liczba oferowanych przez pracodawców miejsc pracy spadnie do 14. W sekcji G prognozujemy się pojawienie 3 nowych miejsc pracy (z 271 w 2009 roku do 274 miejsc w 2050 roku). W pozostałych gałęziach omawianego sektora, jak wykazują założenia predykcji, dojdzie do redukcji zapotrzebowania na przestrzeni analogicznego interwału czasowego. Największy ubytek procentowy dotknie sekcję O (44,2%, z 35 osób do 20).

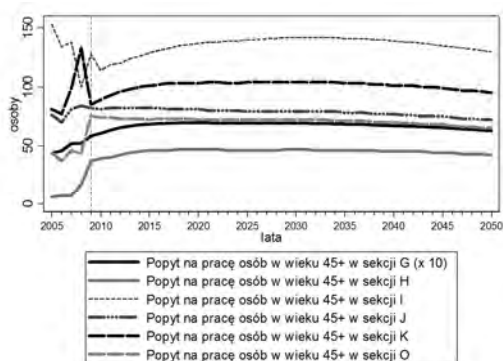
Sektor usług rynkowych w powiecie ryckim cechuje wyraźny spadek popytu na pracę osób w wieku niemobilnym na przestrzeni analizowanych lat. We wszystkich sekcjach przewiduje się redukcję liczby oferowanych miejsc pracy, porównując

Rys. 2.53. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług rynkowych w powiecie ryckim

(o 23,4%). Determinowane jest to jednak przede wszystkim faktem wystąpienia w 2009 roku spadku zapotrzebowania na pracę do historycznie najniższego poziomu (o 42,4%, z 64 do 37 osób).

Na terenie powiatu świdnickiego zasadniczym źródłem zapotrzebowania na pracę osób w wieku niemobilnym jest sekcja G. Przeciętna ilość miejsc pracy generowana w obrębie tej sekcji wynosi 654 i stanowi 60,6% całkowitego popytu na pracę w sektorze usług rynkowych oraz 13,44%

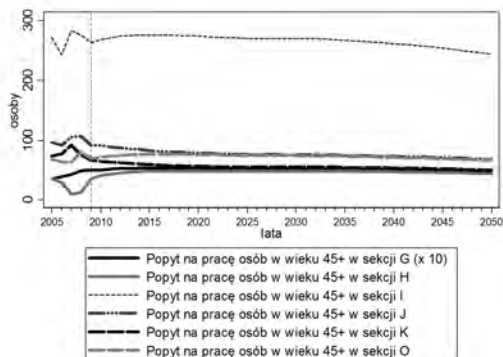

Rys. 2.54. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług rynkowych w powiecie świdnickim

znacznie mniejsze: 135 osób w sekcji I, 100 osób w K, 78 w J, 68 w O oraz 42 w sekcji H. Wielkość popytu niezrealizowanego w 2050 roku szacuje się na 21 wolnych miejsc pracy.

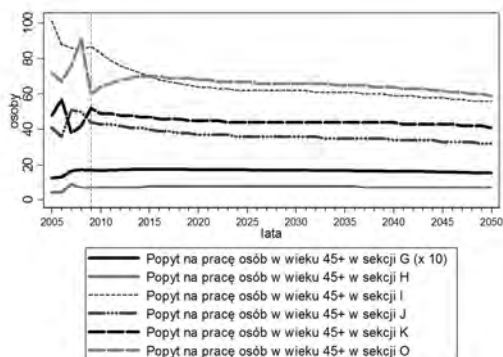
Na przestrzeni lat historycznych w powiecie tomaszowskim największe fluktuacje odnotowano w sekcji H (hotele i restauracje). Początkowo liczba oferowanych miejsc pracy w tej branży gwałtownie spadła z 36 w 2005 roku do 9 w 2007 roku.

Rys. 2.55. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług rynkowych w powiecie tomaszowskim

Na przyrost względem 2009 roku o 23,9%. Jest to kolejna cecha, która wyróżnia sekcję H, bowiem w pozostałych branżach prognozuję się spadek popytu w analogicznym przedziale czasowym. Niemal 25-procentowa redukcja szacowana jest dla sekcji J (z 92 do 62 osób) oraz K (z 67 do 51 osób), a w pozostałych sekcjach G, I, O przewidywane ubytki będą się zawierać w przedziale od 5% do 7%. Przewidywana liczba wolnych miejsc pracy w powiecie tomaszowskim w 2050 roku wyniesie 17 (o 10 więcej niż w 2009 roku).

Na obszarze powiatu włodawskiego w okresie objętym prognozowaniem widoczny jest spadek zapotrzebowania na pracę osób w wieku niemobilnym. Jedynie w sekcji H poziom zapotrzebowania z roku 2009 będzie równy przewidywanemu poziomowi dla roku 2050.

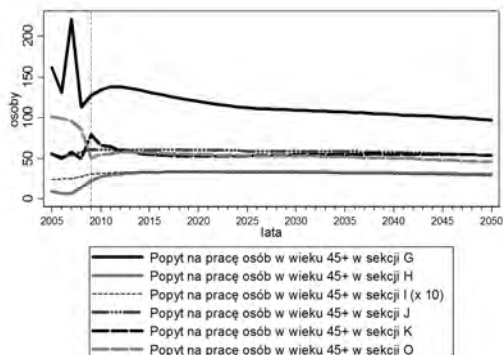

Rys. 2.56. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług rynkowych w powiecie włodawskim

Następnie doszło do odwrócenia tendencji i w 2009 roku ponownie zarejestrowano liczbę ofert na poziomie 36 (przyrost o 190% względem roku poprzedniego). Szacuje się, że wzrostowa dynamika będzie jeszcze trwać w początkowym okresie predykcji, po czym ustabilizuje się na poziomie 49 ofert w latach 2017–2036. W końcowym etapie prognozy dojdzie do niewielkiej redukcji i przewidywany poziom zapotrzebowania na pracę osób w wieku niemobilnym wyniesie w 2050 roku 45 osób. Przekłada się to

do przyrostu względem 2009 roku o 23,9%. Jest to kolejna cecha, która wyróżnia sekcję H, bowiem w pozostałych branżach prognozuję się spadek popytu w analogicznym przedziale czasowym. Niemal 25-procentowa redukcja szacowana jest dla sekcji J (z 92 do 62 osób) oraz K (z 67 do 51 osób), a w pozostałych sekcjach G, I, O przewidywane ubytki będą się zawierać w przedziale od 5% do 7%. Przewidywana liczba wolnych miejsc pracy w powiecie tomaszowskim w 2050 roku wyniesie 17 (o 10 więcej niż w 2009 roku). Na obszarze powiatu włodawskiego w okresie objętym prognozowaniem widoczny jest spadek zapotrzebowania na pracę osób w wieku niemobilnym. Jedynie w sekcji H poziom zapotrzebowania z roku 2009 będzie równy przewidywanemu poziomowi dla roku 2050. W pozostałych sekcjach szacuje się, że dojdzie do zredukowania popytu. Zjawisko to będzie najbardziej zauważalne w przypadku sekcji I (–35,8%, czyli z 87 osób do 56 osób). W mniejszym stopniu redukcja dotknie branże J oraz K (spadek odpowiednio o 26,7% oraz o 20,76%). Sekcję generującą największą liczbę ofert pracy dla osób w wieku 45+ znamionują stosunkowo niewielkie wahania w okresie predykcji (przeciętny roczny ubytek wynosi 0,25%).

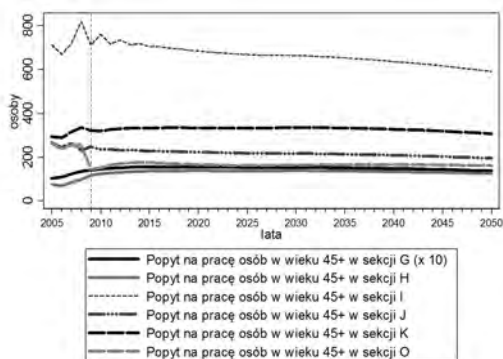
Sekcja transport, gospodarka magazynowa i łączność (I) generuje największe zapotrzebowanie na pracę osób w wieku niemobilnym. Średnio w całym rozpatrywanym przedziale czasowym wynosi ono 314 osób. Jest to niemal połowa łącznego popytu na pracę w danej kategorii wiekowej w sektorze usług rynkowych na obszarze powiatu zamojskiego. W sekcji tej okres historyczny cechuje się występowaniem trendu wzrostowego (z 244 osób w 2005 roku do 312 w 2009 roku).

Rys. 2.57. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług rynkowych w powiecie zamojskim

pracę w 2050 roku na poziomie 290 osób (redukcja o 7% względem 2009 roku). Dla sekcji G, J oraz K prognozuje się znacznie większe ubytki w analogicznym przedziale czasowym (odpowiednio o 23,5%, 30,8% oraz 31,1%). Jediną branżą, dla której na przestrzeni rozpatrywanych lat przewiduje się wzrost liczby oferowanych miejsc pracy jest branża H (o 30,8%, czyli 23 do 31 ofert).

Na terenie powiatowego miasta Zamość liczba oferowanych miejsc pracy w sekcji G stanowi znaczną część całkowitej liczby miejsc w gospodarce tego miasta (20,9%). W ramach sektora usług rynkowych branża ta generuje największe zapotrzebowanie na

Rys. 2.58. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług rynkowych w Zamościu

w latach 2006–2009, z 72 do 120 osób). Wszystko to jednocześnie przekłada się również na wysoką dynamikę zmian średniorocznych, rzędu 1,18%. Jednak biorąc pod uwagę

zapotrzebowanie na pracę w danej kategorii wiekowej w sektorze usług rynkowych na obszarze powiatu zamojskiego. W sekcji tej okres historyczny cechuje się występowaniem trendu wzrostowego (z 244 osób w 2005 roku do 312 w 2009 roku). Wyniki postępowania prognostycznego wskazują, że tendencja wzrostowa utrzyma się jeszcze przez 5 początkowych lat prognozy i następnie ulegnie odwróceniu. Spadkowy trend o przeciętnej dynamice 0,4% (w latach 2015–2050) przyczyni się do ukształtowania zapotrzebowania na

pracę w 2050 roku na poziomie 290 osób (redukcja o 7% względem 2009 roku). Dla sekcji G, J oraz K prognozuje się znacznie większe ubytki w analogicznym przedziale czasowym (odpowiednio o 23,5%, 30,8% oraz 31,1%). Jediną branżą, dla której na przestrzeni rozpatrywanych lat przewiduje się wzrost liczby oferowanych miejsc pracy jest branża H (o 30,8%, czyli 23 do 31 ofert).

Na terenie powiatowego miasta Zamość liczba oferowanych miejsc pracy w sekcji G stanowi znaczną część całkowitej liczby miejsc w gospodarce tego miasta (20,9%). W ramach sektora usług rynkowych branża ta generuje największe zapotrzebowanie na przestrzeni rozpatrywanych lat (średnia liczba osób potrzebnych do pracy to 1489, czyli 49,8% z całego sektora). Zestawiając pierwszy rok historyczny z ostatnim prognozowanym, szacuje się, że przyrost zapotrzebowania na pracę osób w wieku niemobilnym wyniesie 32%. Większą wartość w tym okresie przewiduje się jedynie dla sekcji H (przyrost o 61%, czyli z 78 osób w 2005 roku do 127 osób w 2050 roku). Determinowane jest to przede wszystkim przez znaczne zwiększenie popytu na pracę w okresie historycznym (o 67,35%

ostatni rok historyczny oraz ostatni prognozowany, aprecjacja zapotrzebowania sięga jedynie 5,3%. W tym przedziale czasowym większa dynamika prognozowana jest dla sekcji O (11,8%). Wśród pozostałych branż sektora usług rynkowych dominować będzie tendencja spadkowa, która w największym stopniu dotknie sekcję J (redukcja o 21%) oraz I (o 16,9%).

Sektor usług rynkowych w województwie lubelskim cechuje niewielka redukcja popytu na pracę osób w wieku niemobilnym w horyzoncie prognozy. Przewiduje się, iż w 2050 roku zapotrzebowanie to wyniesie 42 740 osób, czyli o 3,78% mniej niż w 2009 roku. Powiaty, w których prognozuje się wystąpienie tendencji malejącej o największym natężeniu, to: rycki (spadek o 21,6%, czyli z 817 do 640 osób), włodawski (o 16,76%, czyli z 653 do 572 osób), opolski (o 16,2%, czyli z 509 do 426 osób), kraśnicki (o 13,67%, z 1078 do 984 osób) oraz parczewski (o 13,3%, czyli z 296 do 257 osób). Jednostki terytorialne znamionujące się występowaniem odwrotnego trendu to: powiat lubelski (6,17%, z 1195 do 1268 osób), powiat łęczyński (6%, z 766 do 812 osób), powiat świdnicki (4,25%, z 1002 do 1031 osób) powiat janowski (0,92%, z 455 do 459 osób) oraz miasto Lublin. To właśnie ta ostatnia jednostka w największym stopniu wpływa na kształtowanie się zapotrzebowania na pracę osób w wieku niemobilnym na obszarze całego województwa. Szacuje się, że w 2050 roku popyt na pracę w Lublinie sięgnie 18 369 osób, co stanowi 101% wartości z 2009 roku. Ponadto udział usług rynkowych w łącznym popycie tego powiatu w ostatnim prognozowanym roku wynosić będzie 44%. Jest to największa wartość spośród wszystkich powiatów województwa lubelskiego. Wysokie zatrudnienie w omawianym sektorze to cecha przede wszystkim rejonów miejskich, bowiem pozostałe miasta powiatowe również cechują się wysokim odsetkiem pod tym względem: 42,84% w Zamościu, 40,4% w Chełmie oraz 38,35% w Białej Podlaskiej.

Przy rozpatrywaniu poszczególnych sekcji wchodzących w skład sektora usług rynkowych pod względem wielkości generowanego popytu na pracę osób w wieku 45+, wyróżnia się sekcja G. Wyniki postępowania prognostycznego na 2050 rok wskazują, że dane zapotrzebowanie wyniesie 18 411 osób, co stanowi 43,1% całkowitego zapotrzebowania na pracę w omawianym sektorze. Druga w kolejności sekcja I (transport, gospodarka magazynowa i łączność) w ostatnim roku prognozowanym wytworzy popyt ponad dwukrotnie mniejszy – 9585 osób, czyli 24,2% całkowitego popytu w sektorze usług rynkowych. Branża ta charakteryzuje się również znaczną redukcją zapotrzebowania na przestrzeni lat 2009–2050 (o 10,24%). W związku z tym jej udział w 2009 roku kształtował się na wyższym poziomie, rzędu 24%. Jeszcze większy ubytek w analogicznym przedziale czasowym cechuje sekcję J (pośrednictwo finansowe) – 11,8%, czyli z 4262 do 3760 osób. Z kolei dobre perspektywy przewiduje się dla sekcji H (hotele i restauracje), gdzie estymowane zapotrzebowanie w 2050 roku będzie wyższe od zapotrzebowania odnotowanego w 2009 roku o 8,1%. Dodatnią dynamiką popytu na pracę osób w wieku niemobilnym będzie się jeszcze charakteryzować sekcja K (przyrost o 2,9%) oraz sekcja O (przyrost o 0,34%).

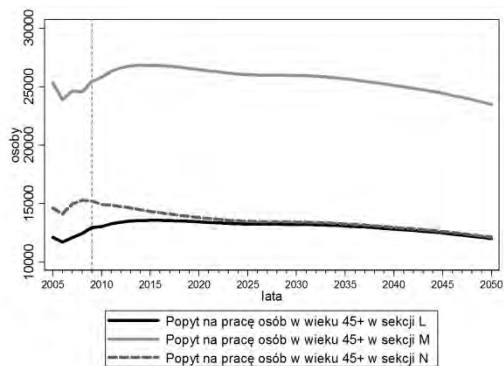
2.3. Popyt na pracę osób powyżej 45. roku życia z uwzględnieniem sekcji PKD w usługach nierynkowych

W poniższym podrozdziale poddano analizie zapotrzebowanie na pracę osób powyżej 45. roku życia przy uwzględnieniu trzech sekcji usług nierynkowych w województwie lubelskim:

- sekcji L (administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenie społeczne i powszechne),
- sekcji M (edukacja),
- sekcji N (ochrona zdrowia i pomoc społeczna).

W regionie charakterystyczny jest postępujący spadek udziału popytu na pracę w usługach nierynkowych. Zapotrzebowanie na pracowników w usługach nierynkowych stanowiło w 2009 roku 37,2% łącznego popytu na pracę na wojewódzkim rynku pracy (w porównaniu do 37,9% w 2005 roku). Prognozy wskazują, że kolejne lata przyniosą dalsze ograniczenie tego udziału na rzecz usług rynkowych, co świadczy o korzystnej zmianie relacji w ramach sektora usług.

Największe zapotrzebowanie na pracę osób powyżej 45. roku życia w sektorze usług nierynkowych można zaobserwować w edukacji (sekcja M). W roku 2009 popyt w tej sekcji kształtował się na poziomie 25 428 osób, co stanowiło 47,4% łącznego popytu na pracę w sektorze usług nierynkowych.

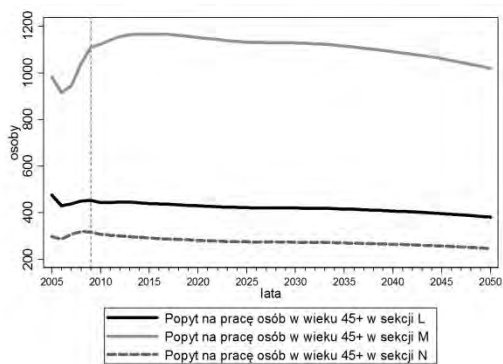

Rys. 2.59. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług nierynkowych w województwie lubelskim

osób w sekcjach L i N. Udział sektora usług nierynkowych w łącznym popycie na pracę w województwie lubelskim będzie charakteryzować się niewielką tendencją malejącą.

W powiecie białskim największy popyt na pracę osób w wieku niemobilnym (zob. rysunek 2.60, s.100) obserwuje się, podobnie jak w przypadku województwa lubelskiego, w edukacji (sekcja M). W 2009 roku zapotrzebowanie na pracę osób powyżej 45. roku życia w tej sekcji wynosiło 1109 osób. Na 100 osób w powiecie, na które istniał popyt na pracę w usługach nierynkowych, aż 59 ofert przypadało na tę sekcję.

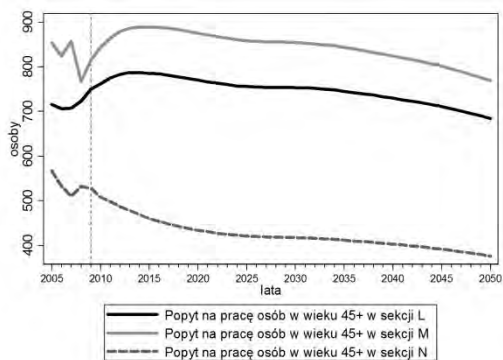
Szacuje się, że popyt na pracę w omawianej grupie wiekowej będzie rósł do roku 2014, w którym wyniesie 1166 osób (wzrost o 5,1% względem 2009 roku). W kolejnych latach

Rys. 2.60. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług nierynkowych w powiecie białskim

i N będzie kształtował się w 2050 roku odpowiednio na poziomach 382 osób i 248 osób. Oznacza to spadek o 15,6% oraz 21,7% w stosunku do roku 2009, w którym obie wielkości wynosiły 453 osoby i 317 osób.

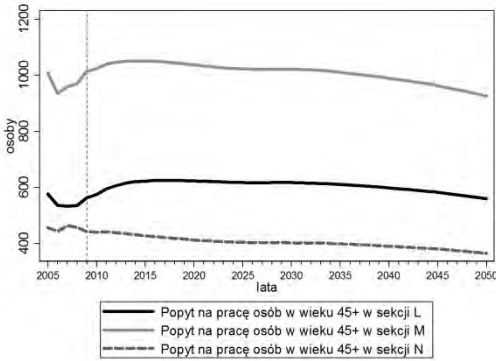
Największy popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w usługach nierynkowych przypada na sekcję M. Prognozuje się pogłębienie różnic w popycie na pracę osób powyżej 45 roku życia we wszystkich trzech rozpatrywanych sektorach w Białej Podlaskiej.

Rys. 2.61. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług nierynkowych w Białej Podlaskiej

W 2009 roku popyt ten kształtował się odpowiednio na poziomach: 815 (sekcja M), 750 (sekcja L), 528 (sekcja N). Od tego momentu do 2014 roku w sekcjach M i L (edukacja oraz administracja publiczna) prognozuje się wzrost popytu na pracę o odpowiednio 9,1% oraz 5%. Odwrotna tendencja, jak podają prognozy, będzie dotyczyć popytu na pracę w sekcji związanej z ochroną zdrowia i pomocą społeczną (redukcja o 11,1% w 2014 roku względem roku 2009). Szacuje się, że od 2015 roku popyt na pracę we wszystkich sekcjach będzie zmniejszał się z roku na rok średnio o 3 osoby. Na koniec analizowanego okresu zapotrzebowanie na pracę w sekcji M wyniesie 769 osób, w sekcji L 684 osoby i w sekcji N będzie to 376 osób. Według prognoz udział edukacji w popycie w usługach nierynkowych ma zwiększyć się o 3,1 p.p. i osiągnąć 42% w ostatnim roku prognozy.

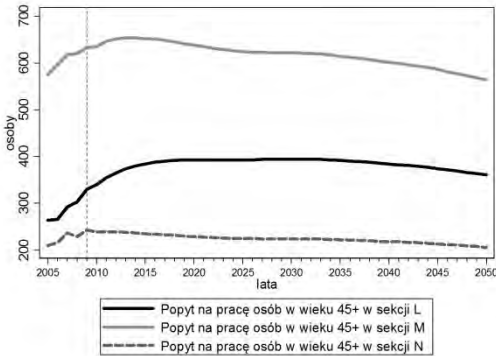
Edukacja jest sekcją, w której istnieje największy popyt na pracę osób powyżej 45. roku życia w powiecie biłgorajskim. W okresie historycznym obserwuje się wahania

Rys. 2.62. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług nierynkowych w powiecie biłgorajskim

do 560 osób) i N (spadek z 432 do 365osób). Udział sektora usług nierynkowych w łącznym popycie na pracę w powiecie biłgorajskim zmniejszy się zaledwie o 0,2 p.p. w całym okresie objętym predykcją (w 2050 roku wynosić będzie 34,8%).

Rysunek 2.62. pokazuje, jak w przyszłości przedstawiać się będzie popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług nierynkowych w powiecie chełmskim. Największy popyt na pracę we wspomnianej grupie wiekowej przypada na sekcję M.

Rys. 2.63. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług nierynkowych w powiecie chełmskim

59,4%. Według prognoz, malejącej tendencji popytu na pracę w sekcji związanej z edukacją (M) towarzyszyć będzie spadek popytu na pracę w sekcji N (ochrona zdrowia i pomoc społeczna). Szacuje się, że w roku 2050 obie wielkości wyniosą odpowiednio 564 osoby (spadek o 10,9% w stosunku do roku 2009) i 206 osób (spadek o 15,3% wzglę-

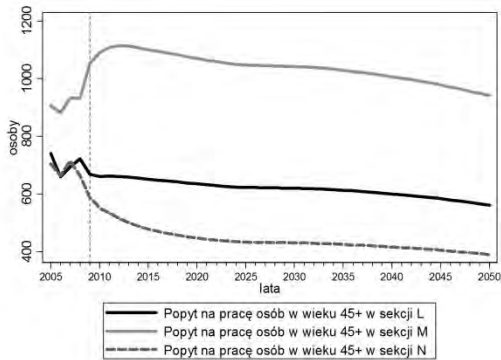
zapotrzebowania na pracę we wspomnianym obszarze. Od roku 2007 odnotowuje się rosnącą tendencję. Prognozuje się, że ulegnie ona odwróceniu od 2014 roku i utrzyma się aż do końca prognozowanego okresu. Według prognoz, w 2050 roku popyt na pracę w sekcji M wyniesie 926 osób (spadek o 8,8% względem 2009 roku), co będzie stanowić 50% popytu na pracę osób w wieku niemobilnym zgłaszanego przez sektor usług nierynkowych. Redukcji w latach 2009–2050, odpowiednio o 0,6% oraz 17,4%, ulegnie również popyt na pracę w sekcji L (spadek z 563

do 560 osób) i N (spadek z 432 do 365osób). Udział sektora usług nierynkowych w łącznym popycie na pracę w powiecie biłgorajskim zmniejszy się zaledwie o 0,2 p.p. w całym okresie objętym predykcją (w 2050 roku wynosić będzie 34,8%).

W 2009 roku wyniósł on 633 osoby i był większy o 302 osoby w porównaniu do zapotrzebowania w sekcji L oraz o 389 osób zapotrzebowania w sekcji N. W latach 2009–2050 prognozuje się spadek udziału popytu na pracę w sektorze edukacji w łącznym popycie na pracę osób powyżej 45. roku życia w usługach nierynkowych powiatu chełmskiego z 52,4% do 49,9%. W tym samym okresie szacuje się, że udział sektora usług nierynkowych w łącznym popycie na pracę wzrośnie o 5,6 p.p. i w ostatnim roku prognozy osiągnie

dem 2009 roku). Odwrotna tendencja będzie dotyczyć popytu na pracę w sekcji L. W całym analizowanym okresie wzrośnie on o 9,2 %, choć od 2030 roku prognozuje się jego stopniowy spadek do poziomu 361 osób w 2050 roku.

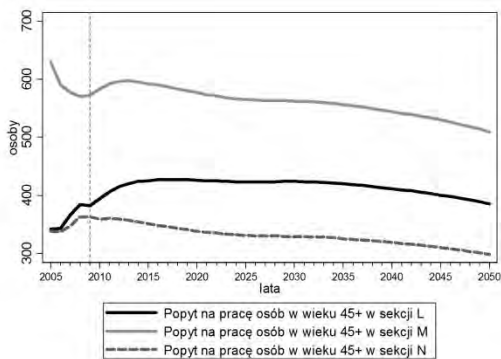
Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym najbardziej uwidacznia się w sekcji związanej z edukacją. W 2009 roku zapotrzebowanie na pracowników w tej sekcji wy-

Rys. 2.64. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług nierynkowych w Chelmie

względem poziomu z roku 2009). Zgodnie z prognozą, w 2050 roku udział sektora usług nierynkowych w łącznym popycie na pracę mieszkańców Chelma powyżej 45. roku życia zmniejszy się zaledwie o 1,4 p.p. względem roku 2009.

W powiecie hrubieszowskim najsilniejszy popyt na pracę osób w wieku niemobilnym można zaobserwować w edukacji. W 2009 roku zapotrzebowanie wyniosło 572 oso-

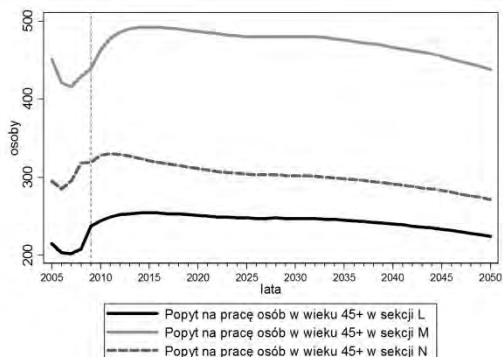

Rys. 2.65. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług nierynkowych w powiecie hrubieszowskim

by, co stanowiło 43,5% całego popytu na pracę w usługach nierynkowych. Prognozuje się, że różnice między popytem w sekcji M a w sekcji L ulegną stopniowemu zmniejszeniu. Wynika to z prognozowanego przyrostu zapotrzebowania na pracę w sektorze L do roku 2016 (wzrost o 11,8% względem roku 2009). W okresie historycznym widać równy poziom popytu w sekcjach L i N. Według prognozy dysproporcje między tymi wielkościami będą się pogłębiać do końca prognozowanego okresu. Szacuje się, że w 2050 roku popyt na pracę w sekcjach M, L i N wyniesie odpowiednio 509 osób, 385 osób, 298 osób. Oznacza to spadek w pierwszej i ostatniej sekcji odpowiednio o 10,9% oraz 17,7% w stosunku do roku 2009.

Z kolei popyt w sekcji M powinien w 2050 roku wzrosnąć o 0,9% (względem roku 2009) i osiągnąć poziom 385 oferowanych miejsc pracy.

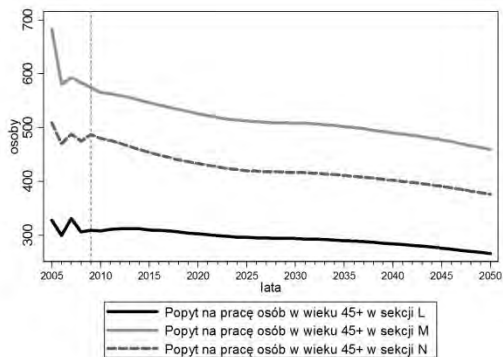
Rysunek 2.66. pokazuje, jak w przyszłości w powiecie janowskim będzie kształtował się popyt na pracę osób w wieku powyżej 45 lat w sekcjach usług nierynkowych. W 2009 roku zauważyć można, że największy popyt na pracę, wynoszący 439 osób, przypada na sekcję M (edukacja).

Rys. 2.66. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług nierynkowych w powiecie janowskim

438 osób, w ochronie zdrowia i pomocy społecznej 271 osób, a w sekcji L wyniesie 224 osoby. Oznacza to, że w ostatnim roku badania największy spadek dotknie popyt na pracę w sektorze L (spadek o 5,4% względem roku 2009). Prognozy wskazują, że udział sektora usług nierynkowych w łącznym popycie na pracę zmieni się o 2,6 p.p. i w 2050 roku wyniesie 47,6%.

Z rysunku 2.67. możemy odczytać, że najmniejszy popyt na pracę mieszkańców powiatu krasnostawskiego w wieku niemobilnym przypada na sekcję L. W 2009 roku

Rys. 2.67. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług nierynkowych w powiecie krasnostawskim

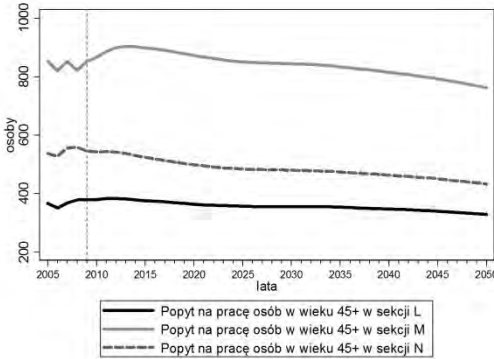
W tym okresie przewyższa on o 120 osób poziom popytu na pracę w sekcji N i o 220 osób poziom popytu na pracę w sekcji L. Szacuje się, że udział popytu na pracę w edukacji w łącznym popycie w usługach nierynkowych zmniejszy się w całym analizowanym okresie o 2,8 p.p. i wyniesie w 2050 roku 46,9%. Ponadto prognozuje się malejącą tendencję zapotrzebowania na pracowników we wszystkich sektorach usług nierynkowych. Według szacunków, w roku 2050 popyt na pracę w sekcji M wyniesie

popyt na pracę w tym sektorze wyniósł 309 osób i był o 86,5% mniejszy niż popyt w sekcji M (575 osób) oraz o 58% mniejszy niż popyt w sekcji N (487 osób). Prognozuje się, że udział popytu na pracę w sekcji L w łącznym popycie na pracę w usługach nierynkowych zmniejszy się tylko o 1,7 p.p. i w 2050 roku wyniesie 24,2%. Według szacunków, w 2050 roku liczba oferowanych miejsc pracy w usługach nierynkowych wyniesie odpowiednio 266, 459 i 376 miejsc w sekcjach L, M i N. Największy spadek w 2050 roku

odnotuje się w przypadku popytu na pracę w ochronie zdrowia i pomocy społecznej (spadek o 22,9% względem roku 2009).

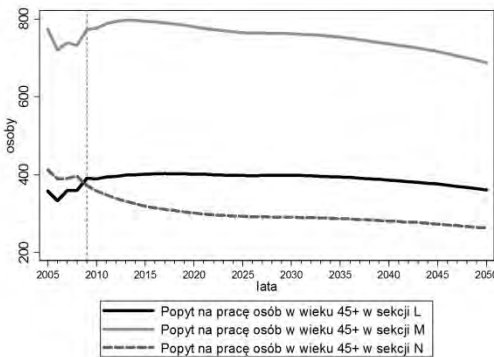
Największy popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w usługach nierynkowych w powiecie krańickim odnotowano w 2009 roku w sekcji M. Szacuje się, że popyt na pracę (osób powyżej 45. roku życia) w edukacji będzie rósł do roku 2013, w którym

Rys. 2.68. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług nierynkowych w powiecie krańickim

popyt na pracę w sekcji N powinien kształtować się na poziomie 433 osób, co oznacza spadek o 22,55 w stosunku do roku 2009. Prognozuje się, że udział popytu na pracę w sekcji M w popycie w usługach nierynkowych od 2009 roku wzrośnie jedynie o 2,1 p.p. i w 2050 roku osiągnie 50%.

Rysunek 2.69. pokazuje, że od 2009 roku popyt na pracę mieszkańców powiatu lubartowskiego mających więcej niż 45 lat, w sekcji M utrzymuje się na najwyższym poziomie. Prognozuje się, że udział tej sekcji w zapotrzebowaniu zgłaszanym przez usługi nierynkowe w powiecie

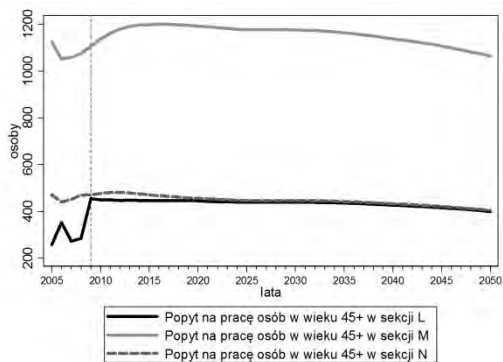
Rys. 2.69. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług nierynkowych w powiecie lubartowskim

osiągnie wielkość 903 osoby. Od tego okresu przewiduje się jego spadek do poziomu 762 osób w 2050 roku (spadek o 10,5% względem roku 2009). Według prognozy, malejąca tendencja będzie charakteryzować również popyt na pracę w pozostałych dwóch sekcjach omawianego sektora. Szacuje się, że najmniejsze zmiany w całym analizowanym okresie dotyczyć będą zapotrzebowania na pracowników administracji (spadek o 13,6% względem 2009 roku do poziomu 329 osób w roku 2050).

W ostatnim prognozowanym roku popyt na pracę w sekcji N powinien kształtować się na poziomie 433 osób, co oznacza spadek o 22,55 w stosunku do roku 2009. Prognozuje się, że udział popytu na pracę w sekcji M w popycie w usługach nierynkowych od 2009 roku wzrośnie jedynie o 2,1 p.p. i w 2050 roku osiągnie 50%. W ostatnim prognozowanym roku popyt na pracę mieszkańców powiatu lubartowskiego mających więcej niż 45 lat, w sekcji M utrzymuje się na najwyższym poziomie. Prognozuje się, że udział tej sekcji w zapotrzebowaniu zgłaszanym przez usługi nierynkowe w powiecie zwiększy się do roku 2050 o 2,1 p.p. i wyniesie 52,4% w ostatnim roku prognozy. Szacuje się także malejącą tendencję popytu na pracę w ochronie zdrowia i pomocy społecznej. W okresie badanym prognozuje się wyraźne pogłębienie różnicy między popytem w sekcji L i N. Według prognoz, w 2050 roku popyt na pracę w sekcji N wyniesie 263 osoby (spadek o 29,4% w stosunku do 2009 roku), a w sekcji L

361 osób (spadek o 7,7% względem roku 2009). Udział sektora usług nierynkowych w łącznym popycie na pracę osób w wieku niemobilnym zmniejszy się nieznacznie w całym analizowanym okresie (spadek o 0,6 p.p.).

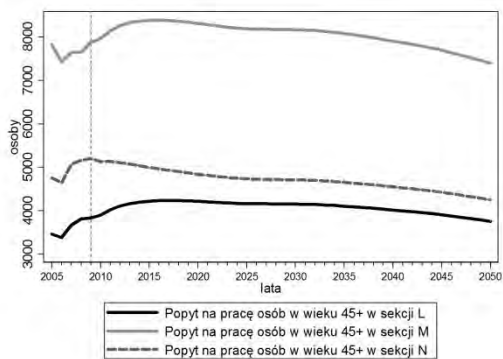
Największy popyt na pracę w usługach nierynkowych wśród osób powyżej 45. roku życia odnotowuje się w sekcji M, czyli w edukacji. W 2009 roku popyt ten kształtował się na poziomie 1107 osób i był

Rys. 2.70. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług nierynkowych w powiecie lubelskim

popytu w ochronie zdrowia i opiece społecznej będzie wynosiła jedynie 5 osób. Szacuje się, że udział zapotrzebowania na pracę dominującej sekcji M w popycie w usługach nierynkowych wzrośnie o 2,5 p.p., osiągając w 2050 roku poziom 56,9%. W latach 2009–2050 o 1 p.p. zmniejszeniu powinien ulec udział sektora usług nierynkowych w łącznym popycie na pracę osób w wieku 45+ w powiecie lubelskim.

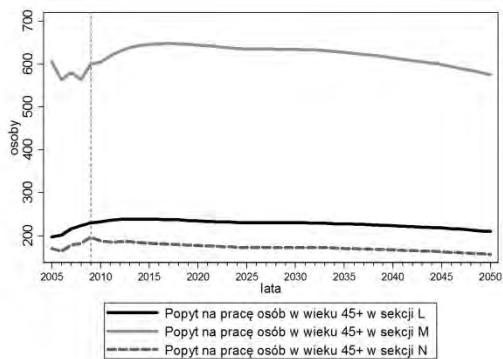
Rysunek 2.71. pokazuje, jak w przyszłości Lublina będzie kształtować się popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w poszczególnych sekcjach w usługach nierynkowych. Prognozuje się, że od 2009 roku popyt na pracę osób powyżej 45. roku życia w usługach nierynkowych będzie ulegać tendencji malejącej (spadek o 8,9 p.p. w roku 2050). Szacuje się, że popyt na pracę będzie największy w sekcji M (edukacja). W całym analizowanym okresie, jak mówi prognoza, powinien on zmniejszyć się o 6% (względem roku 2009) i osiągnąć w 2050 roku stan 7394 osób. Szacuje się, że popyt na pracę w sekcji L, podobnie jak w sekcji M powinien rosnąć do roku 2017 (w sekcji M do 2016 ro-

Rys. 2.71. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług nierynkowych w Lublinie

ku). Następnie przewiduje się odwrócenie tej tendencji. W latach 2009–2050 zapotrzebowanie na pracę w sekcji L zmniejszy się zaledwie o 2,2%, osiągając w ostatnim roku prognozy 3755 miejsc pracy. W tym samym czasie powinna nastąpić redukcja popytu na pracę w sekcji N o 18,8%.

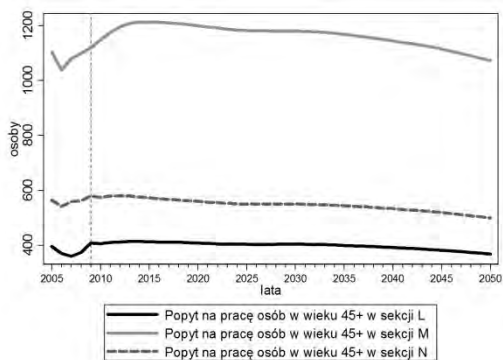
Największy popyt na pracę osób w wieku powyżej 45 lat przypadał w 2009 roku sekcji M (edukacja). Osiągał on w tym czasie 600 oferowanych miejsc pracy, co stanowiło 58,5% popytu na pracę w usługach

Rys. 2.72. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług nierynkowych w powiecie łączyńskim

z przewidywaniami, popyt na pracę w sekcji L zredukuje się w ostatnim roku prognozy o 8,7% w stosunku do roku 2009 (wyniesie 210 osób). W największym stopniu zmieni się popyt na pracę w sekcji N (spadek o 20,1% względem roku 2009). Przewiduje się, że udział sektora usług nierynkowych w łącznym popycie na pracę osób niemobilnych pozostanie na względnie stałym poziomie w analizowanym okresie (przeciętnie 24,8%).

Popyt na pracę osób w wieku 45 lat i więcej w usługach nierynkowych przedstawiono na rysunku 2.72. Największe zapotrzebowanie na pracę w 2009 roku wystąpiło

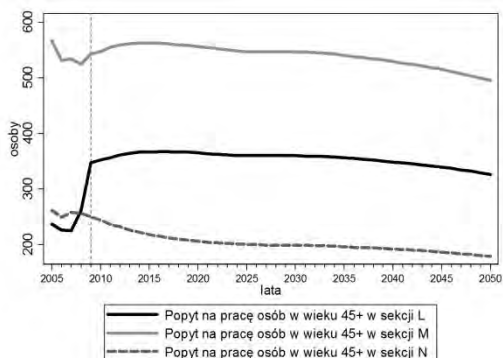
Rys. 2.73. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług nierynkowych w powiecie łukowskim

w edukacji. Od 2015 roku prognozuje się malejącą tendencję popytu na pracę w tej sekcji. Szacuje się, że w 2050 roku wyniesie on 1073 osoby, co oznacza spadek o 4,3% względem roku 2009. W tym samym okresie udział tej sekcji w popycie na pracę w całym powiecie także powinien ulec redukcji o 2,1 p.p. w stosunku do roku 2009. Większe zmiany prognozuje się w przypadku sekcji N i L (spadek w 2050 roku odpowiednio o 13,8% oraz 9,8% w porównaniu z rokiem 2009. Prognozowana tendencja spadkowa popytu na pra-

cy w tej sekcji. Szacuje się, że w 2050 roku wyniesie on 1073 osoby, co oznacza spadek o 4,3% względem roku 2009. W tym samym okresie udział tej sekcji w popycie na pracę w całym powiecie także powinien ulec redukcji o 2,1 p.p. w stosunku do roku 2009. Większe zmiany prognozuje się w przypadku sekcji N i L (spadek w 2050 roku odpowiednio o 13,8% oraz 9,8% w porównaniu z rokiem 2009. Prognozowana tendencja spadkowa popytu na pra-

cę we wszystkich sekcjach usług nierynkowych przekłada się na nieznaczny spadek ich udziału w łącznym popycie na pracę osób powyżej 45. roku życia zamieszkujących powiat łukowski (redukcja o 0,2 p.p. w analizowanym okresie).

Największy popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w roku 2009 przypadł w sekcji M (edukacja) i wyniósł 543 osoby, co stanowiło 47,7% łącznego zapotrzebowania na pracowników zgłaszanego w usługach nierynkowych w powiecie. W tym

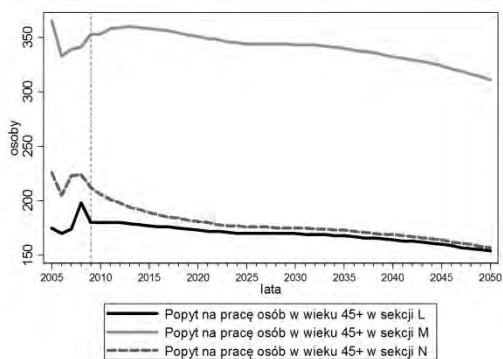

Rys. 2.74. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług nierynkowych w powiecie polskim

samym roku popyt na pracę w sekcji N był ponad dwa razy niższy i osiągnął 250 osób, a popyt w sekcji L wyniósł 347 osób. Przewiduje się, że w ostatnim roku prognozy popyt na pracę osób w wieku powyżej 45 lat w sekcji M osiągnie poziom 495 osób, co stanowi spadek o 8,9% względem roku 2009. Szacunki pokazują, że tendencja spadkowa w całym analizowanym okresie dotyczyć będzie również popytu na pracę w sekcji L i N. W 2050 roku obie wielkości powinny osiągać odpowiednio 326 i 179 oferowanych miejsc

pracy, co będzie oznaczało spadek popytu na pracę w omawianych sekcjach o 5,7% oraz 8,5% w stosunku do roku 2009.

W 2009 roku w edukacji występował największy popyt na pracę mieszkańców powiatu parczewskiego w wieku niemobilnym. Wynosił on wówczas 353 osoby, co stanowiło 47,3% ogólnego popytu na pracę w usługach nierynkowych. Do 2050 roku

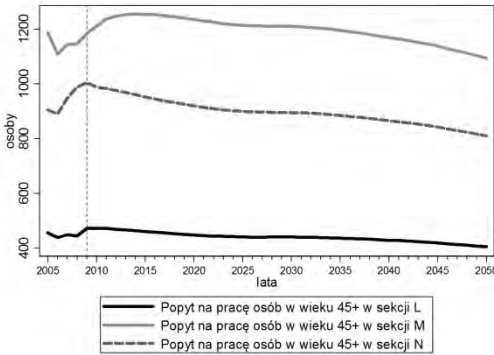

Rys. 2.75. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług nierynkowych w powiecie parczewskim

prognozuje się spadek tego popytu do 311 osób (redukcja o 11,8% w stosunku do 2009 roku). W analizowanym okresie szacuje się silniejszy spadek dla popytu na pracę w sektorze L (redukcja o 14,8%) i N (spadek aż o 25,9% względem roku 2009), które osiągną w 2050 roku odpowiednio poziom 154 i 157 osób. Dwie ostatnie wielkości będą w okresie prognozy dążyły do wyrównania, zatem szacuje się, że różnica w popycie na pracę w sektorach L i N powinna się systematycznie zmniejszać. Prognozuje się,

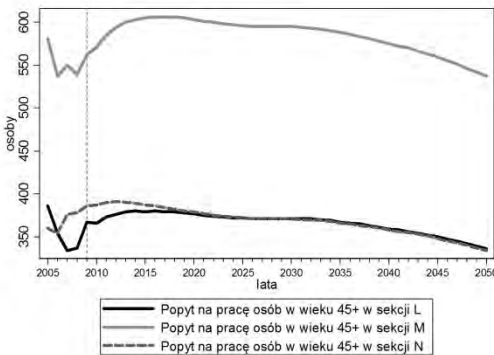
że udział sektora usług nierynkowych w łącznym popycie na pracę pozostanie na względnie stałym poziomie do końca 2050 roku (45,6%).

Na rysunku 2.76. widać, że najmniejszy popyt na pracę osób w wieku powyżej 45. lat wystąpił w 2009 roku w sekcji L (administracja publiczna i obrona narodowa). Wówczas zapotrzebowanie na pracowników powiatu puławskiego wynosiło 472 osoby. Było ono ponad dwa razy mniejsze niż popyt na pracę zarówno w sekcji N, jak i M, które kształtowały się na poziomie odpowiednio 1005 osób i 1184 osób. Według szacunków, popyt na pracę w sekcji L zostanie poddany redukcji o 14,3% względem 2009 roku i w ostatnim roku predykcji powinien osiągnąć 405 miejsc pracy. Prognozy zakładają malejącą tendencję również w przypadku popytu na pracę w sekcji N i M. Szacuje się, że w całym badanym okresie największy spadek dotknie popytu na pracę w sekcji N (spadek o 19,3% względem roku 2009), który w ostatnim roku prognozy osiągnie poziom 810 osób. Najmniejsze zmiany (spadek o 7,6%), jak podają prognozy, powinny mieć miejsce w przypadku popytu na pracę w sekcji M. W sekcji tej do końca prognozy powinien utrzymać się największy popyt na pracę w usługach nierynkowych. W 2050 roku zapotrzebowanie na pracę w usługach nierynkowych stanowić będzie 29,2% zgłaszanego popytu na pracę w powiecie puławskim.

Rys. 2.76. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług nierynkowych w powiecie puławskim

W powiecie radzyńskim największy popyt na pracę osób powyżej 45. roku życia przypadał w sekcji M. W 2009 roku wyniósł on 562 osoby, co stanowiło 42,7% łącznego popytu na pracę w usługach nierynkowych w powiecie radzyńskim. Prognozuje się, że popyt na pracę we wszystkich sekcjach będzie rósł jedynie w początkowych kilku latach prognozy. W całym analizowanym okresie szacuje się tendencję malejącą. Według prognoz, w 2050 roku popyt na pracę w sekcjach M, N i L wyniesie odpowiednio 537, 334 oraz 336 osób. Nadwyżka popytu na pracę w sekcji N będzie dążyć do wyrównania w roku 2025 z popytem w sekcji L. Po tym okresie szacuje się spadek popytu w sekcji N i nieznaczne pogłębianie różnicy między tymi wielkościami. Jak podają prognozy, udział sektora usług nierynkowych w łącznym popycie na pracę osób

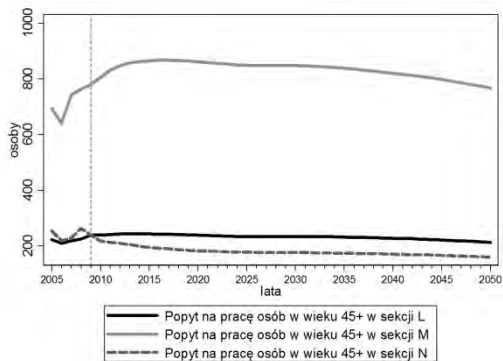

Rys. 2.77. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług nierynkowych w powiecie radzyńskim

w sekcji N i nieznaczne pogłębianie różnicy między tymi wielkościami. Jak podają prognozy, udział sektora usług nierynkowych w łącznym popycie na pracę osób

w wieku niemobilnym zmniejszy się o 0,6 p.p. w całym analizowanym okresie, a w ostatnim roku prognozy osiągnie 42,1%.

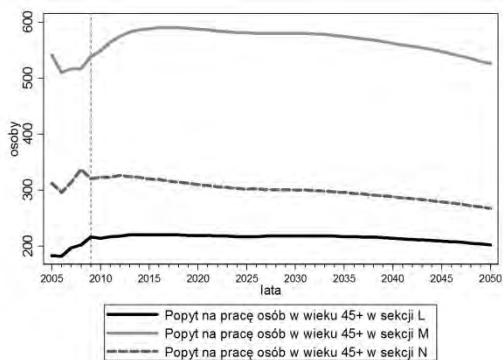
Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w usługach nierynkowych przedstawiono na rysunku 2.78. W powiecie ryckim największy popyt na pracę osób z tej grupy wiekowej przypada na sekcję M (779 osób w 2009 roku). Szacuje się, że

Rys. 2.78. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług nierynkowych w powiecie ryckim

omawiane zapotrzebowanie zmniejszy się w całym badanym okresie o 7,5% w stosunku do roku 2009 i wyniesie w 2050 roku 767 osób, co będzie stanowić aż 67,3% udziału w łącznym popycie na usługi nierynkowe powiatu (wzrost o 5,3% od roku 2009). Wiąże się to z prognozowanym spadkiem popytu na pracę w sekcji N. Szacuje się że w całym badanym okresie popyt na pracę w tej sekcji zmniejszy się z 240 osób (2009 rok) do 160 osób w roku 2050 (redukcja aż o 33,2%). Popyt na pracę w sekcji L powinien zmniejszać się w mniejszym tempie, by w 2050 roku osiągnąć poziom 213 osób (spadek o 10,8% w porównaniu do 2009 roku). Udział popytu w usługach nierynkowych w łącznym popycie na pracę mieszkańców powiatu ryckiego w wieku niemobilnym zmniejszy się o 1,1 p.p. w całym okresie analizy.

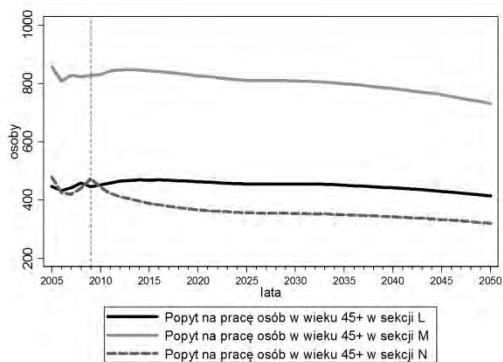
W 2009 roku największy popyt na pracę mieszkańców powiatu świdnickiego w wieku niemobilnym przypadł na sekcję M (538 osób). Popyt ten był 2,5 razy większy od popytu w sekcji M i 1,6 razy większy od popytu w sekcji L. Według prognoz

Rys. 2.79. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług nierynkowych w powiecie świdnickim

w 2050 roku popyt na pracę w sekcji M osiągnie poziom 526 osób, co oznacza spadek jedynie o 2,2% względem roku 2009. Z kolei szacowany popyt na pracę w sekcjach L i N w ostatnim roku prognozy wyniesie 202 osoby (redukcja o 6,5% względem roku 2009) i 267 osób (spadek o 16,4% w stosunku do 2009 roku). Udział popytu na pracę w edukacji powinien w horyzoncie prognozy stanowić 52,8% popytu w usługach nierynkowych w powiecie świdnickim (wzrost o 2,7 p.p. względem roku 2009).

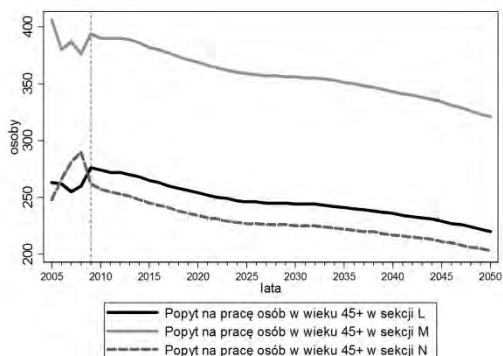
Zapotrzebowanie na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług nierynkowych powiatu tomaszowskiego pokazano na rysunku 2.80. W 2009 roku największy popyt na pracę odnotowano w sekcji M (828 osób). W całym analizowanym okresie prognozuje się malejącą tendencję popytu na pracę w tej sekcji. Szacuje się, że w 2050 roku osiągnie on stan 731 miejsc pracy (spadek o 11,7% względem roku 2009). Według prognoz, udział popytu na pracę w edukacji względem popytu w usługach nierynkowych zwiększy się o 2,5 p.p. i w ostatnim analizowanym okresie wyniesie 49,9%. W latach 2009–2050 prognozuje się mniejsze tempo spadku zapotrzebowania na

Rys. 2.80. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług nierynkowych w powiecie tomaszowskim

pracę mieszkańców powiatu tomaszowskiego w sekcji L (spadek o 7,2% względem roku 2009). Szacuje się, że największa redukcja (o 32,4%) dotknie zapotrzebowanie na pracowników związanych z ochroną zdrowia i pomocą społeczną (321 osób w 2050 roku). Udział sektora usług nierynkowych w łącznym popycie na pracę osób w wieku niemobilnym zmniejszy się o 1,4 p.p., osiągając w 2050 roku 39,1%.

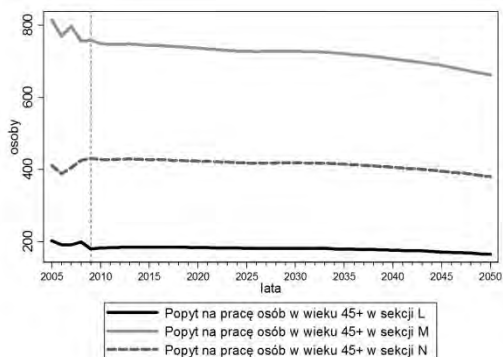
W 2009 roku widać, że największy popyt na pracę odnotowano w sekcji M (394 osoby). W tym samym okresie popyt na pracę w sekcjach L i N był prawie dwa

Rys. 2.81. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług nierynkowych w powiecie włodawskim

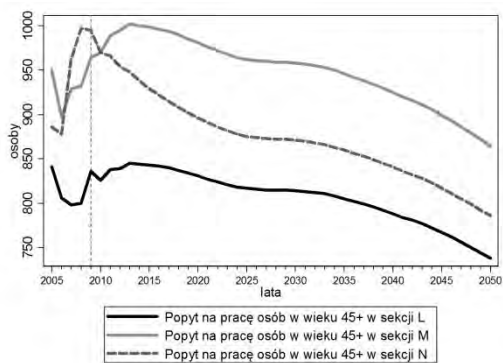
razy niższy i wynosił odpowiednio 276 i 262 osoby. Według szacunków, w całym analizowanym okresie popyt we wszystkich trzech sekcjach usług nierynkowych będzie zmniejszał się w zbliżonym tempie. Szacuje się, że w roku 2050 popyt ten osiągnie odpowiednio poziom 321, 220 oraz 203 oferowanych miejsc pracy, co oznacza spadek o 18,6% (sekcja M), 20,3% (sekcja L), 22,5% (sekcja N) względem roku 2009. Jak podają prognozy, udział popytu na pracę w usługach nierynkowych w łącznym zapotrzebowaniu na pracowników w powiecie zwiększy się do 2050 roku zaledwie o 0,6 p.p. i wyniesie 48,1%.

Jak wynika z rysunku 2.82., największy popyt na pracę przypadł w 2009 roku na sekcję M (758 osób). Był on 1,7 razy większy od popytu w sekcji N (431 osób) i aż o 4,2 razy większy od popytu w sekcji L (180 osób). Szacuje się, że udział tego popytu w popycie w usługach nierynkowych powiatu zamojskiego ulegnie nieznacznej redukcji w całym okresie analizy (w 2050 roku spadek o 0,6 p.p. względem roku 2009). Według prognoz, popyt na pracę we wszystkich sekcjach będzie wykazywał tendencję spadkową. Prognozy podają, że w całym analizowanym okresie największy spadek przypadnie popytowi na pracę w sekcji M (spadek w 2050 roku o 12,7% względem poziomu z roku 2009). Popyt na pracę w sekcji N w 2050 roku wyniesie 380 osób (spadek o 11,7% względem roku 2009), a w sekcji L 165 osób (redukcja o 8,4% w stosunku do 2009 roku). Według prognoz popyt w wyżej wymienionych sekcjach będzie stanowić w 2050 roku 38,1% łącznego popytu na pracę mieszkańców powiatu zamojskiego w wieku niemobilnym (spadek o 1,5 p.p. względem roku 2009).

Rys. 2.82. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług nierynkowych w powiecie zamojskim

Prognozuje się, że popyt na pracę osób w wieku niemobilnym będzie wykazywał wahania w poszczególnych sekcjach usług nierynkowych w Zamościu. Szacuje się, że największy w 2009 roku popyt na pracę w sekcji N będzie się zmniejszać w całym badanym okresie. Według prognoz, powinien on zrównać się z popytem na pracę w sekcji M (970 osób) w 2010 roku. Prognozuje się, że różnica między zapotrzebowaniem na pracę w obu sekcjach będzie się jednak pogłębiać w kolejnych latach. Od 2010 roku powinno się zatem obserwować największy popyt na pracę w edukacji. Jak podają prognozy, w 2050 roku wyniesie on 864 osoby (spadek o 10,3% względem roku 2009), co stanowi 36,2% łącznego popytu w usługach nierynkowych w powiecie. W ostatnim roku prognozy szacuje się, że popyt w sekcji L osiągnie poziom 738 osób, a w sekcji N 786 osób. Oznacza to spadek odpowiednio do 11,7% i 21% względem roku 2009.

Rys. 2.83. Popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w sekcjach usług nierynkowych w Zamościu

W ostatnim roku prognozy szacuje się, że popyt w sekcji L osiągnie poziom 738 osób, a w sekcji N 786 osób. Oznacza to spadek odpowiednio do 11,7% i 21% względem roku 2009.

Szacuje się, że największy popyt na pracę osób powyżej 45. roku życia w każdym powiecie województwa lubelskiego będzie występować w edukacji. Zgodnie z prognozą, w całym analizowanym okresie popyt na pracę w tej sekcji będzie jednak ulegał zmniejszaniu. W 2050 roku w województwie lubelskim łączna liczba oferowanych miejsc pracy w omawianej sekcji powinna ukształtować się na poziomie 23 490, co będzie oznaczać spadek o 7,6% w stosunku do stanu z roku 2009. Mniejszy spadek odnotuje się tylko w powiatach: janowskim, lubelskim, łużyńskim, łukowskim, radzyńskim, ryckim, świdnickim, Białej Podlaskiej i Lublinie (w powiecie janowskim, w ostatnim roku prognozy zakłada się, że popyt na pracę w edukacji powinien stanowić 99,9% stanu z roku 2009). Warto zauważyć, że w żadnym z powiatów w ostatnich latach prognozy nie przewiduje się wzrostu zapotrzebowania na pracowników w sekcji związanej z edukacją.

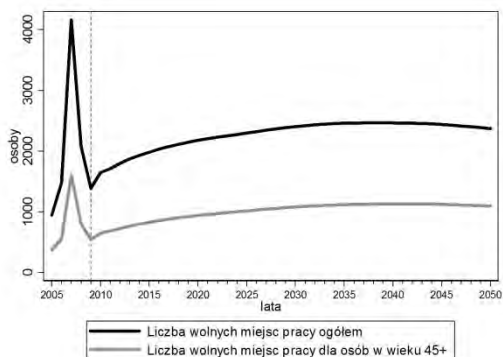
Udział sektora usług nierynkowych w łącznym popycie na pracę w województwie lubelskim będzie charakteryzować się niewielką tendencją malejącą. W 2009 roku 37,2% zapotrzebowania na pracę generował sektor usług nierynkowych. Zgodnie z przewidywaniami, do 2050 roku odsetek ten zmniejszy się o 0,3 p.p. W województwie lubelskim występuje grupa powiatów, w których usługi nierynkowe są zdecydowanie bardziej rozwinięte niż przeciętnie w województwie. Na pierwszym miejscu należy tu wskazać powiat chełmski, w którym popyt na pracę w usługach nierynkowych będzie przeciętnie 58,4% łącznego zapotrzebowania na pracę w latach 2010–2050. Sektor usług nierynkowych ma istotne znaczenie w tworzeniu zapotrzebowania na pracę również w powiatach: hrubieszowskim (49,3%), włodawskim (48,2%), parczewskim (45,6%), opolskim (47,1%), janowskim (47,5%). Oznacza to, że w wymienionych powiatach istnieje szansa na zatrudnienie osób w wieku powyżej 45 lat w branżach związanych z edukacją, ochroną zdrowia i pomocą społeczną oraz administracją publiczną i obroną narodową. Niewielki udział w tworzeniu ogólnego zapotrzebowania na pracowników odgrywają usługi nierynkowe w powiecie świdnickim – zaledwie 22,2% łącznego popytu na pracę jest związane z sektorem usług nierynkowych. Zgodnie z predykcjami, również w powiecie łużyńskim (24,8%) oraz puławskim (29,2%) zapotrzebowanie na pracowników w wieku niemobilnym w sektorze usług nierynkowych nie będzie znaczne.

Wyniki predykcji wskazują, że w sektorze usług nierynkowych liczba wolnych miejsc pracy będzie wzrastać w tempie średnio 1,4% rocznie w okresie 2010–2050 (ze 142 w 2009 roku do 251 w 2050 roku). Szacuje się ponadto, że najwięcej wolnych miejsc pracy dla osób w wieku 45+ w województwie lubelskim powstawać będzie w sekcji związanej z ochroną zdrowia i opieką społeczną. Zgodnie z prognozą, ich liczba wzrośnie z 52 w 2009 roku do 112 w ostatnim roku predykcji. Z kolei w edukacji tempo wzrostu liczby wolnych miejsc pracy będzie największe (z 24 do 67). Najbardziej stabilna sytuacja pod względem tworzenia nowych stanowisk pracy dla osób w wieku powyżej 45 lat będzie mieć miejsce w administracji (wzrost o 9% w prognozowanym okresie).

2.4. Wolne miejsca pracy

Wolne miejsca pracy to miejsca pracy powstałe w wyniku ruchu zatrudnionych lub nowo utworzone³⁸. W okresie historycznym liczba wolnych miejsc pracy w województwie lubelskim wykazywała znaczne wahania. Według prognozy, niezrealizowany popyt na pracę powinien wykazywać tendencję rosnącą w każdym z analizowanych powiatów. Największe tempo wzrostu powinno przypadać na rok 2010. Szacuje się, że w latach 2009–2050 zwiększeniu ulegnie również liczba wolnych miejsc pracy dla osób w wieku niemobilnym. Jak podają prognozy, najwięcej wolnych miejsc pracy dla osób w tej grupie wiekowej powinno być w usługach rynkowych, a najmniej w rolnictwie.

Rysunek 2.84. pokazuje, jak w przyszłości będzie się kształtowała liczba wolnych miejsc pracy w województwie lubelskim. W okresie historycznym obserwowano znaczne wahania wielkości niezrealizowanego popytu na pracę. W 2007 roku wielkość ta wzrosła 2,8 razy w porównaniu do roku poprzedniego, osiągając poziom 4155 wolnych miejsc pracy.

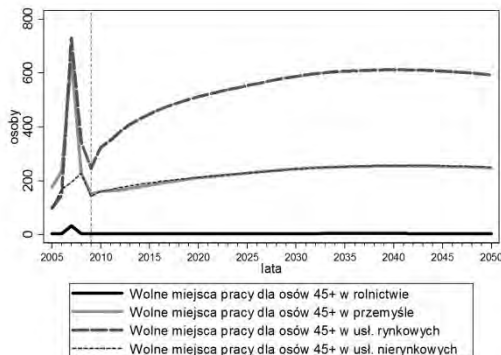

Rys. 2.84. Wolne miejsca pracy w województwie lubelskim

po tym okresie odnotowano trzykrotną redukcję liczby wolnych miejsc pracy do stanu 1385 osób w roku 2009. Liczba wolnych miejsc pracy dla osób w wieku niemobilnym wyniosła wówczas 39% wolnych miejsc pracy w województwie lubelskim. Prognozuje się, że w województwie lubelskim będzie występować rosnąca tendencja liczby wolnych miejsc pracy. Największe tempo wzrostu przypadnie według szacunków na 2010 rok (wzrost o 18,8% w porównaniu do roku 2009). W ciągu kolejnych piętnastu lat liczba wolnych miejsc pracy powinna rosnać średnio o 3,6% rocznie. Prognozy podają, że w 2025 roku w województwie lubelskim powinno być 2295 wolnych miejsc pracy, z czego 1016 powinno należeć dla osób powyżej 45. roku życia. W ostatnim roku prognozy liczba wolnych miejsc pracy zwiększy się o 71,2% w stosunku do roku 2009 i wyniesie 2371 osób. Rosnącą tendencję prognozuje się również w przypadku liczby wolnych miejsc pracy dla osób powyżej 45 lat. Szacuje się, że w 2050 roku wielkość niezrealizowanego popytu na pracę w tej grupie wiekowej osiągnie 1096 osób, co będzie oznaczać ponad dwukrotny wzrost w stosunku do roku 2009.

³⁸ GUS, *Popyt na pracę w województwie lubelskim. Stan w końcu II kwartału 2010 roku*, Lublin 2010 [data dostępu: 6.12.2010].

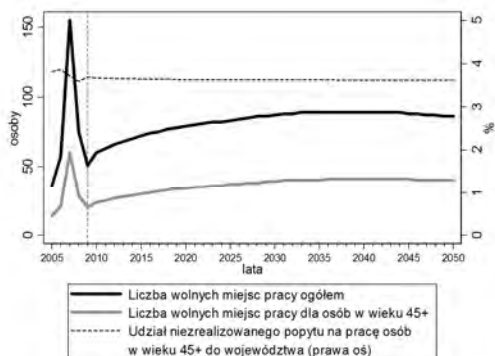
Obserwuje się znaczne wahania liczby wolnych miejsc pracy dla osób w wieku niemobilnym w poszczególnych sektorach ekonomicznych województwa lubelskiego. W okresie historycznym największą liczbę wolnych miejsc pracy odnotowano

Rys. 2.85. Wolne miejsca pracy dla osób w wieku niemobilnym w sektorach ekonomicznych w województwie lubelskim

nierynkowych przewyższy liczbę miejsc pracy w przemyśle. Taki stan będzie się utrzymywał aż do 2025 roku, w którym obie wielkości zrównają się ze sobą (229 osób). Od 2033 roku liczba wolnych miejsc pracy w usługach nierynkowych będzie rosła szybciej niż w przemyśle. Szacuje się, że w horyzoncie prognozy obie wielkości wyniosą odpowiednio 251 (wzrost o 63,9% w porównaniu do roku 2009) i 248 osób (wzrost o 76,5% względem 2009 roku). Liczba wolnych miejsc pracy w rolnictwie utrzyma się na względnie stałym poziomie (średnio 4 osoby) w całym okresie analizy.

Rysunek 2.86. pokazuje, jak w przyszłości będzie kształtował się popyt niezrealizowany w powiecie bialskim. W okresie historycznym obserwuje się znaczne wahania liczby wolnych miejsc pracy. Do roku 2007 liczba wolnych miejsc pracy

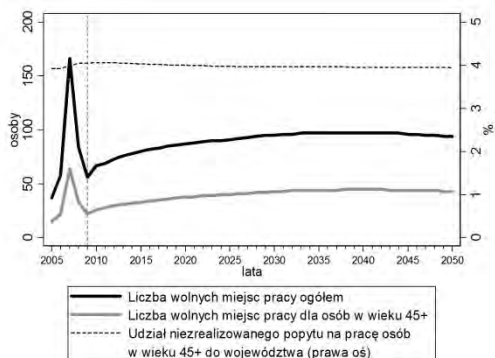
Rys. 2.86. Wolne miejsca pracy w powiecie bialskim

w usługach rynkowych (730 miejsc w 2007 roku). W 2009 zmniejsza się ona do 246 i od tego momentu przewiduje się jej ponowny wzrost do 593 w 2050 roku (wzrost o 143,6% względem stanu z roku 2009). W 2009 roku zaobserwowano większą liczbę wolnych miejsc pracy w przemyśle niż w usługach nierynkowych. Prognozuje się, że od 2010 (161 osób w obu sektorach) liczba wolnych miejsc pracy w usługach

gwałtownie rosła, osiągając poziom 155 osób na koniec tego okresu (stan 2,7 razy większy niż w roku poprzednim). Od tego czasu do 2009 roku liczba wolnych miejsc pracy zmniejszyła się o 33% w stosunku do roku 2007 i wyniosła 51 miejsc (z czego 20 miejsc dla osób powyżej 45. roku życia). Od 2009 roku przewiduje się stopniowe zwiększanie liczby wolnych miejsc pracy. Największa dynamika wzrostu przypadnie na rok 2010 (wzrost o 18,2% względem roku po-

przedniego). W ciągu kolejnych 15 lat tempo to utrzyma się średnio na poziomie 5,6% i będzie ulegać stopniowemu zmniejszaniu. W całym okresie prognozy liczba wolnych miejsc pracy zwiększy się o 68,2% (względem roku 2009) i w ostatnim roku prognozy powstanie 86 miejsc pracy, w tym 40 dla osób powyżej 45. roku życia. W 2009 roku powiat bialski tworzył 3,7% liczby wolnych miejsc pracy (dla osób w wieku niemobilnym) w województwie, i prognozuje się, że do roku 2050 taki udział utrzyma się na względnie stałym poziomie.

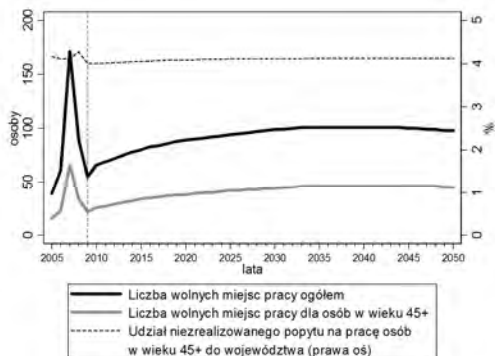
Analizując popyt niezrealizowany w Białej Podlaskiej, obserwuje się, że po prawie dwukrotnym wzroście liczby wolnych miejsc pracy w 2007 roku (do 166), nastąpił spadek do 56 w 2009 roku. Przewiduje się, że w kolejnych latach wielkość popytu niezrealizowanego będzie wzrastać. Przewidywane tempo wzrostu wyniesie 19% w 2010 roku oraz utrzyma się na średnim poziomie około 3,4% rocznie w latach 2011–2016. Wśród wolnych miejsc pracy w 2009 roku niecałe 40% stanowiły wolne miejsca pracy dla osób powyżej 45. roku życia. Zgodnie z prognozą w Białej Podlaskiej około 40 miejsc pracy pozostanie nieobsadzonych w 2025 roku, w 2050 roku będą to 43 miejsca. Biała Podlaska generuje około 4% wolnych miejsc pracy w województwie (4,05% w 2009 roku).

Rys. 2.87. Wolne miejsca pracy w Białej Podlaskiej

Szacuje się, że udział ten ulegnie niewielkiemu ograniczeniu w ostatnich latach stanowiących horyzont prognozy (o 0,11 p.p. w 2050 roku w stosunku do 2009 roku).

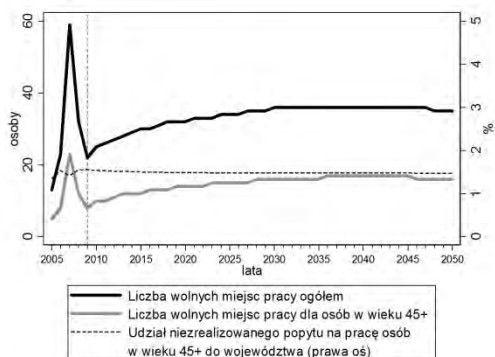
Rysunek 2.88. przedstawia, jak w przyszłości będzie się kształtować popyt niezrealizowany w powiecie biłgorajskim. W roku 2007 odnotowano gwałtowny (prawie trzykrotny) wzrost liczby nieobsadzonych miejsc pracy do poziomu 171, a następnie spadek do 55 w roku 2009. Prognozuje się tendencję do zwiększania się liczby wolnych miejsc pracy w całym analizowanym okresie, przy czym najwyższe tempo wzrostu będzie wynosić 18,9% w 2010 roku. W ciągu kolejnych 15 lat będzie ono oscylować wokół średniego poziomu 3,8% rocznie. W 2009 roku 39,3% liczby wolnych miejsc pracy w powiecie biłgorajskim stanowiły miejsca pracy dla osób powyżej 45. roku

Rys. 2.88. Wolne miejsca pracy w powiecie biłgorajskim

życia. Powiat biłgorajski generował w 2009 roku 4% wszystkich wolnych miejsc pracy w województwie. Według prognoz udział ten zwiększy się w całym okresie, jaki obejmuje prognoza, i wyniesie 4,12% w 2050 roku. Szacuje się, że w powiecie biłgorajskim w 2025 roku pozostaną 94 wolne miejsca pracy, a w ostatnim roku prognozy 98 miejsc pracy, z czego 46,2% będą stanowić oferty dla osób powyżej 45. roku życia.

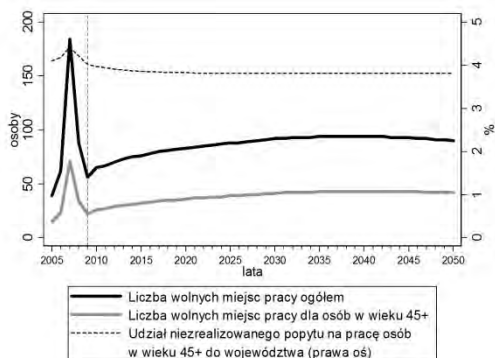
Niezrealizowany popyt na pracę w powiecie chełmskim w okresie historycznym charakteryzował się znacznymi wahaniami. Wielkość popytu niezrealizowanego rosła do 2007 roku, w którym osiągnęła poziom 59 osób, a następnie zmniejszyła się

Rys. 2.89. Wolne miejsca pracy w powiecie chełmskim

do 1,6% wolnych miejsc pracy w województwie lubelskim. Prognozuje się, że udział ten pozostanie na względnie stałym poziomie do końca analizowanego okresu (w 2050 roku zmniejszy się o niecałe 0,1 p.p. w stosunku do roku 2009).

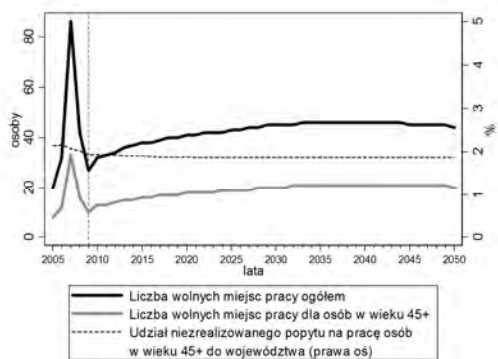
Rysunek 2.90. pokazuje zmiany liczby wolnych miejsc pracy w Chełmie. W okresie historycznym obserwuje się prawie trzykrotny wzrost niezrealizowanego popytu w 2007 roku względem roku poprzedniego. Po tym okresie miał miejsce spadek o 70% do 2009 roku. W 2009 roku odnotowano 29 wolnych miejsc pracy dla osób w wieku niemobilnym (stanowiło to 39,3% łącznej liczby wolnych stanowisk w powiecie). W całym prognozowanym okresie przewiduje się wzrost liczby wolnych miejsc pracy dla osób w wieku 45+ do 42 osób w roku 2050 (wzrost o 91% względem roku 2009). Oznacza to, że tempo wzrostu popytu niezrealizowanego w Chełmie w odniesieniu do osób powyżej 45 lat było wyższe od dynamiki

Rys. 2.90. Wolne miejsca pracy w Chełmie

wzrostu ogólnej liczby wolnych miejsc pracy (która wyniosła 62,2%). Szacuje się, że średnioroczne tempo wzrostu liczby wolnych miejsc pracy dla osób 45+ w kolejnych latach będzie kształtować się na poziomie 1,6%. W 2009 roku powiat generował 4% wolnych miejsc pracy w województwie lubelskim. Prognozy wskazują na spadek tej liczby w kolejnych latach do poziomu 3,8% w 2050 roku.

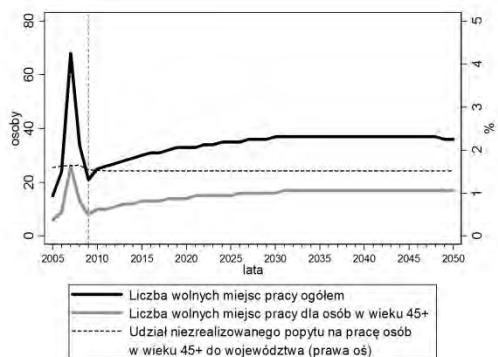
W powiecie hrubieszowskim liczba wolnych miejsc pracy rosła do 2007 roku, po czym zmniejszyła się ponad trzykrotnie w 2009 roku, osiągając poziom 27 osób, w tym 10 dla osób w wieku niemobilnym. Szacuje się, że w 2025 roku pozostaną nieobsadzone

Rys. 2.91. Wolne miejsca pracy w powiecie hrubieszowskim

okresie względnie stałą liczbę wolnych miejsc pracy w województwie (udział będzie wynosić średnio 1,88% popytu niezrealizowanego w województwie).

Szacuje się, że wahania liczby wolnych miejsc pracy w okresie historycznym zostaną zastąpione od 2009 roku tendencją rosnącą. W 2009 roku zanotowano 21 wolnych miejsc pracy w powiecie janowskim, w tym 8 stanowisk nieobsadzonych, przeznaczonych dla

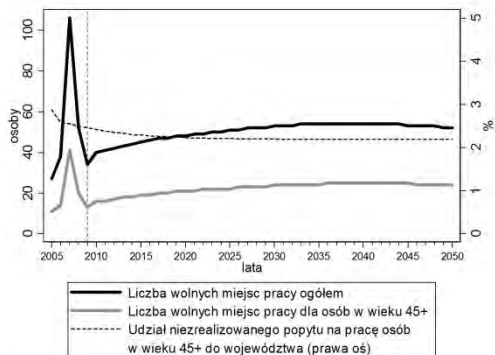

Rys. 2.92. Wolne miejsca pracy w powiecie janowskim

43 miejsca pracy, z czego 19 dla osób w wieku niemobilnym. W całym analizowanym okresie liczba wolnych miejsc pracy dla osób w tej grupie wiekowej zwiększy się dwukrotnie w porównaniu z rokiem 2009. Prognozuje się, że liczba wolnych miejsc pracy w 2050 roku ogółem osiągnie poziom 44 stanowisk, co stanowi wzrost o 66% w stosunku do roku 2009. Wśród tych 44 wolnych miejsc pracy 20 powinno przypadać dla osób w wieku powyżej 45. roku życia. Prognozy podają, że powiat hrubieszowski będzie generował w całym badanym

okresie względnie stałą liczbę wolnych miejsc pracy w województwie (udział będzie wynosić średnio 1,88% popytu niezrealizowanego w województwie). Szacuje się, że w 2050 roku liczba wolnych miejsc pracy w powiecie osiągnie poziom 36 osób. Oznacza to wzrost o 70% w porównaniu z rokiem 2009. Jak podają szacunki, zwiększeniu do 17 osób ulegnie również liczba wolnych miejsc pracy dla osób powyżej 45. roku życia (dwukrotny wzrost w porównaniu do 2009 roku). Powiat janowski od początku analizowanego okresu dostarczał jedynie 1,5% wolnych miejsc pracy dla osób w wieku niemobilnym i szacuje się, że taki poziom utrzyma się do roku 2050.

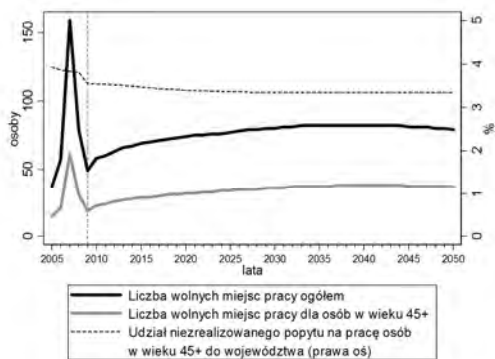
Niezrealizowany popyt na pracę w powiecie krasnostawskim charakteryzowały wysokie wahania w okresie historycznym. Do 2007 roku liczba wolnych miejsc pracy wzrosła prawie czterokrotnie w porównaniu do 2005 roku, a następnie powróciła do poprzedniego stanu i w 2009 roku osiągnęła poziom 34 stanowisk. Szacuje się, że do 2038 roku liczba wolnych miejsc pracy będzie się zwiększać w średniorocznym tempie 1,63%. Największa dynamika wzrostu przypadnie na rok 2010 (wzrost o 16,5% w porównaniu z rokiem poprzednim). Tendencja rosnąca ma towarzyszyć również liczbie wolnych miejsc pracy dla osób w wieku niemobilnym. W 2009 roku wynosiła ona 13 osób. Szacuje się, że w 2025 roku w powiecie krasnostawskim popyt niezrealizowany ukształtuje się na poziomie 22 osób,

Rys. 2.93. Wolne miejsca pracy w powiecie krasnostawskim

a w ostatnim roku prognozy będzie to zapotrzebowanie na 24 osoby w wieku 45+ (spośród 52 osób łącznie). Według prognoz, powiat krasnostawski powinien generować w 2050 roku 2,2% wolnych miejsc pracy w województwie lubelskim. Szacuje się, że udział ten zmniejszy się od 2009 roku o 0,27 p.p.

W 2009 roku powiat kraśnicki tworzył 3,55% wolnych miejsc pracy w województwie. Zgodnie z prognozą długookresową szacuje się, że udział ten ulegnie niewielkiemu zmniejszeniu, o 0,21 p.p. względem roku 2009 w horyzoncie prognozy. Rozpatrując liczbę wolnych miejsc pracy w powiecie kraśnickim, obserwuje się, że zwiększyła się ona w 2007 roku prawie trzykrotnie w stosunku do roku poprzedniego. Od tego momentu wykazywała trend malejący, by osiągnąć w 2009 roku poziom 49 stanowisk nieobsadzonych.

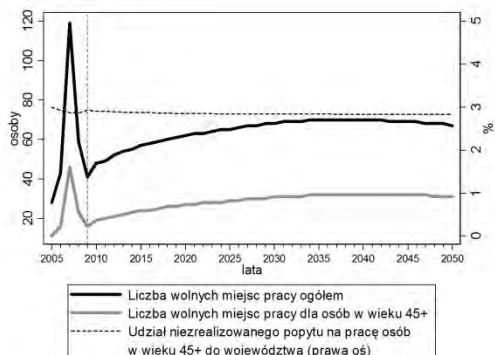

Rys. 2.94. Wolne miejsca pracy w powiecie kraśnickim

należąc do osób powyżej 45. roku życia. Według prognozy liczba wolnych miejsc pracy ogółem w ostatnim roku prognozy zwiększy się o 61% względem roku 2009.

Z kolei liczba wolnych miejsc pracy dla osób w wieku niemobilnym zwiększy się o 89% w stosunku do roku 2009.

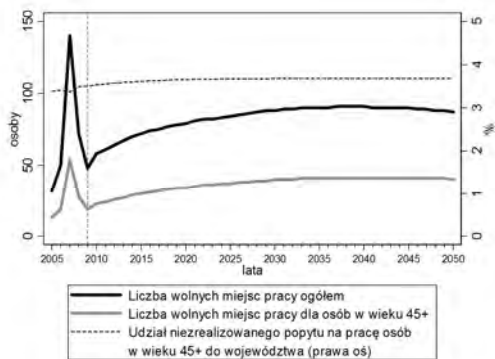
Popyt niezrealizowany w powiecie lubartowskim wykazywał do roku 2009 znaczne wahania. W 2007 roku odnotowano jego wzrost o 277% w porównaniu do roku poprzedniego, a potem jeszcze większy spadek w 2009 roku (względem

Rys. 2.95. Wolne miejsca pracy w powiecie lubartowskim

wzrostu wyniesie 65,7% w latach 2009–2050. Dynamika wzrostu liczby wolnych miejsc pracy dla osób w wieku 45+ będzie jednak większa i wyniesie 95% względem roku 2009 (wzrost do 31 osób). W tym samym przedziale czasowym nieznacznie zmniejszy się udział powiatu w tworzeniu wolnych miejsc pracy w województwie (spadek o 0,1 p.p. do poziomu 2,8% w 2050 roku).

Na rysunku 2.96. widać, jak w przeszłości zmieniała się liczba wolnych miejsc pracy w powiecie lubelskim oraz prognozowane kierunki jej zmian do 2050 roku. Do roku 2007 liczba wolnych miejsc pracy rosła, osiągając stan 155 stanowisk na

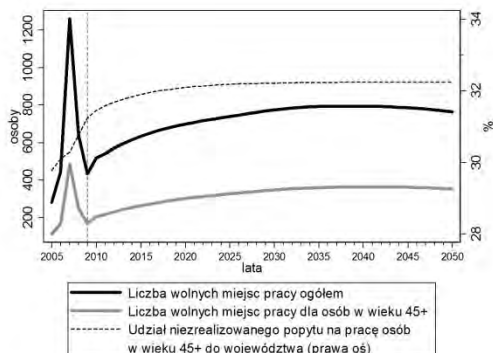
Rys. 2.96. Wolne miejsca pracy w powiecie lubelskim

koniec tego okresu (ponad wzrost czterokrotny względem 2005 roku). Prognozuje się, że w 2025 roku liczba nieobsadzonych stanowisk pracy osiągnie poziom 84, a w 2050 roku będzie ich 87, w tym 37 miejsc przeznaczonych dla osób w wieku niemobilnym. Według prognoz, w ostatnim roku badania liczba wolnych miejsc pracy zwiększy się o 80% w porównaniu do 2009 roku, a liczba miejsc dla osób w wieku niemobilnym ponad dwukrotnie w stosunku do roku 2009. Z 3,5% do 3,68% zwiększy się rów-

niez udział powiatu w generowaniu niezrealizowanego popytu na pracę w województwie lubelskim.

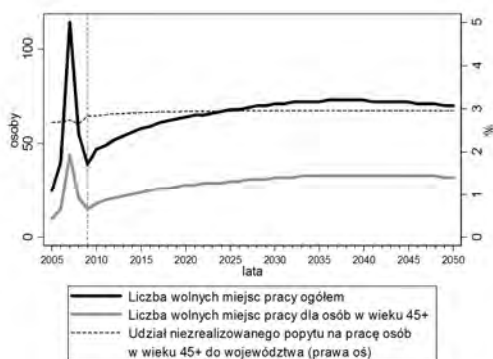
Niezrealizowany popyt na pracę w Lublinie podlegał znacznym wahaniom w okresie historycznym. W 2009 roku 433 miejsca pracy pozostawały nieobsadzone, w tym 170 stanowiły wolne miejsca pracy dla osób powyżej 45. roku życia. Stanowiło

Rys. 2.97. Wolne miejsca pracy w Lublinie

wzrosnie do 353 w 2050 roku. Będzie to ponad dwukrotny wzrost w stosunku do 2009 roku. Lublin stanowi główny ośrodek generujący wolne miejsca pracy w województwie. W pierwszym roku badania Lublin generował 29,8% wolnych miejsc pracy w województwie. Szacuje się, że w 2050 roku udział ten zwiększy się o 2,5 p.p.

Rysunek 2.98. pokazuje prognozę niezrealizowanego popytu na pracę w powiecie łęczyńskim. W latach 2007–2009 zaobserwowano niespełna trzykrotny spadek

Rys. 2.98. Wolne miejsca pracy w powiecie łęczyńskim

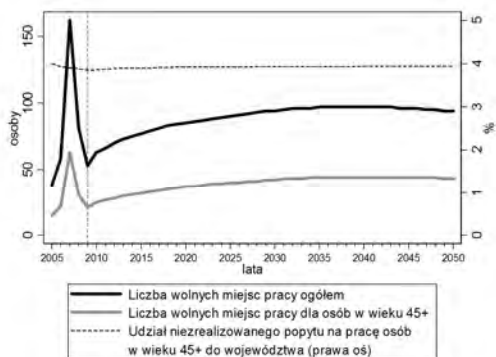
to 35% stanu z 2007 roku, w którym zaobserwowano maksimum analizowanej kategorii. Szacuje się, że do 2025 roku popyt niezrealizowany w Lublinie wzrosnie do 739 osób, a w roku 2050 już do 764. Oznacza to wzrost w analizowanym okresie o 77% w stosunku do roku 2009. Rosnącej tendencji podlegać będzie także liczba wolnych miejsc pracy dla osób powyżej 45. roku życia. W 2025 roku 327 osób w wieku niemobilnym będzie mogło znaleźć zatrudnienie w Lublinie, zaś liczba nieobsadzonych stanowisk

liczby wolnych miejsc pracy. W powiecie łęczyńskim w 2009 roku było 39 nieobsadzonych stanowisk pracy, z czego 15 było przeznaczonych dla osób powyżej 45. roku życia. Prognozuje się, że do końca analizowanego okresu liczba wolnych miejsc pracy zwiększy się o 78% w stosunku do roku 2009 i wyniesie 70 stanowisk w ostatnim roku prognozy. Zgodnie z prognozami, większy wzrost wykaże liczba wolnych miejsc pracy dla osób w wieku niemobilnym. Zwiększą się one ponad dwukrotnie względem roku

2009 (do 43). Jak podają prognozy, od 2040 roku liczba wolnych miejsc pracy powinna stopniowo się zmniejszać (przeciętnie o 0,3 p.p. rocznie). Szacuje się, że od

2009 roku wzrastać będzie natomiast udział niezrealizowanego popytu na pracę (osób w wieku niemobilnym) w stosunku do województwa, osiągając w 2050 roku udział 2,95%.

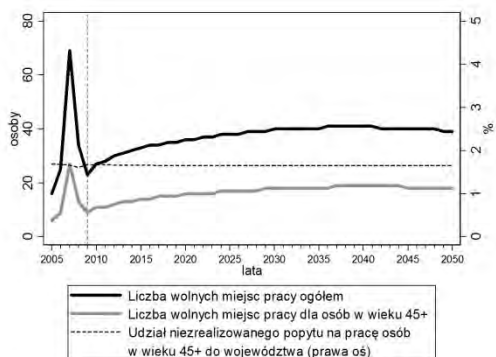
Liczba wolnych miejsc pracy powiatu łukowskiego w 2007 roku zwiększyła się niemalże trzykrotnie względem poprzedniego okresu, po czym zmalała, osiągając w 2009 roku poziom niższy (53 osoby) niż w roku 2006 (58 osób). Szacuje się, że

Rys. 2.99. Wolne miejsca pracy w powiecie łukowskim

w wieku 45+ podwoi się względem roku 2009. O 0,09 p.p. zwiększy również w ostatnim roku prognozy udział niezrealizowanego popytu na pracę osób w wieku niemobilnym w stosunku do województwa (osiągnie on 3,94%).

Według prognoz, niezrealizowany popyt na pracę w powiecie opolskim powinien charakteryzować się tendencją rosnącą w analizowanym okresie. Największy

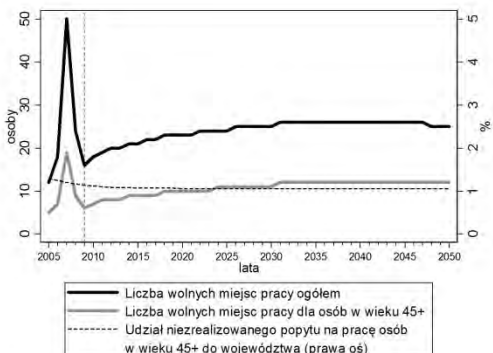

Rys. 2.100. Wolne miejsca pracy w powiecie opolskim

wzrost przewiduje się w 2010 roku (dynamika 18,9%), po którym nastąpi powolna stabilizacja tempa wzrostu. Prognozy zakładają, że w kolejnych 15 latach prognozy średnioroczne tempo zmian liczby wolnych miejsc pracy utrzyma się na poziomie +2,2%. Od roku 2041 przewiduje się malejącą tendencję liczby wolnych miejsc pracy w powiecie. W 2050 roku popyt niezrealizowany osiągnie stan 39 osób, co oznacza wzrost w stosunku do roku 2009 o 69%. W 2009 roku było 9 nieobsadzonych miejsc pracy dla osób w wieku niemobilnym, a do 2050 roku prognozuje się dwukrotny wzrost tej liczby. Prognozuje się, że udział niezrealizowanego popytu na pracę osób w wieku niemobilnym w stosunku do województwa pozostanie na

względnie stałym poziomie do końca 2050 roku (spadek z 1,67% w 2009 roku do 1,65% w roku 2050).

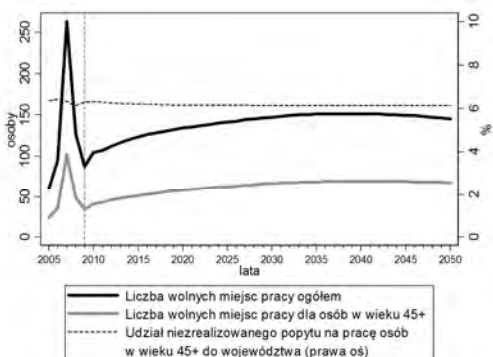
Niezrealizowany popyt na pracę w powiecie parczewskim stanowił w 2009 roku 1,14% niespełnionego zapotrzebowania na pracę osób w wieku powyżej 45 lat w województwie lubelskim. Zgodnie z predykcjami, do 2020 roku udział ten ulegnie redukcji do 1,06%, co świadczy o mniejszych możliwościach znalezienia zatrudnienia w powiecie. W 2009 roku liczba wolnych miejsc pracy ukształtowała się na poziomie 16 stanowisk, w tym zaledwie 6 zgłaszało zapotrzebowanie na osoby powyżej 45 lat. Prognozuje się, że liczba wolnych miejsc pracy będzie się zwiększać w prognozowanym okresie. Stopniowo tempo wzrostu będzie jednak ulegać osłabieniu – począwszy od 2047 roku prognozuje się odwrócenie tendencji i spadek liczby wolnych miejsc pracy do poziomu 25 osób w 2050 roku. W ostatnim roku predykcji szacuje się wzrost liczby wolnych miejsc pracy dla osób powyżej 45. roku życia o 87,6% w porównaniu do roku 2009.

Rys. 2.101. Wolne miejsca pracy w powiecie parczewskim

Prognozuje się, że liczba wolnych miejsc pracy w powiecie puławskim zwiększy się od 2009 roku z 87 do 145 osób w ostatnim roku prognozy, co oznacza wzrost o 66,4%. Szacuje się, że największe tempo wzrostu przypadnie na rok 2010 (wzrost o 18,9% w porównaniu do roku poprzedniego). Zgodnie z prognozą, w 2025 roku ma być 141 wolnych miejsc pracy. Prognozy podają, że zwiększyć ma się również liczba wolnych miejsc pracy dla osób powyżej 45. roku życia, która w 2050 roku wyniesie 67 osób (wzrost o 87% względem 2009 roku), co powinno stanowić 46% wolnych miejsc pracy w powiecie. W 2009 roku powiat puławski generował aż 6,3% wolnych miejsc pracy w województwie. Prognozuje się że w 2050 roku udział ten zmniejszy się o 0,17 p.p. w porównaniu do roku 2009.

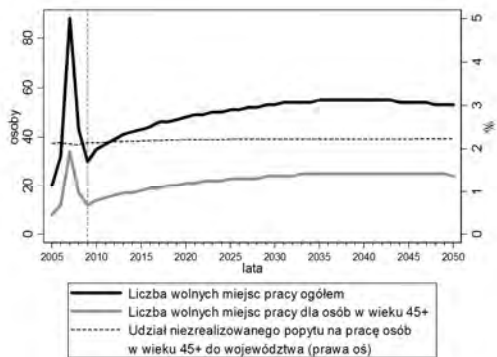
Prognozuje się, że liczba wolnych miejsc pracy w powiecie puławskim zwiększy się od 2009 roku z 87 do 145 osób w ostatnim roku prognozy, co oznacza wzrost o 66,4%. Szacuje się, że największe tempo wzrostu przypadnie na rok 2010 (wzrost o 18,9% w porównaniu do roku poprzedniego). Zgodnie z prognozą, w 2025 roku ma być 141 wolnych miejsc pracy. Prognozy podają, że zwiększyć ma się również liczba wolnych miejsc pracy dla osób powyżej 45. roku życia, która w 2050 roku wyniesie 67 osób (wzrost o 87% względem 2009 roku), co powinno stanowić 46% wolnych miejsc pracy w powiecie. W 2009 roku powiat puławski generował aż 6,3% wolnych miejsc pracy w województwie. Prognozuje się że w 2050 roku udział ten zmniejszy się o 0,17 p.p. w porównaniu do roku 2009.

Rys. 2.102. Wolne miejsca pracy w powiecie puławskim

Prognozuje się że w 2050 roku udział ten zmniejszy się o 0,17 p.p. w porównaniu do roku 2009.

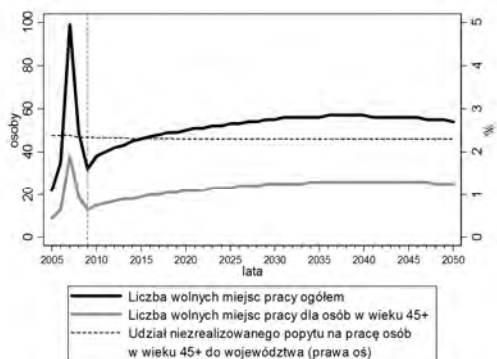
Niezrealizowany popyt na pracę powiatu radzyńskiego odznaczał się dużymi wahaniami w okresie historycznym. W 2007 roku liczba wolnych miejsc pracy zwiększyła się 2,7 razy w porównaniu do roku 2006. Od tego momentu odnotowano jej spadek

Rys. 2.103. Wolne miejsca pracy w powiecie radzyńskim

w wieku niemobilnym podwoi się w stosunku do roku 2009 (z 12 do 24 osób w 2050 roku). Udział niezrealizowanego popytu na pracę osób w wieku powyżej 45 lat względem województwa będzie oscylować wokół 2,21% w latach 2009–2050.

Rysunek 2.104. pokazuje, jak w przyszłości będzie kształtowała się liczba wolnych miejsc pracy w powiecie ryckim. Po znacznych wahaniami w okresie historycznym

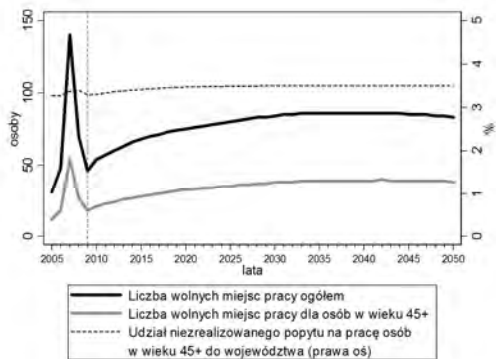
Rys. 2.104. Wolne miejsca pracy w powiecie ryckim

w 2009 roku powiat rycki generował 2,34% wolnych miejsc pracy w województwie. Prognozuje się, że do 2019 roku liczba ta zmniejszy się zaledwie o 0,04 p.p. i na tak niezmiennym poziomie utrzyma się do roku 2050.

do 2009 roku, w którym zmniejszyła się do 30 stanowisk. W kolejnych latach prognozuje się wzrost liczby wolnych miejsc pracy, przy czym tempo tego wzrostu będzie coraz mniejsze. Jak podaje prognoza, w powiecie radzyńskim w 2043 roku będzie 55 wolnych miejsc pracy i od tego momentu liczba ta będzie się sukcesywnie zmniejszać, osiągając w 2050 roku poziom 53 oferowanych stanowisk. Jak wynika z prognoz długookresowych, liczba wolnych miejsc pracy w 2050 zwiększy się o 78%, a liczba miejsc pracy dla osób

niemobilnym prognozuje się jej wzrost o 66% w 2025 roku w porównaniu do roku 2009. Szacuje się, że niezrealizowany popyt będzie się zmniejszał w latach 2040–2050, a w ostatnim roku prognozy wyniesie 54 osoby. W liczbie tej znajdzie się 25 miejsc przeznaczonych dla osób w wieku niemobilnym. Oznacza to, że w ostatnim roku prognozy liczba wolnych miejsc pracy dla osób powyżej 45. roku życia zwiększy się o 97,8% w porównaniu do stanu z 2009 roku. Jak wynika z rysunku,

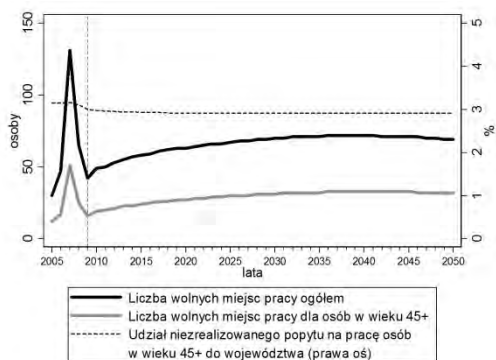
Niezrealizowany popyt na pracę wykazywał do 2009 roku znaczne wahania. W 2007 roku obserwowano wzrost o 170% w porównaniu do roku poprzedniego, a następnie spadek do poziomu 46 osób w roku 2009. W okresie tym 39% wolnych miejsc pracy stanowiły oferty przeznaczone dla osób powyżej 45. roku życia. Szacuje się, że w latach 2009–2035 liczba wolnych miejsc pracy zwiększy się o 88,7% i po okresie stabilizacji będzie maleć od roku 2044. Według prognoz, w powiecie świdnickim w ostatnim roku prognozy będą 83 wolne miejsca pracy, z czego 46,2% będzie przypadać dla osób w wieku niemobilnym. Jak podają prognozy, liczba wolnych miejsc pracy dla osób w wieku powyżej 45 lat w 2050 roku zwiększy się ponad dwukrotnie w porównaniu do roku 2009.

Rys. 2.105. Wolne miejsca pracy w powiecie świdnickim

Szacuje się, że rosnąca tendencja będzie towarzyszyć również udziałowi niezrealizowanego popytu na pracę osób w wieku 45+ do województwa. W 2009 roku powiat świdnicki tworzył 3,29% wolnych miejsc pracy w województwie. Prognozy podają, że udział ten zwiększy się do 2030 roku o 0,21 p.p. i na takim poziomie utrzyma się do końca prognozy.

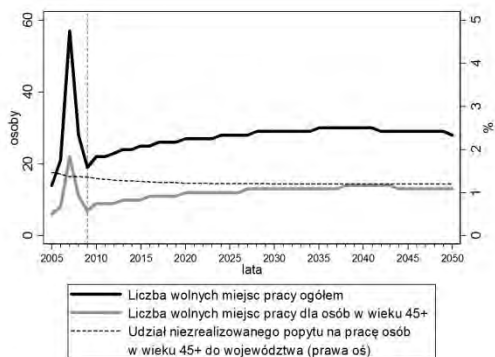
Udział niezrealizowanego popytu na pracę osób w wieku niemobilnym do popytu w województwie wynosił w 2009 roku 3% (w porównaniu do 3,15% w 2005). Szacuje się, że udział powiatu w tworzeniu nowych miejsc pracy ulegnie jednak stopniowemu ograniczeniu i w 2050 będzie wynosił 2,91%.

Rys. 2.106. Wolne miejsca pracy w powiecie tomaszowskim

W przypadku wolnych miejsc pracy dla osób powyżej 45. roku życia przewiduje się wzrost o 88% (z 16 do 30). Do końca okresu prognozy można spodziewać się dalszego wzrostu niezrealizowanego popytu na pracę osób w wieku niemobilnym. W 2050 roku liczebność ta osiągnie stan 32 osób, co będzie oznaczało wzrost o 95% w stosunku do poziomu z roku 2009.

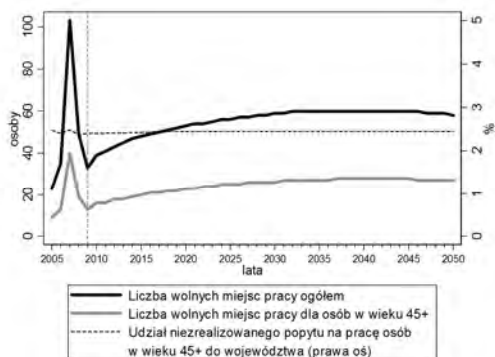
Największy poziom niezrealizowanego popytu na pracę w powiecie włodawskim wystąpił w 2007 roku. Wówczas 57 miejsc pracy było nieobsadzonych, w tym 22 przeznaczonych dla osób powyżej 45. roku życia. W ciągu kolejnych lat nastąpiła

Rys. 2.107. Wolne miejsca pracy w powiecie włodawskim

zycia będzie mogło znaleźć zatrudnienie na nieobsadzonych miejscach pracy. Stanowi to wzrost o 77% w porównaniu do roku 2009. W 2009 roku powiat włodawski generował 1,36% wolnych miejsc pracy w województwie. Prognozuje się, że w horyzoncie prognozy udział ten zmniejszy się o 0,87 p.p.

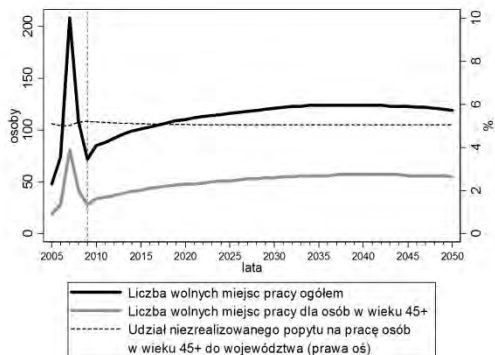
Począwszy od 2010 roku prognozuje się rosnącą tendencję w liczbie wolnych miejsc pracy w powiecie zamojskim. W 2007 roku niezrealizowany popyt na pracę prawie trzykrotnie zwiększył się w porównaniu do roku poprzedniego. Następnie zma-

Rys. 2.108. Wolne miejsca pracy w powiecie zamojskim

łał do 33 osób w 2009 roku (poziom większy o 2 osoby w porównaniu z rokiem 2006). W 2050 roku szacowana liczba wolnych miejsc pracy powinna osiągnąć poziom 58 osób, z czego 27 miejsc powinno być przeznaczonych dla osób powyżej 45. roku życia. Jak wynika z prognoz, liczba wolnych miejsc pracy zwiększy się w 2050 roku o 74,9% w stosunku do roku 2009. W tym samym okresie ponad dwukrotnie wzrosnie liczba ofert dla osób w wieku niemobilnym. W 2009 roku powiat zamojski generował 2,4% wolnych miejsc pracy w województwie i według szacunków poziom ten utrzyma się na względnie stałym poziomie do końca prognozy (w 2050 roku spadek o 0,05 p.p. w porównaniu z rokiem 2009).

Rysunek 2.109. pokazuje, jak w przyszłości będzie się kształtowała liczba wolnych miejsc pracy w Zamościu. W okresie historycznym obserwuje się znaczne wahania wielkości niezrealizowanego popytu na pracę. W 2007 roku liczba wolnych miejsc

Rys. 2.109. Wolne miejsca pracy w Zamościu

pracy wzrosła prawie trzykrotnie w porównaniu do roku poprzedniego, osiągając poziom 208 stanowisk. Od tego momentu nastąpił spadek do 72 osób w 2009 roku, w tym 28 wolnych miejsc pracy dla osób w wieku 45+. Przewiduje się, że w kolejnych latach popyt niezrealizowany będzie wzrastał. Zgodnie z prognozą, liczba wolnych miejsc pracy w 2050 roku zwiększy się o 74,9% w stosunku do ostatniego roku historycznego i będą to stanowiska dla 119 osób w ostatnim roku predykcji. Szacuje się, że nieob-

sadzone stanowiska pracy będą mogły być zajęte przez 55 osób w wieku powyżej 45 lat. Zamość tworzył w 2009 roku 5,21% wolnych miejsc pracy w województwie. Jak pokazują prognozy, udział ten będzie się nieznacznie zmniejszać do 5,04% w horyzoncie predykcji.

Niezrealizowany popyt na pracę w województwie lubelskim wykazywał znaczne wahania w okresie historycznym. W każdym z powiatów można zaobserwować pewne prawidłowości w kształtowaniu się liczby wolnych miejsc pracy. W 2007 roku liczba wolnych miejsc pracy w województwie wzrosła niemalże trzykrotnie w porównaniu do roku poprzedniego, po czym zmniejszyła się do roku 2009, w którym osiągnęła poziom jeszcze niższy niż sprzed gwałtownego wzrostu. Prognozuje się rosnącą tendencję liczby wolnych miejsc pracy w województwie. Podobnie ma się również zmieniać w przyszłości liczba wolnych miejsc pracy dla osób w wieku 45 lat i więcej.

Szacuje się, że w 2050 roku w województwie lubelskim będzie 2371 nieobsadzonych miejsc pracy, w tym 1096 dla osób powyżej 45. roku życia. Oznacza to wzrost o 68,4% w stosunku do pierwszego okresu prognozy. Na tle województwa najlepiej pod względem przedsiębiorczości i zwiększania zapotrzebowania na pracowników wypadają powiaty: świdnicki (wzrost o 78,8%), lubelski (75,4%), radzyński (75,1%), łączyński (75%). Najmniejszy wzrost (o 51,5% w porównaniu do roku 2010) szacowany jest dla powiatu włodawskiego.

Na tle wszystkich powiatów odznacza się również powiat grodzki Lublin, który według prognoz będzie generować w 2050 roku aż 32% wolnych miejsc pracy w województwie lubelskim. Ponadto przewidywany jest tu wzrost wolnych miejsc pracy dla osób powyżej 45 lat o 72,7% w latach 2010–2050. Ze względu na tempo

tworzenia wolnych miejsc pracy, uplasuje się ono na czwartym miejscu wśród wszystkich powiatów województwa.

Od 2010 roku szacuje się, że najwięcej wolnych miejsc pracy dla mieszkańców województwa lubelskiego w wieku niemobilnym powstanie w usługach rynkowych, gdyż ten sektor będzie rozwijał się najbardziej dynamicznie. W latach 2010–2050 o 144% wzrośnie liczba nieobsadzonych stanowisk w usługach rynkowych, przy czym w usługach nierynkowych będzie to wzrost o 77%, a w przemyśle o 64%. W 2009 roku obserwowano większą liczbę wolnych miejsc pracy w przemyśle niż w usługach nierynkowych. Różnice między obiema wielkościami będą się zacierać w trakcie całego analizowanego okresu. Zgodnie z prognozą, w 2050 roku będzie 251 wolnych miejsc pracy w usługach nierynkowych i 248 nieobsadzonych miejsc pracy w przemyśle. Liczba wolnych miejsc pracy w rolnictwie będzie najmniejsza i utrzyma się na względnie stałym poziomie (średnio 4 osoby) w całym okresie analizy.

Podsumowanie prognoz popytu na pracę osób w wieku niemobilnym

W powyższym rozdziale dokonano porównania tego, jak w przyszłości województwa lubelskiego będzie się kształtować popyt na pracę osób w wieku niemobilnym w poszczególnych sektorach gospodarki: rolnictwie, przemyśle, usługach rynkowych i nierynkowych. Sytuacja na rynku pracy mieszkańców województwa lubelskiego w tej grupie wiekowej jest zróżnicowana. Szacuje się, że udział popytu niezrealizowanego w łącznym popycie na pracę osób powyżej 45. roku życia w województwie lubelskim będzie nieznacznie wzrastał z roku na rok. W ostatnim roku predykcji (2050 rok) wyniesie on około 1096 nieobsadzonych stanowisk pracy, co stanowić będzie zaledwie 0,85% ogólnego popytu na pracę. Zgodnie z prognozami największa liczba wolnych miejsc pracy dla osób w wieku niemobilnym będzie dostępna w Lublinie (około 353 etatów w 2050 rok).

W województwie lubelskim popyt na pracę osób powyżej 45. roku życia będzie się systematycznie zmniejszał. Od 2010 roku prognozuje się malejącą tendencję zapotrzebowania na pracę w rolnictwie i przemyśle. Szacuje się, że do 2050 roku łączny popyt na pracę w rolnictwie nie zwiększy się w żadnym z analizowanych powiatów. Znacznemu pogorszeniu w stosunku do roku 2009 ulegnie sytuacja w powiecie zamojskim, chełmskim, krasnostawskim i Lublinie. Szacuje się, że we wszystkich tych powiatach zapotrzebowanie na pracę w rolnictwie w końcu 2050 roku będzie się kształtowało na poziomie od 0 do 30 osób. Na względnie stałym poziomie w całym analizowanym okresie utrzyma się natomiast popyt na pracę w powiecie opolskim (zmniejszenie zaledwie do 97,7% stanu sprzed prognozy). Sektor rolniczy odgrywa więc coraz mniejszą rolę na rynku pracy województwa lubelskiego. Tezę tę potwierdza niewielkie zapotrzebowanie na siłę roboczą oraz brak popytu niezrealizowanego.

Według szacunków większe zapotrzebowanie na pracę osób w wieku niemobilnym zgłaszane będzie w sekcjach związanych z przemysłem. Ich udział w ogólnym popycie na pracę wynosił w 2009 roku 30,6%, ale ulegnie zmniejszeniu do 28,8% w ostatnim roku predykcji. Przewiduje się, że w 2050 roku w województwie lubelskim łączny popyt na pracę w tym sektorze powinien osiągnąć poziom 37 149 osób (w tym popyt niezrealizowany na poziomie 248 osób), co oznacza spadek o 15,6% względem roku 2009. Prognozy zakładają jeszcze większą jego redukcję w przypadku powiatów: chełmskiego, hrubieszowskiego, janowskiego, krasnostawskiego, kraśnickiego, lubartowskiego, parczewskiego, puławskiego, Białej Podlaski, Lublina i Zamościa. Najwięcej, bo aż o 27,7% zmniejszy się popyt na pracę w przemyśle w Chełmie na przestrzeni 2009–2050. Z kolei jak podają szacunki, nieznaczną zmianę omawianej wielkości powinniśmy odnotować w przypadku powiatu radzyńskiego oraz zamojskiego (spadek odpowiednio o 1,5% oraz o 2,7% w porównaniu do roku 2009).

Według szacunków, w latach 2009–2050 niewielki spadek dotknie również popytu na pracę w usługach rynkowych województwa lubelskiego. Prognozuje się, że

w ostatnim roku badanego okresu popyt ten powinien osiągnąć poziom 42 740 osób w wieku powyżej 45 lat, co oznacza redukcję o 3,8% w stosunku do poziomu z roku 2009 (44 418 osób). Szacuje się, że sektor usług rynkowych będzie charakteryzował się rosnącym udziałem w łącznym popycie na pracę osób w wieku niemobilnym, co świadczy o jego rosnącej randze (udział ten wzrośnie z 29,3% w 2005 roku do 33,1% w 2050 roku). Prognozy podają, że popyt niezrealizowany w usługach rynkowych w 2050 roku wynosić będzie 593 osoby (w porównaniu do 246 wolnych miejsc pracy w 2009 roku). Największy spadek, jak podają prognozy, powinno się odnotować na koniec badanego okresu w powiatach chełmskim i ryckim (spadek o 21,6% w porównaniu do stanu z roku 2009). W niektórych powiatach szacuje się nieznaczny wzrost zapotrzebowania na pracę w sekcji usług nierynkowych. Są to powiaty: janowski, lubelski, łęczyński, świdnicki i Lublin.

Największy popyt na pracę osób powyżej 45. roku życia przewiduje się w usługach nierynkowych. Analiza przewidywanego popytu na pracę w tym sektorze wskazuje jednak na tendencję malejącą (w 2050 roku spadek o 11,1% względem roku 2009). Największą redukcję odnotuje się w powiecie włodawskim (redukcja o 20,2% w porównaniu do roku 2009). Udział sektora usług nierynkowych w łącznym popycie na pracę w województwie lubelskim będzie charakteryzował się niewielką tendencją malejącą. Jest to związane z redukcją popytu na pracę we wszystkich trzech omawianych sekcjach usług nierynkowych.

Warto również podkreślić, że według prognoz największe zapotrzebowanie na pracę osób powyżej 45. roku życia wystąpi w sekcjach CDE (górnictwo, przemysł, wytwarzanie w zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę). Kolejną sekcją, w której przewiduje się duży popyt na pracę osób w wieku niemobilnym jest edukacja (sekcja M) oraz sekcja G (handel hurtowy i zagraniczny, naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego). Najmniejsze zapotrzebowanie na pracę osób w wieku niemobilnym będzie generowało rolnictwo i rybactwo, a także sekcja H (hotele i restauracje). Szacuje się ponadto, że największa liczba wolnych miejsc pracy przeznaczonych dla osób w wieku 45+ będzie w handlu, usługach gastronomicznych i hotelarskich (243 etaty w ostatnim roku prognozy).

Rozdział 3

Prognoza struktury wieku populacji według odsetka osób w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym oraz mobilnym i niemobilnym

W kontekście szybko zmieniającej się sytuacji na regionalnym rynku pracy kluczowego znaczenia nabierają precyzyjne prognozy demograficzne. W niniejszym rozdziale przedstawiona zostanie prognoza stanu i struktury ludności według poszczególnych grup wiekowych. Stan ludności to wynikająca z bilansu ludności liczba osób (ogółem lub według określonych cech) zamieszkujących w danym momencie czasu określone terytorium. W raporcie uwzględniono stan na koniec każdego roku, czyli na dzień 31.12. W badaniu wyodrębnione zostały ekonomiczne grupy wieku:

- wiek przedprodukcyjny (0–17 lat) oraz wiek poprodukcyjny (powyżej 60 lat w przypadku kobiet oraz powyżej 65 lat dla mężczyzn), które łącznie tworzą grupę osób w wieku nieprodukcyjnym;

- wiek produkcyjny (mężczyźni w wieku 18–64 lata oraz kobiety w wieku 18–59 lat). Grupa ta została podzielona dodatkowo na wiek mobilny (18–44 lata) obejmujący osoby, które są zdolne do zmiany stanowiska, miejsca pracy lub ewentualnego przekwalifikowania się oraz wiek niemobilny (45–64 lata dla mężczyzn oraz 45–59 lat dla kobiet) obejmujący osoby, które nie są już chętne do zmiany miejsca pracy, doksztalcania lub przekwalifikowania się w celu zmiany stanowiska.

Prognozy liczby ludności zaprezentowane w tym rozdziale na poziomie województwa zostały sporządzone przez Główny Urząd Statystyczny³⁹ i przytoczono je tutaj jako punkt wyjścia prognoz przeprowadzonych w ramach projektu. W kolejnym etapie prognozy te zostały przedłużone do 2050 roku oraz uszczegółowione do niższego szczebla podziału terytorialnego, jakim są powiaty. Sprowadzenie prognoz do poziomu powiatów daje możliwość uzyskania znacznego stopnia szczegółowości i powoduje uzyskanie wniosków o charakterze lokalnym.

Stan oraz struktura ludności należą do głównych czynników determinujących rozwój społeczno-gospodarczy. Biorąc to pod uwagę należy stwierdzić, że konstrukcja prognoz demograficznych jest szczególnie ważna w świetle planowania długofalowej polityki społeczno-gospodarczej na rynku pracy. Jedną z funkcji pełnionych przez prognozy demograficzne jest ponadto dostarczenie informacji o możliwych niekorzystnych stanach bądź strukturach ludności w przyszłości. Ma to istotne znaczenie zwłaszcza w świetle postępującego w Polsce starzenia się społeczeństwa, którego skutki będą odczuwalne m.in. dla rynku pracy czy systemu emerytalno-rentowego.

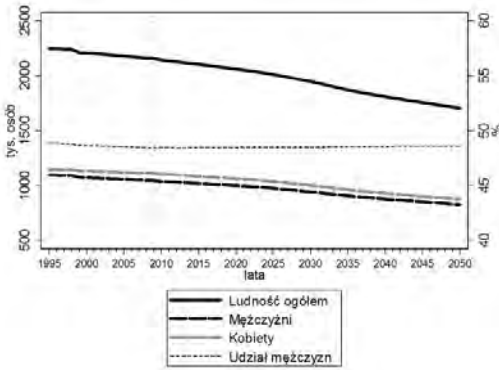
---

³⁹ GUS, www.stat.gov.pl, *Prognoza ludności na lata 2008–2035* [data dostępu: 25.10.2010].

3.1. Województwo lubelskie⁴⁰

Województwo lubelskie zamieszkuje ponad 2,1 mln osób (stan na 31.12.2009), z czego 53,4% mieszka na terenach wiejskich. Region ma charakter rolniczy, o czym świadczy wysoki odsetek terenów wiejskich – 96,1% łącznej powierzchni województwa zajmują gminy wiejskie.

Na rysunku 3.1. przedstawiono prognozy liczby ludności w województwie. Zarówno w okresie historycznym, jak i w horyzoncie prognozy liczba ludności w województwie wykazuje trend malejący. Przeciętnie tempo spadku liczby ludności w latach 1996–2050 oscyluje wokół 0,5% rocznie. Przewiduje się,

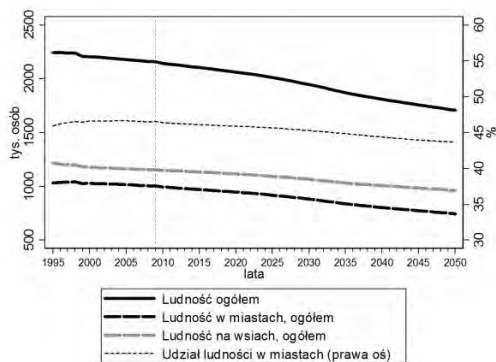
Rys. 3.1. Liczba ludności ogółem w województwie lubelskim

że w 2025 roku liczba ludności wyniesie 2 011 897 osób (93,3% stanu z 2009 roku). Większą część mieszkańców województwa stanowią kobiety. Szacuje się, że w okresie prognozy stosunek liczby kobiet do mężczyzn pozostawać będzie stabilny i nie ulegnie większym zmianom. Zgodnie z prognozami kolejne lata pogłębią ubytek liczby kobiet w województwie. Ich liczba zmniejszy się z 1 112 598 osób w 2009 roku do 1 036 646 w 2025 roku oraz 877 677 w 2050 roku. Dla porównania, w tym samym okresie liczba mężczyzn zmniejszy się o 20,5% i na koniec 2050 roku wyniesie 829 981 osób.

Zgodnie z prognozą, liczba ludności mieszkającej w miastach będzie zmniejszać się w znacznie szybszym tempie niż liczba ludności na wsiach. W 2009 roku obszary miejskie zamieszkiwało 1 003 920 osób, co stanowiło 46,6% liczby ludności ogółem. Szacuje się, że dysproporcje pomiędzy liczbą ludności mieszkającej w miastach i na wsiach będą się pogłębiać w horyzoncie prognozy (zob. rysunek 3.2., s. 132).

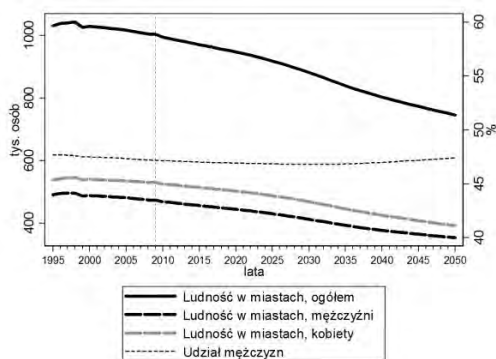
⁴⁰ Wstępną charakterystykę województwa lubelskiego przygotowano na podstawie: GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące ludności i podziału terytorialnego [data dostępu: 25.10.2010].

Prognozuje się, że w 2025 roku odsetek ludności w miastach wyniesie 45,6%,

Rys. 3.2. Liczba ludności na obszarach miejskich i wiejskich województwa lubelskiego

W miastach w całym badanym okresie obserwuje się przewagę liczebną kobiet. W 2009 roku w województwie lubelskim mieszkało 1 003 920 osób na obszarach miejskich, w tym 530 237 kobiet (co stanowi 52,8%). Udział kobiet w ogólnej liczbie

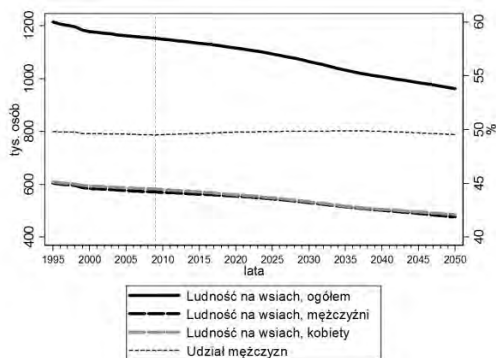

Rys. 3.3. Liczba ludności w miastach w województwie lubelskim

W 2009 roku w województwie lubelskim mieszkało 1 003 920 osób na obszarach miejskich, w tym 530 237 kobiet (co stanowi 52,8%). Udział kobiet w ogólnej liczbie ludności w miastach będzie wzrastać do 2034 roku i wyniesie wówczas 53,2%. Po tym okresie przewiduje się nieznaczny wzrost odsetka mężczyzn (do 47,4% w 2050 roku). Kolejne lata przyniosą redukcję zarówno liczby mężczyzn, jak i kobiet. Przeciętna dynamika zmian wielkości populacji w miastach szacowana jest na $-0,7\%$ rocznie w latach 2010–2050. Zgodnie z prognozą w 2025 roku liczba kobiet w miastach ukształtuje się na poziomie 487 965 osób, co stanowić będzie spadek o 8% względem 2009 roku. W przypadku mężczyzn przewiduje się spadek o $-9,2\%$ w tym samym okresie, czyli liczba mężczyzn w 2025 roku wyniesie 430 328 osób. Ostatecznie w ostatnim roku prognozy populację na obszarach miejskich stanowić będzie 392 149 kobiet i 353 461 mężczyzn.

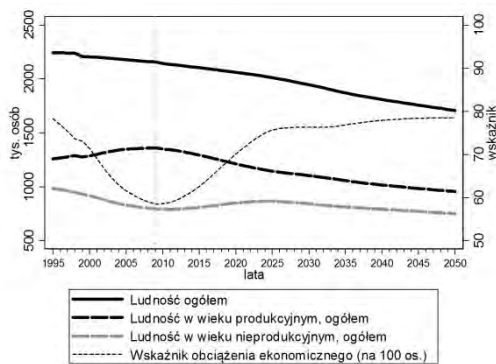
Analizując rozkład płci (zob. rysunek 3.4., s. 133), na obszarach wiejskich widać tendencję odwrotną niż w miastach. W całym badanym okresie udział kobiet i mężczyzn w ogólnej liczbie ludności jest stabilny, nie ma liczebnej przewagi żadnej płci. W latach 1995–2009 zanotowano spadek o $-5,6\%$ liczby mężczyzn oraz o $-4,4\%$ liczby kobiet.

Zgodnie z predykcjami kolejne 40 lat prognozy przyniesie systematyczny spadek wielkości populacji zamieszkującej obszary wiejskie. W 2025 roku prognozowana liczba

Rys. 3.4. Liczba ludności na wsiach w województwie lubelskim

Na rysunku 3.5. przedstawiono predykcje dotyczące liczby ludności w podziale na osoby w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym. W całym analizowanym okresie przeważającą część ludności ogółem stanowiły osoby w wieku produkcyjnym. Do

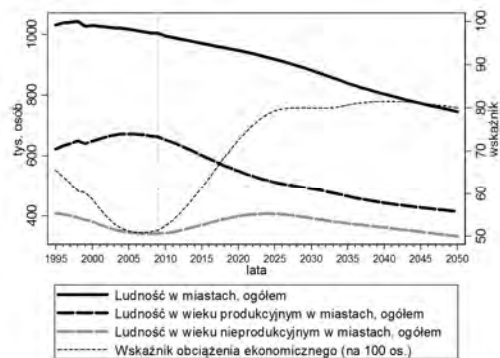
Rys. 3.5. Liczba ludności według grup wieku w województwie lubelskim

Zgodnie z predykcjami w okresie prognozy wskaźnik obciążenia ekonomicznego będzie systematycznie wzrastać. Szacuje się, że w 2025 roku osiągnie on poziom 76, a w 2050 roku 79 osób. Dodatkowo, w całym okresie prognozy liczba ludności w wieku od 18 do 59/64 lat (59 dla kobiet i 64 dla mężczyzn) będzie wykazywać trend malejący. Liczba ludności w wieku przed- i poprodukcyjnym będzie cechować się większą stabilnością i zgodnie z predykcjami, w 2050 roku wyniesie 751 072 osoby (94,4% stanu z 2009 roku).

ludności wyniesie 1 093 604 osoby, z czego 49,8% stanowić będą mężczyźni (544 923 osób). W latach 2009–2025 przewiduje się zmniejszenie liczby mężczyzn o –4,6% oraz liczby kobiet o –5,8%. W 2050 gminy wiejskie województwa lubelskiego będzie zamieszkiwać zgodnie z prognozą 476 521 mężczyzn oraz 485 528 kobiet. Rozpatrując liczbę ludności łącznie, szacuje się, że w ostatnim roku prognozy populacji będzie ona stanowić 83,4% stanu z 2009 roku.

W okresie prognozy szacuje się, że ulegnie on jednak zmianie. Odwrotny trend obserwować można w przypadku ludności w wieku nieprodukcyjnym – po ciągłym spadku w okresie historycznym, w 2009 roku liczebność tej grupy wyniosła 796 041 osoby. W tym czasie wskaźnik obciążenia ekonomicznego ukształtował się na poziomie 58 co oznacza, że na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 58 osób w wieku nieprodukcyjnym.

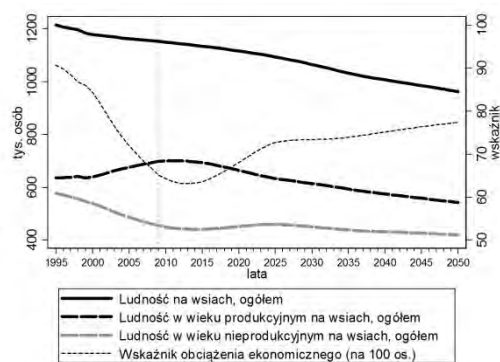
Ogólna liczba ludności w miastach na terenie województwa lubelskiego cechuje się tendencją spadkową o przeciętnych rocznych ubytkach rzędu $-0,6\%$ w całym analizowanym okresie. W przedziale czasowym objętym predykcją przewiduje się zmniejszenie liczby ludności o $25,7\%$ (z 994 364 osób do 745 610 osób).

Rys. 3.6. Liczba ludności według grup wieku na obszarach miejskich w województwie lubelskim

Spośród dwóch kategorii wiekowych przedstawionych na rysunku 3.6., na przestrzeni wszystkich analizowanych lat licznieszą grupę stanowi ludność w wieku produkcyjnym. Szacuje się jednak, iż dysproporcje te w horyzoncie 40 lat prognozy będą coraz mniejsze. Wyraźnie przedstawia to wskaźnik obciążenia ekonomicznego, dla którego najniższe wartości zarejestrowano w latach 2005–2009 (na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 51 osób w wieku nieprodukcyjnym). Zgodnie z prognozą, w kolejnych latach omawiany wskaźnik ulegnie znacznemu zwiększeniu (do 79 osób w 2025 roku), po czym ustabilizuje się na zbliżonym poziomie do końca prognozy (80 osób w 2050 roku).

Na obszarach wiejskich w województwie lubelskim tendencja zmian wskaźnika obciążenia ekonomicznego kształtuje się podobnie jak na obszarach miejskich. Podczas pierwszych lat historycznych jego wartość była jednak zdecydowanie większa niż w miastach (w 1995 roku 91 osób w wieku nieprodukcyjnym przypadało na 100 osób w wieku produkcyjnym, czyli o 25 więcej).

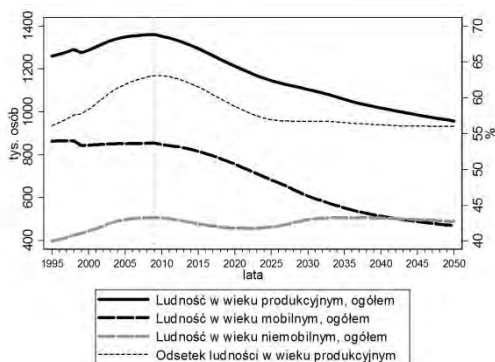

Rys. 3.7. Liczba ludności według grup wieku na obszarach wiejskich w województwie lubelskim

Różnica ta zostanie zmniejszona w okresie prognozy, bowiem w 2050 roku obciążenie ekonomiczne na obszarach wiejskich wyniesie 77 osób (w porównaniu do 80 na obszarach miejskich). Łączna liczba ludności na obszarach wiejskich w województwie lubelskim zmniejszy się o $20,8\%$ w analizowanym okresie. Szacuje się, że w 2025 roku na obszarach wiejskich w województwie będą mieszkać 1 093 604 osoby (119% liczby ludności miejskiej), a do 2050 roku stan ten ulegnie redukcji do 962 049 osób (129% ludności miejskiej). Liczba ludności w wieku produkcyjnym na przestrzeni wszystkich analizowanych lat przekracza liczbę ludności

w wieku nieprodukcyjnym. W 1995 roku różnica była niewielka (o 59 307 osób więcej osób w wieku produkcyjnym), jednak szacuje się, iż dysproporcja w 2012 roku wzrośnie do 257 692 osób. Zgodnie z predykcjami, korzystne tendencje nie zostaną utrzymane, dysproporcje będą ulegać stopniowemu zmniejszeniu (do 122 698 osób w 2050 roku).

Rysunek 3.8. prezentuje predykcje liczby ludności w wieku produkcyjnym w województwie lubelskim. Widać na nim wyraźny wzrost liczby ludności w tej grupie wiekowej do roku 2009, kiedy to wyniosła 1 361 161 osób. W całym okresie prognozy

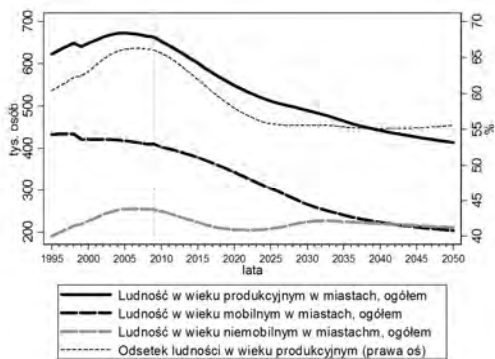

Rys. 3.8. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w województwie lubelskim

szacuje się, że liczba ludności w wieku produkcyjnym będzie wykazywać trend malejący. Szacuje się, że w 2025 roku liczebność tej grupy wynosić będzie 1 145 342 osoby, a w 2050 roku już tylko 956 586 osób. W okresie historycznym obserwowano znaczną przewagę liczby ludności w wieku 18–44 (854 785 osób) nad grupą osób w wieku niemobilnym (506 376 osoby). Szacuje się, że relacje między obiema kategoriami będą ulegać zmianie. W kolejnych latach liczba osób w wieku mobilnym i niemobilnym będzie wyrównywać się aż do roku 2042, w którym liczebność obu tych grup wyniesie odpowiednio 502 001 oraz 502 221 osób. Analizując odsetek osób w wieku produkcyjnym (od 18 do 59/64 lata) zauważyć można niekorzystne tendencje demograficzne. Do 2009 roku udział tej grupy w łącznej liczbie ludności wykazywał trend rosnący (63,1% w 2009). Prognozy wskazują, że od 2010 roku nastąpi odwrócenie trendu. Do 2025 roku udział ludności w wieku produkcyjnym zmniejszy się o 6,2 p.p. W latach 2026–2050 gwałtowny trend spadkowy zostanie wyhamowany i odsetek ten będzie oscylował wokół 53,4% ogółu ludności województwa.

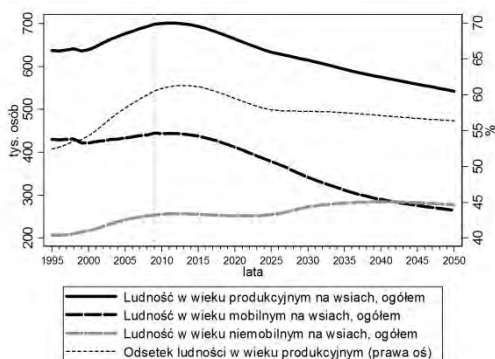
Na rysunku 3.9. (patrz s. 136) widnieje prognoza liczby ludności w wieku produkcyjnym w miastach województwa lubelskiego. Przewiduje się, że liczba ludności w wieku od 18 do 59/64 lat w całym okresie prognozy będzie maleć, przy czym trend ten został zapoczątkowany już w 2006 roku. Zgodnie z prognozą, w 2025 roku liczba osób w wieku produkcyjnym na obszarach miejskich wyniesie 662 867 osób. Stanowi to spadek o 22,8% w stosunku do 2009 roku. Szacuje się, że do końca prognozy liczebność populacji osób w wieku aktywności zawodowej zostanie zredukowana do 414 213 osób (w tym 223 166 mężczyzn). Analizując odsetek liczby ludności w wieku produkcyjnym, po wzroście do 2007 roku (z 60,4% w 1995 roku do 66,3%), kolejne lata przyniosą jego systematyczny spadek do 2027 roku. Szacuje się, że w ostatnich 20 latach prognozy około 55,3% ludności w miastach będą stanowić osoby w wieku produkcyjnym.

Rys. 3.9. Liczba ludności w wieku produkcyjnym na obszarach miejskich w województwie lubelskim

Prognoza liczby ludności w wieku produkcyjnym na obszarach wiejskich województwa lubelskiego została przedstawiona na rysunku 3.10. Szacuje się, że spadek liczby osób w wieku produkcyjnym rozpocznie się kilka lat później niż na obszarach miejskich.

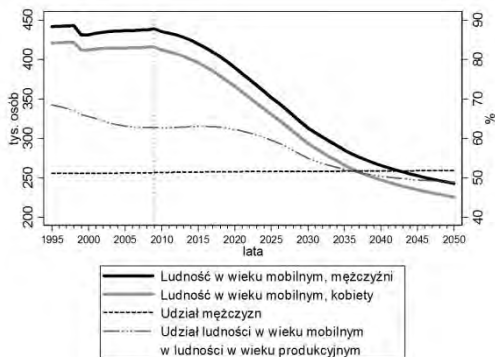
Rys. 3.10. Liczba ludności w wieku produkcyjnym na obszarach wiejskich w województwie lubelskim

szającą liczbę ludności w wieku niemobilnym, będzie się zmniejszać w całym analizowanym okresie. Po 2042 roku nastąpi odwrócenie tej relacji, w ostatnim roku prognozy na 100 osób w wieku mobilnym przypadac będzie 105 osób w wieku niemobilnym. W 2050 roku liczba osób w wieku niemobilnym wzrośnie o 8,3% w stosunku do pierwszego roku prognozy. W tym samym okresie liczba ludności w wieku 18–44 ulegnie redukcji o ponad 40%. Odsetek ludności w wieku produkcyjnym ustabilizuje się po 2025 roku na poziomie 57,2% (o niecałe 2 p.p. więcej niż na obszarach miejskich w tym samym okresie).

Malejący trend dotyczyć będzie również liczby ludności w wieku mobilnym. Przewaga liczby ludności w wieku 18–44 lata nad grupą osób w wieku niemobilnym (w 2009 roku 62 osoby w wieku niemobilnym przypadają na 100 osób w wieku mobilnym) będzie się zmniejszać w kolejnych latach, aż do 2043 roku, w którym nastąpi odwrócenie relacji. W ostatnich latach prognozy liczba osób w wieku mobilnym i niemobilnym zostanie wyrównana (odpowiednio 203 537 oraz 210 677 osób w 2050 roku).

Zgodnie z predykcjami dopiero w 2013 roku wystąpi spadek liczby osób w wieku od 18 do 59/64 lat (spadek o 0,3% w stosunku do roku poprzedniego). W 2025 roku liczba mieszkańców gmin wiejskich będących w wieku aktywności zawodowej wyniesie 633 286 osób (zmniejszenie o 9,3% w porównaniu z 2009 roku), a w ostatnim roku prognozy ukształtuje się na poziomie 542 374 osób. Będzie to stanowiło 77,7% stanu z 2009 roku. Prognozuje się, że liczba mieszkańców wsi w wieku 18–44 lat, znacznie przewyż-

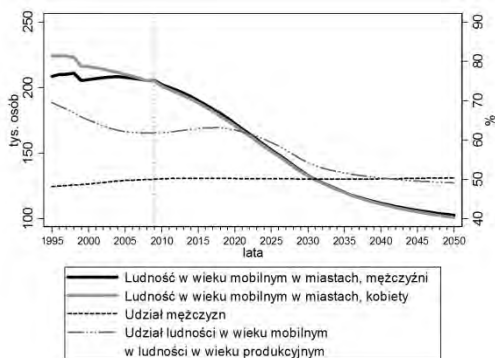
Zmiany struktury demograficznej z uwzględnieniem odsetka ludności w wieku mobilnym przedstawione zostały na rysunku 3.11. Zgodnie z przewidywaniami w całym okresie 2010–2050 liczebność tej grupy będzie ulegać stopniowemu zmniejszeniu (z 854 785 osób w 2009 roku do 468 682 osób w 2050 roku), co łącznie stanowi spadek o 45%. Szacuje się, że największy spadek wystąpi w 2028 roku, powodując zmniejszenie liczby ludności w wieku mobilnym o 8420 mężczyzn i 8090 kobiet w porównaniu do roku poprzedniego. Po- cząwszy od 2020 roku grupa ta będzie również sukcesywnie zmniejszać swój udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Do tego czasu odsetek ten utrzyma się na względnie stabilnym poziomie oscylując wokół 62,8%

Rys. 3.11. Liczba ludności w wieku mobilnym w podziale na płeć w województwie lubelskim

(w latach 2010–2020). W 2050 roku 49% osób w wieku produkcyjnym będą stanowić osoby mobilne. Szacuje się, że udział mężczyzn w omawianej grupie wiekowej wzrośnie z 51,3% w 2009 roku do 51,8% w ostatnim roku prognozy. Tym samym można mówić o zachowaniu stabilności struktury ludności według płci w grupie wiekowej 18–44 lata.

Na rysunku 3.12. pokazano prognozę liczby ludności w wieku mobilnym, zamieszkującej tereny miejskie w województwie lubelskim z uwzględnieniem podziału na płeć. Obserwowana w okresie historycznym przewaga liczby kobiet nad liczbą

Rys. 3.12. Liczba ludności w wieku mobilnym w podziale na płeć na obszarach miejskich w województwie lubelskim

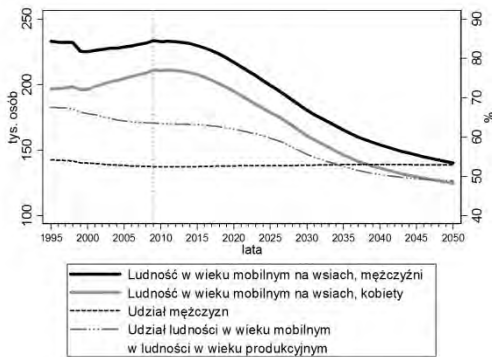
liczby mężczyzn w omawianej grupie wiekowej stopniowo się zmniejszała, dążąc do wyrównania w 2008 roku. W tym okresie liczba kobiet w wieku 18–44 lata wyniosła 205 335 osób, a liczba mężczyzn 205 332 osoby. Od tego momentu powinno się obserwować nieznaczne odchylenia od różnicy między obiema wielkościami (przewaga liczby mężczyzn średnio na poziomie 50,2%, zwiększająca się w ostatnich latach prognozy). Szacuje się, że mieszkańcami województwa lubelskiego w 2050 roku na obszarach miejskich powinny być 100 953 kobiety i 102 584 mężczyzn. Oznacza to, że łączna liczebność wyżej wymienionych grup ludności ma zmniejszyć się aż do 50% względem

roku 2009 (spadek z 410 277 osób do 203 537 osób). Tak dużemu spadkowi ma towarzyszyć malejąca od 2019 roku udział ludności w wieku mobilnym w ludności w wieku produkcyjnym. Według prognoz, w 2050 roku 49,1% ludności w wieku produkcyjnym mają stanowić osoby w wieku mobilnym mieszkające na terenach miejskich.

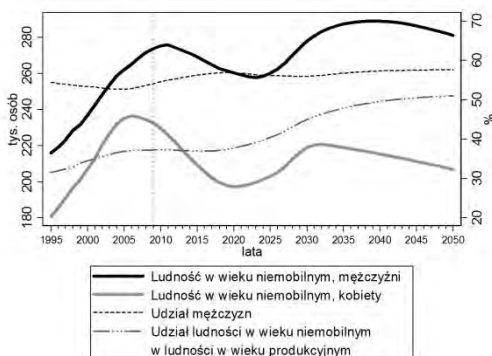
Liczebność ludności mieszkającej na terenach wiejskich w województwie lubelskim wykazuje większe zróżnicowanie w całym okresie analizy. Już w okresie bazującym na danych historycznych obserwowano znaczną przewagę liczby mężczyzn w wieku mobilnym nad liczbą

kobiet w tej samej grupie wiekowej, wynoszącą w 2009 roku 52,5%. Od tego momentu prognozuje się dalsze pogłębienie tej przewagi o 0,4 p.p. w roku 2050 (52,9%). Szacuje się, że w 2050 roku na terenach wiejskich w województwie lubelskim będzie mieszkać 124 794 kobiet i 140 351 mężczyzn. Oznacza to spadek odpowiednio do 59% i 60% względem poziomu z 2009 roku. Udział ludności w wieku mobilnym w ludności w wieku produkcyjnym będzie wykazywać malejącą tendencję w całym okresie analiz. Według prognoz, w 2050 roku 48,9% ludności w wieku produkcyjnym w województwie lubelskim, mieszkającej na terenach wiejskich będą stanowić osoby w wieku 18–44 lata.

Analizując rysunek 3.14., można zauważyć znaczne wahania liczby kobiet i mężczyzn w wieku niemobilnym, połączone ze zwiększaniem ich udziału w ludności produkcyjnej. Szacuje się, że trend malejący – zapoczątkowany w 2006 roku w przypadku kobiet oraz w 2012 roku w odniesieniu do mężczyzn – zostanie przerwany tendencją wzrostową w latach 2024–2040 dla mężczyzn (2021–2032 dla kobiet). W 2025 roku województwo lubelskie będzie zamieszkiwać 260 159 mężczyzn w wieku 45–64 lata oraz 202 978 kobiet w wieku 45–59 lat. W całym okresie prognozy odsetek mężczyzn w tej grupie ludności będzie się wahać w granicach od 54,1% (2009 rok) do 57,6% (2050 rok). Mimo spadku liczby kobiet i mężczyzn, udział ludności w wieku niemobilnym w ludności

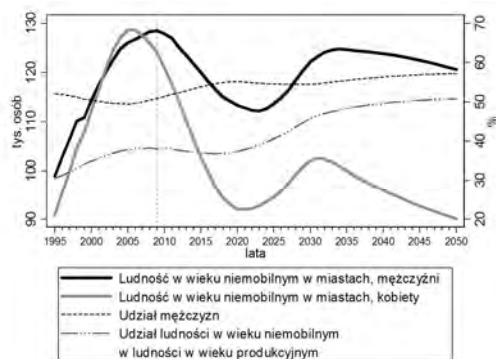
Rys. 3.13. Liczba ludności w wieku mobilnym w podziale na płeć na obszarach wiejskich w województwie lubelskim

Rys. 3.14. Liczba ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć w województwie lubelskim

w wieku produkcyjnym będzie wzrastać średnio o 0,43 p.p. rocznie począwszy od 2025 roku. Świadczy to o negatywnej zmianie w strukturze wieku ludności produkcyjnej. Zgodnie z prognozą, do 2050 roku liczba mężczyzn w wieku niemobilnym wzrośnie do 281 092 osób (102,7% w porównaniu do 2009 roku), a liczba kobiet ulegnie redukcji do 206 813 (88,9% w porównaniu do 2009).

Na terenie województwa lubelskiego w obszarach miejskich liczba kobiet i mężczyzn w wieku niemobilnym początkowo utrzymywała się na zbliżonym poziomie. Mężczyźni stanowili w 1995 roku 52,1% całkowitej liczby osób w wieku niemobilnym.

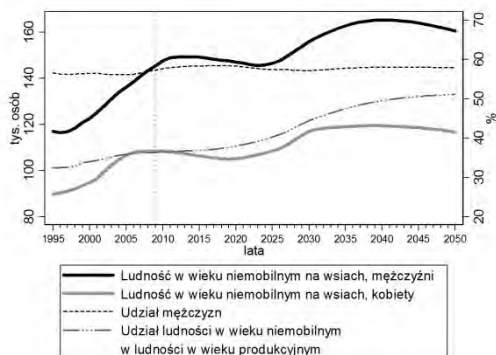
Rys. 3.15. Liczba ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć na obszarach miejskich w województwie lubelskim

5,7% (z 127 844 do 120 582). Rozpatrując udział ludności w wieku niemobilnym w ludności w wieku produkcyjnym zauważyć można coraz większy wpływ omawianej kategorii wiekowej. W roku 1995 relacja wynosiła jedynie 30,5%, jednak w ciągu pierwszych 14 lat historycznych udział wzrósł do 38,1%. Wyniki prognoz wskazują na spadek tego udziału do 36,8% w 2017 roku. Od 2018 roku powróci trend wzrostowy, który będzie kontynuowany do końca predykcji (50,9% w 2050 roku).

Na terenie obszarów wiejskich województwa lubelskiego ludność w wieku niemobilnym będzie stanowić coraz większą część całkowitej ludności w wieku produkcyjnym (zob. rysunek 3.16.). W okresie historycznym doszło do przyrostu o 4 p.p. (z 32,5% w 1995 roku do 36,3% w 2009 roku).

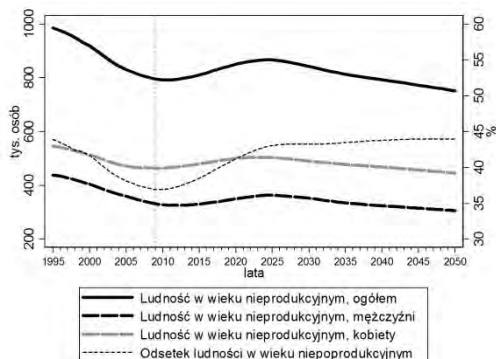
nym. Kobiet w omawianej kategorii wiekowej było więcej jedynie w latach 2003–2007. Szacuje się, że udział mężczyzn w perspektywie 40 lat prognozy będzie stale wzrastał (54,6% w 2025 roku oraz 57,2% w 2050 roku). Zjawisko to determinowane jest przede wszystkim przez zmniejszającą się liczebność kobiet – zestawiając ze sobą pierwszy rok prognozy z ostatnim, szacowany ubytek liczby kobiet wyniesie 25,5% (z 120 948 do 90 094), a w przypadku mężczyzn w analogicznym okresie redukcja sięgnie jedynie

Zakłada się, iż początkowe lata prognozowane nie przyniosą większych zmian w tym zakresie i dopiero od roku 2017 relacja procentowa będzie ulegać większej aprecjacji. Potrwą to do roku 2040 (49,5%), po czym dynamika zmian ulegnie spowolnieniu

Rys. 3.16. Liczba ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć na obszarach wiejskich w województwie lubelskim

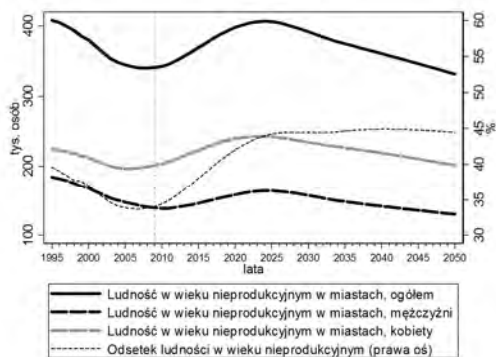
Wśród osób w wieku nieprodukcyjnym zdecydowanie dominują kobiety. Stanowią one 58,3% ludności w tej grupie (w 2009 roku). Różnice między liczbą nieprodukcyjnych kobiet i mężczyzn wzrosną w latach objętych prognozą o 1 p.p. W 2050 roku liczba kobiet do 18 roku życia oraz powyżej 60 lat wyniesie 445 199, zaś liczba mężczyzn w wieku nieprodukcyjnym osiągnie poziom 305 954. W porównaniu do 2025 roku będzie to odpowiednio 88,4% oraz 84,2%. Szacuje się, że liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym będzie wzrastać do 2025 roku, osiągając poziom 866 555 osób. Dynamika wzrostu odsetka osób w omawianych grupach wiekowych do ludności

Rys. 3.17. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w podziale na płeć w województwie lubelskim

Zgodnie z przewidywaniami tendencja ta powinna ulec odwróceniu. Do 2050 roku udział ten wzrośnie do 44% populacji województwa. W roku 2050 województwo lubelskie powinny zamieszkiwać łącznie 751 072 osoby w wieku przed- i poprodukcyjnym.

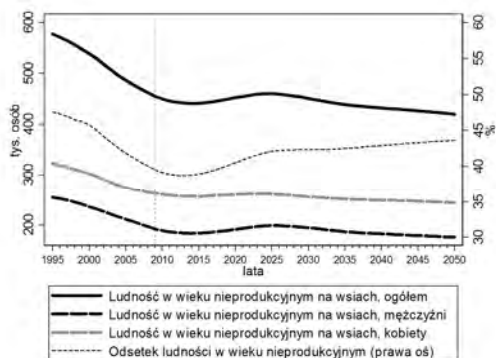
Obszary miejskie na terenie województwa lubelskiego charakteryzują się znacznym wzrostem odsetka ludności w wieku nieprodukcyjnym wobec ogólnej liczby ludności w początkowym horyzoncie prognozy. Szacuje się, iż do roku 2027 omawiany

Rys. 3.18. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w podziale na płeć na obszarach miejskich w województwie lubelskim

również nastąpi kolejna zmiana kierunku trendu, który będzie trwał już do końca prognozy (spadek do 331 396 osób w 2050 roku). Rozpatrując ogólną liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym w miastach pod względem płci można stwierdzić, że kobiety w całym badanym przedziale czasowym osiągają większą liczebność. Przewiduje się, że pod koniec okresu prognozowanego kobiety będą stanowić ponad 40%.

Trochę inaczej przedstawia się sytuacja odsetku ludności w wieku nieprodukcyjnym na obszarach wiejskich województwa lubelskiego niż na opisanych powyżej obszarach miejskich. Mianowicie maksymalne wartości odsetka przypadają na lata historyczne

Rys. 3.19. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w podziale na płeć na obszarach wiejskich w województwie lubelskim

(47,5–44% w latach 1995–2002), po czym przewiduje się, że trwający do roku 2012 trend spadkowy ulegnie odwróceniu. W odróżnieniu od terenów miejskich, będzie miał on jednak mniejsze nasilenie i nie przekroczy poziomów ustanowionych na początku okresu historycznego (jedynie wzrośnie do 43,6% w 2050 roku). Analogicznie do obszarów miejskich kształtuje się struktura płci, bowiem na przestrzeni wszystkich analizowanych lat liczba kobiet przekracza liczbę mężczyzn (przeciętnie o 66 807 osób).

Stan ludności w województwie lubelskim na koniec 2009 roku wyniósł 2 157 202 osoby. Zgodnie z prognozą, w latach 2010–2050 przeciętne tempo zmian wielkości populacji wyniesie około $-0,6\%$ rocznie. Przewiduje się, że redukcji liczby ludności będzie towarzyszyć również spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz systematyczny wzrost liczby osób w wieku powyżej 60/65 lat (60 dla kobiet i 65 dla mężczyzn). Szacuje się, że w 2050 roku województwo lubelskie będą zamieszkiwać 231 402 osoby do 18. roku życia, 956 586 osób w wieku od 18 do 59/64 lat oraz 519 670 osób powyżej 60.–65. roku życia. W porównaniu do 2009 roku będzie to spadek odpowiednio o $-45,1\%$, $-29,7\%$ oraz wzrost o $38,9\%$ w przypadku ludności w wieku poprodukcyjnym. Ten niekorzystny trend starzenia się populacji zostanie zaobserwowany zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich województwa lubelskiego, przy czym bardziej niekorzystne zmiany prognozują się w miastach. W 2025 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym mieszkających w miastach przypadać będzie 79 osób w wieku nieprodukcyjnym. W gminach wiejskich obciążenie ekonomiczne wyniesie 73 osoby. Do końca okresu prognozy wskaźnik obciążenia ekonomicznego wyniesie odpowiednio 88 i 77 w miastach i na wsiach. Zgodnie z predykcjami, w ostatnich 10 latach prognozy odwróceniu ulegną relacje między liczbą osób w wieku mobilnym i niemobilnym. Porównując liczbę osób powyżej 45. roku życia w miastach i wsiach szacuje się, że na przestrzeni lat 1995–2050 grupa ta powiększy swą liczebność o 11% w przypadku obszarów miejskich oraz o 34% w przypadku gmin wiejskich (wzrost o 23% dla całego województwa). Oznacza to, że w latach stanowiących horyzont prognozy ludność w wieku niemobilnym stanowić będzie 51% populacji osób w wieku aktywności zawodowej. Zgodnie z prognozą będzie to wzrost o $19,5$ p.p. w porównaniu do pierwszego roku poddanego analizie.

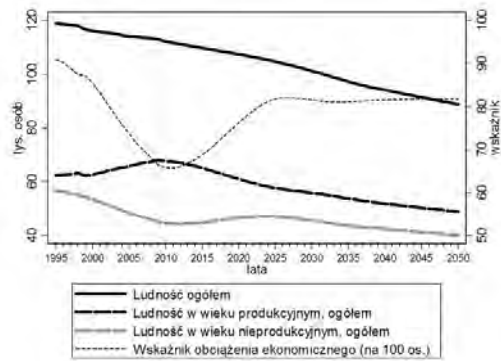
3.2. Powiat bialski⁴¹

Powiat bialski jest największym terytorialnie powiatem województwa. Pod względem ludności powiat ten zajmuje czwarte miejsce w województwie. Liczba mieszkańców wspomnianej jednostki terytorialnej w 2009 roku wyniosła 112 846 osób. Na terenie powiatu znajdują się dwa miasta (Terespol i Międzyrzecz Podlaski), w których mieszka 22 981 osób. W pozostałych 17 gminach wiejskich, stanowiących $98,9\%$ łącznej powierzchni powiatu, mieszka $79,6\%$ wszystkich mieszkańców. Gęstość zaludnienia na obszarach miejskich powiatu wynosi 741 osób na km^2 , zaś na terenach wiejskich – 33 osoby na km^2 .

---

⁴¹ Wstępną charakterystykę powiatu bialskiego przygotowano na podstawie: GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące ludności i podziału terytorialnego [data dostępu: 25.10.2010].

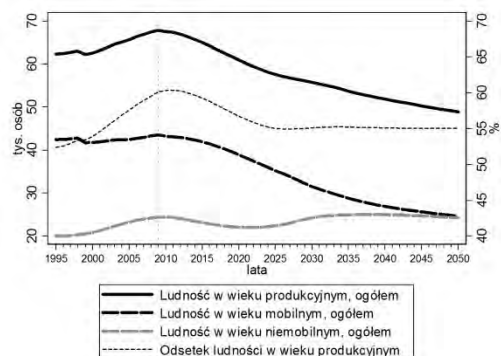
Liczba ludności w powiecie białskim w całym analizowanym okresie wykazywała tendencję malejącą. W roku 2009 wspomnianą jednostkę terytorialną zamieszkiwało 112 846 osób (w tym 55 568 mężczyzn). Przewiduje się, że do 2050 roku liczba mieszkańców powiatu zmniejszy się o ponad 21% w stosunku do 2009 roku i będzie wynosić 88 729 osób. Zgodnie z prognozą w latach 2010–2050 liczba ludności w wieku produkcyjnym będzie systematycznie maleć, w przeciętnym tempie $-0,8\%$ rocznie. Analizując obciążenie ekonomiczne ludności w wieku produkcyjnym, na każde 100 osób w wieku od 18 do 59/64 lat w 2009 roku przypadało 37 osób w wieku przedprodukcyjnym oraz 30 osób w wieku poprodukcyjnym. Tendencje te ulegną

Rys. 3.20. Liczba ludności według grup wieku w powiecie białskim

odwróceniu w kolejnych latach. W 2025 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadać będzie 39 osób w wieku przedprodukcyjnym i 43 w wieku poprodukcyjnym. W ostatnim roku prognozy wskaźnik obciążenia ekonomicznego wzrośnie do 82 (z czego aż 53 osoby będą stanowić ludzie starsi).

Proces starzenia się ludności w powiecie białskim obserwować można na podstawie malejącej liczby osób w wieku produkcyjnym. Prognozuje się, że w latach 2009–2050 populacja osób w omawianej grupie wiekowej zostanie zmniejszona o ponad 19 000

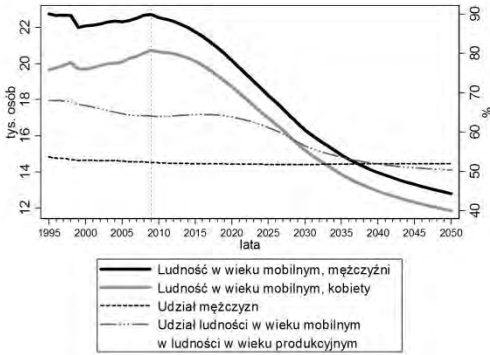
Rys. 3.21. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w powiecie białskim

osób (spadek o 28%) i wyniesie 48 836 w ostatnim roku prognozy. Szacuje się, że do 2011 roku odsetek ludności w wieku od 18 do 59/64 lat w ogólnej liczbie ludności będzie podlegać trendowi rosnącemu i wyniesie wówczas 60,37%. Od 2025 roku ustabilizuje się na poziomie około 55% populacji. Obserwuje się jednak niekorzystne tendencje, przejawiające się spadkiem liczby osób w wieku mobilnym na rzecz wzrostu populacji osób w wieku niemobilnym. Dysproporcje między liczbą ludności w wieku mobilnym i niemobilnym będą się zaciezać w kolejnych latach stanowiących horyzont prognozy. W 2009 roku obie grupy obejmowały odpowiednio 43 478 oraz 24 380 osób. Do 2050 roku liczba osób w wieku mobilnym ulegnie redukcji do 24 622 (56,6% stanu z 2009 roku), natomiast liczebność populacji osób w wieku od

45 do 59/64 lat utrzyma się na podobnym poziomie (22 366 osób w 2025 roku oraz 24 214 osób w 2050 roku).

Analizując liczbę kobiet i mężczyzn w wieku mobilnym w powiecie bialskim można zauważyć, że od 2009 roku obie grupy zmniejszają swoją liczebność. W latach 2009–2025 liczba mężczyzn w wieku mobilnym zmniejszy się o 19,8% (z 22 727 do 18 233), natomiast w przypadku kobiet będzie to spadek o 18,2% (z 20 751 do 16 971).

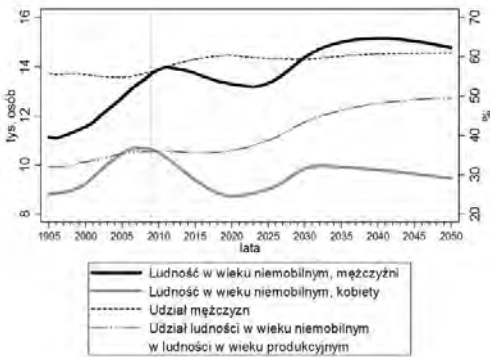

Rys. 3.22. Liczba ludności w wieku mobilnym w podziale na płeć w powiecie bialskim

W całym okresie prognozy odsetek mężczyzn pozostanie na względnie stałym poziomie około 51,9%. W okresie historycznym udział ludności w wieku od 18 do 44 lat w populacji osób w wieku produkcyjnym utrzymywał się na poziomie od 68% w 1995 roku do 64,1% w 2009 roku. Szacuje się, że począwszy od 2017 roku omawiana grupa będzie stopniowo zmniejszać swój udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Najsilniejsza dynamika spadku

będzie mieć miejsce do 2040 roku, gdy średnioroczne tempo spadku wyniesie $-0,55$ p.p. Szacuje się, że w ostatnim roku prognozy w powiecie bialskim będzie mieszkać 12 788 mężczyzn i 11 834 kobiety w wieku mobilnym.

Rysunek 3.23. przedstawia zmiany struktury demograficznej z uwzględnieniem odsetka osób w wieku niemobilnym. W grupie tej zdecydowaną przewagę liczebną mają mężczyźni. Przewiduje się, że do 2011 roku ich liczba wzrośnie do 13 983, stanowiąc 57,6% ludności w wieku niemobilnym. Szacuje się, że rozbieżność ta ulegnie zwiększeniu w ostatnich latach stanowiących horyzont prognozy. Współczynnik maskulinizacji populacji w wieku niemobilnym ukształtuje się w 2050 roku na poziomie 1,56 w porównaniu do 1,23 w 2009 roku. Oznacza to, że na 100 kobiet w wieku 45–59 lat przypadać będzie 156 mężczyzn w wieku 45–64 lata. Analizując odsetek ludności w wieku niemobilnym przewiduje się, że grupa ta będzie zwiększać swój udział w ludności w wieku produkcyjnym. Świadczy to o niekorzystnych tendencjach zmiany struktury demograficznej. W 2009 roku 35,9% osób w wieku produkcyjnym stanowiły osoby

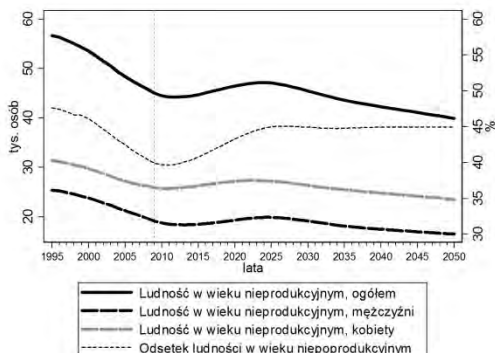

Rys. 3.23. Liczba ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć w powiecie bialskim

W 2009 roku 35,9% osób w wieku produkcyjnym stanowiły osoby

niemobilne, natomiast zgodnie z predykcjami w 2050 roku co druga osoba w tej grupie ludności będzie w wieku od 45 do 59/64 lat.

Zgodnie z przewidywaniami liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w powiecie bialskim będzie cechować się trendem rosnącym w latach 2013–2024. Ukształtuje się wówczas na poziomie 47 138 osób, z czego 42% będą stanowić mężczyźni. Szacuje się,

Rys. 3.24. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w podziale na płeć w powiecie bialskim

czyzn oraz 23 438 kobiet w wieku nieprodukcyjnym, łącznie stanowiąc 45% ludności ogółem.

Szacuje się, że problem starzenia się ludności w powiecie bialskim będzie występował w nieznacznie mniejszym natężeniu w porównaniu z całym województwem. W 2009 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 66 osób w wieku nieprodukcyjnym. Stanowi to 8 osób więcej niż obciążenie w województwie lubelskim w tym samym okresie. Prognozuje się jednak, że do końca 2050 roku w omawianym powiecie wskaźnik ten wzrośnie o 16 (do 82 osób), a w przypadku województwa będzie to 20 osób w wieku nieprodukcyjnym więcej przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym. W odróżnieniu od innych powiatów, we wspomnianej jednostce terytorialnej do 2050 roku zostanie utrzymana przewaga liczebna osób w wieku mobilnym nad osobami w wieku niemobilnym (druga z wymienionych grup stanowić będzie 49,6% osób w wieku produkcyjnym).

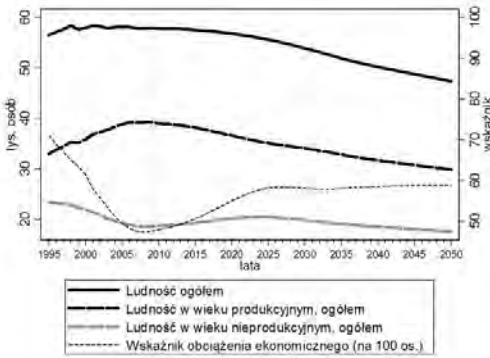
3.3. Powiat miasta Biała Podlaska⁴²

Powiat grodzki Biała Podlaska zajmuje powierzchnię 49 km², co stanowi jedynie 0,2% łącznej powierzchni województwa lubelskiego. W 2009 roku miasto było zamieszkiwane przez 57 876 osób. Gęstość zaludnienia wyniosła w tym okresie

⁴² Wstępną charakterystykę powiatu miasta Biała Podlaska przygotowano na podstawie: GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące ludności i podziału terytorialnego [data dostępu: 25.10.2010].

1181 osób na każdy km². Było to najmniejsze zagęszczenie spośród wszystkich czterech miast powiatowych znajdujących się na obszarze województwa.

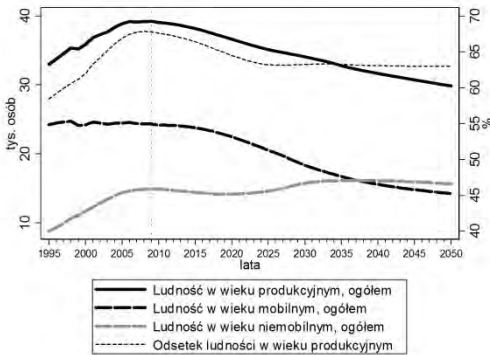
Liczba mieszkańców Białej Podlaskiej zwiększyła się na przestrzeni 1995–2009 o 1423 osoby. Zgodnie z prognozą przedstawioną na rysunku 3.25. od 2010 roku stan liczbowy populacji będzie cechować się tendencją malejącą. Do 2025 roku średnioroczne

Rys. 3.25. Liczba ludności według grup wieku w Białej Podlaskiej

tempo spadku wyniesie około $-0,25\%$, natomiast w latach 2025–2050 wyniesie ono już $-0,64\%$ rocznie. W ostatnim roku predykcji prognozowana liczba ludności zamieszkująca Białą Podlaską wyniesie 47 384 osoby (81,9% stanu z 2009 roku). Omawiany powiat cechuje się jednym z niższych wskaźników obciążenia ekonomicznego w województwie. Prognozuje się, że w 2025 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadają 58 osób w wieku nieprodukcyjnym i wskaźnik ten utrzyma się na podobnym poziomie w całym horyzoncie prognozy. Rozpatrując ludność w wieku nieprodukcyjnym, szacuje się, że jej liczebność utrzyma się na zbliżonym poziomie, przy czym będzie to zdeterminowane ograniczeniem o połowę populacji osób w wieku przedprodukcyjnym oraz zwiększeniem o 60% liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (w latach 2010–2050).

Analizując rysunek 3.26. można zauważyć, że do roku 2006 liczba osób w wieku produkcyjnym cechowała się wyraźnym trendem rosnącym. Przeciętna roczna dynamika wzrostu wynosiła wówczas $1,6\%$ rocznie. Do 2009 roku obserwuje się względną

Rys. 3.26. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w Białej Podlaskiej

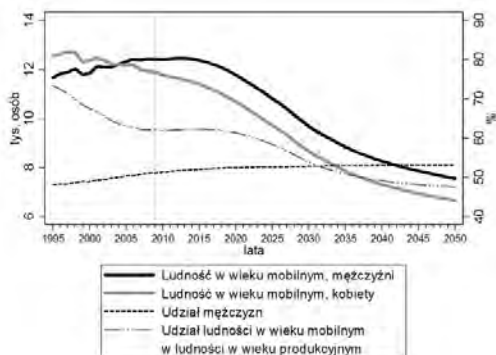
stabilizację i wzrost do poziomu 39 229 osób. Zgodnie z przedstawioną prognozą, do 2025 roku liczba ludności w wieku produkcyjnym będzie zmniejszać się przeciętnie w tempie $-0,69\%$ rocznie. W 2025 stan ten ukształtuje się na poziomie 35 126 osób, co będzie stanowić 63,2% ludności ogółem, natomiast w 2050 roku będzie to 29 857 osób (63% ludności ogółem). Niekorzystne tendencje można zaobserwować w trendach kształtujących liczbę osób w wieku mobilnym

W ostatnim roku predykcji prognozowana liczba ludności zamieszkująca Białą Podlaską wyniesie 47 384 osoby (81,9% stanu z 2009 roku). Omawiany powiat cechuje się jednym z niższych wskaźników obciążenia ekonomicznego w województwie. Prognozuje się, że w 2025 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadają 58 osób w wieku nieprodukcyjnym i wskaźnik ten utrzyma się na podobnym poziomie w całym horyzoncie prognozy. Rozpatrując ludność w wieku nieprodukcyjnym, szacuje się, że jej liczebność utrzyma się na zbliżonym poziomie, przy czym będzie to zdeterminowane ograniczeniem o połowę populacji osób w wieku przedprodukcyjnym oraz zwiększeniem o 60% liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (w latach 2010–2050).

Spadkowi liczby osób w wieku mobilnym (z 24 334 osób w 2009 roku do 14 217 w 2050 roku) towarzyszyć będzie wzrost liczby osób w wieku powyżej

45 lat. Przewiduje się, że w 2038 roku nastąpi odwrócenie relacji i populacja ludności w wieku 45+ stanie się liczniejsza. Do końca prognozy dysproporcje te pogłębią się, w 2050 roku będzie tu 15 639 osób w wieku niemobilnym i 14 217 osób w wieku mobilnym.

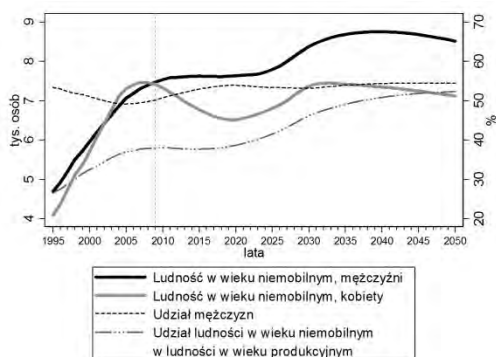
W całym analizowanym okresie odsetek osób mobilnych w populacji osób w wieku produkcyjnym systematycznie maleje. Zgodnie z przewidywaniami w latach 2010–2020 odsetek ten utrzyma się na względnie stałym poziomie 62%. Po tym okresie ulegnie jednak spadkowi. W ostatnim roku prognozy będzie niższy o 14,4 p.p. w stosunku do 2009 roku.

Rys. 3.27. Liczba ludności w wieku mobilnym w podziale na płeć w Białej Podlaskiej

liczbie osób w wieku mobilnym w Białej Podlaskiej (z 51,1% w 2009 roku do 53,1% w 2050 roku). Zgodnie z szacunkami, w ostatnim roku prognozy w Białej Podlaskiej będzie 7549 mężczyzn oraz 6669 kobiet w wieku 18–44 lat.

Również w przypadku osób w wieku niemobilnym prognozuje się przewagę liczebną mężczyzn (w 2009 roku było 7474 mężczyzn i 7421 kobiet w omawianej kategorii wiekowej). Dysproporcje te będą się pogłębiać i w ostatnich latach prognozy

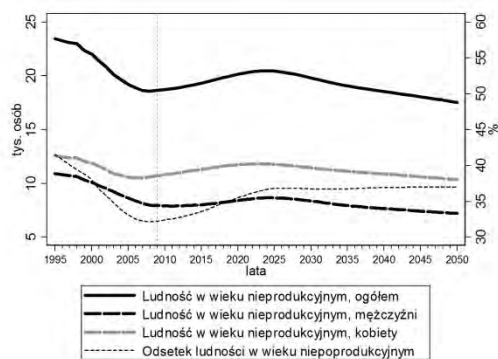
Rys. 3.28. Liczba ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć w Białej Podlaskiej

wzrost odsetka mężczyzn w łącznej liczbie osób w wieku mobilnym w Białej Podlaskiej (z 51,1% w 2009 roku do 53,1% w 2050 roku). Zgodnie z szacunkami, w ostatnim roku prognozy w Białej Podlaskiej będzie 7549 mężczyzn oraz 6669 kobiet w wieku 18–44 lat.

ostatnim roku prognozy będzie niższy o 14,4 p.p. w stosunku do 2009 roku. Do 2003 roku wśród osób w wieku mobilnym przeważały kobiety, potem jednak tendencja uległa odwróceniu. W przypadku liczby kobiet w wieku 18–44 lat trend malejący jest widoczny w całym okresie historycznym i prognozowanym. Szacuje się, że liczebność kobiet w wieku 18–44 lata będzie się zmniejszać w szybszym tempie niż mężczyźni. Efektem tego będzie wzrost odsetka mężczyzn w łącznej

można przewidywać, że w 2050 roku w Białej Podlaskiej liczba mężczyzn w wieku niemobilnym wzrośnie do 8517 (114% w porównaniu do 2009 roku), a liczba kobiet ulegnie zmniejszeniu do 7123 (96% w porównaniu do 2009).

Biała Podlaska cechuje się niższym niż w całym województwie udziałem ludności w wieku nieprodukcyjnym. W 2008 roku można było zaobserwować najniższy odsetek, który ukształtował się na poziomie 32,15% (w porównaniu do 37,1% w województwie).

Rys. 3.29. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w podziale na płeć w Białej Podlaskiej

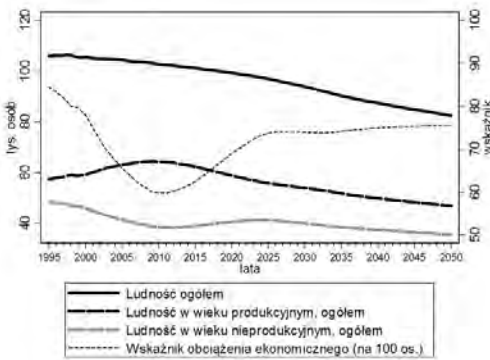
Przewiduje się, że tendencja ta ulegnie odwróceniu i do 2025 roku przeciętne tempo wzrostu wyniesie 0,27 p.p. rocznie. Ostatecznie w 2050 roku w Białej Podlaskiej liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym wyniesie 17 527 osób (w tym 10 329 kobiet), stanowiąc 37% ludności ogółem. Ogólny trend kształtujący liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym wynika zarówno ze zmian liczby kobiet, jak i mężczyzn. Przewiduje się, że liczba mężczyzn w wieku do 18 lat i powyżej 65 będzie wykazywać trend rosnący do 2025 roku, przy czym największy wzrost nastąpi w 2020 roku (wzrost o 1,2% w porównaniu do roku poprzedniego). W tym samym okresie liczba mężczyzn ukształtuje się na poziomie 8407. W przypadku kobiet wzrost można będzie zaobserwować do 2023 roku – wówczas ich liczba wyniesie zgodnie z predykcjami 11 817.

W Białej Podlaskiej obserwuje się jedno z najmniejszych w województwie obciążenie demograficzne ludności. Zgodnie z prognozą, do końca 2050 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadać będzie 59 osób w wieku nieprodukcyjnym (w porównaniu do 79 osób w województwie). W ostatnim roku prognozy, zgodnie z przewidywaniami, powiat Biała Podlaska będzie zamieszkiwać 5660 osób w wieku przedprodukcyjnym, 29 857 osób w wieku produkcyjnym oraz 11 867 osób w wieku poprodukcyjnym. Odsetek osób w wieku od 18 do 59/64 lat będzie w 2050 roku jednym z wyższych w województwie i wyniesie 63% ogólnej liczby mieszkańców powiatu. Podobnie jak w innych powiatach województwa lubelskiego, odwróceniu ulegnie jednak relacja między liczbą osób w wieku mobilnym i niemobilnym. Na przestrzeni okresu prognozy pierwsza z wymienionych grup ulegnie ograniczeniu o 41%. W 2050 roku osoby powyżej 45. roku życia będą stanowić 51,4% ludności w wieku produkcyjnym.

3.4. Powiat biłgorajski⁴³

Powiat biłgorajski jest jednym z ośmiu powiatów wchodzących w skład podregionu chełmsko-zamojskiego. Zajmuje powierzchnię 1681 km², co stanowi 6,7% powierzchni województwa. Powiat ten składa się z 10 gmin wiejskich, 3 gmin miejsko-wiejskich i 1 gminy miejskiej (Biłgoraj). Na powierzchni 41 km² składającej się na obszary miejskie powiatu, mieszka 34 363 osób (stanowiąc 33,3% łącznej liczby ludności). Tereny wiejskie zajmują aż 97,6% powierzchni powiatu biłgorajskiego i mieszkają na nich 68 863 osoby. Gęstość zaludnienia na terenach miejskich wynosi 838 osób na km², natomiast w gminach wiejskich są to 42 osoby na km².

Na rysunku 3.30. przedstawiono liczbę ludności w powiecie biłgorajskim. W całym analizowanym okresie wielkość populacji jest kształtowana przez trend malejący. Na koniec 2009 roku w omawianej jednostce terytorialnej mieszkało

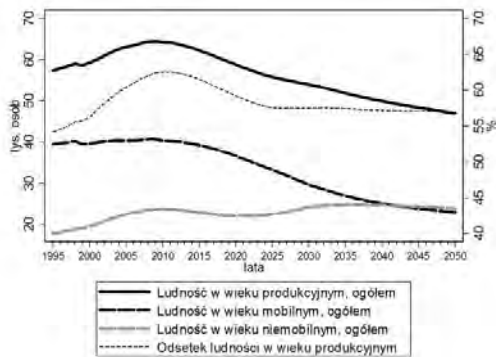
Rys. 3.30. Liczba ludności według grup wieku w powiecie biłgorajskim

w wieku nieprodukcyjnym dopiero od 2026 roku zacznie się zmniejszać w średniorocznym tempie $-0,73\%$. Na podstawie predykcji szacuje się, że w ostatnim roku prognozy w powiecie biłgorajskim stan ludności ukształtuje się na poziomie 82 389 osób. Jednocześnie na 100 osób w wieku produkcyjnym będzie przypadać 75 osób w wieku nieprodukcyjnym. Obciążenie to uległo wzrostowi na przestrzeni 2009–2050 o ponad 15 osób.

103 226 osób, w tym 21 298 osób w wieku przedprodukcyjnym, 64 464 w wieku produkcyjnym oraz 17 464 w wieku poprodukcyjnym. Można zauważyć, że do roku 2009 rozbieżność między liczbą osób w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym powiększa się. W kolejnych latach dochodzić będzie do stopniowej redukcji dysproporcji. Liczba osób w wieku produkcyjnym będzie wykazywać tendencję malejącą z przeciętną dynamiką spadku na poziomie $-0,77\%$ rocznie. Populacja osób

⁴³ Wstępną charakterystykę powiatu biłgorajskiego opracowano na podstawie: GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące ludności i podziału terytorialnego [data dostępu: 02.11.2010].

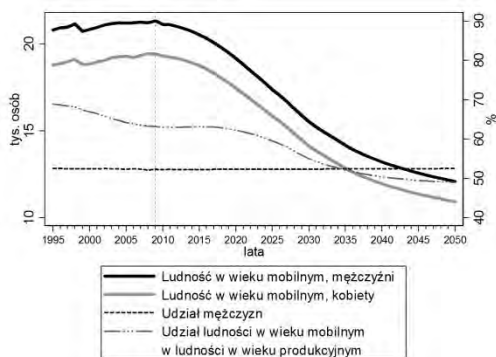
W okresie historycznym obserwuje się wzrost liczby ludności w wieku produkcyjnym z 57 441 w 1995 roku do 64 464 osób w 2009 roku, co stanowi wzrost o 12%. Zgodnie z prognozą tendencja ta ulegnie odwróceniu w kolejnych latach. Największa dynamika spadku wystąpi w początkowym okresie

Rys. 3.31. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w powiecie biłgorajskim

wykazywał trend wzrostowy. Od 2012 roku przewidywany jest spadek z 62,4% do 57,5% w 2025 roku. W kolejnych latach udział ludności w wieku od 18 do 59/64 lat ustabilizuje się na poziomie około 57%. W okresie historycznym obserwowano znaczną przewagę liczby osób w wieku mobilnym (40 740 osób w 2009 roku) nad grupą w wieku niemobilnym (23 724 osoby). Zgodnie z prognozą przewaga ta będzie zmniejszać się w kolejnych latach, aż do 2042 roku, w którym nastąpi zmiana relacji między obiema grupami. W ostatnim roku prognozy na 100 osób w wieku mobilnym przypadną 104 osoby w wieku niemobilnym.

Liczba kobiet i mężczyzn w wieku mobilnym w powiecie biłgorajskim wykazuje w całym okresie prognozy trend spadkowy. W 2025 roku prognozowana liczba kobiet

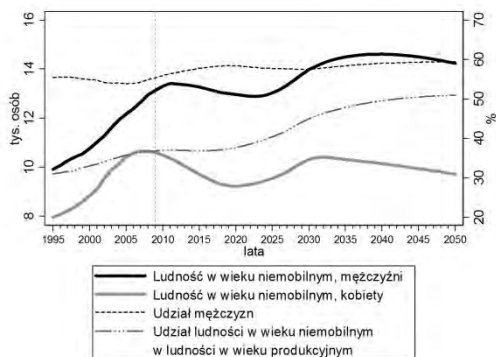

Rys. 3.32. Liczba ludności w wieku mobilnym w podziale na płeć w powiecie biłgorajskim

spadku wystąpi w początkowym okresie prognozy (największy spadek wynoszący $-1,19\%$ prognozuje się w 2020 roku). Od 2025 roku tempo zmian ulegnie osłabieniu (przeciętnie $-0,7\%$ rocznie). Zgodnie z predykcjami, w 2050 roku w powiecie biłgorajskim będzie mieszkać 46 957 osób w wieku produkcyjnym (72,8% stanu z 2009 roku oraz 84,1% stanu z 2025 roku). Udział osób w omawianej grupie wiekowej w łącznej liczbie ludności tylko w okresie historycznym i w pierwszych latach prognozy

wykazywał trend spadkowy. W 2025 roku prognozowana liczba kobiet w wieku mobilnym wyniesie 15 852 (81,6% stanu z 2009 roku). Udział mężczyzn pozostaje przy tym na względnie stałym poziomie 52,3%. Zgodnie z predykcjami, w 2025 roku będzie 17 385 mężczyzn w wieku 18–44 lat. Szacuje się, że w 2050 roku na 100 kobiet w wieku mobilnym będzie przypadać 111 mężczyzn. Analiza udziału ludności w wieku mobilnym w ludności w wieku produkcyjnym wskazuje, że największy spadek, wynoszący $-1,06$ p.p., będzie mieć miejsce w 2028 roku. W horyzoncie prognozy odsetek ten spadnie do 49%.

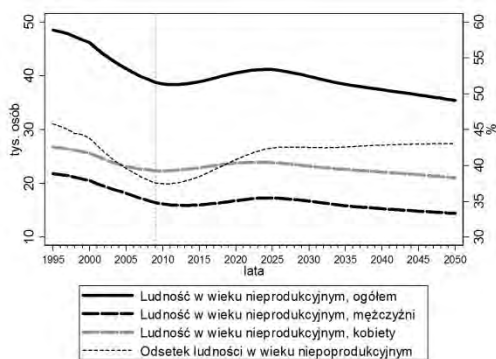
Analizując rysunek 3.33. obserwuje się znaczne wahania liczby kobiet i mężczyzn w wieku od 45 do 59/64 lat, połączone ze zwiększaniem odsetka osób w tej grupie wiekowej w ludności produkcyjnej. Zgodnie z predykcjami w latach 2012–2023 nastąpi spadek liczby mężczyzn o 3,9%. Trend spadkowy powróci w 2041 roku, ale o mniejszej dynamice. Ostatecznie liczba mężczyzn w wieku niemobilnym w 2025 roku ukształtuje się na poziomie 13 030, a w 2050 roku – 14 237 osób. W całym okresie prognozy odsetek mężczyzn w tej grupie ludności będzie wahać się od 55,4% (2009 rok) do 59,5% (2050 rok) w przypadku kobiet szacuje się, że jedynie w latach 2021–2032 utrzyma się trend wzrostowy ze średnioroczną 1-procentową dynamiką wzrostu. Udział ludności

Rys. 3.33. Liczba ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć w powiecie biłgorajskim

w wieku niemobilnym w ludności w wieku produkcyjnym będzie wzrastać średnio 0,35 p.p. rocznie. Zgodnie z prognozą do 2050 roku 51% ludności w wieku produkcyjnym będą stanowić osoby w wieku 45–59 lat w przypadku kobiet i 45–64 lata w przypadku mężczyzn.

Na rysunku 3.34. przedstawiono prognozowane tendencje populacji osób w wieku nieprodukcyjnym. Szacuje się, że trend wzrostowy zapoczątkowany w 2012 roku zostanie utrzymany do 2024 roku. W tym okresie liczba kobiet w wieku nieprodukcyjnym ukształtuje się na poziomie 23 910 (w tym 14 984 kobiety w wieku powyżej 60 lat oraz 8926 w wieku do 18 lat), natomiast liczba mężczyzn wyniesie 17 297 (w tym 7785 w wieku powyżej 65 lat oraz 9512 w wieku do 18 lat). Zgodnie z przewidywaniami tendencja wzrostowa liczby osób w wieku nieprodukcyjnym ulegnie odwróceniu w kolejnych latach. Szacuje się, że w latach 2025–2050 średnioroczne tempo spadku wyniesie $-0,6\%$. W 2050 roku powiat biłgorajski powinny zamieszki-

Rys. 3.34. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w podziale na płeć w powiecie biłgorajskim

wać 35 432 osoby w wieku przed- i poprodukcyjnym. Tendencja malejąca w latach stanowiących horyzont prognozy nie jest jednak wynikiem poprawy sytuacji demograficznej w powiecie ze względu na rosnący odsetek osób w wieku nieprodukcyjnym

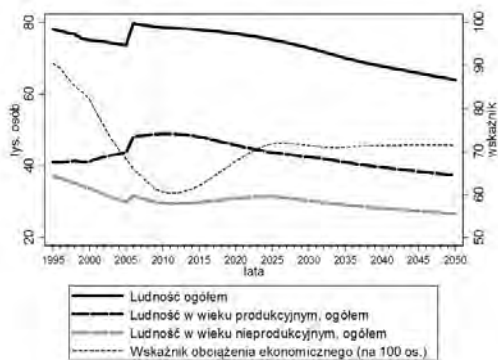
w ogólnej liczbie ludności. Udział ten wzrośnie z 37,5% w 2009 roku do 42,5% w 2025 roku oraz 43% w 2050 roku.

Predykcje wskazują, że w powiecie biłgorajskim obciążenie ekonomiczne osób w wieku produkcyjnym będzie wzrastać, ale będzie mniejsze niż przeciętnie w województwie lubelskim. W 2050 roku wskaźnik ten wyniesie 75 (na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadną 24 osoby do 18. roku życia oraz 51 osób w wieku poprodukcyjnym). Szacuje się, że w okresie prognozy liczba osób w wieku produkcyjnym zmniejszy się o niecałe 27% (do 46 957 osób w 2050 roku). W ramach populacji osób w wieku aktywności zawodowej nastąpi zwiększenie odsetka osób w wieku niemobilnym (z 36,8% w 2009 roku do 51% w 2050 roku), co świadczy o niekorzystnej zmianie relacji w procesach demograficznych zachodzących w omawianej jednostce terytorialnej.

3.5. Powiat chełmski⁴⁴

Powiat chełmski jest położony we wschodniej części województwa lubelskiego. Jest drugim co do wielkości powiatem w województwie (po powiecie białskim). Jego powierzchnia wynosi 1887 km², zajmując 7,5% powierzchni województwa. Na powiat chełmski składa się gmina miejska Rejowiec (o powierzchni 15 km² i 4453 mieszkańcach) oraz 14 gmin wiejskich, które razem zajmują 99,2% terenów powiatu. Na koniec 2009 roku w powiecie chełmskim mieszkało 78 765 osób. Pod względem liczby ludności powiat ten zajmował 11. miejsce w województwie. Na obszarach wiejskich mieszka 94,3% ludności powiatu, sprawiając, że gęstość zaludnienia wynosi tu 40 osób na km².

Na rysunku 3.35. przedstawiono predykcje liczby ludności w podziale na dwie grupy wiekowe w horyzoncie do 2050 roku. Gwałtowny wzrost liczby ludności w 2006 roku wynika ze zmiany granic administracyjnych powiatu i włączenia gminy Rejowiec (wyłączonej z powiatu krasnostawskiego).

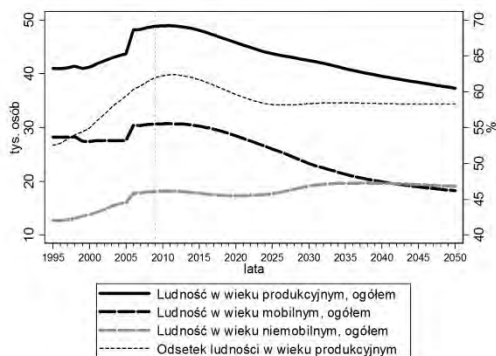
Rys. 3.35. Liczba ludności według grup wieku w powiecie chełmskim

w 2006 roku wynika ze zmiany granic administracyjnych powiatu i włączenia gminy Rejowiec (wyłączonej z powiatu krasnostawskiego). Podobnie jak w innych powiatach, w całym okresie prognozy utrzyma się malejący trend wielkości populacji. W 2025 roku liczba ludności ukształtuje się na poziomie 75 147 osób (95,4% stanu z 2009), a do 2050 zmniejszy się do 63 995 osób (81,3% stanu z 2009 roku). Analizując wskaźnik obciążenia ekonomicznego można zauważyć, że do

⁴⁴ Wstępną charakterystykę powiatu chełmskiego opracowano na podstawie: GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące ludności i podziału terytorialnego [data dostępu: 05.11.2010].

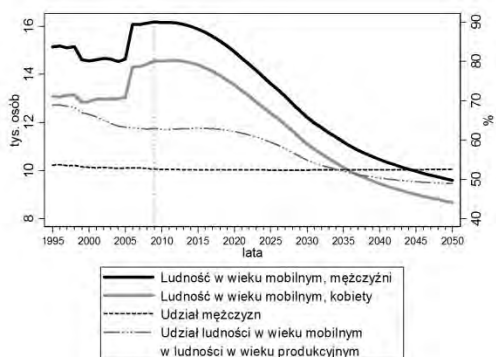
2011 roku obciążenie osób w wieku produkcyjnym osobami do 18 lat oraz powyżej 60/65 lat maleje. W tym okresie zgodnie z prognozą osiągnie najniższy poziom (wskaźnik równy 60). Przewiduje się, że do roku 2025 obciążenie to będzie powiększać się przeciętnie o 1 osobę każdego roku. Dopiero w latach 2026–2050 nastąpi stabilizacja. W ostatnim roku prognozy na każde 100 osób w wieku produkcyjnym będzie przypadać 25 osób w wieku przedprodukcyjnym oraz 47 osób w wieku poprodukcyjnym.

Na skutek zmiany granic administracyjnych powiatu chełmskiego obserwuje się gwałtowny wzrost (o ponad 10%) liczby osób w wieku produkcyjnym w 2006 roku do poziomu 48 136 osób. Tym samym zaobserwowano wzrost liczby osób w wieku mobilnym o 2706 oraz w wieku niemobilnym o 1693 osoby.

Rys. 3.36. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w powiecie chełmskim

niemobilnym. Przewiduje się, że nastąpi niekorzystna zmiana struktury demograficznej pod względem odsetka osób w wieku niemobilnym. W 2050 roku na 100 osób w wieku 18–44 lat będą przypadać 104 osoby w wieku od 45 do 59/64 lat.

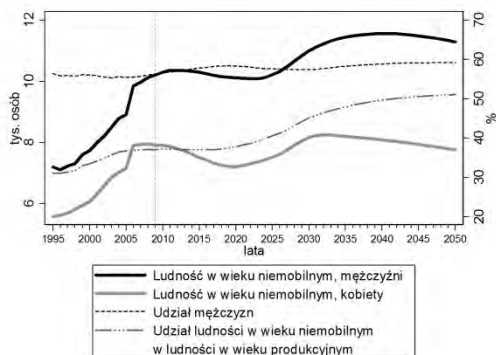
Rys. 3.37. Liczba ludności w wieku mobilnym w podziale na płeć w powiecie chełmskim

Analizując odsetek ludności w wieku produkcyjnym, obserwuje się znaczny wzrost w okresie historycznym, do 62% w 2009 roku. W pierwszych latach prognozy trend wzrostowy zostanie jednak wyhamowany, a od 2012 roku szacuje się ograniczenie tego odsetka. W 2025 roku udział ludności w wieku produkcyjnym w populacji ogółem wyniesie 58,2%. W 2009 roku na 100 osób w wieku mobilnym przypadało 59 osób w wieku

Zgodnie z prognozą, w latach 2009–2025 liczba mężczyzn w wieku mobilnym zmniejszy się o 15,8% (z 16 173 do 13 615), zaś w przypadku kobiet spadek wyniesie 14,9% (z 14 559 do 12 387). Mężczyźni utrzymają przewagę liczebną w całym analizowanym okresie (średnio 91 kobiet będzie przypadać na 100 mężczyzn w wieku mobilnym). Szacuje się, że odsetek ludności w wieku 18–44 lata w populacji osób w wieku aktywności zawodowej utrzyma się na poziomie od 62,9% w 2009 roku do 60,2% w 2024 roku. Kolejne lata prognozy przyniosą jed-

nak zmniejszenie udziału tej grupy ludności w liczbie ludności w wieku produkcyjnym do 48,9% w ostatnim roku prognozy. W tym samym okresie w powiecie chełmskim prognozowana liczba osób w wieku mobilnym wyniesie 9595 mężczyzn oraz 8667 kobiet.

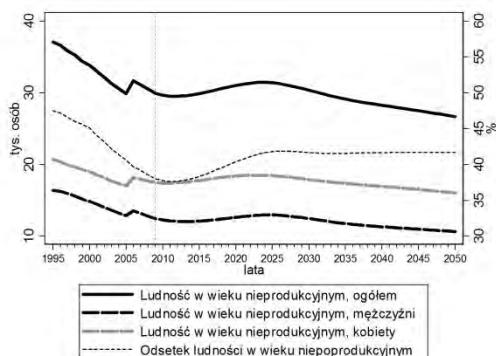
Liczba osób w wieku niemobilnym zwiększa swój udział w populacji osób w wieku produkcyjnym w całym analizowanym okresie. W 2009 roku 37,1% mieszkańców w wieku aktywności zawodowej w powiecie chełmskim stanowiły osoby powyżej 45. roku życia. Zgodnie z prognozą, do 2050 roku udział ten wzrośnie o 14 p.p. Na przestrzeni 2009–2050 przewiduje się wahania liczby kobiet i mężczyzn w wieku od 45 do 59/64. W ostatnim roku prognozy liczba mężczyzn w wieku niemobilnym wzrośnie o 1087 osób w porównaniu z 2009 roku, do stanu 11 288 osób. W tym samym okresie grupa kobiet w omawianej kategorii wiekowej ulegnie redukcji o niecałe 2% i w 2050 roku będzie ich 7764.

Rys. 3.38. Liczba ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć w powiecie chełmskim

Najniższy stan liczbowy kobiet wystąpi zgodnie z predykcją w 2020 roku (wyniesie 7211 kobiet, co stanowi 91,2% stanu z 2009 roku). Udział mężczyzn w tej grupie ludności będzie wzrastał i wyniesie 57,6% w 2025 roku oraz 59,3% w 2050 roku.

W przypadku osób w wieku nieprodukcyjnym przeważającą grupę stanowią kobiety. W 2009 roku na 100 kobiet przypadało 71 mężczyzn w omawianej kategorii wiekowej.

Rys. 3.39. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w podziale na płeć w powiecie chełmskim

Zgodnie z prognozą, do 2050 roku udział ten wzrośnie o 14 p.p. Na przestrzeni 2009–2050 przewiduje się wahania liczby kobiet i mężczyzn w wieku od 45 do 59/64. W ostatnim roku prognozy liczba mężczyzn w wieku niemobilnym wzrośnie o 1087 osób w porównaniu z 2009 roku, do stanu 11 288 osób. W tym samym okresie grupa kobiet w omawianej kategorii wiekowej ulegnie redukcji o niecałe 2% i w 2050 roku będzie ich 7764.

Najniższy stan liczbowy kobiet wystąpi zgodnie z predykcją w 2020 roku (wyniesie 7211 kobiet, co stanowi 91,2% stanu z 2009 roku). Udział mężczyzn w tej grupie ludności będzie wzrastał i wyniesie 57,6% w 2025 roku oraz 59,3% w 2050 roku. W przypadku osób w wieku nieprodukcyjnym przeważającą grupę stanowią kobiety. W 2009 roku na 100 kobiet przypadało 71 mężczyzn w omawianej kategorii wiekowej. Zgodnie z predykcjami, dysproporcje te będą pogłębiać się w kolejnych latach prognozy. W 2025 roku powiat chełmski będą zamieszkiwać 31 414 osoby będące w wieku nieprodukcyjnym, w tym 18 450 kobiet. Populacja osób wspomnianej kategorii wiekowej będzie wzrastać do 2024 roku, co jest związane ze wzrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym. W latach 2025–2050 prognozuje się spadek liczby osób w wieku przed- i poprodukcyjnym. W efekcie we wspomnianej jednostce terytorialnej w 2050 roku będzie mieszkać 26 681 osób w wieku nie-

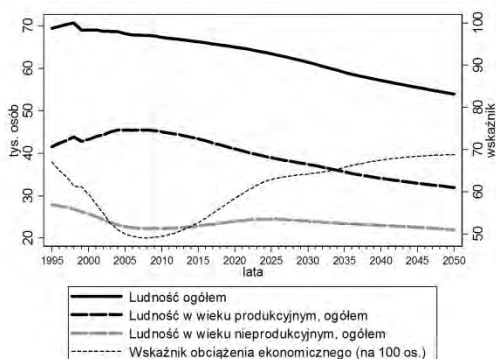
produkcyjnym (89,2% stanu z 2009 roku). W powiecie tym zauważa się ponadto niekorzystne tendencje demograficzne, przejawiające się wzrostem odsetka osób w wieku nieprodukcyjnym z 38% w 2009 roku do 41,7% w 2050 roku.

Zgodnie z prognozą dla powiatu chełmskiego przewiduje się, że w omawianej jednostce terytorialnej począwszy od 2014 roku wystąpi mniejsze obciążenie ekonomiczne ludności niż przeciętnie w województwie. W ostatnich latach prognozy wskaźnik obciążenia ekonomicznego nie przekroczy 72 osób. Porównując pierwszy i ostatni rok prognozy, liczba ludności w wieku produkcyjnym zmniejszy się o 24% (z 48 889 do 37 314 osób). Przewiduje się jednak, że relacja między liczbą osób w wieku mobilnym i niemobilnym będzie ulegać niekorzystnej zmianie. Coraz większą część wśród ludności w wieku produkcyjnym będą stanowić osoby powyżej 45. roku życia (z 37,1% w 2009 roku do 51,1% w 2050 roku).

3.6. Powiat miasta Chełm⁴⁵

Chełm jest jednym z najmniejszych (po Zamościu) powiatów w województwie lubelskim, obejmuje bowiem swą powierzchnią zaledwie 0,1% łącznego obszaru województwa. Na koniec 2009 roku Chełm zamieszkiwało 67 650 osób, w tym 35 785 kobiet. Gęstość zaludnienia w omawianym powiecie wynosi 1933 osoby na km². Pod tym względem Chełm usytuowany jest na trzecim miejscu w województwie.

Przedstawiona na rysunku 3.40. liczba ludności w Chełmie wykazuje w całym prognozowanym okresie tendencję spadkową. Przewiduje się, że do 2035 roku tempo spadku będzie wzrastać z roku na rok. W 2010 roku wyniesie -0,53%, natomiast w 2035

Rys. 3.40. Liczba ludności według grup wieku w Chełmie

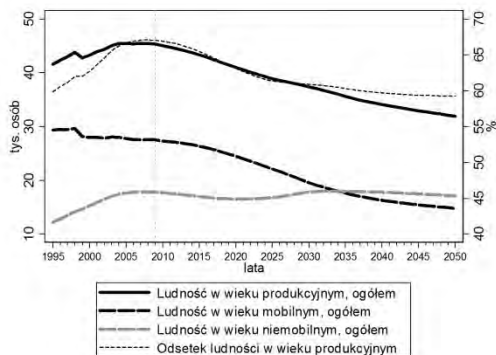
Wyniki prognozy wskazują, że do roku 2025 nastąpi zwiększenie omawianego indykatora o 13 osób, po czym trend ulegnie wygładzeniu. Przewiduje się, że w 2050 roku na 100 osób w wieku od 18 do

2035 będzie to spadek o -0,82%. W tym okresie liczba ludności ukształtuje się na poziomie 59 033 osób. W horyzoncie prognozy średnioroczna dynamika zmian ustabilizuje się wokół -0,58%, a w 2020 w Chełmie będzie mieszkać 53 897 osób. Szacuje się, że trwający w okresie historycznym spadek wartości wskaźnika obciążenia ekonomicznego (z 67 osób w wieku nieprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym w 1995 roku do 49 w 2009 roku) nie zostanie kontynu-

⁴⁵ Wstępną charakterystykę powiatu miasta Chełm opracowano na podstawie: GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące ludności i podziału terytorialnego [data dostępu: 05.11.2010].

59/64 lat przypadając będzie 69 osób w wieku nieprodukcyjnym. Wspomniane obciążenie demograficzne wynikać będzie głównie ze wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym. W całym prognozowanym okresie populację ludności w wieku produkcyjnym cechować będzie stała tendencja malejąca.

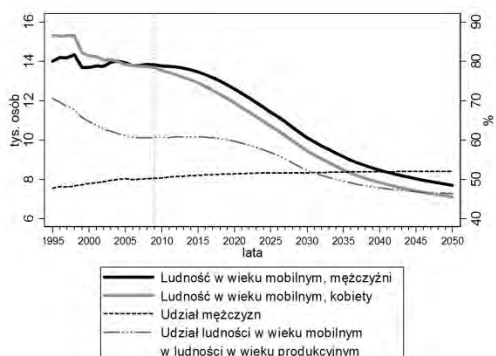
Zgodnie z prognozą liczba ludności w wieku produkcyjnym będzie wykazywać trend malejący. Tendencja ta będzie uwarunkowana zmniejszeniem liczby osób w wieku mobilnym z 27 527 osób w 2009 roku do 14 810 osób w 2050 roku (53,8%

Rys. 3.41. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w Chełmie

w wieku niemobilnym). W ostatnim roku prognozy każdym 100 osobom w wieku 18–44 lata odpowiadać będzie 116 osób w wieku niemobilnym. Łącznie udział osób w wieku od 18 do 59/64 lat utrzyma się na poziomie powyżej 60% ludności ogółem do 2037 roku. W ostatnich latach prognozy odsetek ten zmniejszy się do 59,2%.

Analiza struktury demograficznej z uwzględnieniem odsetka osób w wieku mobilnym w ludności w wieku produkcyjnym wskazuje, że najwyższy udział miał miejsce w 1995 roku (wyniósł 70,6%). Kolejne lata przyniosły stopniowe ograniczanie

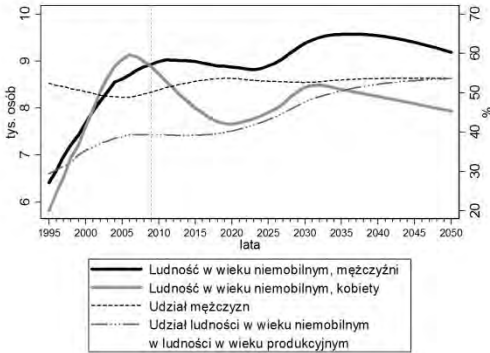
Rys. 3.42. Liczba ludności w wieku mobilnym w podziale na płeć w Chełmie

stanu z 2009 roku). W przypadku osób w wieku niemobilnym prognozuje się odwrotne tendencje. W ostatnim roku prognozy ich liczba wyniesie 17 119 osób – mniej o 695 osób w porównaniu do roku 2009. Dodatkowo szacuje się, że w 2035 roku nastąpi zmiana relacji między obiema grupami osób w wieku aktywności zawodowej. Do tego okresu obserwuje się przewagę osób mobilnych (w 2025 roku na 100 osób w wieku 18–44 lat przypadając będzie 76 osób

w wieku niemobilnym). W ostatnim roku prognozy każdym 100 osobom w wieku 18–44 lata odpowiadać będzie 116 osób w wieku niemobilnym. Łącznie udział osób w wieku od 18 do 59/64 lat utrzyma się na poziomie powyżej 60% ludności ogółem do 2037 roku. W ostatnich latach prognozy odsetek ten zmniejszy się do 59,2%.
 Analiza struktury demograficznej z uwzględnieniem odsetka osób w wieku mobilnym w ludności w wieku produkcyjnym wskazuje, że najwyższy udział miał miejsce w 1995 roku (wyniósł 70,6%). Kolejne lata przyniosły stopniowe ograniczanie wspomnianego udziału. Tendencja malejąca uległa wyhamowaniu w 2006 roku. Począwszy od tego okresu szacuje się, że przez następnych 13 lat odsetek osób mobilnych utrzyma się na średnim poziomie 60,7%. Dopiero po tym okresie odsetek będzie ulegał redukcji do 46,4% w 2050 roku. W całym okresie prognozy mężczyźni będą nieznacznie dominować w grupie osób w wieku 18–44 lata. W 2010 roku 50,4% wszystkich osób w omawianej kategorii wiekowej będą stanowić mężczyźni

(13 769 osób). Do 2025 roku ich udział wzrośnie do 51,6%, natomiast w 2050 roku wyniesie 52% (7704 mężczyzn i 7107 kobiet).

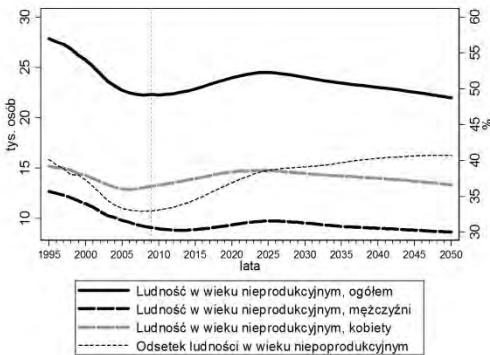
Na rysunku 3.43. przedstawiono prognozowaną liczbę kobiet i mężczyzn powyżej 45. roku życia. Można zauważyć, że jedynie w latach 2001–2008 wystąpiła przewaga liczebna kobiet (w 2006 roku notuje się 9134 kobiety oraz 8796 mężczyzn

Rysunek 3.43. Liczba ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć w Chełmie

w wieku niemobilnym). W okresie prognozy udział mężczyzn utrzymywać się będzie na poziomie od 52,9% w 2015 roku i 2025 roku do 53,7% w ostatnim roku predykcji. W całym okresie prognozy przewiduje się też wzrost odsetka osób w wieku niemobilnym w populacji w wieku aktywności zawodowej. W 2050 roku odsetek ten wzrośnie o 14,3 p.p. w porównaniu do 2009 roku oraz o 24,2 p.p. w odniesieniu do 1995 roku. Począwszy od 2033 roku prognozuje się spadek liczby kobiet w wieku 45–59 lat przeciętnie o 0,4% rocznie (z 8471 w 2033 roku do 7965 w 2050 roku). W przypadku mężczyzn dynamika spadku będzie mniejsza. Od 2038 roku szacowany jest spadek liczby mężczyzn w wieku niemobilnym o –0,3% każdego roku (do 9185 w ostatnim roku predykcji).

W przypadku mieszkańców Chełma w wieku nieprodukcyjnym dominującą płeć stanowią kobiety. W 2009 roku odnotowano 9097 mężczyzn oraz 13 212 kobiet w wieku nieprodukcyjnym. Przewaga ta wynika z ponad dwukrotnie większej liczby

Rysunek 3.44. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w podziale na płeć w Chełmie

kobiet niż mężczyzn w wieku poprodukcyjnym (w tym samym okresie odnotowano 7519 kobiet w wieku powyżej 60 lat oraz 3112 mężczyzn w wieku ponad 65 lat). Analizując łącznie liczbę ludności w wieku nieprodukcyjnym, widoczne stają się niekorzystne trendy demograficzne, zwłaszcza do 2025 roku. W latach 2009–2025 populacja osób w tej grupie wiekowej wzrośnie o niecałe 10%. Tym samym udział w ludności ogółem wzrośnie z 33% do 38,6%. Szacuje się, że w kolejnych latach prognozy nastąpi spadek liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym, co wynikać będzie z ogólnej tendencji malejącej liczby ludności. Udział osób w wieku do 18 lat oraz

W okresie prognozy udział mężczyzn utrzymywać się będzie na poziomie od 52,9% w 2015 roku i 2025 roku do 53,7% w ostatnim roku predykcji. W całym okresie prognozy przewiduje się też wzrost odsetka osób w wieku niemobilnym w populacji w wieku aktywności zawodowej. W 2050 roku odsetek ten wzrośnie o 14,3 p.p. w porównaniu do 2009 roku oraz o 24,2 p.p. w odniesieniu do 1995 roku. Począwszy od 2033 roku prognozuje się spadek liczby

kobiet niż mężczyzn w wieku poprodukcyjnym (w tym samym okresie odnotowano 7519 kobiet w wieku powyżej 60 lat oraz 3112 mężczyzn w wieku ponad 65 lat). Analizując łącznie liczbę ludności w wieku nieprodukcyjnym, widoczne stają się niekorzystne trendy demograficzne, zwłaszcza do 2025 roku. W latach 2009–2025 populacja osób w tej grupie wiekowej wzrośnie o niecałe 10%. Tym samym udział w ludności ogółem wzrośnie z 33% do 38,6%. Szacuje się, że w kolejnych latach prognozy

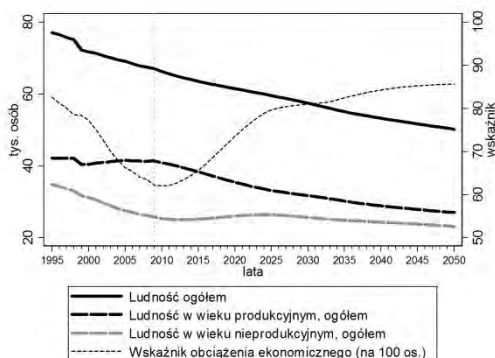
powyżej 60/65 lat nadal będzie bowiem wzrastać. Tempo wzrostu w latach 2025–2050 będzie niższe niż w początkowych latach prognozy i wyniesie średnio 0,09 p.p. rocznie.

Zgodnie z predykcjami, w 2050 roku w Chełmie będzie mieszkać 53 897 osób, z tego zaledwie 9,8% stanowić będą osoby w wieku przedprodukcyjnym oraz 59,2% osoby w wieku produkcyjnym. Mimo redukcji liczby osób w wieku od 18 do 59/64 lat o niecałe 29% w latach 2010–2050, wskaźnik obciążenia ekonomicznego w Chełmie ukształtuje się na niższym poziomie niż przeciętnie w województwie. W okresie prognozy obciążenie ekonomiczne osób w wieku produkcyjnym będzie średnie o 10 osób mniejsze niż w województwie i wyniesie w ostatnim roku prognozy 69 osób w wieku nieprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym. Znacznie wzrosnie odsetek osób w wieku powyżej 45. roku życia w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym – z 39,3% w 2009 roku do 53,6% w 2050 roku.

3.7. Powiat hrubieszowski⁴⁶

Powiat hrubieszowski funkcjonuje od 1 stycznia 1999 roku, obejmując 1268 km². W skład powiatu wchodzi 8 gmin, w tym 1 gmina miejska Hrubieszów zajmująca powierzchnię 33 km². Na koniec 2009 roku w powiecie mieszkało 67 059 osób, z tego 27,4% stanowili mieszkańcy Hrubieszowa. Średnia gęstość zaludnienia na obszarach wiejskich wynosi 39 osób na km², zaś na obszarze miejskim na km² przypada 557 osób.

Zgodnie z predykcjami, liczba ludności w powiecie hrubieszowskim będzie wykazywać tendencję malejącą. Przeciętne tempo spadku w okresie 2010–2050 szacowane jest na –0,7% rocznie. Przewiduje się, że w 2025 roku w powiecie będzie mieszkać 59 566 osób, a do końca prognozy ich stan ulegnie zmniejszeniu do 50 180 osób (spadek o 25,2% w stosunku do 2009 roku). Wraz ze spadkiem liczby ludności zmienią się relacje między liczbą osób w wieku produkcyjnym i tych w wieku nieprodukcyjnym. Wskaźnik obciążenia ekonomicznego będzie wzrastać z 62 w 2009 roku do 86 w 2050 roku. W początkowym okresie prognozy dynamika tego wzrostu będzie najwyższa, po 2025 roku trend rosnący zostanie wyhamowany. W 2025 roku na 100 osób w wieku od 18 do 59/64 lat przypadnie 49 osób w wieku poprodukcyjnym oraz

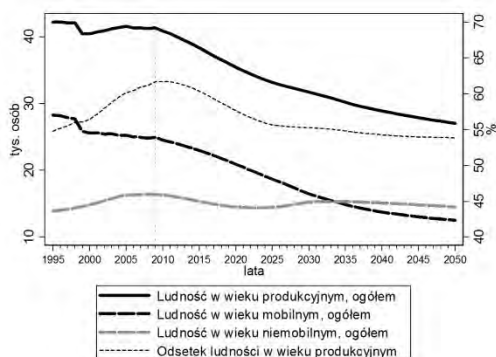

Rysunek 3.45. Liczba ludności według grup wieku w powiecie hrubieszowskim

Wstępną charakterystykę powiatu hrubieszowskiego opracowano na podstawie: GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące ludności i podziału terytorialnego [data dostępu: 05.11.2010].

31 osób w wieku przedprodukcyjnym. W 2050 roku obciążenie to wyniesie odpowiednio 62 oraz 31 osób przypadających na 100 osoby w wieku produkcyjnym. Wraz ze zmniejszającą się liczbą osób w wieku produkcyjnym, świadczy to o postępującym procesie starzenia populacji w powiecie hrubieszowskim.

Liczba ludności w wieku produkcyjnym zamieszkującej obszar powiatu hrubieszowskiego odznacza się występowaniem tendencji malejącej w horyzoncie prognozy. Po przejściowym wzroście populacji w latach 2001–2005 (z 40 742 osób do 41 580

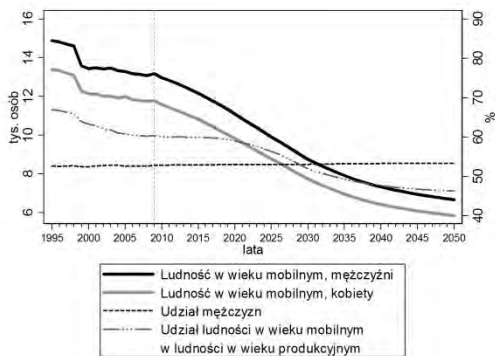

Rysunek 3.46. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w powiecie hrubieszowskim

osób) jej liczebność będzie systematycznie spadać. Przewiduje się, że na koniec 2010 roku w powiecie będzie mieszkać 40 864 osób, w 2025 roku – 33 159 osób, natomiast w 2050 roku jedynie 27 030 osób. Oznacza to, że w ostatnim roku prognozy liczba osób w wieku aktywności zawodowej wyniesie 65,4% stanu z 2009 roku. Jednocześnie stanowić będzie 53,9% ludności ogółem zamieszkującej wspomnianą jednostkę terytorialną. Analizując liczbę osób w wieku produkcyjnym na tle łącznej liczby ludności przewiduje się, że udział ten jedynie do 2010 roku będzie wzrastać (wyniesie wówczas 61,7%). W kolejnych latach prognozuje się szybki spadek tego odsetka do 55,7% w 2025 roku. Zmniejszenie liczby ludności w wieku produkcyjnym wynika z malejącej liczby osób w wieku mobilnym oraz względnie stabilnej liczby osób w wieku niemobilnym. Korzystna relacja między obiema grupami w okresie historycznym ulegnie zmianie już w 2034 roku. W ostatnim roku prognozy na 100 osób w wieku mobilnym przypadają będzie 116 osób w wieku niemobilnym.

Ludność w wieku mobilnym w powiecie hrubieszowskim charakteryzuje się względnie stałym udziałem mężczyzn (zob. rysunek 3.47, s. 160), który to w 2009 roku osiągnął poziom 52,8%. W ostatnim roku prognozy 53,3% ludności w wieku 18–44 stanowią będą mężczyźni. Prognozy wskazują, że zarówno w przypadku mężczyzn, jak i kobiet w wieku mobilnym utrzyma się podobne tempo spadku.

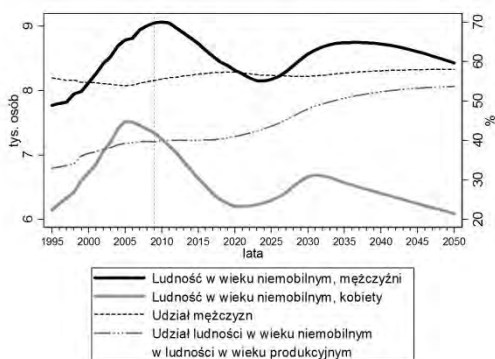

Rysunek 3.47. Liczba ludności w wieku mobilnym w podziale na płeć w powiecie hrubieszowskim

odsetek ten ukształtuje się na poziomie 46,3% w 2050 roku).

W powiecie hrubieszowskim obserwować będzie można znaczną przewagę mężczyzn w wieku niemobilnym nad liczbą kobiet. Dysproporcja ta występowała już w okresie historycznym. W 2009 roku na 16 390 osób w wieku niemobilnym 9049 stanowili mężczyźni. Szacuje się, że do ostatniego roku objętego prognozą liczba ludności w wieku od 45 do 59/64 lat zmniejszy się o 11,4% w stosunku do 2009 roku, ale będzie wyższa o 4% w porównaniu do 1995 roku. Predykcje wskazują, że ludność w wieku niemobilnym będzie w coraz większym stopniu wpływać na kształtowanie się ogólnej liczby osób w wieku produkcyjnym.

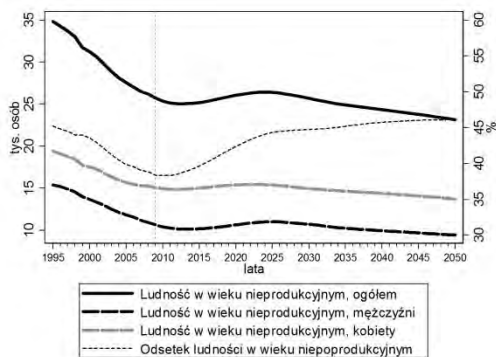

Rysunek 3.48. Liczba ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć w powiecie hrubieszowskim

53,7%. Po wzroście w latach 2021–2031 liczba kobiet w wieku 45–59 lata zacznie spadać ponownie od 2032 roku w przeciętnym tempie $-0,5\%$ rocznie (do 6091 osób w 2050 roku). Wielkość populacji mężczyzn w wieku 45–64 lata będzie wzrastać w okresie prognozy jedynie w latach 2025–2037, po czym nastąpi spadek do 8426 mężczyzn w 2050 roku.

W 2025 roku w powiecie hrubieszowskim będzie mieszkać 18 689 osób w wieku 18–44 lata (w tym 9913 mężczyzn), zaś w 2050 roku będzie to 6670 mężczyzn i 5843 kobiet. Ponadto udział ludności w wieku mobilnym w ludności w wieku produkcyjnym będzie coraz mniejszy. Udział ten od pierwszego roku w okresie historycznym do 2009 roku został zmniejszony z 67% do 60,4%. Przewiduje się utrzymanie niekorzystnych tendencji w okresie objętym prognozą (zgodnie z prognozą

Pomimo znacznego spadku liczby osób w wieku nieprodukcyjnym na przestrzeni lat historycznych w powiecie hrubieszowskim (zob. rysunek 3.29.), przewiduje się, że w pierwszych latach prognozy nastąpi wzrost populacji osób w wieku przed-

Rys. 3.49. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w podziale na płeć w powiecie hrubieszowskim

tej grupy w ogólnej liczbie ludności wzrośnie od 44,3% w 2025 roku do 46,1% w 2050 roku (w 2009 roku odsetek ten wynosił 38,4%). Rozpatrując omawianą kategorię z podziałem na płeć można dostrzec przewagę kobiet (średnio 59% w całym okresie predykcji).

Zgodnie z predykcjami, odsetek ludności w wieku produkcyjnym będzie wykazywał tendencję malejącą w okresie prognozy. Szacuje się, że w latach 2010–2050 zostanie zredukowany o niecałe 8 p.p. (do 53,9% w 2050 roku). Pod względem obciążenia ekonomicznego powiat hrubieszowski wypadnie poniżej przeciętnej w porównaniu z całym województwem lubelskim. Przewiduje się, że w 2025 roku omawiany wskaźnik wyniesie 80 osób w wieku nieprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym (4 osób więcej niż w województwie), zaś w 2050 roku będzie to już 86 osób (7 osób więcej niż w województwie). Wzrostowi temu towarzyszyć będzie zmniejszająca się liczba ludności w wieku mobilnym. W 2050 roku 53,7% osób w wieku produkcyjnym stanowić będą osoby w wieku powyżej 45. roku życia.

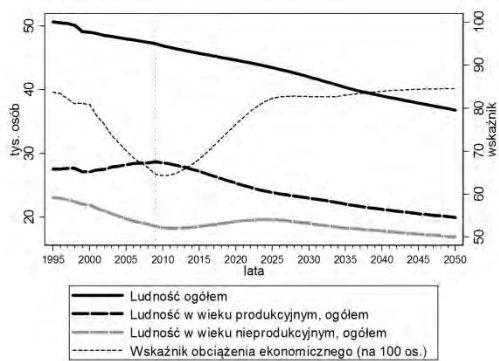
3.8. Powiat janowski⁴⁷

Powiat janowski zajmuje powierzchnię 875 km², co stanowi 3,5% łącznej powierzchni województwa. 98,3% powierzchni powiatu zajmują obszary wiejskie wchodzące w skład 7 gmin wiejskich i 1 gminy wiejsko-miejskiej. W mieście Janów Lubelski mieszkało na koniec 2009 roku 11 969 osób, co stanowi 25,3% ludności ogółem.

⁴⁷ Wstępną charakterystykę powiatu janowskiego opracowano na podstawie: GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące ludności i podziału terytorialnego [data dostępu: 05.11.2010].

Obszary wiejskie liczyły łącznie 35 273 mieszkańców. Pod względem liczby ludności powiat janowski zajmuje trzecie od końca miejsce w województwie (2,2% ludności zamieszkującej województwo lubelskie).

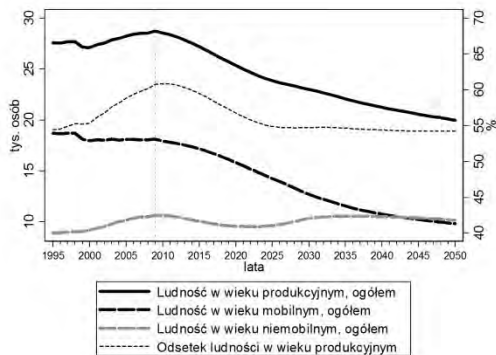
Jak wynika z rysunku 3.50., na przestrzeni lat 1995–2009 liczba ludności w powiecie janowskim zmniejszyła się o 6,7% (z 50 625 osób w 1995 roku). Trend malejący utrzyma się w całym okresie prognozy, co wynika bezpośrednio z ogólnych

Rys. 3.50. Liczba ludności według grup wieku w powiecie janowskim

utrzymane w następnych latach. Do 2025 roku nastąpi wzrost obciążenia demograficznego ludności o 18 osób. W ostatnim roku prognozy na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadają będą 84 osoby w wieku nieprodukcyjnym, w tym aż 57 stanowią osoby powyżej 60.–65. roku życia. W tym samym okresie liczba ludności ogółem w powiecie janowskim ukształtuje się na poziomie 36 816 mieszkańców.

Rysunek 3.51. przedstawia liczbę ludności w wieku produkcyjnym na terenie powiatu janowskiego. Prognozuje się, że wielkość populacji osób w wieku aktywności zawodowej na przestrzeni lat 1995–2050 zostanie zredukowana z 27 558 osób do 19 557 osób. Łącznie będzie to stanowić spadek o ponad 30%. Odsetek osób w wieku

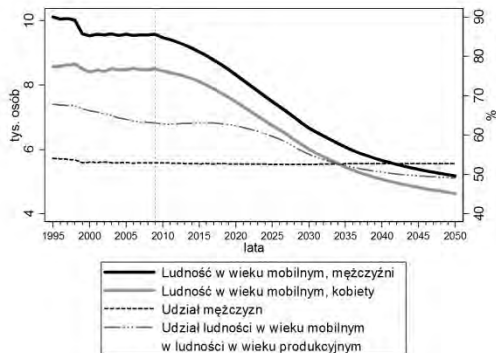
Rys. 3.51. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w powiecie janowskim

tendencji redukcji liczby ludności. Analizując wielkość populacji pod względem dwóch głównych funkcjonalnych grup wieku, można dostrzec odmienne tendencje w okresie historycznym. Wzrostowi liczby osób w wieku produkcyjnym (o 4,1%) towarzyszył spadek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym (–19,6%). Spowodowało to znaczne zredukowanie wskaźnika obciążenia ekonomicznego, do 65 osób w 2009 roku. Zgodnie z prognozą tendencje te nie zostaną

utrzymane w następnych latach. Wykazywał tendencję malejącą do 2028 roku (wówczas wyniesie 54,7%). W kolejnych latach szacuje się stabilizację tego odsetka do poziomu około 54,5% ludności ogółem. Rozpatrując dwie grupy wiekowe w ramach populacji osób w wieku produkcyjnym dostrzec dostrzegalna jest tendencja do wyrównywania liczebności osób w wieku mobilnym i niemobilnym. W 2009 roku na 100 osób w wieku 18–44 lata przypadają było 59 osób w wieku powyżej 45 lat.

W ostatnim roku prognozy relacja ta ulegnie odwróceniu i na 100 osób w wieku mobilnym przypadać będą 104 osoby w wieku niemobilnym.

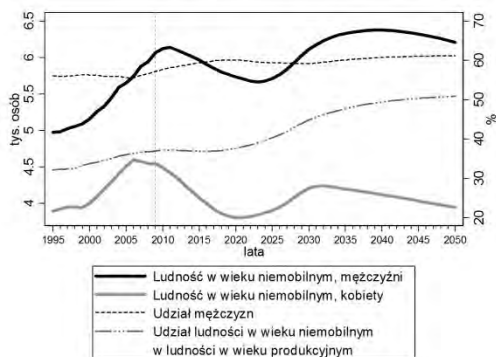
Analizując liczbę osób w wieku mobilnym na tle ludności w wieku produkcyjnym w powiecie janowskim przewiduje się, że do 2020 roku odsetek ten utrzyma się na względnie stałym poziomie. W porównaniu do 2009 roku (63,03%) ulegnie zmniejszeniu zaledwie o 0,67 p.p. Gwałtowny spadek tego udziału przyniosą kolejne lata objęte prognozą. Zgodnie z prognozą, do końca 2050 roku 49,1% osób w wieku produkcyjnym będą stanowić osoby do 45. roku życia. Struktura płci ludności w wieku mobilnym na terenie powiatu charakteryzuje się stałym rozkładem na przestrzeni analizowanych lat. Mężczyźni przeciętnie stanowią 52,7% wszystkich osób w wieku mobilnym.

Rys. 3.52. Liczba ludności w wieku mobilnym w podziale na płeć w powiecie janowskim

liczba będzie stanowić odpowiednio 78,1% oraz 79,3% stanu z 2009 roku w przypadku mężczyzn i kobiet. Do 2050 roku w powiecie janowskim będzie mieszkać 5173 mężczyzn oraz 4632 kobiety.

Na rysunku 3.53. przedstawiono prognozy liczby kobiet i mężczyzn w wieku powyżej 45 lat w powiecie janowskim. Na rysunku widać, że na przestrzeni analizowanych lat liczba ludności wykazywała liczne fluktuacje. W całym okresie przeważającą grupę stanowią mężczyźni, których udział wzrośnie z 57,2% w 2009 roku do 61,2% w 2050 roku. Trend wzrostowy cechuje relację liczby osób w wieku niemobilnym wobec liczby ludności w wieku produkcyjnym (poza latami 2012–2015). Dla roku 2025 przewiduje się ukształtowanie analizowanego odsetka na poziomie 40,33% (o 3,4 p.p. więcej niż w 2009 roku).

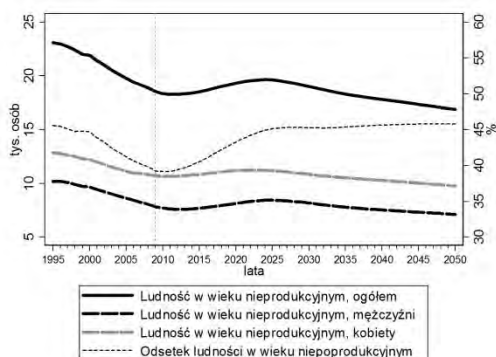

Rys. 3.53. Liczba ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć w powiecie janowskim

W ostatnim roku prognozy niekorzystna relacja pogłębi się, 50,9% osób w wieku produkcyjnym będą stanowić osoby w wieku powyżej 45 lat. Szacuje się, że obie grupy charakteryzować będzie trend spadkowy w pierwszych latach prognozy. W przypadku kobiet utrzyma się on w latach 2010–2020 ze średnim tempem spadku –

1,6% rocznie. Trend ten powróci ponownie 2033 roku, ale ze średnioroczną dynamiką $-0,4\%$. Liczba mężczyzn będzie wykazywać trend malejący w latach 2012–2023 oraz 2041–2050. W ostatnim roku prognozy liczba osób w wieku 45+ ukształtuje się na poziomie 6209 mężczyzn i 3944 kobiet.

W powiecie janowskim mężczyźni w wieku nieprodukcyjnym stanowili na koniec 2009 roku 42,2% populacji w tej grupie wiekowej. Udział ten utrzyma się na względnie stałym poziomie do końca predykcji i w 2050 roku wyniesie tyle samo co

Rys. 3.54. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w podziale na płeć w powiecie janowskim

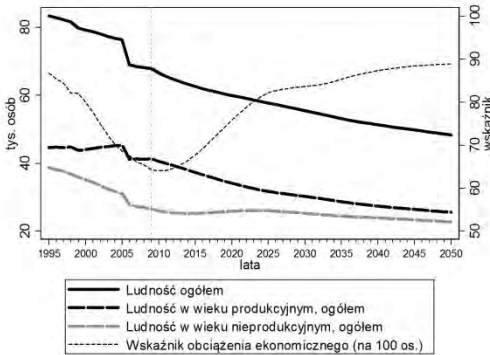
w roku 2009. Przewiduje się, że w pierwszym roku prognozy ich liczba wyniesie 7700, a w następnych latach będzie wzrastać do 8436 w 2025 roku. Po tym roku nastąpi odwrócenie tendencji zarówno w przypadku kobiet, jak i mężczyzn. Przewiduje się, że w ostatnim roku prognozy stan liczbowy populacji w wieku nieprodukcyjnym ukształtuje się na poziomie 7115 mężczyzn (90,9% stanu z 2009 roku) oraz 9744 kobiet (91% stanu z 2009). Rozpatrując liczebność omawianej kategorii na tle ogólnej liczby ludności, można dostrzec występowanie trendu spadkowego na przestrzeni lat historycznych (z 45,6% w 1995 roku do 39,3% w 2009 roku). Szacuje się, że następnie dojdzie do aprecjacji omawianej relacji do 45,1% w 2025 roku). Ostatnie lata stanowiące horyzont prognozy cechować się będą umiarkowanym tempem wzrostu tego odsetka (45,8% ludności ogółem w 2050 roku).

Liczba ludności w wieku produkcyjnym w powiecie janowskim będzie się zmniejszać w latach 2010–2050 średnio o 0,88% rocznie. Proces starzenia się społeczeństwa w powiecie janowskim podkreśla prognozowany wzrost udziału ludności w wieku niemobilnym w ludności w wieku produkcyjnym. Zgodnie z prognozą w 2050 roku na 100 osób w wieku mobilnym przypadają będą 104 osoby w wieku powyżej 45. roku życia. Szacuje się ponadto, że liczba osób w wieku nieprodukcyjnym w 2050 roku będzie stanowić 91% stanu z 2009 roku. Zgodnie z prognozą, obciążenie ekonomiczne osób w wieku produkcyjnym będzie w ostatnich latach prognozy większe niż przeciętnie w województwie i wyniesie 84 osoby w wieku nieprodukcyjnym (w tym na 100 osób w wieku od 18 do 59/64 przypadnie 27 osób w wieku przedprodukcyjnym oraz 57 osób w wieku poprodukcyjnym).

3.9. Powiat krasnostawski⁴⁸

Powiat krasnostawski składa się z 9 gmin wiejskich i 1 gminy miejskiej. Na koniec 2009 roku we wszystkich gminach wiejskich mieszkały 48 523 osoby, zaś miasto Krasnystaw liczyło 19 301 mieszkańców. Obszary wiejskie zajmują w powiecie 95,9% powierzchni (989 km²). Średnio na m² przypada 49 osób w przypadku terenów wiejskich oraz 460 osób w przypadku gminy miejskiej. Ludność w powiecie krasnostawskim stanowi 4,1% łącznej liczby mieszkańców w województwie lubelskim.

Rysunek 3.55. przedstawia prognozy dotyczące liczby ludności w podziale na osoby w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym. W całym analizowanym okresie nieznacznie większą część ludności ogółem stanowiły osoby w wieku od 18 do

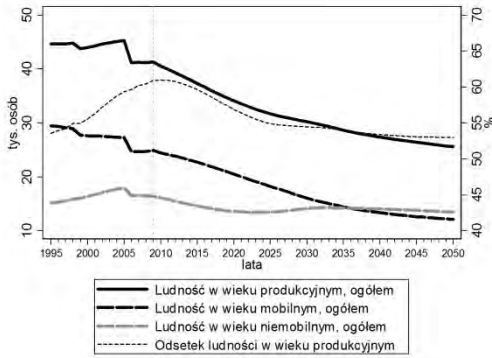
Rys. 3.55. Liczba ludności według grup wieku w powiecie krasnostawskim

będzie systematycznie wzrastać. Szacuje się, że w 2025 roku osiągnie poziom 82 (z czego 51 osób stanowić będą osoby w wieku poprodukcyjnym), a w 2050 roku 89 osób (w tym 65 osób w wieku powyżej 60/65 lat). Znaczny spadek liczby ludności ogółem zaobserwowany w 2006 roku wynika ze zmiany granic administracyjnych powiatu (wyłączenie gminy Rejowiec). Wówczas liczba ludności w powiecie krasnostawskim wyniosła 68 995 osób. Od tego czasu ulega ciągłej redukcji z przeciętną dynamiką spadku na poziomie $-0,8\%$ rocznie. Zgodnie z predykcjami, w 2050 roku wielkość populacji w omawianej jednostce terytorialnej ukształtuje się na poziomie 48 309 osób (w tym 23 256 mężczyzn).

Na rysunku 3.56. zaprezentowane zostały predykcje liczby ludności w wieku produkcyjnym w powiecie krasnostawskim. Widać na nim wahania liczby ludności w tej grupie wiekowej do roku 2009, kiedy to wyniosła 41 298 osób. Natomiast w całym okresie prognozy szacuje się, że liczba ludności w wieku produkcyjnym będzie wykazywać trend malejący.

⁴⁸ Wstępną charakterystykę powiatu krasnostawskiego opracowano na podstawie: GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące ludności i podziału terytorialnego [data dostępu: 05.11.2010].

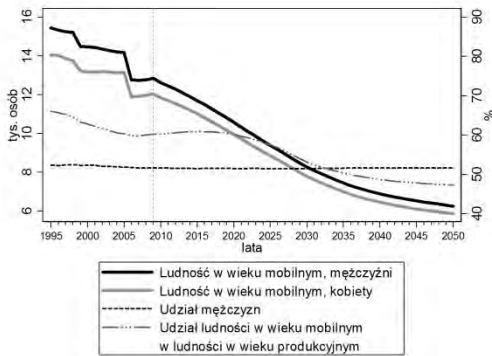
Prognozuje się, że w 2025 roku liczebność tej grupy wynosić będzie 31 686 osób (spadek o 23% w porównaniu do 2009 roku), a w 2050 roku już tylko 25 582 osoby.

Rys. 3.56. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w powiecie krasnostawskim

osób w 2009 roku), natomiast od 2036 roku przeważającą grupę zaczną stanowić osoby w wieku powyżej 45 lat.

Zmiany struktury demograficznej z uwzględnieniem odsetka ludności w wieku mobilnym przedstawione zostały na rysunku 3.57. Zgodnie z przewidywaniami w całym okresie 2010–2050 liczebność tej grupy będzie ulegać stopniowemu zmniejszeniu (z 24 451 osób w 2010 roku do 12 111 osób w 2050 roku), co łącznie stanowi spadek o 50,5%.

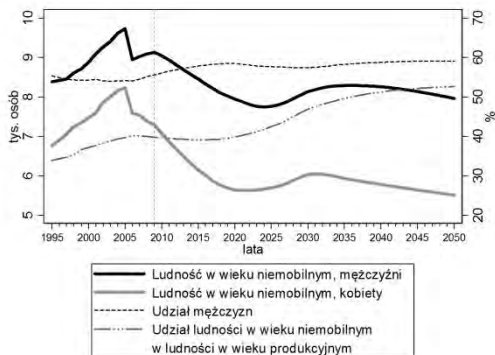
Rys. 3.57. Liczba ludności w wieku mobilnym w podziale na płeć w powiecie krasnostawskim

nie stałym poziomie 51,6% w 2009 roku oraz w 2050 roku. Zgodnie z predykcjami, współczynnik maskulinizacji populacji w wieku mobilnym w ostatnim roku prognozy w powiecie krasnostawskim wyniesie 106,8 (6255 mężczyzn oraz 5856 kobiet w wieku 18–44 lata).

(spadek o 38% względem 2009 roku). Zmniejszeniu ulegnie również odsetek ludności w wieku aktywności zawodowej w relacji do ludności ogółem. W 2009 roku udział ten wyniósł 60,9%, a w 2050 roku przewiduje się jego spadek do 53%. Niekorzystne tendencje demograficzne widoczne są także w zmianie relacji między liczbą osób w wieku mobilnym i niemobilnym. W okresie historycznym można zaobserwować przewagę ludności w wieku 18–44 lata (więcej o 8458

osób w 2010 roku do 12 111 osób w 2050 roku), co łącznie stanowi spadek o 50,5%. Począwszy od 2019 roku grupa ta będzie również sukcesywnie zmniejszać swój udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Do tego czasu odsetek ten utrzyma się na względnie stabilnym poziomie, oscylując wokół 60,6% (w latach 2010–2019). W 2050 roku 47,3% osób w wieku produkcyjnym będą stanowić osoby do 45. roku życia. Szacuje się, że udział mężczyzn w omawianej grupie wiekowej utrzymać się będzie na względ-

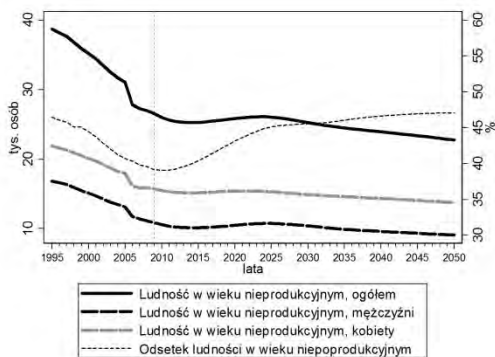
Analizując rysunek 3.58., można zauważyć liczne wahania liczby kobiet i mężczyzn w wieku niemobilnym, połączone ze zmniejszaniem się ich udziału w ludności produkcyjnej. Szacuje się, że trend malejący – zapoczątkowany w 2006 roku w przypadku kobiet oraz w 2010 roku w odniesieniu do mężczyzn – zostanie przerwany tendencją wzrostową w latach 2025–2036 dla mężczyzn (2023–2031 dla kobiet).

Rys. 3.58. Liczba ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć w powiecie krasnostawskim

Zgodnie z predykcjami, w 2025 roku powiat krasnostawski będzie zamieszkiwać 7765 mężczyzn w wieku 45–64 lata oraz 5695 kobiet w wieku 45–59 lat. Mimo spadku liczby kobiet i mężczyzn, udział ludności w wieku niemobilnym w ludności w wieku produkcyjnym będzie wzrastać średnio o 0,39 p.p. rocznie począwszy od 2016 roku. W tym okresie wyniósł on 39,1%, zaś do 2050 roku wzrośnie do 52,7%. Świadczy to o negatywnej zmianie w strukturze wieku ludności produkcyjnej. Zgodnie z prognozą do 2050 roku zwiększy się udział mężczyzn w wieku niemobilnym i wyniesie 59,1% (w porównaniu do 55,6% w 2009 roku).

W całym analizowanym okresie wśród osób w wieku nieprodukcyjnym dominują kobiety. Stanowią one 59,5% ludności w tej grupie (w 2009 roku). Szacuje się, że udział kobiet wzrośnie do 2050 roku do 60,2%. Oznacza to, że spośród 22 726 osób w wieku nieprodukcyjnym, kobiet będzie 13 686. Rozpatrując liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym łącznie szacuje się, że do 2024 roku ich liczba utrzyma się na względnie stałym poziomie (26 079 w 2024 roku w porównaniu do 25 984 w 2010 roku). Dopiero od 2025 roku przewiduje się spadek wielkości populacji tej grupy osób, przeciętnie o –0,5% rocznie. Spadek ten będzie generowany przez zmniejszenie liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (o –38,3% w latach 2025–2050). Przewiduje się, że tendencjom tym towarzyszyć będzie także wzrost odsetka osób w wieku nieprodukcyjnym do 47,04% w ostatnim roku prognozy (dla porównania, w 2009 roku udział ten wynosił 39,1%).

Rys. 3.59. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w podziale na płeć w powiecie krasnostawskim

Przewiduje się, że tendencjom tym towarzyszyć będzie także wzrost odsetka osób w wieku nieprodukcyjnym do 47,04% w ostatnim roku prognozy (dla porównania, w 2009 roku udział ten wynosił 39,1%).

Systematyczny spadek liczby ludności w powiecie krasnostawskim powoduje, że na przestrzeni 1995–2008 populacja zmniejszyła się o niecałe 19%. Zgodnie z prognozą, w 2050 roku powiat krasnostawski będzie zamieszkiwać 48 309 osób (co stanowi 71,2% stanu z 2009 roku). Spadkowi ludności towarzyszyć będzie ponadto proces starzenia się społeczeństwa. W prognozowanym okresie nastąpi spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym – z 12 448 w 2010 roku do 6032 osób w 2050 roku oraz spadek liczby osób w wieku produkcyjnym z 40 561 do 25 582 osób w tym samym okresie. Jednocześnie ludność w wieku poprodukcyjnym zwiększy swą liczebność o 19%. Spowoduje to wzrost obciążenia ekonomicznego do 89 osób w wieku nieprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2050 roku. Potwierdza to niekorzystne procesy demograficzne zachodzące w tym powiecie (omawiany wskaźnik w województwie wyniesie zgodnie z prognozą 79 w 2050 roku). Ponadto w grupie osób w wieku produkcyjnym zajdą zmiany – osoby w wieku 18–44 będą stanowiły 47,2% w ostatnim roku prognozy (w porównaniu do 60,2% w 2009 roku).

3.10. Powiat kraśnicki⁴⁹

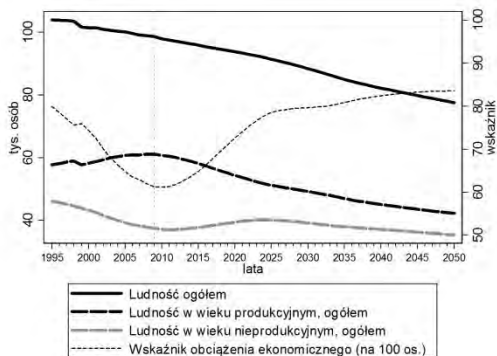
Ogólna liczba ludności mieszkająca w powiecie kraśnickim w 2009 roku wynosiła 98 574 osób, przy czym 61,4% zamieszkiwała obszary wiejskie. Gminy wiejskie zajmują obszar 971 km², co stanowi 96,6% ogólnej powierzchni. W związku z tym obszary miejskie charakteryzują się bardzo dużą gęstością zaludnienia (1120 osób na km², co jest trzecią wartością w województwie – pomijając miasta na prawach powiatu). Na obszarach wiejskich na km² przypadają 62 osoby. Spośród 10 gmin zaliczanych do omawianej jednostki terytorialnej jedna to gmina miejska (Kraśnik), a jedna miejsko-wiejska (Annopol).

Ogólna liczba ludności w powiecie kraśnickim charakteryzuje się malejącą tendencją rozwojową (zob. rysunek 3.60., s. 169). W całym okresie historycznym odnotowano ujemne tempo wzrostu i szacuje się, że w przedziale czasowym objętym prognozą tendencja ta będzie kontynuowana. Zgodnie z prognozą, w 2025 roku w powiecie kraśnickim będzie mieszkać 91 373 osób, a w 2050 roku będzie to już tylko 77 494 osób. Pomimo początkowego spadku wskaźnika obciążenia ekonomicznego w latach 1995–2009 (z 80 do 61 osób) przewiduje się jego intensywny wzrost (z 62 do 79) w okresie 2012–2025, a następnie stabilizację sytuacji powiązaną z umiarkowanym wzrostem wskaźnika (do 84 w 2050 roku).

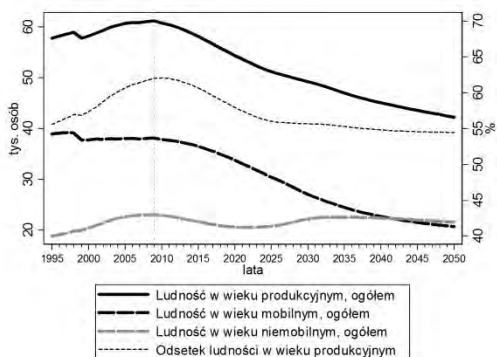
⁴⁹ Wstępną charakterystykę powiatu kraśnickiego opracowano na podstawie: GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące ludności i podziału terytorialnego [data dostępu: 05.11.2010].

Należy zwrócić jednak uwagę na odmienną proporcję osób w wieku przed- i poprodukcyjnym na początku okresu historycznego oraz pod koniec predykcji. Początkowe lata cechują się przewagą liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (w 1995 stanowili oni 27,7% ogólnej liczby ludności wobec 16,7% dla osób w wieku poprodukcyjnym). Szacuje się, że w roku 2050 udziały te wyniosą odpowiednio 12,8% oraz 32,7%. Wynika to z ciągłego starzenia się społeczeństwa i przekłada się bezpośrednio na coraz większe obciążenie ekonomiczne osób w wieku produkcyjnym.

Rys. 3.60. Liczba ludności według grup wieku w powiecie kraśnickim

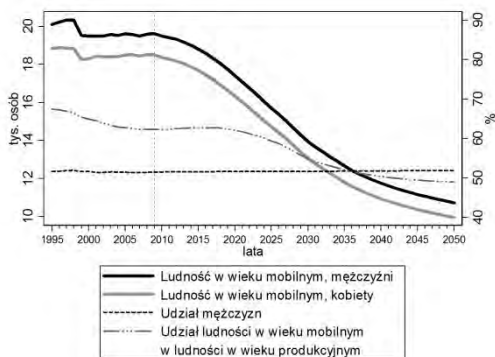
Wyniki prognozy wskazują, że trend wzrostowy kształtujący liczbę ludności w wieku produkcyjnym na przestrzeni lat historycznych w powiecie kraśnickim zostanie zakończony w 2010 roku (przyrost z 57 740 osób w 1995 roku do 61 138 osób w 2009 roku). Przewidywany spadek w prognozowanym przedziale czasowym sięgnie 30,5% (do 42 219 osób w 2050 roku). Przeciętne roczne tempo spadku liczby osób w wieku produkcyjnym w okresie predykcji oscylować będzie wokół $-0,9\%$. Początkowo odsetek osób w wieku od 18 do 59/64 lat wzrósł z 55,6% w 1995 roku do 62% w 2009 roku, po czym prognozuje się jego redukcję (do 55,9% w 2025 roku). Ostatnie 25 lat predykcji cechować będzie ustabilizowany poziom opisywanego udziału (spadek jedynie do 54,5% w 2050 roku).

Rys. 3.61. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w powiecie kraśnickim

Analizując liczbę osób w wieku mobilnym i niemobilnym, zauważa się, że pierwsza z nich początkowo stanowiła zdecydowaną większość (w 2009 roku na 100 osób w wieku mobilnym przypadało 60 osób w wieku powyżej 45 lat). Przewiduje się jednak, iż dysproporcje między nimi będą zanikać, a od roku 2042 relacja ulegnie odwróceniu (na 100 osób w wieku 18–44 przypadną 104 osoby w wieku od 45 do 59/64 lat).

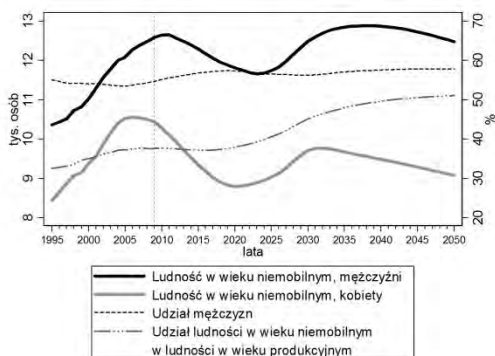
Analizując podział na płeć wśród osób w wieku mobilnym na terenie powiatu kraśnickiego (zob. rysunek 3.62.), widoczne jest równomierne rozłożenie z niewielką przewagą mężczyzn (przeciętnie 51,6%). Obie grupy na przestrzeni prognozowanych lat będą ulegać redukcji (mężczyźni z 19 616 w 2010 roku do 10 713 w 2050 roku, a kobiety z 18 344 do 9952 osób w analogicznym okresie). Udział ludności w wieku mobilnym względem ludności w wieku produkcyjnym również będzie się systematycznie zmniejszał. W roku 1995 wynosił on 67,4% i w przeciągu kolejnych lat historycznych spadł do 62,4% (2009 rok). W horyzoncie pierwszych 10 lat predykcji nie przewiduje się znacznych zmian omawianego odsetka, jednak od roku 2020 ludność

Rys. 3.62. Liczba ludności w wieku mobilnym w podziale na płeć w powiecie kraśnickim

w wieku mobilnym będzie stanowiła coraz mniejszą część siły roboczej. Ostatecznie na koniec predykcji zakłada się udział rzędu 49%.

Większe rozbieżności pomiędzy liczebnością płci na terenie powiatu kraśnickiego występują w przypadku osób w wieku niemobilnym, wśród których w całym analizowanym okresie mężczyźni stanowią przeciętnie 56,2% (57,9% w ostatnim roku

Rys. 3.63. Liczba ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć w powiecie kraśnickim

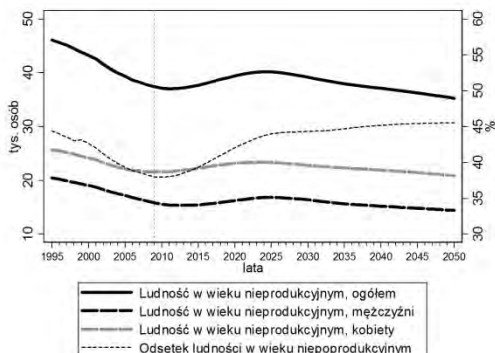
w powiecie kraśnickim będzie mieszkać 12 471 mężczyzn oraz 9083 kobiet w wieku 45–59/64 lat. Proces starzenia się społeczeństwa wyraźnie objawia się we wzroście udziału ludności w wieku niemobilnym w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Relacja ta w okresie historycznym wzrosła z 32,5% w 1995 roku do 37,6% w 2009 roku. Na przestrzeni początkowych lat predykcji nie przewiduje się znaczą-

lat będą ulegać redukcji (mężczyźni z 19 616 w 2010 roku do 10 713 w 2050 roku, a kobiety z 18 344 do 9952 osób w analogicznym okresie). Udział ludności w wieku produkcyjnym również będzie się systematycznie zmniejszał. W roku 1995 wynosił on 67,4% i w przeciągu kolejnych lat historycznych spadł do 62,4% (2009 rok). W horyzoncie pierwszych 10 lat predykcji nie przewiduje się znacznych zmian omawianego odsetka, jednak od roku 2020 ludność

prognozowanym). Najmniejszy udział mężczyzn przypadł na lata 1996–2009 (poniżej 55%). Przewiduje się, że przewaga mężczyzn będzie się stopniowo umacniać do roku 2019 (57,36%), po czym nastąpi niewielki trend spadkowy, który utrzyma się do 2030 roku. W tym okresie liczba mężczyzn w wieku powyżej 45 lat wyniesie 9713 (56,25%). Zapoczątkowany w 2040 roku trend malejącej liczby mężczyzn (w przypadku kobiet od 2033 roku) utrzyma się do końca prognozy. Szacuje się, że w 2050 roku

cych zmian tej relacji. Dopiero w roku 2020 zostanie zapoczątkowany trend wzrostowy (37,9%) i utrzyma się do końca analizowanego okresu (51% w 2050 roku).

Na terenie powiatu kraśnickiego przeważającą część ludności w wieku nieprodukcyjnym stanowią kobiety. W 1995 roku ich udział wynosił 55,7%, a w kolejnych latach wartość ta ulegała zwiększeniu (do 57,7% w 2009 roku). Nie przewiduje się

Rys. 3.64. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w podziale na płeć w powiecie kraśnickim

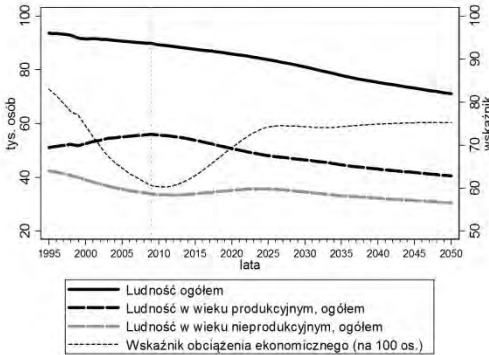
aby tendencja ta uległa odwróceniu w późniejszym okresie. Wyniki predykcji wskazują na systematyczne umacnianie się omawianego udziału do poziomu 59,13% w 2050 roku. Przewiduje się, że ogólna liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym podlegać będzie większej redukcji niż populacja kobiet (ogółem o 5,8% przy zestawieniu ostatniego roku prognozowanego z 2009 roku wobec 3,4-procentowego spadku w przypadku liczby kobiet w wieku nieprodukcyjnym). Zgodnie z prognozą, spadek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym nastąpi ponownie od 2025 roku (40 186 osób) i utrzyma się do końca prognozy (35 275 osób). Przeciętna dynamika spadku oscylować będzie wówczas wokół $-0,5\%$ rocznie. Szacuje się, że w 2010 roku zostanie zapoczątkowany długotrwały trend wzrostowy dotyczący odsetka osób w wieku nieprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Okres najbardziej dynamicznego wzrostu będzie trwał do 2025 roku (udział osiągnie ponownie 44%). W dalszych latach prognozy trend zostanie wyhamowany i przyniesie zwiększenie udziału ludności nieprodukcyjnej w ogólnej liczbie ludności o 1,5 p.p.

Dla powiatu kraśnickiego przewiduje się w końcowym okresie predykcji wyższe wartości wskaźnika obciążenia ekonomicznego niż w wypadku całego województwa. Na 100 osób w wieku produkcyjnym będą przypadać 84 osoby w wieku nieprodukcyjnym (przeciętnie w województwie wskaźnik nie przekroczy 79 osób). Szacuje się, iż liczba osób w wieku nieprodukcyjnym będzie podlegać analogicznym zmianom jak w całym województwie. Zatem opisane kształtowanie się wskaźnika obciążenia ekonomicznego wynika ze zmian w liczbie osób w wieku produkcyjnym, bowiem liczebność tej populacji na przestrzeni 40 lat prognozy spadnie o 30,5% (w województwie o 29,2%). O starzeniu się społeczeństwa świadczy również rosnący udział ludności w wieku mobilnym w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (z 32,5% w 1995 roku do 51% w 2050 roku).

3.11. Powiat lubartowski⁵⁰

Powiat lubartowski zajmuje powierzchnię 1289 km² (5,1% całego obszaru województwa lubelskiego). Obszary wiejskie stanowią 95,3% łącznej powierzchni. Skupiają one 68,5% ogólnej liczby ludności (61 555 osób na koniec 2009 roku). Gęstość zaludnienia na wsi wynosi 50 osób na km², a na terenach miejskich 464 osoby przypadające na każdy km². W rozpatrywanym powiecie znajduje się tylko jedna gmina miejska (Lubartów), dwie miejsko-wiejskie oraz 10 gmin wiejskich.

Podobnie jak inne powiaty, powiat lubartowski cechuje malejąca ogólna liczba ludności. Szacuje się, że w przedziale czasowym objętym predykcją, roczna dynamika zmian będzie większa niż w okresie historycznym. Przeciętnie każdego roku objętego

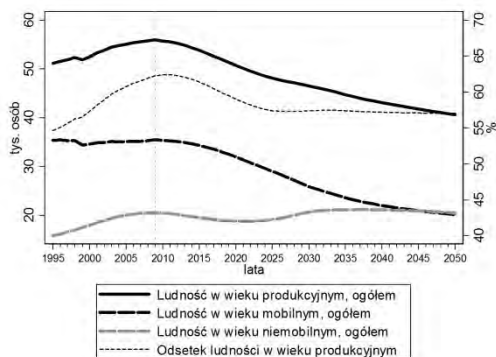

Rys. 3.65. Liczba ludności według grup wieku w powiecie lubartowskim

prognozą liczba ludności będzie się zmniejszać o –0,57% (w porównaniu do –0,29% w okresie historycznym). Zestawiając ze sobą pierwszy rok historyczny z ostatnim prognozowanym redukcja wyniesie 24% (z 93 552 do 71 072 osób). Podczas rozpatrywania sytuacji ludności w wieku produkcyjnym dostrzegalne jest odwrócenie tendencji wzrostowej już w pierwszym roku predykcji. Szacuje się, że spadek liczby osób omawianej kategorii w tym roku wyniesie 0,5% i będzie kontynuowany w kolejnych latach. Porównując pierwszy i końcowy rok prognozy, spadek liczebności rozpatrywanej grupy osób wyniesie 27,2%. W odniesieniu do ludności w wieku nieprodukcyjnym, sytuacja kształtowała się początkowo całkiem odmiennie. Spadek zaobserwowany w okresie historycznym zostanie przerwany w latach 2013–2024. Trendy kształtujące liczbę osób w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym bezpośrednio implikują zachowanie wskaźnika obciążenia ekonomicznego. Najniższe jego wartości przypadają na lata 2003–2020 (poniżej 70 osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym). Prognozuje się, że w 2025 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadać będzie już 41 osób w wieku powyżej 60/65 oraz 34 osoby do 18. roku życia. W ostatnim roku prognozy obciążenie ekonomiczne nie zmieni się znacząco, ale istotnie zmieni się relacja między poszczególnymi grupami (50 osób w wieku poprodukcyjnym oraz 25 osób w wieku przedprodukcyjnym).

⁵⁰ Wstępną charakterystykę powiatu lubartowskiego opracowano na podstawie: GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące ludności i podziału terytorialnego [data dostępu: 05.11.2010].

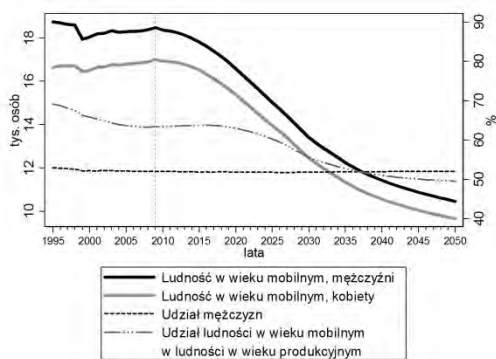
Na rysunku 3.66. można dostrzec występowanie odmiennych tendencji w przypadku ludności w wieku mobilnym oraz ludności w wieku niemobilnym na obszarze powiatu lubartowskiego. Malejąca liczebność populacji w wieku mobilnym

Rys. 3.66. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w powiecie lubartowskim

aktyności zawodowej prognozuje się, że w 2025 roku wielkość tej populacji wyniesie 48 082 osób (co stanowi 57,4% ludności ogółem). Szacuje się, że w ostatnim roku prognozy w porównaniu do 2025 roku liczebność ta zmniejszy się o 7514 osoby i stanowić będzie 57,1% ludności ogółem. Przewiduje się ponadto, że relacja ta ulegnie znacznej redukcji (z 62,3% w 2009 roku).

W powiecie lubartowskim liczba kobiet i mężczyzn w wieku mobilnym na przestrzeni lat historycznych utrzymywała się na relatywnie stabilnym poziomie (z niewielkimi fluktuacjami). Dla okresu predykcji 2010–2050 przewiduje się jednak

Rys. 3.67. Liczba ludności w wieku mobilnym w podziale na płeć w powiecie lubartowskim

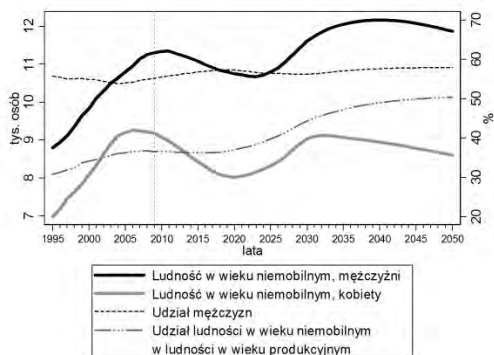
by osób w wieku mobilnym. Przewiduje się, że nadwyżka ta będzie podlegać stopniowej redukcji do lat 2026–2028 (51,8%). Od tego momentu liczba mężczyzn względem kobiet będzie ponownie wzrastać, ostatecznie stabilizując się na poziomie

(największą dynamikę spadku szacuje się na początkowe lata predykcji) przekłada się również na spadek udziału omawianej kategorii wobec ogólnej liczby ludzi w wieku produkcyjnym. Odwrotne tendencje kształtują liczbę osób w wieku niemobilnym. Przewiduje się, że w 2046 roku nastąpi zmiana dotychczasowej relacji i w ostatnim roku prognozy na 100 osób w wieku mobilnym przypadają będą 102 osoby w wieku niemobilnym. Analizując łącznie liczebność populacji w wieku

konsekwentny spadek liczebności w danej grupie wiekowej (odpowiednio od 18 360 do 10 457 mężczyzn oraz od 16 927 do 9 652 kobiet). Dynamika opisywanych zmian największego tempa nabierze w latach 2019–2037 (roczne ubytki liczby osób przekraczające 1,5%, przy czym największy spadek przypadnie na rok 2028, czyli o 2,44% w przypadku mężczyzn i 2,48% w przypadku kobiet). Rozpatrując strukturę płci można wskazać niewielką przewagę mężczyzn w omawianej kategorii. W roku 2009 stanowili oni 52,1% ogólnej liczby

52% w ostatnich latach. Malejąca liczba osób w wieku mobilnym przekłada się jednocześnie na spadek udziału tej zbiorowości w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym (z 69,15% w 1995 roku, poprzez 63,4% w 2009 roku, do 49,6% w 2050 roku).

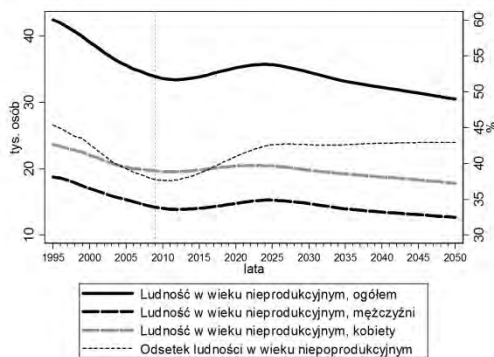
W latach 1995–2009 ludność w wieku powyżej 45 lat stanowiła przeciętnie około 34,6% ogólnej liczby ludności w wieku produkcyjnym na obszarze powiatu lubartowskiego. Przewiduje się, że relacja ta w okresie prognozy ulegnie zwiększeniu z 36,6% w 2010 roku do 39,8% w 2025 roku oraz 50,4% w ostatnim roku predykcji. Przewiduje się, że początkowe lata predykcji przyniosą redukcję liczebności osób w wieku niemobilnym z 11 335 w 2010 roku do 10 671 w 2023 roku w przypadku mężczyzn oraz z 9072 w 2010 roku do 8014 w 2020 roku dla populacji kobiet.

Rys. 3.68. Liczba ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć w powiecie lubartowskim

45–59 lat – do 2032 roku. Ostatnie lata prognozy przyniosą ponowny spadek wielkości populacji osób w wieku niemobilnym. W omawianej kategorii wiekowej zdecydowaną większość stanowią mężczyźni (średnio 56,4% w całym analizowanym okresie).

Ogólna liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na terenie powiatu lubartowskiego podlega trendowi malejącemu (z wyjątkiem lat 2013–2024). W okresie historycznym wykazywał się on szczególnie silną dynamiką zmian (około –2% rocznie w latach 1999–2004). Szacuje się, że w okresie 2013–2024 zostanie zaobserwowane odwrócenie trendu i zwiększenie liczby osób do 35 750 (wzrost o 2316 osób). Zgodnie z prognozą kolejne lata będą charakteryzowały się systematycznym spadkiem liczby osób w wieku nieprodukcyjnym z przeciętną roczną dynamiką zmian rzędu –0,6%. W związku z tym dla roku 2050 zakłada się, że omawiana zbiorowość wyniesie 30 504 osoby

Rys. 3.69. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w podziale na płeć w powiecie lubartowskim

(w tym 12 687 mężczyzn). W przedziale czasowym objętym predykcją szacuje się odwrócenie tendencji kształtującej odsetek ludności w wieku nieprodukcyjnym względem ogólnej liczby ludności. Choć początkowo zmalał on z 45,3% w 1995 roku do 37,7% w 2009 roku, to w okresie prognozowanym stosunek ten będzie podlegał systematycznemu umocnieniu. Ostatecznie w 2050 roku ludność w wieku nieprodukcyjnym stanowić będzie 42,9% ludności ogółem.

Zgodnie z prognozą wykonaną dla powiatu lubartowskiego, przewiduje się, że w omawianej jednostce terytorialnej wystąpi mniejsze obciążenie ekonomiczne ludności niż przeciętnie w województwie. W końcowych latach prognozy wartość indykatora nie przekroczy 75 osób w wieku nieprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym (przewiduje się, że w województwie wskaźnik sięgnie 79 osób). Zestawiając ze sobą startowy oraz końcowy rok prognozy pod względem liczby ludności w wieku produkcyjnym, przewiduje się redukcję tej liczebności o 27%. W przypadku osób w wieku nieprodukcyjnym ubytek w analogicznym okresie wyniesie jedynie 9% (wartości dla całego województwa wynoszą odpowiednio 29,2% oraz 5,2%). Ponadto coraz większą część wśród ludności w wieku produkcyjnym będą stanowić osoby powyżej 45. roku życia (z 36,6% w 2010 roku do 50,5% w 2050 roku).

3.12. Powiat lubelski⁵¹

Powiat lubelski jest drugim pod względem liczby ludności powiatem w województwie lubelskim. W 2009 roku wyniosła ona 144 383 osoby, co stanowi 6,7% całkowitej liczby osób w województwie. Obszary miejskie zamieszkuje bardzo niewielki odsetek (8,5%), co jest sytuacją dość nietypową na tle innych powiatów należących do województwa lubelskiego – niższy stosunek zarejestrowano tylko w powiecie chełmskim (5,7%). Pod względem terytorialnym obszary wiejskie stanowią 98,2% całkowitej powierzchni (1680 km²). Gęstość zaludnienia na wsiach wynosi 80 osób na km² i jest największa w całym województwie (w miastach 407 osób).

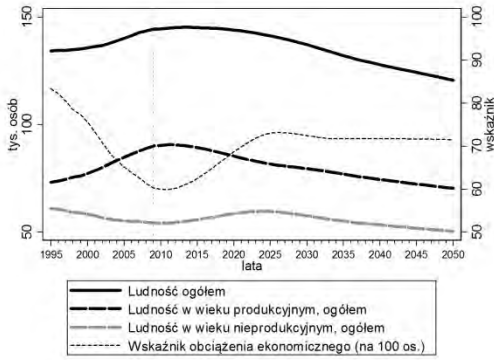
Zgodnie z prognozą przedstawioną na rysunku 3.70., największy poziom ludności w powiecie lubelskim przypada na rok 2014 (145 174 osoby). Zarazem jest to punkt zwrotny wieńczący trwający od początku analizy historycznej trend wzrostowy (przyrost o 10 942 osoby). Przewiduje się, że do końca predykcji ogólna liczba osób zostanie zredukowana do 120 698 (o 10% mniej niż w 1995 roku).

---

⁵¹ Wstępną charakterystykę powiatu lubelskiego opracowano na podstawie: GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące ludności i podziału terytorialnego [data dostępu: 05.11.2010].

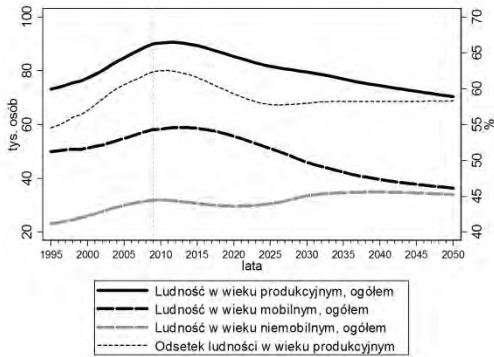

Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na liczbę osób w wieku produkcyjnym w okresie historycznym podlegała systematycznej redukcji. Przy przeliczeniu na 100 osób uzyskuje się wskaźnik obciążenia ekonomicznego, który w tym czasie zmalał z 83 osób do 60 osób w 2009 roku. Przewiduje się, że obciążenie ekonomiczne będzie od roku 2013 wzrastać, ze względu na przybywanie osób w wieku poprodukcyjnym z jednoczesnym ubywaniem liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (główny czynnik determinujący spadek liczby osób w wieku produkcyjnym). Powyższa tendencja ulegnie ustabilizowaniu od 2024 roku na poziomie 73 osób i zostanie w przybliżeniu utrzymana do końca predykcji (71 osób w roku 2050).

Rys. 3.70. Liczba ludności według grup wieku w powiecie lubelskim

Przedstawione na rysunku 3.71. zależności w powiecie lubelskim wskazują na ryzyko spadku mobilności ludności w perspektywie 40 lat predykcji. Szacuje się, że liczba osób w wieku 18–44 osiągnie maksimum w roku 2013 (58 936 osoby). Następnie konsekwentnie będzie podlegać redukcji, aż do poziomu 36 379 osób w roku 2050. Największa dynamika zmian przewidywana jest na lata 2028–2030 (ponad 2-procentowe roczne ubytki), po czym spadki będą coraz mniej gwałtowne, rzędu 0,7% w końcowym etapie prognozy. Jednocześnie niemobilną grupę wiekową znamionują naprzemienne trendy. Po znacznym okresie wzrostowym w latach 1995–2009 (z 23 270 osób do 31 905 osób, czyli przyrost o 37%),

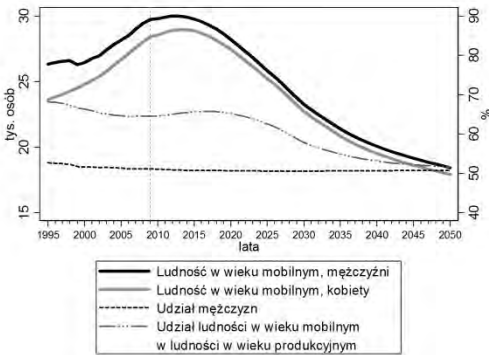

Rys. 3.71. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w powiecie lubelskim

prognozuje się redukcję liczebności w rozpatrywanej kategorii wiekowej do 29 676 osób w 2020 roku. Ostatecznie prognozowane przyrosty w kolejnych latach doprowadzą do ukształtowania się liczby ludności w wieku niemobilnym na maksymalnym poziomie wynoszącym 34 894 osoby w roku 2039. Ostatni okres predykcji wiąże się z marginalnymi zmianami, a liczba osób w 2050 roku wyniesie 34 005. Odsetek ludności w wieku produkcyjnym względem ogólnej liczby ludności wynosił przeciętnie 59%. Historyczny interwał czasowy został zapoczątkowany proporcją wynoszącą 54,55%. Szacuje się, że maksimum zostanie ustanowione w 2011 roku

(62,54%), po czym nastąpi okres powolnej redukcji odsetka i ostatecznie stabilizacji na poziomie około 58%.

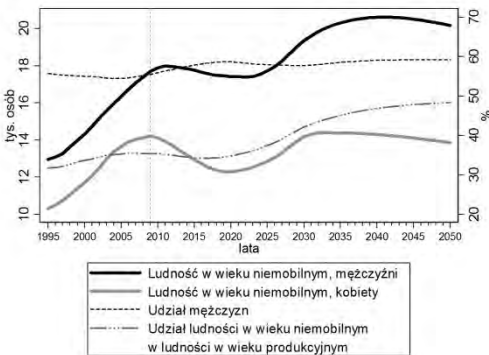
Na terenie powiatu lubelskiego przewiduje się tendencję do wyrównywania liczebności kobiet i mężczyzn w mobilnej kategorii wiekowej. Na początku okresu historycznego mężczyźni stanowili grupę przeważającą (52,7% w 1995 roku), jednak

Rys. 3.72. Liczba ludności w wieku mobilnym w podziale na płeć w powiecie lubelskim

szacuje się, że w miarę upływu lat dysproporcje te będą zanikać i dany rozkład procentowy już od roku 2015 ukształtuje się na poziomie około 50,7%. Związane jest to przede wszystkim z większą skalą redukcji liczebności populacji męskiej (o 30% porównując pierwszy rok historyczny z ostatnim prognozowanym). W tym samym czasie liczba kobiet zmalała jedynie o 24%. Przy rozpatrywaniu udziału ludności w wieku mobilnym względem ludności w wieku produkcyjnym dostrzegalny jest trend spadkowy, w obrębie którego doszło do tymczasowej zmiany tendencji (w latach 2006–2017 – przyrost o 1 p.p.). Ostatecznie predykcja zakłada dla roku 2050 proporcję wynoszącą 51,7%, czyli mniej o niemal 17 p.p. względem pierwszego roku historycznego.

Rysunek 3.73. przedstawia liczbę ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć w powiecie lubelskim. W pierwszym roku historycznym ogólna liczba osób będących w wieku niemobilnym wynosiła 23 270, w tym 12 960 mężczyzn (55,7%). W kolejnych latach nie doszło do znaczących zmian w strukturze płci i w roku 2009 mężczyźni stanowili 55,43% z 31 905 ogólnej liczby osób.

Rys. 3.73. Liczba ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć w powiecie lubelskim

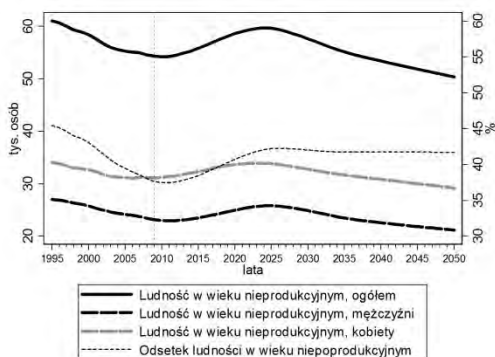
Przewiduje się, że w kolejnych latach stosunek ten ulegnie zwiększeniu (do 58,66% w roku 2020). Następne 10 lat związane będzie ze spadkiem rozpatrywanej wartości o 1 p.p., po czym powróci trend wzrostowy prowadzący w końcowym etapie predykcji do poziomu około 59,25%. Analizując udział ludności w wieku niemobilnym względem ludności w wieku produkcyjnym, można zauważyć odwrotną tendencję niż w przypadku opisywanego udziału męż-

szacuje się, że w miarę upływu lat dysproporcje te będą zanikać i dany rozkład procentowy już od roku 2015 ukształtuje się na poziomie około 50,7%. Związane jest to przede wszystkim z większą skalą redukcji liczebności populacji męskiej (o 30% porównując pierwszy rok historyczny z ostatnim prognozowanym). W tym samym czasie liczba kobiet zmalała jedynie o 24%. Przy rozpatrywaniu udziału ludności w wieku mobilnym względem ludności w wieku produkcyjnym dostrzegalny jest trend spadkowy, w obrębie którego doszło do tymczasowej zmiany tendencji (w latach 2006–2017 – przyrost o 1 p.p.). Ostatecznie predykcja zakłada dla roku 2050 proporcję wynoszącą 51,7%, czyli mniej o niemal 17 p.p. względem pierwszego roku historycznego.

Rysunek 3.73. przedstawia liczbę ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć w powiecie lubelskim. W pierwszym roku historycznym ogólna liczba osób będących w wieku niemobilnym wynosiła 23 270, w tym 12 960 mężczyzn (55,7%). W kolejnych latach nie doszło do znaczących zmian w strukturze płci i w roku 2009 mężczyźni stanowili 55,43% z 31 905 ogólnej liczby osób. Przewiduje się, że w kolejnych latach stosunek ten ulegnie zwiększeniu (do 58,66% w roku 2020). Następne 10 lat związane będzie ze spadkiem rozpatrywanej wartości o 1 p.p., po czym powróci trend wzrostowy prowadzący w końcowym etapie predykcji do poziomu około 59,25%. Analizując udział ludności w wieku niemobilnym względem ludności w wieku produkcyjnym, można zauważyć odwrotną tendencję niż w przypadku opisywanego udziału męż-

czynn. Lata historyczne to okres umacniania rozpatrywanej proporcji (z 31,78% w 1995 roku do 35,42% w 2009 roku). Założenia predykcji wykazują, iż wzrost ten zostanie zniwelowany do poziomu 34,24% przypadającego na rok 2017, po czym do końca prognozy systematycznie będzie postępować zwiększanie udziału (do 48,31% w 2050 roku).

W powiecie lubelskim mężczyźni stanowią zdecydowaną mniejszość wśród ludności w wieku nieprodukcyjnym (przeciętnie 42,87%). Przewiduje się, że w pierwszym roku prognozowanym ich liczba wyniesie 22 985, co stanowi 42,43%

Rys. 3.74. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w podziale na płeć w powiecie lubelskim

w 2026 roku). Kolejne lata, zgodnie z założeniami predykcji, cechować się będą umiarkowanymi zmianami rocznymi, przez co trend spadkowy spowoduje redukcję udziału jedynie do 41,7% (2050 roku).

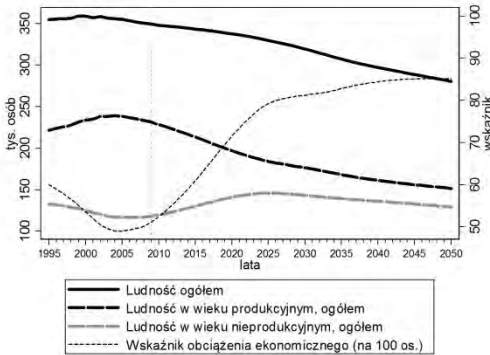
W powiecie lubelskim przewidywana liczba osób w wieku produkcyjnym przypadająca na ostatni rok prognozowany będzie na zbliżonym poziomie jak w pierwszym roku historycznym (73 228 osoby w roku 1995 wobec 70 384 osób w 2050 roku). Jednak analizując tylko lata objęte predykcją, redukcja wyniesie 22%. Jest to wartość wyraźnie mniejsza niż w przypadku całego województwa (29,2%). Determinuje to kształtowanie się wskaźnika obciążenia ekonomicznego, który w ostatnich latach prognozy ukształtuje się na poziomie około 72 osób (o 7 mniej niż wynosi w tym czasie wartość dla całego województwa). Szacuje się również, iż struktura osób w wieku produkcyjnym będzie zawierać coraz więcej osób w wieku niemobilnym (31,8% w 1995 roku, 35,4% w 2010 roku oraz 48,3% w 2050 roku).

ogólnej liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym, a w kolejnych latach będzie wzrastać, osiągając w roku 2025 poziom 25 817. Na koniec predykcji zakłada się liczbę 21 157 mężczyzn (42% ogólnej liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym). Rozpatrując liczebność omawianej kategorii na tle ogólnej liczby ludności można dostrzec występowanie trendu spadkowego na przestrzeni lat historycznych (z 45,5% w 1995 roku do 37,5% w 2009 roku). Szacuje się, że następnie dojdzie do aprecjacji omawianej relacji do 42,25%

3.13. Powiat miasta Lublin⁵²

Powiat miasto Lublin skupia w swych granicach największą liczbę osób spośród całego województwa lubelskiego (349 440 osób stanowiących 16,2% ogólnej liczby ludności). Tak duża liczba mieszkańców determinuje znaczną gęstość zaludnienia, która wynosi 2377 osób na km² i jest największa spośród wszystkich powiatów. Jest to również największe miasto na prawach powiatu w omawianym województwie, zajmujące obszar 147 km².

W horyzoncie prognozy przewiduje się znaczne zwiększenie wskaźnika obciążenia ekonomicznego na terenie powiatu miasta Lublin. W 2010 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadać będą 52 osoby w wieku nieprodukcyjnym, a do roku 2026

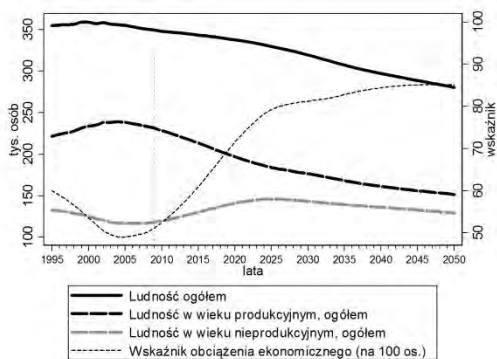
Rys. 3.75. Liczba ludności według grup wieku w Lublinie

wartość tego miernika gwałtownie wzrośnie, osiągając poziom 80 osób. Na przestrzeni kolejnych lat objętych predykcją dynamika zmian będzie słabsza, bowiem w 2050 roku wskaźnik ten będzie się równał 85 osób. Tak intensywny wzrost obciążenia ekonomicznego bezpośrednio determinowany jest przez spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym przy niewielkich zmianach liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym. W pierwszym wypadku redukcja między początkowym a końcowym rokiem prognozy sięgnęła 33,63%, podczas gdy liczebność nieprodukcyjnej kategorii wiekowej w analogicznym okresie uległa zwiększeniu o 7,7%. Dla porównania ogólna liczba ludności w tym czasie, zgodnie z wynikami predykcji, zmaleje o 19,4% (z 347 944 do 280 469 osób).

Ogólna liczba ludności w wieku produkcyjnym na terenie powiatu miasta Lublin odznacza się występowaniem tendencji malejącej w horyzoncie prognozy (zob. rysunek 3.76., s. 180). Po krótkotrwałym wzroście liczebności w latach 1995–2004 (z 221 622 osób do 238 952 osób) ilość osób w wieku produkcyjnym będzie systematycznie spadać (do 228 257 w 2010 roku, 184 034 w 2025 roku oraz 151 484 w 2050 roku).

⁵² Wstępną charakterystykę powiatu miasta Lublin opracowano na podstawie: GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące ludności i podziału terytorialnego [data dostępu: 05.11.2010].

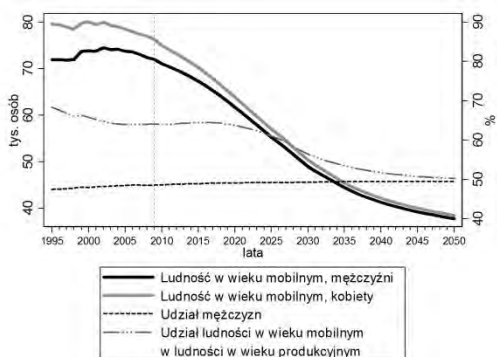
Porównując ze sobą początkowy i końcowy rok prognozy, oczekuje się wystąpienia redukcji liczby ludności w wieku produkcyjnym o 33,6%. Przeciętna roczna dynamika

Rys. 3.76. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w Lublinie

większych wahań i w ostatnim okresie wymieniony wskaźnik ustabilizuje się na poziomie około 54%.

Udział ludności w wieku mobilnym względem ludności w wieku produkcyjnym na obszarze Lublina będzie podlegał stopniowej redukcji. Między pierwszym a ostatnim rokiem historycznym deprecjacja udziału sięga 4 p.p. Na przestrzeni pierw-

Rys. 3.77. Liczba ludności w wieku mobilnym w podziale na płeć w Lublinie

szych dziesięciu lat prognozy relacja ta będzie utrzymywać się na stabilnym poziomie około 64%, jednak później dojdzie do znacznego zmniejszenia odsetka osób w wieku mobilnym (50,26% w 2050 roku). Udział mężczyzn w opisywanej kategorii wiekowej przeciętnie wynosi około 49%. Względem roku 1995 przewiduje się niewielkie zwiększenie udziału z 47,5% do 49,5% w roku 2050. Zatem liczba kobiet w wieku mobilnym zostanie zredukowana w większym stopniu na przestrzeni całego analizowanego okresu (o 51,7% wobec 47,5% w przypadku mężczyzn). W liczbach bezwzględnych oznacza to ubytek liczby kobiet z 79 543 w 1995 do 38 426 w 2050 roku.

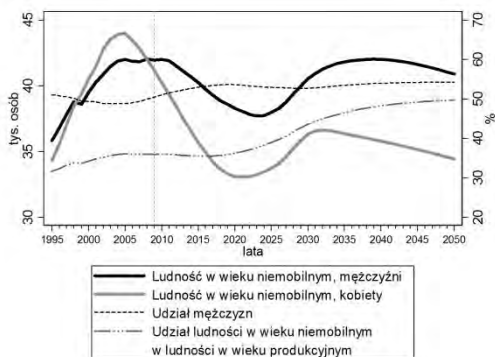
Lublin charakteryzuje się znaczną zmiennością pod względem struktury płci pośród ludności w wieku niemobilnym (zob. rysunek 3.78., s. 181). Na przestrzeni lat historycznych mężczyźni stanowili coraz mniejszą część ogólnej liczby ludności w wieku niemobilnym (spadek z 51% w 1995 roku do 48,8% w 2003 roku).

spadku w całym analizowanym okresie oscyluje wokół 0,7%, a największe tempo redukcji przewiduje się na okres 2010–2025 (powyżej 1%). Na tle całkowitej liczby ludności odsetek liczby osób w wieku produkcyjnym kształtuje się w analogiczny sposób. Najpierw ulegnie wzrostowi o niecałe 5 p.p. (z 62,51% w 1995 roku do 67,13% w 2005 roku), a następnie prognozuje się szybki spadek tej relacji do 2025 roku (55,79%). W dalszych latach predykcji nie dojdzie już do

szerszych wahań i w ostatnim okresie wymieniony wskaźnik ustabilizuje się na poziomie około 54%.

szerszych dziesięciu lat prognozy relacja ta będzie utrzymywać się na stabilnym poziomie około 64%, jednak później dojdzie do znacznego zmniejszenia odsetka osób w wieku mobilnym (50,26% w 2050 roku). Udział mężczyzn w opisywanej kategorii wiekowej przeciętnie wynosi około 49%. Względem roku 1995 przewiduje się niewielkie zwiększenie udziału z 47,5% do 49,5% w roku 2050. Zatem liczba kobiet w wieku mobilnym zostanie zredukowana w większym stopniu na przestrzeni całego analizowanego okresu (o 51,7% wobec 47,5% w przypadku mężczyzn). W liczbach bezwzględnych oznacza to ubytek liczby kobiet z 79 543 w 1995 do 38 426 w 2050 roku.

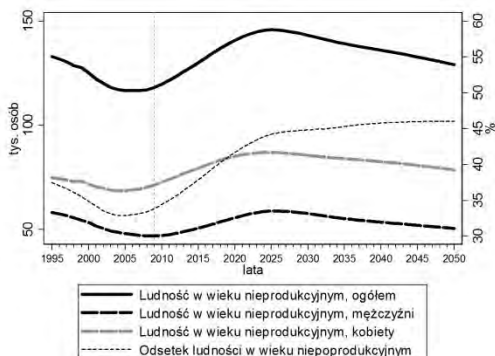
Następnie dana relacja zaczęła ponownie ulegać zwiększeniu i szacuje się, że w roku 2010 znowu przekroczy 51%. W horyzoncie predykcji umocnienie to będzie kontynuowane do około 54% w 2040 roku, po czym ustabilizuje się na tym poziomie

Rys. 3.78. Liczba ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć w Lublinie

różnić w nim okres spadkowy. Początkowo udział ten wzrósł z 31,66% w 1995 roku do 36,1% w 2005 roku, jednak szacuje się, że zapoczątkowana wtedy tendencja malejąca utrzyma się do 2016 roku (35,5%). Prognoza zakłada, że moment ten będzie punktem wyjścia do bardziej znaczących przyrostów (49,74% w 2050 roku).

Ludność w wieku nieprodukcyjnym w Lublinie na początku analizy historycznej stanowiła 37,5% łącznej liczby ludności. Kolejne lata związane były ze zmniejszeniem tego udziału do minimalnego poziomu 32,8% w 2005 roku. Następnie tendencja uległa odwróceniu i przewiduje się,

Rys. 3.79. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w podziale na płeć w Lublinie

że będzie kontynuowana w całym horyzoncie prognozy. Największą dynamikę zjawiska przewiduje się na lata 2008–2025, kiedy to udział zwiększy się o 11 p.p. W dalszym okresie predykcji zakłada się ustabilizowanie sytuacji i aprecjację rozpatrywanego stosunku w przeciągu 25 lat o niecałe 2 p.p. (do poziomu 46% w latach 2046–2050). Wśród ludności w wieku nieprodukcyjnym większość stanowią kobiety (przeciętnie 59,8%), a wraz z upływem lat ich liczebność względem mężczyzn systematycznie rośnie. Zestawiając ze sobą pierwszy rok historyczny oraz ostatni prognozowany, ubytek liczby mężczyzn wynosi 13,2% (z 58 122 do 50 440). W tym samym przedziale czasowym liczba kobiet wzrosła o 4,8% (z 74 808 do 78 545). Należy jednak zauważyć, iż zmiany w przypadku porównania

do determinowane jest w głównej mierze malejącą liczbą kobiet. W okresie objętym predykcją przewiduje się ubytek o 14,4% (z 40 258 kobiet do 34 456), podczas gdy w analogicznym okresie liczebność mężczyzn spadnie jedynie o 2,66% (z 42 012 do 40 893). Mniejszym wahaniem podlega udział ludności w wieku niemobilnym względem ludności w wieku produkcyjnym. Zasadniczą cechą tej kategorii liczbowej jest trend wzrostowy, jednak można wyróżnić w nim okres spadkowy. Początkowo udział ten wzrósł z 31,66% w 1995 roku do 36,1% w 2005 roku, jednak szacuje się, że zapoczątkowana wtedy tendencja malejąca utrzyma się do 2016 roku (35,5%). Prognoza zakłada, że moment ten będzie punktem wyjścia do bardziej znaczących przyrostów (49,74% w 2050 roku).

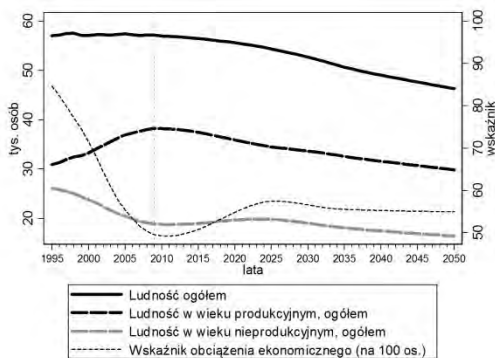
Ludność w wieku nieprodukcyjnym w Lublinie na początku analizy historycznej stanowiła 37,5% łącznej liczby ludności. Kolejne lata związane były ze zmniejszeniem tego udziału do minimalnego poziomu 32,8% w 2005 roku. Następnie tendencja uległa odwróceniu i przewiduje się, że będzie kontynuowana w całym horyzoncie prognozy. Największą dynamikę zjawiska przewiduje się na lata 2008–2025, kiedy to udział zwiększy się o 11 p.p. W dalszym okresie predykcji zakłada się ustabilizowanie sytuacji i aprecjację rozpatrywanego stosunku w przeciągu 25 lat o niecałe 2 p.p. (do poziomu 46% w latach 2046–2050). Wśród ludności w wieku nieprodukcyjnym większość stanowią kobiety (przeciętnie 59,8%), a wraz z upływem lat ich liczebność względem mężczyzn systematycznie rośnie. Zestawiając ze sobą pierwszy rok historyczny oraz ostatni prognozowany, ubytek liczby mężczyzn wynosi 13,2% (z 58 122 do 50 440). W tym samym przedziale czasowym liczba kobiet wzrosła o 4,8% (z 74 808 do 78 545). Należy jednak zauważyć, iż zmiany w przypadku porównania

początkowego oraz końcowego roku predykcji są marginalne i na przestrzeni lat objętych prognozowaniem zmiany liczebności były niewielkie.

Szacuje się, iż problem starzenia się społeczeństwa będzie dotyczyć powiatowe miasto Lublin w większym stopniu niż województwo lubelskie ogółem. Świadczą o tym wysokie wartości wskaźnika obciążenia ekonomicznego przewidywane dla końcowych 25 lat predykcji (w 2026 roku osiągnie on wartość 80 osób w wieku nieprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym oraz wzrośnie do 85 osób w 2050 roku). Wpływa na to prognozowany przyrost liczby osób w wieku nieprodukcyjnym w horyzoncie predykcji o 7,7% (w całym województwie w analogicznym przedziale czasowym przewiduje się spadek o 5,2%). Powiat miasta Lublin korzystniej jednak wypada na tle województwa pod względem liczby osób w wieku mobilnym. Odsetek osób w wieku niemobilnym w roku 2050 szacuje się na 49,74%, co jest wynikiem lepszym o ponad 1 p.p. niż w województwie.

3.14. Powiat łączyński⁵³

Powiat łączyński zamieszkuje niewielka liczba osób, zaledwie 57 164 osoby w 2009 roku, co stanowi 2,6% ilości osób skupionych na terenie całego województwa lubelskiego. Na tereny miejskie przypada 36,6% tej liczby, czyli 20 944 osoby. Ponieważ ludność ta zamieszkuje niewielki obszar 19 km², gęstość zaludnienia jest bardzo wysoka – 1102 osoby na km². Obszary wiejskie zajmują 97% całkowitej powierzchni powiatu, a gęstość zaludnienia wynosi tam 59 osób na km².

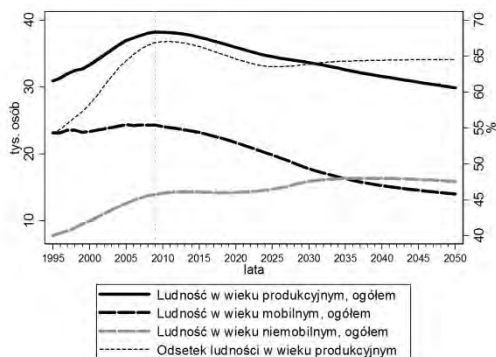

Rys. 3.80. Liczba ludności według grup wieku w powiecie łączyńskim

Obciążenie ekonomiczne ludności na terenie powiatu łączyńskiego w okresie analizy historycznej uległo znacznemu obniżeniu (z 85 osób w 1995 roku do 49 w 2009 roku). Wynikało to ze wzrostu liczby ludności w wieku produkcyjnym (z 30 891 osób do 38 242 osób) oraz jednoczesnego spadku liczby ludzi w wieku nieprodukcyjnym (z 26 136 do 18 922). Szacuje się, że przytoczony wskaźnik w przedziale czasowym objętym predykcją nieznacznie wzrośnie do poziomu 58 osób (2025 rok), po czym ustabilizuje się i w końcowym etapie prognozy będzie wynosić 55 osób. Warto zwrócić uwagę na zmianę proporcji liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz poprodukcyjnym. Przewiduje się, że w początkowym roku prognozy osoby należące do poprodukcyjnej kategorii wiekowej będą stanowić 38,18% ludności w wieku nieprodukcyjnym, jednak w miarę upływu lat relacja ta ulegnie zwiększeniu (do 59,26% w roku 2050).

⁵³ Wstępną charakterystykę powiatu łączyńskiego opracowano na podstawie: GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące ludności i podziału terytorialnego [data dostępu: 05.11.2010].

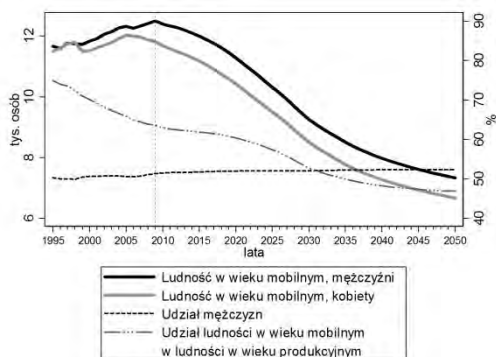
Szacuje się, że w całym okresie objętym predykcją liczba osób w wieku produkcyjnym na terenie powiatu łęczyńskiego będzie podlegać systematycznej redukcji. Z maksymalnego poziomu przypadającego na rok 2009 (38 242 osoby) do roku 2050

Rys. 3.81. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w powiecie łęczyńskim

aż do roku 2035, kiedy to po raz pierwszy liczba osób w wieku niemobilnym będzie stanowić większość (50,04%). Kolejne lata związane będą z pogłębianiem różnicy i w roku 2050 odsetek liczby ludności w wieku niemobilnym wyniesie 53%. Biorąc pod uwagę udział ludności w wieku produkcyjnym względem ogólnej liczby ludności, widoczny jest umiarkowany trend wzrostowy. Najbardziej dynamiczny przyrost nastąpił w latach 1995–2009 (z 54,17% do 66,9%). Następnie przewiduje się niewielką redukcję udziału i ostatecznie stabilizację na poziomie około 64,5% w horyzoncie prognozy.

Ludność w wieku mobilnym na obszarze powiatu łęczyńskiego charakteryzuje się stopniowym zwiększaniem udziału mężczyzn względem kobiet (zob. rysunek 3.82.).

Rys. 3.82. Liczba ludności w wieku mobilnym w podziale na płeć w powiecie łęczyńskim

Udział ten od pierwszego roku historycznego do 2009 roku został zredukowany z 74,94% do 63,56%. Przewiduje się systematyczną kontynuację

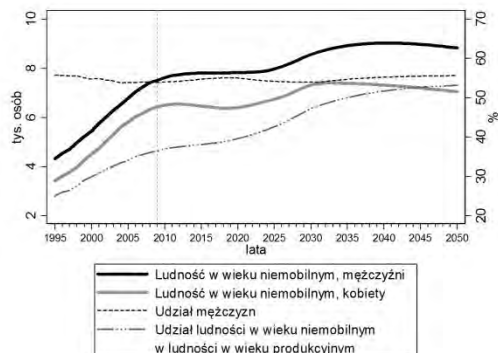
omawiana liczebność zmaleje o 21,9% (do 29 867 osób). Wyniki predykcji wskazują także na tendencję do zmiany proporcji liczby osób w wieku mobilnym względem liczby osób w wieku niemobilnym. W początkowych latach badania mobilna kategoria wiekowa stanowiła zdecydowaną większość w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym (przeciętnie 68,67% na przestrzeni lat historycznych). Przewiduje się jednak konsekwentną minimalizację dysproporcji między rozpatrywanymi kategoriami

Chociaż początek badanego okresu cechuje równomierny rozkład struktury płci, to jednak na koniec predykcji przewiduje się udział mężczyzn na poziomie 52,35%. Determinowane jest to szybszym ubytkiem kobiet z mobilnego przedziału wiekowego o 42,9% na przestrzeni lat objętych prognozą, czyli z 11 671 osób do 6669. Dla porównania w analogicznym okresie liczebność mężczyzn spadła o 40,8% (z 12 387 w 2010 roku do 7327 w 2050 roku). Ponadto wpływ ludności w wieku mobilnym na ludność w wieku produkcyjnym

tej tendencji w okresie objętym predykcją (w 2050 roku 48,86% osób w wieku produkcyjnym będą stanowiły osoby w wieku 18–45 lat).

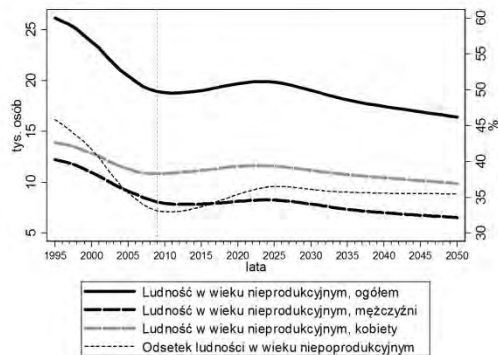
Niemobilny przedział wiekowy w powiecie łęczyńskim charakteryzuje nadwyżka mężczyzn (przeciętnie stanowią około 54,7% ogólnej liczby ludności w wieku niemobilnym). Liczebność kobiet i mężczyzn w rozpatrywanej kategorii najbardziej znacząco wzrosła w latach 1995–2008 (odpowiednio o 84,70% oraz 71,70%).

Rys. 3.83. Liczba ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć w powiecie łęczyńskim

Wzrost rozpatrywanej relacji, zgodnie z wynikami predykcyjnymi, będzie kontynuowany również w okresie prognozy. Szacuje się, że w 2035 roku liczba ludności w wieku niemobilnym przekroczy połowę ludności w wieku produkcyjnym (zgodnie z przewidywaniami będzie stanowił 53,14% w 2050 roku).

Pomimo znacznego spadku liczby osób w wieku nieprodukcyjnym na przestrzeni lat historycznych w powiecie łęczyńskim nie przewiduje się podobnej tendencji w latach kolejnych. Chociaż redukcja między rokiem 1995 a 2009 wyniosła 27,6%, to prognoza wskazuje, że w latach 2012–2024 dojdzie do przyrostu liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym z 18 770 osób do 19 899 osób.

Rys. 3.84. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w podziale na płeć w powiecie łęczyńskim

W całym analizowanym przedziale czasowym udział ten będzie coraz większy. W 1995 roku odnotowano stosunek równy 25,06%, a w roku 2009 było to już 36,44%. Wzrost rozpatrywanej relacji, zgodnie z wynikami predykcyjnymi, będzie kontynuowany również w okresie prognozy. Szacuje się, że w 2035 roku liczba ludności w wieku niemobilnym przekroczy połowę ludności w wieku produkcyjnym (zgodnie z przewidywaniami będzie stanowił 53,14% w 2050 roku).

Dla końcowego okresu predykcyjnego szacuje się umiarkowany spadek liczebności, w przeciętnym tempie 0,75% rocznie, co przełoży się na 16 406 osoby w wieku nieprodukcyjnym w roku 2050. Rozpatrując omawianą kategorię z podziałem na kobiety i mężczyzn, można dostrzec wyraźną przewagę kobiet (średnio 57,94%). W roku 1995 kobiet było więcej o 1706 niż mężczyzn, a w miarę upływu lat dysproporcja pogłębiła się do 3335

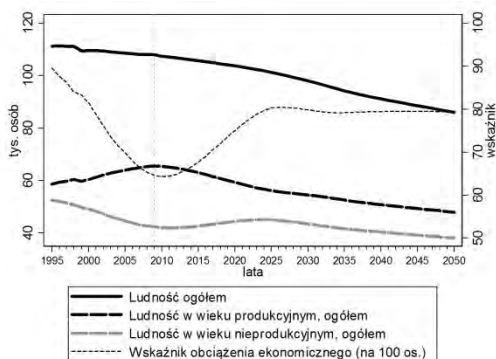
kobiet (2050 rok). Ludność w wieku nieprodukcyjnym przeciętnie stanowi 36% ogólnej liczby ludności, przy czym największy odsetek zarejestrowano w roku 1995 (45,83%), a minimum przypada na rok 2011 (32,97%). Szacuje się, iż prognoza zakończy się na poziomie 35,45%.

Powiat łączyński wyróżnia się spośród pozostałych powiatów województwa lubelskiego niskimi wartościami wskaźnika obciążenia ekonomicznego. Szacuje się, że w przedziale czasowym objętym prognozą przeciętna liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym będzie wynosić 55. Dla porównania, w województwie średnia wartość tego wskaźnika w analogicznym okresie przewidywana jest na 73 osoby. Wiąże się to z prognozowanym spadkiem liczby osób w wieku nieprodukcyjnym (z 18 806 osób w 2010 roku do 16 406 osób w 2050 roku, czyli o 12,76%). Proces starzenia społeczeństwa dostrzegalny jest wśród osób w wieku niemobilnym, bowiem ich liczebność na przestrzeni wszystkich analizowanych lat wzrasta o 105% (w województwie jedynie o 23%).

3.15. Powiat łukowski⁵⁴

Powiat łukowski jest jednym z większych powiatów w województwie lubelskim, zarówno pod względem powierzchni, jak i liczby ludności. Zajmuje on powierzchnię stanowiącą 5,5% całego obszaru całego województwa (1394 km²). Spośród tej wielkości 45 km² przypada na tereny miejskie (czyli 3,2%). Na takim obszarze zgromadzone jest 30,7% całkowitej liczby ludności powiatu łukowskiego (33 173 osoby). Gęstość zaludnienia wynosi 737 osób na km², a na terenach wiejskich 55 osób.

Rozpatrując ogólną liczbę ludności w powiecie łukowskim, można zauważyć występowanie stabilnego trendu malejącego (z 111 136 osób w 1995 roku przez 107 366 osób w 2010 roku do 85 951 osób w 2050 roku). Biorąc pod uwagę wskaźnik obciążenia ekonomicznego można stwierdzić, że w początkowym okresie prognozy jego wartość będzie najmniejsza (w 2010 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadają 64 osoby w wieku nieprodukcyjnym). Szacuje się, że wynik ten w niedługim czasie ulegnie pogorszeniu (do 80 w 2024 roku), a następnie ustabilizuje się na tym poziomie do końca okresu predykcji. Takie kształtowanie się omawianego wskaźnika (spadek w okresie historycznym z 90 osób do 65) wiąże się z przechodzeniem znacznej liczby mło-

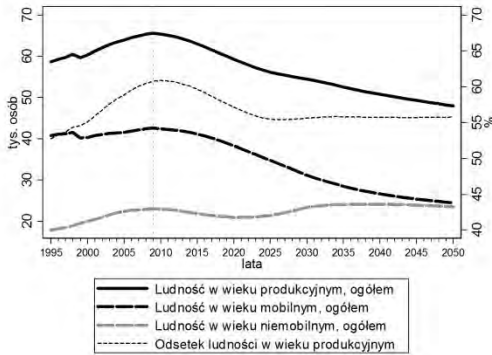

Rys. 3.85. Liczba ludności według grup wieku w powiecie łukowskim

⁵⁴ Wstępną charakterystykę powiatu łukowskiego opracowano na podstawie: GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące ludności i podziału terytorialnego [data dostępu: 05.11.2010].

dych osób z wieku przedprodukcyjnego w wiek produkcyjny. Następnie proces ulega odwróceniu i coraz więcej osób trafia do poprodukcyjnej kategorii wiekowej (w 1995 roku osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 31,4% ogólnej liczby osób w wieku nieprodukcyjnym, a dla końcowego roku predykcji zakłada się udział w wysokości 64,12%).

Rysunek 3.86. przedstawia liczbę ludności w wieku produkcyjnym na terenie powiatu łukowskiego. Prognozuje się, że ogólna liczebność w ramach omawianej

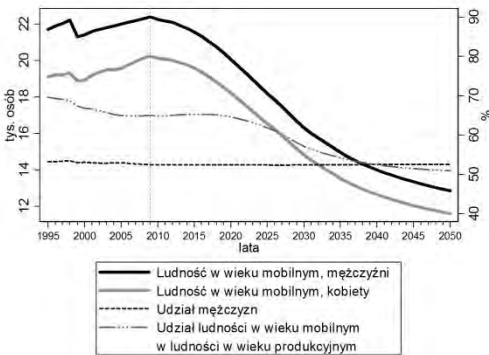

Rys. 3.86. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w powiecie łukowskim

ludności znacząco wzrósł na przestrzeni lat 1995–2009 (z 52,77% do 60,77%). Jednakże przewiduje się, że wzrost ten nie będzie długotrwały i do roku 2025 zostanie w znacznym stopniu zniwelowany (do 55,48%). Dla dalszych lat predykcji szacuje się utrzymanie tego poziomu bez większych fluktuacji (55,77% w 2050 roku).

Powiat łukowski charakteryzuje się malejącym udziałem ludności w wieku mobilnym względem ludności w wieku produkcyjnym. W roku 1995 stosunek ten wynosił

69,59% i w okresie historycznym został zredukowany jeszcze o 5 p.p. W ciągu pierwszych 10 lat predykcji przewiduje się utrzymanie poziomu około 65%, jednak od 2020 roku wyniki prognoz wskazują na występowanie znacznego spadku danej relacji (do 50,96% w 2050 roku). Na liczebność analizowanej kategorii wiekowej w większym stopniu wpływają mężczyźni, bowiem przeciętnie stanowią 52,6% ogólnej liczby ludności w wieku 18–45. Prognozuje się jednak systematyczny spadek, zarówno liczby mężczyzn, jak

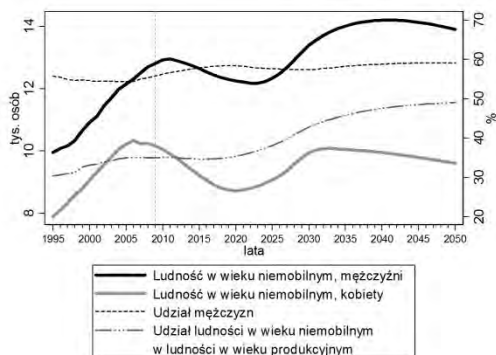

Rys. 3.87. Liczba ludności w wieku mobilnym w podziale na płeć w powiecie łukowskim

i kobiet w latach 2010–2050. Redukcja ta w obu przypadkach będzie miała zbliżoną skalę (o około 42,5%). W przypadku męskiej części populacji w liczbach bezwzględ-

nych oznacza to spadek z 22 252 do 12 844 osób. Liczba kobiet w analogicznym okresie zmniejszy się z 20 135 do 11 585. Prognozuje się, że dynamika omawianych tendencji największą wartość przyjmie w latach 2019–2036 (roczne spadki przekraczające 1,5%).

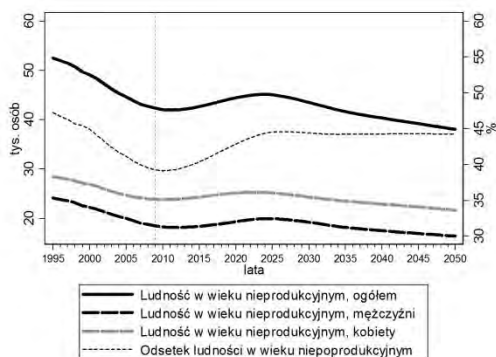
Powiat łukowski cechuje większa liczba mężczyzn w wieku niemobilnym niż kobiet (przeciętnie o około 3730 osób). W okresie historycznym jednak dysproporcje

Rys. 3.88. Liczba ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć w powiecie łukowskim

były mniejsze. Pogłębianie różnicy zostało zapoczątkowane w 2007 roku (o 2279 więcej mężczyzn niż kobiet) i przewiduje się, że w kolejnych latach rozpiętość między obiema grupami będzie systematycznie wzrastać. Na koniec predykcji przewaga będzie wynosić 4298 osób, co w ujęciu względnym oznacza udział 59,14%. Zestawiając ze sobą pierwszy rok historyczny oraz ostatni prognozowany, przyrost liczby mężczyzn sięga niemal 40% (czyli o 3952 osoby), a w przypadku kobiet w analogicznym okresie przyrost wynosi jedynie 21,8% (o 1718 osób). Założenia predykcji wskazują, że ludność w wieku niemobilnym w coraz większym stopniu będzie wpływać na kształtowanie się ogólnej liczby osób w wieku produkcyjnym. W roku 1995 omawiany odsetek wynosił jedynie 30,41% i do roku 2009 wzrósł jeszcze o 5 p.p. Szacuje się, że w ciągu pierwszych 9 lat prognozy nie dojdzie do większych zmian, jednak kolejne lata przyniosą znaczne zwiększenie tego udziału (do 49,04% w 2050 roku).

W powiecie łukowskim liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w 2009 roku stanowiła przeciętnie 39,23% ogólnej liczby ludności. W historycznym przedziale czasowym udział ten uległ redukcji z 47,23%

Rys. 3.89. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w podziale na płeć w powiecie łukowskim

zostało zapoczątkowane w 2007 roku (o 2279 więcej mężczyzn niż kobiet) i przewiduje się, że w kolejnych latach rozpiętość między obiema grupami będzie systematycznie wzrastać. Na koniec predykcji przewaga będzie wynosić 4298 osób, co w ujęciu względnym oznacza udział 59,14%. Zestawiając ze sobą pierwszy rok historyczny oraz ostatni prognozowany, przyrost liczby mężczyzn sięga niemal 40% (czyli o 3952 osoby), a w przypadku kobiet w analogicznym okresie przyrost

wynosi jedynie 21,8% (o 1718 osób). Założenia predykcji wskazują, że ludność w wieku niemobilnym w coraz większym stopniu będzie wpływać na kształtowanie się ogólnej liczby osób w wieku produkcyjnym. W roku 1995 omawiany odsetek wynosił jedynie 30,41% i do roku 2009 wzrósł jeszcze o 5 p.p. Szacuje się, że w ciągu pierwszych 9 lat prognozy nie dojdzie do większych zmian, jednak kolejne lata przyniosą znaczne zwiększenie tego udziału (do 49,04% w 2050 roku).

W powiecie łukowskim liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w 2009 roku stanowiła przeciętnie 39,23% ogólnej liczby ludności. W historycznym przedziale czasowym udział ten uległ redukcji z 47,23%

w 1995 roku. Wyniki prognoz wskazują, że w latach 2010–2023 wystąpi odwrócenie tendencji i ustanowienie proporcji

na poziomie około 44,5% (zostanie on utrzymany w całym pozostałym horyzoncie prognozy). Maksimum liczby

osób w wieku nieprodukcyjnym przypada na pierwszy rok historyczny (52 491 osoby). Z kolei najmniejszą wartość przewiduje się na rok 2011 (41 950).

Predykcja zakłada w dalszym horyzoncie czasowym przyrost omawianej kategorii do 45 115 osób w 2024 roku,

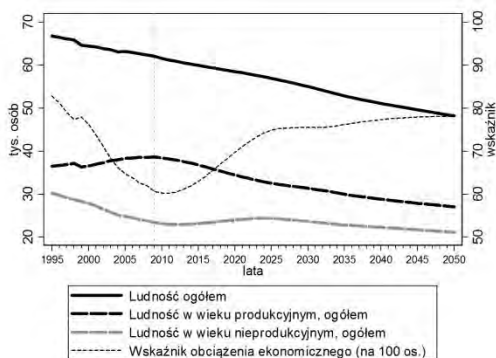
a następnie powolną redukcję (do 38 018 osób w 2050 roku). W analizowanej kategorii wiekowej kobiety stanowią bardziej liczebną grupę. W pierwszym okresie historycznym dysproporcja wynosiła jedynie 4309 osób, po czym prognozuje się wzrost różnicy do 5964 osób w 2017 roku.

W powiecie łukowskim wskaźnik obciążenia ekonomicznego na początku okresu historycznego był znacznie większy niż przeciętnie w województwie (w 1995 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 90 osób w wieku nieprodukcyjnym). Jednak założenia prognozy wskazują, że indeks ten w późniejszych latach ukształtuje się na poziomie zbliżonym do przeciętnego w województwie (79 osób). Liczba osób w wieku produkcyjnym między rokiem 2010 a 2050 spadnie o 26,66%. Wśród tej kategorii wiekowej coraz większy odsetek będą stanowić osoby w wieku niemobilnym (z 30,41% w 1995 roku, przez 35,14% w 2010 roku do 49,04% w 2050 roku). Prognozuje się ponadto, że w ostatnim roku predykcji na 100 osób w wieku poprodukcyjnym przypadać będzie zaledwie 56 osób w wieku przedprodukcyjnym (w porównaniu do 143 w 2009 roku).

3.16. Powiat opolski⁵⁵

Powiat opolski zamieszkuje 62 048 osób. Rozciąga się on na obszarze wynoszącym 810 km². Jest to niewiele w porównaniu z pozostałymi powiatami należącymi do województwa lubelskiego (3,2% całego województwa). Z tego na obszary miejskie przypada 30 km², czyli 3,7% ogólnej powierzchni omawianej jednostki terytorialnej. W miastach skupione jest 29,5% ludności powiatu (18 298 z 62 048 osób). Gęstość zaludnienia na obszarach miejskich wynosi 610 osób na km², a na obszarach wiejskich jest to 56 osób przypadających na każdy km².

Liczba osób zamieszkujących powiat opolski, według prognozy z rysunku 3.90., będzie z roku na rok ulegać systematycznej redukcji (z 66 749 osób w 1995 roku do 62 048

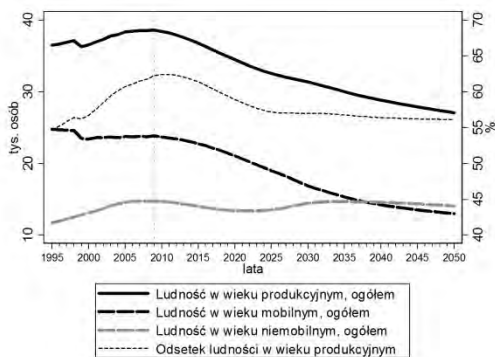
Rys. 3.90. Liczba ludności według grup wieku w powiecie opolskim

osób w 2009 roku oraz do 48 188 osób w 2050 roku). W ujęciu względnym oznacza to spadek o 27,8% w całym horyzoncie czasowym, a biorąc pod uwagę jedynie lata objęte prognozą, ubytek wyniesie 21,7%. Rocznie omawiana liczebność spada przeciętnie o około 0,59%. Analiza wskaźnika ekonomicznego pokazuje, że nastąpi odmienna tendencja w horyzoncie czasowym objętym predykcją niż w okresie historycznym. Na przestrzeni lat 1995–2009 wskaźnik ten zmalał z 83 osób w wieku nieprodukcyj-

⁵⁵ Wstępną charakterystykę powiatu opolskiego opracowano na podstawie: GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące ludności i podziału terytorialnego [data dostępu: 05.11.2010].

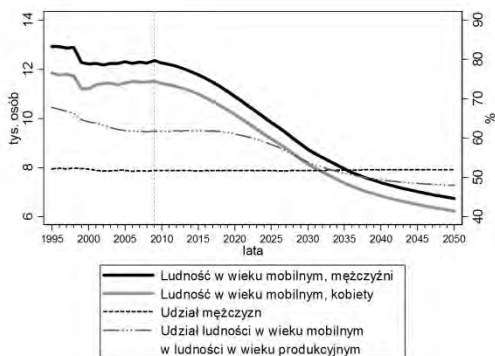
nym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym do 61 osób. Jednak od roku 2012 zakłada się obecność silnego trendu wzrostowego. Największa dynamika oczekiwana jest do 2025 roku (75 osób). Ostatnie lata predykcji cechować będzie wolniejszy przyrost wskaźnika (do 78 osób w 2050 roku).

Liczba osób w wieku aktywności zawodowej w powiecie opolskim, pomimo początkowego wzrostu (z 36 515 osób w 1995 roku do 38 627 osób w 2009 roku) na przestrzeni lat prognozowanych będzie cechować się tendencją malejącą. Skala tego

Rys. 3.91. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w powiecie opolskim

zjawiska sięgnie 29,53%, czyli do 27 056 osób w 2050 roku. Odsetek rozpatrywanej kategorii wobec ogólnej liczby ludności będzie kształtował się w analogiczny sposób. Najpierw będzie podlegał zwiększeniu (z 54,7% w 1995 do 62,25% w 2009 roku), jednak od 2011 roku przewiduje się ponowne zmniejszanie tej relacji do 57% w 2028 roku. W kolejnych latach udział ten będzie na poziomie poniżej wartości 57%. W związku z oczekiwaną tendencją spadkową w okresie prognozy, udział ludności w wieku produkcyjnym wyniesie 56,15% w 2050 roku. Kolejną cechą charakterystyczną przedstawioną na rysunku 3.91. jest zmiana struktury ludności w wieku mobilnym oraz niemobilnym. Szacuje się, że osób w wieku mobilnym z czasem będzie coraz mniej (24 762 osoby w 1995 roku oraz 23 856 osoby w 2009 roku). Zgodnie z wynikami predykcji, w 2038 roku dojdzie do odwrócenia relacji i po raz pierwszy osób w wieku niemobilnym będzie więcej niż osób w wieku mobilnym.

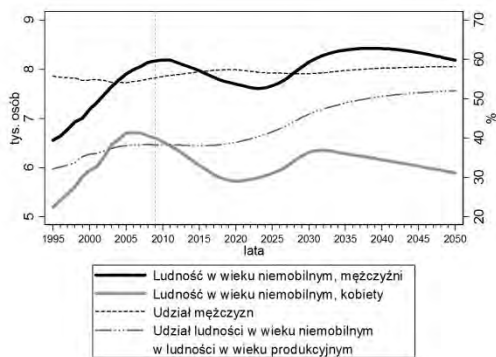
Rys. 3.92. Liczba ludności w wieku mobilnym w podziale na płeć w powiecie opolskim

zjawiska sięgnie 29,53%, czyli do 27 056 osób w 2050 roku. Odsetek rozpatrywanej kategorii wobec ogólnej liczby ludności będzie kształtował się w analogiczny sposób. Najpierw będzie podlegał zwiększeniu (z 54,7% w 1995 do 62,25% w 2009 roku), jednak od 2011 roku przewiduje się ponowne zmniejszanie tej relacji do 57% w 2028 roku. W kolejnych latach udział ten będzie na poziomie poniżej wartości 57%. W związku z oczekiwaną tendencją spadkową w okresie prognozy, udział ludności w wieku produkcyjnym wyniesie 56,15% w 2050 roku.

Struktura płci ludności w wieku mobilnym na terenie powiatu opolskiego charakteryzuje się bardzo stabilnym rozkładem na przestrzeni wszystkich analizowanych lat. Mężczyźni przeciętnie stanowią 51,85% wszystkich osób w wieku mobilnym. Przedział czasowy objęty prognozą cechuje ubytek liczby mężczyzn o 45% (z 12 256 w 2010 roku do 6 746 w roku 2050). Przeciętna roczna dynamika redukcji liczby mężczyzn w całym analizowanym okresie oscyluje wokół 1,17%. Analizując daną kategorię na

tle całego produkcyjnego przedziału wiekowego, można dostrzec umiarkowany trend malejący. Determinuje on redukcję przytoczonego udziału z 67,81% w 1995 roku do 61,76% w roku 2009. W latach 2010–2020 szacuje się, że nie dojdzie do znaczących fluktuacji i dopiero rok 2021 zapoczątkuje silniejszą dynamikę spadkową. Taka tendencja utrzyma się do końca prognozy, implikując w roku 2050 udział na poziomie 48%.

Liczbę ludności w wieku niemobilnym w powiecie opolskim na przestrzeni analizowanych lat charakteryzuje występowanie licznych fluktuacji (zob. rysunek 3.93.). Chociaż zależności w kształtowaniu się liczby kobiet i mężczyzn są zbliżone, to jednak zauważalne są pewne różnice. Zmiany w tendencji rozwojowej widoczne są

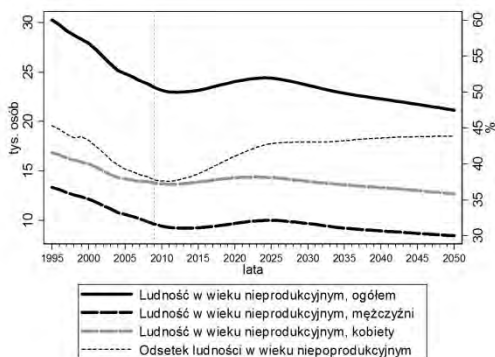

Rys. 3.93. Liczba ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć w powiecie opolskim

z wyprzedzeniem w populacji kobiet: pierwsza redukcja liczebności kobiet w wieku niemobilnym miała miejsce od roku 2006, podczas gdy spadki liczebności mężczyzn przewiduje się dopiero od roku 2011. W tym początkowym okresie historycznym przyrost liczby mężczyzn wyniósł 24,92%, a kobiet 29,08% (między punktami skrajnymi). Przewidywany w dalszej kolejności spadek, na przestrzeni początkowych lat prognozy przyniesie redukcję liczby kobiet o 14,7%, zaś mężczyzn jedynie o 7%. Następnie

dojdzie do kolejnej aprecjacji liczebności obu grup, jednakże nie będzie to zjawisko trwałe. Szacuje się, że w końcowych latach predykcji charakterystyczna będzie tendencja spadkowa. Reasumując, między rokiem 1995 a 2050 liczba mężczyzn w wieku powyżej 45 lat wzrośnie o 24,75%, a liczba kobiet o 13,38%. Przeciętny udział mężczyzn w ogólnej liczbie osób w wieku niemobilnym wynosi około 56,51%. Trend wzrostowy cechuje relację liczby osób rozpatrywanej kategorii wobec całkowitej liczby ludności w wieku produkcyjnym (poza latami 2005–2020, kiedy to utrzymywał się na poziomie około 38%). Dla roku 2050 przewidywane jest ukształtowanie się analizowanego stosunku na poziomie 52,01% (o 19,82 p.p. więcej niż w pierwszym roku historycznym).

Ludność w wieku nieprodukcyjnym przeciętnie stanowi w latach 1995–2050 41,91% ogólnej liczby ludności na obszarze powiatu opolskiego. Maksymalny udział został odnotowany w roku 1995 (45,30%), po czym doszło do znacznego spadku

Rys. 3.94. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w podziale na płeć w powiecie opolskim

omawianej relacji (szacuje się, że minimum przypadnie na rok 2011 i wyniesie około 37,57%). Wiąże się to bezpośrednio z mającą miejsce w tym okresie redukcją ogólnej liczby osób w wieku nieprodukcyjnym (z 30 234 do 22 938). Dokładniej analizując to zjawisko można dostrzec, iż implikowane jest ono przez opuszczanie przez znaczną liczbę młodych osób przedprodukcyjnej kategorii wiekowej i wchodzeniem w wiek produkcyjny. Jednak ze względu na malejące tendencje w wymienionych kategoriach, odsetek

ludności w wieku nieprodukcyjnym ponownie zacznie wzrastać (do 2028 roku uzyska 43%, a w 2050 roku będzie równy 43,85%). Strukturę płci w omawianej kategorii wiekowej cechuje przewaga kobiet (przeciętnie o 4182 osoby). Wielkość siły roboczej w powiecie opolskim na przestrzeni wszystkich analizowanych lat, zgodnie z założeniami predykcji, ulegnie redukcji o 25,9% (z 36 515 osób w 1995 roku do 27 056 osób w 2050 roku). Średnioroczna dynamika ubytku liczby osób będzie wynosić 0,54%. Biorąc pod uwagę jedynie okres prognozy, spadek będzie nieznacznie większy, czyli o 29,53%. Kształtowanie się wskaźnika obciążenia ekonomicznego społeczeństwa przebiega w bardzo zbliżony sposób jak w przypadku całego województwa lubelskiego (początkowo spadek z 83 osób w 1995 roku do 60 osób w 2010 roku, a następnie przewiduje się wzrost tego współczynnika do 78 osób). Udział ludności w wieku niemobilnym względem ogólnej liczby osób w wieku produkcyjnym będzie konsekwentnie rosł w całym horyzoncie prognozy (z 38,33% w 2010 roku do 52,01% w 2050 roku), co świadczy o negatywnych tendencjach demograficznych w powiecie.

3.17. Powiat parczewski⁵⁶

Powiat parczewski charakteryzuje najmniejsza liczba ludności spośród wszystkich powiatów na obszarze województwa lubelskiego. W 2009 roku wyniosła ona 35 921 osób, co stanowi jedynie 1,7% ogólnej ilości osób w skali województwa. Ponadto kolejną szczególną cechą tego powiatu jest jego rolniczy charakter – obszary miejskie zajmują 944 km², czyli 99,2% całej powierzchni powiatu. Na terenach miej-

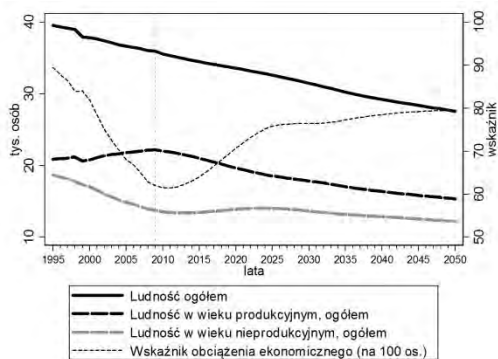
⁵⁶ Wstępną charakterystykę powiatu parczewskiego opracowano na podstawie: GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące ludności i podziału terytorialnego [data dostępu: 05.11.2010].

skich skupionych jest 28,1% ludności, przez co gęstość zaludnienia w nich jest bardzo duża (1261 osób przypadających na km² – jest to czwarty rezultat w województwie, a drugi pomijając miasta na prawach powiatu). Zaludnienie na obszarach wiejskich wynosi 27 osób na km². W rozpatrywanym powiecie występuje tylko jedna gmina miejsko-wiejska i 6 wiejskich.

Powiat parczewski cechuje jednolita tendencja rozwojowa liczby ludności, która w całym rozpatrywanym okresie ma charakter spadkowy (zob. rysunek 3.95.). Jedyne znaczące odchylenie dynamiki odnotowano w roku 1999 (-2,68%), a w przedziale czasowym objętym prognozowaniem wyłącznie dla początkowego roku predykcji przewidyuje się wyróżniający się wielkością spadek o wartości -1%.

Średnioroczne tempo zmian na przestrzeni wszystkich analizowanych lat oscyluje wokół -0,65%. Szacuje się, że trwająca w okresie historycznym deprecjacja wskaźnika

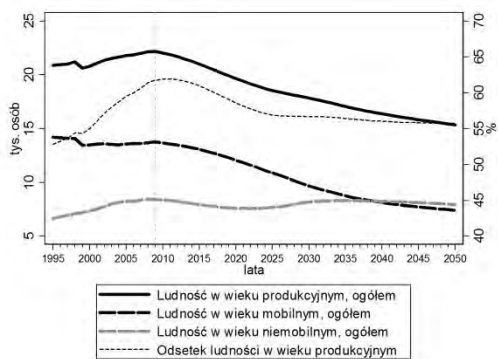

Rys. 3.95. Liczba ludności według grup wieku w powiecie parczewskim

obciążenia ekonomicznego (z 89 osób w wieku nieprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym w 1995 do 62 osób w 2009 roku) nie zostanie kontynuowana w prognozowanym przedziale czasowym. Rezultaty prognozy wskazują, że do roku 2025 nastąpi znaczne zwiększenie omawianego wskaźnika (76 osób), po czym trend ulegnie wyhamowaniu (na 2050 roku przewidziana jest wartość wskaźnika na poziomie 79 osób). Jest to wynikiem zmian zarówno wśród ludności w wieku

produkcyjnym, jak i wśród ludności w wieku nieprodukcyjnym.

Założenia predykcji wskazują, że ogólna liczba ludności w wieku produkcyjnym po

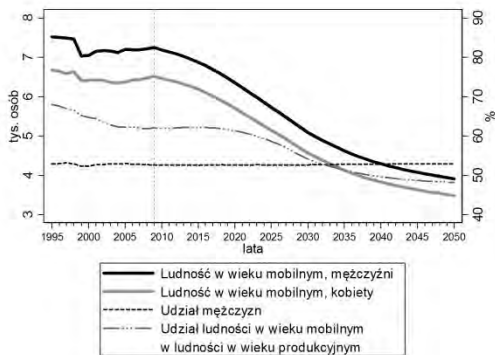

Rys. 3.96. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w powiecie parczewskim

osiągnięciu maksymalnego poziomu w 2009 roku (22 180 osób) zacznie podlegać systematycznej redukcji. Największa dynamika spadku przypada na lata 2013–2024 (ubytki powyżej 1% rocznie), a następnie będzie stopniowo wygasać (do 0,6%, czyli 15 352 osób w ostatnim roku prognozy). Analogicznie przedstawia się sytuacja przy porównaniu omawianej liczebności względem ogólnej liczby ludzi w powiecie parczewskim. Relacja ta w okresie historycznym wzrosła z 52,79% w 1995 roku do 61,75% w 2009 roku, po czym prze-

widuje się jej spadek do 56,89% w 2025 roku. Horyzont prognozy cechować się będzie umiarkowanymi zmianami (spadek jedynie o kolejne 2 p.p.). Spośród produkcyjnej kategorii wiekowej można wyróżnić jeszcze osoby w wieku mobilnym i niemobilnym. Ta pierwsza grupa na początku analizowanego okresu stanowiła zdecydowaną większość, jednak zakłada się, iż w miarę upływu lat różnice te będą się wyrównywać. Ponadto prognoza wskazuje na odwrócenie relacji w roku 2039.

Ludność w wieku mobilnym w powiecie parczewskim cechuje równomierne rozłożenie struktury płci, z niewielką przewagą mężczyzn (przeciętny udział tej płci w całym analizowanym okresie wynosi 52,77%). W okresie historycznym obie grupy wykazywały

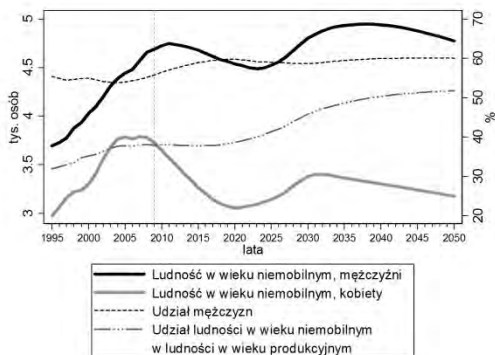

Rys. 3.97. Liczba ludności w wieku mobilnym w podziale na płeć w powiecie parczewskim

wahania liczebności. W szczególności na uwagę zasługuje rok 1999, kiedy to doszło do redukcji liczby mężczyzn aż o 5,7% oraz liczby kobiet o 3,4%. Szacuje się, że w horyzoncie prognozy liczba mężczyzn oraz kobiet w wieku 18–45 lat zostanie zmniejszona w zbliżonym stopniu (odpowiednio o 45,5% oraz o 46%). W ujęciu liczbowym przekłada się to na spadek z 7183 do 3917 mężczyzn oraz z 6462 do 3489 kobiet.

Wyniki prognozy wskazują na malejący udział liczby osób w wieku mobilnym w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym. W roku 1995 omawiana relacja wynosiła 68% i w ciągu dalszych 14 lat została zredukowana do 62%. Kontynuacja tego trendu będzie skutkować na przestrzeni ostatnich lat predykcji udziałem wynoszącym około 48%.

W przeciwieństwie do mobilnej kategorii wiekowej liczba ludności w wieku niemobilnym w perspektywie 40 lat prognozy będzie podlegać tendencji wzrostowej

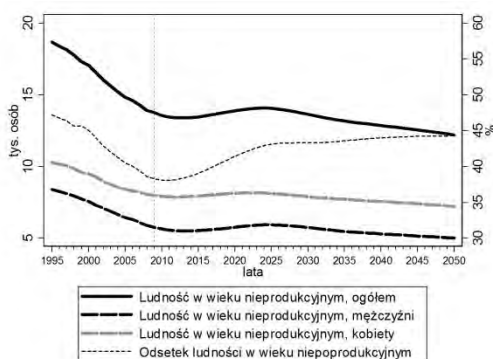

Rys. 3.98. Liczba ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć w powiecie parczewskim

Wyniki prognozy wskazują na malejący udział liczby osób w wieku mobilnym w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym. W roku 1995 omawiana relacja wynosiła 68% i w ciągu dalszych 14 lat została zredukowana do 62%. Kontynuacja tego trendu będzie skutkować na przestrzeni ostatnich lat predykcji udziałem wynoszącym około 48%. W przeciwieństwie do mobilnej kategorii wiekowej liczba ludności w wieku niemobilnym w perspektywie 40 lat prognozy będzie podlegać tendencji wzrostowej (rocznie średnio o około 0,47% w przypadku mężczyzn oraz o 0,13% w przypadku kobiet). Szczególnie wyraźny trend ukształtował się w okresie historycznym (przybyło wtedy 749 kobiet oraz 998 mężczyzn w wieku niemobilnym). Jednak zestawiając ze sobą początkowy oraz końcowy rok prognozy, można zauważyć różnice w rozwoju obu kategorii (w tym okresie liczba mężczyzn niemal nie uległa zmianie, a liczba kobiet spadła o 12,9%, czyli z 3643 do 3174). Znajduje to odzwier-

ciędlenie w udziale mężczyzn, dla którego zakłada się wzrost z 55,4% w 1995 roku do 60% w 2050 roku. Także relacja ludności w wieku niemobilnym względem całkowitej ilości osób w wieku produkcyjnym, jak wskazuje predykcja, będzie podlegać ciągłej aprecjacji (32% w 1995 roku, 38% w 2010 roku, 49% w 2035 roku oraz 51,76% w 2050 roku).

Szacuje się, że zapoczątkowany w okresie historycznym trend malejący, przedstawiający liczbę ludności w wieku nieprodukcyjnym ulegnie odwróceniu w horyzoncie czasowym objętym predykcją. W latach 1995–2009 liczba osób w wieku nieprodukcyjnym

Rys. 3.99. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w podziale na płeć w powiecie parczewskim

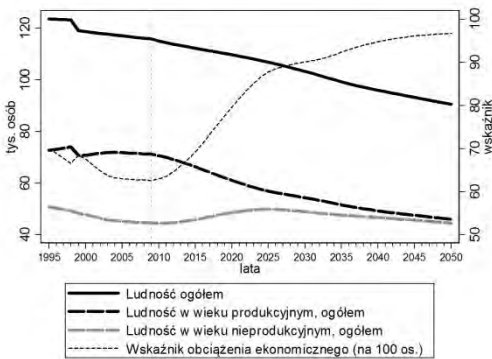
kobiet), a maksymalną różnicę zakłada się na rok 2017 (o 2419 więcej kobiet niż mężczyzn). W dalszej perspektywie prognozy przewaga ta nieznacznie zostanie zredukowana. Rozpatrując odsetek ludności w wieku nieprodukcyjnym wobec ogólnej liczby ludności, można zauważyć dwa okresy cechujące się odmiennymi trendami. Pierwszy to lata 1995–2001 (spadek udziału z 47,2% do 38,2%). Następnie przewiduje się zapoczątkowanie tendencji wzrostowej, która będzie kontynuowana do końca prognozy (44,27% w 2050 roku).

Liczba ludności w wieku produkcyjnym na terenie powiatu parczewskiego, zgodnie z założeniami prognozy, będzie się charakteryzować tendencją malejącą. Przewidywana redukcja na przestrzeni analizowanych lat wyniesie około 26,4% (z 20 869 osób w 2009 roku do 15 352 osób w 2050 roku). Wskaźnik obciążenia ekonomicznego w latach 2040–2050 ukształtuje się na poziomie 79 osób w wieku nieprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym. Jest to wartość, jaką charakteryzuje się województwo lubelskie ogółem. Na proces starzenia się społeczeństwa wskazuje rosnący udział liczby osób w wieku niemobilnym względem ludności w wieku produkcyjnym (z 32% w 1995 roku do 51,76% w 2050 roku). W ostatnim roku prognozy na 100 osób w wieku mobilnym przypadają będzie 107 osób w wieku niemobilnym.

3.18. Powiat puławski⁵⁷

Powiat puławski jest trzecim powiatem województwa lubelskiego pod względem liczby ludności. Na koniec 2009 roku powiat ten zamieszkiwało 115 860 osób, z czego 48,9% stanowiła ludność osiedlona na terenie 1 gminy miejskiej (Puławy) oraz dwóch gmin miejsko-wiejskich (Kazimierz Dolny i Nałęczów). Na terenach wiejskich, pod koniec 2009 roku przebywały 59 254 osoby. Powierzchnia powiatu wynosi 934 km². Z tego 89,8% stanowią tereny wiejskie, na których gęstość zaludnienia wynosi 71 osób na km². Tereny miejskie są bardziej zaludnione, bowiem na km² przypada 596 osób.

Rysunek 3.100. przedstawia prognozę liczby ludności w powiecie puławskim z uwzględnieniem podziału ludności ze względu na wiek produkcyjny i nieprodukcyjny. Ogólna liczba ludności maleje w całym badanym okresie. Dane historyczne pokazują

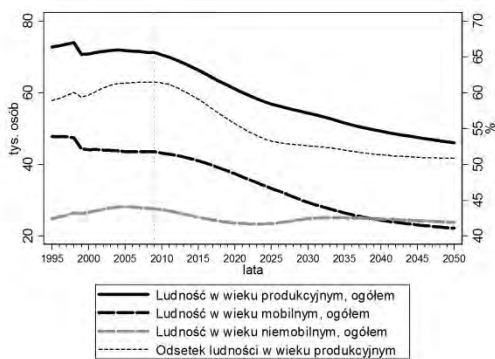

Rys. 3.100. Liczba ludności według grup wieku w powiecie puławskim

(wzrost o 40% w stosunku do 2009 roku). W kolejnych latach zmniejszy się tempo zmian, choć szacuje się, że w 2050 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadnie 97 osób w wieku nieprodukcyjnym. Szacuje się, że w ostatnim roku prognozy łączna liczba ludności zmniejszy się do 90 500 osób.

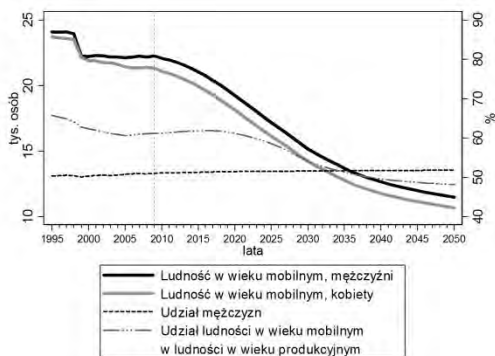
Na rysunku 3.101. (patrz s. 196) przedstawiono prognozę liczby ludności w wieku produkcyjnym w powiecie puławskim. Na wykresie można zauważyć od 1999 roku niewielką tendencję wzrostową, która powinna ulegać odwróceniu od 2004 roku. Prognozuję się wyraźne pogłębienie tej tendencji i spadek wielkości populacji o 35,4% w 2050 roku (do liczby 46 021 osób) w stosunku do roku 2009 (71 274 osoby). W okresie historycznym widoczna jest również znacząca przewaga liczby ludności w wieku mobilnym nad liczbą ludności w wieku niemobilnym.

⁵⁷ Wstępną charakterystykę powiatu puławskiego opracowano na podstawie: GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące ludności i podziału terytorialnego [data dostępu: 05.11.2010].

Rys. 3.101. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w powiecie puławskim

Przewidywane kierunki zmian odsetka ludności w wieku mobilnym przedstawiono na rysunku 3.102. Szacuje się, że liczba ludności w wieku 18–45 będzie sukcesywnie spadać w prognozowanym okresie (z 43 614 osób w 2009 roku do 22 190 osób w roku 2050). Łączny spadek wyniesie 51%, przy czym największa dynamika przypadnie, zgodnie z prognozą, na rok 2028. Przyczyni się to do zmniejszenia liczby osób w wieku mobilnym o 436 mężczyzn oraz o 421 kobiet w stosunku do roku poprzedniego. Malejący trend będzie towarzyszyć od 2020 roku również udziałowi tej grupy w ludności w wieku produkcyjnym, który wcześniej (2010–2020) utrzymywał się średnio na poziomie 61,59%.

Rys. 3.102. Liczba ludności w wieku mobilnym w podziale na płeć w powiecie puławskim

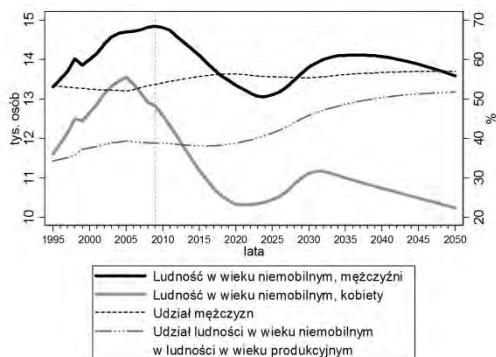
48,2% ludności w wieku od 18 do 59/64 lat. Z kolei udział mężczyzn w wieku mobilnym zwiększy się z 51,1% w 2009 roku do 51,8% w roku 2050, co potwierdza stabilną strukturę ludności według płci w omawianej grupie wiekowej.

Z rysunku 3.103. (patrz s. 197) można odczytać, jak w przyszłości będzie kształtowała się liczba ludności w wieku niemobilnym z uwzględnieniem jej udziału w ludności w wieku produkcyjnym. Obserwuje się znaczne wahania liczby kobiet i mężczyzn w wieku powyżej 45 lat oraz wzrost ich udziału w ludności w wieku produkcyjnym.

W 2009 roku na 100 osób w wieku mobilnym przypadły 63 osoby w wieku niemobilnym. Odsetek ludności w wieku produkcyjnym w okresie historycznym wykazywał tendencję rosnącą. Natomiast od 2012 roku (60,76%) prognozuje się wyraźne odwrócenie omawianej tendencji i spadek o 7,5 p.p. w 2025 roku (w stosunku do 2012 roku). W kolejnych latach przewiduje się osłabienie tempa zmian i ukształtowanie omawianego odsetka na poziomie 50,85% w 2050 roku.

W 2009 roku na 100 osób w wieku mobilnym przypadły 63 osoby w wieku niemobilnym. Odsetek ludności w wieku produkcyjnym w okresie historycznym wykazywał tendencję rosnącą. Natomiast od 2012 roku (60,76%) prognozuje się wyraźne odwrócenie omawianej tendencji i spadek o 7,5 p.p. w 2025 roku (w stosunku do 2012 roku). W kolejnych latach przewiduje się osłabienie tempa zmian i ukształtowanie omawianego odsetka na poziomie 50,85% w 2050 roku.

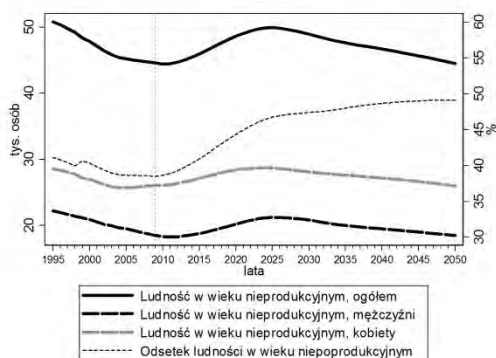
Prognozuje się, że rosnące tendencje liczby mężczyzn i kobiet ulegną odwróceniu odpowiednio w 2009 roku dla mężczyzn (14 844 osób) i 2005 roku w przypadku kobiet (13 551 osób). Do 2024 roku liczba mężczyzn zmniejszy się o 12,3% w stosunku

Rys. 3.103. Liczba ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć w powiecie puławskim

produkcyjnym średnio o 0,43 p.p. od 2025 roku. Taki stan prowadzi do negatywnych zmian w strukturze ludności produkcyjnej.

Ludność w wieku nieprodukcyjnym stanowią w przeważającej mierze kobiety (58,5% w 2009 roku). Przewaga w liczbie kobiet nad liczbą mężczyzn w wieku nieprodukcyjnym utrzyma się na względnie stałym poziomie w całym analizowanym okresie (w 2050 roku spadek jedynie

Rys. 3.104. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w podziale na płeć w powiecie puławskim

o 0,5 p.p. w stosunku do 2009 roku). Według prognozy, liczba mieszkańców powiatu puławskiego w wieku przed- i poprodukcyjnym będzie rosła do 2025 roku osiągając stan 49 917 osób. Od tego momentu obserwuje się spadek liczebności badanej grupy, która w 2050 roku powinna kształtować się na poziomie 44 475 osób. Zmniejszeniu do 87% w stosunku do 2025 roku ulegnie również liczba mężczyzn w wieku nieprodukcyjnym (wyniesie ona 18 492 w 2050 roku).

W latach 2009–2050 także liczba kobiet w ramach omawianej kategorii ulegnie zmniejszeniu, do 25 983 osób na koniec prognozy. Szacuje się, że od 2010 roku do roku 2025 średnioroczne tempo wzrostu odsetka ludności wieku nieprodukcyjnego wyniesie 0,5 p.p. W kolejnych latach rosnąca tendencja ulegnie osłabieniu (średnioroczny wzrost w wysokości 0,1 p.p.). W całym prognozowanym okresie udział lud-

ności w wieku nieprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności zwiększy się z 38,5% do 49,15% w 2050 roku.

Szacuje się, że liczba mieszkańców powiatu puławskiego będzie się systematycznie zmniejszać i w 2050 roku wyniesie 90 496 osób. Tak znaczny spadek (o 22% względem roku 2009) jest związany z malejącą tendencją liczby ludności w wieku produkcyjnym (spadek o 35% porównując z rokiem 2009) w całym prognozowanym okresie, połączoną z niewielkimi zmianami liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym (spadek w 2050 roku jedynie o 0,2% w stosunku do roku 2009). Wskaźnik obciążenia ekonomicznego w ostatnim roku prognozy osiągnie poziom 97, co oznacza, że na 100 osób w wieku produkcyjnym będzie przypadać aż 97 osób w wieku nieprodukcyjnym. Szacuje się, że ludność w wieku mobilnym będzie stanowić w 2050 roku 48,2% ludności w wieku produkcyjnym. Od 2009 roku, zarówno w grupie osób w wieku mobilnym, jak i niemobilnym obserwuje się przewagę liczby mężczyzn nad liczbą kobiet. Udział mężczyzn w wymienionych grupach wiekowych będzie rosnąć i w 2050 roku wyniesie odpowiednio 51,8% oraz 57%.

3.19. Powiat radzyński⁵⁸

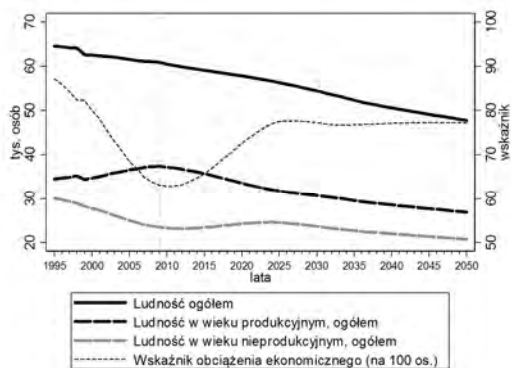
Powiat radzyński składa się z jednej gminy miejskiej z miastem Radzyń Podlaski i siedmiu gmin wiejskich. W 2009 roku na powierzchni 965 km², powiat ten zamieszkiwało 60 866 osób. Wiejski charakter tej jednostki terytorialnej podkreśla fakt, że 73,6% ogólnej liczby ludności zasiedla obszary wiejskie, które stanowią aż 98% całego terytorium powiatu. Gęstość zaludnienia jest niższa niż średnia dla województwa lubelskiego i pod koniec 2009 roku kształtuje się na poziomie 63 osób na km².

Na rysunku 3.105. (patrz s. 199) przedstawiono prognozę liczby ludności w powiecie radzyńskim, włączając podział ludności ze względu na wiek produkcyjny i nieprodukcyjny. W całym badanym okresie liczba ludności w wieku produkcyjnym maleje. Przewaga liczby ludności w wieku produkcyjnym nad liczbą ludności w wieku nieprodukcyjnym najbardziej uwidacznia się w roku 2009. W tym okresie liczba ludności w wieku od 18 do 59/64 wynosiła 37 345 osób, natomiast liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym kształtowała się na poziomie 23 521 osób. W okresie historycznym widoczna była rosnąca tendencja liczby ludności w wieku produkcyjnym, natomiast odwrotna zależność dotyczyła ludności w wieku nieprodukcyjnym. W okresie prognozowanym tendencje te ulegają zmianie.

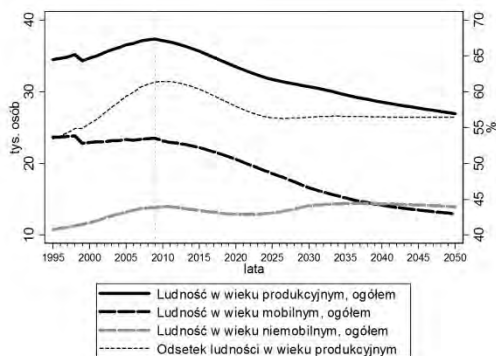
⁵⁸ Wstępną charakterystykę powiatu radzyńskiego opracowano na podstawie: GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące ludności i podziału terytorialnego [data dostępu: 05.11.2010].

Liczba ludności w wieku przed- i poprodukcyjnym ulegnie redukcji o 12% i w ostatnim roku prognozy wyniesie 20 774 osób. Według prognoz, różnica między liczbą ludności

Rys. 3.105. Liczba ludności według grup wieku w powiecie radzyńskim

Rysunek 3.106. pokazuje, jak będzie się kształtować w przyszłości liczba ludności w wieku produkcyjnym w powiecie radzyńskim z uwzględnieniem ludności w wieku mobilnym i niemobilnym. W okresie historycznym widać rosnącą tendencję w zasobach siły roboczej w powiecie. Od 2010 roku prognozowane jest załamanie tej tendencji i ciągły spadek jej liczebności do poziomu 26 933 osób w 2050 roku (spadek do 72%). Tendencję spadkową przewiduje się w przypadku liczby ludności w wieku mobilnym. W 2009 roku w powiecie było 23 487 osób w tej grupie wiekowej. Przewaga nad liczbą ludności w wieku niemobilnym (9629 osób w 2009 roku) stopniowo będzie jednak ulegać zmniejszeniu, aż do wyrównania

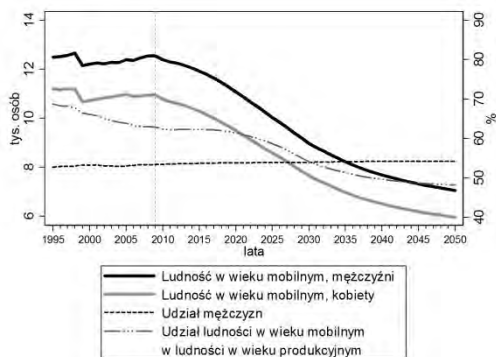

Rys. 3.106. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w powiecie radzyńskim

obu wielkości w roku 2039, kiedy wyniosą one odpowiednio 14 343 i 14 402 osoby. Według szacunków liczba ludności w wieku mobilnym na koniec prognozy ma wynieść 12 989 osób (spadek w okresie prognozowanym do 55%), a liczba ludności w wieku niemobilnym ma wzrosnąć zaledwie do 13 943 osób. Przewiduje się również, że odsetek ludności w wieku produkcyjnym powinien maleć aż do 2027 roku. Po tym okresie powinien on nieznacznie wzrosnąć i w ostatnim roku prognozy wynieść 56,45%.

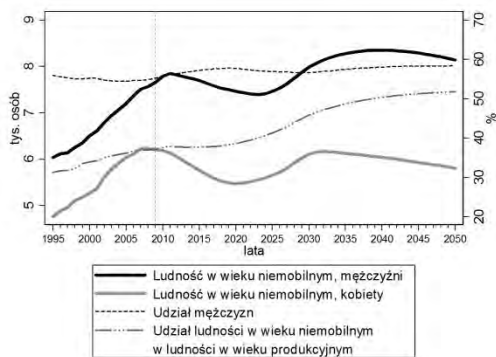
Struktura ludności według płci w grupie wiekowej 18–44 lata w powiecie radzyńskim została pokazana na rysunku 3.107. Od początku badanego okresu do 2050 roku przewiduje się spadek liczby ludności do 55% w stosunku do roku 2009 (z 23 487 do 12 989 osób).

Rys. 3.107. Liczba ludności w wieku mobilnym w podziale na płeć w powiecie radzyńskim

czyszyn w omawianej grupie wiekowej wzrośnie zaledwie o 0,8 p.p. i w 2050 roku wyniesie 54,2%. Oznacza to, że według prognoz struktura ludności w wieku mobilnym z uwzględnieniem podziału na płeć będzie wykazywała względną stabilizację w badanym okresie.

Analiza rysunku 3.108. wskazuje na znaczne wahania liczby osób w wieku niemobilnym ze zwiększaniem się ich udziału w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Rosnąca do 2011 roku liczba mężczyzn w wieku 45–64 lat powinna ulegać ponownemu wzrostowi dopiero w latach 2023–2041 (zwiększenie z 7388 do 8347 osób).

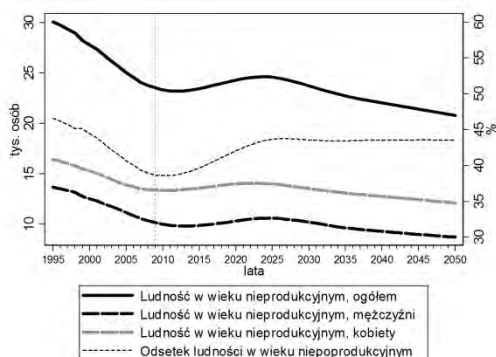

Rys. 3.108. Liczba ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć w powiecie radzyńskim

w roku 2050 (spadek do 93,6% z 2009 roku). Zwiększającej się liczbie ludności w wieku niemobilnym (wzrost o 100,6% w odniesieniu do 2009 roku) towarzyszyć ma w okresie predykcji rosnący poziom jej udziału w liczbie ludności w wieku pro-

dukcijnym (wzrost o 14,7 p.p.). W 2050 roku w powiecie radzyńskim udział ludności w wieku niemobilnym w grupie ludności w wieku produkcyjnym wyniesie 51,8%. Odsetek mężczyzn wzrośnie o 3,1 p.p. i wyniesie w ostatnim roku prognozy 58,4% ludności w wieku niemobilnym).

Rysunek 3.109. pokazuje prognozę liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym w powiecie radzyńskim. W okresie historycznym liczebność mieszkańców powiatu w tym wieku wykazywała tendencję malejącą. W latach 2010–2025 prognozuje się

Rys. 3.109. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w podziale na płeć w powiecie radzyńskim

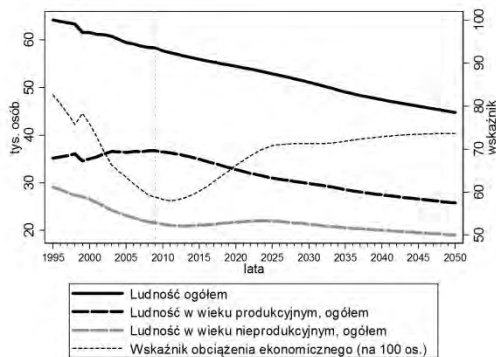
odwrócenie tego trendu i wzrost liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym o 5,4% (z 23 303 do 24 569 osób). Przewaga liczby mężczyzn nad liczbą kobiet w wieku nieprodukcyjnym utrzymać się będzie względnie na stałym poziomie przez cały prognozowany okres. Do 2050 roku zakłada się spadek liczby mężczyzn w wieku nieprodukcyjnym o 4,23%, z 10 142 w 2009 roku do 8699 osób. Liczba kobiet w wieku nieprodukcyjnym również będzie się zmniejszać w całym badanym okresie i w ostatnim prognozowanym roku osiągnie wartość 12 075 osób. Oznacza to spadek o 9,4% względem roku 2010 (13 325 osób). Od 2025 roku liczba ludności w wieku przed- i poprodukcyjnym w powiecie radzyńskim ma się zmniejszać i wynieść w 2050 roku 20 774 osoby (spadek o 15% w porównaniu do roku 2025). Prognozuje się, że udział ludności w wieku nieprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu radzyńskiego w badanym okresie będzie się zwiększał najsilniej w okresie prognozy do roku 2025 (wzrost o 5 p.p. w porównaniu do 2010 roku). Od tego momentu tempo jego zmian osłabnie i w horyzoncie prognozy odsetek ten będzie utrzymać się na względnie stałym poziomie około 43%.

Liczba ludności w wieku produkcyjnym w powiecie radzyńskim, zgodnie z prognozą, będzie odznaczać się tendencją malejącą. Liczebność tej grupy zmniejszy się z 37 345 osób w 2009 roku do 26 933 osób w roku 2050 (spadek o 28%). Proces starzenia się społeczeństwa w powiecie radzyńskim podkreśla prognozowany wzrost udziału ludności w wieku niemobilnym względem ludności w wieku produkcyjnym. W 2050 roku w powiecie radzyńskim przewidywany udział ludności w wieku niemobilnym w ludności w wieku aktywności zawodowej ma wynieść 51,8% (wzrost o 14,7 p.p. w stosunku do roku 2009). Szacuje się ponadto, że w 2050 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym w powiecie radzyńskim przypadnie 77 osób w wieku nieprodukcyjnym.

3.20. Powiat rycki⁵⁹

Powiat rycki, którego siedzibą jest miasto Ryki, jest jednym z mniejszych powiatów województwa lubelskiego. Na koniec 2009 roku zamieszkiwały go 58 342 osoby z przewagą ludności wiejskiej, która stanowiła 53% ogólnej ludności powiatu. Powierzchniowo powiat rycki zajmuje 615 km², z czego 10,7% stanowią tereny miejskie. Gęstość zaludnienia na obszarach miejskich wynosi 415 osób na km², natomiast w przypadku obszarów wiejskich było to 56 osób przypadających na km².

Liczba ludności w powiecie ryckim zmniejsza się w sposób ciągły w całym badanym okresie. Rysunek 3.110. pokazuje prognozę liczby ludności ogółem połączonej z rozgraniczeniem na wiek produkcyjny i nieprodukcyjny ludności. W 2009 roku do-

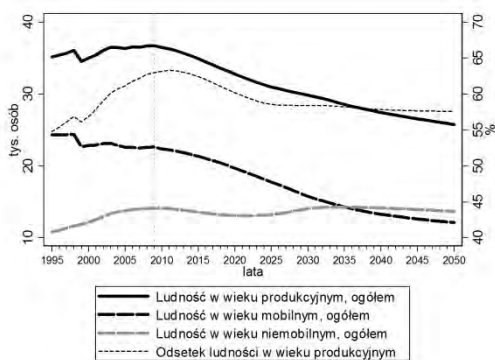
Rys. 3.110. Liczba ludności według grup wieku w powiecie ryckim

strzec można znaczną przewagę liczby ludności w wieku od 18 do 59/64 (36 731 osób) nad liczbą ludności w wieku nieprodukcyjnym (21 616 osób). W okresie historycznym liczba ludności w wieku produkcyjnym systematycznie zwiększała się, natomiast odwrotny trend towarzyszył liczebności osób w wieku nieprodukcyjnym. Szacuje się, że w latach 2009–2050 liczba ludności w wieku produkcyjnym ulegnie zmniejszeniu o 30%, natomiast liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym zmniejszy się o 12%. W ostatnim roku prognozy (2050 rok) obie wielkości wyniosą odpowiednio 25 757 osób oraz 18 966 osób. Z kolei zmniejszający się w okresie historycznym wskaźnik obciążenia ekonomicznego zacznie rosnać w okresie prognozy z 59 w ostatnim roku historycznym do 74 w 2050 roku.

Rysunek 3.111. (patrz s. 203) przedstawia, jak według prognoz w przyszłości kształtować się będzie liczba ludności w wieku produkcyjnym w powiecie ryckim z uwzględnieniem ludności w wieku mobilnym i niemobilnym. Prognozowany jest spadek liczby ludności w wieku od 18 do 59/64 lat o 70% w latach 2009–2050. W 2009 roku obserwuje się ponadto widoczną przewagę liczby ludności w wieku mobilnym (22 645 osób) nad liczbą ludności w wieku niemobilnym (14 086 osób).

⁵⁹ Wstępną charakterystykę powiatu ryckiego opracowano na podstawie: GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące ludności i podziału terytorialnego [data dostępu: 05.11.2010].

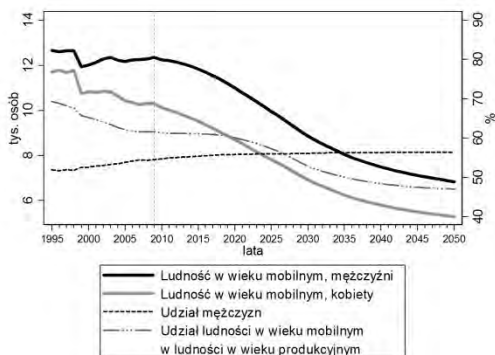
Szacuje się, że przewaga ta będzie stopniowo maleć aż do wyrównania obu poziomów w roku 2035. Szacuje się również, że od tego momentu liczba ludności w wieku niemobilnym przewyższać będzie systematycznie malejącą liczbę ludności w wieku mobilnym. Ta ostatnia ulegnie redukcji w całym badanym okresie aż o 46%, osiągając w 2050 stan 12 112 osób. Zgodnie z prognozą, oczekiwane są słabe wahania liczby ludności w wieku niemobilnym z 14 086 osób w 2009 roku do 13 645 osób w roku 2050. Odsetek ludności w wieku produkcyjnym powinien zmniejszyć się do 2025 roku o 4,7 p.p. względem roku 2012 (w którym miało miejsce jego

Rys. 3.111. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w powiecie ryckim

maksimum 63,22%). W horyzoncie prognozy ulegnie stabilizacji, a w 2050 roku 57,6% ludności ogółem stanowią będą osoby w wieku produkcyjnym.

Na rysunku 3.112. pokazana została prognoza liczby ludności w wieku mobilnym z podziałem na płeć w powiecie ryckim. Prognozuje się, że w całym okresie prognozy liczba mężczyzn w tej grupie wiekowej utrzyma przewagę nad liczbą kobiet, oscylującą wokół 56%.

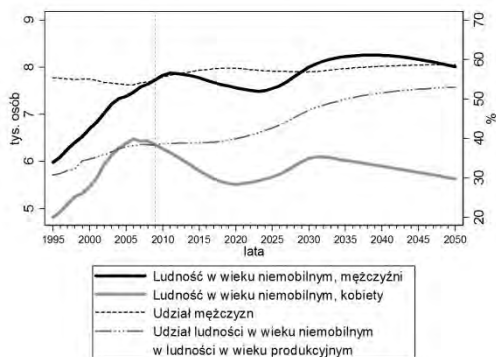
Rys. 3.112. Liczba ludności w wieku mobilnym w podziale na płeć w powiecie ryckim

Szacuje się, że udział ludności w wieku mobilnym w ludności w wieku produkcyjnym powinien wynieść w ostatnim roku prognozy 47%, co oznacza spadek o 14,6 p.p. w stosunku do roku 2009. Odnosi się natomiast delikatny i prawie stały wzrost udziału mężczyzn z 54,5% do 56,4% w 2050 roku.

w wieku mobilnym przewyższać będzie systematycznie malejącą liczbę ludności w wieku mobilnym. Ta ostatnia ulegnie redukcji w całym badanym okresie aż o 46%, osiągając w 2050 stan 12 112 osób. Zgodnie z prognozą, oczekiwane są słabe wahania liczby ludności w wieku niemobilnym z 14 086 osób w 2009 roku do 13 645 osób w roku 2050. Odsetek ludności w wieku produkcyjnym powinien zmniejszyć się do 2025 roku o 4,7 p.p. względem roku 2012 (w którym miało miejsce jego maksimum 63,22%). W horyzoncie prognozy ulegnie stabilizacji, a w 2050 roku 57,6% ludności ogółem stanowią będą osoby w wieku produkcyjnym.

Na rysunku 3.112. pokazana została prognoza liczby ludności w wieku mobilnym z podziałem na płeć w powiecie ryckim. Prognozuje się, że w całym okresie prognozy liczba mężczyzn w tej grupie wiekowej utrzyma przewagę nad liczbą kobiet, oscylującą wokół 56%. Największy spadek liczby ludności w wieku mobilnym wystąpi w 2028 roku (spadek o 437 osób w porównaniu do roku poprzedniego). Wówczas powiat rycki powinno zamieszkiwać 9290 mężczyzn i 7278 kobiet w wieku mobilnym. Udział obu grup ludności w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym powinien wykazywać spadek w całym okresie badanym. Największe tempo zmian przypada na lata 2020–2030. W czasie tym prognozuje się spadek odsetka o 7,3 p.p.

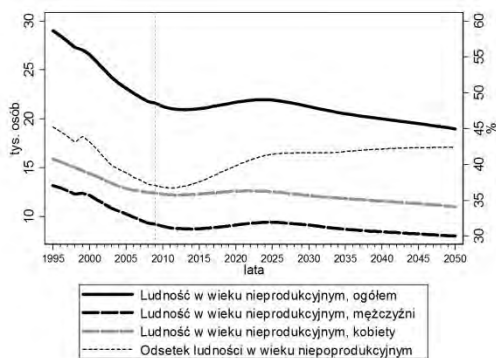
Struktura ludności w wieku niemobilnym została pokazana na rysunku 3.113. Znaczne wahania liczby kobiet i mężczyzn we wspomnianej grupie wiekowej łączą się ze wzrostem ich udziału w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Prognozuje się, że liczba mężczyzn w wieku 45–64 lata, przewyższająca w całym badanym okresie liczbę kobiet tej kategorii, będzie maleć od 2011 roku (7881 osób) do roku 2023 (7490 osób). Od 2039 roku przewiduje się kolejny spadek. Z kolei liczba kobiet w wieku niemobilnym zwiększy się jedynie w latach 2020–2030 z 5513 do 6069 osób. Zgodnie z przewidywaniami, w ostatnim roku predykcji powiat rycki powinien zamieszkiwać 5636 kobiet (redukcja o 11,2% względem roku 2009) i 8009 mężczyzn w wieku niemobilnym (wzrost o 3,5% względem

Rys. 3.113. Liczba ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć w powiecie ryckim

2009 roku). Rosnącej tendencji podlegać powinien również udział ludności w wieku niemobilnym w ogólnym zasobie siły roboczej. Według prognoz w 2050 roku w powiecie ryckim 53% osób w wieku od 18 do 59/64 lat stanowić będą osoby powyżej 45. roku życia (wzrost o 14,6 p.p. w porównaniu do 2009 roku). Udział mężczyzn w omawianej grupie wiekowej od 2009 roku wzrośnie o 3,8 p.p. i osiągnie na koniec prognozy 58,7%.

Prognoza liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym w powiecie ryckim została przedstawiona na rysunku 3.114. Malejący trend w okresie historycznym ulegnie od-

Rys. 3.114. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w podziale na płeć w powiecie ryckim

winna zwiększyć się do 2025 roku o 5% w stosunku do 2010. Następnie będzie maleć i w 2050 roku osiągnie 7978 osób (spadek o 11,2% względem roku 2010). Według

prognoz, udział ludności w wieku nieprodukcyjnym będzie rósł w najszybszym tempie do roku 2025 (wzrost o 4,4 p.p. w porównaniu do 2009 roku). Przewiduje się, że w ostatnim roku prognozy powinien osiągnąć poziom 42,41% (wzrost o 5,6 p.p. na przestrzeni 2010–2050).

Według szacunków, wskaźnik obciążenia ekonomicznego w powiecie ryckim w 2050 roku będzie kształtował się na poziomie zbliżonym do średniego poziomu tego wskaźnika w województwie lubelskim (okres 2009–2050). Prognozuje się, że na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadną 74 osoby w wieku nieprodukcyjnym (w tym 54 osoby w wieku poprodukcyjnym). Udział ludności w wieku powyżej 60/65 lat w liczbie mieszkańców powiatu ryckiego powinien się zwiększać w całym okresie, jaki obejmuje prognoza. W 2050 roku około 44% (poziom odpowiadający wysokości wskaźnika dla województwa) osób osiedlonych na terenie powiatu będzie w wieku do 18 lat oraz starszym niż 60/65 lat. Według szacunków, od 2009 roku będzie się zwiększać również udział ludności w wieku niemobilnym w ludności w wieku produkcyjnym, który w 2050 roku wyniesie 53%. Podkreśla to rozwój procesu starzenia się ludności w powiecie ryckim.

3.21. Powiat świdnicki⁶⁰

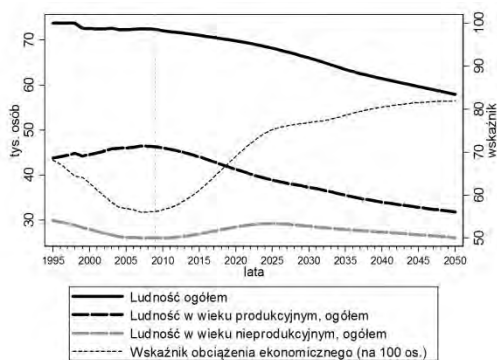
Powiat świdnicki jest jednym z mniejszych pod względem powierzchni terytorialnej powiatów województwa. Zamieszkuje go 72 366 osób na powierzchni 468 km². Ludność miejska, stanowiąca 58,8% ludności powiatu, skupia się głównie w dwóch miastach: Świdnik i Piaski. Pozostałe 41,2% ogólnej liczby mieszkańców powiatu świdnickiego stanowi ludność zamieszkująca trzy gminy wiejskie, i jedną wiejsko-miejską, o łącznej powierzchni 440 km². Średnia gęstość zaludnienia w powiecie to 155 osób na km², co daje największą średnią gęstość zaludnienia wśród powiatów z gminami wiejskimi.

Na rysunku 3.115. (patrz s. 206) przedstawiono prognozę liczby ludności uwzględniającą wiek produkcyjny i nieprodukcyjny mieszkańców powiatu świdnickiego. Według prognoz, w całym analizowanym okresie liczba ludności ogółem ma ulec zmniejszeniu do stanu 80% względem roku 2009 i wynieść w ostatnim roku prognozy 57 934 osoby. Nadwyżka liczby ludności w wieku produkcyjnym nad liczbą ludności w wieku nieprodukcyjnym jest najbardziej widoczna w 2009 roku.

---

⁶⁰ Wstępną charakterystykę powiatu świdnickiego opracowano na podstawie: GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące ludności i podziału terytorialnego [data dostępu: 05.11.2010].

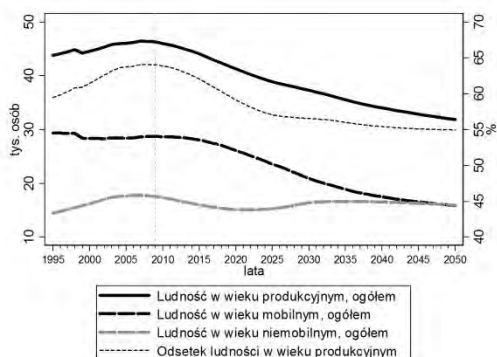
Wówczas rosnąca w okresie historycznym liczba ludności w wieku od 18 do 59/64 osiągnęła stan 46 336 osób, a liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym 26 030 osób.

Rys. 3.115. Liczba ludności według grup wieku w powiecie świdnickim

Prognozy potwierdza to, że na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadają będzie coraz więcej osób w wieku nieprodukcyjnym.

Prognoza liczby ludności w wieku produkcyjnym w powiecie świdnickim została przedstawiona na rysunku 3.116. Prognozuje się, że liczba mieszkańców w wieku mobilnym, znacznie przewyższająca liczbę ludności w wieku niemobilnym, będzie się

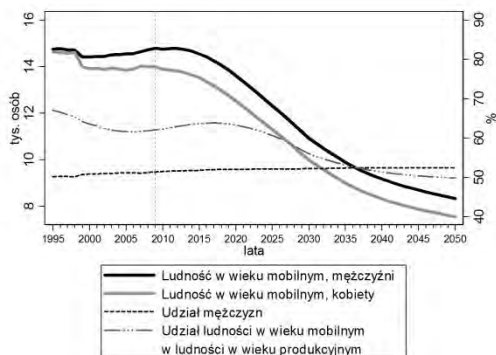
Rys. 3.116. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w powiecie świdnickim

wyeliminowana, w konsekwencji czego następuje zrównanie badanych cech w 2049 roku. Według prognoz, w całym analizowanym okresie zmniejszeniu o 9 p.p. powinien ulec (rosnący w okresie historycznym) odsetek ludności w wieku produkcyjnym w ludności ogółem. Zgodnie z prognozą, w 2050 roku będzie on wynosić 55%, co oznacza, że na 100 mieszkańców powiatu świdnickiego przypadnie 55 osób w wieku produkcyjnym.

Prognozuje się jednak stopniowy spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym do poziomu 31 845 osób w roku 2050 (spadek o 31% względem 2009 roku). Ze względu na fakt, że prognoza liczby osób w wieku nieprodukcyjnym oznacza niewielki wzrost (o 0,2%), możemy stwierdzić, że różnica między obiema wielkościami ulega stopniowemu zmniejszaniu. Z kolei prognozowany wzrost wskaźnika obciążenia ekonomicznego z 56 w 2009 roku do 82 w horyzoncie pro-

gnozy potwierdza to, że na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadają będzie coraz więcej osób w wieku nieprodukcyjnym. Prognoza liczby ludności w wieku produkcyjnym w powiecie świdnickim została przedstawiona na rysunku 3.116. Prognozuje się, że liczba mieszkańców w wieku mobilnym, znacznie przewyższająca liczbę ludności w wieku niemobilnym, będzie się zmniejszać w całym analizowanym okresie. Szacuje się, że do 2050 roku powinna ulec redukcji o 44,8% (spadek do 15 882 osób) w stosunku do roku 2009. Słabsze tempo zmian ma dotknąć liczbę ludności w wieku niemobilnym. Niewielkie wahania doprowadzą w konsekwencji do spadku liczby niemobilnych mieszkańców powiatu do 15 963 osób (spadek o 9,1% względem 2009 roku). Warto zauważyć, że przewaga liczby ludności w wieku mobilnym stopniowo zostanie

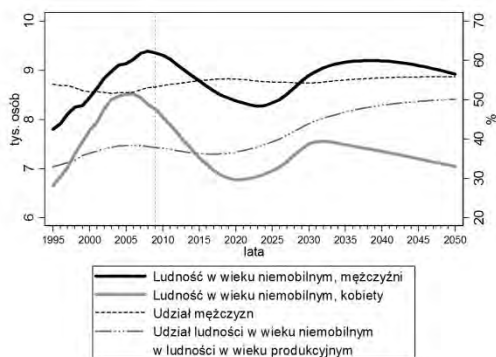
Przewiduje się, że liczba ludności w wieku mobilnym będzie systematycznie spadać w prognozowanym okresie. Największy spadek według prognoz ma nastąpić w 2028 roku, kiedy liczba kobiet w wieku 18–44 wyniesie 10 519, a liczba mężczyzn

Rys. 3.117. Liczba ludności w wieku mobilnym w podziale na płeć w powiecie świdnickim

w ludności w wieku produkcyjnym ulegnie znacznemu zmniejszeniu w całym analizowanym okresie (spadek o 12,2 p.p.) i w 2050 roku osiągnie 49,9%.

Rysunek 3.118. pokazuje, jakie zmiany do 2050 roku będą dotyczyć liczby ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć w powiecie świdnickim. Liczba ludności we wspomnianej grupie wiekowej zmaleje w całym analizowanym okresie z 17 560 w 2009

Rys. 3.118. Liczba ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć w powiecie świdnickim

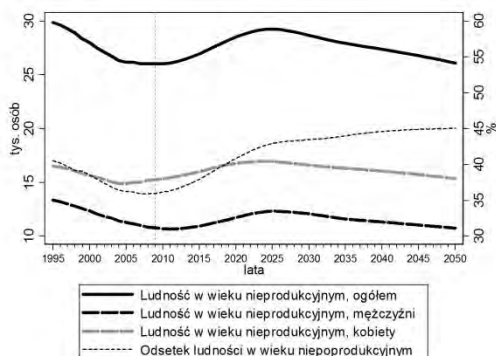
o 2,6 p.p., osiągając w ostatnim roku predykcji 55,9%. Rosnąca tendencja ma dotyczyć również udziału ludności niemobilnej w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym, w związku z czym w 2050 roku 50,13% zasobów siły roboczej stanowiąc będą osoby po 45. roku życia (wzrost o 12,2 p.p. względem 2009 roku).

w tej samej grupie wiekowej osiągnie poziom 11 484 osób. Udział liczby mężczyzn w badanej grupie ludności w całym analizowanym okresie będzie nieznacznie wzrastać, z 51,5% do 52,5% na przestrzeni 2010–2050. Według szacunków w roku 2050 będzie 7546 mieszkanek powiatu świdnickiego w wieku mobilnym i liczba ta zmniejszy się o 46% w odniesieniu do 2009 roku. Liczebność mężczyzn w wymienionej grupie również zmaleje względem roku 2009 o 43,7% (spadek z 14 793 do 8 336 osób). Udział mężczyzn i kobiet w wieku mobilnym

do 15 963 w 2050 roku. Przewidywany wzrost liczby mężczyzn w wieku 45–64 lata z 8283 do 9197 osób będzie mieć miejsce w latach 2024–2038. Liczba kobiet w wieku 45–59 lat będzie wykazywać trend rosnący jedynie w latach 2022–2032 (wzrost z 6804 do 7555 osób). Porównując pierwszy i ostatni okres prognozy, przewiduje się jednak, że zarówno liczebność kobiet, jak i mężczyzn zmniejszy się odpowiednio o 14,2% oraz 4,6%. W tym samym czasie przewaga udziału mężczyzn w omawianej grupie wiekowej zwiększy się

Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w powiecie świdnickim według prognoz będzie ulegać znacznym wahaniom. Do 2025 roku przewiduje się jej wzrost o 12% w stosunku do 2010 roku (z 26 025 do 29 261 osób). Zgodnie z przewidywaniami, odnotowany zostanie spadek

Rys. 3.119. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w podziale na płeć w powiecie świdnickim

liczbie ludności o 7 p.p. w latach 2009–2025. W ostatnim roku prognozy odsetek ten wzrośnie o kolejne 2 p.p. i wyniesie 45%.

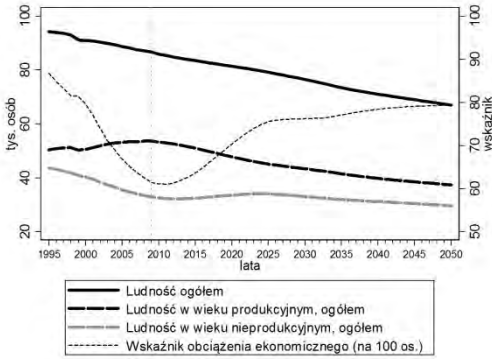
W powiecie świdnickim prognozuje się, że na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadając będzie coraz więcej osób w wieku nieprodukcyjnym. W latach 2009–2050 wskaźnik obciążenia ekonomicznego zwiększy się z 56 do 82, zatem tempo jego zmian będzie większe niż w przypadku całego województwa lubelskiego (wzrost z 58 do 79 w tym samym okresie). Według prognoz, rosnąca tendencja ma dotyczyć również udziału ludności niemobilnej w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym (wzrost o 12,2 p.p. w stosunku do 2009 roku). Szacuje się, że w 2050 roku 50,1% ludności produkcyjnej będą stanowić osoby w wieku od 45 do 59/64 lata. Będą to w przeważającej mierze mężczyźni (w 2050 roku 55,9%).

3.22. Powiat tomaszowski⁶¹

Powiat tomaszowski, będący jednym z większych pod względem powierzchni powiatów w województwie lubelskim, zajmuje 1489 km². W 2009 roku zamieszkiwało go 86 657 osób z przewagą ludności osiedlonej na terenach wiejskich (72% ogólnej liczby ludności powiatu). Tereny wiejskie zajmują 1452 km² ogólnej powierzchni powiatu. Średnia gęstość zaludnienia wynosi na nich 43 osoby na km². Tereny miejskie zajmują jedynie 2,5% ogólnej powierzchni powiatu tomaszowskiego, co świadczy o dominacji rolniczego charakteru tej jednostki terytorialnej.

⁶¹ Wstępną charakterystykę powiatu tomaszowskiego opracowano na podstawie: GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące ludności i podziału terytorialnego [data dostępu: 05.11.2010].

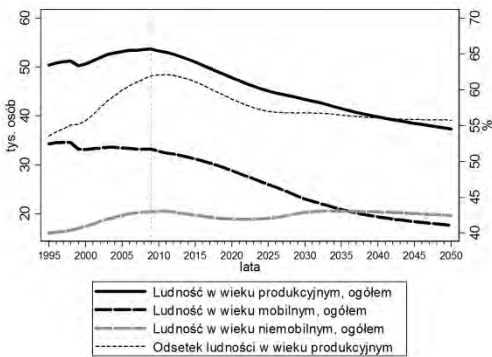
Rysunek 3.120. dotyczy prognozy ogólnej liczby ludności w powiecie tomaszowskim. Przez cały okres prognozy widać wyraźny spadek ogólnej liczby ludności w powiecie, z 86 657 osób w 2009 roku do 66 979 osób w 2050 roku (spadek o 22,7%).

Rys. 3.120. Liczba ludności według grup wieku w powiecie tomaszowskim

będzie rósł w szybkim tempie do roku 2025. Dalsze tempo wzrostu nie jest tak silne, choć w całym prognozowanym okresie wskaźnik powinien wzrosnąć o 30% względem roku 2009. Szacuje się, że w 2050 roku wyniesie on 79, co świadczy o tym, że na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 79 osób w wieku nieprodukcyjnym.

Prognoza liczby ludności w wieku produkcyjnym została przedstawiona na rysunku 3.121. Analizy pokazują, że rosnąca do 2009 roku liczba ludności w wieku

Rys. 3.121. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w powiecie tomaszowskim

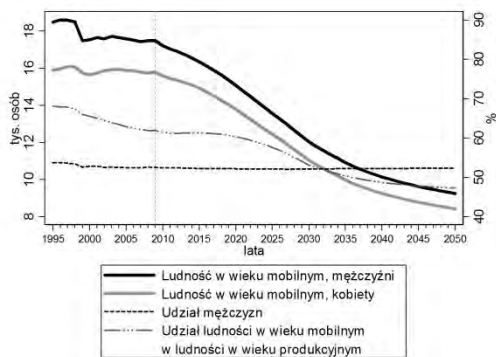
liczba ludności w wieku 18–44 zmniejszy się do 53% wartości z początku prognozy (spadek z 33 230 osób w 2009 roku do 17 648 osób w roku 2050). Zgodnie z prognozą, w tym samym czasie nastąpi niewielka zmiana liczby ludności w wieku niemobilnym. Szacuje się, że liczebność tej grupy zmniejszy się zaledwie o 4% względem 2009 roku i osiągnie stan 19 666 osób w ostatnim roku predykcji. Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu tomaszowskiego

Przewiduje się ponadto, że przewaga ludności w wieku produkcyjnym nad liczbą ludności w wieku nieprodukcyjnym w okresie prognozowanym powinna ulegać zmniejszaniu ze względu na malejącą tendencję liczby ludności w wieku produkcyjnym. W przypadku populacji osób w wieku nieprodukcyjnym w okresie predykcji obserwuje się nieznaczny spadek (spadek o 9% na przestrzeni 2010–2050). Malejący w okresie historycznym wskaźnik obciążenia ekonomicznego w okresie prognozowanym

będzie rósł w szybkim tempie do roku 2025. Dalsze tempo wzrostu nie jest tak silne, choć w całym prognozowanym okresie wskaźnik powinien wzrosnąć o 30% względem roku 2009. Szacuje się, że w 2050 roku wyniesie on 79, co świadczy o tym, że na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 79 osób w wieku nieprodukcyjnym. Prognoza liczby ludności w wieku produkcyjnym została przedstawiona na rysunku 3.121. Analizy pokazują, że rosnąca do 2009 roku liczba ludności w wieku produkcyjnym powinna zmniejszać się od tego momentu o 30% do końca prognozy (spadek z 53 680 do 37 349 osób). Liczba ludności w wieku mobilnym w okresie historycznym przewyższała znacznie liczbę ludności w wieku niemobilnym. W okresie objętym prognozą przewiduje się stopniowe zmniejszanie tej różnicy aż do 2036 roku, w którym po wyrównaniu obu wielkości następuje odwrócenie przewagi na korzyść ludności niemobilnej. W całym analizowanym okresie

zmniejszy się do 2025 roku o 5 p.p. (w odniesieniu do roku 2009). Jak wskazują długookresowe prognozy, w 2050 roku 55,76% ludności zamieszkującej powiat tomaszowski stanowić będą osoby w wieku od 18 do 59/64 lat.

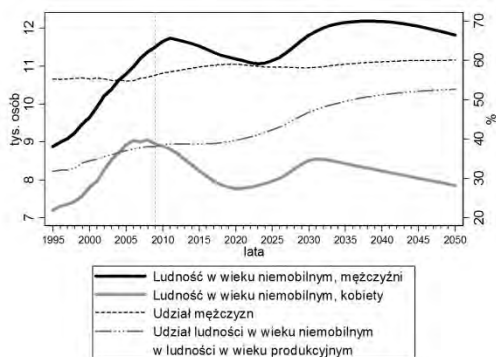
Rysunek 3.122. przedstawia prognozę struktury demograficznej ludności w wieku mobilnym w powiecie tomaszowskim z uwzględnieniem podziału na płeć. Obserwowana w okresie bazującym na danych historycznych przewaga liczby mężczyzn nad liczbą

Rys. 3.122. Liczba ludności w wieku mobilnym w podziale na płeć w powiecie tomaszowskim

w ludności w wieku aktywności zawodowej zmniejszy się o 14,5 p.p. w całym okresie jaki obejmuje prognoza i osiągnie na koniec 47,3%.

Na rysunku 3.123. pokazano, jak zmieni się liczba ludności w wieku niemobilnym, uwzględniając podział na płeć. Według prognoz, przewaga liczby mężczyzn nad

Rys. 3.123. Liczba ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć w powiecie tomaszowskim

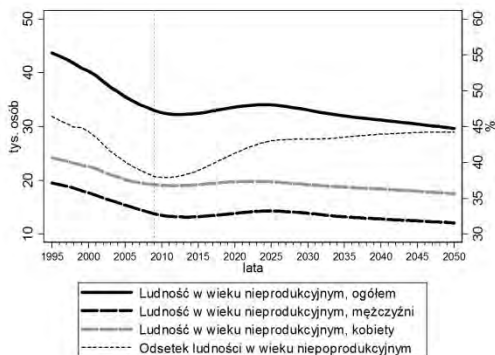
prognozy powinna się zwiększyć o 26,7% względem 2009 roku, zaś liczba kobiet w wieku 45–59 lat powinna ulec redukcji do 12,2%. Szacuje się, że w 2050 roku w powiecie tomaszowskim będzie 7851 kobiet i 11 815 mężczyzn. W horyzoncie

kobiet ulegnie niewielkiemu zmniejszeniu (o 0,23 p.p. w latach 2010–2050). Zgodnie z prognozą największy spadek liczby ludności w wieku 18–44 lata ma przypaść na rok 2028, w którym liczba mężczyzn wyniesie 12 643, a kobiet 11 607. Od 2009 roku do końca okresu prognozy liczba osób w tej grupie wiekowej spadnie o 46,8% do stanu 17 684 osób w roku 2050. Na koniec prognozy powiat tomaszowski powinny zamieszkiwać 8433 kobiety i 9251 mężczyzn w wieku mobilnym. Szacuje się, że udział ludności w wieku mobilnym

liczbą kobiet we wspomnianej grupie wiekowej będzie się pogłębiać i w 2050 wyniesie 3964 osoby. Oznacza to, że na 100 kobiet przypadać będzie 150 mężczyzn. Szacuje się ponadto, że liczba kobiet i mężczyzn w wieku niemobilnym ma podlegać znacznym wahaniom w całym analizowanym okresie. Wzrost ich liczebności ma wystąpić jedynie w latach 2020–2031 w przypadku kobiet i w latach 2024–2038 dla mężczyzn. W obu przypadkach będzie to wzrost rzędu 10%. Liczba mężczyzn w wieku niemobilnym w końcowym okresie

prognozy udział ludności w wieku mobilnym w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym wzrośnie o 14,6 p.p. i szacuje się, że wyniesie 52,7% w roku 2050.

Rysunek 3.124. pokazuje, jak w przyszłości kształtować się będzie liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym, cechowana w okresie historycznym malejącym trendem. Od roku 2010 (32 572 osoby) obserwuje się odwrócenie tej tendencji i wzrost

Rys. 3.124. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w podziale na płeć w powiecie tomaszowskim

liczebności wspomnianej grupy do 34 057 osób w roku 2025. Kolejny spadek ma trwać aż do końca prognozowanego okresu. Szacuje się, że na koniec 2050 roku powiat tomaszowski powinno zamieszkiwać 29 630 osób w wieku nieprodukcyjnym. Oznacza to spadek o 10,1% w odniesieniu do roku 2009. Nadwyżka liczby kobiet nad liczbą mężczyzn w omawianej grupie wiekowej utrzymuje się w całym rozważanym okresie. Niewielkim zmianom ma podlegać również liczba kobiet w wieku nieprodukcyjnym.

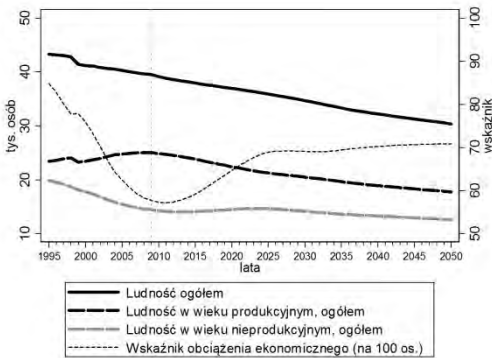
W 2050 roku osiągnie ona stan 17 533 osób, co oznacza spadek zaledwie o 9% w stosunku do roku 2009 (19 207 osób). Według prognoz, liczba mężczyzn w wieku nieprodukcyjnym zmniejszy się z 13 770 do 12 097 osób w ostatnim roku (spadek o 12%). Odsetek liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym w horyzoncie prognozy wynosić będzie 44,2%. Oznacza to wzrost omawianego odsetka o 6,2 p.p. w porównaniu do ostatniego roku historycznego.

Powiat tomaszowski w ostatnim prognozowanym okresie będzie charakteryzował się takim samym obciążeniem ekonomicznym co województwo lubelskie. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadać będzie 79 osób w wieku nieprodukcyjnym (wzrost o 30% względem roku 2009). Według szacunków, odsetek osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu będzie się zmniejszał w szybkim tempie do 2025 roku i wyniesie wówczas 57%. Szacunki pokazują również malejący udział ludności w wieku mobilnym wśród osób w wieku produkcyjnym, co dodatkowo potwierdza założenia o negatywnych zmianach w strukturze demograficznej mieszkańców powiatu tomaszowskiego. W horyzoncie prognozy na 100 osób w niemobilnym przypadać będzie 90 osób w wieku mobilnym.

3.23. Powiat włodawski⁶²

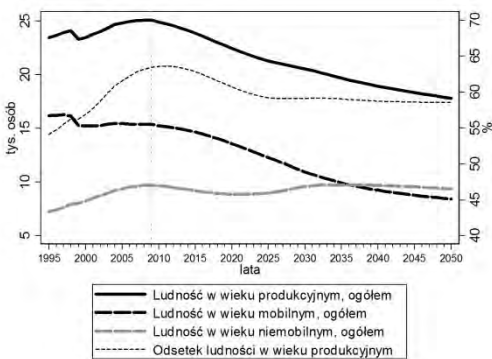
Powiat włodawski posiada najmniejszą gęstość zaludnienia w województwie lubelskim wynoszącą 31 osób na km². Na powierzchni 1256 km² mieszkańcami powiatu jest 39 526 osób. Ludność miejska zamieszkująca miasto Włodawa (o powierzchni 18 km²) wynosiła w 2009 roku 13 508 osób. Tereny wiejskie, na których na 1 kilometr kwadratowy przypada zaledwie 21 osób, zajmują aż 98,6% ogólnej powierzchni powiatu.

Rysunek 3.125. przedstawia prognozę liczby ludności w powiecie włodawskim, z uwzględnieniem podziału na wiek produkcyjny i nieprodukcyjny. Szacuje się, że przez cały badany okres liczba ludności w powiecie powinna wykazywać spadek (o 23,2%) z 39 526 osób w 2009 roku do 30 375 osób w roku 2050. Prognozuje się, że znaczna przewaga liczby ludności w wieku produkcyjnym nad liczbą ludności w wieku nieprodukcyjnym w okresie historycznym ulegnie osłabieniu począwszy od 2010 roku. Mniejsza dynamika zmian dotyczyć będzie liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym. Obie wielkości będą zatem dążyły do wyrównania w przyszłości. Wskaźnik obciążenia ekonomicznego według prognoz będzie rosnąć w najszybszym tempie do 2025 roku

Rys. 3.125. Liczba ludności według grup wieku w powiecie włodawskim

(wzrost o 19% względem 2009 roku), po czym zmniejszy się tempo jego zmian i na koniec 2050 roku wyniesie 71. Oznacza to, że na 100 osób w wieku produkcyjnym będzie przypadać 71 osób w wieku nieprodukcyjnym (w tym 22 osoby w wieku przedprodukcyjnym).

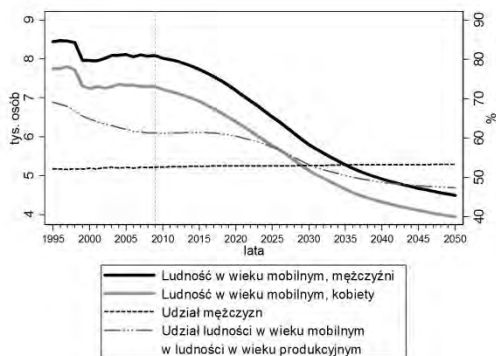
Rys. 3.126. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w powiecie włodawskim

Liczba ludności w wieku produkcyjnym w powiecie włodawskim wykazywała trend rosnący. Po 2009 roku prognozuje się malejącą tendencję liczebności mieszkańców w tym wieku, co przedstawia rysunek 3.126. W całym prognozowanym okresie liczba ludności w wieku od 18 do 59/64 lat zmniejszyła się o 29% względem roku 2009 (spadek z 25 065 osób do 17 783 osób w 2050 roku). Szacuje się również, że stopniowemu zmniejszeniu ulegnie liczba ludności

⁶² Wstępną charakterystykę powiatu włodawskiego opracowano na podstawie: GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące ludności i podziału terytorialnego [data dostępu: 05.11.2010].

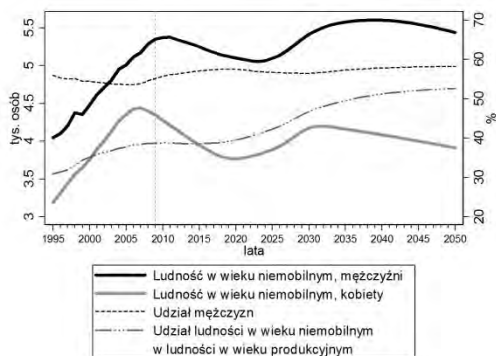
w wieku mobilnym. Do 2036 roku widoczna przewaga grupy mobilnej nad ludnością w wieku niemobilnym będzie się zmniejszać aż do zrównania obu poziomów. Zgodnie z wynikami prognoz, w 2050 roku powiat włodawski powinien być zamieszkiwany przez 8429 osób w wieku mobilnym i 9354 osoby w wieku niemobilnym. Negatywne zmiany w strukturze demograficznej związane są również z prognozowanym zwiększeniem udziału liczby ludności niemobilnej w ogólnej liczbie ludności. Odsetek ludności w wieku produkcyjnym powinien zmniejszyć się w okresie prognozy o około 5 p.p., osiągając wartość 58,5% na koniec 2050 roku.

Rysunek 3.127. przedstawia prognozę liczby ludności w wieku mobilnym w powiecie włodawskim i udział tej grupy w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Szacuje się spadek liczby ludności w wieku 18–44 lata, w całym prognozowanym okresie o 45%

Rys. 3.127. Liczba ludności w wieku mobilnym w podziale na płeć w powiecie włodawskim

aktywności zawodowej ulegnie redukcji o 13,9 p.p. i w ostatnim roku prognozy wyniesie 47,4%. Jak wskazują prognozy, z 52,61% w 2009 roku do 53,27% w 2050 roku wzrośnie natomiast odsetek mężczyzn w omawianej grupie wiekowej.

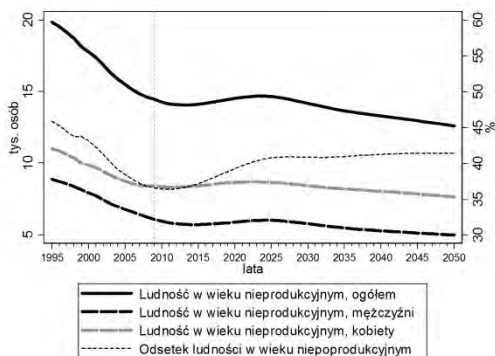
Rys. 3.128. Liczba ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć w powiecie włodawskim

w odniesieniu do roku 2009 (15 368 osób). Największy spadek ma przypadać na 2028 rok, w którym odnotuje się 6081 mężczyzn i 5390 kobiet. Przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn w wieku mobilnym będzie utrzymywać się na stałym poziomie 53%. W ostatnim roku prognozy mieszkańcami powiatu w wieku mobilnym będzie 3939 kobiet i 4490 mężczyzn, co oznacza spadek liczebności tych grup odpowiednio o 46% i 45% w porównaniu z rokiem 2009. Przewiduje się, że udział ludności w wieku mobilnym w ludności w wieku

Na rysunku 3.128. pokazano prognozę liczby ludności w wieku niemobilnym na terenie powiatu włodawskiego z uwzględnieniem podziału na płeć. Obserwuje się znaczne wahania liczby kobiet i mężczyzn w wieku niemobilnym, połączone ze zwiększaniem ich udziału w ludności produkcyjnej. Szacuje się, że liczba mężczyzn w omawianej grupie wiekowej będzie maleć do 2023 roku (wyniesie wówczas 5054 osoby). Po tym spadku przewidywany jest ponowny wzrost aż do roku 2039

(5605 osób), po czym wystąpi znów tendencja malejąca. Szacuje się, że w 2050 roku liczba mężczyzn w wieku 45–64 lata osiągnie stan 5441 osób, co oznacza wzrost o 17% liczebności tej grupy w relacji do roku 2009. Liczba kobiet w całym badanym okresie ulegnie redukcji o 10% względem roku 2009 i w ostatnim roku ma osiągnąć 3913 osób. Prognozy wskazują również, że od 2009 roku zwiększy się o 3 p.p. udział mężczyzn w liczbie ludności w wieku niemobilnym (58,17% w 2050 roku). Zgodnie z predykcją, w ostatnim roku poddanym analizie 52,6% ludności w wieku produkcyjnym ma stanowić ludność w wieku niemobilnym (wzrost o 13,9 p.p. względem 2009 roku).

Zgodnie z predykcją, zmniejszająca się w okresie historycznym liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym wzrosła w latach 2013–2024, osiągając w 2024 roku stan 14 683 osób. Po tym okresie przewidywany jest jednak spadek jej liczebności. Według

Rys. 3.129. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w podziale na płeć w powiecie włodawskim

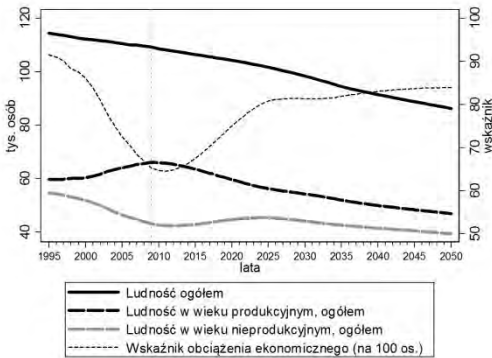
prognoz, liczba mieszkańców powiatu włodawskiego w wieku przed- i poprodukcyjnym w 2050 roku wynosić będzie 12 592 osoby. Oznacza to spadek o 13% w stosunku do roku 2009. Przez cały prognozowany okres utrzymuje się niesłabnąca przewaga liczby kobiet w analizowanej grupie oscylująca wokół 60% (wzrost tej przewagi o 2 p.p. w końcu 2050 roku). Od 2009 roku liczebność kobiet w omawianej grupie wiekowej zmniejszać się będzie z 8387 do 7634 osób w roku 2050 (spadek o 9%). W przypadku mężczyzn w wieku nieprodukcyjnym również będzie dominować malejąca tendencja. W ostatnim roku prognozy powiat włodawski ma zamieszkiwać 4958 mężczyzn w wieku nieprodukcyjnym. Oznacza to spadek o 18% w porównaniu do roku 2009. Prognozuje się, że udział ludności w wieku nieprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności będzie wykazywać tendencję rosnącą, do 41,5% w 2050 roku.

Liczba ludności w wieku produkcyjnym na terenie powiatu włodawskiego, zgodnie z wynikami prognozy, będzie się charakteryzować malejącą tendencją. Odsetek ludności w wieku produkcyjnym powinien zmniejszyć się w okresie prognozy o 5 p.p., osiągając poziom 58,54% na koniec 2050 roku. Pod tym względem jest to lepszy wynik niż w przypadku województwa lubelskiego (56% w 2050 roku). Jak podają prognozy, znacznej redukcji ma jednak podlegać udział ludności w wieku mobilnym w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. W całym analizowanym okresie wskaźnik ten zmniejszy się o 13,9 p.p. i w ostatnim roku prognozy 47,4% populacji osób w wieku produkcyjnym będą stanowić osoby w wieku do 45 lat (w województwie lubelskim 51%). Zmiany te niekorzystnie wpływają na strukturę demograficzną ludności powiatu włodawskiego.

3.24. Powiat zamojski⁶³

Powiat zamojski pod względem powierzchni znajduje się na trzecim miejscu w województwie lubelskim i na piątym miejscu pod względem liczby osób zamieszkujących powiat. Liczba mieszkańców powiatu wynosi 109 181 osób, z czego 89,2% stanowi ludność osiedlona na terenach wiejskich. Powierzchnia powiatu zajmuje 1870 km², a jej średnia gęstość zaludnienia to 58 osób na km².

Jak wynika z prognoz przedstawionych na rysunku 3.130., w całym prognozowanym okresie stale zmniejsza się ogólna liczba ludności w powiecie zamojskim. W latach 2009–2050 szacuje się jej spadek o 21%, z 109 181 osób (2009 rok) do 86 199 osób

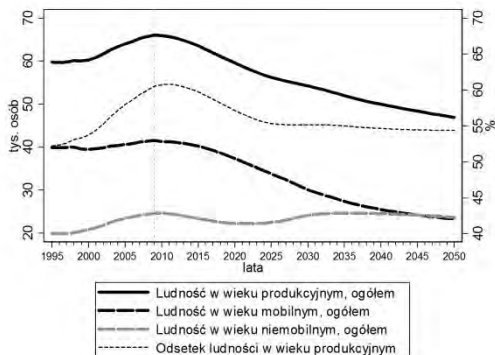
Rys. 3.130. Liczba ludności według grup wieku w powiecie zamojskim

do 46 863 osób (spadek do 29% względem roku 2009). Zmiany liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym będą mniejsze. Nastąpi spadek z 43 089 osób (2009 rok) do 39 336 osób w 2050 roku. W okresie predykcji szacuje się również znaczny wzrost wskaźnika obciążenia ekonomicznego z 65 do poziomu 84. Wskaźnik obciążenia ekonomicznego wynoszący w ostatnim roku prognozy 84 świadczy o tym, że na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadają 84 osoby w wieku nieprodukcyjnym.

⁶³ Wstępną charakterystykę powiatu zamojskiego opracowano na podstawie: GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące ludności i podziału terytorialnego [data dostępu: 05.11.2010].

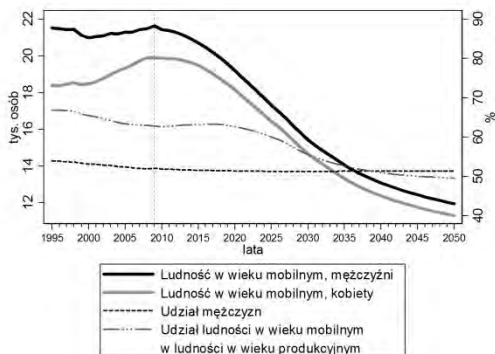
Rysunek 3.131. przedstawia prognozę liczby ludności w wieku produkcyjnym z uwzględnieniem wieku mobilnego i niemobilnego mieszkańców powiatu zamojskiego. Od 2009 roku przewidywany jest stały, systematyczny spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym. Szacuje się, że przewaga liczby ludności w wieku 18–44 lat, wyraźna zwłaszcza w okresie historycznym, ma ulec zmniejszeniu do roku 2045, w którym następuje jej zrównanie z liczbą ludności w wieku niemobilnym. Dalsze tendencje kształtujące tę kategorię ludności doprowadzą do odwrócenia wspomnianej przewagi. W całym okresie prognozy liczba ludności w wieku mobilnym zmniejszy się o 44% (spadek z 41 513 osób w 2009 roku do 23 224 osób

Rys. 3.131. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w powiecie zamojskim

w roku 2050). Zgodnie z predykcją, niewielka dynamika będzie cechować zmiany liczby ludności w wieku niemobilnym, która od 2009 roku zmniejszy się z 24 579 osób do 23 639 osób (spadek o 4%). Przewiduje się ponadto, że do 2028 roku liczba osób w wieku produkcyjnym ulegnie znacznej redukcji w porównaniu z liczbą ludności ogółem. Przejawem tego będzie deprecjacja udziału o 5,6 p.p. w porównaniu do 2009 roku i wyniesie 55,14%. W ostatnim roku prognozy 54,37% ludności ogółem będą stanowić osoby w wieku aktywności zawodowej.

Szacuje się, że liczba ludności w wieku mobilnym w powiecie zamojskim po wzroście w okresie historycznym będzie się zmniejszać w całym okresie prognozy. Przewaga liczby mężczyzn w grupie wiekowej 18–44 zmniejszy się w tym okresie o 0,5 p.p. i wyniesie w 2050 roku 51,41%. Według prognoz liczba mężczyzn w wieku mobilnym mieszkających w powiecie zamojskim ulegnie zmniejszeniu z 21 631 w 2009 roku do

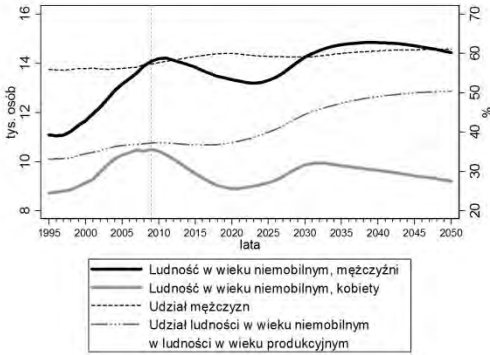

Rys. 3.132. Liczba ludności w wieku mobilnym w podziale na płeć w powiecie zamojskim

11 939 w roku 2050. Odpowiada to spadkowi o 45%. W przypadku kobiet oczekiwana jest 43-procentowa redukcja (z 19 882 do 11 285 osób). Udział ludności w wieku mobilnym w ludności w wieku produkcyjnym będzie nieznacznie wzrastał do 2017 roku i wyniesie wówczas 63,3%. Szacuje się jednak, że w kolejnym przedziale prognozy odsetek ten zmaleje do 49,6% w 2050 roku. W całym okresie objętym prognozą odpowiada to spadkowi o 13,2 p.p. Według szacunków męż-

czyżni w wieku mobilnym będą stanowić 51,4% ogólnej liczby ludności w tym przedziale wiekowym w 2050 roku.

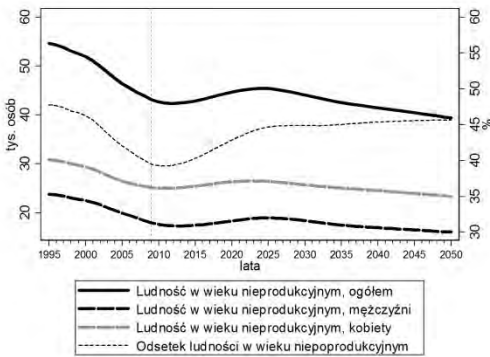
Na rysunku 3.133. pokazano, jak w przyszłości ma się kształtować liczba ludności w wieku niemobilnym w powiecie zamojskim z uwzględnieniem podziału na płeć. Wahaniem liczby kobiet i mężczyzn w wieku niemobilnym ma odpowiadać zwiększający się udział tych grup w ludności

Rys. 3.133. Liczba ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć w powiecie zamojskim

waga liczby mężczyzn nad liczbą kobiet będzie rosła z 57,3% (2009 rok) do 61% w ostatnim roku prognozy. W ostatnim roku prognozy liczba kobiet w wieku niemobilnym w powiecie zamojskim powinna wynieść 9208 (spadek o 12% względem roku 2009), a mężczyzn 14 431.

Rysunek 3.134. przedstawia prognozę liczby ludności w wieku przed- i poprodukcyjnym. Szacuje się, że malejąca tendencja liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym ulegnie odwróceniu w latach

Rys. 3.134. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w podziale na płeć w powiecie zamojskim

zmniejszy się w ostatnim roku do 92,7% stanu z 2009 roku i wyniesie 23 308. Z kolei liczba mężczyzn w tej samej grupie wiekowej zmaleje o 11% (23 308 w 2050 roku).

zwiększający się udział tych grup w ludności w wieku produkcyjnym. Szacuje się, że od 2009 roku udział liczby ludności w wieku niemobilnym w zasobie siły roboczej zwiększy się z 37,34% w 2010 roku do 50,44% w 2050 roku. Zgodnie z wynikami prognoz, w analizowanym okresie liczba mężczyzn w wieku 45–64 lata będzie wykazywać tendencję rosnącą i zwiększy się o 25% w stosunku do roku 2009. Największy wzrost (o 227 osób w stosunku do roku poprzedniego) przypadnie według szacunków na rok 2027. Prze-

waga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn w wieku nieprodukcyjnym nie ulegnie znacznej zmianie i będzie oscylować średnio wokół 59%. Liczba kobiet w wieku nieprodukcyjnym

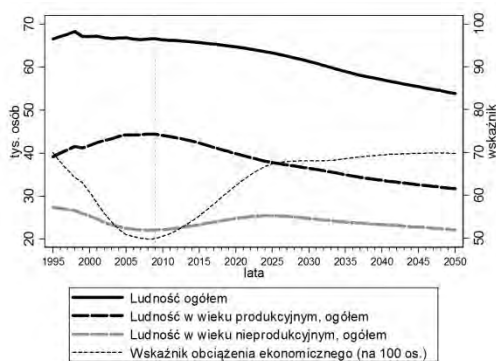
Według prognoz, udział liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności wzrośnie o około 6 p.p. i wyniesie w 2050 roku 45,6%. Najsilniejszy wzrost tego wskaźnika ma przypadać na lata 2011–2025.

Według prognoz, wskaźnik obciążenia ekonomicznego w powiecie zamojskim będzie odznaczał się tendencją rosnącą w całym okresie analizy. Szacuje się, że w latach 2009–2050 wzrośnie on o 30%. Jak podają prognozy, w ostatnim roku analiz na 100 osób w wieku produkcyjnym będą przypadały 84 osoby w wieku nieprodukcyjnym. Jest to poziom wyższy niż w przypadku województwa lubelskiego (79 w 2050 roku). Szacuje się również spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym do poziomu 46 863 osób w roku 2050 (spadek o 29% względem 2009 roku). Spadkowi temu będzie towarzyszyć zmniejszająca się liczba ludności w wieku mobilnym. W 2050 roku 49,6% mieszkańców powiatu zamojskiego w wieku od 18 do 59/64 lat będzie w wieku mobilnym (w województwie 49%). Analizując liczbę osób według ekonomicznych grup wieku, przewiduje się wystąpienie niekorzystnych tendencji demograficznych w powiecie. Porównując lata 2009 i 2050, szacuje się, że ludność w wieku przedprodukcyjnym ulegnie redukcji o 43%, ludność w wieku produkcyjnym zmniejszy się o 29%, zaś w przypadku osób w wieku poprodukcyjnym zaobserwuje się wzrost o 27%.

3.24. Powiat miasta Zamość⁶⁴

Powiat grodzki Zamość, będący najmniejszym powiatem miejskim w województwie, obejmuje obszar 30 km², na których mieszka 66 557 osób. Plasuje się on jednak na drugiej lokacie w województwie lubelskim pod względem gęstości zaludnienia. Na 1 kilometr kwadratowy powierzchni powiatu przypada aż 2219 osób.

Na rysunku 3.135. przedstawiono przewidywaną do 2050 roku liczbę ludności w Zamościu, uwzględniając wiek produkcyjny i nieprodukcyjny. Zgodnie z predyk-

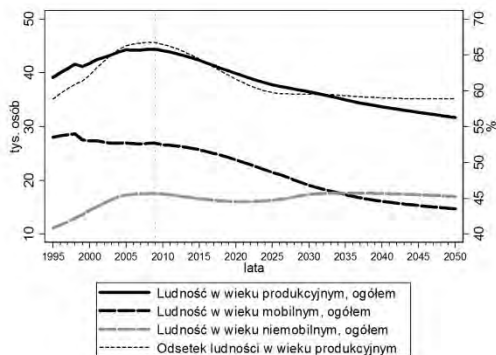
Rys. 3.135. Liczba ludności według grup wieku w Zamościu

cjami, przez cały badany okres liczba mieszkańców Zamościa ma się zmniejszyć z 66 557 osób w 2009 roku do 53 853 osób w roku 2050 (spadek o 19%). O 29% zmaleje natomiast liczba ludności w wieku produkcyjnym, osiągnąwszy w ostatnim prognozowanym okresie stan 31 710 osób. W roku 2050 liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym wyniesie 22 143 osoby, co oznacza spadek zaledwie o 0,1% względem roku 2009. Widoczna przewaga ludności w wieku produkcyjnym nad ludnością

⁶⁴ Wstępną charakterystykę powiatu miasta Zamość opracowano na podstawie: GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące ludności i podziału terytorialnego [data dostępu: 05.11.2010].

w wieku nieprodukcyjnym (9345 osób w 2009 roku) ulegnie z czasem zmniejszeniu. Przewiduje się, że malejący w okresie historycznym wskaźnik obciążenia ekonomicznego, będzie rósł w całym prognozowanym okresie. Od 2025 roku tempo jego wzrostu zmniejszy się, a w 2050 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym będzie przypadać 70 osób w wieku nieprodukcyjnym. Przewiduje się, że wskaźnik ten wzrośnie o 40% w przedziale czasowym objętym prognozą.

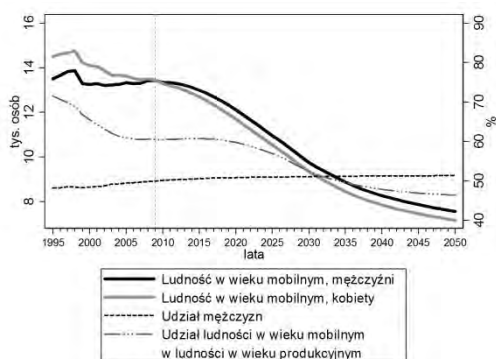
Przewiduje się, że liczba ludności w wieku produkcyjnym w Zamościu w całym analizowanym okresie będzie wykazywać stały trend spadkowy. Malejący trend ma dotyczyć również liczby ludności w wieku mobilnym. W okresie historycznym obser-

Rys. 3.136. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w Zamościu

się najszybciej zmniejszać w latach 2009–2025 (spadek o około 7 p.p.). W kolejnych latach będzie on utrzymywał się na względnie stałym poziomie 58,9%.

Występująca w okresie historycznym przewaga kobiet w wieku 18–44 lata zmniejszała się aż do zrównania w 2009 roku z liczbą mężczyzn w tej samej grupie wiekowej.

Rys. 3.137. Liczba ludności w wieku mobilnym w podziale na płeć w Zamościu

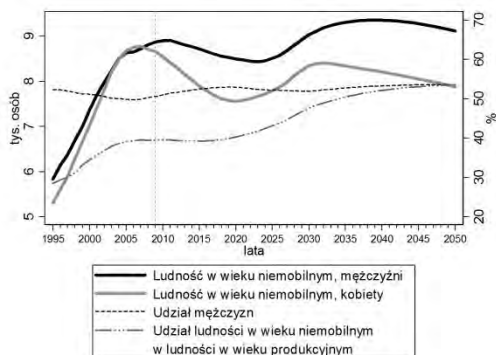
w populacji osób w wieku produkcyjnym będzie wzrastać jedynie w latach 2011–2015. W pozostałych latach prognozy szacuje się, że będzie on wykazywać tendencję spad-

wowano przewagę liczby ludności w wieku 18–44 lata nad grupą osób w wieku niemobilnym, która stopniowo będzie niwelowana aż do roku 2034. W okresie tym liczebność obu tych grup wyniesie odpowiednio 17 673 oraz 17 639 osób. W ciągu lat 2010–2050 liczba ludności w wieku mobilnym zmniejszy się o 45%, a liczba ludności w wieku niemobilnym spadnie jedynie o 2,6%. Analizując z kolei udział siły roboczej w liczbie ludności ogółem, można zauważyć, że odsetek ten będzie

się odwrócenie przewagi liczebnej na korzyść mężczyzn. Przewiduje się, że w 2050 Zamość będzie zamieszkiwać 7557 mężczyzn i 7161 kobiet w wieku mobilnym. Oznacza to spadek w porównaniu do roku 2009 o odpowiednio 43,7% i 46,7%. W 2050 roku liczba ludności ogółem w wieku 18–44 lata powinna wynieść 14 717, co oznacza spadek do 45,2% względem roku 2009 (26 870 osób). Zgodnie z prognozą, udział ludności w wieku mobilnym

kową i w 2050 roku wyniesie 46,4%. W porównaniu do roku 2009 oznacza to spadek o 14,1 p.p.

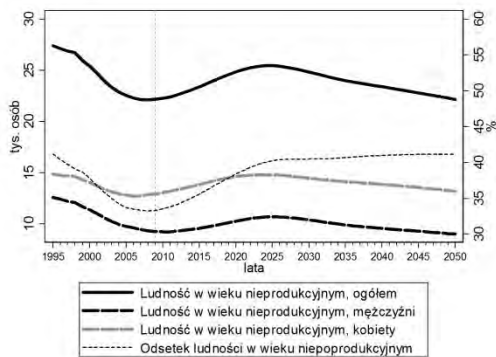
Szacuje się, że w całym prognozowanym okresie utrzyma się przewaga liczby mężczyzn w wieku niemobilnym nad liczbą kobiet w wieku 45–59 lat mieszkających w Zamościu. W horyzoncie prognozy przewaga ta pogłębi się o około 3 p.p. w sto-

Rys. 3.138. Liczba ludności w wieku niemobilnym w podziale na płeć w Zamościu

szacować się ponownej redukcji do 7879 osób. Wahaniom liczebności wyżej wymienionych grup będzie towarzyszyć jednak rosnąca tendencja ich udziału w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Szacuje się, że w 2050 roku 53,6% ludności w wieku produkcyjnym będą stanowiły osoby w wieku niemobilnym. Oznacza to, że średnioroczne tempo wzrostu w latach 2010–2050 ukształtuje się na poziomie 0,34 p.p.

Rysunek 3.139. przedstawia przewidywaną do 2050 roku liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym w Zamościu. Prognozuje się, że od roku 2009 do 2025 liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym będzie się zwiększać, aż wyniesie 25 465 osób. Jak

Rys. 3.139. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym w podziale na płeć w Zamościu

sunku do roku 2009 (z 51% do 53,6% w 2050 roku). Według prognoz, liczba mężczyzn w wieku niemobilnym będzie wykazywać tendencje wzrostowe jedynie w latach 2023–2039 (nastąpi wzrost z 8428 do 9354 osób). W 2050 roku przewidywana liczebność mężczyzn w wieku 45–64 lata będzie wynosić 9113 osób, co będzie świadczyć o jej zwiększeniu o 28% w odniesieniu do stanu z roku 2009. Liczba kobiet w wieku niemobilnym wzrośnie natomiast jedynie w latach 2020–2032, zaś w horyzoncie prognozy można spo-

dziewać z prognoz długookresowych, w drugim przedziale predykcji będzie można obserwować ponowny spadek liczebności populacji w wieku przed- i poprodukcyjnym. Szacuje się, że w ostatnim roku prognozy omawiana grupa ludności powróci do stanu z 2009 roku i wyniesie 22 143 osoby. Przez cały analizowany okres przewaga liczby kobiet w analizowanej grupie wzrośnie z 58,3% w roku 2009 do 59,5% w 2050 roku. Prognozuje się, że liczba kobiet w omawianej grupie wiekowej zwiększy się o 2% w latach

2009–2050 (z 12 912 do 13 168 osób). Z kolei liczba mężczyzn w wieku nieprodukcyjnym ulegnie zmniejszeniu o 3% (z 9250 do 8976 osób w 2050 roku). Udział ludności w wieku nieprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Zamościa będzie się zwiększał do 2025 roku (wzrost o 7% w stosunku do roku 2009). W przyszłości tempo wzrostu powinno słabnąć i w 2050 roku odsetek ludności w wieku nieprodukcyjnym wyniesie 41,1%.

Problem starzenia się społeczeństwa nie ominie również miasta Zamość. Przewidywany wskaźnik obciążenia ekonomicznego będzie o 9 osób mniejszy niż prognoza dla województwa lubelskiego. W horyzoncie prognozy na 100 osób w wieku produkcyjnym będzie przypadać 70 osób w wieku nieprodukcyjnym, w tym 21 osób będzie w wieku do 18. roku życia. Od 2009 roku do końca okresu predykcji przewiduje się jednak 29-procentowy spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym. Zmianom struktury ludności według ekonomicznych grup wieku będzie towarzyszyć również wzrost odsetka osób w wieku niemobilnym w łącznych zasobach siły roboczej, który na przestrzeni lat 2009–2050 wzrośnie o 14,1 p.p. Takie tempo wzrostu, wyższe niż w województwie lubelskim, potwierdza jedynie przypuszczenia o negatywnych zmianach, jakie będą zachodzić w strukturze demograficznej miasta.

Podsumowanie prognoz struktury demograficznej

Wykonane prognozy struktury demograficznej dla województwa lubelskiego pozwalają na ocenę przewidywanego tempa zmian stanu i struktury ludności według różnych grup wiekowych w latach 2010–2050. Badanie przeprowadzono z uwzględnieniem zmian zachodzących w mniejszych jednostkach terytorialnych, jakimi są powiaty. Odmienna powierzchnia terytorialna każdego powiatu, różnice w udziale obszarów miejskich i wiejskich oraz w strukturze demograficznej ludności zamieszkującej określony obszar w znacznym stopniu determinują otrzymane wyniki.

Województwo lubelskie w 2009 roku zamieszkało ponad 2,1 mln osób, z czego 53,4% stanowiła ludność osiedlona na terenach wiejskich. W okresie predykcji liczba mieszkańców powinna ulegać stopniowemu zmniejszaniu (średnio w tempie 0,5% rocznie). Zgodnie z prognozą, w 2050 roku liczba ludności w województwie powinna wynieść już zaledwie 1,7 mln osób, co oznacza spadek o 21% względem roku 2009. Spadkowa tendencja ogólnej liczebności mieszkańców będzie dotyczyć wszystkich powiatów na obszarze województwa lubelskiego. Szacuje się, że największa redukcja – o 39% (względem liczebności z 2009 roku) wystąpi w powiecie krasnostawskim. Nieco lepsza sytuacja (spadek o 27%) będzie dotyczyć powiatów: parczewskiego, ryckiego, tomaszowskiego, włodawskiego. Najmniejsza redukcja przypadnie w udziale powiatowi lubelskiemu (spadek o 11%).

Spadkowej tendencji liczby mieszkańców w poszczególnych jednostkach terytorialnych będzie towarzyszyć malejąca liczba ludności w wieku produkcyjnym. Według prognoz, w 2050 roku w województwie lubelskim będzie ponad 956 000 osób w wieku od 18 do 59/64 lat. Oznacza to spadek o 30% w odniesieniu do poziomu z 2009 roku. Szacuje się ponadto, że w ostatnim roku prognozy jedynie w 12 powiatach zostanie przewyższony 56-procentowy udział ludności w wieku produkcyjnym (wartość wskaźnika dla województwa lubelskiego). Będą to powiaty: Biała Podlaska, biłgorajski, Chełm, chełmski, lubartowski, lubelski, łużyński, opolski, radzyński, rycki, włodawski i Zamość.

Niekorzystne procesy będą jednak zachodzić w grupie osób w wieku produkcyjnym. W 2009 roku w województwie lubelskim osoby w wieku niemobilnym stanowiły 37,2% osób w wieku produkcyjnym. Jak wskazują prognozy długookresowe, odsetek ten będzie systematycznie wzrastał i w 2050 roku 51% siły roboczej będzie stanowić ludność powyżej 45. roku życia. Niekorzystnie dla społeczeństwa będzie się również kształtować stosunek liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym do liczby ludności w wieku produkcyjnym, określanej wskaźnikiem obciążenia ekonomicznego ludności. Przewidywany jest wzrost tego obciążenia z 58 osób w 2009 roku do 79 w horyzoncie prognozy. Niekorzystnie zmieni się również proporcja tego obciążenia, ponieważ w 2050 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym będą przypadać 24 osoby w wieku przedprodukcyjnym oraz 54 osoby

w wieku poprodukcyjnym. Z kolei obciążenie w 2009 roku będzie składać się w 53% z ludności w wieku do 18 lat oraz w 47% z osób powyżej 60/65 lat.

We wszystkich powiatach obserwuje się podobną sytuację. Najbardziej widoczny spadek udziału liczby osób w wieku mobilnym prognozowany jest w przypadku powiatu łączyńskiego (spadek aż o 28,1 p.p. w latach 1995–2050). Z kolei największy wzrost wskaźnika obciążenia ekonomicznego w latach 2009–2050 prognozuje się dla Lublina oraz powiatu puławskiego (wzrost o 34 osoby).

Malejąca liczba mieszkańców połączona ze zmniejszonym odsetkiem ludności w wieku produkcyjnym świadczą o negatywnych zmianach (zarówno w strukturze ludności, jak i w sferze ekonomicznej), jakie mogą dotknąć województwo lubelskie do końca 2050 roku. Proces starzenia się społeczeństwa to również starzenie się zasobów ludzkich, zaś jego skutki będą coraz bardziej odczuwalne na rynku pracy. Niepokojące wyniki prognoz demograficznych świadczą o konieczności podjęcia określonych działań związanych z utrzymaniem osób powyżej 45. roku życia na rynku pracy i zwiększeniem ich aktywności zawodowej.

Rozdział 4

Prognoza bezrobocia i zatrudnienia osób powyżej 45. roku życia

Niniejszy rozdział poświęcono prognozom bezrobocia i zatrudnienia osób w wieku niemobilnym w województwie lubelskim. Określenie przyszłych zmian na rynku pracy umożliwia wykonanie kompleksowych predykcji najważniejszych kategorii reprezentujących rynek pracy. Istotne z punktu widzenia przyszłej sytuacji osób w wieku powyżej 45 lat jest rozpoznanie i predykcja tendencji związanych ze skalą bezrobocia z uwzględnieniem poszczególnych czynników wpływających na omawiane zjawisko, takich jak: wiek, płeć, poziom wykształcenia i staż pracy. Prognozy zatrudnienia przedstawione według płci, wieku i sektorów ekonomicznych gospodarki umożliwiają natomiast identyfikację kluczowych trendów na rynku pracy, stanowiąc warunek właściwego kształtowania działań związanych z dopasowaniem popytu i podaży na rynku pracy.

Zaprezentowane predykcje obejmują długi horyzont czasu (2050 rok), dzięki czemu umożliwiają długofalowe planowanie działań związanych z aktywizacją osób w wieku niemobilnym na rynku pracy i mogą być wykorzystywane w celu eliminacji przyczyn dyskryminacji tych osób na rynku pracy. Wykonanie prognoz na szczeblu powiatowym i wojewódzkim powoduje, że przeprowadzona analiza ma duży stopień szczegółowości, co umożliwia formułowanie wniosków o charakterze lokalnym.

Struktura rozdziału nawiązuje układem do dwóch kluczowych kategorii reprezentujących rynek pracy. W pierwszym podrozdziale omówiono problem bezrobocia osób powyżej 45. roku życia z uwzględnieniem wieku, płci, wykształcenia i długości doświadczenia zawodowego, natomiast drugi podrozdział stanowi kompleksową analizę zatrudnienia osób w wieku niemobilnym w poszczególnych powiatach województwa lubelskiego z uwzględnieniem wieku, płci oraz sektorów ekonomicznych.

4.1. Prognozy bezrobocia osób w wieku powyżej 45. roku życia

Poniższą część analizy poświęcono bezrobociu osób w wieku powyżej 45 lat. Na potrzeby badania wykorzystano dane dotyczące bezrobocia rejestrowanego w urzędach pracy. Zgodnie z definicją Głównego Urzędu Statystycznego, pod pojęciem bezrobotnego rozumie się osoby niezatrudnione i niewykonujące innej pracy zarobkowej (w wieku od 18 do 59 lat w przypadku kobiet oraz do 64 lat w przypadku mężczyzn), zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy, zarejestrowane we właściwym urzędzie pracy oraz poszukujące zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej⁶⁵.

Zjawisko bezrobocia bezpośrednio uzależnione jest przede wszystkim od stanu gospodarki i tempa jej rozwoju. Podlega ono naprzemiennym wahaniom wraz z postępowaniem cyklu koniunkturalnego. W okresach, gdy tempo wzrostu PKB jest wysokie, bezrobocie automatycznie maleje. Do końca 2008 roku w Polsce sytuacja na rynku pracy pozostawała korzystna. Sprzyjającym czynnikiem był wysoki wzrost gospodarczy. Dynamika wzrostu PKB w 2008 roku wyniosła 5,1% wobec 6,8% w 2007 roku. W 2009 roku odnotowano jednak wzrost stopy bezrobocia na terenie kraju z 9,5% w 2008 roku do 11,9%. Przyczyniła się do tego ogólnoswiatowa recesja, i chociaż w Polsce udało się uniknąć spadku PKB, to jednak dynamika wzrostu gospodarczego wyraźnie zmalała. Województwo o najwyższej stopie bezrobocia w 2009 roku to warmińsko-mazurskie (20,2%), z kolei najniższą stopę odnotowano w województwie mazowieckim (9%), wielkopolskim (9,1%) i śląskim (9,2%). Lubelszczyznę charakteryzuje wartość nieznacznie przewyższająca średnią krajową – 12,8%⁶⁶.

Na zjawisko bezrobocia mają wpływ także czynniki społeczne, wśród których wymienić można wiek, płeć, wykształcenie czy posiadany staż pracy. Szczegółowa analiza danych z uwzględnieniem tych czynników pozwoliła na wskazanie cech najbardziej determinujących poziom bezrobocia, ze szczególnych uwzględnieniem bezrobocia wśród osób po 45. roku życia. Osoby w wieku niemobilnym stanowią bowiem znaczną część ogólnej liczby bezrobotnych w Polsce – w 2009 roku było to 30,3%, czyli 573 500 osób. Województwa charakteryzujące się największym udziałem osób bezrobotnych w wieku powyżej 45 lat to dolnośląskie (36,2% w 2009 roku) oraz łódzkie (34,4%), a najniższy odsetek odnotowano w województwach: podkarpackim (24,5%), lubelskim (25%) oraz małopolskim (25,7%).

---

⁶⁵ Na podstawie definicji GUS.

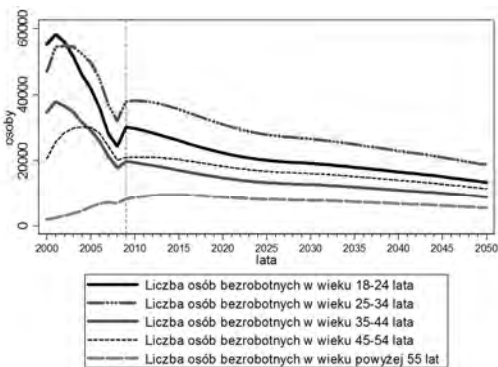
⁶⁶ GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące bezrobocia [data dostępu: 30.11.2010].

4.1.1. Zróżnicowanie skali bezrobocia według wieku

Wiek jest jednym z kluczowych czynników determinujących sytuację poszczególnych osób na rynku pracy. Z jednej strony ludzie młodzi mają utrudniony start na rynku pracy ze względu na niewielkie doświadczenie zawodowe, a z drugiej pracodawcy często unikają osób w wieku niemobilnym. Powiązane jest to z poglądem, iż osoby starsze charakteryzują się niższą efektywnością, kreatywnością czy też umiejętnością do przystosowania się do zmieniających się realiów i stawianych im wymagań.

Tendencje te potwierdza analiza danych o bezrobociu. W województwie lubelskim, podobnie jak w całej Polsce rośnie udział osób w wieku powyżej 45 lat wśród ogółu bezrobotnych. Jednocześnie maleje odsetek bezrobotnych do 24. roku życia, a jednym z powodów może być upowszechnienie szkolnictwa wyższego. Takie kierunki zmian związane są jednak w głównej mierze z postępującym procesem starzenia się społeczeństwa, mającym odzwierciedlenie również na rynku pracy. W 2009 roku najliczniejszą grupę wiekową wśród bezrobotnych w województwie lubelskim stanowiły osoby w wieku 25–34 lat (32% w porównaniu do 29% w całej Polsce). Na Lubelszczyźnie ma miejsce bardziej niekorzystna niż w kraju sytuacja osób młodych, tzn. w 2009 roku udział bezrobotnych w wieku do 18. roku życia wyniósł tu 26% (w porównaniu 23% w Polsce). Mniejszy jest z kolei odsetek osób pozostających bez pracy po 45. roku życia (25% w lubelskim względem 30% na terenie kraju). Najbardziej niekorzystne zmiany na przestrzeni 2000 i 2009 roku dokonały się jednak w grupie osób powyżej 55 lat, bowiem ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych stale wzrasta (z 1,8 do 8,9% w Polsce oraz z 1,3 do 7,1% w województwie lubelskim).

Na rysunku 4.1. zaprezentowano liczbę osób bezrobotnych według wieku w województwie lubelskim wraz z prognozami do 2050 roku. Osoby w wieku 25–34 lat

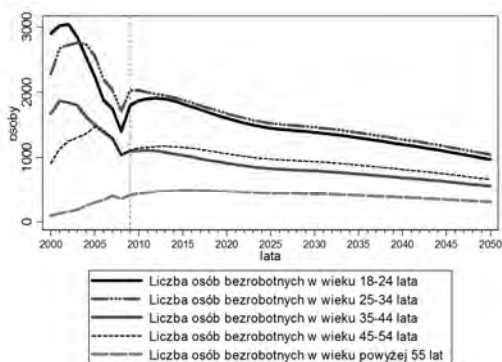

Rys. 4.1. Liczba bezrobotnych według wieku w województwie lubelskim

w największym stopniu wpływają na poziom bezrobocia w województwie lubelskim. Ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wynosi przeciętnie 32%. Maksymalną wartość przewiduje się na okres 2012–2016 (32,7%), a najniższy udział odnotowano w 2000 roku (29,4%). Szacuje się, że w horyzoncie predykcji omawiana relacja będzie podlegać powolnej redukcji, do 32,1% w 2050 roku. Dla osób w wieku poniżej 25 lat prognozuje się udział w ostatnim roku predykcji rzędu 23,1%, dla przedziału wiekowego 45–54 lat – 19,7%, dla osób w wieku 35–44 lat – 15,4%, a dla osób w wieku powyżej 55 lat – 9,6%. Udział osób w wieku niemobilnym, jako jedynej grupy wiekowej spośród wszystkich rozpa-

trywanych, wzrosnie w okresie objętym postępowaniem prognostycznym (z 25% w 2009 roku do 29,3% w 2050 roku). Świadczy to o pogarszającej się koniunkturze na rynku pracy dla osób w wieku powyżej 45 lat, w wyniku dyskryminacji przez pracodawców tych osób. Porównując wielkość zasobu bezrobotnych w poszczególnych przedziałach wiekowych w 2050 roku względem 2009 roku można stwierdzić, że największa procentowa redukcja będzie dotyczyć osób najmłodszych, czyli o 55,24% (z 30 141 do 13 491 osób).

Na rysunku 4.2. zaprezentowano liczbę bezrobotnych według wieku w powiecie bialskim w latach 2000–2009 wraz z prognozami na lata 2010–2050. Biorąc pod uwagę wiek osób bezrobotnych obserwuje się, że największy odsetek stanowią bezrobotni

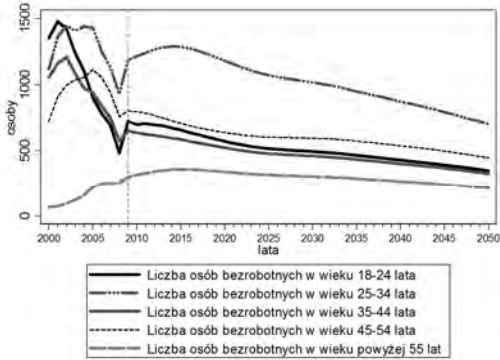

Rys. 4.2. Liczba bezrobotnych według wieku w powiecie bialskim

w wieku 25–34 lat. Należy jednak zauważyć, że zmieniało się to w kolejnych latach. W latach 2000–2003 przeważającą grupę stanowili bezrobotni w wieku do 24 lat (2841 osób w 2003 roku), co uległo jednak zmianie w kolejnych latach. Również w przypadku bezrobotnych w grupie wiekowej 45–54 lat nastąpiła zmiana tendencji po 2005 roku. Liczba bezrobotnych w tej grupie wiekowej zwiększyła się z 916 osób w 2000 roku do 1474 osób w 2005 roku, by w potem ulec zmniejszeniu do 1113 osób w 2009 roku. Przewiduje się, że w horyzoncie prognozy utrzymają się zaobserwowane trendy dotyczące bezrobocia. Zgodnie z prognozą, w 2025 roku 977 osób w wieku 45–54 lat oraz 449 osób w wieku powyżej 55 lat będzie pozostawało bez pracy. Największą dynamiką zmian będzie się charakteryzowała grupa bezrobotnych w wieku powyżej 55 lat, której udział w łącznej liczbie bezrobotnych wzrosnie z 1% w 2000 roku, przez 6% w 2009 roku do 9% w 2050 roku. Prognozowany spadek ludności w wieku produkcyjnym spowoduje, że zgodnie z predykcjami, do 2050 roku liczba bezrobotnych w wieku 55 lat i więcej zmniejszy się o 29%, zaś w grupach wiekowych od 18 do 44 lat zmniejszy się średnio o 49% na przestrzeni lat 2010–2050.

Jak wynika z prognoz, liczba bezrobotnych w Białej Podlaskiej (zob. rysunek 4.3., s. 228) będzie podlegać tendencji malejącej. Szacuje się, iż w 2050 roku liczba osób pozostających bez pracy wyniesie 2045 osób, czyli o 44,1% mniej niż w 2009 roku oraz o 55,6% mniej niż w 2000 roku. Jedyne okresy cechujące się dodatnią dynamiką to: rok 2001 (o 15,3% więcej osób bezrobotnych niż w roku poprzednim), rok 2002 (o 3,65%), rok 2009 (największy przyrost w całym analizowanym okresie, rzędu 22%) oraz lata 2010–2012 (niewielka dynamika, poniżej 1% rocznie).

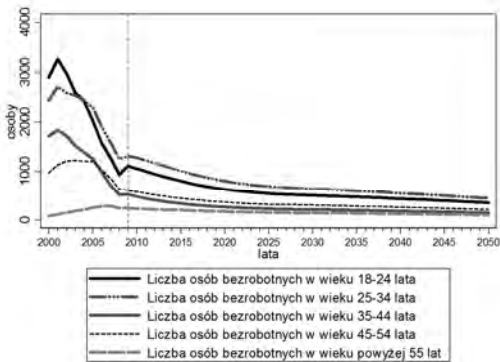
Spśród wyszczególnionych kategorii wiekowych największa redukcja bezrobocia, nastąpi wśród osób w wieku poniżej 25 lat (o 51,5%, czyli z 722 osób w 2009 roku do 350 osób w 2050 roku) oraz wśród osób w wieku 35–44 lat (o 49,6%, czyli z 650 do 328 osób). Najmniejszy ubytek w analogicznym okresie będzie dotyczyć osób w wieku 55+ (spadek o 28,1%), co przekłada się jednocześnie na wzrost udziału tych osób w ogólnej liczbie bezrobotnych (z 8,2% do 10,6%). Takie kształtowanie się prognozowanych zjawisk wskazuje na pogarszającą się sytuację osób bezrobotnych w wieku powyżej 55 lat.

Rys. 4.3. Liczba bezrobotnych według wieku w Białej Podlaskiej

Na terenie powiatu biłgorajskiego (zob. rysunek 4.4.) w latach 2000–2009 największym odsetkiem charakteryzowali się bezrobotni w wieku 18–24 lat. W 2001 roku został jednak zapoczątkowany trend malejący dla tej zmiennej. Wysokie tempo redukcji spowodowało, iż liczba bezrobotnych w 2005 roku spadła do 2025 osób, co było wartością niższą niż w przypadku kategorii wiekowej 25–34 lat.

Przewiduje się, że taka relacja utrzyma się już do końca predykcji (w 2050 roku przewiduje się 444 bezrobotnych w wieku 25–34 lat oraz 354 w wieku 18–24 lat). Zatem udział obu grup wiekowych w ostatnim roku prognozowanym względem ogólnego poziomu bezrobocia w powiecie biłgorajskim wyniesie odpowiednio 35,1% oraz 28%. W 2001 roku proporcja była

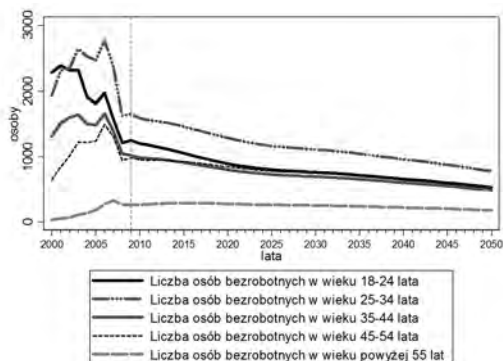

Rys. 4.4. Liczba bezrobotnych według wieku w powiecie biłgorajskim

odwrotna i udziały kształtowały się następująco: 30 i 36%. Opracowane prognozy wskazują na występowanie trendu spadkowego we wszystkich przedziałach wiekowych. Największy ubytek liczby osób bez pracy w latach 2009–2050 przewiduje się dla grupy 35–44 lat (o 71,5%). Analizując liczbę bezrobotnych w wieku 45–54 lat oraz powyżej 55. roku życia, przewidywany jest spadek na przestrzeni lat 2009–2050 wynoszący odpowiednio 64% i 58% w obu grupach. Oznacza to, że w horyzoncie 2050 roku w powiecie biłgorajskim prognozuje się liczbę 215 osób bez pracy w wieku 45–54 oraz 103 osób w wieku powyżej 55 lat. Tak znaczne zmiany wynikają m.in.

z przewidywanych trendów demograficznych i występującego procesu starzenia się społeczeństwa.

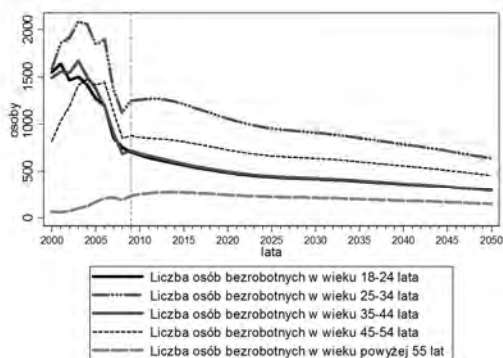
Wyniki opracowanej predykcji wskazują, iż na przestrzeni lat 2009–2050 w powiecie chełmskim (zob. rysunek 4.5.) największa redukcja liczby bezrobotnych będzie dotyczyć przedziału wiekowego 18–24 lat (o 57%, czyli z 1256 do 540 osób). Szczególnie wysoka dynamika spadkowa przypada na lata 2003–2008, kiedy to liczba bezrobotnych w tej grupie wiekowej spadła o 47,7% (z 2321 do 1214 osób). Przeciętne tempo redukcji w okresie prognozowanym wyniesie 2%. Szacuje się, iż decydujący wpływ na kształtowanie się zjawiska bezrobocia w powiecie chełmskim w horyzoncie predykcji będzie mieć grupa osób w wieku 25–34 lat. Osoby te w ostatnim roku prognozowanym będą stanowić 30,8% ogólnej liczby bezrobotnych w danej jednostce podziału terytorialnego.

Rys. 4.5. Liczba bezrobotnych według wieku w powiecie chełmskim

Na przestrzeni lat historycznych do znacznego wzrostu bezrobocia doszło jedynie w przypadku dwóch najstarszych grup wiekowych: o 128,5% (z 653 osób w 2000 roku do 1492 osób w 2006 roku) w przypadku przedziału 45–54 lat oraz aż o 855% (z 34 osób w 2000 roku do 325 osób w 2007 roku) w grupie powyżej 55 lat. Zgodnie z prognozą, w 2050 roku stan bezrobocia wśród tych osób wyniesie odpowiednio 542 oraz 179 osób, co stanowi odsetek w wysokości 21,3% oraz 7% ogólnej liczby bezrobotnych w powiecie.

Na rysunku 4.6. zaprezentowano liczbę osób bezrobotnych w podziale na poszczególne grupy wiekowe w powiecie miasta Chełm wraz z prognozami do 2050 roku.

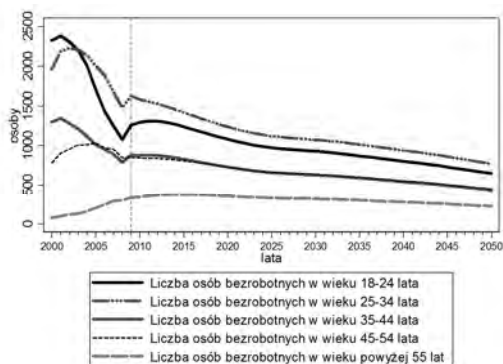

Rys. 4.6. Liczba bezrobotnych według wieku w Chełmie

W Chełmie największy wpływ na kształtowanie się poziomu bezrobocia wywiera grupa wiekowa 25–34 lat (1251 osób bez pracy, czyli 33% ogólnej liczby bezrobotnych w 2009). Szacuje się, że w perspektywie 40 lat prognozy będzie się utrzymywać trend spadkowy, który zdeterminuje redukcję liczby osób bezrobotnych w tej kategorii wiekowej o 49% (do 638 osób). Jednak pomimo tego jej udział wzrośnie do 34,7%. Spowodowane jest to znacznie więk-

szym ubytkiem w okresie prognozy osób bezrobotnych w wieku 18–24 i 35–44 lat, odpowiednio o 58,1% (z 707 w 2009 roku do 296 osób w 2050 roku) oraz o 58,5% (z 721 do 299 osób). Obie wymienione grupy wiekowe cechują się również zbliżonym odsetkiem w całkowitym poziomie bezrobocia (w 2009 roku odpowiednio 18,6% oraz 19%, w 2050 roku 16,1% i 16,3%). Liczba bezrobotnych w wieku 55+ charakteryzowała się znacznym przyrostem w latach 2000–2009 (o 256%, czyli z 66 w 2000 roku do 235 w 2009 roku). Przewiduje się, że tendencja ta będzie kontynuowana przez pierwsze 3 lata predykcji, osiągając maksimum na poziomie 272 osób w 2013 roku. Następnie prognozuje się niewielki trend spadkowy, który spowoduje redukcję do 150 osób w ostatnim roku predykcji. Jednak udział tej kategorii wiekowej w ogólnym bezrobociu na terenie miasta Chełm wzrośnie z 6,2% w 2009 roku do 8,2%, co może świadczyć o rosnącym stopniu dyskryminacji osób starszych na rynku pracy.

W powiecie hrubieszowskim większość grup wiekowych charakteryzuje podobna dynamika spadku liczby bezrobotnych w horyzoncie prognozy (około 50%). Szacuje się, iż jedynie osoby w wieku 55+ będą opuszczać grupę bezrobotnych

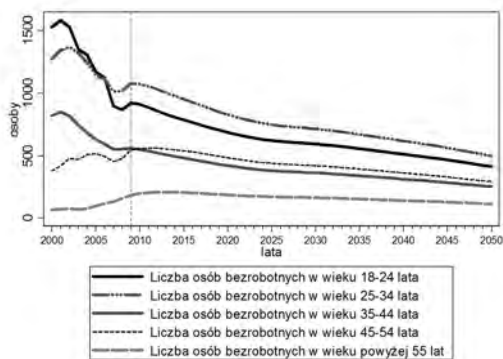

Rys. 4.7. Liczba bezrobotnych według wieku w powiecie hrubieszowskim

w wolniejszym tempie (redukcja o 32,7% w latach 2009–2050, czyli z 337 do 227 osób). Największy wpływ na kształtowanie się zjawiska bezrobocia w powiecie hrubieszowskim w horyzoncie predykcji będzie mieć grupa wiekowa 25–34 lat (32,8% w 2009 roku oraz 30,3% w 2050 roku). Jednak w początkowych latach historycznych to osoby w wieku 18–24 lat najczęściej pozostawały bezrobotne (2326 osób w 2000 roku, co stanowiło 36% ogólnej liczby bezrobotnych).

W kolejnych latach udział stopniowo malał i w 2009 roku odnotowano go na poziomie 25,4% (1257 bezrobotnych). Szacuje się, iż w horyzoncie predykcji relacja ta nie ulegnie znaczącym zmianom (25,6% w 2050 roku). Przeciwnie sytuacja będzie się kształtować w przypadku osób w wieku 55+, bowiem ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych na przestrzeni lat prognozowanych wzrośnie o 2 p.p. – z 7% do 9%.

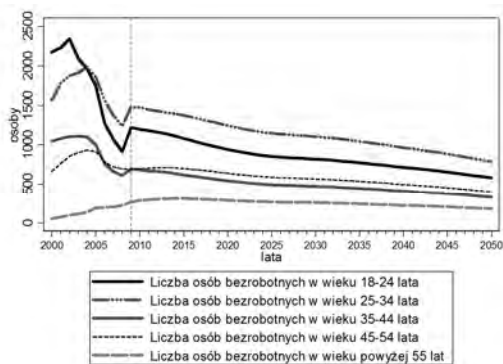
Na rysunku 4.8. zaprezentowano kształtowanie się liczby osób bezrobotnych w poszczególnych grupach wiekowych w powiecie janowskim wraz z prognozami do 2050 roku. W analizowanym powiecie na przestrzeni lat 2003–2009 zaobserwowano

Rys. 4.8. Liczba bezrobotnych według wieku w powiecie janowskim

prawie trzykrotny wzrost liczby osób bezrobotnych w wieku 55+ (z 66 do 182 osób). Szacuje się, że w początkowym okresie prognozy tendencja ta będzie kontynuowana, z kulminacyjnym punktem w latach 2012–2014 (206 osób). Następnie trend ulegnie odwróceniu, charakteryzując się przeciętną dynamiką spadku na poziomie 1,6% rocznie. W związku z tym prognozowany poziom bezrobocia w danej kategorii wyniesie 113 osób w 2050 roku. Pomimo tego udział osób w wieku 55+ na przestrzeni lat 2009–2050 będzie systematycznie wzrastać (z 5,5% do 7,1%). Podobna prawidłowość będzie dotyczyć przedziału 45–54 lat (wzrost z 16,7% do 18,7%) i wyniesie w ostatnim roku prognozy 297 bezrobotnych. Może to być sygnał świadczący o skłonności pracodawców do dyskryminowania osób w wieku niemobilnym podczas podejmowania decyzji kadrowych. Jak wynika z prognoz, liczebność pozostałych grup bezrobotnych ukształtuje się na poziomie 417 osób w wieku do 24 lat, 502 osób w wieku 25–34 oraz 257 osób w wieku 35–44 lat.

Rok 2009 w powiecie krasnostawskim charakteryzuje się znacznym zwiększeniem ogólnej liczby bezrobotnych do 4349 osób w porównaniu do 3683 bezrobotnych w roku poprzednim. Największy przyrost odnotowano w grupie wiekowej 18–24 lat oraz w grupie 25–34 lat, odpowiednio o 33,7% oraz 19,5%. Jednak szacuje się, iż rok ten był jedynie wyjątkiem w ogólnej tendencji spadkowej, która będzie kontynuowana w perspektywie dalszych lat predykcji. Zestawiając ze sobą ostatni rok historyczny z ostatnim prognozowanym, największą redukcję przewiduje się w przypadku bezrobotnych osób w wieku 18–24 oraz 35–44 lat (odpowiednio o 52,4% i o 51,8%).

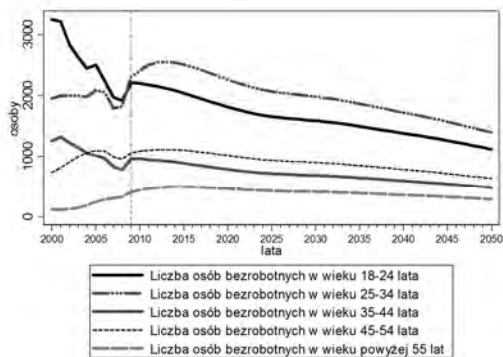
Rys. 4.9. Liczba bezrobotnych według wieku w powiecie krasnostawskim

Najliczniejsza grupa wiekowa (od 25 do 34 lat) w analogicznym przedziale czasowym cechuje się spadkiem na

poziomie 46,7%, a jej przewidywany udział w ogólnym poziomie bezrobocia wyniesie w 2050 roku 34,4%. Analizując grupę wiekową 45–54 lat, przewidywany jest spadek liczby bezrobotnych z 692 osób w 2009 roku do 404 osób w 2050 roku. W przypadku bezrobotnych powyżej 55. roku życia prognozuje się najmniejszą dynamikę spadku, wynoszącą 30,6% na przestrzeni lat 2009–2050.

Na rysunku 4.10. zaprezentowano liczbę osób bezrobotnych w powiecie krańcickim w podziale na wiek wraz z prognozami na lata 2010–2050. W okresie predykcji trend spadkowy liczby bezrobotnych na terenie analizowanego powiatu będzie doty-

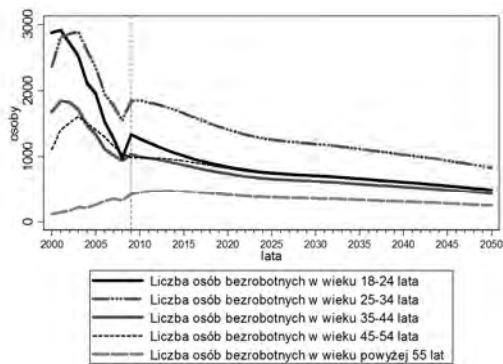

Rys. 4.10. Liczba bezrobotnych według wieku w powiecie krańcickim

niewielkim ubytkiem liczby bezrobotnych w okresie objętym prognozowaniem, który wyniesie 39,26%. Mniejszą redukcję zakłada się jedynie w odniesieniu do osób w wieku powyżej 55 lat (o 27,8%, czyli z 411 w 2009 roku do 297 osób w 2050 roku). Grupa ta charakteryzuje się ponadto występowaniem znacznego trendu wzrostowego w latach 2000–2009. Bezrobocie w tym czasie wzrosło ponad trzykrotnie (ze 124 osób w 2000 roku do 411 osób w 2009 roku). Opracowane prognozy wskazują na kontynuację tej tendencji do 2015 roku, kiedy to liczba osób bezrobotnych w tym wieku wyniesie 504 osoby. W kolejnych latach przewiduje się systematyczny spadek liczby osób bezrobotnych w wieku 55 lat i więcej.

Powiat lubartowski cechuje się znaczną redukcją liczby bezrobotnych w wieku 18–24 lat w horyzoncie predykcji (zob. rysunek 4.11., s. 233). Zmienna ta obniży się o 62,9% z poziomu 1337 osób w 2009 roku do 496 osób w 2050 roku. Jest to ubytek o 5 p.p. większy niż w przypadku drugiej grupy wiekowej (35–44 lat) charakteryzującej się silną tendencją malejącą. Z kolei liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym, zgodnie z prognozą, będzie podlegać trendowi spadkowemu o najslabszej dynamice.

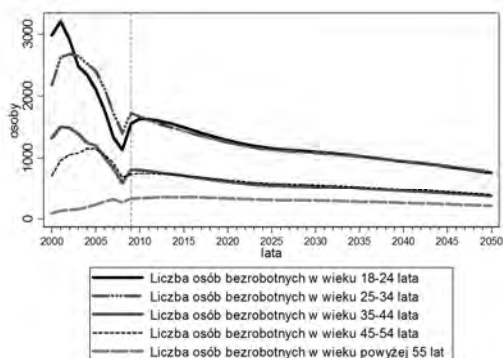
czył wszystkich grup wiekowych, jednak największą redukcję szacuje się dla osób w wieku 18–24 lat (o 49,2%, czyli z poziomu 2008 osób w 2009 roku do 1122 osób w 2050 roku). Niemal identyczny ubytek przewiduje się dla przedziału wiekowego 35–44 lat. Wyniesie on 49,14%. Osoby w wieku 25–34 lat w horyzoncie prognozy będą miały największy udział wśród osób bezrobotnych, wynoszący średniorocznie 35,5%. Szacuje się, iż w 2050 roku ich liczebność wyniesie 1398 osób. Ponadto omawiana grupa cechuje się stosunkowo

Rys. 4.11. Liczba bezrobotnych według wieku w powiecie lubartowskim

cechuje się stabilnym udziałem w horyzoncie prognozy na poziomie średnio 33,2%.

Na terenie powiatu lubelskiego można wyróżnić dwie kategorie wiekowe wśród osób bezrobotnych cechujące się największą liczebnością. Są to osoby w wieku 18–24 oraz 25–34 lat. Szacuje się, iż ich udział w całkowitej liczbie

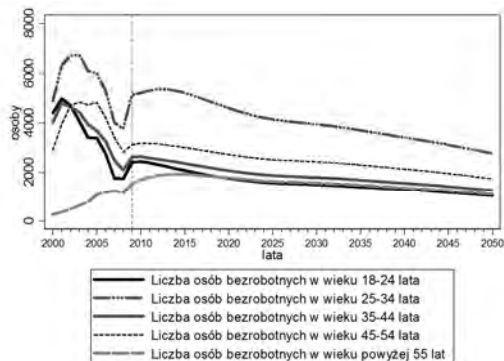
Rys. 4.12. Liczba bezrobotnych według wieku w powiecie lubelskim

przestrzeni lat prognozuje się znaczący wzrostu ich udziału w ogólnej liczbie bezrobotnych (z 1,3% w 2000 roku do 8,5% w 2050 roku). Świadczyć to może o marginalizowaniu osób starszych na rynku pracy. Zgodnie z prognozą, w 2050 roku bez pracy będzie pozostawać 214 osób w wieku ponad 55 lat oraz 397 osób w wieku 45–54 lat. Nadal najliczniejsze pozostaną grupy bezrobotnych w wieku do 18 lat (762 osoby) oraz od 18. do 24. roku życia (775 osób).

Przewiduje się o 50% mniej bezrobotnych w wieku 45–54 lat oraz o 41% mniej bezrobotnych w wieku powyżej 55 lat w roku 2050 w porównaniu do 2009 roku. Prognozowane tendencje spowodują, że osoby w wieku 45+ będą stanowić coraz większą część ogólnej liczby bezrobotnych. Udział bezrobotnych w wieku powyżej 55 lat wzrośnie z 7,6% w 2009 roku do 10% w horyzoncie predykcji. Dla porównania, najliczniejsza kategoria, którą stanowią osoby w wieku 25–34 lat,

cechuje się stabilnym udziałem w horyzoncie prognozy na poziomie średnio 33,2%. Na terenie powiatu lubelskiego można wyróżnić dwie kategorie wiekowe wśród osób bezrobotnych cechujące się największą liczebnością. Są to osoby w wieku 18–24 oraz 25–34 lat. Szacuje się, iż ich udział w całkowitej liczbie bezrobotnych na obszarze analizowanego powiatu w 2050 roku będzie bardzo zbliżony (odpowiednio 30,2%, czyli 762 osoby oraz 30,7%, czyli 775 osób). Znaczna redukcja bezrobocia nastąpiła w okresie historycznym w przypadku grupy wiekowej 18–24 lat, co implikowało stopniowe zmniejszanie jego udziału (40,9% w 2000 roku do 27,7% w 2008 roku). Szacuje się ponadto, że w najmniejszym stopniu na poziom bezrobocia w całym analizowanym przedziale czasowym wpływają osoby w wieku powyżej 55 lat. Jednak na

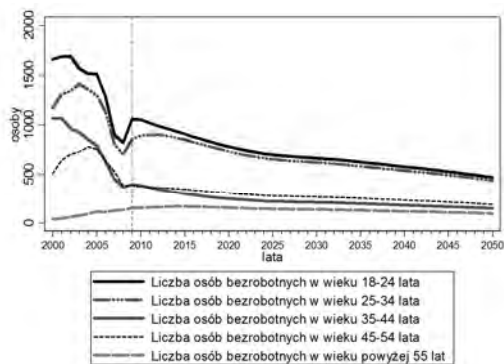
W powiatowym mieście Lublin zjawisko bezrobocia jest w głównej mierze generowane przez osoby w wieku 25–34 lat. W 2009 roku ich udział wynosił 34,7% bezrobotnych, zaś zgodnie z prognozą, w latach 2010–2050 przeciętnie osoby w tym wieku będą stanowić 35,2% bezrobotnych.

Rys. 4.13. Liczba bezrobotnych według wieku w Lublinie

Ponadto przytoczona grupa wiekowa będzie się cechować umiarkowanym spadkiem liczby osób bez pracy, rzędu 46% (z 5128 osób w 2009 roku do 2766 osób w 2050 roku). Znacznie większa redukcja jest z kolei przewidywana dla przedziału wiekowego 18–24 lat (spadek o 56,4%, czyli z 2404 do 1048 osób w latach 2009–2050) oraz dla przedziału 35–44 lat (o 52%, czyli z 2614 do 1256 osób w analogicznym okresie). W pozostałych dwóch kategoriach wiekowych bezrobocie będzie spadać w wolniejszym tempie (odpowiednio o 44,3% w przypadku osób w wieku 45–54 lat oraz o 27,7% w przypadku osób powyżej 55. roku życia). Prognozowana liczebność tych grup w ostatnim roku predykcji wyniesie odpowiednio 1734 oraz 1104 osoby.

Na rysunku 4.14. zaprezentowano liczbę osób bezrobotnych według wieku w powiecie łączyńskim wraz z prognozami do roku 2050. Wśród osób w wieku 25–34 lat na obszarze analizowanego powiatu znacząco zmaleje poziom bezrobocia w perspektywie 40 lat prognozy.

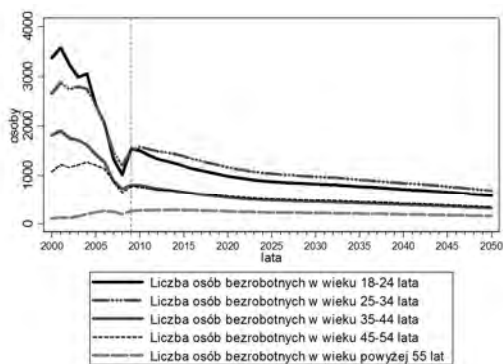

Rys. 4.14. Liczba bezrobotnych według wieku w powiecie łączyńskim

Przewiduje się, że liczba osób pozostających bez pracy ulegnie redukcji o 62,4%, czyli z 398 osób w 2009 roku do 150 osób w 2050 roku. W przypadku drugiej w kolejności, pod względem zmiany procentowej, kategorii wiekowej (bezrobotni w wieku 18–24) ubytek wyniesie 55,6%. Szacuje się, iż trend spadkowy najmniejszą dynamiką wykazywać się będzie w przypadku osób w wieku powyżej 55 lat (redukcja o 36,4% na przestrzeni lat 2009–2050, ze 154 do 98 osób). Należy podkreślić jednak, że liczba bezrobotnych w najstarszej grupie wiekowej będzie wykazywać trend malejący dopiero od 2015 roku. Taka charakterystyka bezpośrednio determinuje wzrost udziału tej grupy wśród ogółu osób bezrobotnych (z 5,4% do

7,3%). Również osoby w wieku 45–54 w perspektywie predykcji będą stanowić coraz większą część ogólnej liczby bezrobotnych. Ich udział wzrośnie o 0,7 p.p. w 2050 roku względem roku 2009 i wyniesie 14,3% (w ujęciu bezwzględnym będą to 192 osoby bezrobotne). Świadczyć to może o rosnącym stopniu dyskryminacji osób w wieku niemobilnym przez pracodawców.

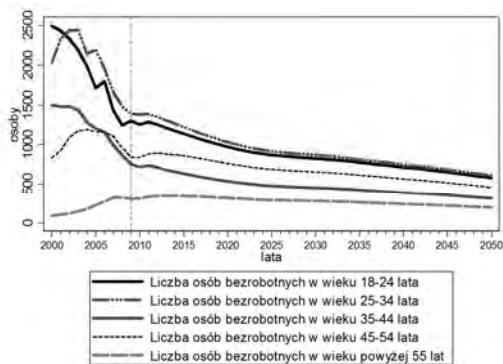
Na terenie powiatu łukowskiego dwie kategorie wiekowe cechują się redukcją poziomu bezrobocia rzędu około 60%. Pierwszą z nich stanowią osoby w wieku 18–24 lat, w przypadku których prognozuje się spadek bezrobocia sięgający 62% (z 1530 osób

Rys. 4.15. Liczba bezrobotnych według wieku w powiecie łukowskim

powyżej 55 lat (o 39%, czyli z 264 do 161 osób), co jednocześnie znajduje odzwierciedlenie w stanowiącym udziale w łącznej liczbie bezrobotnych na terenie powiatu łukowskiego (wzrośnie on z 5,4% do 7,6%).

Rysunek 4.16. przedstawia liczbę bezrobotnych z uwzględnieniem różnych przedziałów wiekowych w powiecie opolskim.

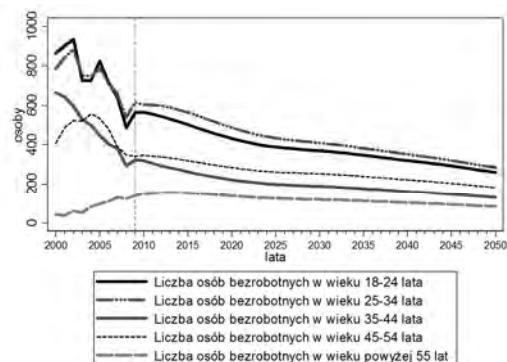

Rys. 4.16. Liczba bezrobotnych według wieku w powiecie opolskim

Analiza rysunku pozwala stwierdzić, że dwie najbardziej liczebne grupy tworzą osoby w wieku 18–24 lat i 25–34 lat (odpowiednio w 2009 roku było to 1303 oraz 1385 osób, a w 2050 przewidywany stan to 579 oraz 608 osób). Ponadto kategorie te, podobnie jak przedział wiekowy 35–44 lat, cechują się zbliżoną dynamiką spadku na przestrzeni lat objętych wnioskowaniem prognostycznym. Kolejno dla każdej z tych grup przewiduje się następujące wartości procentowe redukcji: 55,5%, 56% oraz 58%. Liczbę osób bezrobotnych w wieku niemobilnym znamionują mniejsze ubytki w analogicznym okresie:

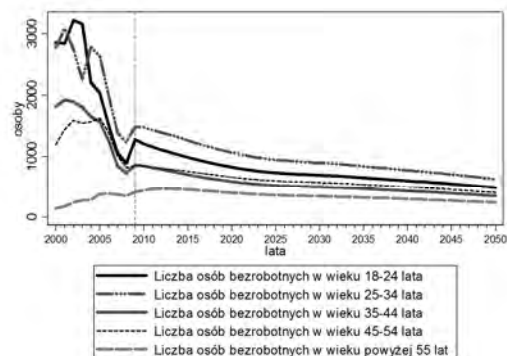
o 45,4% w odniesieniu do osób w wieku 45–54 lat oraz o 35,3% w przypadku osób w wieku powyżej 55 lat. Ostatecznie, jak wynika z długookresowych prognoz, liczba osób bezrobotnych w wieku 45–54 lat w omawianym powiecie pozostanie znaczna i wyniesie 459 osób w 2050 roku.

Liczba osób bezrobotnych w poszczególnych grupach wiekowych cechuje się znacznymi fluktuacjami na przestrzeni lat historycznych. Najbardziej znamienne wzrost miał miejsce w przypadku osób po 55. roku życia, bowiem na przestrzeni lat

Rys. 4.17. Liczba bezrobotnych według wieku w powiecie parczewskim

2000–2009 ich liczebność wzrosła ponad trzykrotnie i wyniosła 139 osób w 2009 roku. Należy podkreślić również fakt, że o ile liczba bezrobotnych we wszystkich grupach wiekowych wzrosła w 2009 roku, to w przypadku osób 45–54 lat uległa zmniejszeniu o 2% w 2009 roku w porównaniu do okresu poprzedniego. Szacuje się, iż w początkowym okresie predykcji ujemna dynamika będzie stopniowo wygasać i w 2011 roku nastąpi odwrócenie tendencji. Ostatecznie prognozowana liczba bezrobotnych w wieku 45–54 wyniesie 182 osoby w 2050 roku. Podobnie liczba osób bezrobotnych w wieku 55+ wyniesie w ostatnim roku predykcji 85 osób, co będzie stanowić 64,7% stanu z 2009 roku. Ubytek ten jest najniższy spośród wszystkich grup wiekowych (53,8% w przypadku osób w wieku 18–24 lat, 53,7% dla osób w wieku 25–34 lat oraz 59,6% dla osób w wieku 35–44 lat). Zgodnie z prognozą, bezrobocie w głównym stopniu będzie dotyczyć jednak osób najmłodszych. Szacuje się, że w 2050 roku ich udział będzie kształtował się na poziomie odpowiednio: 27,6% oraz 30,2% w przypadku osób do 24. roku życia oraz w przedziale wiekowym 25–34 lat.

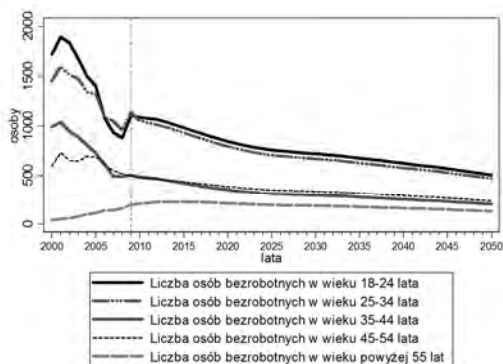
Rys. 4.18. Liczba bezrobotnych według wieku w powiecie puławskim

2000–2009 ich liczebność wzrosła ponad trzykrotnie i wyniosła 139 osób w 2009 roku. Należy podkreślić również fakt, że o ile liczba bezrobotnych we wszystkich grupach wiekowych wzrosła w 2009 roku, to w przypadku osób 45–54 lat uległa zmniejszeniu o 2% w 2009 roku w porównaniu do okresu poprzedniego. Szacuje się, iż w początkowym okresie predykcji ujemna dynamika będzie stopniowo wygasać i w 2011 roku nastąpi odwrócenie tendencji. Ostatecznie prognozowana liczba bezrobotnych w wieku

Redukcja bezrobocia na przestrzeni lat prognozowanych w powiecie puławskim, jak wskazują wyniki predykcji, osiągnie znaczące rozmiary (spadek o 56,9% w okresie 2009–2050). Należy jednak podkreślić, że w latach 2002–2009 poziom bezrobocia zmniejszył się aż o 44,4%. Zgodnie z prognozą, największa skala zjawiska dotyczyć będzie osób w wieku 18–24 lat (62-procentowy ubytek, czyli z 1280 w 2009 roku do 487 osób w 2050 ro-

ku). Niewiele mniejsze spadki szacuje się dla przedziału wiekowego 35–44 lat (o 59,35%) oraz dla bezrobotnych w wieku 25–34 lat (o 57,7%). Zarazem osoby w wieku 25–34 lat charakteryzują się największym udziałem w zasobie osób bezrobotnych na obszarze powiatu puławskiego. W okresie prognozy stanowią będą przeciętnie 30% wszystkich osób pozostających bez pracy. W horyzoncie predykcji nie przewiduje się znaczących odchyłeń od tej wartości, jednak w okresie historycznym omawiana relacja wahała się w zakresie od 25% do 32,8%. Ponadto w tym czasie najstarsza grupa wiekowa odnotowała szybki wzrost liczby osób bez pracy (ze 147 w 2000 roku do 414 osób w 2009 roku). Przełożyło się to bezpośrednio na zwiększenie udziału w ogólnej liczbie bezrobotnych z 1,7% do 8,5%. Szacuje się, że w okresie prognozowanym tendencja ta będzie kontynuowana (do 11,5% w 2050 roku). Także udział osób w wieku 45–54 wzrośnie z 17,6% do 19,1%. Jak wynika z długookresowych prognoz, perspektywy na rynku pracy dla osób w wieku niemobilnym nie są najlepsze.

Na rysunku 4.19. została zaprezentowana liczba osób bezrobotnych w podziale na poszczególne grupy wiekowe w powiecie radzyńskim wraz z prognozami do 2050 roku. Przewidywana redukcja bezrobocia w horyzoncie predykcji na obszarze powiatu radzyńskiego wyniesie 55% (z 3429 osób

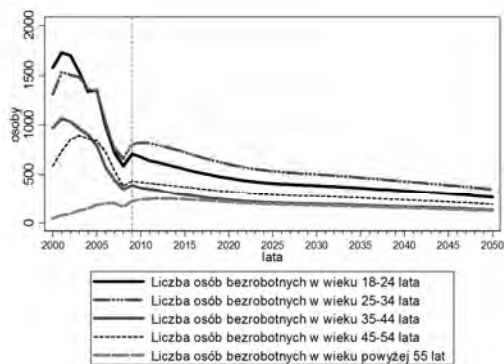

Rys. 4.19. Liczba bezrobotnych według wieku w powiecie radzyńskim

w 2009 roku do 1543 osób w 2050 roku). Podczas rozpatrywania poszczególnych kategorii wiekowych oddzielnie wyróżniają się przedziały: 35–44 lat (ubytek liczby bezrobotnych o 59,2%, czyli z 500 do 204 osób) oraz 25–34 lat (ubytek o 58,7%, z 1134 do 468 osób). Najwolniej zjawisko bezrobocia będzie się zmniejszać w przypadku osób powyżej 55. roku życia (o 32,8% w analogicznym przedziale czasowym, czyli z 196 do 132 osób). W związku z tym prognozuje się wzrost udziału w ogólnej liczbie bezrobotnych z 5,7% do 8,5%. Zarówno w okresie historycznym, jak i prognozowanym najliczniejszą grupę osób pozostających bez pracy stanowią osoby w wieku od 18 do 34 lat. W 2009 roku udział osób do 24. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych wynosił 32,1%. Przewiduje się jednak, że w horyzoncie predykcji pozostanie on na względnie stabilnym poziomie i wzrośnie tylko o 0,5 p.p. Z kolei zestawiając ostatni rok prognozy z ostatnim rokiem historycznym, udział osób w wieku 25–34 lat zostanie zmniejszony o 2,7 p.p. (do 30,3% w 2050 roku).

Analizując prognozy bezrobocia w powiecie ryckim można zauważyć, że liczba osób bezrobotnych w wieku 35–44 lat ulegnie znacznemu zredukowaniu na przestrzeni lat objętych wnioskowaniem prognostycznym (zob. rysunek 4.20., s. 238). Szacuje się w tym czasie ubytek rzędu 65% (z 388 osób w 2009 roku do 136 osób w 2050 roku).

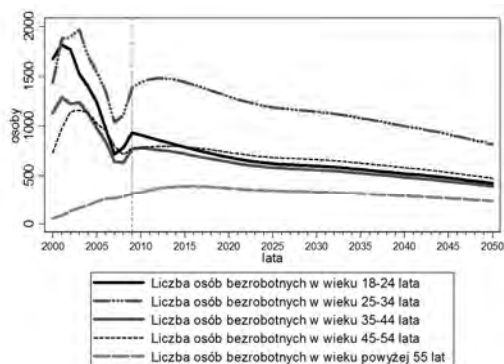
Jednak trend spadkowy został zapoczątkowany już znacznie wcześniej, bowiem na początku okresu historycznego liczba bezrobotnych w tym wieku przekraczała 1000 osób (zestawiając ze sobą pierwszy rok historyczny z ostatnim prognozowanym przewidywany spadek sięgnie 86%).

Rys. 4.20. Liczba bezrobotnych według wieku w powiecie ryckim

Największy roczny ubytek miał miejsce również w tym przedziale wiekowym (w 2006 roku odnotowano o 27,3% mniej bezrobotnych niż w roku poprzednim). Z kolei największy przyrost bezrobocia przypadał na kategorię osób w wieku powyżej 55 lat (o 58% w 2001 roku, czyli z 50 do 79 osób). Łącznie w okresie historycznym poziom bezrobocia w grupie wieku 55+ zwiększył się o 173 osoby. Przełożyło się to na wzrost udziału omawianej grupy w ogólnej liczbie bezrobotnych o 7,7 p.p. (z 1,1% w 2000 roku). Prognoza wskazuje, że udział ten podniesie się w horyzoncie predykcji do 12%. Również rosnącą tendencją udziałów (w przeciwieństwie do pozostałych grup) charakteryzuje się przedział 45–54 lat (z 13% w 2000 roku, przez 16,6% w 2009 roku do 18% w 2050 roku). Można zatem przypuszczać, że osoby w wieku niemobilnym będą miały coraz większe trudności w znalezieniu pracy.

Na terenie powiatu świdnickiego liczba bezrobotnych w wieku powyżej 55 lat w perspektywie 40 lat prognozy będzie maleć w znacznie wolniejszym tempie niż w pozostałych kategoriach wiekowych. W 2009 roku było zarejestrowanych 312 osób

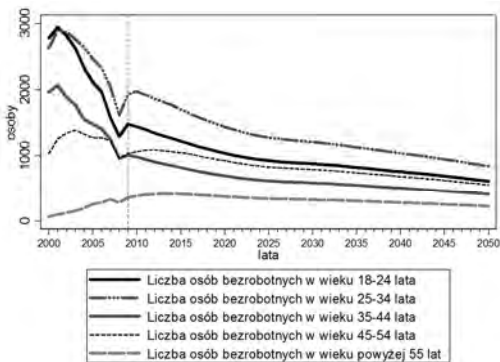

Rys. 4.21. Liczba bezrobotnych według wieku w powiecie świdnickim

pozostających bez pracy i szacuje się, że do 2050 roku redukcja sięgnie 25% (234 osoby). W tym czasie procentowy udział omawianej grupy w ogólnej liczbie bezrobotnych wzrośnie z 7,5% do 10%. Analogiczna tendencja dotyczy osób w wieku 45–54 lat, bowiem w tym przypadku udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wzrośnie z 18,4% do 20,2%. Świadczy to o rosnącym stopniu dyskryminacji osób w wieku niemobilnym. Pod względem struktury liczby bezrobotnych wyróżnia się przedział wiekowy 25–34 lat, gdyż przeciętny udział tej grupy w okresie prognozowanym będzie najwyższy i ukształtuje się na poziomie średnio około 35% (813 osób w 2050 roku). W powiecie świdnickim,

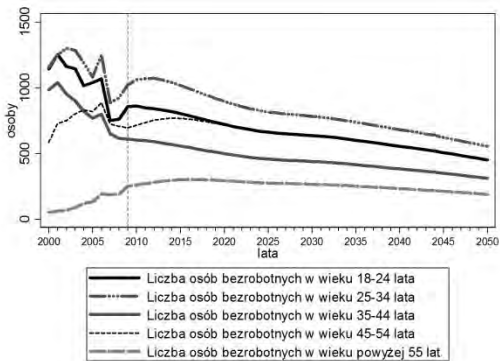
odmiennie niż w pozostałych, nie wyróżnia się znacznie grupa wiekowa od 18 do 24 lat, bowiem udział bezrobotnych w tym wieku będzie wynosił zaledwie 18% w horyzoncie prognozy (w porównaniu do 22,3% w 2009 roku). Ze względu na dynamikę procesu obniżania bezrobocia najlepiej prezentuje się kategoria wiekowa obejmująca osoby w wieku do 24 lat, gdzie prognozowany jest spadek o 54,65%, z 929 osób w 2009 roku do 421 osób w 2050 roku.

Osoby w wieku 18–24 lat na początku okresu historycznego w powiecie tomaszowskim stanowiły największą część wszystkich bezrobotnych w danej jednostce podziału terytorialnego (zob. rysunek 4.22.). Ich udział w 2000 roku wyniósł aż

Rys. 4.22. Liczba bezrobotnych według wieku w powiecie tomaszowskim

32,8%. Jednak silna tendencja spadkowa w obrębie tej grupy doprowadziła do zmniejszenia omawianej relacji do 25,3% w 2008 roku (czyli 1294 osoby). Rok 2009 przyniósł jednak podniesienie poziomu bezrobocia we wszystkich przedziałach wiekowych. Najbardziej w przypadku osób w wieku powyżej 55 lat (wzrost o 28,8%, czyli z 281 do 362 osób) oraz osób w wieku 25–34 lat (o 19%, z 1620 do 1929 osób). Szacuje się, że już od 2010 roku powróci trend spadkowy (w przypadku osób w wieku 55+ dopiero od 2014 roku). Jego największe natężenie prognozuje się dla bezrobotnych osób w wieku 35–44 lat (redukcja w latach 2009–2050 o 59,3%, czyli z 1010 do 411 osób) oraz dla osób w wieku 18–24 lat (o 58,5%, czyli z 1481 do 615 osób). W przypadku osób w wieku niemobilnym spadek bezrobocia będzie najmniejszy, odpowiednio o 46,25% (z 1037 do 557 osób) oraz o 36,9% (z 362 do 228 osób).

Rys. 4.23. Liczba bezrobotnych według wieku w powiecie włodawskim

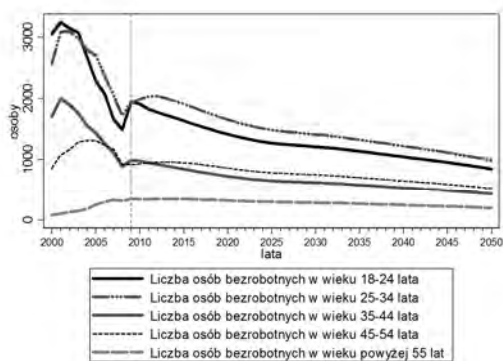
32,8%. Jednak silna tendencja spadkowa w obrębie tej grupy doprowadziła do zmniejszenia omawianej relacji do 25,3% w 2008 roku (czyli 1294 osoby). Rok 2009 przyniósł jednak podniesienie poziomu bezrobocia we wszystkich przedziałach wiekowych. Najbardziej w przypadku osób w wieku powyżej 55 lat (wzrost o 28,8%, czyli z 281 do 362 osób) oraz osób w wieku 25–34 lat (o 19%, z 1620 do 1929 osób). Szacuje się, że już od 2010 roku powróci trend spadkowy (w przypadku osób w wieku 55+ do

W okresie historycznym poziom bezrobocia w różnych grupach wiekowych w powiecie włodawskim cechował się licznymi fluktuacjami. W całym okresie najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 25–34 lat (1023 bezrobotnych w 2009 roku). Szacuje się jednak, że ta grupa wiekowa zmniejszy swoją liczebność o 45,8% do 2050 roku. W przypadku osób starszych spadek bezrobocia będzie mniejszy: o 34,6% dla osób w wieku 45–54 lat (z 697 osób w 2009 roku do 456

osób w 2050 roku) oraz o 25% w przypadku osób w wieku 55+ (z 253 do 189 osób w analogicznym okresie). Największy udział w ogólnej liczbie bezrobotnych w powiecie włodawskim nadal będą miały osoby w wieku 25–34 lat. Przewiduje się, że w 2050 roku wyniesie on 28,3%. Najmniejszy natomiast będzie charakteryzował osoby w wieku powyżej 55 lat i wyniesie 9,7% w ostatnim roku prognozowanym. Zgodnie z prognozą, 189 osób w omawianej grupie wiekowej będzie pozostawać wówczas bez pracy.

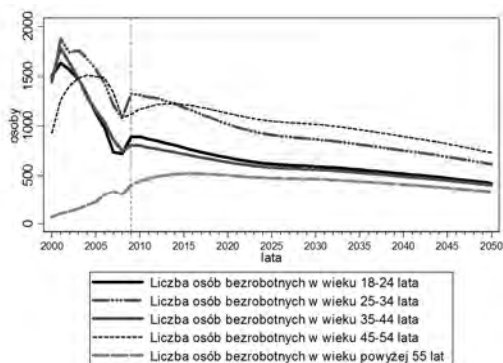
Szacuje się, że liczba osób bezrobotnych w powiecie zamojskim w wieku powyżej 55 lat spadnie na przestrzeni lat prognozowanych o 42%, z poziomu 347 osób w 2009 roku do poziomu 201 osób. Zbliżony ubytek będzie charakteryzować osoby

Rys. 4.24. Liczba bezrobotnych według wieku w powiecie zamojskim

w wieku 45–54 lat. Niewiele większą redukcję przewiduje się dla najliczniejszej grupy wiekowej 25–34 lat (o 48,6%, czyli z 1930 do 991 osób). Przeciętnie osoby w tym wieku na przestrzeni lat objętych wnioskowaniem prognostycznym będą stanowić 33% ogólnej liczby bezrobotnych w powiecie zamojskim. Również znaczący wpływ na kształtowanie się zjawiska bezrobocia będą mieć osoby w wieku 18–24 lat, bowiem w 2050 roku zgodnie z prognozą ich udział szacuje się na poziomie 28,2% (847 osób). Najmniejszy udział procentowy cechuje osoby w wieku 55+ (5,7% w 2009 roku oraz 6,7% w 2050 roku). Przewiduje się, że bezrobotnych w wieku 45–54 lat w ostatnim roku prognozy będzie 527 (w porównaniu do 913 osób w 2009 roku), zaś w najstarszej grupie wiekowej – 201 osób w 2050 roku.

Opracowane prognozy wskazują na redukcję liczby bezrobotnych w wieku powyżej 55 lat zaledwie o 16,5% (z 398 do 333 osób) na przestrzeni lat 2009–2050.

Rys. 4.25. Liczba bezrobotnych według wieku w Zamościu

bezbrotne w wieku 45–54 lat. Niewiele większą redukcję przewiduje się dla najliczniejszej grupy wiekowej 25–34 lat (o 48,6%, czyli z 1930 do 991 osób). Przeciętnie osoby w tym wieku na przestrzeni lat objętych wnioskowaniem prognostycznym będą stanowić 33% ogólnej liczby bezrobotnych w powiecie zamojskim. Również znaczący wpływ na kształtowanie się zjawiska bezrobocia będą mieć osoby w wieku 18–24 lat, bowiem w 2050 roku zgodnie z prognozą ich udział szacuje się na poziomie 28,2% (847 osób). Najmniejszy udział procentowy cechuje osoby w wieku 55+ (5,7% w 2009 roku oraz 6,7% w 2050 roku). Przewiduje się, że bezrobotnych w wieku 45–54 lat w ostatnim roku prognozy będzie 527 (w porównaniu do 913 osób w 2009 roku), zaś w najstarszej grupie wiekowej – 201 osób w 2050 roku.

Opracowane prognozy wskazują na redukcję liczby bezrobotnych w wieku powyżej 55 lat zaledwie o 16,5% (z 398 do 333 osób) na przestrzeni lat 2009–2050. Udział procentowy osób najstarszych w ogólnej liczbie bezrobotnych wzrośnie natomiast z 8,8% do 13,3%. Wynika to m.in. z faktu, iż w pozostałych przedziałach wiekowych szacowany ubytek na przestrzeni lat 2009–2050 będzie znacznie większy (dla osób do 45 lat o około 51%). Kolejną cechą charakterystyczną dla miasta Zamość jest dominacja wśród bezrobotnych osób grupy wiekowej 45–54 lat przez

większość lat objętych prognozą. W 2050 roku będą oni stanowić 29,2% całkowitej liczby osób bez pracy na terenie danej jednostki terytorialnej. W ostatnim roku historycznym ich udział był jednak mniejszy, rzędu 24,6%, a przeważającą grupą były osoby w wieku 25–34 lat (29,2%). Opisane tendencje świadczą o pogarszającej się sytuacji osób w wieku niemobilnym na rynku pracy. Jak wynika z długookresowych prognoz, w 2050 roku na zamojskim rynku pracy będzie funkcjonować 421 osób bezrobotnych do 24 lat (16,9%), 613 osób w wieku 25–34 (24,6%), 399 osób w wieku 35–44 lat (16%), 729 osób w wieku 45–54 lat (29,2%) oraz 333 osoby w wieku powyżej 55 lat (13,3%).

Największy udział w rozmiarze bezrobocia w województwie lubelskim przypada na Lublin, w którym zarejestrowanych jest najwięcej bezrobotnych. W 2009 roku odnotowano 14 784 osoby nieposiadające pracy, co stanowiło 12,6% całkowitego bezrobocia w województwie. Szacuje się, że odsetek ten będzie jeszcze wzrastał w kolejnych latach stanowiących horyzont prognozy. Szacuje się, że w całym województwie lubelskim największa redukcja liczby bezrobotnych na przestrzeni lat 2009–2050 będzie występować w przypadku osób od 35. do 44. roku życia, najmniejsza zaś wśród osób po 55. roku życia.

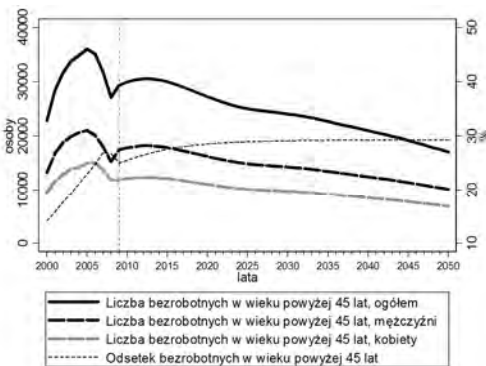
Podsumowując strukturę bezrobocia według wieku należy podkreślić, że problem bezrobocia w 2009 roku w największym stopniu dotyczył osób w wieku od 25 do 34 lat. W Lublinie aż 34,7% bezrobotnych stanowiły osoby w tej grupie wiekowej. Wyjątkiem są powiaty: łączyński, łukowski oraz zamojski, w których największy odsetek wśród bezrobotnych stanowiły osoby poniżej 24. roku życia. Oznacza to, że osoby młode, bez doświadczenia zawodowego mają największe trudności z wejściem na rynek pracy. Najniższy poziom bezrobocia osób do 24. roku życia zaobserwowano w powiatach grodzkich, co jest m.in. wynikiem upowszechnienia szkolnictwa wyższego na obszarach tych miast. Przewiduje się, że do 2050 roku odsetek osób do 34. roku życia nieposiadających pracy będzie wykazywać trend malejący, co jest związane bezpośrednio z prognozami demograficznymi i rozwijającym się procesem starzenia społeczeństwa.

Jak wynika z prognoz, pogarszać się będzie sytuacja osób po 45. roku życia. W 2009 roku udział bezrobotnych w grupie wiekowej 45–54 lat wahał się między 13,5% w powiecie łączyńskim a 24,6% w Zamościu. Najwyższy odsetek osób pozostających bez pracy w wieku 55 lat i więcej odnotowano z kolei w Lublinie (10,3%), a najmniejszy w powiecie łączyńskim (5,4%). Wraz ze starzeniem się społeczeństwa, w kolejnych latach będzie wzrastać odsetek bezrobotnych w wieku powyżej 45 lat w ogólnym poziomie bezrobocia. W całym województwie lubelskim wzrośnie on z 18% do 19,7% w przypadku osób w grupie wiekowej 45–54 oraz z 7,1% do 9,6% wśród bezrobotnych powyżej 55. roku życia. Przewiduje się, że ponad 10-procentowy udział osób nieposiadających pracy w wieku ponad 55 lat wystąpi w 2050 roku w powiatach: Białej Podlaskiej, Lublinie, Zamościu, lubartowskim, puławskim, rycym, świdnickim.

4.1.2. Zróżnicowanie skali bezrobocia według płci wśród osób powyżej 45. roku życia

Rozłożenie struktury płci osób bezrobotnych w perspektywie całego kraju jest dość równomierne, z niewielką przewagą kobiet. W 2009 roku zarejestrowano 966 000 bezrobotnych kobiet, co stanowiło 51,1% ogółu bezrobotnych. W przypadku województwa lubelskiego proporcja jest odwrotna i to mężczyźni stanowią większość wśród osób pozostających bez pracy (59 778, czyli 51%). Cechą odróżniającą bezrobotnych w wieku 45+ od ogółu zarejestrowanych jest struktura płci. Wśród bezrobotnych powyżej 45. roku życia zarejestrowanych w urzędach pracy znacznie przeważają mężczyźni (56,7% na szczeblu krajowym, a 59,4% w przypadku województwa lubelskiego w 2009 roku). Na przestrzeni lat 2000–2009 obserwuje się jednak zwiększenie odsetka mężczyzn w grupie osób pozostających bez pracy w wieku powyżej 45 lat (o 4,2 p.p. w Polsce oraz o 1,1 p.p. w Lubelskiem). Przewaga mężczyzn jest bezpośrednio związana z wyższym wiekiem emerytalnym niż w przypadku kobiet. Jednak z punktu widzenia dotkliwości i trwałości bezrobocia, sytuacja kobiet zwykle jest trudniejsza. Analizując bowiem czas pozostawania bez pracy wśród kobiet i mężczyzn, zdecydowanie rysuje się przewaga kobiet bezrobotnych (64% w Polsce, 60% w województwie lubelskim).

Na rysunku 4.26. zaprezentowano liczbę osób bezrobotnych w wieku niemobilnym w podziale na płeć w województwie lubelskim wraz z prognozami do 2050 roku. Przewiduje się, iż na terenie województwa lubelskiego liczba bezrobotnych w wieku

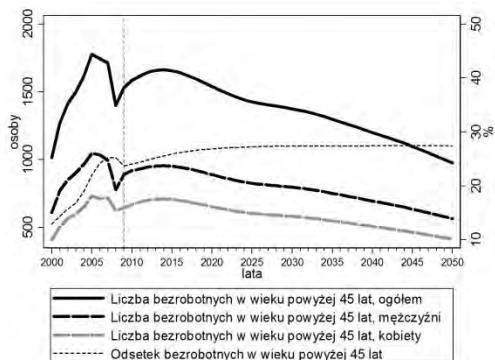

Rys. 4.26. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według płci w województwie lubelskim

niemobilnym na przestrzeni lat prognozy zostanie zredukowana o 41,8% (z 29 360 osób w 2009 roku do 17 080 osób w 2050 roku). Maksymalny poziom bezrobocia w omawianej kategorii wiekowej odnotowano w 2005 roku (36 015 osób). Jak wskazują prognozy, w obrębie płci dynamika będzie różnić się nieznacznie (spadek o 41,94% w przypadku mężczyzn oraz o 41,7% w przypadku kobiet). Analiza rysunku 4.26. pozwala ponadto stwierdzić, że liczba mężczyzn wyraźnie przewyższa liczbę kobiet w całym rozpatrywanym przedziale czasowym (przeciętnie o 4671 osób). Największą dysproporcję zarejestrowano w 2004 roku (6344 więcej mężczyzn). Szacuje się jednak, że ich udział procentowy w horyzoncie predykcji będzie w niewielkim tempie maleć (z 59,6% w 2011 roku do 59,3% w 2050 roku). Ponadto dostrzegalny jest rosnący wpływ osób

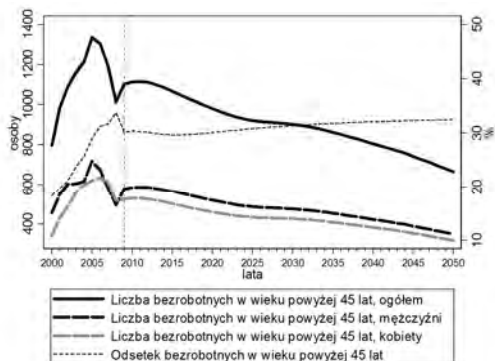
w wieku powyżej 45 lat na całkowity poziom bezrobocia w województwie lubelskim (z 14,3% w 2000 roku, poprzez 25% w 2009 roku do 29,3% w 2050 roku). Analiza prognozowanego udziału osób w wieku niemobilnym pozwala zatem stwierdzić, że osoby te będą dyskryminowane na rynku pracy.

Na rysunku 4.27. przedstawiono skalę bezrobocia w przedziale wiekowym powyżej 45 lat w powiecie białskim. Do roku 2005 poziom bezrobocia rósł, każdego roku zasób bezrobotnych zwiększał się przeciętnie o 152 osoby. Dopiero w 2008 roku za-

Rys. 4.27. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według płci w powiecie białskim

liczba osób bezrobotnych w wieku niemobilnym będzie maleć każdego roku średnio o 1,5%. Osoby w wieku powyżej 45 lat mają ponadto coraz mniejsze szanse na rynku pracy, gdyż zgodnie z prognozą udział bezrobotnych w wieku powyżej 45. roku życia w ogólnej liczbie pozostających bez pracy będzie wzrastał w kolejnych latach – z 23,7% w 2009 roku do 27,5% w 2050 roku. W większym stopniu problem bezrobocia będzie dotyczył mężczyzn. W 2025 roku będzie ich o ponad 200 osób więcej w porównaniu z liczbą bezrobotnych kobiet, a dysproporcja ta zostanie utrzymana do 2050 roku.

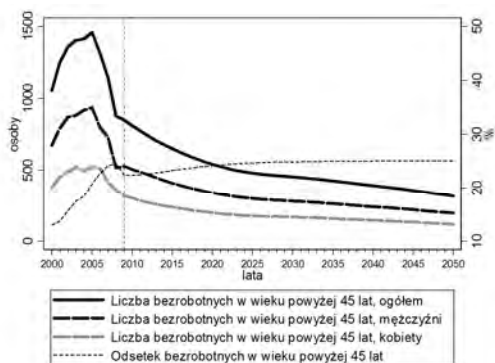
Rys. 4.28. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według płci w Białej Podlaskiej

obserwowano gwałtowny spadek liczby bezrobotnych w tej grupie wiekowej do 1399 osób. Zgodnie z prognozą szacuje się, że trend rosnący zapoczątkowany w 2009 roku (1529 bezrobotnych, w tym 888 mężczyzn) zostanie utrzymany przez pierwsze lata prognozy, nie osiągając jednak poziomu z 2007 roku. W kolejnych latach stanowiących horyzont prognozy liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym będzie sukcesywnie maleć (w 2025 roku będzie to 1425 osób, a w 2050 roku 975 osób, w tym 564 mężczyzn). Od 2015 roku

Liczba osób bezrobotnych w wieku niemobilnym na terenie Białej Podlaskiej (rysunek 4.28.) w próbie podlegała silnemu trendowi wzrostowemu (o 67% w latach 2000–2005, czyli z 796 do 1335 osób). Rok 2006 przyniósł odwrócenie tendencji, która (z wyjątkiem okresu 2009–2011) będzie trwać do końca predykcji, z przeciętną dynamiką spadku oscylującą wokół 1,3% rocznie. Największą jednorazową redukcję odnotowano w 2008 roku (o 15% względem roku poprzedniego),

a największy przyrost w 2001 roku (o 23,6%). Całkowity ubytek na przestrzeni lat objętych wnioskowaniem prognostycznym wyniesie 39,8% (z 1103 osób w 2009 roku do 664 osób w 2050 roku). Niemal przez cały rozpatrywany okres mężczyźni stanowią przeważającą część w ogólnej liczbie bezrobotnych w wieku niemobilnym na terenie Białej Podlaskiej (57% w 2000 roku, 52,4% w 2050 roku). Jedynym wyjątkiem są lata 2008 i 2009, kiedy to bezrobotnych kobiet w omawianej grupie wiekowej było więcej, odpowiednio o 29 i 21 osób. Zgodnie z przewidywaniami, udział osób w wieku 45+ w całkowitej liczbie osób bez pracy w omawianym powiecie wzrośnie z 30% w 2009 roku do 32,5% w 2050 roku.

Powiat biłgorajski cechuje wysoka efektywność w ograniczaniu zjawiska bezrobocia. Dotyczy to również osób w wieku niemobilnym, jednak w tym wypadku przewidywana skala zjawiska będzie mniejsza. Szacuje się, iż 2050 roku bez pracy będzie pozostawać o 62,6% mniej osób

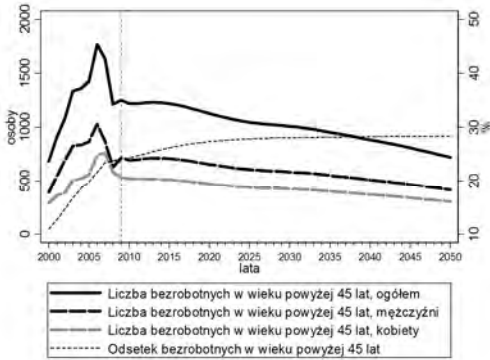

Rys. 4.29. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według płci w powiecie biłgorajskim

2,36%. Liczba mężczyzn w całym rozpatrywanym przedziale czasowym jest większa niż liczba kobiet. Największą dysproporcję odnotowano w roku 2004, kiedy to różnica liczebności sięgała 423 osób, a ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wynosił 65%. Do 2050 roku prognozuje się udział mężczyzn na poziomie 62%. Przewiduje się, że mimo ograniczania poziomu bezrobocia osób w wieku niemobilnym, ich udział w ogólnym bezrobociu będzie nieznacznie wzrastał – z 22,4% w 2009 roku do 25,1% w 2050 roku.

Odsetek osób bezrobotnych w wieku niemobilnym z całkowitej liczby bezrobotnych na terenie powiatu chełmskiego (zob. rysunek 4.30., s. 245) będzie sukcesywnie wzrastać w całym okresie predykcji. Największa dynamika tego procesu przypadła jednak na początkowe lata analizy historycznej, kiedy to omawiany udział zwiększył się o ponad 10 p.p. (z 11% w 2000 roku do 21,6% w 2006 roku). Odsetek ten zwiększył się jeszcze do 2009 roku i wyniósł 24,1%. Szacuje się, że w horyzoncie predykcji tendencja ta będzie kontynuowana. Ostatecznie w 2050 roku przewiduje się udział bezrobotnych w wieku niemobilnym na poziomie 28,4% (721 osób, co stanowi 57,7%

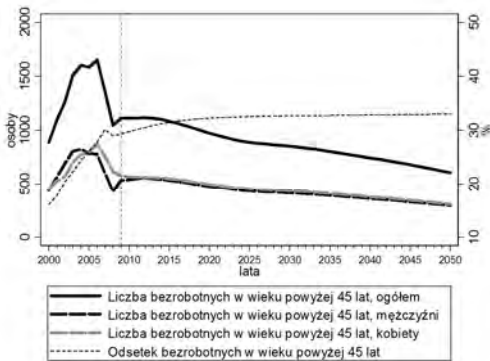
stanu z roku 2009). Oznacza to, iż osoby w wieku niemobilnym będą miały coraz większe trudności w znalezieniu pracy w porównaniu z pozostałymi grupami wiekowymi.

Rys. 4.30. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według płci w powiecie chełmskim

w 2025 roku będzie 606 mężczyzn i 439 kobiet bez pracy, zaś w 2050 roku – 416 mężczyzn i 305 kobiet w wieku niemobilnym zasilających szeregi bezrobotnych.

Na rysunku 4.31. zaprezentowano liczbę osób bezrobotnych w wieku niemobilnym w podziale na płeć w Chełmie. Wyniki postępowania prognostycznego wskazują, iż liczba osób bezrobotnych w wieku powyżej 45 lat na obszarze analizowanego powiatu ulegnie w okresie prognozy redukcji aż o 45,5% w porównaniu z 2009 rokiem.

Rys. 4.31. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według płci w Chełmie

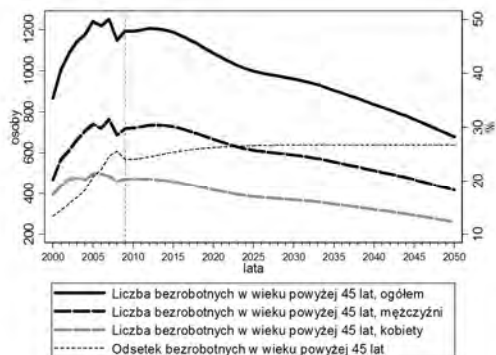
zej 45 lat w ogólnej liczbie osób bez pracy na terenie miasta Chełm, zauważalna jest tendencja rosnąca. W 2000 roku ich udział wyniósł 16%, a do 2009 roku wzrósł o 13,2 p.p. Jak wynika z długookresowych prognoz, w 2050 roku osoby w wieku niemobilnym pozostające bez pracy w Chełmie będą stanowić 33% wszystkich bezrobotnych.

W całym rozpatrywanym przedziale czasowym zauważalna jest przewaga mężczyzn (przeciętny ich udział w okresie prognozy będzie wynosić 58%). Analizując dane historyczne można zauważyć znaczny spadek liczby bezrobotnych w wieku niemobilnym, który miał miejsce w 2008 roku (redukcja o 26%). Zgodnie z prognozą, do 2014 roku skala bezrobocia utrzyma się na względnie stałym poziomie. Dopiero od 2015 roku przewidywany jest powolny spadek ze średnią dynamiką 1,5%. Ostatecznie przewiduje się, że

redukcji aż o 45,5% w porównaniu z 2009 rokiem. Poziom maksymalny odnotowano w 2006 roku (1653 osoby) i był to jednocześnie początek długotrwałego trendu spadkowego. Tempo redukcji w horyzoncie predykcji będzie oscylować wokół 1,5%, a przewidywany poziom bezrobocia w 2050 roku wyniesie 607 osób. W całym okresie predykcji przewiduje się stabilną strukturę płci, a udział mężczyzn będzie wynosić 49%. Przy rozpatrywaniu odsetka bezrobotnych w wieku powyżej

Jak wynika z rysunku 4.32., w powiecie hrubieszowskim maksymalny poziom bezrobocia wśród osób w wieku powyżej 45 lat odnotowano w 2007 roku (1249 osób). Można zauważyć, że począwszy od 2008 roku rozpoczyna się trend spadkowy, który zgodnie z przewidywaniami będzie kontynuowany w perspektywie 40 lat prognozy.

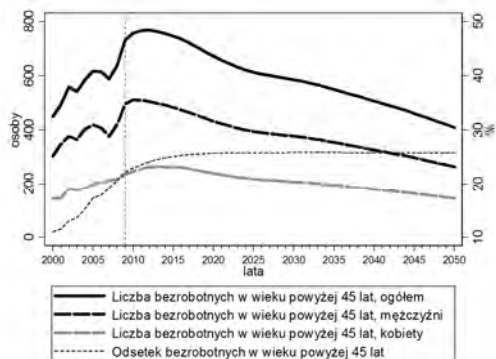
W początkowym okresie predykcji dynamika będzie niewielka, w latach 2011–2012 przewidywany jest nawet niewielki wzrost. Jednak w miarę upływu czasu dynamika spadku będzie coraz silniejsza. Szacuje się, że mężczyźni będą stanowić zdecydowaną

Rys. 4.32. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według płci w powiecie hrubieszowskim

niemobilnym będzie stanowić 56,9% stanu z 2009 roku (679 osób).

Szacuje się, iż na obszarze powiatu janowskiego (zob. rysunek 4.33.) przeważającą część bezrobotnych w wieku niemobilnym będą stanowić mężczyźni (64,5% pod koniec prognozy). Wyniki przeprowadzonej prognozy wskazują, że największa przewaga będzie przypadać na rok 2010,

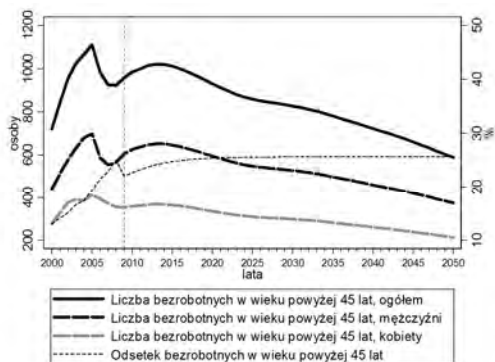

Rys. 4.33. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według płci w powiecie janowskim

zmniejszenia tej dysproporcji (liczba bezrobotnych mężczyzn w wieku niemobilnym na przestrzeni lat 2009–2050 zmaleje o 46,7%, a kobiet o 38,3%). Tym samym w 2050 roku w powiecie janowskim będzie 264 zarejestrowanych bezrobotnych mężczyzn oraz 146 kobiet po 45. roku życia. Wpływ osób w wieku powyżej 45 lat na ogólny poziom bezrobocia w powiecie janowskim sukcesywnie

wzrasta w całym przedziale czasowym. Proces ten ze szczególną siłą zachodził w latach historycznych (z 11% w 2000 roku do 22,2% w 2009 roku). Przewiduje się, że w horyzoncie predykcji stosunek ten wzrośnie jeszcze do 25,8% w 2050 roku.

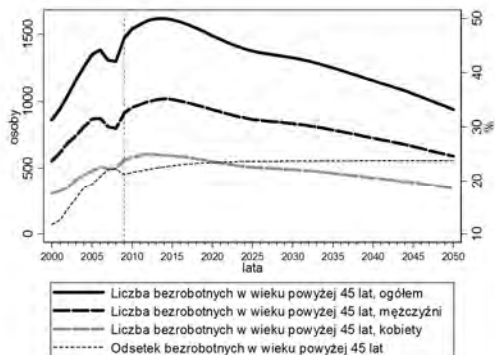
Na rysunku 4.34. zaprezentowano liczbę osób bezrobotnych w wieku niemobilnym w podziale na płeć w powiecie krasnostawskim wraz z wynikami prognozy do 2050 roku. W analizowanym powiecie prognozowany spadek bezrobocia wśród osób

Rys. 4.34. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według płci w powiecie krasnostawskim

w powiecie krasnostawskim. Analizując sytuację bezrobotnych osób w wieku niemobilnym wobec pozostałych przedziałów wiekowych, zauważa się znaczny wzrost ich udziału na przestrzeni lat (z 13,1% w 2000 roku do 25,7% w 2050 roku).

Rysunek 4.35. przedstawia liczbę bezrobotnych w wieku niemobilnym w powiecie krańickim. Analiza rysunku pozwala stwierdzić, iż liczba mężczyzn w całym analizowanym okresie przewyższa liczbę

Rys. 4.35. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według płci w powiecie krańickim

kobiet (redukcja o 37,6%, czyli o ponad 2 p.p. więcej niż w przypadku mężczyzn). Mimo zmniejszenia poziomu bezrobocia osób w wieku niemobilnym (z 1472 osób

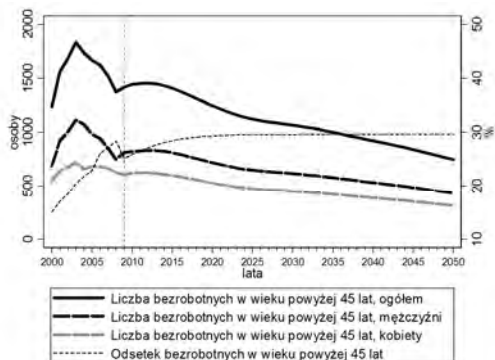
w wieku niemobilnym między 2009 a 2050 rokiem wyniesie 38,6%. Rozpatrując strukturę płci zauważa się, iż większa redukcja będzie dotyczyć kobiet (39,7%), z 354 w 2009 roku do 214 w 2050 roku. Liczba bezrobotnych mężczyzn w analogicznym przedziale czasowym spadnie o 38% (z 604 do 375). Tendencje te spowodują, że mężczyźni będą nadal przeważać wśród osób bezrobotnych powyżej 45. roku życia, ale dysproporcje będą coraz mniejsze. W 2050 roku ich udział wyniesie 64,5% ogółu bezrobotnych

w wieku niemobilnym w powiecie krańickim. Analiza rysunku pozwala stwierdzić, iż liczba mężczyzn w całym analizowanym okresie przewyższa liczbę kobiet (przeciętnie o 336 osób). Największą dysproporcję przewiduje się w 2015 roku, kiedy to przewaga mężczyzn będzie wynosiła 421 osób. Szacuje się, iż w kolejnych latach różnica w liczbie obu płci będzie spadała. Przewiduje się, iż w 2050 roku liczba bezrobotnych mężczyzn w wieku powyżej 45 lat wyniesie 590 osób wobec 349 kobiet. Porównując przewidywane wartości dla ostatniego roku prognozy z rokiem 2009 zauważa się większą dynamikę spadkową w przypadku ko-

w 2009 roku do 940 osób w 2050 roku), przewiduje się, że tempo tego spadku będzie niższe niż w przypadku ogólnego poziomu bezrobocia. Wynika z tego, iż udział tej grupy wiekowej w łącznej liczbie osób pozostających bez pracy w powiecie krańcikiem będzie wzrastał (z 21,2% w 2009 roku do 23,8% w ostatnim roku prognozy).

Na terenie powiatu lubartowskiego (zob. rysunek 4.36.) osoby w wieku niemobilnym w 2009 roku stanowiły 25,2% ogólnej liczby bezrobotnych. Szacuje się, iż ta relacja w horyzoncie predykcji będzie ulegać systematycznemu wzrostowi do 29,6%

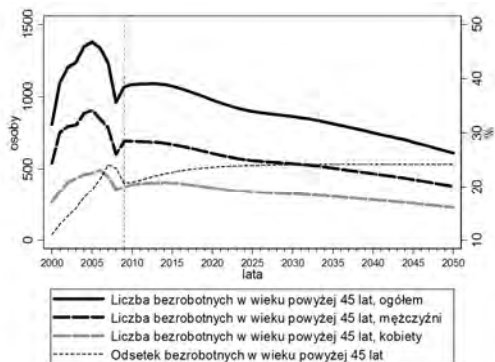

Rys. 4.36. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według płci w powiecie lubartowskim

w 2050 roku. Świadczyć to może o rosnącej dyskryminacji osób w wieku niemobilnym na rynku pracy. W omawianej jednostce terytorialnej problem bezrobocia w większym stopniu będzie dotyczyć mężczyzn. Przewiduje się, że ich przeciętny udział w okresie predykcji wyniesie 57,6%.

Rozpatrując całą kategorię wiekową, prognozuje się spadek bezrobocia o 47,3% w latach 2009–2050 (z 1419 do 747 osób). Jednak tendencja spadkowa nie występowała w całym okresie historycznym. Silny przyrost nastąpił w okresie 2001–2003 (zasób bezrobotnych zwiększył się wówczas o 5597 osób).

Na rysunku 4.37. zaprezentowano liczbę osób bezrobotnych według płci w wieku niemobilnym w powiecie lubelskim wraz z wynikami prognozy do 2050 roku. Analiza rysunku pozwala stwierdzić, że bezrobocie wśród kobiet w wieku niemobilnym będzie wykazywać mniejsze tempo spadku niż bezrobocie wśród mężczyzn na przestrzeni lat objętych wnioskowaniem prognostycznym. Szacuje się, iż liczba kobiet bez pracy w latach 2009–2050 spadnie o 38,3% (z 374 do 231), podczas gdy w przypadku mężczyzn ubytek w analogicznym okresie sięgnie 45,2% (z 694 do 380 mężczyzn). Taka tendencja determinuje jednocześnie spadek udziału mężczyzn w ogólnej liczbie bezrobotnych w wieku powyżej 45 lat na obszarze powiatu lubelskiego z 65% do 62,2%. Biorąc pod uwagę

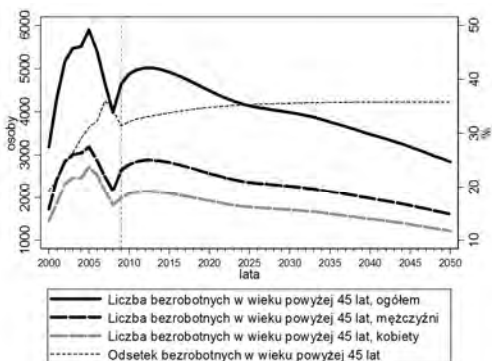

Rys. 4.37. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według płci w powiecie lubelskim

całą niemobilną kategorię wiekową, prognozuje się rosnący wpływ osób starszych na kształtowanie się zjawiska bezrobocia w powiecie lubelskim (w 2000 roku odsetek

wynosił 11,1%, podczas gdy w 2009 roku już 20,7%, a w 2050 roku szacuje się udział wynoszący 24,2%).

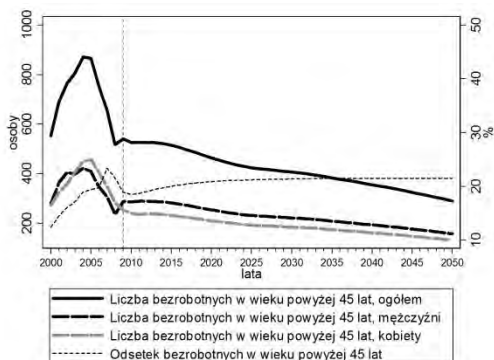
W Lublinie osoby bezrobotne w wieku powyżej 45 lat stanowią znaczną część ogólnej liczby bezrobotnych. Szacuje się, że odsetek ten w 2050 roku wyniesie 35,9%, czyli o ponad 4 p.p. więcej niż w 2009 roku. Wysoki wzrost omawianego współczynnika odnotowano w okresie historycznym: w 2000 roku udział wynosił jedynie 19,3%, a w ciągu kolejnych 7 lat wzrósł do maksymalnego, w całym analizowanym okresie, poziomu 36%.

Rys. 4.38. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według płci w Lublinie

zmniejszy się o 38,8%. Wynika to jednak bezpośrednio z prognoz demograficznych świadczących o zmniejszającej się liczbie osób w wieku produkcyjnym. Przewidywany poziom bezrobocia w 2050 roku to 1615 mężczyzn oraz 1111 kobiet w wieku niemobilnym.

Na rysunku 4.39. przedstawiono liczbę osób bezrobotnych w wieku niemobilnym w powiecie łęczyńskim w podziale na płeć wraz z wynikami prognozy do 2050 roku. Liczba osób bezrobotnych w wieku niemobilnym na przestrzeni początkowych lat historycznych podlegała silnemu trendowi wzrostowemu. W latach 2000–2005 poziom ten

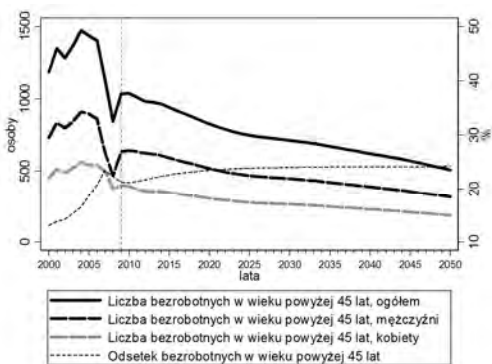

Rys. 4.39. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według płci w powiecie łęczyńskim

zwiększył się o 56% (z 553 osób do 866 osób). Następne lata przyniosły jednak odwrócenie tej tendencji i szacuje się, iż będzie ona również kontynuowana w horyzoncie predykcji. Porównując ostatni rok historyczny z ostatnim prognozowanym, przewiduje się redukcję liczby bezrobotnych w wieku 45+ o 46,3%, czyli z 540 do 29 osób. Rozpatrując strukturę płci szacuje się, iż większy spadek zostanie odnotowany w przypadku kobiet, niż w przypadku mężczyzn. Wpływ osób w wieku niemobilnym na kształtowanie się bezro-

bocia na terenie powiatu łęczyńskiego w okresie historycznym intensywnie wzrastał z 12,4% w 2000 roku do 24,4% w 2007 roku, po czym zanotowano odwrócenie tendencji. W roku 2010 przewiduje się dalszy spadek analizowanego udziału do 18,5%. W horyzoncie prognozy przewidywany jest jednak wzrost udziału osób w wieku niemobilnym aż do poziomu 21,5% w 2050 roku.

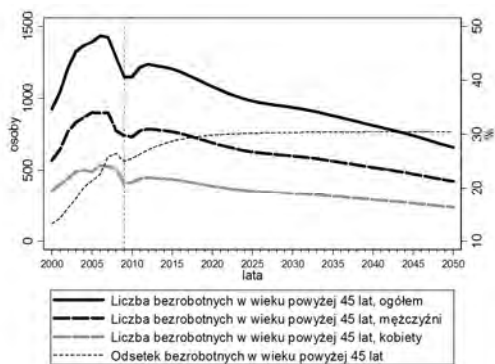
Na obszarze powiatu łukowskiego (zob. rysunek 4.40) liczba mężczyzn w całym analizowanym przedziale czasowym przekracza liczbę kobiet średnio o 211 osób. Maksymalny udział mężczyzn w ogólnej liczbie bezrobotnych osób w wieku niemobilnym przewiduje się na rok 2012

Rys. 4.40. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według płci w powiecie łukowskim

Wzrost udziału osób w wieku 45+ w grupie bezrobotnych wzrośnie z 21,3% w 2009 roku do 24,2% w 2050 roku.

Rysunek 4.41. przedstawia liczbę bezrobotnych w wieku niemobilnym na terenie powiatu opolskiego. Na jego podstawie można stwierdzić, iż zdecydowaną większość osób bezrobotnych w całym rozpatrywanym przedziale czasowym stanowią mężczyźni.

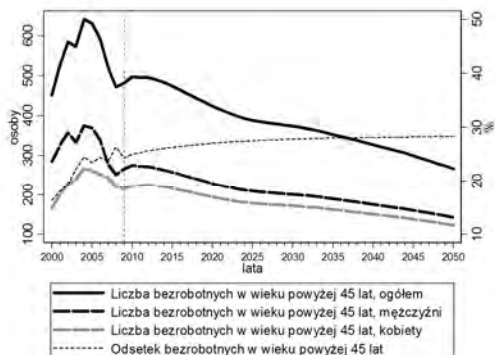
Rys. 4.41. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według płci w powiecie opolskim

Analizując bezrobocie wśród osób po 45. roku życia, w latach 2002–2009 zauważa się istotne wahania. Najwyższy poziom odnotowano w 2004 roku (1473 osoby), najmniejszy zaś w 2008 roku (845 osób). Zestawiając ze sobą ostatni rok historyczny z ostatnim szacuje się, że liczba osób w wieku niemobilnym pozostających bez pracy zmniejszy się o ponad 50%. Zgodnie z prognozą, w ostatnim roku predykcji grupę tę będzie zasilać 319 mężczyzn oraz 190 kobiet. Pomi-

mo spadku udział osób w wieku 45+ w grupie bezrobotnych wzrośnie z 21,3% w 2009 roku do 24,2% w 2050 roku. Jak wskazują wyniki prognoz, ich udział wyniesie przeciętnie 64%. W okresie historycznym udział ten podlegał znacznym fluktuacjom, jednak nigdy nie spadł poniżej 60% (minimalnie wynosił 60,3% w 2008 roku). Większą dynamikę ograniczania zjawiska bezrobocia prognozuje się w odniesieniu do mężczyzn. Szacuje się, że w 2050 roku będzie o 43% mniej bezrobotnych mężczyzn oraz mniej o 42% bezrobotnych kobiet niż w 2009 roku. Porównując skalę bezrobocia osób w wieku niemobilnym na obszarze

powiatu opolskiego z łączną liczbą osób pozostających bez pracy dostrzec można kształtowanie się negatywnych tendencji. W 2009 roku udział grupy wiekowej 45+ wyniósł 25%, a w 2050 roku jego wzrost szacuje się do 30,5%. Świadczy to o wypieraniu z rynku osób starszych.

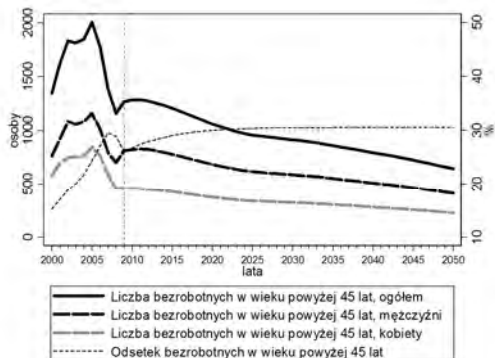
Na rysunku 4.42. zaprezentowano liczbę bezrobotnych w wieku niemobilnym według płci w powiecie parczewskim wraz z prognozami do 2050 roku. Analizując strukturę płci można zauważyć, że począwszy od 2007 roku następuje stopniowe wyrównywanie dysproporcji między kobietami

Rys. 4.42. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według płci w powiecie parczewskim

45 lat na tle pozostałych kategorii wiekowych w powiecie parczewskim, dostrzega się zwiększanie się udziału osób starszych (z 24,3% w 2009 roku do 28,3% w 2050 roku). Nasuwa to wniosek o prognozowanej rosnącej dyskryminacji przez pracodawców osób w wieku niemobilnym na rzecz osób młodszych.

Wpływ osób w wieku niemobilnym na poziom bezrobocia w powiecie puławskim uległ znacznemu wzrostowi w okresie historycznym (z 15,3% w 2000 roku do 29,5% w 2007 roku). Kolejne dwa lata

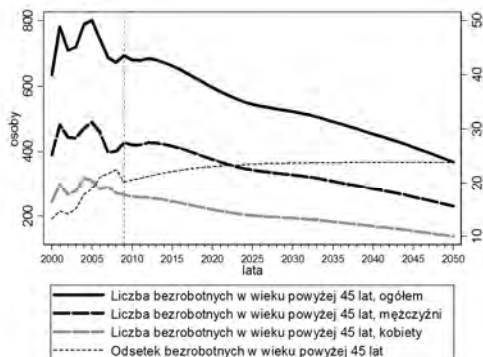
Rys. 4.43. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według płci w powiecie puławskim

związanymi z redukcją tej proporcji, kolejno do 28,9% oraz 26%. Szacuje się, iż w horyzoncie predykcji udział osób w wieku powyżej 45 lat w ogólnej liczbie bezrobotnych ponownie będzie podlegać trendowi wzrostowemu. Początkowo jego dynamika będzie znaczna i w ciągu pierwszych 6 lat udział zwiększy się do 29%. W dalszym etapie predykcji tempo to ulegnie spowolnieniu i ostatecznie dla 2050 roku przewiduje się udział na poziomie 30,6%. Oznacza to, iż w ostatnim roku

liczbą zmniejszy się o 121 osób. Liczba bezrobotnych kobiet będzie maleć w nieznacznie wolniejszym tempie niż w przypadku mężczyzn (o 42,5% na przestrzeni lat 2009–2050 wobec 46,2% dla mężczyzn). Ponadto, analizując liczbę bezrobotnych w wieku powyżej

prognozy skala bezrobocia wśród osób niemobilnych wyniesie 645 osób (w tym 414 mężczyzn). Ponadto redukcja liczby bezrobotnych w omawianej kategorii wiekowej na przestrzeni lat 2009–2050 wyniesie 49,3%, co jest rezultatem gorszym o ponad 5 p.p. względem ogólnej liczby bezrobotnych w danej jednostce terytorialnej. Struktura płci charakteryzuje się przewagą mężczyzn w całej prognozie. W 2050 roku mężczyźni będą stanowić 64,3% osób pozostających bez pracy w wieku 45+.

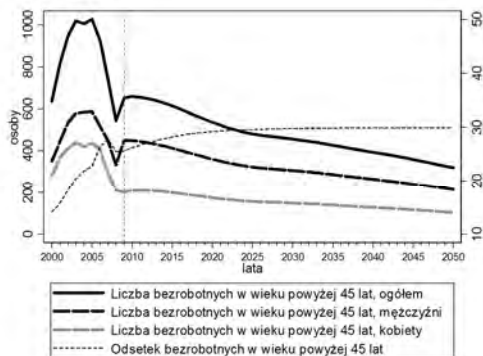
Analizując poziom bezrobocia wśród osób w wieku niemobilnym w powiecie radzyńskim, obserwuje się znaczne wahania w okresie historycznym. Największy wzrost miał miejsce w 2001 roku, gdy zasób bezrobotnych w tej grupie wiekowej

Rys. 4.44. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według płci w powiecie radzyńskim

mężczyzn spadek w tym czasie wyniesie 46% (spadek z 266 do 137 osób). Znajduje to odbicie we wzroście udziału mężczyzn w ogólnej liczbie bezrobotnych w wieku niemobilnym z 61,6% w 2009 roku do 62,7% w 2050 roku.

Powiat rycki wyróżnia się wysokim udziałem liczby mężczyzn w ogólnej liczbie bezrobotnych w wieku niemobilnym na przestrzeni lat objętych wnioskowaniem progностycznym (zob. rysunek 4.45.).

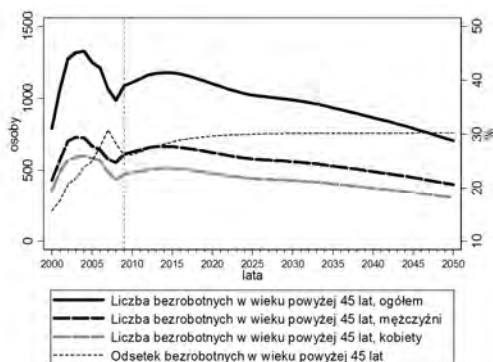
Rys. 4.45. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według płci w powiecie ryckim

zwiększył się o 147 osób. W powiecie radzyńskim przewiduje się jednak stosunkowo niewielki udział osób w wieku niemobilnym w ogólnej liczbie bezrobotnych na przestrzeni lat prognozowanych. W 2050 roku, jak wskazują wyniki postępowania prognostycznego, relacja ta będzie równa 23,85% (o 3,6 p.p. więcej niż w 2009 roku). Porównując skalę redukcji bezrobocia wśród kobiet i mężczyzn na przestrzeni lat 2009–2050, większy ubytek przewiduje się dla kobiet (o 48,4%, czyli z 266 do 137 kobiet). W przypadku

W 2009 roku stosunek ten wynosił 69% (o 248 więcej mężczyzn niż kobiet), jednak szacuje się, iż w perspektywie 40 lat prognozy ulegnie niewielkiej redukcji do poziomu 67,2%. W 2050 roku ogólna liczb osób pozostających bez pracy w wieku powyżej 45 lat na obszarze powiatu ryckiego wyniesie zgodnie z prognozą 320 osób. Stanowi to prawie połowę stanu z roku 2009, a maksymalne bezrobocie odnotowano z kolei w 2003 roku, rzę-

du 1019 osób. Odsetek bezrobotnych w wieku niemobilnym w ogólnej liczbie osób pozostających bez pracy w horyzoncie predykcji wzrośnie o ponad 4 p.p. (z 25,4% w 2009 roku do 29,9% w 2050 roku). Sygnalizuje to narastanie problemu dyskryminacji osób w wieku niemobilnym na rynku pracy.

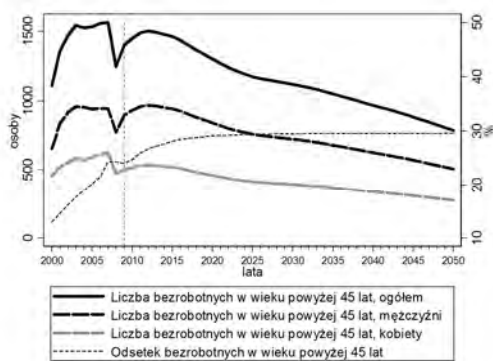
Na rysunku 4.46. zaprezentowano liczbę osób bezrobotnych w wieku niemobilnym w powiecie świdnickim w podziale na płeć wraz z prognozami do 2050 roku. Przewidywana redukcja bezrobocia wśród osób w wieku niemobilnym na terenie po-

Rys. 4.46. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według płci w powiecie świdnickim

wiadawców będzie systematycznie rósł. Rozpatrując strukturę płci wśród osób w wieku powyżej 45 lat, można dostrzec niewielką przewagę mężczyzn (średnio o 124 osoby). Największe rozwarstwienie szacowane jest na rok 2012 (o 152 osoby). Procentowy udział mężczyzn w okresie predykcji kształtuje się na poziomie około 56,7%.

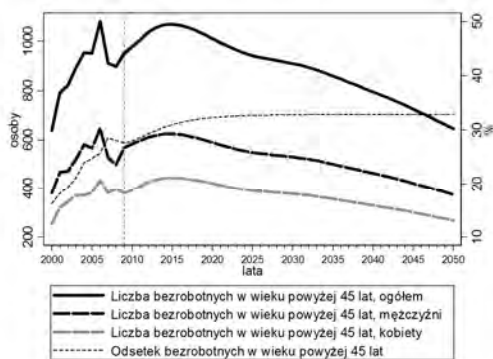
Odsetek bezrobotnych w wieku niemobilnym względem całkowitej liczby bezrobotnych na terenie powiatu tomaszowskiego będzie się cechować tendencją wzrostową o stopniowo malejącej dynamice w horyzoncie predykcji. Gwałtowny przyrost danej proporcji zarejestrowano w latach 2000–2007 (z 13% do 23,3%). W 2009 roku nastąpiło niewielkie ograniczenie udziału do 23%, po czym szacuje się jego dalszy wzrost. Ostatecznie w 2050 roku wyniki prognozy wskazują, iż osoby w wieku niemobilnym będą stanowić 29,6% ogólnej liczby bezrobotnych w powiecie tomaszowskim. Przeprowadzona analiza wskazuje na coraz większy problem bezrobocia dotyczą-

Rys. 4.47. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według płci w powiecie tomaszowskim

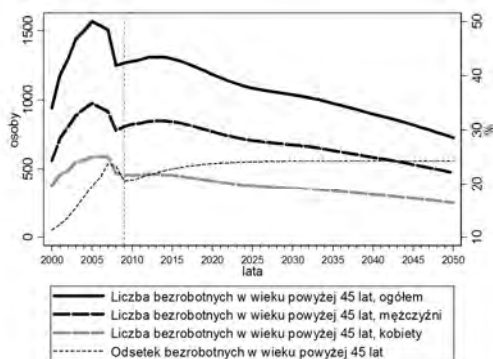
cy osób po 45. roku życia. W szczególności dotyczy to mężczyzn, bowiem w całym analizowanym przedziale czasowym stanowią oni większość wśród bezrobotnych w omawianej kategorii wiekowej (64% w 2009 roku). Prognozuje się, iż ich liczba w 2050 roku wyniesie 508 osób, co stanowi 65% łącznego bezrobocia osób w wieku niemobilnym.

Na rysunku 4.48. została przedstawiona liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym w powiecie włodawskim, z uwzględnieniem struktury płci. Analizując poniższy rysunek można stwierdzić, iż największa nadwyżka mężczyzn przypada na lata historyczne 2004–2006 (przewaga mężczyzn wynosiła odpowiednio: 209 osób, 180 osób i 214 osób).

Rys. 4.48. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według płci w powiecie włodawskim

tendencja uległa jednak odwróceniu i zgodnie z prognozą trend wzrostowy utrzyma się do 2015 roku. Wówczas poziom bezrobocia wśród osób w wieku niemobilnym wyniesie 1069 osób (w tym 625 mężczyzn), a do 2050 roku zmniejszy się do 645 osób. Odsetek bezrobotnych w wieku 45+ w 2009 roku wynosi 27,6%, a dla ostatniego roku prognozowanego szacuje się wartość o ponad 5 p.p. wyższą.

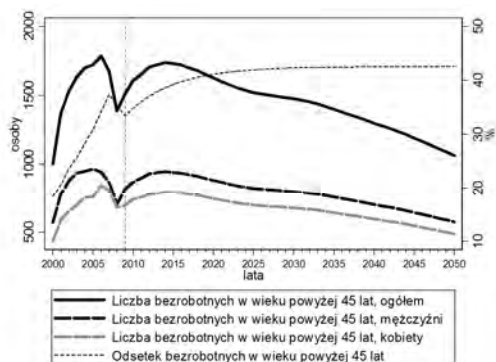
Rys. 4.49. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według płci w powiecie zamojskim

ryczne 2004–2006 (przewaga mężczyzn wynosiła odpowiednio: 209 osób, 180 osób i 214 osób). W 2004 roku odnotowano również maksymalny udział mężczyzn w ogólnej liczbie bezrobotnych w wieku powyżej 45 lat na obszarze powiatu włodawskiego (61%). Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym powiększała się stale aż do 2006 roku, gdy ukształtowała się na poziomie 1080 osób. Po tym okresie miał miejsce spadek skali bezrobocia, który utrzymał się do 2008 roku (898 osób). Począwszy od 2009 roku

Powiat zamojski charakteryzuje się relatywnie niewielkim udziałem osób w wieku niemobilnym w ogólnej liczbie bezrobotnych. W 2009 roku udział ten wyniósł 20,6%, a w 2050 roku przewiduje się jego wzrost do 24,2%. Oznacza to nieduży wzrost dyskryminacji osób w wieku powyżej 45 lat przez pracodawców w horyzoncie prognozy. W większym zakresie problem ten dotyka mężczyzn, bowiem w całym rozpatrywanym przedziale czasowym ich liczba znacznie przekracza liczbę kobiet (przeciętnie o 314). Wyniki

predykcji wskazują, iż w 2050 roku liczba mężczyzn pozostających bez pracy wyniesie 474, co stanowi 58,8% stanu z roku 2009 oraz 65% bezrobotnych ogółem. W przypadku kobiet ubytek w analogicznym przedziale czasowym będzie większy (z 468 do 254 kobiet, czyli o 44,6%).

W powiatowym mieście Zamość osoby w wieku niemobilnym stanowią znaczną część wszystkich bezrobotnych (33,4% w 2009 roku). W horyzoncie predykcji udział ten będzie podlegał sukcesywnemu zwiększeniu i w 2050 roku przewiduje się jego

Rys. 4.50. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według płci w Zamościu

wzrost aż do 42,6%. Jest to najwyższy udział spośród wszystkich powiatów wchodzących w skład województwa lubelskiego. Choć na rysunku 4.50. można dostrzec tendencję malejącą liczby osób bezrobotnych w wieku niemobilnym, to jednak jej dynamika będzie znacznie mniejsza niż w przypadku pozostałych grup wiekowych (przewidywana redukcja w latach 2009–2050 wyniesie 29,8% wobec 44,8% dla bezrobotnych ogółem). W związku z tym można wnioskować o coraz większej dyskryminacji osób

w wieku 45+. Rozpatrując strukturę płci, prognozuje się niewiele wyższy odsetek mężczyzn niż kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych w wieku niemobilnym. W 2009 roku mężczyźni stanowili 54% osób pozostających bez pracy i udział ten utrzyma się do końca okresu predykcji. Wówczas szacowany poziom bezrobocia będzie wynosił 574 mężczyzn oraz 488 kobiet.

Z przedstawionych prognoz wynika, że w kolejnych latach stanowiących horyzont prognozy problem dyskryminacji osób powyżej 45. roku życia będzie się pogłębiał. Wynika to m.in. z postępującego procesu starzenia się społeczeństwa, który ma wymiar nie tylko demograficzny, ale też ekonomiczny. Pod względem udziału osób bezrobotnych w wieku powyżej 45 lat w ogólnej liczbie bezrobotnych szczególnie negatywnie wyróżniają się powiaty grodzkie, w których w 2009 roku ponad 30% osób pozostających bez pracy było w wieku niemobilnym (oprócz Chełmu, w którym odsetek ten wyniósł 29,35%). Szacuje się, że w horyzoncie predykcji najgorsza sytuacja będzie miała miejsce w Zamościu, gdzie zgodnie z prognozą 43% osób bezrobotnych będą stanowiły osoby w wieku niemobilnym. Najniższy odsetek w 2009 roku wyniósł natomiast 18,9% i był odnotowany w powiecie łużyńskim (zgodnie z prognozą wzrośnie o 2,6 p.p. do 2050 roku).

Analizując strukturę bezrobocia osób powyżej 45. roku życia według płci, obserwuje się przewagę mężczyzn prawie we wszystkich powiatach. Powiat grodzki Chełm jest jedynym powiatem na terenie województwa lubelskiego, który w całym analizo-

wanym okresie cechuje się większą liczbą bezrobotnych kobiet w wieku niemobilnym niż mężczyzn. Z kolei w powiecie ryckim w 2009 roku zarejestrowano największą procentową przewagę mężczyzn (69%, czyli o 248 więcej mężczyzn niż kobiet). Wyniki prognoz wskazują, iż relacja ta w 2050 roku zmaleje do 67,2%, jednak nadal będzie najwyższa w całym województwie lubelskim. Ponadto pod tym względem wyróżniają się jeszcze następujące powiaty: janowski (67,8% w 2009 roku, 64,5% w 2050 roku), lubelski (65% w 2009 roku, 62,2% w 2050 roku) oraz zamojski (63,8% w 2009 roku, 65,1% w 2050 roku). Dla porównania, analogiczne wartości dla całego województwa kształtują się następująco: 58,3% w 2000 roku, 59,4% w 2009 roku oraz 59,3% w 2050 roku.

Największy wpływ na kształtowanie się poziomu bezrobocia osób w wieku niemobilnym na terenie województwa lubelskiego ma Lublin. W 2009 roku generował 15,8% bezrobocia w województwie. Przewiduje się, iż w 2050 roku udział ten wzrośnie do 17,7%.

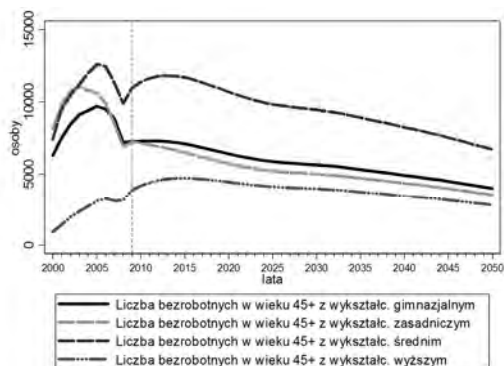
4.1.3. Zróżnicowanie skali bezrobocia według poziomu wykształcenia wśród osób powyżej 45. roku życia

Trudności ze znalezieniem pracy związane są m.in. z poziomem wykształcenia pracujących. Jest to istotny czynnik warunkujący szanse podjęcia pracy, atrakcyjność pracy, a zwłaszcza wysokość wynagrodzenia. Rozpatrując sytuację osób po 45. roku życia na rynku pracy w Polsce można zauważyć, iż z największymi problemami borykają się osoby, których poziom wykształcenia jest niski (zasadnicze zawodowe oraz gimnazjalne i niższe). Podobna sytuacja ma miejsce w województwie lubelskim, gdzie w 2009 roku połowę wszystkich bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym i niższym. Należy też zwrócić uwagę, że osoby w wieku niemobilnym w województwie lubelskim wyróżniają się dość niskim poziomem wykształcenia (aż 33% ludności po 45. roku życia posiadało jedynie wykształcenie podstawowe, 23% wykształcenie zasadnicze zawodowe⁶⁷), co jest jednym z czynników utrudniających ich aktywizację zawodową.

---

⁶⁷ GUS, BDR, www.stat.gov.pl, dane dotyczące Narodowego Spisu Powszechnego 2002 [data dostępu: 29.11.2010].

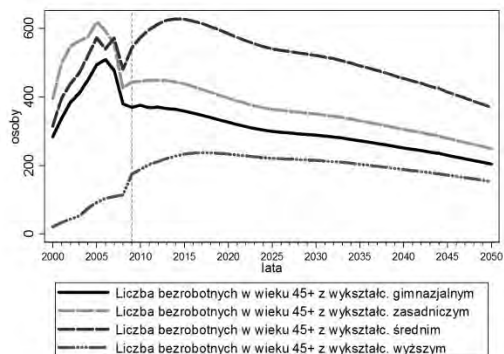
Biorąc pod uwagę wykształcenie osób bezrobotnych w wieku powyżej 45 lat w województwie lubelskim można zauważyć, że od roku 2003 najwięcej osób pozostających bez pracy w tej grupie wiekowej posiadało wykształcenie średnie i policealne (10 963 osób w 2009 roku). Grupa ta stanowiła około 37% wszystkich bezrobotnych. Największe zmiany obserwuje się w przypadku osób bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym zawodowym – z najliczniejszej grupy w latach 2000–2002 (10 726 osób w 2002 roku) ich udział ukształtował się podobnie jak w przypadku bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym (po 25% w 2009 roku).

Rys. 4.51. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia w województwie lubelskim

dalszej redukcji do poziomu 21% w 2050 roku (3554 osoby). Zmiany struktury grupy osób w wieku powyżej 45 lat pozostających bez pracy będą dotyczyły także osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym. Szacuje się, że odsetek bezrobotnych w wieku niemobilnym z wykształceniem wyższym wzrośnie z 13,2% w 2009 roku do 16,5% w 2050 roku, a ich liczba wyniesie w ostatnim roku prognozy 2825 osób. Zgodnie z prognozą, w 2025 rok w województwie lubelskim będzie 5 869 osób z wykształceniem gimnazjalnym, 5208 osób z wykształceniem zasadniczym, 9827 osób z wykształceniem średnim i policealnym oraz 4119 osób z wykształceniem wyższym. Do 2050 roku liczba bezrobotnych w każdej z wyżej wymienionych kategorii ulegnie zredukowaniu o około 31% (w porównaniu do 2025 roku).

Jak wynika z rysunku 4.52., największy odsetek bezrobotnych w wieku niemobilnym w okresie historycznym stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, w pierwszych trzech latach wynosił on średnio 39%.

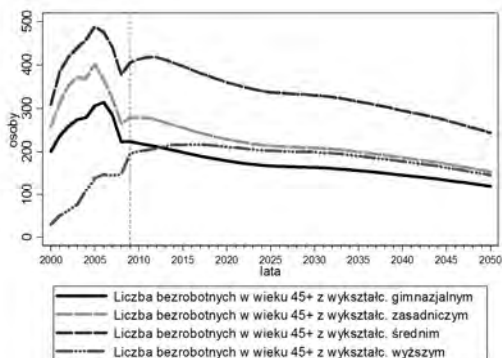
Rys. 4.52. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia w powiecie białskim

Analizując sytuację według poziomu wykształcenia można stwierdzić, że od początku badanego okresu we wszystkich grupach zauważalna była wzrostowa tendencja, która w przypadku osób z wykształceniem gimnazjalnym, zasadniczym i średnim została przełamana w 2005 roku. W tym okresie liczba osób bezrobotnych wynosiła

Analizując sytuację według poziomu wykształcenia można stwierdzić, że od początku badanego okresu we wszystkich grupach zauważalna była wzrostowa tendencja, która w przypadku osób z wykształceniem gimnazjalnym, zasadniczym i średnim została przełamana w 2005 roku. W tym okresie liczba osób bezrobotnych wynosiła

odpowiednio: 493 osoby z wykształceniem gimnazjalnym, 619 osób z wykształceniem zasadniczym, 572 osoby z wykształceniem średnim i 92 osoby z wykształceniem wyższym. Zmiany, jakie zanotowano w powiecie białskim po 2005 roku spowodowały, iż dwa lata później najliczniejszą grupę stanowiły już osoby z wykształceniem średnim (571 osób, czyli o 18 osób więcej w porównaniu do stanu bezrobocia wśród osób z wykształceniem zasadniczym). Według prognozy, w pierwszym jej etapie z uwagi na rosnącą liczbę bezrobotnych z wykształceniem średnim ich odsetek wzrośnie do 38% i na takim poziomie będzie się już utrzymywał do końca predykcji (w porównaniu do 35,5% w 2009 roku). W okresie predykcji zmniejszą się dysproporcje między bezrobotnymi z wykształceniem wyższym a pozostałą częścią. Od 2025 roku grupa ta będzie stanowić już 15,5% bezrobotnych (czyli o 4,1 p.p. więcej w porównaniu do poziomu z roku 2009) ogólnej liczby bezrobotnych w wieku niemobilnym z opisywanego powiatu. W ostatnim roku prognozy przewidywana liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym z wykształceniem wyższym wynosi 153 osoby, zaś najliczniejszą grupą będą bezrobotni z wykształceniem średnim i policealnym (369 osób).

Charakteryzując sytuację bezrobotnych powyżej 45. roku życia według poziomu wykształcenia w Białej Podlaskiej można zauważyć, że w 2009 roku w największym stopniu determinowały ją osoby z wykształceniem średnim, zaś w najmniejszym osoby z wykształceniem wyższym. W tym okresie pierwsza z tych grup liczyła 405 osób,

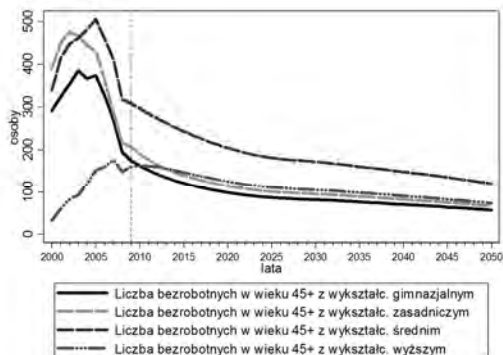

Rys. 4.53. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia w Białej Podlaskiej

a druga zaledwie 195 osób. W porównaniu do 2000 roku bezrobotni z wykształceniem wyższym zwiększyli swój zasób ponad 6-krotnie (z 31 osób w 2000 roku). Jak wynika z prognoz, tendencja rosnąca do końca okresu historycznego utrzyma się jedynie wśród osób z wykształceniem wyższym, w pozostałych trzech grupach, począwszy od 2006 roku, rozpoczął się okres redukcji. Według prognoz liczby bezrobotnych wśród osób z wykształceniem średnim, zasadniczym i gimnazjalnym będą ulegały systematycznemu zmniejszeniu, z tym że średnioroczne tempo zmian do 2050 roku będzie znacznie niższe niż dotychczasowe i wyniesie około 1,3%. Począwszy od 2013 roku najmniej liczną grupę będą stanowić osoby z wykształceniem gimnazjalnym (18,9%). Liczba bezrobotnych z wykształceniem wyższym i zasadniczym ukształtuje się na podobnym poziomie, a największy odsetek nadal będzie przypadał na osoby z wykształceniem średnim (37,5%). Rozpatrując ubytek liczby bezrobotnych w okresie 2009–2050 szacuje się, iż największa redukcja będzie dotyczyć osób z wykształceniem gimnazjal-

nym oraz zasadniczym (odpowiednio o 46,2% oraz 44,8%), a najmniejsza osób z wykształceniem wyższym (o 25,1%).

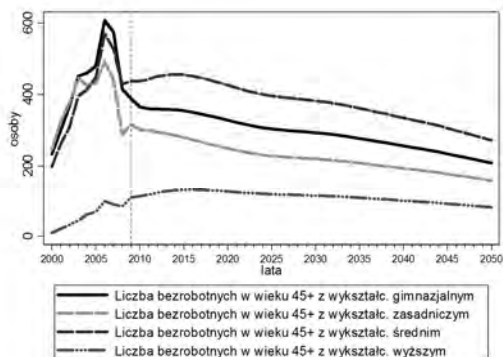
Grupę osób bezrobotnych w wieku niemobilnym z powiatu biłgorajskiego do 2003 roku w największym stopniu tworzyły osoby z wykształceniem zasadniczym (średnio w tym okresie 446 osób). Jednak w kolejnych latach ich liczba znacząco zma-

Rys. 4.54. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia w powiecie biłgorajskim

lała (do 207 osób w 2009 roku), zbliżając się do poziomu bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym (174 osoby). Przewiduje się, iż po roku 2012 liczba osób bezrobotnych w wieku 45+ z wykształceniem wyższym będzie przekraczać obie wymienione do tej pory kategorie. Zgodnie z prognozą, w 2025 roku będzie 101 bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym, 87 z wykształceniem gimnazjalnym i niższym oraz 111 z wykształceniem wyższym. Tendencja malejąca w horyzoncie predykcji będzie dotyczyć wszystkich rozpatrywanych stopni edukacji w zbliżonym zakresie. Szacuje się, iż największy procentowo ubytek charakteryzować będzie osoby z wykształceniem zasadniczym (o 67,7% względem 2009 roku) oraz z wykształceniem gimnazjalnym (o 67,2%). Niewiele mniejsza redukcja wystąpi w przypadku osób z wykształceniem średnim (o 61%) oraz z wykształceniem wyższym (o 54%). Przewiduje się, że w 2050 roku największy odsetek wśród wszystkich bezrobotnych w wieku 45+ będą stanowić osoby z wykształceniem średnim (37,8%) i będzie to 120 osób.

Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia

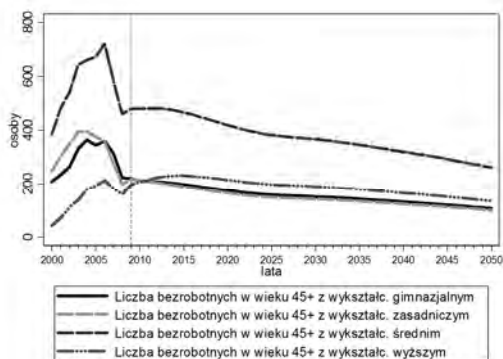
Rys. 4.55. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia w powiecie chełmskim

w powiecie chełmskim ulegała gwałtownym zmianom w okresie historycznym. Sytuacja ta nie dotyczy osób z wykształceniem wyższym, gdzie w pierwszych latach ich liczba była niewielka (10 osób w 2000 roku), a w kolejnych notowano jej powolny wzrost. Liczbę bezrobotnych osób w wieku powyżej 45. roku życia determinowały głównie osoby kwalifikujące się do pozostałych trzech poziomów wykształcenia. W 2000 roku ich liczebności były zbliżone (odpowiednio: 233 osoby z wykształceniem gim-

nałym i niższym oraz 111 z wykształceniem wyższym. Tendencja malejąca w horyzoncie predykcji będzie dotyczyć wszystkich rozpatrywanych stopni edukacji w zbliżonym zakresie. Szacuje się, iż największy procentowo ubytek charakteryzować będzie osoby z wykształceniem zasadniczym (o 67,7% względem 2009 roku) oraz z wykształceniem gimnazjalnym (o 67,2%). Niewiele mniejsza redukcja wystąpi w przypadku osób z wykształceniem średnim (o 61%) oraz z wykształceniem wyższym (o 54%). Przewiduje się, że w 2050 roku największy odsetek wśród wszystkich bezrobotnych w wieku 45+ będą stanowić osoby z wykształceniem średnim (37,8%) i będzie to 120 osób.

nazjalnym i niższym, 247 z zasadniczym oraz 198 osób z wykształceniem średnim). Niekorzystne dla badanego powiatu zmiany, do jakich doszło w kolejnych latach, doprowadziły do prawie trzykrotnego wzrostu stanu bezrobocia wśród osób z wykształceniem gimnazjalnym i średnim w 2006 roku oraz 10-krotnego wzrostu bezrobocia osób w wieku powyżej 45 lat posiadających wykształcenie wyższe. W 2009 roku najwięcej osób po 45. roku życia pozostających bez pracy posiadało wykształcenie średnie (437osoby, czyli 34,9%). Szacuje się, że w okresie prognozowanym bezrobocie nadal będzie maleć (najbardziej w przypadku osób z wykształceniem zasadniczym, bowiem w 2050 roku będzie ich o 49,7% mniej niż w 2009 roku). W przypadku osób z wykształceniem wyższym tendencję malejącą przewiduje się dopiero od 2017 roku, a w ostatnim roku prognozy ich liczba wyniesie 82 osoby (o 25,2% mniej niż w 2009 roku), co będzie stanowić 11,4% łącznego bezrobocia.

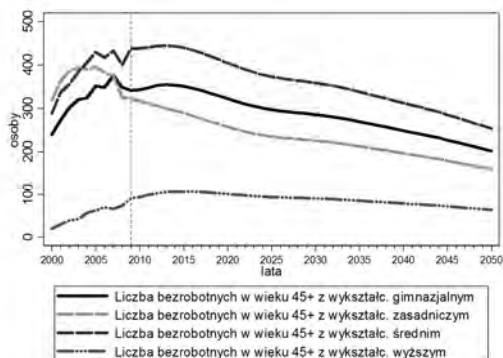
Od początku analizowanego okresu zdecydowaną większość bezrobotnych w Chełmie wśród osób w wieku 45+ stanowiły osoby z wykształceniem średnim. W 2000 roku 387 osób z takim przygotowaniem zawodowym nie miało pracy, dodatkowo liczba ta do 2006 roku zwiększyła się do 719 osób. W tym samym czasie zanotowano o połowę mniej bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym i gimnazjalnym (po 360 osób), z kolei najmniej osób było z wykształceniem wyższym (213). Następane 3 lata wiązały się ze spadkiem liczby bezrobotnych, przy czym najmniejsza redukcja miała miejsce w grupie wykształcenia wyższego. Szacuje się, że pierwsze lata prognozy przyniosą ponowny wzrost liczby osób pozostających bez pracy w tej grupie co spowoduje, iż ich udział wzrośnie z 17,7%

Rys. 4.56. Liczba bezrobotnych w wieku nie-mobilnym według poziomu wykształcenia w Chełmie

w 2009 roku do 22,3% w horyzoncie prognozy. Szacuje się, że w latach 2009–2050 liczba bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym zmniejszy się o 50,7% (z 220 do 108 osób), w przypadku osób z wykształceniem zasadniczym będzie to redukcja o 53% (z 217 do 102 osób), a w stosunku do wykształcenia średniego – 45,5% (z 479 do 261 osób). W horyzoncie predykcji grupy osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym, zasadniczym oraz wyższym będą w podobny sposób kształtowały ogólny stan bezrobocia wśród osób powyżej 45. roku życia (udziały odpowiednio 17,8%, 16,8% oraz 22,3%).

W powiecie hrubieszowskim bezrobocie wśród osób w wieku niemobilnym uległo znacznemu zwiększeniu na przestrzeni lat historycznych (z 865 osób w 2000 roku do 1192 osób w 2009 roku). Jedynie w przypadku osób z wykształceniem zasadniczym zmiany miały wyraźnie inny charakter. Początkowo występowała

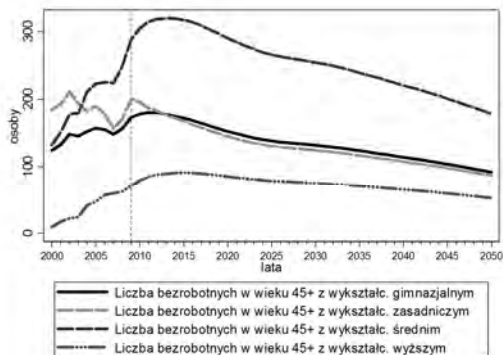

Rys. 4.57. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia w powiecie hrubieszowskim

tendencja rosnąca, jednak o słabszej dynamice (z 318 osób w 2000 roku do 394 w 2003 roku), a następnie doszło do krótkotrwałej stabilizacji i redukcji (do 322 osób w 2009 roku). Opisane zależności przyczyniły się do zmniejszenia wpływu danej kategorii na ogólny poziom bezrobocia (z 36,7% w 2000 roku do 27% w 2009 roku). Szacuje się, iż udział ten w końcowym okresie predykcji ustabilizuje się na poziomie około 23,5%. Odwrotnie kształtowała się sytuacja w odniesieniu do osób z wykształceniem średnim, bowiem ich udział w całkowitej liczbie osób pozostających bez pracy na terenie omawianego powiatu zwiększył się w okresie historycznym z 33,3% do 36,7%. Założenia predykcji wskazują na wzrost danej wartości do 37,3% pod koniec prognozy. Ponadto znacznie większą część bezrobotnych w wieku powyżej 45 lat będą stanowić osoby z wykształceniem wyższym (2,3% w 2000 roku, 7,6% w 2009 roku oraz 9,4% w 2050 roku). Porównując ze sobą liczbę bezrobotnych w 2009 roku oraz w 2050 roku, największą redukcję przewiduje się w przypadku osób z wykształceniem zasadniczym (o 50,5%), a najmniejszą dla osób z wykształceniem wyższym (o 29,4%). Jak wynika z długookresowych prognoz, w 2050 roku w powiecie hrubieszowskim wystąpią 254 osoby z wykształceniem średnim i policealnym (438 w 2009 roku), 202 osoby z wykształceniem gimnazjalnym (341 w 2009 roku), 160 osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (322 w 2009 roku) oraz 64 osoby z wykształceniem wyższym (90 w 2009 roku).

Jak wynika z rysunku 4.58. (patrz s. 262), największą zmiennością wśród osób w wieku niemobilnym w powiecie janowskim odznaczała się grupa bezrobotnych z wykształceniem średnim. Od początku analizowanego okresu wzrastały problemy ze znalezieniem zatrudnienia przez osoby z tym wykształceniem na terenie opisywanego powiatu. Ich liczba średniorocznie zwiększała się o 17 osób i w 2009 roku wynosiła już 288. Rosnącą tendencją znamionował się również poziom bezrobocia wśród osób z wykształceniem wyższym, przy czym grupa ta nadal ma najmniejsze kłopoty ze znalezieniem zatrudnienia w powiecie janowskim.

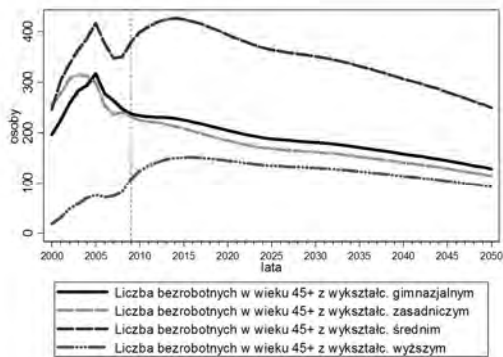
Liczba bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym w okresie historycznym cha-

Rys. 4.58. Liczba bezrobotnych w wieku nie-mobilnym według poziomu wykształcenia w powiecie janowskim

nych w wieku powyżej 45 lat (43,5% w 2050 roku) i będzie obejmować 178 osoby w wieku powyżej 45 lat.

Analiza liczby bezrobotnych w zakresie poziomu wykształcenia pozwala stwierdzić, że w początkowych latach rozpatrywanego okresu problem bezrobocia zwiększał się. Tendencja ta w trzech z najliczniejszych grup w 2005 roku uległa jednak odwró-

Rys. 4.59. Liczba bezrobotnych w wieku nie-mobilnym według poziomu wykształcenia w powiecie krasnostawskim

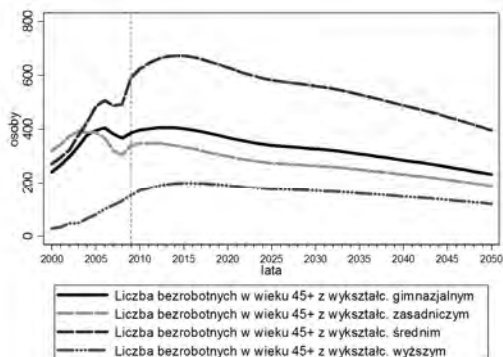
lat predykcji przyniesie pogłębianie się problemu bezrobocia w powiecie krasnostawskim, który dopiero od 2013 roku zacznie powoli ustępować. Redukcja bezrobocia w przypadku osób z wykształceniem zasadniczym sięgnie w 2050 roku 50,25% (względem 2009 roku). Niewiele mniejszy ubytek szacuje się dla osób z wykształceniem gimnazjalnym (45,7%). W 2050 roku największe bezrobocie nadal będzie widoczne wśród osób z wykształceniem średnim (250 osób, czyli 42,5% ogólnej liczby

rakteryzowała się licznymi wahaniami, jednak w pierwszym roku prognozowanym przewiduje się zapoczątkowanie trendu spadkowego. Przyczyni się on do największej redukcji bezrobocia spośród wszystkich rozpatrywanych kategorii, czyli o 56,8% (z 201 osób w 2009 do 87 osób w 2050 roku). W przypadku osób z wykształceniem gimnazjalnym ubytek sięgnie 46,7%, a z wykształceniem średnim – 38%. To właśnie ta ostatnia grupa w horyzoncie predykcji będzie stanowić największą część ogółu bezrobotnych w wieku powyżej 45 lat (43,5% w 2050 roku) i będzie obejmować 178 osoby w wieku powyżej 45 lat.

Analiza liczby bezrobotnych w zakresie poziomu wykształcenia pozwala stwierdzić, że w początkowych latach rozpatrywanego okresu problem bezrobocia zwiększał się. Tendencja ta w trzech z najliczniejszych grup w 2005 roku uległa jednak odwróceniu, a ogólny poziom bezrobocia wśród osób powyżej 45. roku życia zaczął się zmniejszać. Według prognoz, w przypadku osób z wykształceniem gimnazjalnym i zasadniczym, w ciągu całego okresu stanowiącego horyzont prognozy dojdzie do ograniczenia rozmiarów bezrobocia. Do 2050 roku w obu przypadkach stan bezrobocia zmniejszy się o około 100 osób w porównaniu do poziomu z 2009 roku. Wśród osób bez pracy z wykształceniem wyższym i wykształceniem średnim pierwsze kilka

bezrobotnych w wieku niemobilnym), a najmniejsze wśród osób z wykształceniem wyższym (93 osoby, czyli 15,9%).

Do 2003 roku dominującą grupę bezrobotnych powyżej 45. roku życia z powiatu kraśnickiego tworzyły osoby z wykształceniem zasadniczym (około 34% ogólnego poziomu bezrobocia w wieku niemobilnym). W kolejnych latach ich udział uległ

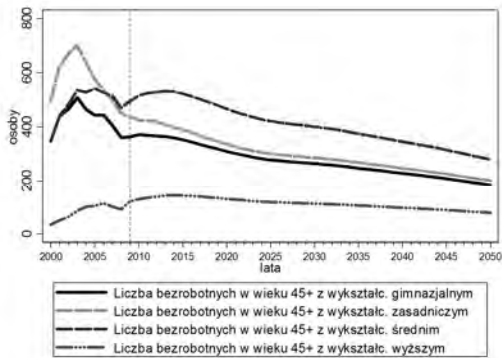
Rys. 4.60. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia w powiecie kraśnickim

do końca prognozy. Tempo spadku liczby bezrobotnych oscylować będzie w granicach 1,5% rocznie do 2050 roku. Największa redukcja bezrobocia osób w wieku 45+ na przestrzeni lat prognozowanych będzie dotyczyć osób z wykształceniem zasadniczym (spadek o 45% wobec 2009 roku) i w ostatnim roku prognozy wyniesie 190 osób. Najliczniejszą grupą nadal pozostaną bezrobotni z wykształceniem średnim i policealnym (232 osoby w 2050 roku), zaś najmniej liczną – z wykształceniem wyższym (121 osób w 2050 roku).

Biorąc pod uwagę liczbę bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia w powiecie lubartowskim (zob. rysunek 4.61., s. 264), można zauważyć, że do roku 2006 najwięcej osób pozostających bez pracy w tej grupie posiadało wykształcenie zasadnicze (701 osób w 2003 roku). Prognozy wskazują jednak, że w kolejnych latach odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym będzie ulegać dalszej redukcji, aż osiągnie poziom wynoszący 27% w 2050 roku (z poziomu 40,5% w 2000 roku, przez 30,8% w 2009 roku). Problem bezrobocia w najmniejszym stopniu dotykał osoby z wykształceniem wyższym (w 2000 roku bez pracy z tym wykształceniem pozostawało zaledwie 36 osób).

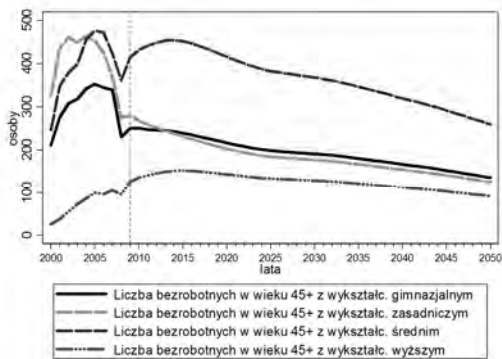

Jednakże gwałtowny wzrost bezrobocia, szczególnie w kolejnych 4 latach spowodował, iż już w 2004 roku ich liczba przekroczyła 100 osób. Rosnąca tendencja w tej grupie będzie

Rys. 4.61. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia w powiecie lubartowskim

Na terenie powiatu lubelskiego w okresie historycznym najwięcej bezrobotnych posiadało wykształcenie zasadnicze (w 2000 roku 325 osób, czyli 40% ogólnej liczby bezrobotnych w wieku niemobilnym). W kolejnych latach nastąpił przyrost bezrobocia

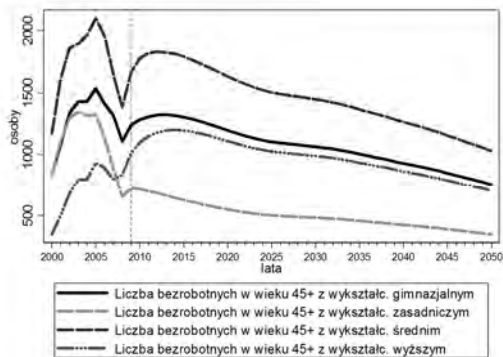
Rys. 4.62. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia w powiecie lubelskim

w tej grupie do 464 osób w 2004 roku, jednak udział uległ redukcji do 34,5%. Związane to było ze znacznie większą dynamiką wzrostu bezrobocia w pozostałych poziomach wykształcenia. Od 2005 roku decydujący wpływ na omawiane zjawisko miały osoby z wykształceniem średnim (stanowiły one 35,5% całkowitej liczby osób bez pracy w tym wieku). Rozpatrując efektywność procesu ograniczania bezrobocia należy wyróżnić kategorię wykształcenia zasadniczego, bowiem w jej przypadku przewiduje się redukcję bezrobocia o 55% na przestrzeni lat prognozowanych (z 279 osób w 2009 roku do 125 osób w 2050 roku). Niewiele mniejszy ubytek danego zjawiska zakłada się dla osób z wykształceniem gimnazjalnym (o 45,8%, czyli z 250 do 135 osób). W ostatnim roku historycznym osoby, które zakończyły edukację na poziomie szkoły średniej, będą stanowić 42,4% wszystkich osób pozostających bez pracy.

widoczna do 2014 roku, gdy aż 145 osób po 45. roku życia z wyższym wykształceniem pozostanie bez pracy. W przypadku osób z wykształceniem zasadniczym i gimnazjalnym szacuje się, że w ciągu całego okresu prognozy widoczna będzie tendencja malejąca, odpowiednio o 1,9% oraz 1,6% rocznie. Porównując ze sobą ostatni rok prognozowany z ostatnim historycznym, największy spadek bezrobocia przewiduje się dla osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (o 54%).

Wzrost bezrobocia w tej grupie do 464 osób w 2004 roku, jednak udział uległ redukcji do 34,5%. Związane to było ze znacznie większą dynamiką wzrostu bezrobocia w pozostałych poziomach wykształcenia. Od 2005 roku decydujący wpływ na omawiane zjawisko miały osoby z wykształceniem średnim (stanowiły one 35,5% całkowitej liczby osób bez pracy w tym wieku). Rozpatrując efektywność procesu ograniczania bezrobocia należy wyróżnić kategorię wykształcenia zasadniczego, bowiem w jej przypadku przewiduje

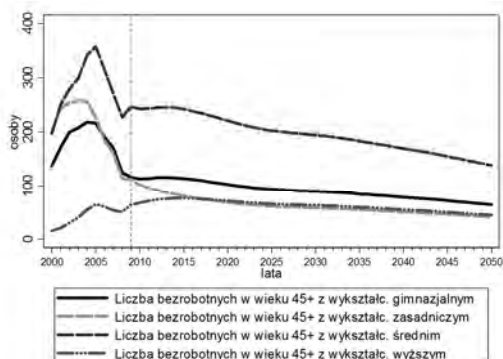
Analizując sytuację na rynku pracy dla osób powyżej 45 lat w Lublinie w podziale na kategorie wykształcenia, warto zwrócić uwagę na zmiany, jakie nastąpiły w okresie historycznym. Największy udział wśród bezrobotnych w wieku niemobilnym z tego obszaru

Rys. 4.63. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia w Lublinie

miały osoby z wykształceniem średnim. Ich liczba wzrosła z 1175 osób w 2000 roku do 2100 pięć lat później, co stanowiło 36% stanu bezrobocia w badanej grupie wiekowej. W roku 2005 również maksymalny poziom odnotowano wśród osób pozostających bez pracy na pozostałych trzech poziomach wykształcenia: gimnazjalnym (1534 osoby), zasadniczym (1326 osób), oraz wyższym (933 osoby). Kolejne lata przyniosły jednak poprawę sytuacji na prezentowanym rynku pracy. Jak wynika z prognozy, największy spadek bezrobocia zostanie zanotowany wśród osób, które ukończyły szkoły zasadnicze zawodowe. W 2009 roku liczba bezrobotnych w tej grupie wynosiła 723 osoby, a w okresie predykcji ich liczebność jeszcze spadnie do 348 w 2050 roku. W pozostałych grupach początkowe lata prognozy przyniosą wzrost rozmiarów bezrobocia. Dopiero po 2013 roku wszystkie trendy obrazujące liczbę bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia będą malejące, przez co szacowane liczby osób bezrobotnych w 2050 roku wyniosą 757 osób z wykształceniem gimnazjalnym, 1029 ze średnim i 703 osoby z wyższym.

Na terenie powiatu łęczyńskiego w 2001 roku doszło do znacznego wzrostu liczby bezrobotnych w wieku niemobilnym

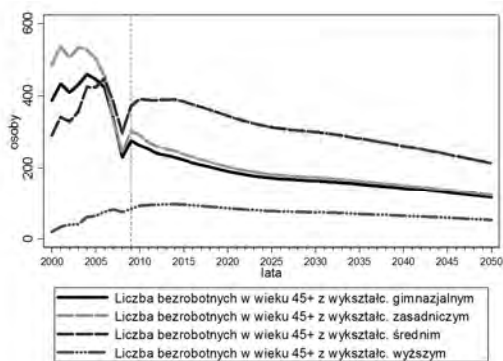

Rys. 4.64. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia w powiecie łęczyńskim

(o 24,4%, czyli z 553 do 688 osób). Jednak w kolejnych latach dynamika ta stopniowo wygasła i tendencja uległa odwróceniu – najwcześniej w przypadku osób z wykształceniem zasadniczym (od 2004 roku). Również w horyzoncie predykcji trend ten zostanie kontynuowany. Przeciętna dynamika spadku na przestrzeni lat prognozowanych w odniesieniu do osób z wykształceniem zasadniczym będzie oscylować wokół 2,4%, determinując całkowity ubytek w latach 2009–2050 rzędu 62,8% (ze 112 do 42 osób). Szacuje się, iż w ostatnim roku prognozowanym najliczniejszą grupę bezrobotnych będą stanowić osoby z wykształceniem średnim (47,7%, czyli 138 osób).

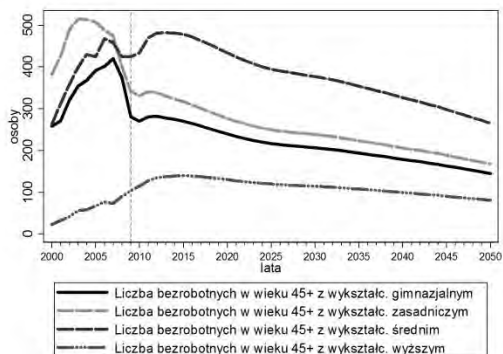
Z kolei przewidywany udział osób posiadających wyższe wykształcenie oraz osób z wykształceniem zasadniczym wyniesie odpowiednio 15,6% oraz 14,4%. Jednak w tym pierwszym przypadku nastąpił znaczny wzrost opisywanej relacji w rozpatrywanym okresie (z 2,9% w 2000 roku przez 12% w 2009 roku), a wśród osób z wykształceniem zasadniczym miała miejsce odwrotna tendencja (z 35,7% w 2000 roku).

Rozpatrując liczbę bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia w powiecie łukowskim można zauważyć, iż w przypadku dwóch najmniej licznych grup (które tworzą osoby z wykształceniem średnim i wyższym) odnotowano

Rys. 4.65. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia w powiecie łukowskim

rosnące tendencje w okresie historycznym. Z kolei w dwóch pozostałych grupach w pierwszych latach analizowanego okresu występowały wahania, które później zamieniły się w trend malejący. W początkowym okresie największe problemy ze znalezieniem pracy w powiecie łukowskim miały osoby z wykształceniem zasadniczym (w 2001 roku 536 bezrobotnych), jednakże zmiany przedstawione powyżej spowodowały, iż to osoby z wykształceniem średnim zaczęły dominować wśród bezrobotnych po 45. roku życia. Według prognozy, w kolejnych latach bezrobocie na badanym rynku pracy jeszcze się nasili i udział tej części społeczeństwa w determinowaniu omawianego zjawiska wzrośnie do 42% począwszy od 2026 roku. Poziom bezrobocia wśród niemobilnej części społeczeństwa będzie się systematycznie zmniejszał do 2050 roku. Nadal w najlepszej sytuacji będą osoby po studiach (54 osoby bez pracy w 2050 roku).

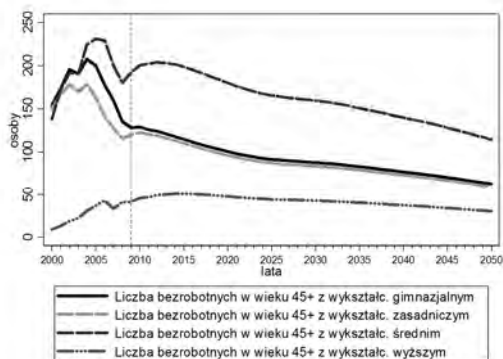
Rys. 4.66. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia w powiecie opolskim

rosnące tendencje w okresie historycznym. Z kolei w dwóch pozostałych grupach w pierwszych latach analizowanego okresu występowały wahania, które później zamieniły się w trend malejący. W początkowym okresie największe problemy ze znalezieniem pracy w powiecie łukowskim miały osoby z wykształceniem zasadniczym (w 2001 roku 536 bezrobotnych), jednakże zmiany przedstawione powyżej spowodowały, iż to osoby z wykształceniem średnim zaczęły dominować wśród bezrobotnych po

Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia osób bezrobotnych w powiecie opolskim obserwuje się, że najliczniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym (ich liczba w 2000 roku wynosiła 382 osoby, a 4 lata później była już o 131 osób większa, po czym spadła do 341 osób w 2009 roku). Należy jednak zauważyć, że w 2008 roku większą liczbę bezrobotnych zarejestrowano wśród osób z wykształceniem średnim (424 osoby, czyli o 23 osoby więcej niż w przypadku

osób z wykształceniem zasadniczym). Przewiduje się, że w horyzoncie prognozy nie utrzymają się zaobserwowane trendy dotyczące bezrobocia. W przypadku bezrobotnych z wykształceniem wyższym i średnim do 2015 roku przewiduje się trend rosnący (wzrost odpowiednio do 35 i 54 osób w porównaniu do 2009 roku). W przypadku dwóch pozostałych grup od początku szacuje się, iż poziom bezrobocia będzie się zmniejszał w średniorocznym tempie około 1,7%. Sytuacja taka spowoduje, iż zwiększy się udział osób bezrobotnych z wykształceniem średnim do 40% począwszy od 2018 roku i do 12% w przypadku osób z wykształceniem wyższym.

Dokonując analizy sytuacji bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia w powiecie parczewskim można zauważyć, iż najmniejsze problemy ze znalezieniem wolnych stanowisk pracy miały osoby z wykształceniem

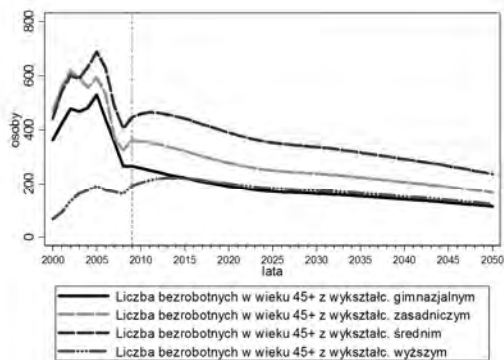

Rys. 4.67. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia w powiecie parczewskim

wyższym (9 osób w 2000 roku). Odmiennie sytuacja przedstawiała się wśród osób, które prezentowały poziom wykształcenia gimnazjalnego, średniego bądź zasadniczego. W roku 2000 po około 150 osób w każdej z tych grup miało problemy ze znalezieniem zatrudnienia, dodatkowo kolejne lata przyniosły bezrobocie wśród osób z badanej grupy wiekowej (45+). Od 2004 roku najwięcej bezrobotnych można było zaobserwować wśród osób z wykształceniem średnim, a ich liczba wynosiła 225 osób. We wszystkich poziomach

wykształcenia w okresie predykcji przewidywany jest spadek liczby bezrobotnych. Największa dynamika zmian będzie widoczna wśród osób z wykształceniem gimnazjalnym i zasadniczym, gdzie poziom bezrobocia do 2050 roku zmniejszy się o około 51% w porównaniu do stanu z roku 2009. W przypadku osób z wykształceniem średnim w tym samym czasie zanotowany zostanie spadek o 40% (ze 192 do 114 osób), zaś najmniejsza dynamika zmian będzie widoczna wśród osób z wykształceniem wyższym, ponieważ liczebność bezrobotnych w ich przypadku będzie jedynie o 26% mniejsza w porównaniu do poziomu z roku 2009 (z 41 do 30 osób).

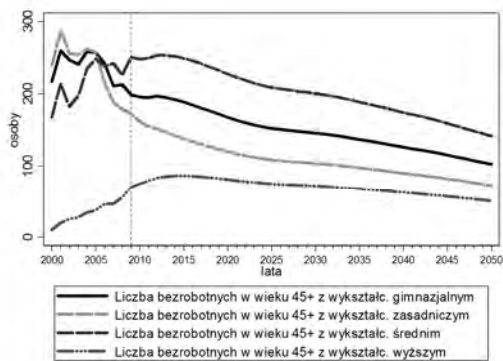
W ostatnich latach historycznych problem bezrobocia wśród osób w wieku powyżej 45. roku życia z powiatu puławskiego zaczął mieć coraz mniejsze rozmiary. Spadek liczby osób pozostających bez pracy szczególnie widoczny jest wśród osób

Rys. 4.68. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia w powiecie puławskim

botnych wśród osób po 45. roku życia będzie z wykształceniem średnim (237 osób, czyli 36,8% całkowitego poziomu bezrobocia wśród osób powyżej 45. roku życia). Z kolei systematyczny wzrost bezrobocia osób z wykształceniem wyższym w okresie historycznym i w początkowych latach prognozy przyczyni się do znaczącego zwiększenia udziału tej grupy w ogólnej liczbie bezrobotnych w wieku 45+ (z 5% w 2000 roku do 19,2% w 2050 roku) i wyniesie 124 osoby (w porównaniu do 193 osób w 2009 roku).

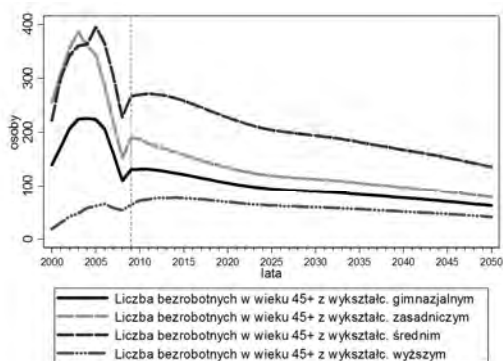
Na rysunku 4.69. (patrz s. 269) przedstawiono skalę bezrobocia wśród osób po 45. roku życia w powiecie radzyńskim. Liczba bezrobotnych w omawianym wieku według poziomu wykształcenia ulegała tu licznym fluktuacjom w okresie historycznym. W początkowych latach największe problemy ze znalezieniem zatrudnienia miały osoby z wykształceniem zasadniczym i gimnazjalnym. Jednakże po wahaniach, jakie można było obserwować (w granicach 220 do 280 osób), od roku 2006 nastąpiła poprawa ich sytuacji. Odmiennie opisywane zjawisko przedstawiało się wśród osób z wykształceniem średnim. Liczba bezrobotnych po 45. roku życia z takim przygotowaniem zawodowym zaczęła w znacznym stopniu decydować o ogólnym poziomie bezrobocia w powiecie radzyńskim. W 2009 roku ich liczba wynosiła 251 osób, czyli 36,2% (w porównaniu do poziomu 16,4% w 2000 roku) całkowitej liczby bezrobotnych w omawianym przedziale wiekowym.

Rys. 4.69. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia w powiecie radzyńskim

nia się kategoria uwzględniająca osoby z wykształceniem zasadniczym. Mianowicie w 2050 roku liczba bezrobotnych w tej grupie będzie mniejsza o 57,7% względem roku 2009 i będzie stanowić 73 osoby.

Na rysunku 4.70. przedstawiono prognozowaną liczbę bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia dla powiatu ryckiego. Do roku 2005 skala bezrobocia rosła, największe zmiany zanotowano wśród osób z wykształceniem średnim i zasadniczym. Każdego roku zasób bezrobotnych w pierwszym przypadku zasilało przeciętnie 35 osób rocznie i w 2005 roku wyniósł on 395 osób, a w przypadku osób z wykształceniem zasadniczym o 44 osoby rocznie i w 2003 roku obejmował 386 osoby.

Rys. 4.70. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia w powiecie ryckim

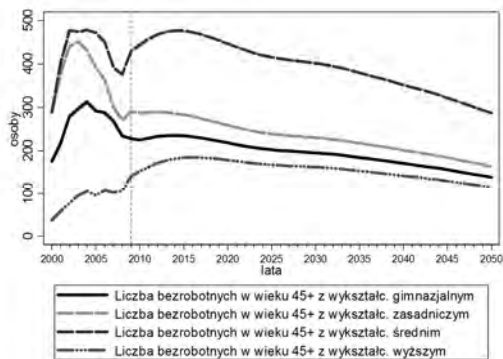
wcześniej), jednakże jak wynika z długookresowych prognoz, będzie to tylko chwilowe zjawisko, ponieważ w okresie predykcji we wszystkich opisywanych podgrupach przewiduje się stopniowy spadek liczby bezrobotnych. Spowoduje on, iż w 2050 roku na ryckim rynku pracy liczba bezrobotnych z wykształceniem średnim powinna wynosić 136 osób (o 131 osób mniej niż w roku 2009), z wykształceniem zasadniczym 79 osób, z wykształceniem gimnazjalnym 63 i nadal najmniej, bo 42 osoby bezrobotne, będą posiadały wykształcenie wyższe.

Najmniejsze problemy ze znalezieniem pracy miały osoby z wykształceniem wyższym. W 2000 roku odnotowano w tej grupie 11 bezrobotnych, a w 2009 roku liczba ta wzrosła do 71 osób. Również w pierwszym etapie okresu predykcji poziom bezrobocia w tym przypadku będzie się zwiększał, przez co od 2019 roku dany odsetek wzrośnie do 14% (z 10% w 2009 roku). Podczas porównywania poszczególnych poziomów wykształcenia pod względem redukcji bezrobocia, w horyzoncie predykcji wyróżnia

się kategoria uwzględniająca osoby z wykształceniem zasadniczym. Mianowicie w 2050 roku liczba bezrobotnych w tej grupie będzie mniejsza o 57,7% względem roku 2009 i będzie stanowić 73 osoby.

Na rysunku 4.70. przedstawiono prognozowaną liczbę bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia dla powiatu ryckiego. Do roku 2005 skala bezrobocia rosła, największe zmiany zanotowano wśród osób z wykształceniem średnim i zasadniczym. Każdego roku zasób bezrobotnych w pierwszym przypadku zasilało przeciętnie 35 osób rocznie i w 2005 roku wyniósł on 395 osób, a w przypadku osób z wykształceniem zasadniczym o 44 osoby rocznie i w 2003 roku obejmował 386 osoby.

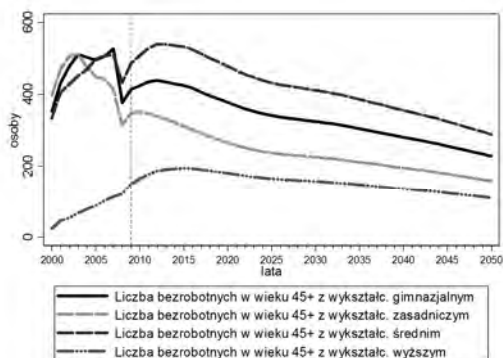
W początkowych latach analizy na wszystkich poziomach wykształcenia notowano wzrost liczby bezrobotnych. Jednakże od 2005 roku tendencje te w trzech najliczniejszych grupach zmieniły kierunek i sytuacja osób w wieku niemobilnym w po-

Rys. 4.71. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia w powiecie świdnickim

wśród osób z wykształceniem wyższym. Ich liczba do 2016 roku wzrośnie do 185 osób (o 44 osoby więcej w porównaniu z 2009 rokiem). Przewiduje się, że dopiero na drugim etapie prognozy wszystkie analizowane tendencje będą malejące. Największe rozmiary redukcja przyjmie wśród osób z wykształceniem zasadniczym (spadek o 43,4% w latach 2009–2050), a najmniejsze ograniczenie bezrobocia wystąpi w obrębie wyższego wykształcenia (o 18%).

Diagnostując sytuację liczby bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia w powiecie tomaszowskim można zauważyć, iż w okresie historycznym największe zmiany notowano wśród osób z wykształceniem zasadniczym, średnim i gimnazjalnym.

Rys. 4.72. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia w powiecie tomaszowskim

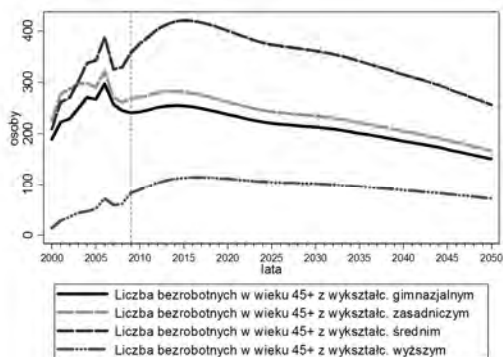
W najgorszej sytuacji będą osoby z wykształceniem średnim, ich liczba

wiecie świdnickim zaczęła się poprawiać. Szczególnie intensywnie proces ten przebiegał w przypadku bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym, bowiem w 2008 roku ich liczba była niższa niż w pierwszym roku historycznym (270 wobec 288 osób). W kolejnym roku doszło do znacznego impulsu wzrostowego (o 7,25% w przypadku omawianej kategorii oraz o 14% i 33% w przypadku osób z wykształceniem zasadniczym oraz wyższym. Kontynuacji trendu rosnącego w pierwszym etapie prognoz można się spodziewać

W pierwszych 3 latach największy odsetek (wynoszący około 35%) osób pozostających bez pracy stanowiły osoby, które miały wykształcenie zasadnicze. Wyniki prognoz wskazują jednak, że w kolejnych latach wśród tych osób zanotowano także największy spadek poziomu bezrobocia (ich liczba średniorocznie malała o 1,9%). Rozpatrując sytuację osób na pozostałych poziomach wy-

w 2013 roku wzrośnie do 539 osób, co będzie stanowić 36% ogółu bezrobotnych, a w 2050 roku będzie to poziom 288 osób (36,7%). Dopiero w kolejnych latach liczba osób bez pracy w wieku 45+ będzie ulegała powolnej redukcji na wszystkich poziomach wykształcenia. Do 2050 roku największy (54%) spadek liczby bezrobotnych w porównaniu do poziomu z 2009 roku zanotowany zostanie wśród osób z wykształceniem zasadniczym. Z kolei najmniejszy ubytek (26%) będzie przypadał na osoby z wykształceniem wyższym. Ich liczba wyniesie wówczas odpowiednio 159 oraz 111 osób.

Bezrobotnych w wieku niemobilnym w powiecie włodawskim, podobnie jak w większości powiatów należących do województwa lubelskiego, można podzielić na dwie grupy. Do pierwszej zaliczamy te osoby, które w małym stopniu mają proble-

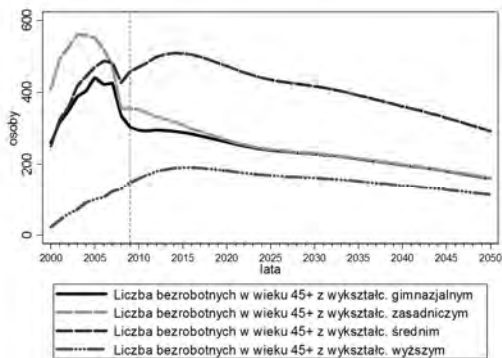
Rys. 4.73. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia w powiecie włodawskim

z wykształceniem średnim. Ilość osób nieposiadających pracy, którzy skończyli edukację na tym poziomie na włodawskim rynku pracy do 2006 roku średniorocznie rosła o 30 osób. W roku 2007 nastąpiło krótkie załamanie tej tendencji, po czym problem bezrobocia znowu zaczął się nasilać. Zwiększająca się liczba bezrobotnych po 45. roku życia z wykształceniem średnim będzie widoczna również w pierwszych latach prognozy, co przyczyni się do tego, iż w 2015 roku ich liczba będzie największa i wyniesie 421 osób (39,3% ogółu bezrobotnych w tej grupie wiekowej). Rosnąca tendencja liczby bezrobotnych w pierwszym etapie prognozy będzie także zanotowana wśród osób z wykształceniem wyższym (w 2016 roku maksymalny poziom bezrobocia wyniesie 114 osób, o 31 osób więcej w porównaniu do 2009 roku). Dopiero w kolejnych latach poziom bezrobocia wśród ludności w wieku niemobilnym zacznie regularnie spadać. Zgodnie z prognozą, w 2050 roku w powiecie włodawskim będzie to 150 osób z wykształceniem gimnazjalnym, 166 osób z wykształceniem zasadniczym, 256 osób z wykształceniem średnim i policealnym oraz 72 osoby z wykształceniem wyższym.

blemy ze znalezieniem zatrudnienia i są to osoby z wykształceniem wyższym (15 osób w 2000 roku oraz 83 osoby w 2009 roku). Z kolei do drugiej zaliczamy osoby, wśród których liczba bezrobotnych jest znaczna i są to osoby, które skończyły edukację na pozostałych trzech poziomach nauczania (w 2009 roku było to: 241 osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym, 269 osób z zasadniczym oraz 358 ze średnim). Największa dynamika zmian w okresie historycznym cechowała liczbę bezrobotnych

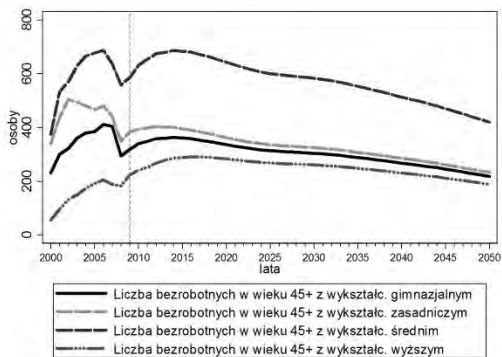
Od początku analizowanego okresu wśród bezrobotnych w wieku niemobilnym na terenie powiatu zamojskiego dominowały osoby z wykształceniem zasadniczym. W 2000 roku ich liczba wynosiła 409 osób i była o 150 osób wyższa od liczby bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym. Jednakże zmiany, do jakich

Rys. 4.74. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia w powiecie zamojskim

dochodziło w kolejnych latach spowodowały, iż wśród bezrobotnych zaczęły dominować osoby z wykształceniem średnim. W 2000 roku na zamojskim rynku pracy zanotowano 23 osoby bezrobotne w wieku 45+ z wykształceniem wyższym, a 9 lat później było to już 148 osób. Według prognoz sytuacja osób z tym wykształceniem będzie się jeszcze pogarszała. Rosnąca liczba bezrobotnych utrzyma się do 2015 roku (191 osób, czyli maksimum z całego analizowanego okresu). Również rosnące rozmiary bezrobocia w tym czasie prognozowane są dla osób z wykształceniem średnim, przy czym tempo zmian będzie słabsze i wyniesie średnio 2,5% rocznie (w latach 2010–2015). Zestawiając ze sobą ostatni rok historyczny z ostatnim prognozowanym szacuje się, iż ubytek liczby bezrobotnych w wieku niemobilnym największy będzie pośród osób z wykształceniem zasadniczym (o 54,5%). Niewiele mniejsza redukcja przewidywana jest w przypadku osób posiadających wykształcenie gimnazjalne i niższe (o 47%).

Jak wynika z rysunku 4.75., najbardziej dynamiczne zmiany w okresie historycznym wśród osób pozostających bez pracy w wieku powyżej 45. roku życia w Zamościu zostały zarejestrowane dla osób z wykształceniem średnim. W 2000 roku ich

Rys. 4.75. Liczba bezrobotnych w wieku niemobilnym według poziomu wykształcenia w Zamościu

liczba kształtowała się na poziomie podobnym do liczby bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym, czyli około 350 osób. W kolejnych latach w badanym mieście poziom bezrobocia znacząco jednak wzrósł. W 2006 roku odnotowano 687 osób z wykształceniem średnim. Rosnącymi trendami wyróżniały się także grupy osób z pozostałymi trzema poziomami wykształcenia, choć tempo zmian nie było już tak wysokie. W 2009 roku 38,7% bezrobotnych wśród osób powyżej 45. roku

W 2009 roku 38,7% bezrobotnych wśród osób powyżej 45. roku

życia stanowiły osoby z wykształceniem średnim, 25,4% z zasadniczym, 21,1% z gimnazjalnym i 14,8% były to osoby, które skończyły studia. Jak wynika z długookresowych prognoz, problem bezrobocia w coraz to mniejszym stopniu będzie dotyczył osoby w wieku niemobilnym w Zamościu. Do 2050 roku największy spadek poziomu bezrobocia (o 39,2%) jest przewidywany wśród osób z wykształceniem zasadniczym, z kolei najmniejsze zmiany w porównaniu do stanu z 2009 roku będzie można będzie zaobserwować wśród osób z wykształceniem wyższym (15-procentowy spadek w porównaniu do 2009 roku).

Podsumowując strukturę wykształcenia wśród osób bezrobotnych w wieku powyżej 45 lat, można zaobserwować, że w 2009 roku najwięcej osób bez pracy posiadało wykształcenie średnie (w tym średnie ogólnokształcące, zawodowe i policealne). W województwie lubelskim takie wykształcenie prezentowało 37,3% zarejestrowanych bezrobotnych. Szacuje się, że udział osób w wieku niemobilnym z wyżej wymienionym wykształceniem będzie wzrastał jeszcze w horyzoncie prognozy. Najwyższy odsetek przewidywany jest w powiecie janowskim (43,5% w 2050 roku w porównaniu do 39,3% w 2009 roku). W porównaniu do pierwszego okresu poddanego analizie (2000 rok) nastąpiła jednak znaczna zmiana. W pierwszych latach bowiem najwięcej bezrobotnych posiadało wykształcenie zasadnicze zawodowe (35,6% bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym oraz 32,6% bezrobotnych z wykształceniem średnim w województwie lubelskim w 2000 roku). Największy udział osób bez pracy z tym wykształceniem zanotowano w powiecie zamojskim, opolskim i lubartowskim. W kolejnych latach nastąpiła jednak stała redukcja poziomu bezrobocia wśród osób posiadających wykształcenie zawodowe oraz – jak wynika z prognoz – tendencja ta zostanie utrzymana do końca 2050 roku.

Najmniejszy odsetek bezrobotnych w wieku niemobilnym był notowany wśród osób z wykształceniem wyższym, jednakże w kolejnych latach ulegał on ciągłemu wzrostowi. Prognozy wskazują, że udział bezrobotnych z wykształceniem wyższym wśród wszystkich osób nieposiadających pracy będzie ulegał zwiększeniu w całym okresie predykcji. Największy wzrost omawianego zjawiska w latach 2000–2009 miał miejsce w powiatach: biłgorajskim (wzrost o 15,7 p.p.), Białej Podlaskiej (wzrost o 13,8 p.p.) oraz w Chełmie (wzrost o 12,8 p.p.). Szacuje się, że do końca okresu prognozy coraz więcej osób z wykształceniem wyższym będzie pozostawało bez pracy – najwięcej w Lublinie (24,8%), powiecie biłgorajskim (23,2%), Chełmie (22,3%), Białej Podlaskiej (22%).

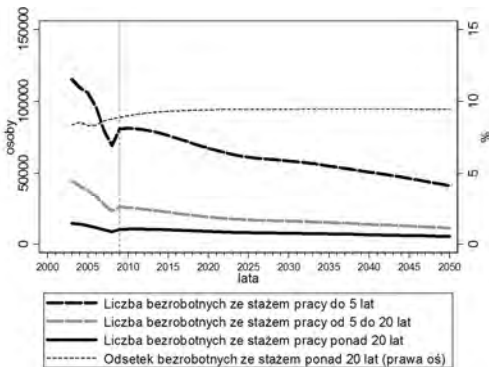
4.1.4. Zróznicowanie skali bezrobocia według stażu pracy

Poziom bezrobocia w Polsce oraz w województwie lubelskim kształtuje się odwrotnie proporcjonalnie do długości doświadczenia zawodowego. Największe problemy na lokalnych rynkach pracy mają osoby ze stażem pracy krótszym niż 5 lat. Ponadto pomimo malejącego charakteru zmian obrazujących liczbę bezrobotnych z tego przedziału stażowego, ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych będzie się jeszcze zwiększał. Szacuje się, że również odsetek bezrobotnych ze stażem ponad 20 lat będzie podlegał aprecjacji w horyzoncie predykcji. Może świadczyć to o rosnącej dyskryminacji osób starszych na rynku pracy, bowiem wśród pracodawców powszechny jest pogląd o niewielkiej elastyczności tej grupy oraz trudnościach w dostosowywaniu się do nowych wymogów związanych m.in. z postępem technologicznym.

Poniższa analiza obejmuje prognozę liczby bezrobotnych w podziale na trzy kategorie stażu pracy. Ze szczególną uwagą należy przyjrzeć się ponad 20-letniemu doświadczeniu zawodowemu. W badaniu przyjęto bowiem założenie, że przeważająca większość bezrobotnych zaliczanych do tej kategorii stażowej to osoby powyżej 45. roku życia.

Rozpatrując liczbę bezrobotnych według stażu pracy w województwie lubelskim można zauważyć, iż w okresie historycznym, w każdym z przedziałów liczba osób pozostających bez pracy ulegała redukcji. Największe tempo zmian towarzyszyło

bezrobotnym ze stażem pracy z przedziału od 5 do 20 lat. W 2009 roku liczba niezatrudnionych kwalifikująca się do tego przedziału wynosiła 25 941 osób i było to o 41,9% mniej w porównaniu do stanu z roku 2003. W pozostałych grupach redukcja w tym samym czasie kształtowała się na poziomie około 30%. Zgodnie z predykcjami, w kolejnych latach stanowiących horyzont prognozy bezrobocie będzie się charakteryzować systematycznym trendem spadkowym. Jak wynika z założenia, największy udział wśród osób,

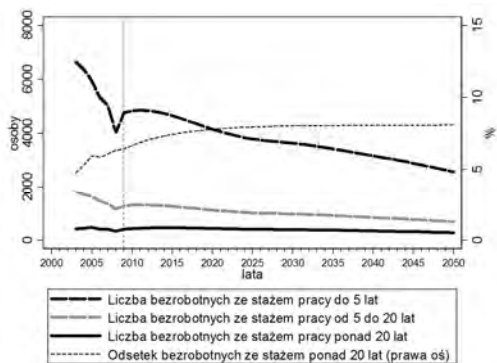

Rys. 4.76. Liczba bezrobotnych według stażu pracy w województwie lubelskim

których staż pracy wynosi ponad 20 lat, mają osoby w wieku niemobilnym. W 2009 roku 10 420 osób w tym wieku było zarejestrowanych w województwie lubelskim jako osoby bezrobotne, a do 2050 roku liczba ta zmniejszy się o prawie połowę i będzie już wynosiła 5515 osób. Nie wpłynie to jednak znacząco na zmniejszenie odsetka bezrobotnych ze stażem ponad 20 lat w ogólnej liczbie bezrobotnych, bowiem

w horyzoncie predykcji będzie się on utrzymywał na poziomie 9,5% (w porównaniu do 8,9% w 2009 roku).

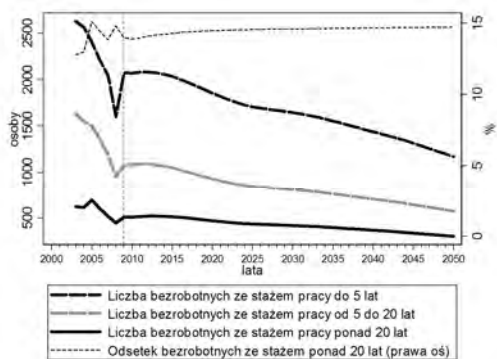
Analiza liczby bezrobotnych w zakresie długości stażu pracy pozwala stwierdzić, że poziom bezrobocia zmniejsza się wraz ze wzrostem doświadczenia zawodowego. Tendencje zaobserwowane w okresie historycznym nie ulegną zmianie w okresie prognozy.

Rys. 4.77. Liczba bezrobotnych według stażu pracy w powiecie bialskim

Przyjmując założenie, że wśród wyżej wymienionej grupy bezrobotnych dominują osoby w wieku powyżej 45 lat, predykcje te świadczą o wzroście marginalizacji osób w wieku niemobilnym na rynku pracy. Mimo systematycznego zmniejszania się liczby osób bezrobotnych, odsetek ten zwiększy się z 6,4% w 2009 roku do 8,1% w 2050 roku.

Jak wynika z rysunku 4.78., w okresie historycznym problem bezrobocia w Białej Podlaskiej w coraz mniejszym stopniu dotykał osób ze stażem pracy do 20 lat. W przypadku osób, które przepracowały dotychczas już ponad 20 lat, zanotowano dwa znaczące wzrosty li-

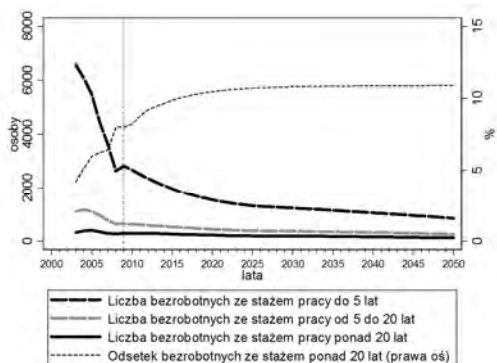

Rys. 4.78. Liczba bezrobotnych według stażu pracy w Białej Podlaskiej

czebności bezrobotnych kwalifikujących się do tego przedziału. Pierwszy w 2005 roku, kiedy to liczba osób pozostających bez pracy wzrosła o 82 osoby w porównaniu do stanu z roku poprzedniego i wyniosła 696 osób, oraz kolejny wzrost, do którego doszło w 2009 roku, z 444 do 511 osób. W przypadku osób z pozostałych dwóch przedziałów określonych przez liczbę przepracowanych lat w okresie historycznym, widoczny był gwałtownie zmniejszający się

poziom bezrobocia w granicach 10% rocznie. Ta malejąca tendencja w obydwu przypadkach została przełamana w 2009 roku, kiedy to zanotowano wzrost liczby bezrobotnych. Największy impuls wzrostowy liczby niezatrudnionych zaobserwowano wówczas w przypadku osób ze stażem pracy do 5 lat, o około 30%. Szacuje się, że w kolejnych latach stanowiących horyzont prognozy wśród osób bezrobotnych z opisywanych przedziałów stażowych widoczna będzie malejąca tendencja. Tempo zmian będzie oscylować od 1 do 2% rocznie. Odsetek bezrobotnych ze stażem ponad 20 lat w 2003 roku wyniósł 12,8%, a w 2050 roku przewiduje się, że sięgnie 14,7%.

Diagnostując sytuację liczby bezrobotnych według stażu pracy w powiecie biłgorajskim można zauważyć, iż sytuacja osób ze stażem pracy krótszym niż 20 lat systematycznie się poprawia, czego nie da się jednoznacznie powiedzieć o liczbie

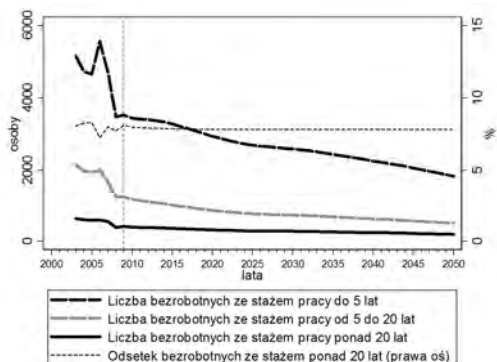

Rys. 4.79. Liczba bezrobotnych według stażu pracy w powiecie biłgorajskim

Największe tempo zmian zanotowano wśród osób ze stażem pracy do 5 lat. W 2003 roku w powiecie biłgorajskim 6575 osób z tego przedziału zostawało bez pracy, a w 2009 roku liczba ta zmniejszyła się już do 2824 osób. Podobnie sytuacja na opisywanym rynku pracy powinna się rozwijać w okresie predykcji i ostatecznie w 2050 roku szacuje się liczbę bezrobotnych ze stażem pracy do 5 lat na poziomie 861 osób (30,5% stanu z 2009 roku). Przekłada się to zarazem na wzrost udziału osób ze stażem powyżej 20 lat w ogólnej liczbie bezrobotnych (z 8% w 2009 roku do 10,9% w 2050 roku).

osób z najdłuższym doświadczeniem zawodowym. Wskazuje na to kształtowanie się krzywej obrazującej odsetek bezrobotnych ze stażem pracy ponad 20 lat. W 2003 roku odsetek osób bezrobotnych, które przepracowały 20 lat i więcej, wyniósł 4,2%, w 2009 roku był on już dwa razy większy, a przewiduje się, że do 2050 roku wzrośnie do 10,9%. Determinowane jest to przez najsłabszą dynamikę redukcji bezrobocia na przestrzeni omawianych lat w tej kategorii (o 54,5% w latach 2009–2050).

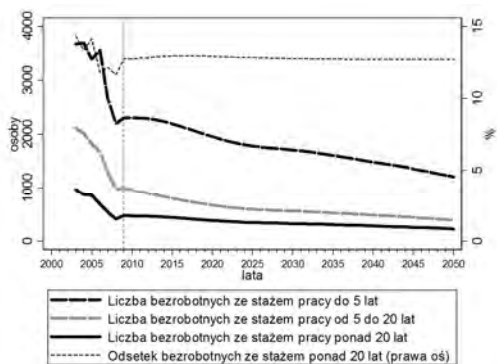
W powiecie chełmskim najwięcej bezrobotnych cechuje się stażem pracy poniżej 5 lat. Maksymalną liczebność w tej kategorii zarejestrowano po 19-procentowym wzroście w 2006 roku i było to 5565 osób, co stanowiło aż 68,2% ogólnego bezrobocia dla całego powiatu. W przypadku

Rys. 4.80. Liczba bezrobotnych według stażu pracy w powiecie chełmskim

osób z najdłuższym stażem pracy liczba bezrobotnych systematycznie spadała średniorocznie o 50 osób do 2008 roku, po czym zanotowano jej wzrost o 26 osób. W 2009 roku odnotowano 420 osób bez pracy z najdłuższym doświadczeniem, co stanowiło 8,1% ogólnego poziomu bezrobocia w regionie. W horyzoncie predykcji udział ten pozostanie na zbliżonym poziomie (7,8% w 2050 roku) i będzie to 199 osób. Proces ograniczania bezrobocia będzie najskuteczniej przebiegać wśród osób mających doświadczenie zawodowe od 5 do 20 lat (o 58,9% w latach 2009–2050, czyli z 1239 do 510 osób).

Rozważając sytuację liczby bezrobotnych według stażu pracy w Chełmie widzimy, iż od początku badanego okresu zdecydowanie największe problemy ze znalezieniem wolnych stanowisk pracy miały osoby ze stażem pracy do 5 lat. Liczba bezrobotnych wśród nich w pierwszych 4 latach wynosiła ponad 3500 osób. Najmniej bezrobotnych notowano wśród osób ze stażem pracy powyżej 20 lat i było to około 850 osób w tym samym czasie. Jednakże jak wynika z rysunku 4.81., poziom bezrobocia w Chełmie systematycznie się zmniejszał, taki też jego przebieg przewidywany jest na kolejne lata stanowiące horyzont prognozy. Udział osób pozostających bez pracy z najkrótszym stażem zatrudnienia do 2050 roku ulegnie zwiększeniu do 66%, czyli

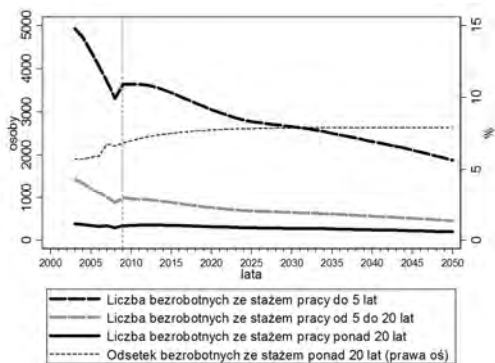

Rys. 4.81. Liczba bezrobotnych według stażu pracy w Chełmie

o 5 p.p. więcej w porównaniu do roku 2009. Odwrotna sytuacja wystąpi wśród osób ze stażem pracy od 5 do 20 lat, bowiem ich odsetek zmniejszy się do 22% (z 26% w 2009 roku). Z kolei udział bezrobotnych z grupy z najdłuższym stażem pracy w okresie predykcji będzie wzrastał do 2017 roku (z 12,8% w 2009 roku do 13%

w 2017 roku) i zostanie utrzymany na względnie stałym poziomie około 13%, pomimo malejącej liczby bezrobotnych (ubytek o 51% w okresie 2009–2050).

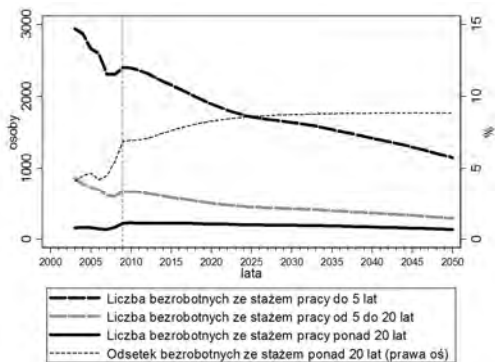
W 2003 roku na rynku pracy w powiecie hrubieszowskim liczba bezrobotnych ze stażem pracy ponad 20 lat wynosiła 386 osób (6,8% ogółu bezrobotnych). W kolejnych latach poziom bezrobocia wśród tej grupy zanotował spadek, jednakże tempo

Rys. 4.82. Liczba bezrobotnych według stażu pracy w powiecie hrubieszowskim

omawianego powiatu decydujący wpływ na generowanie bezrobocia w całym rozpatrywanym okresie mają osoby z doświadczeniem zawodowym nieprzekraczającym 5 lat (przeciętnie 73,9%). Szacuje się, iż liczba osób niezatrudnionych ze stażem pracy od 5 do 20 lat w 2050 roku wyniesie 456 osób, co będzie stanowiło 46,5% stanu z roku 2009.

W 2009 roku na terenie powiatu janowskiego odnotowano wzrost bezrobocia, w szczególności wśród osób z doświadczeniem zawodowym przekraczającym 20 lat

Rys. 4.83. Liczba bezrobotnych według stażu pracy w powiecie janowskim

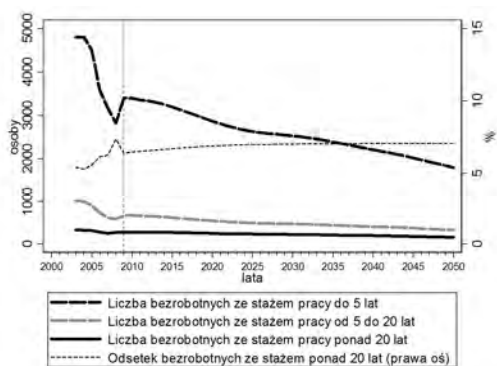
o 33,7% względem roku poprzedniego, czyli z 169 do 226 osób). Szacuje się, iż dynamika tego zjawiska w pierwszym roku prognozowanym ulegnie osłabieniu i przyrost wyniesie 1,3%. Jednocześnie w roku tym przewiduje się maksymalny poziom bezrobocia w danej kategorii stażowej na przestrzeni wszystkich rozpatrywanych lat (229 osób). Przekłada się to na udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wynoszący 7%. Szacuje się, iż w perspektywie 40 lat predykcji odsetek ten ulegnie dalszemu zwiększeniu do 8,84% w 2050 roku. Oznacza to, iż długość doświadczenia zawodowego będzie stopniowo tracić na znaczeniu jako gwarancja posiadania stabilnej pozycji zawodowej.

zmian było dużo mniejsze niż w dwóch pozostałych przedziałach stażowych. Efektem tego był wzrost udziału bezrobotnych ze stażem ponad 20 lat (z 5,7% w 2003 roku do 6,8% w 2009 roku). W horyzoncie predykcji odsetek ten będzie w dalszym ciągu się zwiększał, jednak w wolniejszym tempie (w 2033 roku osiągnie poziom 7,9%, który utrzyma się do końca predykcji). W ostatnim roku prognozy przewidywana liczba osób ze stażem ponad 20-letnim, pozostających bez pracy, wyniesie 200 osób. Na terenie

omawianego powiatu decydujący wpływ na generowanie bezrobocia w całym rozpatrywanym okresie mają osoby z doświadczeniem zawodowym nieprzekraczającym 5 lat (przeciętnie 73,9%). Szacuje się, iż liczba osób niezatrudnionych ze stażem pracy od 5 do 20 lat w 2050 roku wyniesie 456 osób, co będzie stanowiło 46,5% stanu z roku 2009.

Wyniki postępowania prognostycznego wskazują, iż coraz lepiej na rynku pracy będą sobie radzić osoby ze stażem pracy w przedziale 5–20 lat. W 2050 roku liczba bezrobotnych w tej grupie wyniesie 296 osób, co stanowi 44% poziomu z roku 2009. W przypadku osób ze stażem do 5 lat, pracy nie będzie posiadało w 2050 roku 1150 osób (spadek o 52% względem 2009 roku).

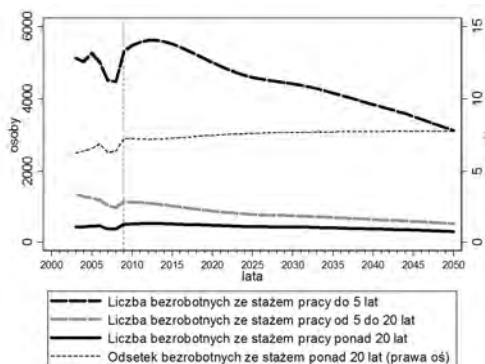
Liczba bezrobotnych według stażu pracy w powiecie krasnostawskim we wszystkich grupach do 2008 roku ulegała redukcji. W przypadku osób ze stażem pracy poniżej 5 lat, czyli grupy, w której występowało największe bezrobocie, był to spadek z 4794 osób

Rys. 4.84. Liczba bezrobotnych według stażu pracy w powiecie krasnostawskim

w 2003 roku do 2821 osób w 2008 roku. Wśród osób ze stażem pracy z przedziału 5–20 lat był to spadek z 1015 do 591 osób. Najmniejsza redukcja dotyczyła osób z najdłuższym stażem pracy, było to zmniejszenie liczby bezrobotnych z 332 do 271 osób. Tak niewielki spadek spowodował, iż odsetek bezrobotnych z największym doświadczeniem zawodowym wzrósł z 5,41% w 2000 roku do 7,36% w 2008 roku. Szacuje się spadek poziomu bezrobocia w kolejnych latach. Tendencja malejąca o przeciętnej dynamice w granicach 1–2% rocznie spowoduje, iż w 2050 roku liczba bezrobotnych ze stażem pracy do 5 lat wyniesie 1797 osób (o 50,3% mniej niż w 2009 roku), ze stażem od 5 do 20 lat 333 osoby (spadek o 47,2%) i ze stażem pracy ponad 20 lat 162 osoby (spadek o 41,6%).

Rozpatrując liczbę bezrobotnych według stażu pracy w powiecie kraśnickim można zauważyć, iż w poszczególnych przedziałach dochodziło do różnokierunkowych zmian. W przypadku liczby bezrobotnych ze stażem pracy do 5 lat, ich liczba oscylowała w okolicach 5000 osób. Wahania liczby osób pozostających bez pracy dotyczyły również osób z grupy o najdłuższym doświadczeniu zawodowym (ponad 20 lat), jednakże na dużo niższym poziomie – poziom bezrobocia kształtował się w okresie historycznym pomiędzy 372 osobami w latach 2007–2008

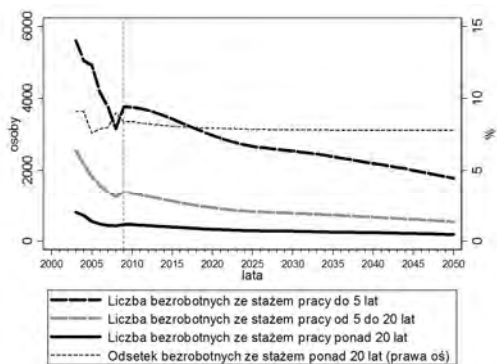
Rys. 4.85. Liczba bezrobotnych według stażu pracy w powiecie kraśnickim

a 504 osobami w 2009 roku. Szacuje się również, że udział pozostałych grup bezrobotnych w ogólnym poziomie

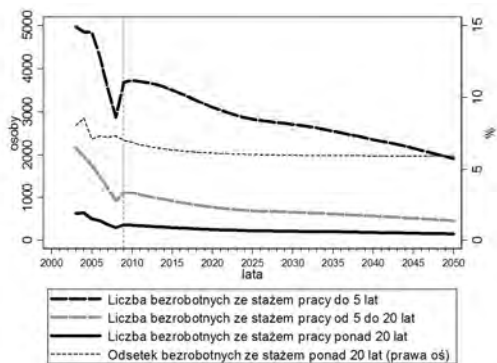
w kolejnych latach stanowiących horyzont prognozy będzie się powiększać. Odsetek bezrobotnych ze stażem pracy do 5 lat już w 2017 roku wzrośnie do 79% i utrzyma się na tym poziomie do końca predykcji (z 76,5% w 2009 roku). Z kolei w przypadku osób, które przepracowały 20 lat i więcej, udział ten zwiększy się do poziomu 7,8%. Zmniejszenie udziału bezrobotnych na krańcickim rynku pracy zarówno w okresie historycznym jak i w kolejnych latach będzie dotyczyło jedynie osób ze stażem pracy 5–20 lat. W 2000 roku bezrobotni z tego przedziału stanowili 20%, a począwszy od 2024 roku relacja ta ulegnie redukcji do 13%.

Poddając analizie liczbę bezrobotnych według stażu pracy w powiecie lubartowskim widać, iż poziom bezrobocia zmniejsza się wraz ze wzrostem doświadczenia zawodowego. Największe problemy ze znalezieniem pracy mają osoby, których staż

Rys. 4.86. Liczba bezrobotnych według stażu pracy w powiecie lubartowskim

pracy jest krótszy niż 5 lat. W 2003 roku było to 5599 osób, co stanowiło 62% ogólnego poziomu bezrobocia w prezentowanym powiecie. Według badań, w kolejnych latach sytuacja na lubartowskim rynku pracy ulegała poprawie. Widoczna ona była we wszystkich trzech przedziałach określających poziom doświadczenia zawodowego. Systematyczną redukcję liczby bezrobotnych przewiduje się też na kolejne lata prognozy, z tym że tempo zmian będzie już dużo mniejsze niż dotychczas. Nadal największe problemy ze znalezieniem zatrudnienia będą miały osoby ze stażem do 5 lat, wśród nich będzie około 70% ogólnej liczby bezrobotnych. Z kolei odsetek wśród osób z najdłuższym stażem pracy utrzyma się na poziomie z 2009 roku, czyli około 8%.

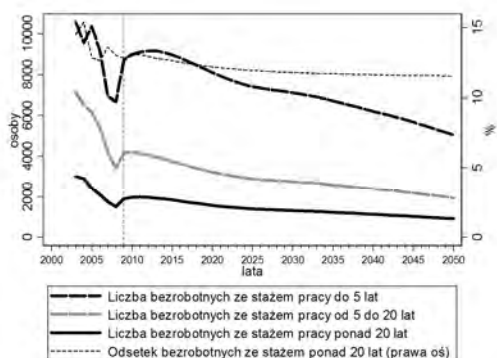
Rys. 4.87. Liczba bezrobotnych według stażu pracy w powiecie lubelskim

W 2003 roku było to 5599 osób, co stanowiło 62% ogólnego poziomu bezrobocia w prezentowanym powiecie. Według badań, w kolejnych latach sytuacja na lubartowskim rynku pracy ulegała poprawie. Widoczna ona była we wszystkich trzech przedziałach określających poziom doświadczenia zawodowego. Systematyczną redukcję liczby bezrobotnych przewiduje się też na kolejne lata prognozy, z tym że tempo zmian będzie już dużo mniejsze niż dotychczas. Nadal największe problemy

z znalezieniem zatrudnienia będą miały osoby ze stażem do 5 lat, wśród nich będzie około 70% ogólnej liczby bezrobotnych. Z kolei odsetek wśród osób z najdłuższym stażem pracy utrzyma się na poziomie z 2009 roku, czyli około 8%. Na terenie powiatu lubelskiego w okresie historycznym dominowała tendencja spadkowa. Największa skala redukcji została odnotowana w przypadku osób ze stażem pracy od 5 do 20 lat (o 57,5%, czyli z 2164 osób w 2003 roku do 920 osób w 2008 roku). W 2009 roku doszło do znacznego wzrostu omawianego zjawiska we wszystkich analizowanych kategoriach (przeciętnie o 26,2%). Wśród osób posiadających doświadczenie zawodowe krótsze niż 5 lat przyrost sięgnął

28,2% i przyczynił się do zwiększenia udziału tej grupy w ogólnej liczbie bezrobotnych z 70,2% do 71,3%. Szacuje się, iż w horyzoncie predykcji odsetek ten będzie stopniowo wzrastał (do 76% w końcowym etapie predykcji). Determinowane to będzie przez większą dynamikę ograniczania bezrobocia w pozostałych kategoriach stażowych (redukcja o 59,2% w latach 2009–2050 wśród osób ze stażem pracy od 5 do 20 lat oraz o 58,6% wśród osób ze stażem pracy ponad 20 lat). Zakłada się ponadto, że wśród osób bezrobotnych z ponad 20-letnim stażem pracy przeważającą część stanowią osoby po 45. roku życia. Jak wynika z prognoz, bezrobocie w tej grupie ukształtuje się w 2050 roku na poziomie 196 osób, co będzie stanowiło 7,8% łącznej liczby osób pozostających bez pracy.

Analizując sytuację na rynku pracy w podziale na kategorie według stażu pracy w Lublinie warto zwrócić uwagę, iż w okresie historycznym na wszystkich jego poziomach dochodziło do dynamicznych zmian. Do 2008 roku w przeważającej

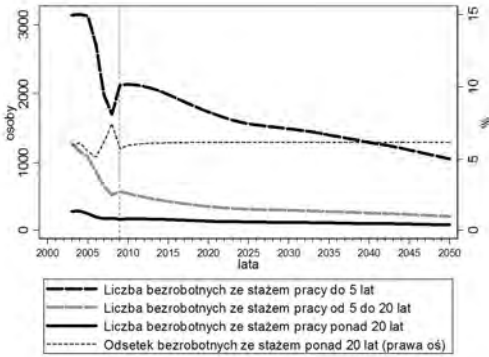
Rys. 4.88. Liczba bezrobotnych według stażu pracy w Lublinie

części bezrobocie spadało, bez względu na długość stażu pracy. W roku 2009 te malejące tendencje uległy przerwaniu. Największy skok liczby bezrobotnych zanotowano w przypadku osób z doświadczeniem zawodowym, które nie przekracza 5 lat. W 2008 roku w urzędach pracy zarejestrowanych było 6662 bezrobotnych z tego przedziału, a rok później już 8717 osób. Problem znalezienia zatrudnienia dotyka również osoby wykazujące się dłuższym stażem pracy. W roku 2009 w Lublinie 1896 osób z ponad 20-letnim doświadczeniem zawodowym zarejestrowanych było jako osoby bezrobotne. Wielkość ta stanowiła 13% ogólnego poziomu bezrobocia i jest to jeden z większych poziomów w województwie. Szacuje się jednak, że w kolejnych latach odsetek ten zmniejszy się o 1,3 p.p., jednak nadal będzie wysoki. Można więc wysnuć wniosek o przewidywanych problemach, z jakimi będą się borykać osoby w wieku niemobilnym, bo to one w większości determinują liczbę osób ze stażem pracy ponad 20 lat.

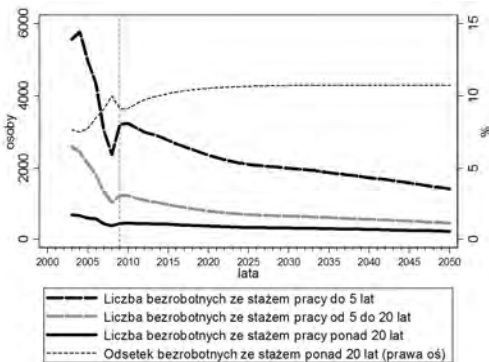
Liczba bezrobotnych według stażu pracy w powiecie łęczyńskim charakteryzuje się trendem malejącym w całym analizowanym okresie. W poszczególnych przedziałach stażowych obserwowano jednak różną dynamikę zmian. W okresie historycznym największe spadki notowała liczba bezrobotnych z doświadczeniem zawodowym od 5 do 20 lat, co potwierdza systematycznie zmniejszający się udział tej grupy w tworzeniu ogólnego poziomu bezrobocia. W 2003 roku wyniósł on 27,3%, a w 2009 roku był o 7,5 p.p. niższy. W okresie predykcji procent bezrobotnych z takim stażem pracy ulegnie jeszcze redukcji do 15% w 2027 roku. Odwrotna zależność będzie dotyczyć osób z najdłuższym stażem pracy. Szacuje się, iż w horyzoncie predykcji udział tej grupy

w ogólnej liczbie bezrobotnych ulegnie zwiększeniu do 6,2% (z 5,7% w 2009 roku). Jak wynika z prognoz długookresowych, w 2050 roku w powiecie łęczyńskim przewidywana liczba bezrobotnych z najdłuższym doświadczeniem zawodowym wyniesie 83 osoby (51% stanu z 2009 roku), zaś w przypadku osób z najkrótszym stażem pracy – 1056 osób (49,7% stanu z 2009 roku).

Rozpatrując sytuację osób z ponad 20-letnim stażem pracy z powiatu łukowskiego można powiedzieć, iż problem marginalizacji także w ich przypadku jest aktualny. Przyjmując założenie, że w większości to osoby w wieku powyżej 45 lat tworzą grupę osób ze stażem pracy ponad 20 lat widać, że ich wpływ na ogólny poziom bezrobocia zwiększa się w analizowanym okresie. W 2009 roku 443 osoby z tym doświadczeniem zawodowym na łukowskim rynku pracy pozostawały bez pracy. Było to jednak mniej o 234 osoby w porównaniu do stanu z roku 2003. Odwrotnie proporcjonalnie zmieniał się udział tej grupy w ogólnym poziomie bezrobocia. W 2003 roku wyniósł on 7,65%, a w 2009 już 9,1%. Szacuje się ponadto, że w kolejnych latach stanowiących horyzont prognozy liczba bezrobotnych w poszczególnych przedziałach stażowych ulegnie jednak redukcji. Do 2050 roku największy, 63-procentowy spadek liczby bezrobot-

Rys. 4.89. Liczba bezrobotnych według stażu pracy w powiecie łęczyńskim

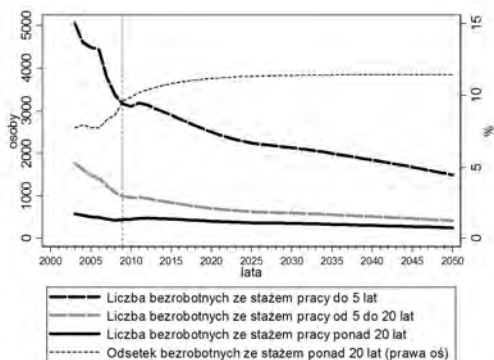

Rys. 4.90. Liczba bezrobotnych według stażu pracy w powiecie łukowskim

Do 2050 roku największy, 63-procentowy spadek liczby bezrobot-

nych przewidywany będzie wśród osób ze stażem pracy od 5 do 20 lat, natomiast najmniejszy spadek dla osób z najdłuższym stażem ponad 20 lat i będzie to o 49% mniej w porównaniu do stanu z roku 2009.

Analizując sytuację liczby bezrobotnych według stażu pracy w powiecie opolskim można zaobserwować, iż liczebności we wszystkich z badanych przedziałów ulegały systematycznemu zmniejszaniu. W 2009 roku zarejestrowanych było 3165 osób

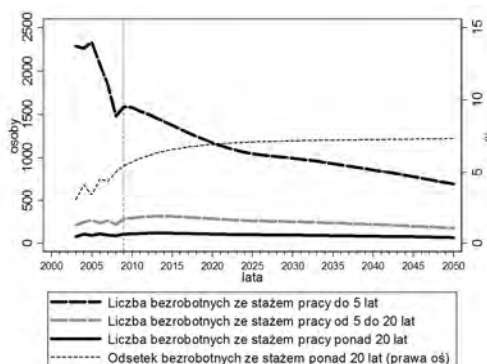

Rys. 4.91. Liczba bezrobotnych według stażu pracy w powiecie opolskim

ze stażem pracy do 5 lat, 986 osób ze stażem od 5 do 20 lat oraz 441 osób ze stażem ponad 20-letnim. Odsetek osób bez pracy z doświadczeniem zawodowym od 5 do 20 lat w 2009 roku wyniósł 21%, czyli o 3 p.p. mniej w porównaniu z 2003 roku. Inaczej sytuacja prezentowała się wśród osób ze stażem pracy ponad 20 lat. Pomimo tego, iż ich liczba systematycznie się zmniejszała (średnio o 30 osób rocznie) do 2008 roku, to ich wkład w kształtowanie ogólnej liczby bezrobotnych w omawianym powiecie ulegał zwiększeniu. W 2009 roku odsetek ten wynosił 9,6%, czyli o 1,77 p.p. więcej w porównaniu do roku 2003. Przewiduje się, że w okresie prognozowanym malejące tendencje z okresu historycznego będą kontynuowane, jednak dynamika zmian nie będzie już tak duża. Ostatecznie w 2050 roku liczba bezrobotnych z najdłuższym stażem pracy wyniesie 247 osób (56% stanu z 2009 roku). Poziom bezrobocia w pozostałych dwóch grupach będzie się zmniejszała z przeciętną dynamiką spadku na poziomie 2% w przypadku stażu do 5 lat oraz około 1% w przypadku stażu od 5 do 20 lat.

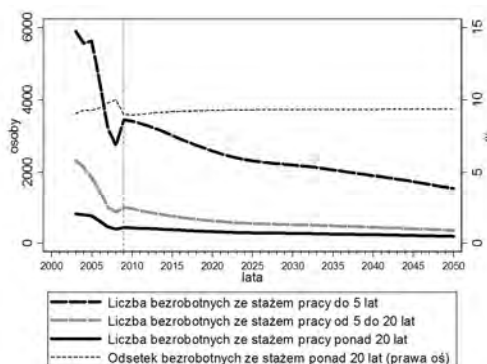
W 2003 roku problem bezrobocia w powiecie parczewskim prawie w całości dotyczył jedynie osób, których staż pracy był krótszy niż 5 lat (zob. rysunek 4.92., s. 284). Wówczas ich liczba wynosiła 2286 osób, co stanowiło aż 89% ogólnego poziomu bezrobocia w tym powiecie. Liczebność bezrobotnych oraz odsetek ten uległ znacznemu zmniejszeniu w kolejnych latach (spadając do 1588 osób i 80% w 2009 roku). W okresie historycznym liczba osób pozostających bez pracy z doświadczeniem zawodowym o długości od 5 do 20 lat oscylowała w okolicach 250, z kolei osób nieklasyfikujących się do wyżej wymienionych grup – w okolicach 100.

Przewiduje się, że taka sytuacja będzie mieć miejsce także w przyszłości. Nadal naj-

Rys. 4.92. Liczba bezrobotnych według stażu pracy w powiecie parczewskim

Rozpatrując sytuację liczby bezrobotnych według stażu pracy dla powiatu puławskiego można zauważyć, iż w okresie historycznym w każdej z grup ich liczba zmniejszała się do 2008 roku. Największe tempo zmian towarzyszyło osobom bez-

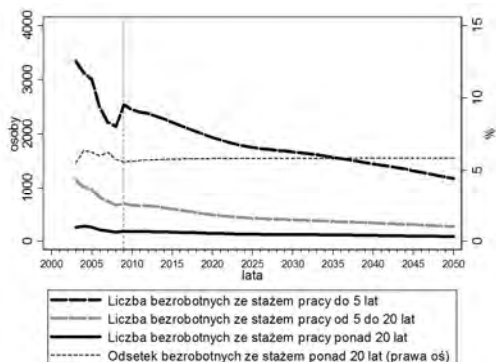
Rys. 4.93. Liczba bezrobotnych według stażu pracy w powiecie puławskim

ny spadek liczby bezrobotnych. Jak wynika z założenia, główną rolę w przypadku osób, których staż pracy wynosi ponad 20 lat, odrywają osoby w wieku niemobilnym. W 2009 roku 439 takich osób było zarejestrowanych w powiecie puławskim jako osoby bezrobotne, a do 2050 roku wielkość ta zmniejszy się do 197 osób. Nie wpłynie to jednak na zmniejszenie odsetka bezrobotnych z największym doświadczeniem w ogólnej liczbie bezrobotnych w okresie prognozy – będzie się on utrzymywał na przeciętnym poziomie 9,3%.

większe problemy ze znalezieniem zatrudnienia na parczewskim rynku pracy będą miały osoby z najkrótszym stażem pracy, ale dysproporcje między nimi a udziałem bezrobotnych z pozostałych dwóch przedziałów stażowych będą się zmniejszały. W 2050 ich udział zmniejszy się do 74%, w przypadku osób ze stażem 5–20 lat będzie wynosił 19% i nadal najmniejszy, choć rosnący odsetek będą stanowiły osoby posiadające ponad 20-letnie doświadczenie (7,32% w porównaniu do 5,5% w 2009).

W 2008 roku liczba bezrobotnych zaliczanych do tej grupy wynosiła 870 osób i było to o 62,6% mniej w porównaniu do poziomu z 2003 roku. W pozostałych grupach redukcja kształtowała się na poziomie około 50%. Rok 2009 przyniósł jednak odwrócenie tej sytuacji i w każdej z grup wydzielonej na podstawie stażu pracy zanotowano wzrost bezrobocia. Była to jednak tylko jednorazowa sytuacja, ponieważ w kolejnych latach stanowiących horyzont prognozy przewiduje się systematycz-

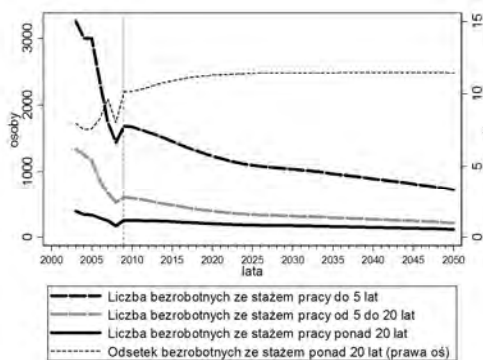
W powiecie radzyńskim problem bezrobocia w stosunkowo niewielkim stopniu dotyczył osób z ponad 20-letnim stażem pracy. Jak wynika z założenia, grupę z tego przedziału stażowego determinują w zdecydowanej części osoby po 45. roku życia.

Rys. 4.94. Liczba bezrobotnych według stażu pracy w powiecie radzyńskim

zawodowym, bezrobocie zmniejszy się o 53,7%, do poziomu 1177 osób. Będzie to o ponad 1080 osób więcej niż w przypadku bezrobocia osób z najdłuższym stażem pracy. Nadal problemy ze znalezieniem pracy w powiecie radzyńskim będą więc największe w przypadku osób z krótkim doświadczeniem zawodowym, a ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wyniesie 76% w ostatnim roku prognozy.

Analizując sytuację liczby bezrobotnych według stażu pracy w powiecie ryckim można zauważyć, iż osobom ze stażem pracy ponad 20 lat coraz trudniej znaleźć zatrudnienie na tym rynku pracy.

Rys. 4.95. Liczba bezrobotnych według stażu pracy w powiecie ryckim

w ogólnej liczbie bezrobotnych systematycznie się zwiększał (z 7,95% w 2003 roku do 10,13% w 2009 roku). Największą dynamikę zmian zanotowano wśród osób ze stażem pracy od 5 do 20 lat. W 2003 roku w powiecie ryckim 1338 osób z takim sta-

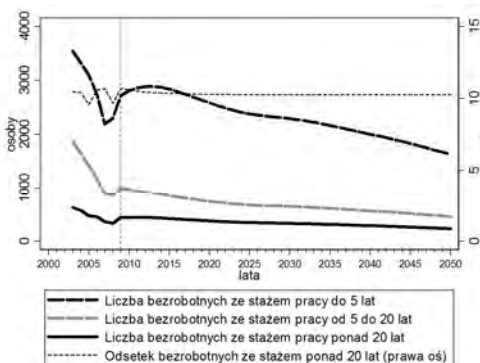
Szacuje się, że udział bezrobotnych z długoletnim doświadczeniem zawodowym w ogólnej liczbie osób pozostających bez pracy w powiecie radzyńskim nieznacznie wzrośnie od 5,6% w 2009 do 5,9% w 2050 roku. Wzrost ten związany będzie ze znaczną przewidywaną redukcją skali bezrobocia w tej grupie, która wyniesie 52,7% w latach 2009–2050. Stosunkowo dużą dynamiką zmian będzie się charakteryzować również liczba bezrobotnych z krótszym stażem. W przypadku osób z mniej niż 5-letnim doświadczeniem

zawodowym, bezrobocie zmniejszy się o 53,7%, do poziomu 1177 osób. Będzie to o ponad 1080 osób więcej niż w przypadku bezrobocia osób z najdłuższym stażem pracy. Nadal problemy ze znalezieniem pracy w powiecie radzyńskim będą więc największe w przypadku osób z krótkim doświadczeniem zawodowym, a ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wyniesie 76% w ostatnim roku prognozy.

Analizując sytuację liczby bezrobotnych według stażu pracy w powiecie ryckim można zauważyć, iż osobom ze stażem pracy ponad 20 lat coraz trudniej znaleźć zatrudnienie na tym rynku pracy. W 2003 roku liczba bezrobotnych, którzy przepracowali ponad 20 lat, wynosiła 396 osób i była to największa wartość w rozpatrywanym okresie. Natomiast najmniejszy poziom bezrobocia wśród osób z tym długim doświadczeniem zawodowym zanotowano w roku 2008, wtedy to 171 osób miało problem ze znalezieniem zatrudnienia na ryckim rynku pracy. Tempo zmian w przypadku liczby bezrobotnych z najdłuższym stażem pracy było najniższe, dlatego też ich udział

zem pracy zostawało bez pracy, a w 2009 roku liczba ta zmniejszyła się już do 607 osób. Podobnie sytuacja na opisywanym rynku pracy powinna się rozwijać w okresie predykcji. Doprowadzi to do sytuacji, w której liczba bezrobotnych z ponad 20-letnim stażem pracy po 2029 roku będzie już prawie w 11,5% determinować ogólny poziom bezrobocia w powiecie. Największy odsetek nadal 69% będą stanowiły osoby z najkrótszym doświadczeniem zawodowym. Ostatecznie w 2050 roku przewidywana liczba bezrobotnych w powiecie ryckim z doświadczeniem do 5 lat wyniesie 725 osób, ze stażem od 5 do 20 lat – 222 osoby oraz z ponad 20-letnim stażem będzie to bezrobocie na poziomie 123 osób.

Odsetek bezrobotnych ze stażem pracy ponad 20 lat w powiecie świdnickim w okresie historycznym jedynie w dwóch latach spadł niewiele poniżej 10%. Do takiej sytuacji doszło w 2005 roku (9,56%) i w 2008 roku (9,66%). W 2003 roku udział bezrobotnych ze stażem pracy od 5 do 20 lat kształtował się na poziomie 31%, w tym samym czasie osoby bez pracy z jeszcze krótszym stażem pracy stanowiły 59%. W kolejnych latach we wszystkich przedziałach stażowych następował systematyczny spadek poziomu bezrobocia. Różnice polegały na różnym tempie zmian. Największą dynamikę można było obserwować wśród osób ze średnią długością doświadczenia, a co za tym idzie, ich odsetek zmniejszył się do 24% w 2009 roku.

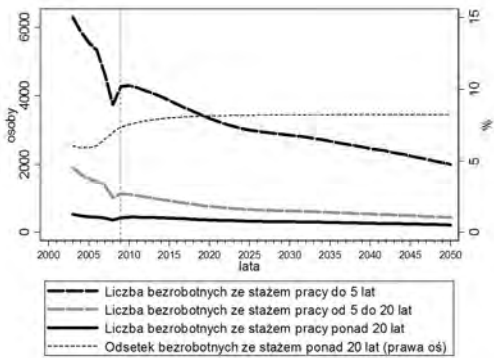
Rys. 4.96. Liczba bezrobotnych według stażu pracy w powiecie świdnickim

Również w okresie prognoz będzie można zaobserwować podobną sytuację na rynku pracy, a udziały bezrobotnych z najkrótszym stażem pracy wyniosą w 2050 roku odpowiednio 70%, 20% i 10%. W przypadku osób z ponad 20-letnim doświadczeniem zawodowym szacuje się, że bezrobocie zmniejszy się o 46,4% na przestrzeni 2009–2050 i wyniesie w horyzoncie predykcji 239 osoby.

Biorąc pod uwagę liczbę bezrobotnych według stażu pracy w powiecie tomaszowskim można zauważyć, iż problemy ze znalezieniem zatrudnienia maleją wraz ze zwiększającą się długością doświadczenia zawodowego (zob. rysunek 4.97., s. 287). W 2003 roku liczba bezrobotnych ze stażem pracy do 5 lat była największa i wynosiła 3541 osób. Najmniej bezrobotnych zaobserwowano z najdłuższym stażem pracy (ponad 20 lat), jednakże pomimo tego, iż ich liczba regularnie się zmniejszała (528 osób w 2003 roku i o 98 osób mniej w 2009 roku), ich udział w ogólnym poziomie bezrobocia ulegał zwiększeniu. Może to wynikać ze słabnącej aktywności zawodowej wśród osób po 45. roku życia, bowiem te osoby w przeważającej części tworzą grupę z najdłuższym stażem pracy. Najmniejszy udział bezrobotnych z ponad 20-letnim stażem pracy na tomaszowskim rynku pracy przypadał na lata 2004–2005 i wynosił 5,95%.

Z kolei w 2009 roku wzrósł on już do poziomu 7,39%. Szacuje się, iż sytuacja taka

będzie widoczna również w kolejnych latach stanowiących horyzont prognozy. Udział w ogólnym poziomie bezrobocia wzrośnie do 8,24% już od roku 2038 i na podobnym poziomie utrzyma się do końca prognozy. Będzie to oznaczało, że w 2025 roku prognozowana liczba bezrobotnych z doświadczeniem zawodowym wynoszącym ponad 20 lat wyniesie 328 osób, a w 2050 roku będzie to 219 osób (łącznie spadek o 49,2% w porównaniu do 2009 roku). Największą redukcję bezrobocia przewiduje się jednak

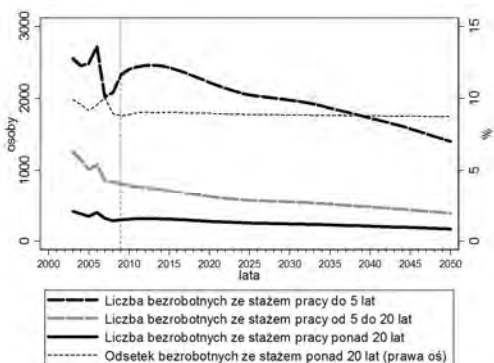

Rys. 4.97. Liczba bezrobotnych według stażu pracy w powiecie tomaszowskim

w przypadku stażu pracy od 5 do 20 lat – szacuje się, że w latach 2009–2050 liczba osób bez pracy w tej kategorii stażowej zmniejszy się o ponad 60%.

Na włódawskim rynku pracy w okresie historycznym obserwowano wahania liczby bezrobotnych według stażu pracy. Najwyraźniejszą fluktuacją odznaczały się osoby z najkrótszym doświadczeniem zawodowym. Wśród nich w 2006 roku liczba bezrobotnych była największa i wynosiła 2718 osób, a rok później uległa zmniejszeniu do 2021 osób. Również wśród bezrobotnych w pozostałych przedziałach stażowych w tym samym czasie doszło do zmian liczebności, jednak nie były one tak znaczące. Według prognoz w grupach do 5 lat oraz powyżej 20 lat doświadczenia zawodowego przez najbliższe 3 lata poziom bezrobocia będzie się zwiększał i dopiero od 2014 roku wszystkie obserwowane zmiany odznaczają się tendencją malejącą. Największa dynamika widoczna będzie wśród osób

ze stażem pracy 5–20 lat (w 2050 roku przewidywany poziom bezrobocia w ich przypadku będzie o 52% mniejszy w porównaniu do stanu z roku 2009), z kolei najmniejszym tempem zmian wykażą się osoby z najkrótszym doświadczeniem zawodowym (w 2050 roku o 39,7% mniej niż w 2009 roku). Analizując udział osób z najdłuższym stażem pozostających bez pracy widać, że utrzyma się on na względnie stałym poziomie (8,78% w 2009 roku, 8,9% w 2025 roku oraz 8,74% w 2050 roku).

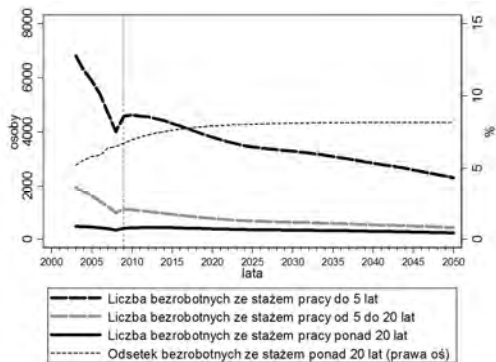

Rys. 4.98. Liczba bezrobotnych według stażu pracy w powiecie włódawskim

ze stażem pracy 5–20 lat (w 2050 roku przewidywany poziom bezrobocia w ich przypadku będzie o 52% mniejszy w porównaniu do stanu z roku 2009), z kolei najmniejszym tempem zmian wykażą się osoby z najkrótszym doświadczeniem zawodowym (w 2050 roku o 39,7% mniej niż w 2009 roku). Analizując udział osób z najdłuższym stażem pozostających bez pracy widać, że utrzyma się on na względnie stałym poziomie (8,78% w 2009 roku, 8,9% w 2025 roku oraz 8,74% w 2050 roku).

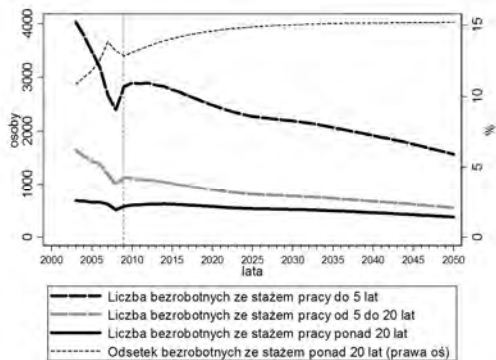
Rozpatrując liczbę bezrobotnych według stażu pracy w powiecie zamojskim przedstawioną na rysunku 4.99. można zauważyć, iż sytuacja osób z ponad 20-letnim doświadczeniem zawodowym ulega pogorszeniu. Można tak stwierdzić, obserwując

Rys. 4.99. Liczba bezrobotnych według stażu pracy w powiecie zamojskim

kształtowanie się wartości odsetka bezrobotnych w danej kategorii w kolejnych latach. W 2003 roku liczba osób bezrobotnych, którzy przepracowali ponad 20 lat, wynosiła 482 osoby, a w kolejnych latach ulegała powolnemu zmniejszaniu (średnio o 11 osób rocznie). Szacuje się, iż w 2050 roku liczba osób pozostających bez pracy spadnie do 245 osób, a ich odsetek wzrośnie jednak do 8,16% (z 6,7% w 2009 roku). Wynika to stąd, iż tempo malejących zmian, jakimi cechują się wszystkie badane grupy bezrobotnych, w przypadku tego najdłuższego stażu pracy jest najslabsze. Z rosnącymi problemami na zamojskim rynku pracy powinny się spotkać również osoby ze stażem pracy do 5 lat. W okresie predykcji ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych zwiększy się o 2 p.p. i będzie wynosił 77%. Korzystnie z kolei zmieni się sytuacja wśród osób ze średnią długością doświadczenia zawodowego. Udział bezrobotnych z tego przedziału zmniejszy się z 18 do 15%.

Na terenie powiatu grodzkiego Zamość ogólna liczba bezrobotnych z doświadczeniem zawodowym przekraczającym 20 lat uległa zmniejszeniu o 107 osób w porównaniu do stanu z roku 2003 i w 2009 roku wyniosła 581 osób.

Rys. 4.100. Liczba bezrobotnych według stażu pracy w Zamościu

Udział osób bez pracy w obrębie przytoczonej kategorii w 2003 roku wynosił 10,83%, a w kolejnych latach ulegał jeszcze zwiększeniu i w 2009 roku wynosił 12,85%. Przewiduje się, że w przyszłości wielkość bezrobocia powoli będzie się zmniejszała, ale odsetek wyżej wymienionej grupy w ogólnym poziomie bezrobocia w Zamościu zwiększy się do blisko 15,2%. W okresie predykcji nastąpi również niewielki wzrost udziału, jaki stanowią osoby bezrobotne ze stażem krótszym niż 5 lat (z 62,4% w 2009 roku do 62,7% w 2050 roku). Skuteczność ograniczania zjawiska bezrobocia będzie największa wśród osób,

które przepracowały od 5 do 20 lat (o 50,7% w latach 2009–2050). Niewiele mniejszy ubytek przewiduje się dla bezrobotnych o stażu poniżej 5 lat (o 44,5%). Zgodnie z wynikami prognoz, w 2050 roku na zamojskim rynku pracy 379 osób bezrobotnych będzie wykazywało ponad 20-letni staż pracy, 552 osoby będą ze stażem od 5 do 20 lat oraz najwięcej osób – aż 1564 – będzie miało mniej niż 5 lat doświadczenia zawodowego.

We wszystkich analizowanych powiatach największe problemy ze znalezieniem zatrudnienia mają osoby z najkrótszym doświadczeniem zawodowym. Pomimo że liczba bezrobotnych wśród nich systematycznie się zmniejsza, to udział w ogólnym poziomie bezrobocia jest rosnący. Największy odsetek bezrobotnych z tego przedziału stażowego w 2009 roku występował w powiecie parczewskim (80,1%), krasnostawskim (78,2%) oraz kraśnickim (76,4%). Analiza liczby bezrobotnych z ponad 20-letnim stażem pracy w poszczególnych powiatach województwa lubelskiego pozwala wyciągnąć istotne wnioski odnośnie sytuacji osób w wieku niemobilnym na rynku pracy. Największy udział bezrobotnych z tym najdłuższym doświadczeniem charakterystyczny jest dla powiatów grodzkich (Biała Podlaska, Chełm, Zamość i Lublin). W wymienionych jednostkach terytorialnych udział ten kształtował się w 2009 roku na poziomie 13%–14%. Prognozuje się jednak jego stały wzrost do 15% w przypadku Białej Podlaskiej i Zamościa oraz względną stabilizację na poziomie 11–12% w przypadku Chełma i Lublina. Należy podkreślić również, że zarówno w latach 2003–2009, jak i w horyzoncie prognozy odsetek osób pozostających bez pracy i posiadających najdłuższy staż wzrasta w większości powiatów. Świadczy to m.in. o rosnącej dyskryminacji osób starszych na rynku pracy, co wynika z przyjętego założenia, że osoby po 45. roku życia w większości determinują grupę osób z więcej niż 20-letnim stażem pracy. W najmniejszym stopniu problem ten dotyka powiaty: radzyński, parczewski i łęczyński, w których odsetek bezrobotnych ze stażem pracy ponad 20 lat był w 2009 roku względnie niski (poniżej 6%) i w okresie prognoz nie ulegnie dużemu wzrostowi.

4.2. Prognozy zatrudnienia osób powyżej 45. roku życia

W podrozdziale tym skupiono się na zbadaniu liczebności osób pracujących na terenie województwa lubelskiego. Zaprezentowane prognozy obejmują zatrudnienie w podziale na poszczególne grupy wiekowe, płeć i sektory ekonomiczne w powiatach województwa lubelskiego. W badaniu uwzględniono dane według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności (bez zakładów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób)⁶⁸, pochodzące ze sprawozdań Z-06. Przez pracującego rozumie się osobę wykonującą określoną pracę przynoszącą zarobek (w formie wynagrodzenia za pracę) lub dochód.

---

⁶⁸ Definicja GUS: Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób (od 2000 roku); dane bez SOF, duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie, pracujących w gospodarstwach indywidualnych.

Przedstawione prognozy umożliwiają ocenę sytuacji zawodowej kobiet i mężczyzn w wieku niemobilnym w poszczególnych powiatach oraz identyfikację obszarów atrakcyjnych z punktu widzenia możliwości znalezienia pracy przez osoby w wieku powyżej 45 lat. W celu predykcji przyszłych trendów dotyczących sytuacji osób w wieku niemobilnym na rynku pracy dokonano szczegółowej analizy zatrudnienia w podziale na sekcje Polskiej Klasyfikacji Działalności z 2004 roku, które następnie zagregowano do czterech sektorów ekonomicznych: rolnictwa, przemysłu, usług rynkowych i nierynkowych.

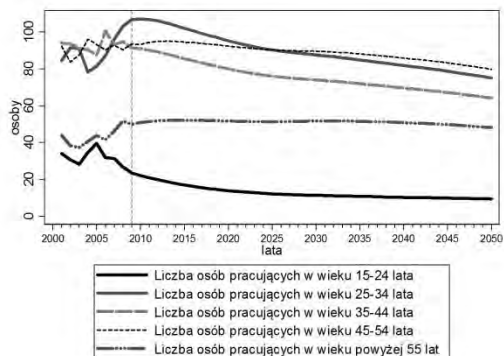
Porównując charakterystykę województwa z danymi dla całego kraju, można zaobserwować, że od roku 2002 w Polsce utrzymywała się tendencja wzrostowa liczby pracujących. Dopiero w 2009 roku nastąpiło załamanie i odnotowano spadek zatrudnienia rzędu 1,5% (0,4% w województwie lubelskim), co jest bezpośrednio związane ze spadkiem tempa wzrostu gospodarczego, który miał miejsce w tym okresie. W 2009 roku na terenie kraju pracowało ponad 8,5 mln ludzi, w tym 4,3% w województwie lubelskim (366 900 osób). Oznacza to, że w okresie 2002–2009 doszło do ponad 10-procentowego wzrostu zatrudnienia w kraju oraz do 8-procentowego zwiększenia zatrudnienia wśród mieszkańców województwa lubelskiego.

Szczegółowe predykcje dotyczące struktury zatrudnienia osób w wieku niemobilnym zaprezentowano w kolejnych trzech podrozdziałach. Badania dotyczące osób w wieku niemobilnym posiadających zatrudnienie na terenie województwa lubelskiego pozwalają określić sytuację pracujących powyżej 45. roku życia na tle innych grup wiekowych i zbadać ewentualny stopień dyskryminacji, a także stwierdzić, który sektor ekonomiczny generuje największe możliwości znalezienia pracy przez osoby w wieku niemobilnym. Uzyskane wyniki badań mogą ponadto stanowić cenne źródło informacji dla instytucji rynku pracy w województwie lubelskim w celu przeciwdziałania dyskryminacji zawodowej ze względu na wiek.

4.2.1. Zróżnicowanie zatrudnienia według wieku

Wiek jest jednym z czynników wpływających na segmentację rynku pracy. Niski wskaźnik aktywności zawodowej osób do 24. roku życia (w 2009 roku w województwie lubelskim wyniósł 43,8%) jest związany z jednej strony z niedopasowaniem oferty edukacyjnej do wymogów zmieniającego się rynku pracy, z drugiej zaś strony ze wzrostem aspiracji edukacyjnych społeczeństwa i upowszechnieniem szkolnictwa wyższego. Trudności młodych osób z wejściem na rynek pracy wynikają także z niechęci pracodawców do zatrudniania osób bez doświadczenia zawodowego. Trudności z utrzymaniem zatrudnienia przez osoby starsze związane są w głównej mierze ze zmianami zachodzącymi w gospodarce. Utrata pracy przed osiągnięciem wieku emerytalnego w istotny sposób ogranicza szanse na znalezienie nowego miejsca pracy. Kwalifikacje osób starszych są często zbyt niskie w stosunku do potrzeb zmieniającej się gospodarki. Ważnym elementem polityki regionalnej jest więc wdrażanie programów podtrzymujących zatrudnienie starszych pracujących (w wieku powyżej 45 lat).

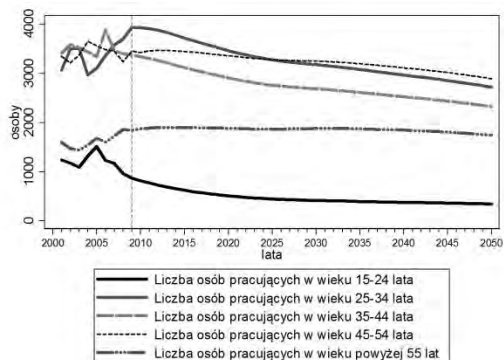
Analizując sytuację na rynku pracy w podziale na kategorie wiekowe pracujących w województwie lubelskim, warto zwrócić uwagę na odmienne tendencje. W początkowych latach zatrudnienie wśród osób w wieku 25–34, 35–44 oraz 45–54 lat oscylowało wokół podobnego poziomu. W roku 2009 najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku

Rys. 4.101. Liczba pracujących według wieku w województwie lubelskim

25–34 lat (106 717 pracujących). Jedynie 6,4% pracujących to osoby do 24. roku życia (do roku 2050 liczba ta zmniejszy się zgodnie z prognozą do 3,4%), co wynika m.in. ze wzrostu aspiracji edukacyjnych społeczeństwa i upowszechnienia szkolnictwa wyższego. Przedstawione na rysunku 4.101. prognozy wskazują na zmianę struktury zatrudnienia według wieku w kolejnych latach. Przewiduje się, że udział pracujących do 45. roku życia będzie ulegał zmniejszeniu – w roku 2050 przewiduje się 9467 pracujących do 24. roku życia (co stanowi będzie 40,3% stanu z roku 2009), 75 034 pracujących w wieku 25–34 lat (70,3% stanu z roku 2009) oraz 64 153 pracujących w wieku 35–44 (70,3% stanu z roku 2009). Sytuacja ta jest determinowana trendami demograficznymi i występującymi procesami starzenia się społeczeństwa. Udział pracujących w wieku 45–54 lat będzie podlegał tendencji wzrostowej (z 25,6% w 2009 roku do 28,9% w roku 2050). Prognozuje się, że od roku 2025 ta kategoria zatrudnienia będzie stanowić najliczniejszą grupę wśród wszystkich pracujących – 79 777 osób w roku 2050. Podobne tendencje kształtować będą zatrudnienie wśród osób starszych niż 55 lat. W roku kończącym badania zatrudnienie tej grupy wyniesie 48 076 pracujących.

Analiza liczby pracujących według wieku w powiecie białskim pozwala stwierdzić,

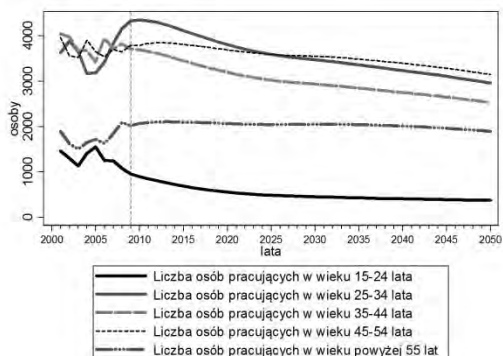

Rys. 4.102. Liczba pracujących według wieku w powiecie białskim

że w roku 2001 najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 35–44 lat. Ich liczba wyniosła 3410, a do 2009 roku zmniejszyła się zaledwie o 44 osoby. Natomiast w latach 2001–2009 miał miejsce blisko 29-procentowy wzrost liczby pracujących w wieku 25–34 lat (z 3061 w 2001 do 3934 w 2009 roku). Prognozy wskazują na tendencje malejące dotyczące zatrudnienia w większości grup wiekowych. Jedynie liczba osób w wieku powyżej 55. roku życia będzie pozostawała na względnie stałym poziomie. W okresie 2009–2050

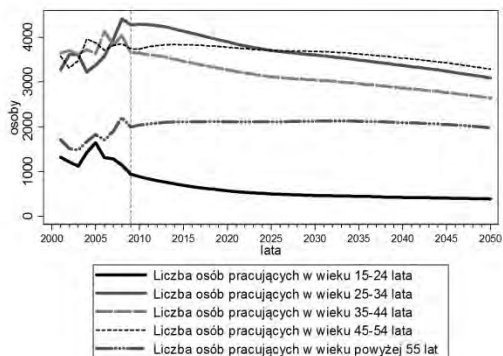
największa redukcja zostanie odnotowana w grupie osób w wieku 15–24 lat (z 865 do 343 w roku 2050, czyli o 60,4%). Warto wspomnieć również, że w latach prognozy liczebność pracujących w wieku 25–34 oraz 35–44 zmniejszy się o 31%. W roku 2050 zatrudnienie wyniesie odpowiednio 2719 osób w wieku 25–34 lat oraz 2324 osoby w wieku 35–44 lat. W ostatnim roku predykcji dojdzie do zwiększenia udziału liczby osób powyżej 45. roku życia w łącznej liczbie zatrudnionych – do 2891 wśród osób w wieku 45–54 lat (28,8% ogółu pracujących) oraz do poziomu 1742 osób powyżej 55 lat (17% ogółu pracujących).

Przeprowadzona analiza dotycząca wielkości zatrudnionych w poszczególnych grupach wiekowych pozwoliła stwierdzić, że na terenie Białej Podlaskiej w 2009 roku najmniej osób pracujących znalazło się w grupie 15–24 lat (952 osoby). Jest to m.in.

Rys. 4.103. Liczba pracujących według wieku w Białej Podlaskiej

skutek upowszechnienia szkolnictwa wyższego. Do końca okresu prognozy liczebność tej grupy zmniejszy się do poziomu 373 osób. W 2009 roku najliczniejszą grupą okazały się osoby w wieku 25–34 lat – 4327 osób. Szacuje się, że w latach 2000–2050 dojdzie do redukcji ich liczby do poziomu 2960 osób. Z biegiem lat w prognozowanym okresie dojdzie również do zwiększenia udziału osób w wieku 45–54 lat oraz starszych niż 55 lat w ogólnym stanie zatrudnienia. W 2009 roku ich liczebność wynosiła odpowiednio 3791 wśród osób w wieku 45–54 lat (3147 w roku 2050) oraz 2022 wśród osób powyżej 55. roku życia (1896 w roku kończącym predykcję). Jak wynika z prognoz, w grupie pracujących w wieku 35–44 dojdzie w latach prognozy do 32% redukcji, do poziomu 2530 osób.

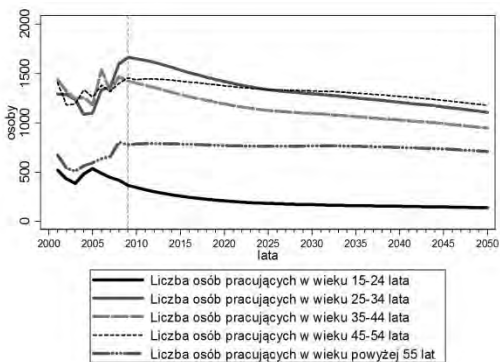

Rys. 4.104. Liczba pracujących według wieku w powiecie biłgorajskim

W okresie 2001–2009 na terenie powiatu biłgorajskiego liczebność pracujących w wieku 35–44 lat oraz 45–54 lat pozostawała na zbliżonym poziomie. W 2009 roku łączna liczba zatrudnionych wyniosła 14 595 osób, w tym 3652 osoby w wieku 35–44 lat oraz 3740 osób w wieku 45–54 lat. Prognozy wskazują, że liczebności obu grup ulegną zmniejszeniu, jednak większe spadki wystąpią wśród osób w wieku 35–44 lat (do poziomu 2642 osób w 2050 roku) niż wśród osób w wieku

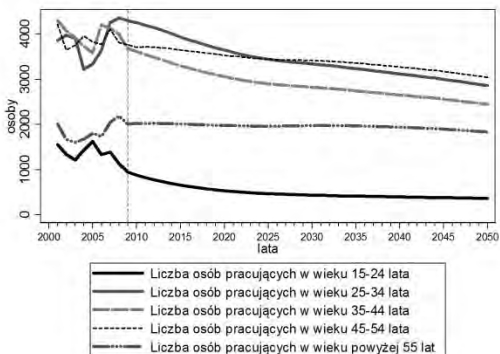
45–54 lat (3285 osób w roku 2050). W okresie 2001–2009 największy przyrost liczby pracujących wystąpił w grupie osób w wieku 25–34 lat (z 3272 w 2001 roku do 4268 w 2009 roku), natomiast największa redukcja (aż o 29%) została odnotowana wśród osób w wieku 15–24 lat (z 1320 do 939 osób). Przewiduje się, że w ostatnim roku predykcji liczba osób w wieku 15–24 lat wyniesie 390 osób, natomiast grupa pracujących w wieku 25–34 lat osiągnie poziom 3090 osób. Rozpatrując z kolei starsze grupy wiekowe szacuje się, że w latach 2009–2050 nastąpi spadek zatrudnienia zaledwie o 12,2% oraz 0,8% i wyniesie w ostatnim roku prognozy 3285 oraz 1980 osób.

Przeprowadzone prognozy dotyczące liczby pracujących w podziale na wiek na terenie powiatu chełmskiego pozwalają stwierdzić, że w roku 2009 łączna liczba zatrudnionych wyniosła 5678 osób, w tym 1455 osób w wieku 45–54 lat oraz 776 osób w wieku powyżej 55. roku życia. Prognozy wskazują, że do 2050 roku udział dwóch powyższych grup zwiększy się kosztem pozostałych trzech. W horyzoncie predykcji ogólna liczba pracujących ukształtuje się na poziomie 4077 osób, w tym zaledwie 140 osób w wieku 15–24 lat. W okresie prognozy dojdzie do 33-procentowej redukcji liczby osób pracujących w wieku 25–34 lat (z 1661 w roku 2009 – najliczniejsza grupa w tym okresie – do 1106 w roku 2050), oraz do 19-procentowej redukcji wśród osób w wieku 45–54 lat (z 1455 do 1176 osób – najliczniejsza grupa w roku 2050).

Rys. 4.105. Liczba pracujących według wieku w powiecie chełmskim

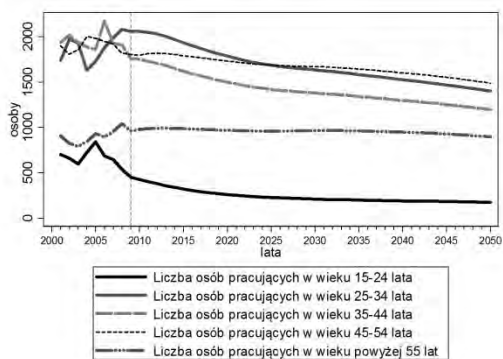
W latach 2001–2009 na terenie miasta Chełm po licznych wahaniach doszło do spadku liczby pracujących w każdej kategorii wiekowej, za wyjątkiem osób w wieku 25–34 lat. W 2009 roku najliczniejszą grupą okazali się pracownicy w wieku 25–34 lat – 4295 spośród łącznego stanu zatrudnienia na poziomie 14 686 osób. Najmniej osób znalazło się natomiast w grupie osób poniżej 24. roku życia – 945 osób. Wyniki prognoz pozwalają stwierdzić, że w okresie predykcji (lata 2010–2050) liczba osób w wieku powyżej 55 lat będzie zmniejszała się w średniorocznym tempie wynoszącym 0,2% (w 2050 roku będą to 1833 osoby pracujące w tym wieku). Liczebności

Rys. 4.106. Liczba pracujących według wieku w Chełmie

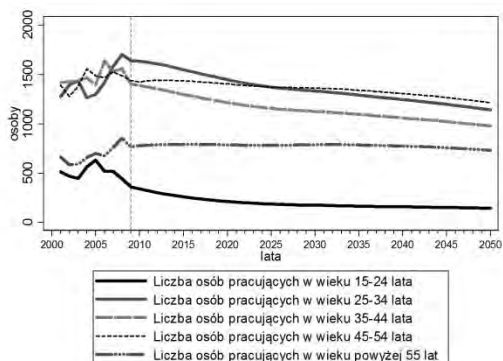
pozostałych grup wiekowych będą kształtowane przez bardziej wyraźne tendencje spadkowe, co jest zgodne z ogólnym spadkiem liczby osób w wieku produkcyjnym. W latach 2009–2050 ubytki wyniosą: 584 w grupie poniżej 24 lat do poziomu 361 osób (o 62%, co jest największą wartością spośród wszystkich kategorii wiekowych), 1435 wśród osób w wieku 25–34 lat do stanu 2861 osób, 1229 osób w grupie pracujących w wieku 35–44 lat, czyli do 2446 osób w roku 2050 oraz z 3764 w roku 2009 do 3041 osób w roku kończącym badania w przypadku osób w wieku 45–54 lat (19-procentowa redukcja w okresie predykcji).

W powiecie hrubieszowskim w latach 2001–2009 liczba pracujących w wieku poniżej 24 lat początkowo wzrastała, aby później ulec zmniejszeniu do poziomu 453 osób

Rys. 4.107. Liczba pracujących według wieku w powiecie hrubieszowskim

liczba pracujących w wieku 35–45 kształtuje się na poziomie 1198 osób (1761 w 2009 roku, czyli redukcja o 32%), zaś liczba zatrudnionych w wieku 45–54 wyniesie 1489 osób (1803 w roku 2009, redukcja o 17,4%). Ponadto w roku 2050 zatrudnienie osób powyżej 55. lat przyjmie poziom 898 osób, co będzie stanowiło 93,9% stanu z roku 2009.

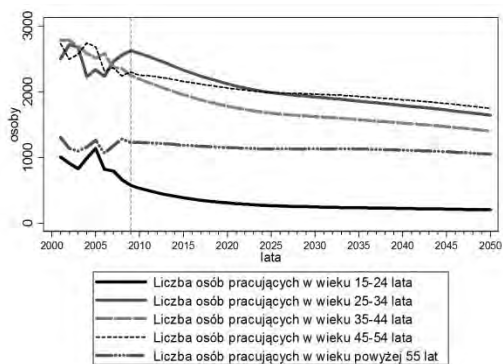
Rys. 4.108. Liczba pracujących według wieku w powiecie janowskim

w roku 2009. Szacuje się, że w okresie prognozy liczebność powyższej grupy zmniejszy się ponad dwukrotnie do stanu 177 osób. W okresie historycznym poziom zatrudnienia wśród osób w wieku 25–34 lat ulegał wahaniom. Ostatecznie w 2009 roku ukształtował się na poziomie 2058 osób (318 osób więcej niż w 2001 roku). Jak wynika z prognoz, do 2050 roku dojdzie do zmniejszenia liczebności omawianej grupy o 657 osób. Również liczby pracujących w wieku 35–44 oraz 45–54 lat ulegały fluktuacjom w okresie próby. W roku 2050

Rozważania dotyczące liczby pracujących w powiecie janowskim zostały przedstawione na rysunku 4.108. Dla okresu 2001–2009 charakterystyczne były liczne fluktuacje liczebności osób zatrudnionych w poszczególnych grupach wiekowych. W 2009 roku najwięcej zatrudnionych – 1640 osób – było w wieku 25–34 lat (w 2050 roku prognozowana liczebność tej grupy wyniesie 1142 osoby), natomiast najmniejsza liczba pracujących wystąpiła wśród osób poniżej 24. roku życia (361

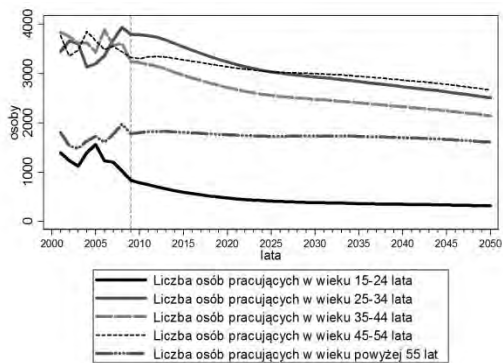
osoby). Jak wynika z prognoz, łączna liczba osób powyżej 45. roku życia wyniesie w ostatnim roku prognozy 1945 osób, w tym 731 powyżej 55 lat. Szacuje się, że największy spadek zatrudnienia w latach 2009–2050 wystąpi na terenie powiatu janowskiego w przypadku osób do 24. roku życia – w 2050 roku będzie pracować o 60% mniej osób w tym wieku niż w 2009 roku. Na względnie stałym poziomie utrzyma się z kolei zatrudnienie osób po 55. roku życia (przewidywany spadek 4,5%), co wynika bezpośrednio z prognoz demograficznych.

Analizując zatrudnienie na terenie powiatu krasnostawskiego widać, że w okresie 2001–2009 średnioroczne liczebności osób w wieku 25–34 lat (2483 osoby) oraz 45–54 lat (2495 osób) były na zbliżonym poziomie.

Rys. 4.109. Liczba pracujących według wieku w powiecie krasnostawskim

(w horyzoncie predykcji ich liczba zmniejszy się o 37%, do 1644 osób), natomiast 578 pracujących miało poniżej 24 lat (207 osoby w 2050 roku). Zgodnie z prognozą, w 2050 roku najwięcej pracujących będzie miało 45–54 lata (1747 osób), mimo że średniorocznie ich liczba będzie zmniejszać się o 14 osób.

Rys. 4.110. Liczba pracujących według wieku w powiecie kraśnickim

silna tendencja spadkowa (blisko pięciokrotna) liczby osób w opisywanym wieku (do 316 osób). Analizując zatrudnienie w grupie wiekowej 35–44 lat obserwuje się, że

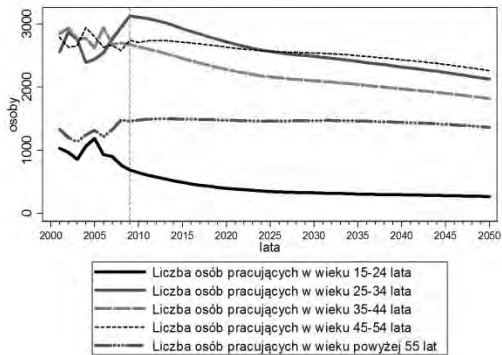
Przeprowadzona analiza pokazuje, że pomimo spadków, które wystąpią w latach 2010–2050 w powyższych grupach wiekowych, ich liczebności pozostaną podobne. W 2050 roku prognozowana liczba pracujących w wieku 25–34 lat wyniesie 1644 osoby, natomiast liczba zatrudnionych w wieku 45–54 lat ukształtuje się na poziomie 1747 osób. W 2009 roku najliczniejszą grupę pracujących stanowiły osoby w wieku 25–34 lat, czyli 2628 osób

Badania dotyczące liczby zatrudnionych w powiecie kraśnickim pozwalają stwierdzić, że od roku 2004 ma miejsce trend spadkowy liczby pracujących w wieku 45–54 lat. Szacuje się, że tendencja ta utrzyma się również w okresie prognozy. Liczebność tej grupy zmniejszy się z 3849 w 2004 do 2663 osób w roku 2050. W 2005 roku odnotowano ponadto szczyt zatrudnienia w grupie osób poniżej 24. roku życia – 1554 pracujące osoby. Według predykcji, do roku 2050 utrzyma się

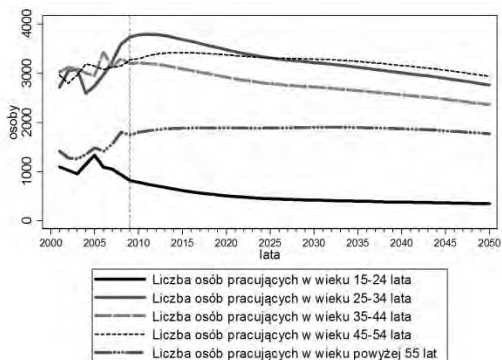
maksimum przypada z kolei na rok 2006. Natomiast od 2007 roku utrzymuje się redukcja liczebności tej grupy. W horyzoncie prognozy dojdzie do spadku liczby pracujących w wieku 35–44 z 3883 w 2006 roku do 2142 w 2050 roku. Po roku 2008 uwidoczniły się również tendencje spadkowe zatrudnienia w dwóch pozostałych grupach wiekowych. W ostatnim roku prognozy liczba pracujących powyżej 55 lat wyniesie 1605 osób, czyli o 166 osób mniej niż w ostatnim roku historycznym, zaś zatrudnienie osób w wieku 25–34 lat ukształtuje się na poziomie 2505 pracujących.

Na terenie powiatu lubartowskiego w latach 2001–2009 średnioroczna liczebność pracujących w wieku 35–44 lat (2770 osób) oraz 45–54 lat (2714 osób) pozostawała

Rys. 4.111. Liczba pracujących według wieku w powiecie lubartowskim

na zbliżonym poziomie. Przewiduje się, że w okresie predykcji (lata 2010–2050) w obu grupach wiekowych wystąpią redukcje, jednak większe spadki dotkną pracujących w wieku 35–44 lat (spadek o 32% do poziomu 1818 osób) niż pracujących w wieku 45–54 lat (spadek o 17,4% do 2260 osób). Najmniejsze zmiany prognozowane są wśród osób powyżej 55. roku życia. W 2009 roku ich stan zatrudnienia wyniósł 1460 osób, co stanowiło blisko 14% ogółu zatrudnionych. Natomiast zgodnie z predykcjami, w latach 2010–2050 zostanie odnotowany jedynie 7-procentowy spadek do poziomu 1362 osób. Oznacza to, że w wyniku m.in. trendów demograficznych na lubartowskim rynku pracy coraz większą część zatrudnionych będą stanowić osoby po 45. roku życia. W roku 2009 łączna liczba pracujących w wieku poniżej 34 lat wyniosła 3811 osób (w tym 3124 w wieku 25–34 lat). W 2050 roku łączna liczba zatrudnionych w powyższych grupach wiekowych wyniesie 2394.

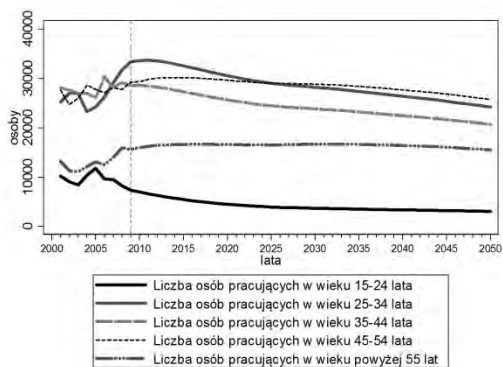
Rys. 4.112. Liczba pracujących według wieku w powiecie lubelskim

na zbliżonym poziomie. Przewiduje się, że w okresie predykcji (lata 2010–2050) w obu grupach wiekowych wystąpią redukcje, jednak większe spadki dotkną pracujących w wieku 35–44 lat (spadek o 32% do poziomu 1818 osób) niż pracujących w wieku 45–54 lat (spadek o 17,4% do 2260 osób). Najmniejsze zmiany prognozowane są wśród osób powyżej 55. roku życia. W 2009 roku ich stan zatrudnienia wyniósł 1460 osób, co stanowiło blisko 14% ogółu zatrudnionych. Natomiast zgodnie z predyk-

W roku 2009 w powiecie lubelskim największy odsetek zatrudnienia znajdował się w przedziale wiekowym 25–34 lat (3732 pracujących), natomiast najmniej pracujących (821 osób) odnotowano w kategorii poniżej 24 lat. Jak wskazują wyniki prognoz, w okresie 2010–2050 dojdzie do spadku zatrudnienia w obu grupach wiekowych, odpowiednio o 26% oraz 57,6% w przypadku osób do 24 lat. Szacuje się, że jedynie wśród osób w wieku ponad 55 lat zanotuje się wzrost liczby

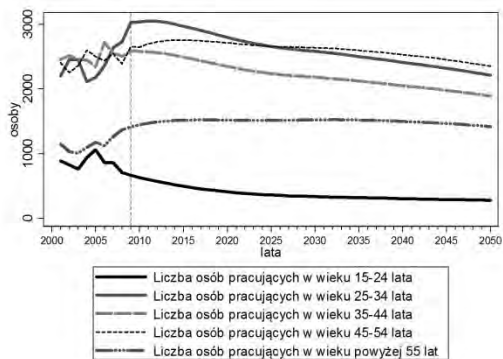
pracujących. Prognozowany przyrost będzie jednak niewielki (o 1,4%), z 1744 w 2009 roku do 1769 w 2050 roku. Liczebności pozostałych grup wiekowych będą kształtowane przez tendencje malejące. Wyniki przeprowadzonych badań wykazują, że liczba pracujących w wieku 45–54 lat ulegnie najmniejszym spadkom (jedynie o 10%) do poziomu 2935 osób i będzie to najliczniejsza grupa pracujących w horyzoncie predykcji. W 2050 roku 2761 ludzi w wieku 25–34 lat (74% stanu z 2009 roku) oraz 2360 osób w wieku 35–44 lat (74% stanu z 2009 roku) będzie posiadało pracę.

W okresie 2001–2009 na terenie Lublina najmniej pracujących było w wieku poniżej 24 lat. Taki stan rzeczy był zapewne spowodowany coraz większymi aspiracjami młodych ludzi oraz chęcią kontynuowania nauki. Prognozy wskazują, że sytuacja ta

Rys. 4.113. Liczba pracujących według wieku w Lublinie

utrzyma się aż do roku 2050, w którym pracę będą posiadały 3053 osoby w wieku poniżej 24 lat. Warto również zaznaczyć, że w okresie predykcji dojdzie do zwiększenia udziału osób w wieku niemobilnym. W 2009 roku liczba zatrudnionych w wieku 45–54 lat ukształtowała się na poziomie 29 212 osób oraz 15 580 osób w wieku powyżej 55 lat. Natomiast w roku 2050 liczba pracujących w wieku powyżej 45 lat wyniesie 41 223 osoby, w tym 15 501 osób w wieku powyżej 55 lat. Jak wynika z prognoz, wśród pracujących w grupie wiekowej 25–34, 35–44 lat w okresie prognozy dojdzie do spadków. W ostatnim roku predykcji ich liczebność wyniesie odpowiednio 24 193 pracujących w wieku 25–34 lat (w 2009 roku 33 337 osób, co stanowiło największy odsetek w ogólnej liczbie zatrudnionych) oraz 20 685 osób w wieku 35–44 lat.

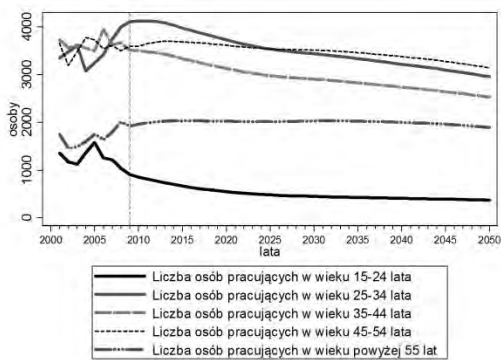
Rys. 4.114. Liczba pracujących według wieku w powiecie łączyńskim

utrzyma się aż do roku 2050, w którym pracę będą posiadały 3053 osoby w wieku poniżej 24 lat. Warto również zaznaczyć, że w okresie predykcji dojdzie do zwiększenia udziału osób w wieku niemobilnym. W 2009 roku liczba zatrudnionych w wieku 45–54 lat ukształtowała się na poziomie 29 212 osób oraz 15 580 osób w wieku powyżej 55 lat. Natomiast w roku 2050 liczba pracujących w wieku powyżej 45 lat wyniesie 41 223 osoby, w tym 15 501 osób w wieku powyżej 55 lat. Jak wynika z prognoz, wśród pracujących

Na terenie powiatu łączyńskiego w 2005 roku odnotowano szczyt zatrudnienia wśród osób w wieku 15–24 lat – 1060 osób. Jednak w kolejnych latach pojawiła się tendencja spadkowa, która utrzyma się aż do końca prognozy (279 osób). W 2009 roku największej osób zatrudnionych na terenie powiatu łączyńskiego było w grupie wiekowej 25–34 lat – 3024 osoby. Jednak w okresie predykcji dojdzie do redukcji liczebności omawianej grupy do poziomu 2212 osób. Szacuje się, że

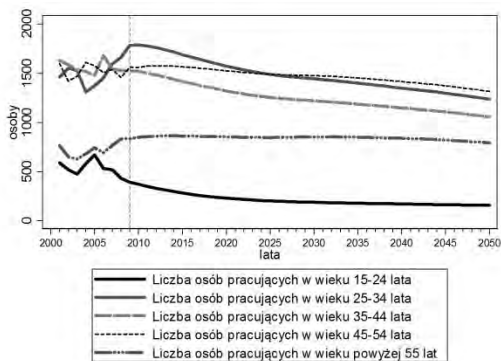
w 2025 roku osoby w wieku 25–34 lat nie będą już najliczniejszą grupą pracujących. Największy udział przypadnie osobom w wieku 45–54 lat, których liczba zmniejszy się w latach 2009–2050 zaledwie o 11% do stanu 2352 pracujących. W grupie pracujących powyżej 55 lat do roku 2017 utrzyma się tendencja wzrostowa, po której nastąpi stabilizacja. Dopiero po roku 2032 liczba osób w wieku powyżej 55 lat zacznie się nieznacznie zmniejszać w przeciętnym tempie 0,4% rocznie i w 2050 roku osiągnie poziom 1417 osób. Ostatnią grupą wiekową poddaną badaniom są pracujący w wieku 35–44 lat. W roku 2009 ich liczba wyniosła 2587 osób, zaś w horyzoncie prognozy przewiduje się spadek do 1891 osób.

Wyniki prognoz dotyczących liczby pracujących w podziale na wiek w powiecie łukowskim pozwalają stwierdzić, że w okresie 2010–2050 dojdzie do redukcji zatrudnienia we wszystkich grupach wiekowych. W roku 2050 najliczniejszą grupą pracujących będą osoby mające 45–54 lat. Ich liczebność wyniesie 3146 osób (87,4% stanu z 2009 roku). W ostatnim roku predykcji, podobnie jak przez cały okres próby (lata 2001–2009) i cały prognozowany okres, najmniej pracujących będzie w wieku poniżej 24 lat – 373 osoby (41% stanu z roku 2009). Liczba zatrudnionych w wieku powyżej 55 lat zmniejszy się w latach 2009–2050 jedynie o 24 osoby i przyjmie w roku 2050 poziom 1896 osób. Szacuje się również, że w horyzoncie predykcji dojdzie do spadku liczby pracujących

Rys. 4.115. Liczba pracujących według wieku w powiecie łukowskim

w wieku 25–34 lat do 2959 osób w 2050 roku oraz do zmniejszenia liczby osób w wieku 35–44 lat do 2530 osób (72% stanu z roku 2009).

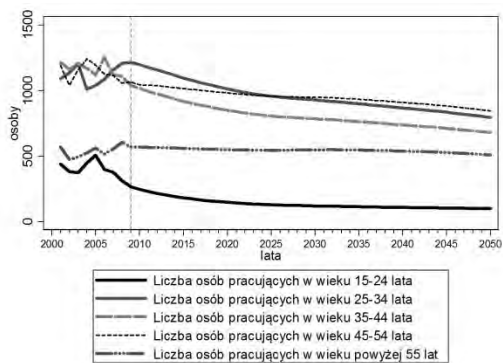

Rys. 4.116. Liczba pracujących według wieku w powiecie opolskim

W 2009 roku łączna liczba pracujących w powiecie opolskim wyniosła 6093 osoby, w tym 1562 osoby w wieku 45–54 lat oraz 833 osoby w wieku powyżej 55 lat. Ich łączna liczba stanowiła blisko 40% w ogólnej liczbie pracujących. Prognozy wskazują, że do roku 2050 odsetek dwóch powyższych grup zwiększy się kosztem pozostałych trzech. W 2050 roku ogólna liczba pracujących ukształtuje się na poziomie 4558 osób, w tym zaledwie 156 osób w wieku 15–24 lat. Niski poziom

zatrudnienia w tej grupie wiekowej będzie wynikał m.in. z przewidywanych trendów demograficznych i procesów starzenia się społeczeństwa. Szacuje się, że w okresie prognozy (lata 2010–2050) dojdzie do 31-procentowej redukcji liczby pracujących w grupach wiekowych 25–34 lat oraz 35–44 lat (odpowiednio z 1782 w 2009 roku do 1237 w 2050 roku oraz z 1525 osób do 1058 osób w analogicznym okresie), oraz do 16-procentowej redukcji zatrudnienia wśród osób w wieku 45–54 lat (z 1562 osób do 1315 – najliczniejsza grupa w roku 2050). Największą stabilnością odznaczać się będzie grupa pracujących w wieku po 55. roku życia, bowiem dopiero od 2034 roku obserwować można stały trend malejący, z średniorocznymi ubytkami rzędu 4 osób.

Na rysunku 4.117. przedstawiono prognozy liczby pracujących w powiecie parczewskim.

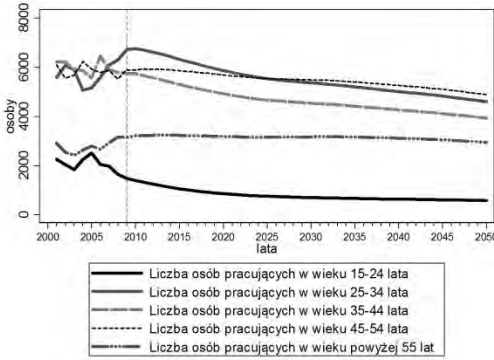

Rys. 4.117. Liczba pracujących według wieku w powiecie parczewskim

liczba pracujących w wieku poniżej 24 lat wykazywała trend malejący począwszy od 2006 roku i zgodnie z prognozą tendencja ta utrzyma się do końca predykcji. W okresie prognozy liczebność powyższej grupy zmniejszy się ponad dwukrotnie do poziomu 100 osób. Liczba pracujących w wieku 25–34 lat podlegała tendencji rosnącej w okresie historycznym, z wyjątkiem 2004 roku, gdy nastąpił 16-procentowy spadek. Ostatecznie stan zatrudnienia w tej grupie ukształtował się na poziomie 1216 osób w 2009 roku. Jak wynika z prognoz, do 2050 roku dojdzie do zmniejszenia liczebności omawianej grupy o 420 osób. Liczby pracujących w wieku 35–44 lat oraz 45–54 lat również ulegały fluktuacjom w okresie próby. W roku 2050 liczba zatrudnionych w wieku 35–45 ukształtuje się na poziomie 681 osób (1040 w 2009 roku), zaś liczba zatrudnionych w wieku 45–54 wyniesie 846 (1065 w roku 2009). Ponadto w roku 2050 zatrudnienie osób mających 55 lat i więcej przyjmie wartość 510 osób, co będzie stanowiło 90% stanu z 2009 roku.

Analizując stan zatrudnienia w powiecie puławskim (zob. rysunek 4.118, s. 300) można zauważyć, że w latach 2001–2009 doszło do zwiększenia liczebności pracujących w wieku 25–34 lat (wzrost o 21% z 5583 w 2001 roku do 6728 w 2009 roku) oraz pracujących powyżej 55. roku życia (8% wzrostu z 2914 w 2001 roku do 3144 w 2009 roku). Natomiast w tym samym okresie zmniejszyła się liczebność pozostałych trzech grup. Opierając się na wynikach przeprowadzonych badań można stwierdzić, że w okresie predykcji (2010–2050) dojdzie do redukcji zatrudnienia we wszystkich grupach wiekowych.

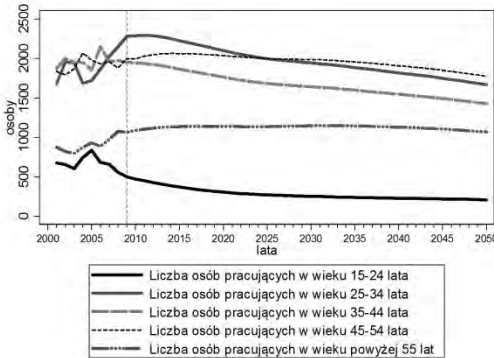
Największy spadek wystąpi wśród pracujących w wieku poniżej 24 lat (do poziomu

580 osób w roku 2050 – 39,22% stanu z roku 2009). Ponad 30-procentowe spadki przewidywane są też wśród osób pracujących w wieku 25–34 lat (do 4600 osób) oraz wśród osób w wieku 35–44 lat (zmniejszenie zatrudnienia o 1824 osoby do poziomu 3933 w 2050 roku). Pracujący w wieku niemobilnym w najmniejszym stopniu odczują wspomnianą redukcję zatrudnienia. W ostatnim roku prognozy stan ich zatrudnienia wyniesie 7837 osób, w tym 4890 osób w wieku 45–54 lat.

Rys. 4.118. Liczba pracujących według wieku w powiecie puławskim

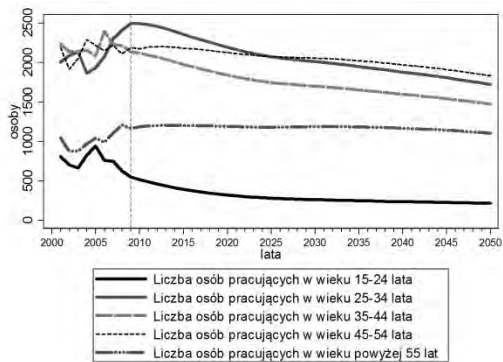
Rozważania dotyczące liczby pracujących w powiecie radzyńskim zostały przedstawione na rysunku 4.119. Dla okresu 2001–2009 charakterystyczne były liczne fluktuacje liczebności osób zatrudnionych w

Rys. 4.119. Liczba pracujących według wieku w powiecie radzyńskim

w 2050 roku 2845 osób, w tym 1070 osób powyżej 55 lat. W okresie predykcji dojdzie do 27-procentowej redukcji zatrudnionych w wieku 35–44 lat (największy spadek) z 1952 w 2009 roku do 1428 w roku kończącym prognozy. Przewidywany wzrost zatrudnienia (rzędu 0,3% na przestrzeni lat 2009–2050) szacuje się wyłącznie w przypadku zatrudnienia osób w wieku powyżej 55. roku życia.

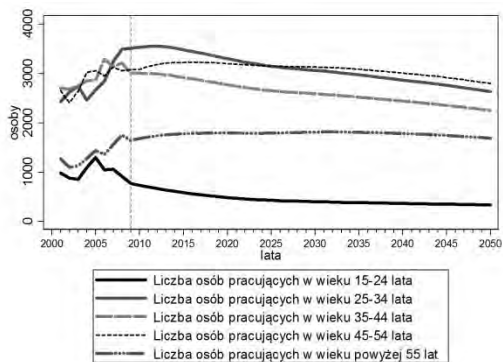
Opierając się na wynikach dokonanych prognoz można stwierdzić, że w okresie 2010–2050 na terenie powiatu ryckiego dojdzie do redukcji zatrudnienia we wszystkich grupach wiekowych. Zjawisko to jest związane z prognozowaną redukcją liczby osób w wieku produkcyjnym. Największe spadki wystąpią wśród osób poniżej 24 lat (60-procentowy spadek z 549 w 2009 roku do 217 w 2050).

Rys. 4.120. Liczba pracujących według wieku w powiecie ryckim

spadkowe będą dotyczyły zatrudnienia osób w wieku niemobilnym. Na przestrzeni prognozowanego okresu dojdzie do zwiększenia ich udziału (o 7 p.p.) w ogólnej liczbie pracujących. W 2050 roku liczba osób w wieku powyżej 45 lat posiadających status pracującego osiągnie poziom 2936 osób, w tym 1832 osoby w wieku 45–54 lat.

W 2009 roku w powiecie świdnickim największy odsetek pracujących (3511 osób) znajdował się w przedziale wiekowym 25–34 lat, natomiast najmniej zatrudnionych (722 osoby) miało mniej niż 24 lata. Szacuje się, że do 2050 roku dojdzie do wzrostu liczby osób pracujących w wieku powyżej 55 lat. Przyrost będzie niewielki (o 2,7%), z 1641 osób w 2009 roku do 1685 w 2050 roku.

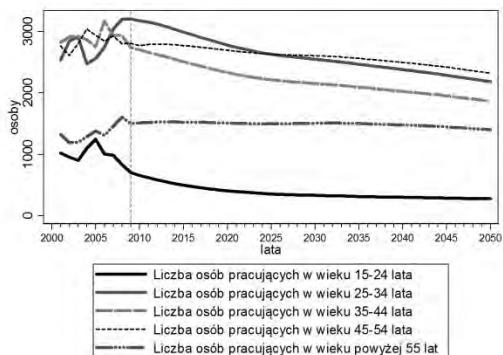

Rys. 4.121. Liczba pracujących według wieku w powiecie świdnickim

Wyniki przeprowadzonych badań pozwalają stwierdzić, że w latach 2010–2050 zwiększy się udział osób powyżej 45. roku życia w ogólnym poziomie zatrudnienia w powiecie świdnickim. Liczba pracujących w wieku 45–54 lat ulegnie najmniejszym spadkom (jedynie o 9%), do poziomowi 2796 osób. Jak wynika

z prognoz, w 2050 roku liczba pracujących w wieku 25–34 lat oraz 35–44 lat wyniesie 75% liczebności z roku 2009 i wyniesie odpowiednio 2630 osób i 2248 osób.

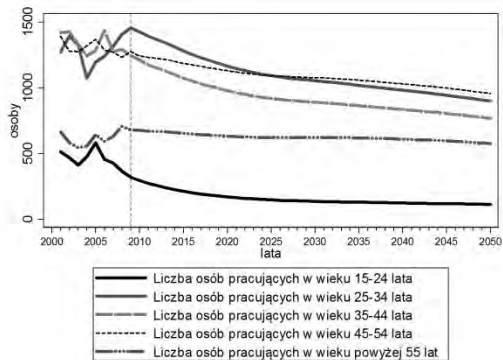
Rozważając stan liczby pracujących w podziale na wiek na terenie powiatu tomaszowskiego można dostrzec, że w roku 2008 miał miejsce najwyższy poziom zatrudnienia w powiecie, łącznie 11 377 pracujących. W 2009 roku nastąpił spadek o niecałe

Rys. 4.122. Liczba pracujących według wieku w powiecie tomaszowskim

grupie wiekowej. Największe średnioroczne tempo spadku (2,2% rocznie) będzie towarzyszyć liczbie pracujących w wieku do 24 lat. W przypadku osób w wieku 25–34 lat oraz 35–44 lat przewidywana dynamika zmian sięgnie 1% w skali roku (spadek odpowiednio z 3202 w 2009 roku – do 2182 w 2050 roku oraz z 2740 do 1866 osób). Ponadto w ostatnim roku prognozowanym liczebność pracujących w wieku 45–54 lata wyniesie 2320 osób i będzie stanowić 82,7% stanu z 2009 roku.

Rysunek 4.123. przedstawia liczbę pracujących w powiecie włodawskim. W 2009 roku, który bezpośrednio poprzedza prognozowany okres, najwięcej pracujących było w wieku 25–34 lat (1455 osób). Podobnie ukształtował się poziom zatrudnienia wśród osób w wieku 35–44 lat (1245 osób) oraz 45–54 lat (1275 osób). Jak wynika z długookresowych prognoz, do końca okresu predykcji liczebności pracujących we wszystkich grupach wiekowych będą kształtowane przez trendy malejące. Największa redukcja dotknie pracujących w wieku poniżej 24. roku życia. Ich liczba zmniejszy się z 320 w 2009 roku do 114 w 2050 roku. Najmniejsze spadki (rzędu 15%) wystąpią w przypadku osób powyżej 55 lat (z 680 w 2009 roku

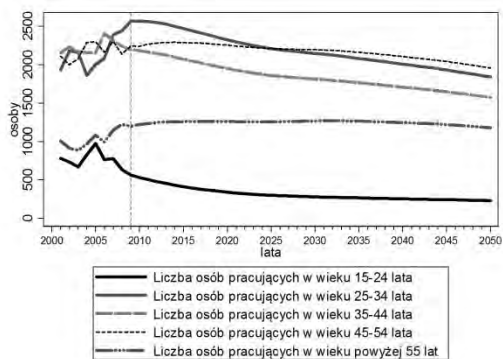
Rys. 4.123. Liczba pracujących według wieku w powiecie włodawskim

4%, który miał przełożenie w zatrudnieniu we wszystkich grupach wiekowych. Liczba pracujących w wieku 45–54 wyniosła wówczas 2806 osób oraz 1497 osób w wieku powyżej 55 lat. Prognozy wskazują, że udział dwóch powyższych grup w łącznym zatrudnieniu będzie się zwiększał w horyzoncie prognozy. W 2050 roku ogólna liczba pracujących ukształtuje się na poziomie 8041 osób, w tym zaledwie 275 osób będzie w wieku 15–24 lat. Szacuje się również, że w okresie predykcji dojdzie do redukcji liczby pracujących w każdej

grupie wiekowej. Największa redukcja dotknie pracujących w wieku poniżej 24. roku życia. Ich liczba zmniejszy się z 320 w 2009 roku do 114 w 2050 roku. Najmniejsze spadki (rzędu 15%) wystąpią w przypadku osób powyżej 55 lat (z 680 w 2009 roku

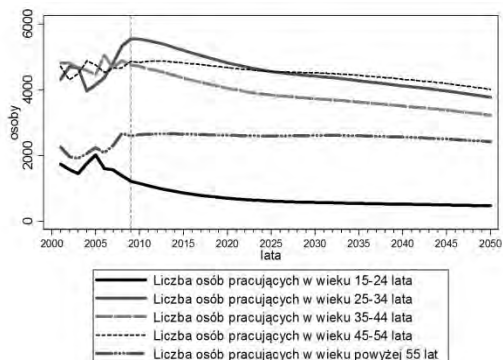
do 576 w roku kończącym prognozy). Natomiast liczba zatrudnionych w wieku 45–54 lat zmniejszy się o jedną czwartą do poziomu 957 osób, ale będzie stanowić najliczniejszą grupę pracujących w roku 2050. W roku ostatnim roku prognozy przewidziana liczba pracujących w wieku 25–34 i 35–44 lat wyniesie odpowiednio: 900 i 769 osoby.

Przeprowadzone prognozy dotyczące liczby pracujących w podziale na poszczególne grupy wiekowe pozwoliły stwierdzić, że na terenie powiatu zamojskiego w 2009 roku najmniej osób pracujących znalazło się w grupie 15–24 lata (6,4% ogółu

Rys. 4.124. Liczba pracujących według wieku w powiecie zamojskim

zatrudnionych). Jest to zapewne skutek upowszechnienia szkolnictwa wyższego. Zgodnie z prognozą, do 2050 roku liczebność tej grupy zmniejszy się jeszcze do poziomu 232 osób. W ostatnim roku historycznym najliczniejszą grupą wśród pracujących okazała się ludność w wieku 25–34 lat – 2564 osoby. Szacuje się jednak, że począwszy od 2020 roku relacja ta ulegnie zmianie i najwięcej pracujących w powiecie zamojskim będzie miało od 35 do 44 lat. Z biegiem lat w prognozowanym okresie dojdzie więc do zwiększenia udziału osób w wieku 45–54 lat oraz starszych niż 55 lat. W 2009 roku ich liczebność wynosiła odpowiednio 2247 wśród osób w wieku 45–55 lat (1958 w 2050 roku) oraz 1198 wśród osób powyżej 55. roku życia (1180 w roku kończącym badania). Prognozuje się ponadto, że w grupie pracujących w wieku 35–44 dojdzie w latach 2009–2050 do 28-procentowej redukcji (o 619 osób) do poziomu 1842.

Rys. 4.125. Liczba pracujących według wieku w Zamościu

zatrudnionych). Jest to zapewne skutek upowszechnienia szkolnictwa wyższego. Zgodnie z prognozą, do 2050 roku liczebność tej grupy zmniejszy się jeszcze do poziomu 232 osób. W ostatnim roku historycznym najliczniejszą grupą wśród pracujących okazała się ludność w wieku 25–34 lat – 2564 osoby. Szacuje się jednak, że począwszy od 2020 roku relacja ta ulegnie zmianie i najwięcej pracujących w powiecie zamojskim będzie miało od 35 do 44 lat. Z biegiem lat w prognozowanym okresie dojdzie więc do zwiększenia

Ostatnim obszarem, dla którego przeprowadzono badania dotyczące liczby pracujących w podziale na wiek, jest miasto Zamość. W okresie historycznym (lata 2001–2009) na opisywanym terenie dochodziło do częstych zmian liczebności pracujących poszczególnych grup wiekowych. Ostatecznie w roku 2009 stan zatrudnienia ukształtował się na poziomie 18 999 osób. Warto wspomnieć, że najliczniejszą grupą pracujących okazały się osoby w wieku 25–34 lat (5556 osób). Szacuje się jednak, że do 2050 roku

zatrudnienie w powyższej grupie zmniejszy się do 3778 osób. Prognozy wskazują, że od roku 2025 najliczniejszą grupę zatrudnionych będą stanowiły osoby w wieku od 45 do 54 lat, których liczba w ostatnim roku predykcji wyniesie 4017 (o 852 osoby mniej niż w 2009 roku). Jak wynika z prognoz, największa redukcja dotknie pracujących poniżej 24. roku życia. Szacuje się, że średnioroczne spadki w latach 2010–2050 wyniosą 2,25%, a w roku 2050 poziom zatrudnienia w tej grupie wyniesie 477 osób. Najmniejszy trend spadkowy pojawi się z kolei w grupie osób powyżej 55. roku życia i spowoduje łącznie 7-procentowy spadek zatrudnienia w latach 2009–2050. Liczba pracujących zmniejszy się z 2597 w 2009 roku do 2421 w roku 2050. W okresie predykcji (lata 2010–2050) dojdzie również do 32-procentowego spadku liczby osób pracujących w Zamościu w wieku 35–44 lat – do poziomu 3230 osób.

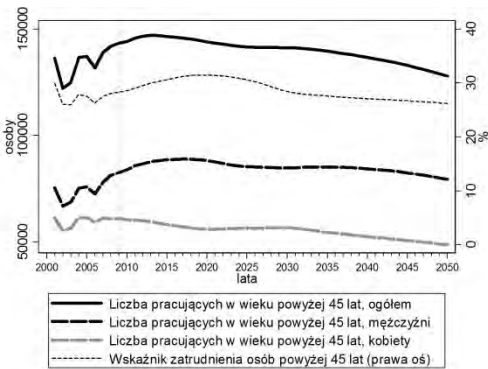
Wyniki prognoz, które zostały przedstawione w tym rozdziale, pozwalają na obserwację trendów dotyczących zatrudnienia, charakterystycznych dla poszczególnych grup wiekowych w okresie 2010–2050. Na obszarze wszystkich powiatów tendencje kształtujące liczbę pracujących w poszczególnych grupach wiekowych są zbieżne z prognozą przeprowadzoną dla województwa lubelskiego. W 2009 roku w województwie lubelskim najliczniejszą grupą pracujących były osoby w wieku 25–34 lat. Szacuje się jednak, że w kolejnych latach tendencja ta będzie ulegać powolnej zmianie na rzecz wzrastającego udziału zatrudnienia w grupie osób w wieku 45–54 lat. Tempo tych zmian będzie różne, co wynika z indywidualnych uwarunkowań występujących w poszczególnych powiatach.

Jak wynika z predykcji, do 2050 roku prognozowany jest stały spadek liczby pracujących w województwie lubelskim (w latach 2010–2050 średnioroczne tempo będzie wynosić 0,7%). Tendencja ta związana jest z postępującym procesem starzenia się ludności, przechodzeniem znacznej liczby osób w wieku produkcyjnym w wiek emerytalny oraz przechodzeniem zmniejszającej się populacji w wieku przedprodukcyjnym w wiek produkcyjny. Predykcje wskazują, że najszybszy spadek zatrudnienia w horyzoncie prognozy przewidywany jest w przypadku grupy wiekowej do 24. roku życia. Porównując ostatni rok prognozy z rokiem 2009, najgorzej pod tym względem wypada powiat włodawski (prognozowana redukcja rzędu 64,5%) i krasnostawski (64,1%). Najmniejszy spadek rzędu 57% szacowany jest w przypadku powiatu świdnickiego. Odmienne tendencje wynikają z prognoz zatrudnienia osób powyżej 55. roku życia. Przewidywane są w tym przypadku najmniejsze spadki zatrudnienia. W głównej mierze nie wynika to z braku dyskryminacji osób starszych na rynku pracy czy zwiększenia ich aktywności zawodowej, ale z powodu zwiększającej się liczebności osób w tej grupie wiekowej kosztem malejącego udziału osób w wieku mobilnym. Jak wynika z długookresowych prognoz, w województwie lubelskim przewidywany jest spadek liczby pracujących w wieku ponad 55 lat rzędu 6,8%, przy czym w niektórych powiatach (świdnickim, radzyńskim, łęczyńskim, lubelskim) prognozy wskazują nawet na wzrost zatrudnienia osób w omawianej grupie wiekowej w horyzoncie 2050 roku.

4.2.2. Zróżnicowanie zatrudnienia według płci osób powyżej 45. roku życia

Zaprezentowane poniżej prognozy mają na celu wskazanie zmian liczebności pracujących kobiet i mężczyzn w wieku powyżej 45 lat. Ponadto pozwolą zbadać dyskryminację osób w wieku niemobilnym na rynku pracy województwa lubelskiego. W okresie historycznym w województwie lubelskim można było zaobserwować liczebną przewagę pracujących mężczyzn. W latach 2001–2009 występowały znaczne dysproporcje między zmianą poziomu zatrudnienia kobiet i mężczyzn. W 2009 roku liczba pracujących kobiet wynosiła 99,8% stanu z 2001 roku, a w przypadku mężczyzn miał miejsce wzrost o 9,5%. Zakłada się więc, że sytuacja kobiet w wieku niemobilnym na rynku pracy jest trudniejsza. Istotnym czynnikiem trudności w sytuacji kobiet na rynku pracy jest ich obciążenie pracami domowymi na skutek niedorozwoju usług pozwalających efektywnie łączyć role zawodowe i rodzinne. Zróżnicowanie zatrudnienia według płci związane jest również z tym, że aktywność zawodowa kobiet koncentruje się głównie w kilku sferach gospodarki, podczas gdy aktywność zawodowa mężczyzn koncentruje się wokół znacznie większej liczby dziedzin (istotny jest tu podział zawodów na typowo „kobiecy” i „męskie”).

Pierwszym etapem analizy jest badanie struktury pracujących według płci. W 2009 roku w województwie lubelskim pracowało łącznie 143 389 osób w wieku

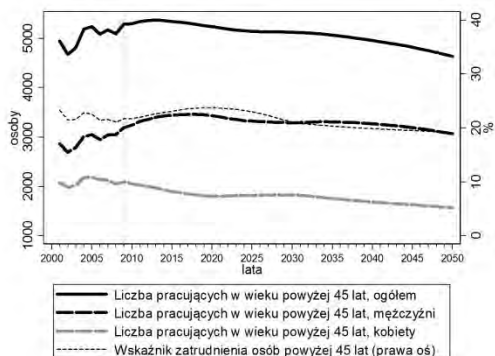

Rys. 4.126. Liczba pracujących w wieku niemobilnym według płci w województwie lubelskim

prognozy, osiągając maksimum w 2013 roku – 147 033 osoby. Szacuje się, że kolejne lata przyniosą odwrócenie tej tendencji, jednocześnie przewiduje się średnioroczne ograniczenie liczby pracujących zaledwie o około 0,4%. Zgodnie z prognozą, w 2025 roku 141 586 osób w wieku powyżej 45 lat będzie posiadało zatrudnienie (co stanowi 98,2% stanu z 2009 roku), zaś w 2050 roku będzie to 89,2% poziomu zatrudnienia z 2009 roku (127 852 osoby). Wskaźnik zatrudnienia będzie kształtowany przez trend rosnący do 2023 roku (31,1% osób w wieku powyżej 45 lat będzie posiadało pracę), co może świadczyć o coraz większej aktywności zawodowej osób w wieku niemo-

bilnym w województwie. Ostatnie lata predykcji przyniosą odwrócenie tej tendencji, udział pracujących zredukuje się do 26,2%.

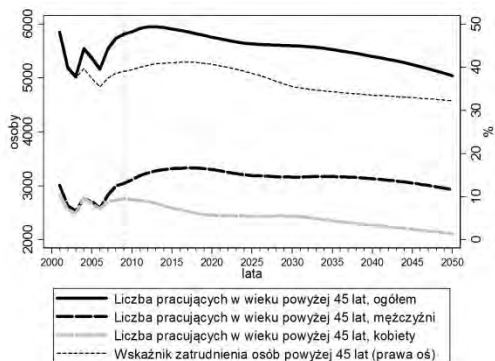
W roku 2009 na terenie powiatu białskiego liczba pracujących w wieku powyżej 45 lat ukształtowała się na poziomie 5286 osób, w tym 3192 mężczyzn. W okresie

Rys. 4.127. Liczba pracujących w wieku niemobilnym według płci w powiecie białskim

2001–2005 utrzymywała się tendencja wzrostowa liczby kobiet. W 2005 roku odnotowano szczyt zatrudnienia zarówno w przypadku kobiet, jak i mężczyzn w wieku powyżej 45 lat – odpowiednio 3048 kobiet oraz 2188 mężczyzn. W kolejnych latach pojawia się trend spadkowy w przypadku kobiet, który zgodnie z prognozowaniem potrwa do 2020 roku. Tendencja malejąca powróci ponownie od 2030 roku. Szacuje się, że w 2050 roku liczebność wymienionej grupy wyniesie 1566. Dla porównania, w ostatnim roku predykcji liczba pracujących mężczyzn w wieku niemobilnym ukształtuje się na poziomie 3067 (o 125 osób mniej niż w roku 2009). Od 2002 roku można było zaobserwować wzrost odsetka liczby mężczyzn w łącznej liczbie pracujących. Tendencja ta utrzyma się aż do roku 2050, w którym udział wyniesie 66,2%, czyli o 5,8 p.p. więcej niż w 2009 roku. Jak wynika z prognoz, w ostatnim roku predykcji wskaźnik zatrudnienia omawianej grupy wiekowej wyniesie 19,13% (o 4,14 p.p. mniej niż w roku 2001).

Rozpatrując strukturę zatrudnienia wśród osób w wieku niemobilnym w Białej Podlaskiej widać, że począwszy od 2007 roku pogłębia się dysproporcja między liczbą pracujących kobiet i mężczyzn. W 2005

Rys. 4.128. Liczba pracujących w wieku niemobilnym według płci w Białej Podlaskiej

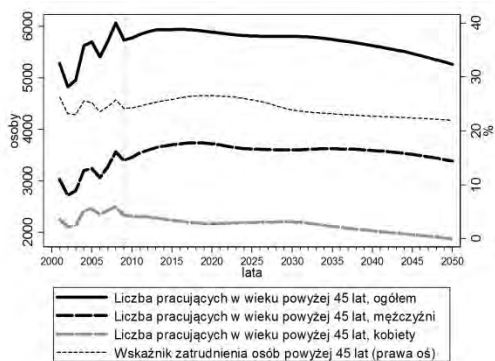
w roku 2009 udział mężczyzn wynosił już 52,4%. Prognozuje się, że liczba pracujących mężczyzn w wieku niemobilnym będzie wzrastać do roku 2017, w którym osiągnie maksimum – 3333 osoby. Następnie populacja pracujących mężczyzn zacznie spadać i po niewielkich fluktuacjach w latach 2031–2034 osiągnie stan 2930 osób w 2050 roku. W latach objętych predykcją liczba kobiet

wykazując wieloletni trend malejący. W roku 2050 zanotuje ona wartość 2113 osób. Dla porównania, w roku 2009 poziom

w 2005 wśród pracujących było 2770 mężczyzn oraz 2775 kobiet, zaś w 2009 roku udział mężczyzn wynosił już 52,4%. Prognozuje się, że liczba pracujących mężczyzn w wieku niemobilnym będzie wzrastać do roku 2017, w którym osiągnie maksimum – 3333 osoby. Następnie populacja pracujących mężczyzn zacznie spadać i po niewielkich fluktuacjach w latach 2031–2034 osiągnie stan 2930 osób w 2050 roku. W latach objętych predykcją liczba kobiet

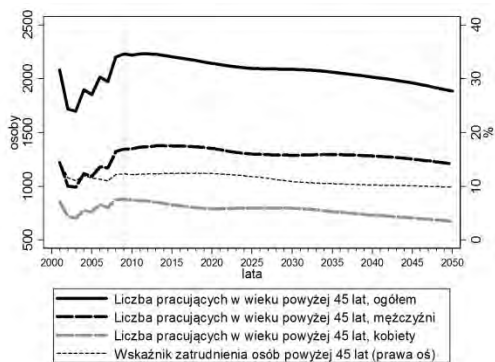
ten kształtował się na poziomie 2766 osób, co oznacza spadek o 653 osoby do końca okresu prognozy. Udział pracujących w wieku niemobilnym w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym powyżej 45 lat (w 2001 roku wynosił 47,67%) będzie znacznie spadał do roku 2050, aby osiągnąć wartość 32,25%. Sytuacja ta oznacza rosnącą dyskryminację osób w wieku 45+ lat na tle pozostałych grup wiekowych.

Analizując liczbę pracujących w wieku niemobilnym w powiecie biłgorajskim widać, że w okresie 2001–2009 zatrudnieni mężczyźni stanowili średniorocznie 57,3% ogółu

Rys. 4.129. Liczba pracujących w wieku niemobilnym według płci w powiecie biłgorajskim

w 2009 roku wśród pracujących było 2341 kobiet. Wyniki przeprowadzonych prognoz pozwalają stwierdzić, że w latach 2010–2050 średnioroczny spadek zatrudnienia kobiet w tej grupie wiekowej będzie wynosił 0,5% i w 2050 roku liczba pracujących kobiet w tej grupie wiekowej wyniesie 1878 osób. Szacuje się, że począwszy od 2020 roku wskaźnik zatrudnienia osób powyżej 45. roku życia w powiecie biłgorajskim będzie spadał, aby w roku 2050 osiągnąć wartość 22% (dla porównania, w 2009 roku – 24,18%).

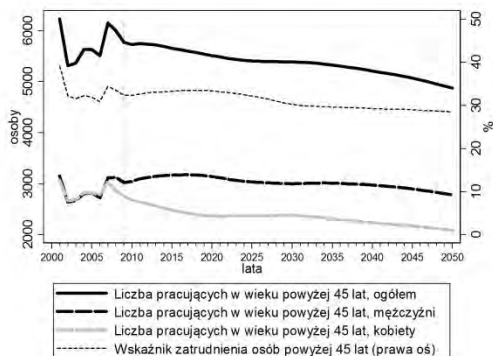
Rys. 4.130. Liczba pracujących w wieku niemobilnym według płci w powiecie chełmskim

osób zatrudnionych w omawianej grupie wiekowej. W 2009 roku ich liczba wynosiła 3394 osoby. Prognozuje się, że liczba pracujących mężczyzn w wieku niemobilnym będzie wzrastać do roku 2018, po czym rozpocznie się trend malejący. Z predykcji wynika, że w ostatnim roku prognozy w powiecie biłgorajskim będzie 3387 pracujących mężczyzn. Oznacza to powrót do stanu z ostatniego roku historycznego (spadek zaledwie o 0,2%) oraz 9,4-procentowy spadek w porównaniu z rokiem 2018. Analizując zatrudnienie kobiet widać, że

Jak wynika z rysunku 4.130., liczba pracujących w wieku powyżej 45 lat w powiecie chełmskim w 2009 roku wynosiła 2231 osób. Mężczyźni stanowili 60,45% tej wartości, czyli 1349 osób. Można ponadto zaobserwować, że w porównaniu do 2002 roku liczba pracujących mężczyzn wzrosła o 35%, a w przypadku kobiet o 23%. Prognozy wskazują jednak, iż liczebność pracujących w wieku niemobilnym będzie się systematycznie zmniejszać. W roku 2050 poziom ten wyniesie 1885 osób. Analizując poziom zatrudnienia wśród

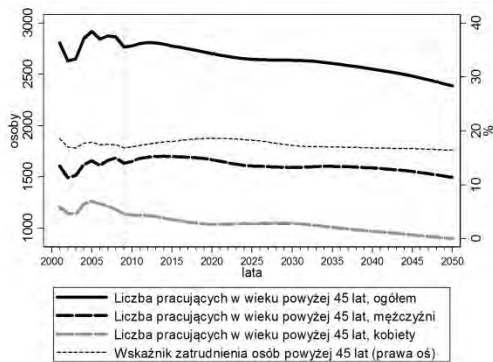
mężczyzn w wieku niemobilnym, prognozuje się, że dana wielkość odznaczać się będzie tendencją spadkową. Pomimo nieznacznych wzrostów w latach 2031–2034, stan ten w 2050 roku osiągnie poziom 1208 osób. Mimo znaczącego spadku liczby mężczyzn, ich udział w ogóle zatrudnionych osób powyżej 45. roku życia zwiększy się do roku 2050 o 3,63 p.p. Wskaźnik zatrudnienia analizowanej grupy zatrudnionych w roku 2009 wynosił 12,32%. Do roku 2018 (12,46%) będzie występować tendencja wzrostowa. Po tym okresie omawiany indyktor znajdzie się w trendzie spadkowym i w roku 2050 osiągnie wartość wynoszącą 9,90%.

W latach 2001–2009 liczba pracujących mężczyzn w wieku 45+ na terenie miasta Chełm stanowiła średniorocznie 50,53% ogółu zatrudnionych w badanej grupie wiekowej.

Rys.131. Liczba pracujących w wieku niemobilnym według płci w Chełmie

w ogólnej liczbie ludności w omawianym wieku na terenie miasta Chełm był równy 32,40% w 2009 roku (spadek o 6,75 p.p. w stosunku do 2001 roku). Jak wynika z prognoz, od 2019 roku wystąpi stopniowe ograniczenie wartości tego wskaźnika, średnio 0,16 p.p. każdego roku. Zgodnie z prognozą dla 2050 roku, przyjmie on wartość 28,47%.

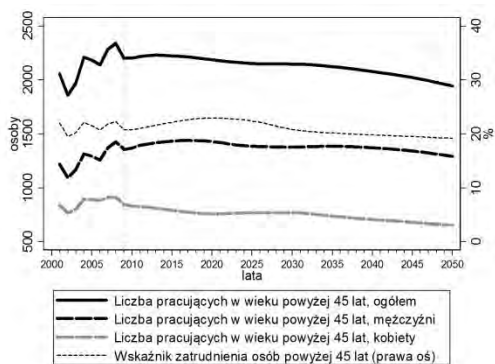
Rys. 4.132. Liczba pracujących w wieku niemobilnym według płci w powiecie hrubieszowskim

Ogólna liczba pracujących w wieku niemobilnym w 2009 wynosiła 5771 osób. W okresie prognozy wystąpi ogólny spadek zatrudnienia w Chełmie. W ostatnim roku prognozy liczba pracujących mężczyzn wyniesie 2783 osób, co będzie stanowić w sumie 92,1% stanu z 2009 roku. Większy spadek przewidywany jest w przypadku kobiet – szacuje się, że w latach 2009–2050 zmniejszy się liczba pracujących kobiet o 23,9% (do 2091 kobiet w 2050 roku). Udział zatrudnionych w wieku powyżej 45 lat

Na podstawie przeprowadzonych badań w zakresie zatrudnienia osób powyżej 45. roku życia w powiecie hrubieszowskim można zauważyć, że ogólna liczba pracujących w 2009 roku wynosiła 2765 osób. Jednocześnie liczba mężczyzn w wieku niemobilnym stanowiła 59% tej wartości, czyli 1631 osób. Prognozy za okres 2010–2050 pokazują, że liczebność wszystkich osób pracujących powyżej 45. roku życia będzie znajdowała się w trendzie spadkowym. Szacuje się, że w 2050 roku zatrudnienie osób w omawianej grupie

wiekowej ukształtuje się na poziomie 2387 osób. Jak wynika z prognoz, dysproporcje między zatrudnieniem kobiet i mężczyzn będą się nieznacznie zwiększać do końca prognozowanego okresu. W 2050 roku udział mężczyzn będzie wynosił 62,58% i będzie o 3,6 p.p. wyższy niż w 2009 roku. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku powyżej 45 lat w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym powyżej 45 lat w 2009 roku był równy 16,9%. Przewiduje się, że wskaźnik ten będzie wzrastał aż do roku 2020, w którym przyjmie wartość 18,6%. Po tym okresie omawiany indykaty będzie malał aż do końca okresu predykcji. Jego szacowana wartość na 2050 rok to 16,44%.

Dokonując analizy rysunku 4.133., przedstawiającego liczbę pracujących w wieku niemobilnym w powiecie janowskim, możemy zauważyć, iż wskaźnik zatrudnienia w 2009 roku ukształtował się na poziomie 20,76%. Jak wynika z prognoz, do roku 2050 wielkość ta zmniejszy się o 1,6 p.p. względem 2009 roku, co

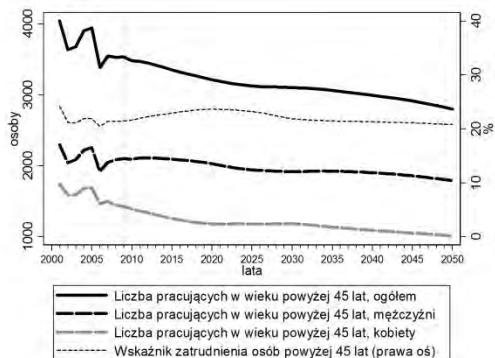

Rys. 4.133. Liczba pracujących w wieku niemobilnym według płci w powiecie janowskim

będzie naprzemiennie podlegała wzrostom i spadkom. W roku 2017 wielkość ta uzyska swoje maksimum, wynoszące 1440 osób. Jak wynika z prognoz, w 2050 roku liczba mężczyzn w wieku niemobilnym posiadających pracę ukształtuje się na poziomie 1293 osób. W przypadku kobiet będzie to poziom prawie dwukrotnie mniejszy i wyniesie 653 osoby. Ogólna liczebność pracujących w wieku powyżej 45 lat, po mało znaczących wzrostach w latach 2011–2013, będzie odznaczała się tendencją spadkową aż do końca prognozy. W ostatnim roku prognozowanym liczba ta sięgnie 1945 osób.

na należy odczytać jako zjawisko negatywne. Analizując poziom zatrudnienia w okresie historycznym można zauważyć, że liczba pracujących od 2003 roku wykazywała trend rosnący, na który nakładały się krótkookresowe fluktuacje. W 2009 roku liczba pracujących mężczyzn w wieku powyżej 45 lat była równa 1356 osobom, co stanowiło 61,54% wszystkich zatrudnionych w badanej grupie wiekowej. W latach, dla których został przeprowadzony szacunek (2010–2050), liczebność mężczyzn

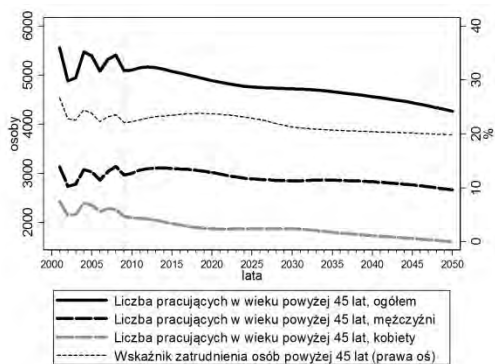
W latach 2001–2009 w powiecie krasnostawskim można stwierdzić występowanie wahań dotyczących ogólnej liczby pracujących w wieku powyżej 45 lat. W roku 2009 w powiecie były 3532 osoby pracujące (w tym 2101 mężczyźni). Szacunki pokazują, iż dana wielkość w horyzoncie predykcji zmaleje do 2801 osób (79,3% stanu z 2009 roku).

Rys. 4.134. Liczba pracujących w wieku niemobilnym według płci w powiecie krasnostawskim

Wraz ze spadkiem zatrudnienia osób w wieku powyżej 45 lat zmianom będzie podlegał wskaźnik zatrudnienia – od 21,51% w 2009 roku, przez 23,64% dla roku 2020, kończąc na 20,79% w roku 2050. Rozpatrując strukturę według płci, przewiduje się, że większy spadek liczby pracujących będzie dotyczył kobiet. W latach 2010–2050 liczba kobiet w wieku niemobilnym będzie odznaczać się trendem malejącym, z niewielkimi zmianami. W 2050 roku szacowane zatrudnienie wśród kobiet po 45. roku życia to 1011 osób (w porównaniu z 1431 osobami w roku 2009). Udział liczby kobiet w ogóle pracujących w wieku niemobilnym na przestrzeni lat prognozowanych będzie odznaczał się tendencją zniżkową, pomimo wzrostów w latach 2020–2030. Ostatecznie w roku 2050 udział ten wyniesie 36,1%.

Zgodnie z prognozą na lata 2010–2050, zaprezentowaną na rysunku 4.135., można zauważyć, że przewaga między liczbą pracujących mężczyzn i kobiet będzie się pogłębiać do końca okresu predykcji. W 2009 roku udział mężczyzn w wieku powyżej 45 lat

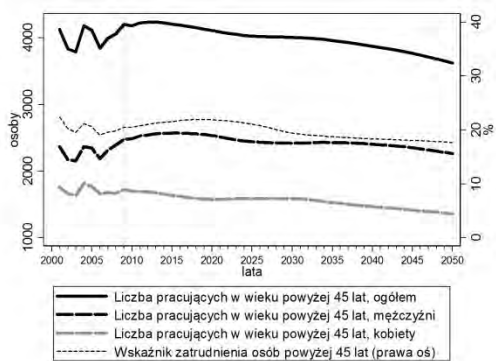

Rys. 4.135. Liczba pracujących w wieku niemobilnym według płci w powiecie krańickim

w ogólnej liczbie pracujących w tej grupie wiekowej wynosił 58,3%, natomiast przewiduje się, że do 2050 roku wzrośnie do 62,35%. Ogólna liczebność zatrudnionych w wieku powyżej 45 lat w latach 2010–2050 będzie się odznaczać tendencją spadkową. Po nieznacznych wzrostach w trzech pierwszych latach prognozy, rozpocznie się systematyczna redukcja tej liczby, a w roku 2050 osiągnie ona poziom 4269 osób. Spadek zatrudnienia będzie widoczny zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn. Szacuje się, że w 2050 roku liczba pracujących mężczyzn będzie wynosić 89,7% stanu z 2009 roku, a w przypadku kobiet – 75,6%. W 2009 roku odnotowano wartość wskaźnika zatrudnienia osób w wieku nie-

mobilnym wynoszącą 22,12%. W kolejnych latach wskaźnik ten będzie podlegał wahaniom, a wartość maksymalną (równą 23,79%) odnotuje w roku 2018. Natomiast na koniec badanego okresu będzie kształtował się na poziomie 19,8%.

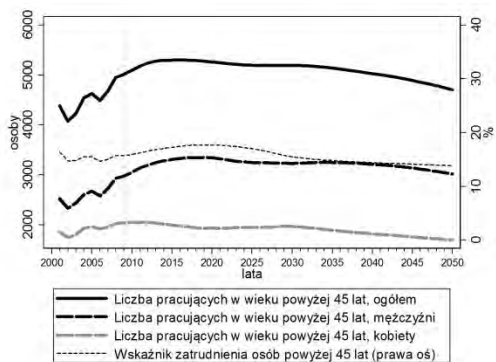
Rozpatrując strukturę pracujących w wieku niemobilnym w powiecie lubartowskim, należy zaznaczyć, iż w 2009 roku liczba mężczyzn w wieku powyżej 45. roku życia przewyższała o 756 osób liczbę pracujących kobiet (i wynosiła 2476 osób). Na podstawie

Rys. 4.136. Liczba pracujących w wieku niemobilnym według płci w powiecie lubartowskim

prognozy widać, że liczebność mężczyzn będzie się zwiększać do roku 2015, w którym to przyjmie wartość 2569 osób, po czym nastąpi odwrócenie trendu. Pomimo wystąpienia wzrostów w latach 2031–2034, liczba mężczyzn w roku 2050 wyniesie o 212 osób mniej w porównaniu z rokiem 2009, czyli 2264 osób. Liczebność kobiet, mimo częstych wahań, od początku okresu predykcji będzie odznaczać się tendencją malejącą. Przewiduje się, że w 2050 roku 1358 kobiet będzie posiadało pracę w powiecie lubartowskim. Prognozy długookresowe wskazują, że wskaźnik zatrudnienia osób w wieku niemobilnym w 2050 roku przyjmie wartość 17,7%. Dla porównania, w 2001 roku indyktor ten był równy 22,36%, a do roku 2009 zmniejszył się do 20,49%. Jego malejąca w czasie wartość sugeruje coraz mniejszą aktywność zawodową osób w wieku powyżej 45 lat.

W latach 2001–2009 odsetek liczby pracujących kobiet w wieku powyżej 45 lat

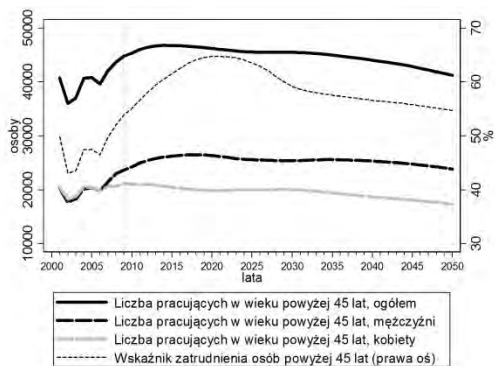
Rys. 4.137. Liczba pracujących w wieku niemobilnym według płci w powiecie lubelskim

w ogólnej liczbie zatrudnionych należących do tej grupy wiekowej w powiecie lubelskim zmieniał się od 42,46% w roku 2001 do 40,72% w roku 2009. W kolejnych latach udział ten będzie podlegał dalszym wahanom, przyjmując jednak trend spadkowy. W 2050 roku jedynie 35,9% wszystkich pracujących w wieku powyżej 45 lat będą stanowiły kobiety. Będzie to spowodowane wysokimi redukcjami liczebności pracujących kobiet w wieku powyżej 45 lat. W ostatnim roku prognozy liczba ta wyniesie 1689 osób i będzie mniejsza o 352 osoby w porównaniu do roku 2009. Odnosząc się do udziału zatrudnionych w ogólnej liczbie osób powyżej 45 lat, można

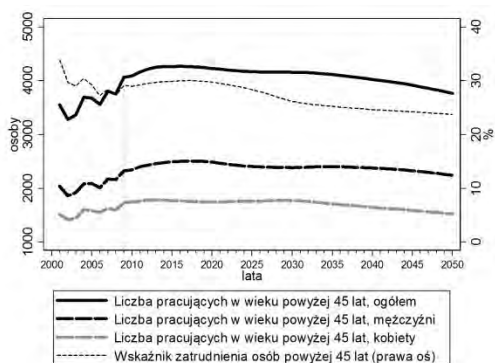
stwierdzić, że w 2009 roku wynosił on 15,71%. Wskaźnik ten, zaczynając od roku 2010, będzie znajdował się w dziesięcioletnim trendzie wzrostowym, który następnie przekształci się w trend zniżkowy. W ostatnim roku predykcji prognozowany wskaźnik zatrudnienia osób w wieku niemobilnym będzie wynosić 13,83%.

Przeprowadzone badania w zakresie liczby pracujących w wieku niemobilnym w Lublinie pozwalają stwierdzić, że w okresie historycznym (lata 2001–2009) występowała wysoka zmienność ogólnej liczebności zatrudnionych w wieku powyżej 45 lat.

Rys. 4.138. Liczba pracujących w wieku niemobilnym według płci w Lublinie

zatrudnienia osób w wieku niemobilnym. Warto zauważyć, że w ostatnim roku predykcji mężczyźni będą stanowić 58% wszystkich pracujących w wieku ponad 45 lat i będzie ich o 189 więcej w porównaniu z rokiem 2009. Jeżeli chodzi o wartość wskaźnika zatrudnionych osób powyżej 45. roku życia, to przewiduje się, że będzie on podlegał znacznym wahaniom. Zgodnie z prognozą, najwyższy poziom osiągnie w 2020 roku (64,77%) i będzie to wynikiem rosnącej liczby pracujących.

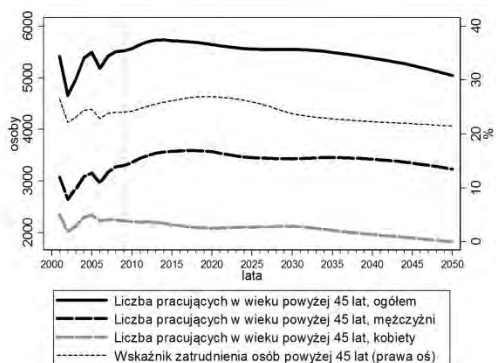
Rys. 4.139. Liczba pracujących w wieku niemobilnym według płci w powiecie łączyńskim

Od roku 2007 został zapoczątkowany trend wzrostowy (liczba pracujących wyniosła wówczas 42 075 osób), a w roku 2009 było to już 44 792 osób, z czego mężczyźni stanowili 52,84%. Prognozy pokazują, iż w następnych latach ogólne zatrudnienie osób w wieku niemobilnym, pomimo wzrostów w początkowym okresie predykcji, będzie ulegać redukcji, aby w roku 2050 uzyskać poziom 41 223 osób. Przewiduje się, że najwyższy poziom zatrudnienia wystąpi w 2014 roku (46 771 osób), po którym nastąpi stopniowe zmniejszanie poziomu

W roku 2009 liczba pracujących w wieku 45+ wynosiła 4063 osoby, w tym 2325 mężczyzn. Przeprowadzone predykcje wskazują, iż po okresie wzrostów liczby mężczyzn (w roku 2017 osiągnie ona swoje maksimum, czyli 2507 osób), omawiana zmienna znajdzie się w wieloletnim trendzie spadkowym. W roku 2050 przewidywana liczba pracujących mężczyzn w wieku 45+ wyniesie 2243 osoby. Odnosząc się do ogólnej liczby osób zatrudnionych w wieku niemobilnym, widać odwzorowanie tendencji doty-

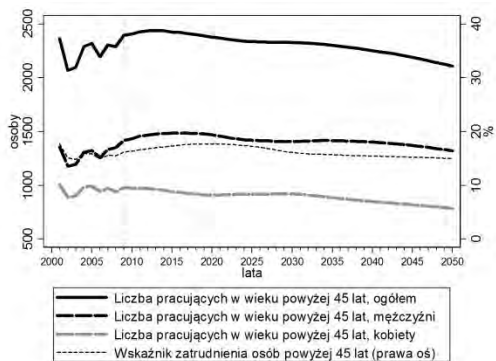
czącej mężczyzn. W ostatnim roku przeprowadzanej prognozy wielkość zatrudnienia osób w wieku niemobilnym wyniesie 3769 osób i będzie o 294 osoby mniejsza niż w roku 2009. Wskaźnik zatrudnienia badanej grupy wiekowej w latach 2001–2009 wynosił średniorocznie 29,38%. Zgodnie z prognozami, ulegnie on redukcjom po 2017 roku, aby w roku 2050 osiągnąć wartość 23,75%. Spadek oznacza, że coraz mniejszy odsetek osób w wieku produkcyjnym powyżej 45 lat będzie mieć zatrudnienie.

Rozpatrując strukturę zatrudnienia osób w wieku niemobilnym w powiecie łukowskim widać, że w okresie historycznym dysproporcje między liczbą kobiet i mężczyzn w wieku 45+ mających pracę ulegały zwiększeniu. W 2009 roku 59,7% pracujących

Rys. 4.140. Liczba pracujących w wieku niemobilnym według płci w powiecie łukowskim

stanowili mężczyźni (3296 przy liczbie kobiet równej 2224). Prognozuje się, że liczba mężczyzn będzie wzrastać do roku 2017, w którym osiągnie maksimum – 3587, natomiast do końca prognozy zatrudnienie mężczyzn w wieku 45–64 lat ukształtuje się na poziomie 3225 osób (97,8% stanu z 2009 roku). Ze względu na mniejszą dynamikę spadku, udział mężczyzn w ogólnej liczbie pracujących wzrośnie do 64% w horyzoncie prognozy. W latach objętych predykcją liczba kobiet będzie ulegała fluktuacjom. Warto zaznaczyć, iż w roku 2038 wielkość ta po raz pierwszy spadnie poniżej 2000 osób. Ostatecznie, w roku 2050, przewiduje się 1818 kobiet w wieku 45+ mających pracę. Oznacza to spadek o 406 osób w porównaniu z rokiem 2009. Udział pracujących w ogólnej liczbie osób w wieku niemobilnym w powiecie łukowskim, który w roku 2001 wynosił 26,46%, będzie odznaczał się tendencją spadkową do roku 2050 (21,45%).

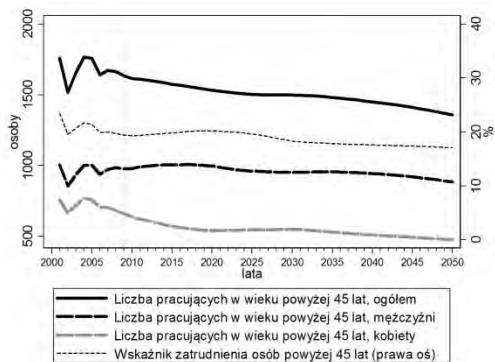
Rys. 4.141. Liczba pracujących w wieku niemobilnym według płci w powiecie opolskim

Wzrost liczby pracujących w wieku niemobilnym w powiecie opolskim wraz z prognozą do 2050 roku. Można zauważyć, że w latach 2001–2009 liczba pracujących w wieku powyżej 45 lat wykazywała dużą zmienność – najwyższy poziom wystąpił w 2001 roku (2362 osoby), zaś najmniejszy rok później (2069 osób). Na podstawie wyników prognozy szacuje się, że jedynie do 2013 roku liczba pracujących będzie wykazywała trend rosnący, ze średnioroczną dynamiką

Na rysunku 4.141. została przedstawiona liczba pracujących w wieku niemobilnym w powiecie opolskim wraz z prognozą do 2050 roku. Można zauważyć, że w latach 2001–2009 liczba pracujących w wieku powyżej 45 lat wykazywała dużą zmienność – najwyższy poziom wystąpił w 2001 roku (2362 osoby), zaś najmniejszy rok później (2069 osób). Na podstawie wyników prognozy szacuje się, że jedynie do 2013 roku liczba pracujących będzie wykazywała trend rosnący, ze średnioroczną dynamiką

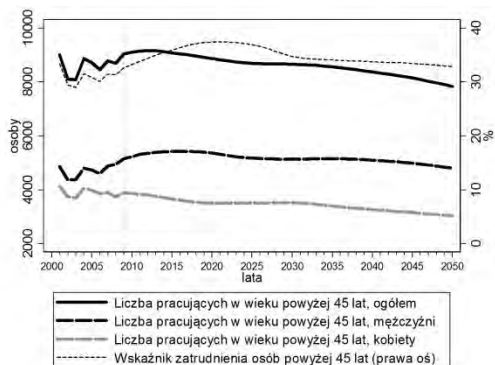
ką wzrostu na poziomie 1,3%. Szacuje się, że w ostatnim roku predykcji liczebność osób pracujących w badanej grupie wiekowej wyniesie 2108 osób, co oznacza spadek o 287 osób w odniesieniu do 2009 roku. W przypadku pracujących mężczyzn przewiduje się, że w latach 2009–2050 nastąpi redukcja zatrudnienia o 6,7% (do 1312 osób), a w przypadku kobiet – o 19,6% (do 786 osób). Rozpatrując wskaźnik zatrudnienia osób w wieku powyżej 45. roku życia, przewiduje się, że będzie on wykazywał trend zniżkowy (od 17,69% w roku 2001, przez 16,21% dla roku 2009, kończąc na 15% w ostatnim roku szacunku).

Analizując przedstawioną na wykresie 4.142. sytuację na rynku pracy dla osób powyżej 45 lat w podziale na płeć, widać, że średnioroczna liczba zatrudnionych w powiecie parczewskim w latach 2001–2009 wynosiła tylko 1673 osoby. Zdecydowaną większość

Rys. 4.142. Liczba pracujących w wieku niemobilnym według płci w powiecie parczewskim

stanowili mężczyźni, z udziałem około 57,5%. Prognozy wskazują, iż w kolejnych latach wielkość ta ulegnie redukcji, a ostatecznie w roku 2050 liczba pracujących w wieku niemobilnym w powiecie wyniesie 1356 osób. Liczba pracujących mężczyzn w wieku niemobilnym w latach 2010–2050 utrzyma się na względnie stałym poziomie (978 osób w 2010 i 883 osoby w 2050 roku). Mimo małego spadku udział mężczyzn w ogóle zatrudnionych w badanej grupie wiekowej wzrośnie do poziomu 65,1% w roku 2050 (z 59,7% w 2009 roku). Wynika stąd, że tendencje malejące liczby pracujących w wieku niemobilnym są determinowane głównie zmniejszającą się liczbą pracujących kobiet. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku niemobilnym w 2009 roku wynosił 19,42%, a zgodnie z prognozą, w 2050 roku będzie niższy o 2,35 p.p. w porównaniu z 2009 rokiem.

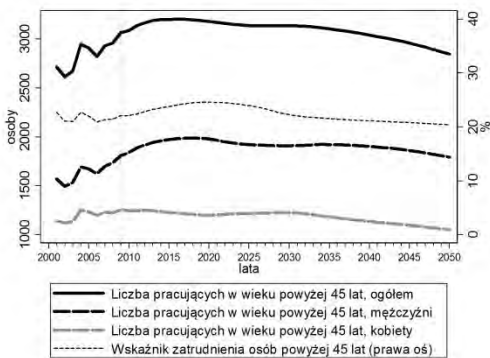
Rys. 4.143. Liczba pracujących w wieku niemobilnym według płci w powiecie puławskim

stanowili mężczyźni, z udziałem około 57,5%. Prognozy wskazują, iż w kolejnych latach wielkość ta ulegnie redukcji, a ostatecznie w roku 2050 liczba pracujących w wieku niemobilnym w powiecie wyniesie 1356 osób. Liczba pracujących mężczyzn w wieku niemobilnym w latach 2010–2050 utrzyma się na względnie stałym poziomie (978 osób w 2010 i 883 osoby w 2050 roku). Mimo małego spadku udział mężczyzn w ogóle zatrudnionych w badanej grupie wiekowej wzrośnie do poziomu 65,1% w roku 2050 (z 59,7% w 2009 roku). Wynika

Przeprowadzone badania dotyczące liczby pracujących w wieku niemobilnym pozwalają stwierdzić, że na terenie powiatu puławskiego łączna liczba osób w wieku powyżej 45 lat w 2009 roku wynosiła 9040 osób, z czego 43% stanowiły kobiety (czyli 3889 pracujących). Prognozuje się, że liczebność zatrudnionych kobiet w badanej grupie wiekowej będzie wykazywała długookresowy trend spadkowy, przez co w 2050 roku przewidywana liczba pracujących kobiet wynie-

się 3034 osoby (78% stanu z 2009 roku). W przypadku ogólnej liczby zatrudnionych w wieku powyżej 45. roku życia przewiduje się również stały trend spadkowy, ale o mniejszej dynamice (średnio 0,3% spadku rocznie). Zgodnie z prognozą, w horyzoncie 40 lat predykcji liczba pracujących w wieku powyżej 45. roku życia w powiecie puławskim ukształtuje się na poziomie 7837 osób. Prognozuje się, że udział pracujących w ogólnej liczbie ludności w wieku 45–59/64 w rozpatrywanym przedziale czasowym będzie odznaczał się trendem rosnącym w ciągu pierwszych 10 lat prognozy (w 2020 roku wyniesie 37,45%). W kolejnych latach nastąpi jednak powolny spadek i stabilizacja w ostatnich latach predykcji (w 2050 roku osiągnie wartość 32,89% i będzie wyższy zaledwie o 0,20 p.p. względem 2009 roku).

W 2009 roku na terenie powiatu radzyńskiego zanotowano 3066 osób pracujących w wieku powyżej 45 lat. Zapoczątkowany w 2007 roku trend rosnący zostanie, zgodnie z prognozą, utrzymany jedynie do 2016 roku (wówczas będzie

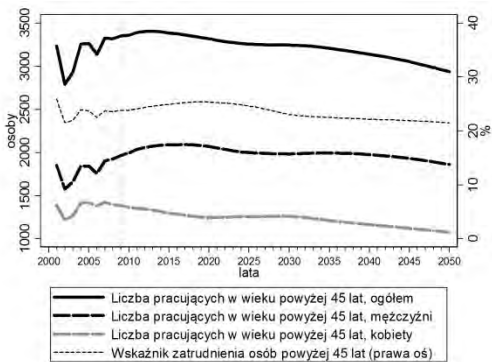

Rys. 4.144. Liczba pracujących w wieku niemobilnym według płci w powiecie radzyńskim

wzrostach w latach 2010–2017 ich liczba będzie cechować się tendencją spadkową, aby w roku 2050 ukształtować się na poziomie 1793 osób. Porównując ostatni rok historyczny z ostatnim rokiem prognozowanym, przewidywany spadek liczby pracujących mężczyzn wyniesie 0,9%, a w przypadku kobiet będzie to –16,2%). Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku niemobilnym w powiecie radzyńskim w latach 2001–2009 oscylował wokół średniej wynoszącej 21,7%. Przewiduje się, że do ostatniego roku predykcji wskaźnik ten zmniejszy się względem roku 2009 o 1,71 p.p., czyli wyniesie 20,41%.

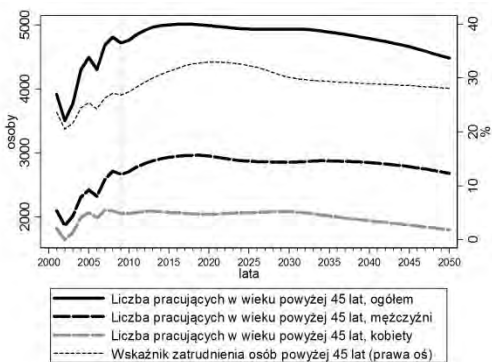
odnotowane maksimum – 3203 osoby). Szacuje się, że po tym okresie będzie można zaobserwować tendencję spadkową ze średniorocznym tempem zmian na poziomie 0,3%. Jak wynika z prognozy, w ostatnim roku badania poziom zatrudnienia osób niemobilnych przyjmie wartość równą 2845 osób. Podobna sytuacja, chociaż w mniejszej skali, będzie miała miejsce, jeśli chodzi o liczbę pracujących mężczyzn w badanej grupie wiekowej (w 2009 roku mężczyzn było 1810). Po początkowych

Na podstawie przeprowadzonych badań w zakresie zatrudnienia osób powyżej 45. roku życia w powiecie ryckim można stwierdzić, że ogólna liczba pracujących w roku 2009 wynosiła 3352 osoby. Jednocześnie liczba mężczyzn w wieku niemobilnym stanowiła 58,63% tego poziomu, czyli 1966 osób. Prognozy za okres 2010–2050 pokazują, że liczebność wszystkich zatrudnionych powyżej 45. roku życia będzie podlegać trendowi spadkowemu od 2014 roku z przeciętnym tempem zmian wynoszącym 0,4% rocznie. Jak wynika z długookresowych prognoz, w 2050 roku liczba pracujących będzie wynosić 2936 osób (w tym 1861 mężczyzn). Szacuje się ponadto, że udział mężczyzn będzie się zwiększał w całym horyzoncie prognozy. W 2009 roku 58,6% pracujących w wieku 45+ stanowili mężczyźni, a w 2050 roku będzie to już 63,4%. Analizując wskaźnik zatrudnienia osób w wieku powyżej 45 lat przewiduje się, że utrzyma się on na względnie stabilnym poziomie. W roku 2009 był równy 23,8%, następnie przewidywany jest wzrost do 2019 roku, w którym przyjmie wartość 25,38%. Po tym okresie wskaźnik ten będzie malał aż do końca predykcji i utrzyma się wówczas na poziomie 21,5%.

Rys. 4.145. Liczba pracujących w wieku niemobilnym według płci w powiecie ryckim

Analizując liczbę pracujących w wieku niemobilnym w powiecie świdnickim wiadać, że w okresie historycznym poziom zatrudnienia odznaczał się trendem wzrostowym, z krótkookresowymi wahaniami. W efekcie w 2009 roku zaobserwowano 4718 pracujących, co stanowiło wzrost o 35% w porównaniu do 2002 roku. Od początku analizowanego okresu występuje również przewaga liczebna mężczyzn (w 2009 roku było o 608 mężczyzn pracujących więcej niż kobiet). Przewiduje się w pierwszych latach prognozy pogłębienie tej dysproporcji, co prowadzi do stałego wzrostu udziału mężczyzn w łącznej liczbie pracujących. Liczebność pracujących kobiet w okresie objętym szacunkiem będzie podlegać wahanom, jednak w obrębie trendu spadkowego. W 2050 roku wielkość ta wyniesie 1797 osób. W przypadku pracujących mężczyzn w wieku powyżej 45 lat prognozuje się, że ich liczba w 2050 roku będzie o 20 osób większa w porównaniu z ro-

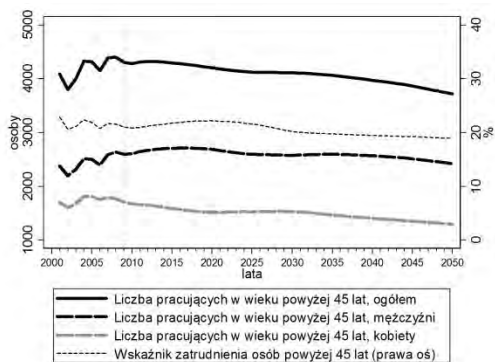

Rys. 4.146. Liczba pracujących w wieku niemobilnym według płci w powiecie świdnickim

Wyniesie 1797 osób. W przypadku pracujących mężczyzn w wieku powyżej 45 lat prognozuje się, że ich liczba w 2050 roku będzie o 20 osób większa w porównaniu z ro-

kiem 2009. Ciekawie przedstawia się także wartość wskaźnika zatrudnienia osób badanej grupy wiekowej, który w roku 2020 zanotował swoje maksimum równe 33%. Do roku 2050 dany indyktor będzie ulegać redukcji, w wyniku której spadnie do 28%. Poziom ten, pomimo redukcji liczby pracujących, pozostanie wyższy w porównaniu do roku 2009 (26,87%).

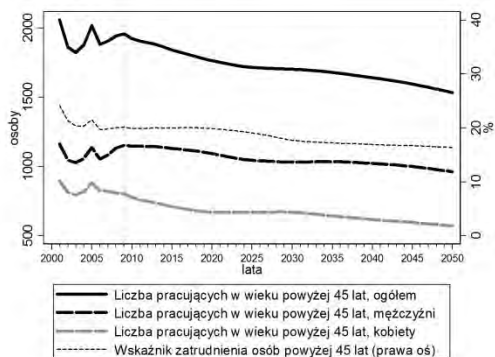
Na rysunku 4.147. zostały przedstawione dane historyczne oraz wyniki prognozy dotyczącej liczby pracujących w wieku powyżej 45 lat w powiecie tomaszowskim.

Rys. 4.147. Liczba pracujących w wieku niemobilnym według płci w powiecie tomaszowskim

wynosił 60,37%. Predykcja pokazuje, że w roku 2050 udział ten zwiększy się o 4,74 p.p. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku niemobilnym po osiągnięciu swojego maksimum w okresie prognozy (rok 2019 – 22,19%) będzie sukcesywnie spadał do 18,91% w roku 2050. Dla porównania, w roku 2009 wskaźnik ten wyniósł 21,04%.

Analizując liczbę pracujących w wieku niemobilnym w powiecie włodawskim

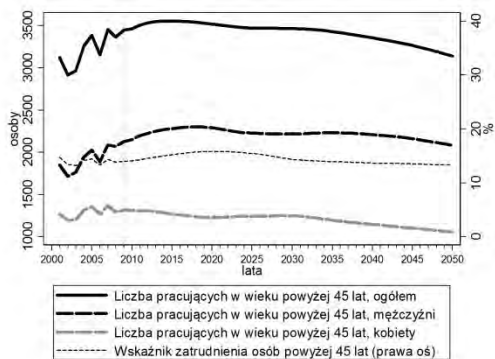
Rys. 4.148. Liczba pracujących w wieku niemobilnym według płci w powiecie włodawskim

W okresie 2001–2009 ogólna liczba zatrudnionych z tej grupy wykazywała się dużą zmiennością. W czasie tych fluktuacji liczba pracujących wzrosła z poziomu 4086 w roku 2001 do wielkości wynoszącej 4303 osoby w roku 2009. Przeprowadzone oszacowanie dla okresu 2010–2050 pokazuje, że liczba ta będzie odznaczała się tendencją zniżkową, przez co do roku 2025 spadnie o 178 osób, a do roku 2050 będzie występowała dalsza redukcja, aż o 407 osób (względem roku 2025). Udział liczby mężczyzn w ogóle zatrudnionych w wieku niemobilnym w roku 2009

można stwierdzić, że wielkość ta (wynosząca w roku 2009 1955 osób) w okresie objętym predykcją będzie istotnie spadać. Ogólny poziom zatrudnienia osób w wieku powyżej 45 lat, zgodnie z prognozą w 2025 roku będzie wynosić 1714 osób, a do roku 2050 ulegnie on dalszej redukcji i ukształtuje się na poziomie 1533 osób. Liczebności pracujących według płci w opisywanej grupie wiekowej w 2009 roku wynosiły natomiast odpowiednio 1153 dla mężczyzn oraz 803 dla kobiet. W przypadku męż-

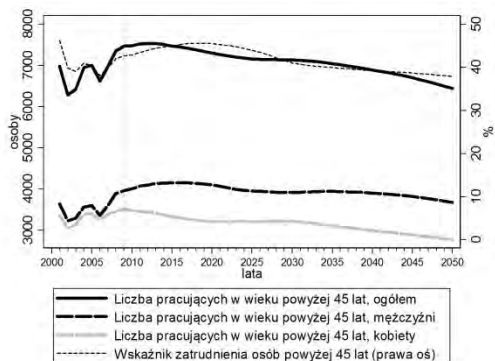
czyn redukcja trwająca do roku 2050 wyniesie 16,6% (w odniesieniu do 2009 roku), co oznacza spadek o 191 osób, natomiast liczba pracujących kobiet do końca prognozy zmniejszy się o 232 osoby (spadek rzędu 28,8%). W roku 2009 wskaźnik zatrudnienia wynosił 20,16%. Do roku 2050 spadnie on do poziomu 16,39%, co może sygnalizować postępującą dyskryminację osób w wieku niemobilnym na rynku pracy.

Rozpatrując sytuację osób powyżej 45. roku życia na rynku pracy w powiecie zamojskim przewiduje się, że wskaźnik zatrudnienia będzie utrzymywał się na względnie stałym, choć niskim poziomie. W 2009 roku jedynie 14% osób w wieku niemobilnym posiadało zatrudnienie. Jak wynika z prognoz, wskaźnik ten ulegnie zmniejszeniu o 0,7 p.p. do

Rys. 4.149. Liczba pracujących w wieku niemobilnym według płci w powiecie zamojskim

końca prognozowanego okresu, a najwyższy poziom przypadnie na rok 2020. Jak wynika z rysunku 4.149., ogólna liczba pracujących w 2009 roku wynosiła 3445 osób. Jednocześnie liczba mężczyzn w wieku niemobilnym stanowiła 61,73% tego poziomu, czyli 2127 osób. Według długookresowych prognoz, w 2050 roku zatrudnienie osób powyżej 45. roku życia ukształtuje się na poziomie 91,1% stanu z 2009 roku (2082 mężczyzn oraz 1057 kobiet). Jak wynika z szacunków, 66,3% pracujących stanowić będą mężczyźni. Ze względu na fakt, że liczba pracujących kobiet będzie podlegała redukcji w szybszym tempie niż w przypadku pracujących mężczyzn, udział mężczyzn w ogólnej liczbie zatrudnionych będzie się zwiększał w okresie prognozy. Jeżeli chodzi o wskaźnik zatrudnionych w ogólnej liczbie osób w wieku powyżej 45 lat, to w roku 2009 był on równy 14%. Szacuje się, że będzie wzrastał aż do roku 2020, w którym przyjmie wartość 15,82%, po czym nastąpi odwrócenie trendu i w 2050 roku wyniesie ponownie 13,28%.

Rys. 4.150. Liczba pracujących w wieku niemobilnym według płci w Zamościu

Analizując sytuację na rynku pracy w Zamościu, należy wziąć pod uwagę wysoki wskaźnik zatrudnienia, który w 2009 roku ukształtował się na poziomie 42,6%. Prognozuje się ponadto jego wzrost do 45,6% w 2018 roku. Po tym okresie przewidywany jest powolny trend spadkowy, a w 2050 roku udział liczby zatrudnionych z omawianej grupy wiekowej w ogólnej liczbie osób powyżej 45 lat wyniesie 37,9% (o 8,3 p.p. mniej niż w roku 2001).

Można zatem stwierdzić, że coraz mniej osób w wieku produkcyjnym powyżej 45 lat będzie wykazywać aktywność zawodową. W okresie 2001–2009 na opisywanym obszarze dochodziło do częstych zmian liczebności zatrudnionych w wieku powyżej 45 lat. Ostatecznie w 2009 roku liczba pracujących ukształtowała się na poziomie 7466 osób. Prognozy pokazują, że do roku 2050 ogólna liczba zatrudnionych w badanej grupie wiekowej zmniejszy się do 6438 osób. Liczba kobiet w roku 2009 stanowiła odsetek ogólnej liczby pracujących w wieku niemobilnym wynoszący 47%, czyli była równa 3511 osobom. Szacunki pokazują, że wielkość ta po 2030 roku będzie spadać, średnio o 0,7% każdego roku, przez co w ostatnim roku prognozy przewiduje się ją na poziomie 2764 osób.

Predykcje przeprowadzone dla poszczególnych powiatów okazały się zbieżne z prognozą wykonaną dla województwa lubelskiego. W latach 2010–2050 liczba pracujących mężczyzn w wieku powyżej 45 lat będzie nadal przewyższała liczbę pracujących kobiet. Dodatkowo można zaobserwować przełożenie spadkowych tendencji demograficznych i stałe zmniejszanie liczby pracujących w wieku powyżej 45 lat w latach stanowiących horyzont prognozy. Większa dynamika spadku przewidywana jest w przypadku kobiet w wieku niemobilnym. Szacuje się, że w województwie lubelskim w 2050 roku poziom zatrudnienia kobiet w omawianej grupie wiekowej wyniesie 79,7% stanu z 2009 roku, a przypadku mężczyzn będzie to 96,2%. Największa redukcja poziomu zatrudnienia wśród mężczyzn w wieku niemobilnym prognozowana jest dla powiatu włodawskiego (–16,6%) i krasnostawskiego (–14,8%). W wymienionych powiatach także w przypadku kobiet przewiduje się największy spadek zatrudnienia (odpowiednio o –28,8% oraz o –29,3%). Dodatkowo negatywnie pod tym względem wyróżnia się powiat parczewski (prognozowany spadek o –28,1%).

Najlepsza sytuacja na rynku pracy dla osób w wieku powyżej 45 lat (mniej niż 10-procentowy spadek liczby pracujących w wieku niemobilnym w horyzoncie 40 lat prognozy) przewidywany jest w powiatach: biłgorajskim, lubelskim, łączyńskim, łukowskim, Lublinie, radzyńskim, świdnickim i zamojskim. Na uwagę zasługuje również fakt, że według prognoz, jedynie w trzech powiatach udział pracujących w wieku powyżej 45 lat w ogólnej liczbie osób w wieku niemobilnym ulegnie podwyższeniu (Lublin, powiat puławski i powiat świdnicki). Ogólna tendencja malejącego udziału osób w wieku niemobilnym w całkowitej liczbie zatrudnionych wskazuje na potencjalny wzrost stopnia dyskryminacji danej grupy wiekowej na rynku pracy.

4.2.3. Zróżnicowanie zatrudnienia osób powyżej 45. roku życia według sekcji PKD

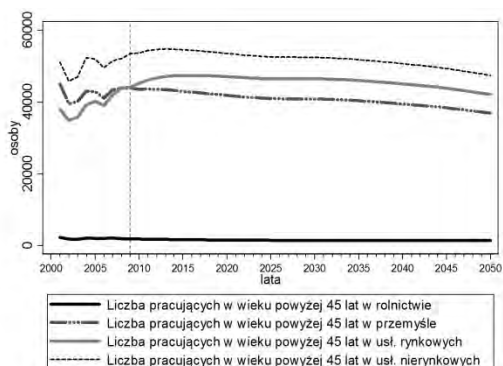
Zróżnicowanie zatrudnienia według sektorów gospodarki stanowi jeden z elementów determinujących rozwój struktury społeczno-gospodarczej kraju i regionu. Na podstawie zachodzących zmian zakłada się, że wraz ze wzrostem gospodarczym maleje rola sektora rolniczego w ogólnym zatrudnieniu przy jednoczesnym wroście zna-

czenia sektora usługowego⁶⁹. Sektor usług ma bowiem duże znaczenie dla rozwoju kapitału ludzkiego.

Analiza zróżnicowania zatrudnienia osób powyżej 45. roku życia według sektorów ekonomicznych pozwala stwierdzić, że od roku 2007 na terenie województwa lubelskiego ma miejsce stały wzrost liczby osób zatrudnionych w sektorze usługowym. Wraz z malejącym udziałem pracujących w rolnictwie i przemyśle, świadczy to o korzystnych przemianach zachodzących na lubelskim rynku pracy. Przeprowadzone badania mają na celu m.in. delimitację obszarów, na których przewidywane jest największe bądź najmniejsze zatrudnienie osób w wieku niemobilnym z uwzględnieniem poszczególnych działów gospodarki.

W okresie historycznym (2001–2009) najliczniejszą grupę wśród pracujących osób w wieku niemobilnym w województwie lubelskim stanowili pracujący w sekcji usług nierynkowych (53 462 osoby w 2009 roku), natomiast najmniej osób pracowało

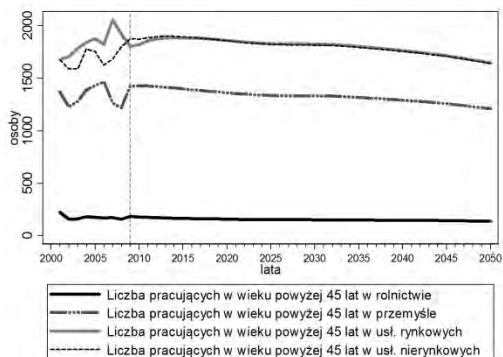

Rys. 4.151. Liczba pracujących w wieku niemobilnym w poszczególnych sektorach ekonomicznych województwa lubelskiego

wśród pracujących w usługach rynkowych z 44 172 do 42 147 osób. W roku 2050 największy odsetek (37,1%) będzie pracował w sekcji usług nierynkowych. Liczebność osób pracujących w przemyśle zmniejszy się w latach 2010–2050 o 6958 osób do 36 901 osób.

⁶⁹ Malina A., *Analiza zmian struktury zatrudnienia w Polsce w porównaniu z krajami Unii Europejskiej*, „Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Krakowie”, nr 726, Kraków 2006.

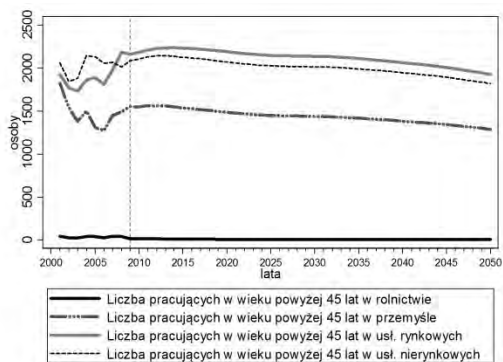
Wśród pracujących w wieku powyżej 45 lat w powiecie bialskim największą część stanowią osoby zatrudnione w sektorze usług (rynkowych i nierynkowych). W okresie 2001–2009 wolumen ten kształtował się na średnim poziomie 1830 osób

Rys. 4.152. Liczba pracujących w wieku niemobilnym w poszczególnych sektorach ekonomicznych w powiecie bialskim

W przypadku usług rynkowych oraz 1706 osób w usługach nierynkowych. Kolejnym sektorem gospodarki pod względem liczby pracujących jest przemysł, który w 2009 roku zatrudnił 1425 osób w wieku ponad 45 lat. Prognoza przewiduje, że do 2050 roku zatrudnienie w przemyśle zostanie ograniczone o 216 osób. W przypadku usług rynkowych w latach 2009–2014 szacuje się wzrost zatrudnienia o niecałe 5%. Kolejne lata przyniosą stabilizację zatrudnienia do poziomu 1646 osób w 2050 roku, przy niewielkim tempie spadku w całym okresie prognozy (–0,22%). Niewiele większą dynamiką spadku (–0,32%) będzie odznaczało się zatrudnienie w usługach nierynkowych – w roku 2050 liczba pracujących wyniesie 87,5% poziomu z roku 2009 (1640 osób). Najmniej osób w wieku 45+ pracuje w rolnictwie, co potwierdza 3-procentowy udział w ogóle pracujących w tym wieku.

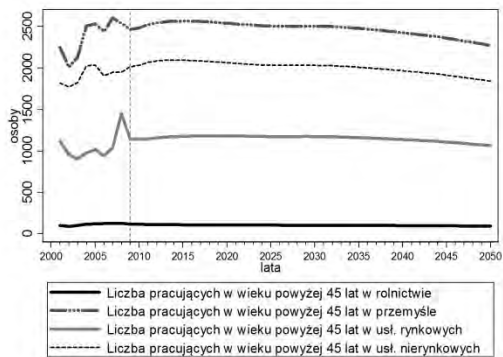
Do 2009 roku na terenie Białej Podlaskiej najwięcej osób w wieku niemobilnym pracowało w sekcji usługowej. Najmniej osób pracujących w wieku 45+ można odnotować w rolnictwie, i jest to charakterystyczne dla terenów miejskich.

Rys. 4.153. Liczba pracujących w wieku niemobilnym w poszczególnych sektorach ekonomicznych w Białej Podlaskiej

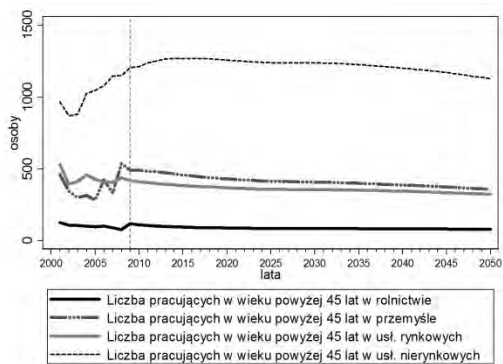
Tendencja ta zostanie zachowana w okresie prognozy. Największa redukcja (blisko 50%) liczby pracujących zostanie odnotowana w sektorze rolniczym (do 8 osób). Liczba pracujących w usługach w 2050 roku wyniesie 1640 osób (usługi nierynkowe) oraz 1646 osób (usługi rynkowe). Natomiast 1208 osób w wieku 45+ będzie pracować w przemyśle w 2050 roku.

Badania dotyczące liczby pracujących w wieku niemobilnym w powiecie biłgorajskim pozwalają dostrzec, że w latach 2001–2009 najwięcej osób powyżej 45. roku życia pracowało w sektorze przemysłowym. Średnioroczny wolumen wyniósł 2385 osób. Prognozy wskazują na zachowanie pozycji przemysłu na biłgorajskim rynku pracy. Do 2016 roku liczba pracujących w przemyśle w wieku 45+ zwiększy się do 2564 osób, w 2050 roku wyniesie 2269 osób, co będzie stanowił 43% ogółu pracujących w tym wieku. Do roku 2014 liczba pracujących w usługach nierynkowych będzie rosła. Natomiast od 2015 roku liczebność tej grupy zacznie spadać. Podobna sytuacja wystąpi w przypadku sektora usług rynkowych. Do roku 2018 prognozowane są wzrosty, po których nastąpi zmiana tendencji. Ostatecznie w roku 2050 w sekcji usług znajdą zatrudnienie 2904 osoby, w tym 1064 w usługach rynkowych. Warto nadmienić, że w latach 2010–2050 rolnictwo będzie miało znikomy udział w łącznej liczbie omawianych pracujących – 92 osoby w 2050 roku (78% stanu z 2009 roku).

Rys. 4.154. Liczba pracujących w wieku niemobilnym w poszczególnych sektorach ekonomicznych w powiecie biłgorajskim

W okresie 2001–2009 na terenie powiatu chełmskiego najliczniejsza grupa pracujących w wieku niemobilnym znalazła zatrudnienie w usługach nierynkowych. W 2009 roku ich udział w ogólnej liczbie pracujących w wieku 45+ wyniósł 54%. Przeprowadzone badania wskazują, że do roku 2016 będzie miała miejsce kontynuacja tendencji wzrostowej. Jednak w latach 2017–2050 wolumen omawianej grupy zmniejszy się o 11%, do 1127 osób (60% łącznej liczby pracujących). W 2050 roku na terenie powiatu chełmskiego 357 osób będzie pracowało w sekcji przemysłowej, zaś 323 osoby będą pracować w usługach rynkowych. W 2009 roku odnotowano szczyt zatrudnienia w rolnictwie – 119 osób. Prognozuje się, że do roku 2050 liczba ta zmniejszy się o 40 osób i jej udział wyniesie 4,2%.

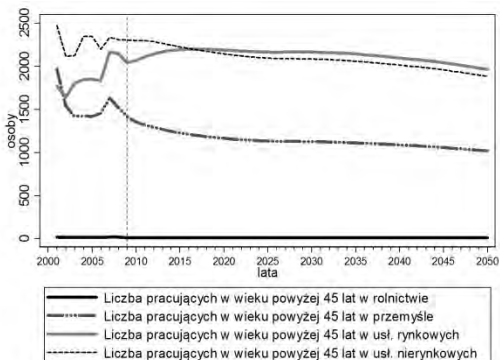

Rys. 4.155. Liczba pracujących w wieku niemobilnym w poszczególnych sektorach ekonomicznych w powiecie chełmskim

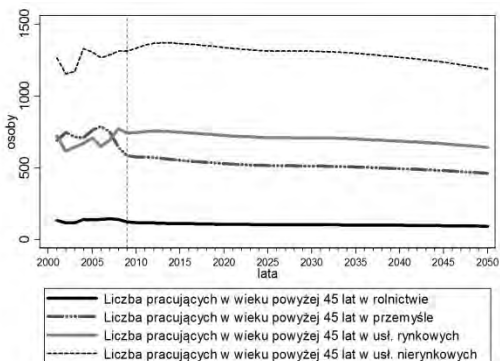
Znikome znaczenie rolnictwa w Chełmie, co charakteryzuje tereny miejskie, potwierdza niski (0,25%) udział tego sektora w ogólnej liczbie pracujących w wieku niemobilnym. W 2009 roku w rolnictwie pracowało jedynie 14 osób, natomiast

w 2050 roku będzie pracować 12 osób. W 2009 roku najwięcej osób pracowało w usługach. Łączny odsetek pracujących w powyższym sektorze wyniósł w 2009 roku 75,3% (2040 osób w sekcji usług rynkowych oraz 2303 osoby w sekcji usług nierynkowych). Rosnąca liczba pracujących w usługach rynkowych spowoduje, że w latach 2017–2050 najwięcej osób będzie pracowało w tym sektorze. W ostatnim roku predykcji zatrudnienie w Chełmie ukształtuje się na poziomie 4874 osób, w tym 1963 z sekcji usług rynkowych, 1882 z sekcji usług nierynkowych, a także 1018 z sekcji przemysłowej (72% stanu z 2009).

Na rysunku 4.157. została przedstawiona liczebność pracujących powyżej 45. roku życia w poszczególnych sektorach ekonomicznych na terenie powiatu hrubieszowskiego. Wyniki badań pozwalają twierdzić, że w okresie predykcji najliczniejsza grupa osób będzie pracować w sekcji usług nierynkowych. Ich średnioroczny wolumen ukształtuje się na poziomie 1300 osób, co będzie stanowiło przeciętnie 49,5% ogółu pracujących w wieku niemobilnym. W 2050 roku zatrudnienie w omawianym sektorze wyniesie 1188 osób. W latach 2001–2007 na terenie powiatu hrubieszowskiego więcej osób pracowało w sekcji przemysłowej niż w sekcji usług rynkowych. W 2008 roku nastąpiło odwrócenie tej proporcji i sytuacja ta utrzyma się do końca predykcji. Przeprowadzone badania pozwalają stwierdzić, że w latach 2010–2050 dojdzie do 21% redukcji zatrudnienia w przemyśle (do 462 osób) oraz do blisko 14-procentowego spadku w sekcji usług rynkowych (do 642 osób). Warto również wspomnieć, że w 2050 roku jedynie 94 osoby będą pracowały w rolnictwie.

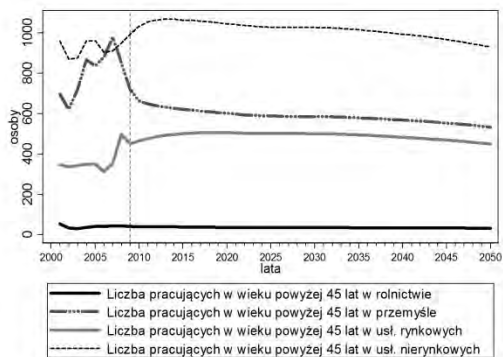
Rys. 4.156. Liczba pracujących w wieku niemobilnym w poszczególnych sektorach ekonomicznych w Chełmie

Rys. 4.157. Liczba pracujących w wieku niemobilnym w poszczególnych sektorach ekonomicznych w powiecie hrubieszowskim

Warto również wspomnieć, że w 2050 roku jedynie 94 osoby będą pracowały w rolnictwie.

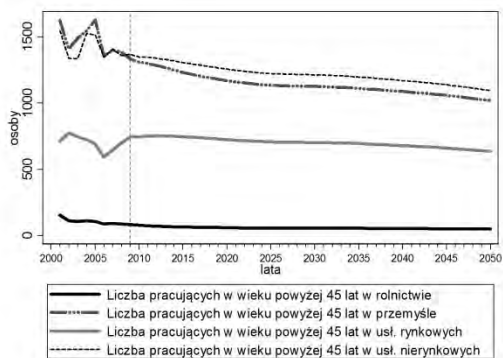
Rozważania dotyczące liczby pracujących w poszczególnych gałęziach ekonomicznych w powiecie janowskim pozwoliły dostrzec, że w roku 2007 miał miejsce szczyt zatrudnienia osób w wieku 45+ w sektorze przemysłowym. Liczba pracujących ukształtowała się na poziomie 978 osób,

Rys. 4.158. Liczba pracujących w wieku niemobilnym w poszczególnych sektorach ekonomicznych w powiecie janowskim

w sekcji usług rynkowych znalazło zatrudnienie 451 osób. W roku 2050 na terenie omawianego obszaru w sektorze usług rynkowych będzie zatrudnionych 450 osób (o jedną osobę więcej niż w 2009 roku), a w sekcji usług nierynkowych 930 osób (93,7% stanu z 2009 roku).

Na terenie powiatu krasnostawskiego od 2007 roku liczba zatrudnionych w usługach nierynkowych i przemyśle podlegała podobnym zmianom. Prognozy wskazują,

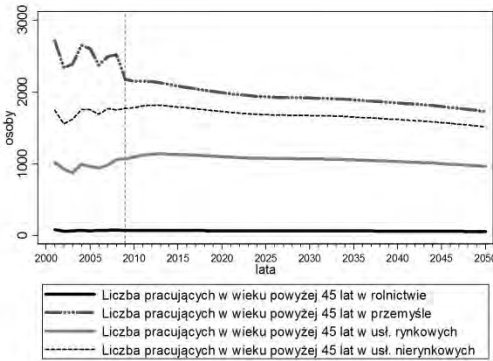
Rys. 4.159. Liczba pracujących w wieku niemobilnym w poszczególnych sektorach ekonomicznych w powiecie krasnostawskim

na poziomie 636 osób. Ponadto, w 2050 roku 1,8% ogółu pracujących – 51 osób – będzie pracować w rolnictwie.

co stanowiło 42,8% ogółu pracujących w wieku 45+ (największy odsetek ze wszystkich sektorów w 2007 roku). Od roku 2008 będzie się utrzymywała tendencja malejąca omawianej sekcji. Natomiast w 2050 roku ich wolumen przyjmie wartość 533 osób. Przez cały okres predykcji odsetek osób trudniących się rolnictwem będzie pozostawał na znikomym poziomie. W 2050 roku w sektorze rolniczym znajdą zatrudnienie 32 osoby. W 2009 roku najwięcej osób pracowało w sekcji usług nierynkowych – 993 – natomiast

że w obu sekcjach wystąpią spadki w okresie 2010–2050. W 2050 roku w usługach nierynkowych będzie pracować 1095 osób (39,1% ogółu pracujących w wieku 45+) – o 273 osoby mniej niż w 2009 roku. W 2050 roku w przemyśle będzie pracowało 1019 osób (76% stanu z roku 2009). W latach 2010–2050 liczba pracujących w usługach rynkowych będzie charakteryzować się stabilnym poziomem w czasie. Średnioroczna wartość omawianej kategorii wyniesie 702 osoby, przy czym w roku 2050 ukształtuje się

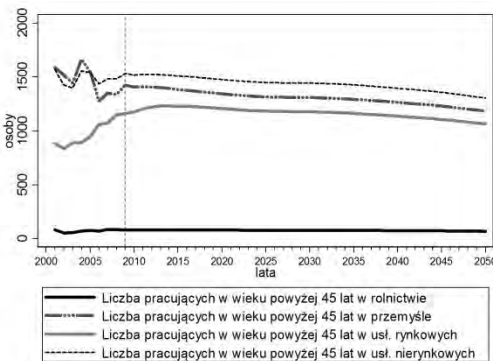
W okresie historycznym (lata 2001–2009) na terenie powiatu kraśnickiego najwięcej osób w wieku niemobilnym pracowało w sekcji przemysłowej – średnioroczna wartość tej kategorii ukształtowała się na poziomie 2472 osób. Według prognoz,

Rys. 4.160. Liczba pracujących w wieku niemobilnym w poszczególnych sektorach ekonomicznych w powiecie kraśnickim

można przypuszczać, że w latach 2010–2050 dojdzie do niewielkich redukcji wśród osób pracujących w sekcji usługowej. W roku 2050 zatrudnienie w usługach wyniesie 2480 osób, w tym 1515 w usługach nierynkowych.

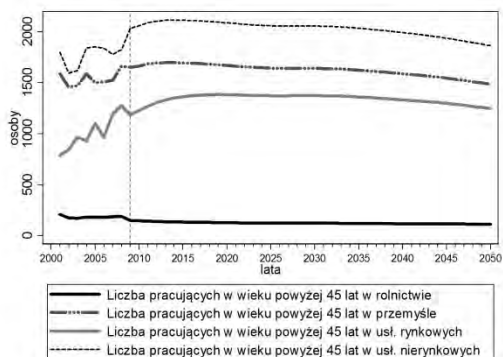
Na rysunku 4.161. została zaprezentowana liczba pracujących powiatu lubartowskiego w wieku niemobilnym w podziale na poszczególne gałęzie gospodarcze. Od roku 2001 zwiększał się udział pracujących w sektorze usług rynkowych z 21,5%

Rys. 4.161. Liczba pracujących w wieku niemobilnym w poszczególnych sektorach ekonomicznych w powiecie lubartowskim

36% (1305 osób). Natomiast na drugim miejscu znajdzie się przemysł – 1183 pracujące osoby. W 2050 roku łączne zatrudnienie wśród osób powyżej 45. roku życia wyniesie 3622 osoby, w tym zaledwie 70 osób będzie pracować w rolnictwie (o 10 osób mniej niż w 2009 roku).

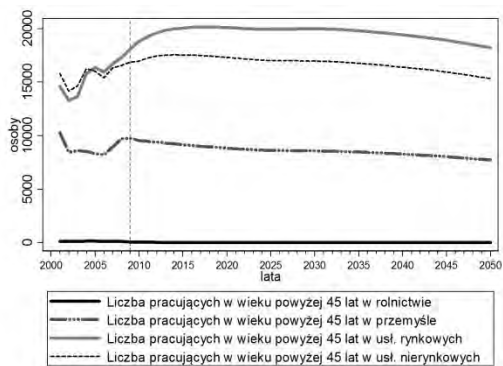
W latach 2001–2009 na terenie powiatu lubelskiego średnioroczna liczba osób powyżej 45. roku życia pracujących w rolnictwie wyniosła 180 osób. Według predykcji, w okresie 2010–2050 liczba ta zmniejszy się do 112 osób w roku 2050. Można przyjąć, że pomimo licznych wahań, okres historyczny charakteryzował się tendencją wzrostową liczby pracujących w sektorze usług rynkowych (wystąpiło kilka wahań). W roku 2009 liczebność omawianej grupy wyniosła 1186 osób. Do roku 2019 wolumen grupy zwiększy się o blisko 17%, natomiast w kolejnych latach spadnie o blisko 10% do poziomu 1246 osób (o 60 więcej niż w 2009 roku). Przez cały okres prognozy najliczniejszą grupą pracujących w wieku niemobilnym będą osoby pracujące w sekcji

Rys. 4.162. Liczba pracujących w wieku niemobilnym w poszczególnych sektorach ekonomicznych w powiecie lubelskim

usług nierynkowych. W roku 2050 ich liczba ukształtuje się na poziomie 1861 osób (o 8% mniej niż w 2009 roku). W okresie 2019–2050 dojdzie do redukcji zatrudnienia wśród osób pracujących w przemyśle, z 1680 osób w roku 2018 do 1484 w 2050 roku, co będzie stanowiło 31,6% ogółu pracujących w wieku 45+.

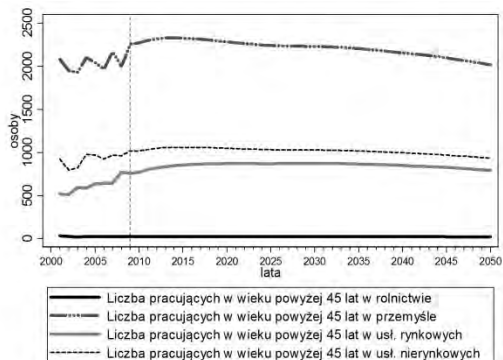
Od roku 2005 na terenie Lublina najwięcej osób w wieku niemobilnym pracuje w sekcji usług rynkowych (odwrócenie proporcji względem sektora usług nierynkowych). W roku 2009 zatrudnienie wśród osób powyżej 45. roku życia wyniosło 44 792 osoby, w tym zaledwie 72 trudniły się rolnictwem, 9758 pracowało w przemyśle, natomiast pozostałe 78,1% pracowało w usługach (rynkowych – 18 106 i nierynkowych – 16 856). Marginalne znaczenie rolnictwa jest typowe dla obszarów miasta. Przeprowadzone badania pozwalają stwierdzić, że w 2050 roku na terenie Lublina zatrudnienie wśród osób w wieku niemobilnym ukształtuje się na poziomie wynoszącym 41 223 osoby (92% stanu z roku 2009). W sektorze usługowym znajdzie zatrudnienie

Rys. 4.163. Liczba pracujących w wieku niemobilnym w poszczególnych sektorach ekonomicznych w Lublinie

33 498 osób, z czego 54,3% w usługach rynkowych. Zasób siły roboczej w pozostałych sekcjach wyniosą odpowiednio 7718 osób w przemyśle i zaledwie 7 osób w rolnictwie.

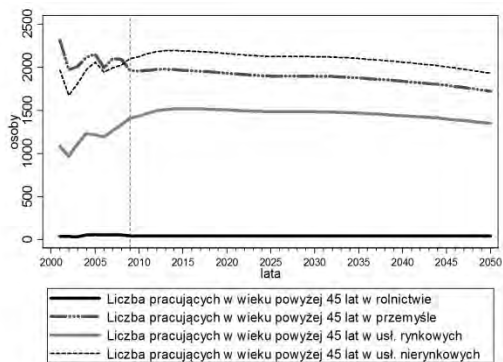
Przeprowadzone badania dotyczące liczby pracujących powyżej 45. roku życia zatrudnionych w powiecie biłgorajskim pozwalają dostrzec, że w latach 2001–2009 najwięcej ludzi znalazło pracę w sektorze przemysłowym. Średnioroczny wolumen

Rys. 4.164. Liczba pracujących w wieku niemobilnym w poszczególnych sektorach ekonomicznych w powiecie łączyńskim

sektora usług rynkowych, jednak wzrosty utrzymają się do roku 2029, po którym nastąpi przełamanie tendencji. W roku 2050 w sekcji usług znajdzie zatrudnienie 1729 osób, w tym 934 z sekcji usług nierynkowych. Analiza sektora rolniczego pozwala stwierdzić, że w latach 2010–2050 będzie on miał marginalne znaczenia w ogólnej liczbie pracujących – 0,65% w roku 2050 (tylko 24 osoby).

Rozważania stanu zatrudnienia w wieku powyżej 45 lat pozwalają stwierdzić, że w roku 2009 na obszarze powiatu łukowskiego łączna liczba pracujących w omawianym wieku ukształtowała się na poziomie 5520 osób. Dokładna analiza tej wartości umożliwi

Rys. 4.165. Liczba pracujących w wieku niemobilnym w poszczególnych sektorach ekonomicznych w powiecie łukowskim

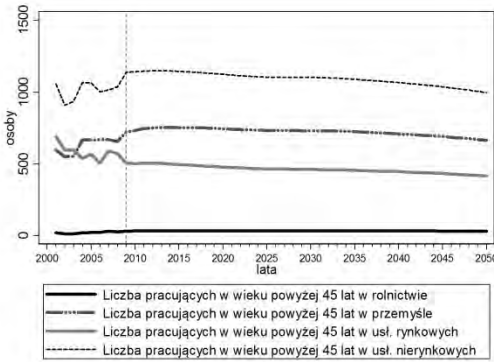
wyniósł 2054 osoby. Prognozy wskazują, że sytuacja ta utrzyma się aż do ostatniego roku predykcji. Do roku 2014 liczba pracujących w omawianej grupie zwiększy się do 2329 osób, a w 2050 roku ostatecznie wyniesie 2016 osób, co będzie stanowiło 54% ogółu pracujących w wieku niemobilnym. Do 2014 roku będzie się utrzymywał trend wzrostowy liczby osób pracujących w sektorze usług nierynkowych. Natomiast od 2015 roku liczebność tej grupy zacznie spadać. Podobna sytuacja wystąpi w przypadku

przedstawienie jej w sposób bardziej szczegółowy. Mianowicie 63,6% ogółu pracujących (3513 osób) pracowało w sekcji usługowej (zarówno rynkowej, jak i nierynkowej), 1961 osób znalazło zatrudnienie w sektorze przemysłowym, natomiast 46 osób trudniło się rolnictwem. Podczas porównywania wartości z roku 2009 z szacowanymi wartościami na rok 2050, można dostrzec, że liczebność wszystkich grup ulegnie redukcji. W ostatnim roku predykcji najwięcej osób będzie pracowało w sekcji usług nierynkowych –

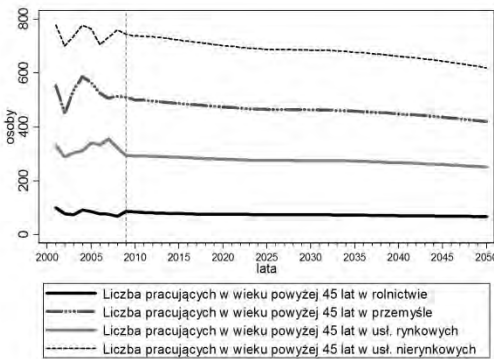
1930 (92% stanu z roku bazowego). Liczba pracujących w przemyśle wyniesie 1723 osoby. Natomiast najmniejsze znaczenie na rynku pracy zostanie odnotowane w rolnictwie – 0,8% ogółu pracujących (41 osób).

W roku 2009 na terenie powiatu opolskiego łączna liczba pracujących w wieku niemobilnym ukształtowała się na poziomie 2394 osób, w tym 68,6% stanowili pracujących w sekcji usługowej (rynkowej – 505 osób i nierynkowej – 1137 osób). Prognozuje się, że w latach 2010–2050 zatrudnienie w sektorze usługowym zmniejszy się. W 2050 roku 996 osób będzie pracować w usługach nierynkowych (blisko 88% stanu z roku 2009), natomiast 417 osób będzie pracowało w profesjach zaliczanych do sekcji usług rynkowych (o 88 osób mniej niż w 2009 roku). W okresie 2015–2050 dojdzie do redukcji zatrudnienia w gałęzi przemysłowej. Spadki wyniosą 12% z 755 osób w 2014 roku do 664 w 2050 roku. W latach predykcji liczba osób trudniących się rolnictwem będzie pozostawała na niskim poziomie – 31 osób w 2050 roku (około 1,5% ogółu pracujących w wieku 45+).

Rys. 4.166. Liczba pracujących w wieku niemobilnym w poszczególnych sektorach ekonomicznych w powiecie opolskim

Analiza rysunku 4.167. oraz wyniki przeprowadzonych prognoz pozwalają stwierdzić, że od 2004 roku liczba osób powyżej 45 lat trudniących się rolnictwem będzie ulegała redukcji, która sięgnie w latach 2005–2050 blisko 28%, do poziomu 67 osób. W tym samym okresie liczba osób w wieku niemobilnym pracujących w przemyśle zmniejszy się o 146 osób – z 586 w 2004 roku do 420 w 2050 roku. Wśród pracujących w sektorze usług rynkowych trend spadkowy rozpocznie się w 2006 roku i utrzyma się aż do ostatniego roku predykcji, w którym liczba pracujących wyniesie 251 osób (85% poziomu z roku 2009). Przez cały okres historyczny (lata 2001–2009) na terenie powiatu parczewskiego największy odsetek osób powyżej 45. roku życia pracował w sektorze usług nierynkowych. W roku 2009 omawiany udział w łącznej liczbie pracujących przyjął wartość 45,5% (743 osoby). Opierając się na

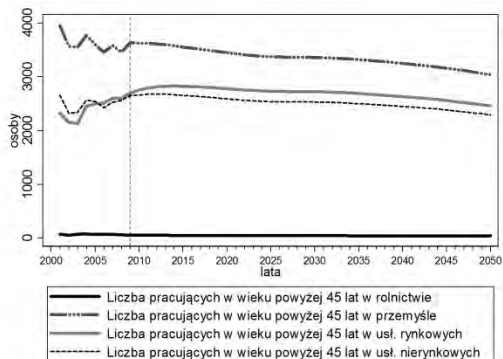

Rys. 4.167. Liczba pracujących w wieku niemobilnym w poszczególnych sektorach ekonomicznych w powiecie parczewskim

z życia pracował w sektorze usług nierynkowych. W roku 2009 omawiany udział w łącznej liczbie pracujących przyjął wartość 45,5% (743 osoby). Opierając się na

wynikach przeprowadzonych badań można stwierdzić, że do roku 2050 liczebność tej grupy zmniejszy się do 619.

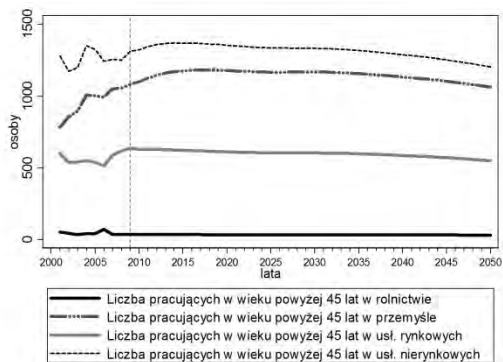
W latach 2001–2009 na terenie powiatu puławskiego największy odsetek osób w wieku niemobilnym pracował w sektorze przemysłowym. W roku 2009 w powyższej branży znalazło zatrudnienie 3636 osób, co stanowiło 40,2% ogółu pracujących

Rys. 4.168. Liczba pracujących w wieku niemobilnym w poszczególnych sektorach ekonomicznych w powiecie puławskim

zatrudnienie w sektorze usługowym (2461 osób będzie pracowało w sektorze usług rynkowych, natomiast 2293 osoby będą zatrudnione w sektorze usług nierynkowych). W 2050 roku najmniej liczna grupa ludzi w wieku niemobilnym znajdzie zatrudnienie w rolnictwie. Ich wolumen wyniesie 42 osoby (76% stanu z roku 2009).

Przez cały okres 2001–2009 na terenie powiatu radzyńskiego najwięcej osób w wieku niemobilnym pracowało w sektorze usług nierynkowych. Prognozy wskazują, że sytuacja ta nie ulegnie zmianie aż do roku 2050, w którym liczebność omawianej grupy wyniesie 1202 osoby, co będzie stanowiło 42,3% ogółu pracujących w wieku 45+.

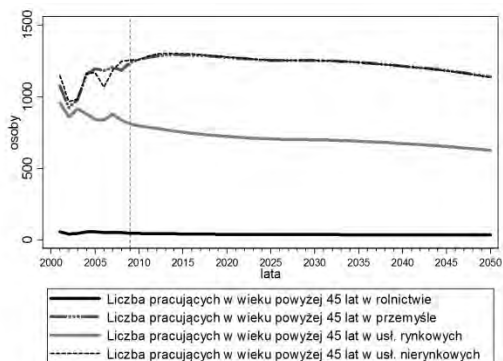
Rys. 4.169. Liczba pracujących w wieku niemobilnym w poszczególnych sektorach ekonomicznych w powiecie radzyńskim

w wieku 45+. Prognozy wskazują, że pomimo spadków, które pojawią się w latach 2010–2050, odsetek pracujących w sektorze przemysłowym dalej będzie największy. W roku 2050 wyniesie 38,8% (3041 osób). W 2009 roku liczba pracujących sektora usług rynkowych (2697 osób) i nierynkowych (2652 osoby) ukształtowała się na podobnym poziomie. Prognozuję się, że w okresie lat 2010–2050 zmniejszy się liczba pracujących w obu sektorach usługowych. W ostatnim roku prognozy 60,7% ogółu osób pracujących znajdzie

zatrudnienie w usługach ukształtowała się na poziomie 1947 osób, w tym 1312 w usługach nierynkowych. Do 2050 roku prognozowana jest redukcja liczby osób pracujących w usługach rynkowych z 635 w 2009 roku do 550 w 2050 roku. Liczba osób trudniących się rolnictwem stanowi znikomy udział w liczbie pracujących. W 2050 roku ukształtuje się na poziomie 1,1% (32 osoby), czyli tyle samo co w 2009 roku. Do 2017 roku liczba osób pracujących w przemyśle będzie ulega-

ła zwiększeniu (do 1181 osób), natomiast w okresie 2018–2050 spadnie o 10% do poziomu 1062 osób.

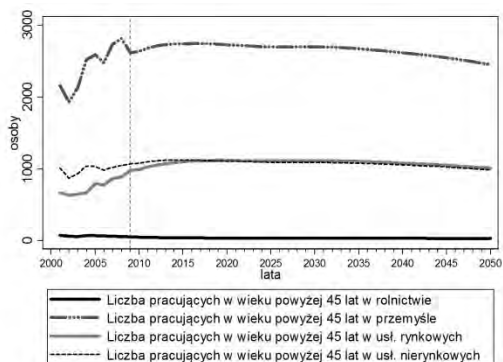
Analiza zatrudnienia osób wieku niemobilnym w powiecie ryckim wskazuje na zbliżoną liczbę pracujących w tym w przemyśle oraz w sektorze usług nierynkowych. W 2009 roku w omawianych sektorach znalazło zatrudnienie 2493 osób w wieku powyżej 45 lat (w tym 1238 osób w przemyśle).

Rys. 4.170. Liczba pracujących w wieku niemobilnym w poszczególnych sektorach ekonomicznych w powiecie ryckim

rynkowych – 880 osób. Kolejne lata przyniosą spadki tej wartości (średnioroczna redukcja wyniesie 0,8%) do poziomu 627 osób w 2050 roku.

W okresie historycznym (lata 2001–2009) na terenie powiatu świdnickiego najwięcej osób w wieku niemobilnym pracowało w przemyśle – średnio około 2440 osób. Omawiany powiat jest terenem przemysłowym, co potwierdza około 54-procentowy udział pracujących w tym sektorze w ogóle pracujących w wieku 45+.

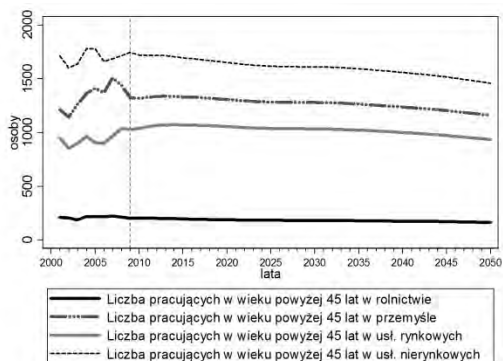

Rys. 4.171. Liczba pracujących w wieku niemobilnym w poszczególnych sektorach ekonomicznych w powiecie świdnickim

W roku 2009 ich liczba wyniosła 54 osoby, natomiast w roku 2050 wyniesie 34 osoby. W latach 2010–2050 nastąpi redukcja zatrudnienia w usługach nierynkowych oraz do wzrostu liczby osób pracujących w sektorze usług rynkowych. W ostatnim roku predykcji zatrudnienie w usługach wyniesie 1996 osób, w tym 1010 w usługach rynkowych

(wzrost o 3% w porównaniu z rokiem 2009) oraz 987 w usługach nierynkowych (92% stanu z 2009 roku).

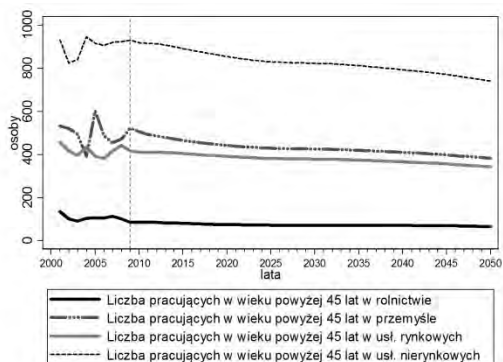
Powiat tomaszowski charakteryzuje się największą liczbą pracujących w usługach nierynkowych. W 2009 roku liczebność tej grupy ukształtowała się na poziomie 1745 osób. Predykcje pozwalają stwierdzić, że w okresie 2010–2050 liczba osób pracujących w omawianym sektorze zmniejszy się o 16%, do 1459 osób (39,3% ogółu pracujących w wieku niemobilnym).

Rys. 4.172. Liczba pracujących w wieku niemobilnym w poszczególnych sektorach ekonomicznych w powiecie tomaszowskim

zaś jedynie 4,4% w rolnictwie (165 osób – 81% stanu z roku bazowego).

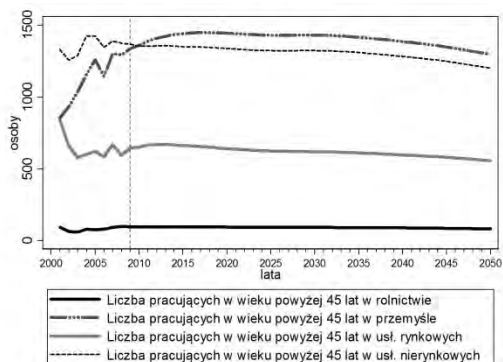
Na terenie powiatu włodawskiego szczyt zatrudnienia wśród osób powyżej 45 lat przypadł na roku 2001 i wyniósł 2055 osób. Największą grupę (45,3% ogółu pracujących w wieku niemobilnym) stanowili pracownicy sektora usług nierynkowych – 931 osób.

Rys. 4.173. Liczba pracujących w wieku niemobilnym w poszczególnych sektorach ekonomicznych w powiecie włodawskim

w usługach wyniesie 1083 osoby, w tym 343 z sektora usług rynkowych, natomiast 383 osoby będą zatrudnione w przemyśle (73% stanu z roku bazowego). Dla porównania, w roku 2009 w usługach pracowało 1347 osób, w tym 417 w usługach rynkowych.

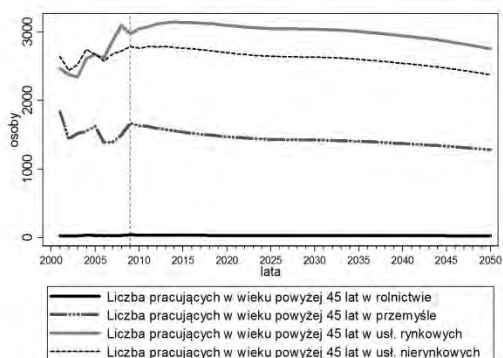
W latach 2001–2009 na terenie powiatu zamojskiego doszło do wzrostu zatrudnienia wśród osób w wieku niemobilnym pracujących w przemyśle z 856 w roku 2001 do 1335 w 2009 roku. Prognozy wskazują, że wzrosty utrzymają się aż do roku 2017 (1447 pracujących), po którym nastąpi odwrócenie tendencji. Redukcja potrwa aż do roku 2050, w którym liczebność omawianej grupy wyniesie 1296 osób (największy udział w łącznej liczbie pracujących w wieku niemobilnym – 41,3%). Do 2009 roku najczęściej osób powyżej 45. roku życia pracowało w sektorze usług nierynkowych (1366 w roku bazowym). Jednak przez cały okres prognozy (lata 2010–2050) liczebność tej grupy będzie niższa od liczby osób pracujących w przemyśle.

Rys. 4.174. Liczba pracujących w wieku niemobilnym w poszczególnych sektorach ekonomicznych w powiecie zamojskim

W 2050 roku w usługach znajdzie zatrudnienie 1758 osób, w tym 557 w sekcji usług rynkowych. W okresie predykcji dojdzie do spadku zatrudnienia w usługach odpowiednio o 14% w przypadku usług rynkowych oraz o 12% w przypadku usług nierynkowych. Warto wspomnieć, że na terenie powiatu zamojskiego w latach 2010–2050 rolnictwo nie będzie się cieszyło popularnością i w 2050 roku tylko 84 osób (2,7% ogółu zatrudnionych) będzie pracować w rolnictwie.

Analiza zatrudnienia osób w wieku niemobilnym w Zamościu pokazuje usługowy charakter tego miasta. Warto również podkreślić znikomą rolę rolnictwa, co jest charakterystyczne dla terenów miejskich.

Rys. 4.175. Liczba pracujących w wieku niemobilnym w poszczególnych sektorach ekonomicznych w Zamościu

Od 2003 (2342 osoby) do 2008 roku (3092 osoby) rosła liczba osób pracujących w usługach rynkowych. Na przełomie lat 2008/2009 doszło do 4-procentowej redukcji do 2967 osób. Opierając się na wynikach przeprowadzonych badań można stwierdzić, iż do roku 2014 liczebność opisywanej grupy zwiększy się do 3141 osób, natomiast w kolejnych latach ulegnie ponad 12-procentowemu spadkowi do 2752 osób – największy udział w łącznej liczbie pracujących w wieku niemobilnym – 42,7%. W okresie prognozy średnioroczna liczba osób zatrudnionych w sekcji usług nierynkowych wyniesie 2615 osób (2375 w roku 2050, czyli o 412 osób mniej

niż w roku 2009). W roku 2050 w pozostałych sektorach będzie pracowało 1311 osób, w tym zaledwie 30 w rolnictwie, pozostałe osoby znajdą zatrudnienie w przemyśle – 1281 pracujących (77% stanu z roku bazowego).

W powyższym rozdziale zostały zilustrowane i opisane wyniki prognoz dotyczące liczebności osób pracujących w wieku niemobilnym w poszczególnych sektorach ekonomicznych gospodarki. Predykcje pozwalają stwierdzić, że na terenie województwa lubelskiego w latach 2010–2050 najwięcej osób w wieku niemobilnym będzie zatrudnionych w sekcji usług (nierynkowych i rynkowych).

Ze względu na udział pracujących w wieku niemobilnym w poszczególnych działach gospodarki, obszar województwa lubelskiego można podzielić na trzy grupy. Do pierwszej z nich można zaliczyć powiaty, w których przewiduje się rozwój sektora przemysłowego (wzrost odsetka pracujących powyżej 45. roku życia w sektorze przemysłowym). Wśród powiatów tych występują: biłgorajski, opolski, radzyński, rycki, tomaszowski i zamojski. Z kolei najwyższy odsetek zatrudnienia w przemyśle w tej grupie wiekowej przewidywany jest w powiecie łączyńskim (53,5% w porównaniu do 55,5% w 2009 roku) oraz świdnickim (54,7% w porównaniu do 55,4% w 2009 roku).

Jak wynika z prognoz, najsilniejszy rozwój sektora usług rynkowych prognozowany jest w Chełmie, Lublinie i Zamościu. W porównaniu z innymi powiatami, w wymienionych miastach (a także w Białej Podlaskiej) w 2009 roku sektor usług rynkowych koncentrował największą część zatrudnienia wśród osób w wieku niemobilnym (udział pracujących w tej grupie wyniósł ponad 35%). Tendencje te zostaną utrzymane do końca okresu prognozy.

Ostatnia grupa utworzona została z powiatów, w których w ostatnim roku prognozy największy odsetek pracujących powyżej 45 lat będzie zatrudniony w sektorze usług nierynkowych. Zgodnie z prognozą, udział zatrudnienia w sektorze usług nierynkowych będzie wykazywać względną stabilizację. Na tle pozostałych powiatów wyróżnia się powiat chełmski, w którym przewidywany odsetek zatrudnienia w usługach nierynkowych w 2050 roku wyniesie prawie 60% (54% w 2009 roku), w porównaniu do 37% w całym województwie lubelskim. Wysoką koncentracją zatrudnienia w sektorze usług nierynkowych charakteryzują się również powiaty: hrubieszowski, janowski, opolski i włodawski.

Podsumowanie prognoz bezrobocia i zatrudnienia osób w wieku powyżej 45. roku życia

Ogólna liczebność osób pozostających bez pracy w województwie lubelskim ulega systematycznemu zmniejszaniu. Należy jednak zaznaczyć, iż malejące bezrobocie nie musi być wynikiem polepszającej się sytuacji na rynku pracy, lecz wiąże się ściśle z prognozami demograficznymi. Przewiduje się spadek liczby ludności ogółem, w tym spadek liczby osób w wieku produkcyjnym. Wśród osób w wieku produkcyjnym z kolei szacuje się wzrost udziału osób w wieku niemobilnym. Dlatego też tworząc politykę regionalną należy zwrócić szczególną uwagę na zjawisko dyskryminacji osób po 45. roku życia na rynku pracy.

Odsetek osób w wieku niemobilnym pozostających bez pracy w województwie lubelskim w okresie historycznym systematycznie się zwiększał i również w okresie predykcji utrzyma się ta wzrostowa tendencja (z 25% w 2009 roku do 29,3% w 2050 roku). Świadczy o większych trudnościach w znalezieniu zatrudnienia przez te osoby. Jak wynika z długookresowych prognoz, największy problem związany z dyskryminacją osób po 45. roku życia wystąpi w Zamościu. W powiecie tym w 2009 roku 33,4% wszystkich bezrobotnych stanowiły osoby w wieku niemobilnym, a do 2050 roku odsetek ten wzrośnie do ponad 42%.

W większości powiatów będzie mieć również miejsce wzrost udziału osób bezrobotnych ze stażem pracy dłuższym niż 20 lat. Dla celów badania przyjęto założenie, że grupę tę stanowią w przeważającej części osoby po 45. roku życia. Wzrastający udział w ogólnym poziomie bezrobocia (w województwie lubelskim wzrost z 8,9% do 9,5% latach 2009–2050) świadczy więc o słabnącej aktywności zawodowej wśród osób w wieku niemobilnym. Jednocześnie można wnioskować, że większy problem bezrobocia po 45. roku życia występuje wśród osób z krótszym stażem pracy.

Rozpatrując liczbę bezrobotnych w wieku niemobilnym według wykształcenia wiadać, iż problem ten zaczyna się potęgować wśród osób z wykształceniem średnim. Odsetek osób z takimi kwalifikacjami jest wysoki i w kolejnych latach jeszcze wzrośnie. Jak wynika z prognoz, problem bezrobocia zacznie wzrastać także wśród osób posiadających wyższe wykształcenie, co w poprzednich latach miało marginalne znaczenie.

Również prognozy zatrudnienia w województwie lubelskim wskazują na zmniejszającą się liczbę osób pracujących, co wynika z tendencji ogólnopolskich. Tendencja malejąca uwidacznia się w przypadku obu płci i wszystkich grup wiekowych. Zgodnie z szacunkami, w horyzoncie do 2050 roku spodziewany jest ponad 10-procentowy spadek zatrudnienia osób w wieku niemobilnym w omawianym regionie. Analiza struktury zatrudnienia osób w wieku powyżej 45 lat wskazuje jednak na mniejszy niż w innych przedziałach wiekowych odpływ z grupy aktywnych zawodowo, widoczny poprzez mniejszą dynamikę spadku poziomu zatrudnienia niż w młodszych grupach wiekowych, przy jednoczesnym wzroście udziału pracujących w wieku niemobilnym

w ogólnym poziomie zatrudnienia. Należy jednak podkreślić, że jest to w znacznej mierze efektem starzenia się społeczeństwa i zastępowania młodszych grup wiekowych starszymi.

Bazując na wynikach przeprowadzonych prognoz można stwierdzić, że w latach 2010–2050 w grupie osób powyżej 45. roku życia większy odsetek pracujących będą stanowili mężczyźni. Należy również podkreślić, że w horyzoncie prognozy przewidywany jest spadek zatrudnienia kobiet i mężczyzn w wieku niemobilnym, przy czym większe tempo spadku prognozowane jest w przypadku pracujących kobiet.

Rozpatrując wskaźnik zatrudnienia osób powyżej 45 roku życia, który jest liczony jako stosunek liczby pracujących w wieku niemobilnym do liczby ludności w wieku produkcyjnym od 45 do 59/64 lat (w zależności od płci), należy stwierdzić, że sytuacja omawianej grupy nie jest korzystna. W 2009 roku w województwie lubelskim 28,3% osób w wieku niemobilnym posiadało zatrudnienie (nie uwzględniając pracujących w rolnictwie indywidualnym). Szacuje się, że po początkowym wzroście w pierwszych latach prognozy wskaźnik ten będzie wykazywał tendencję malejącą do końca okresu predykcji. Przykładami obszarów, na których wartość wskaźnika nie przekroczy 20% w horyzoncie prognozy, są powiaty: lubelski, bialski, chełmski, hrubieszowski, janowski, kraśnicki, lubartowski, opolski, tomaszowski, włodawski, zamojski. Natomiast na terenie Lublina wielkość wspomnianego wskaźnika w roku 2050 zbliży się do 55%.

Największe możliwości zatrudnienia osób w wieku niemobilnym prognozuje się w sektorze usługowym. Największy udział tego sektora w strukturze zatrudnienia można zaobserwować w powiecie hrubieszowskim, janowskim oraz w Chełmie, Białej Podlaskiej, Lublinie i Zamościu. Szacuje się, że udział ten będzie oscylował wokół 80% w 2050 roku.

Podsumowując, predykcje struktury bezrobocia i zatrudnienia osób w wieku niemobilnym na lubelskim rynku pracy stanowią potwierdzenie dla postępujących procesów starzenia się społeczeństwa. Ważne jest więc podejmowanie działań przeciwdziałających dyskryminacji osób powyżej 45. roku życia na rynku pracy oraz dążących do zwiększania ich aktywności zawodowej.

Metodologia

Zastosowana metodologia opracowania prognoz uwzględnia znaczenie zarówno przewidywanych trendów demograficznych w województwie, jak i zmian przyszłej sytuacji gospodarczej województwach wpływających na rynek pracy. Szczegółowe analizy i prognozy zmiennych charakteryzujących sytuację osób po 45. roku życia na rynku pracy w województwie lubelskim zostały opracowane przy wykorzystaniu zaawansowanych narzędzi statystyczno-ekonometrycznych oraz profesjonalnego oprogramowania ekonometrycznego STATA.

Opracowana metodologia opiera się na Systemie Badań i Prognoz Regionalnych Region-Stat. Prognozy zmiennych kluczowych dla rynku pracy w województwie lubelskim wykorzystują techniki modelowania i prognozowania szeregów czasowych, m.in. VAR, VEqCM, ARIMA, ARIMAX. W celu określenia przyszłych tendencji na rynku pracy w województwie lubelskim wykorzystywano metodę długookresowego prognozowania na podstawie ultrakrótkich szeregów czasowych⁷⁰. Zaproponowana na potrzeby prognoz sytuacji na rynku pracy województwa lubelskiego metoda posiada znaczącą przewagę nad powszechnie znanymi sposobami analizy szeregów czasowych, takich jak wygładzanie wykładnicze, metoda średniej ruchomej, modele trendu czy model autoregresyjny. Wymienione sposoby analiz mają ograniczone zdolności predykcyjne m.in. w przypadku prognoz sytuacji na rynku pracy i są efektywne jedynie w przypadku krótkiego okresu prognozy *ex ante*. Wydłużenie okresu prognozy do 2050 roku powoduje, że większy błąd jest wprowadzany do otrzymywanych predykcji zmiennej. Dzięki zastosowaniu metody prognozowania długookresowego na podstawie szeregów ultrakrótkich, ograniczeniu ulega błąd prognozy, a jakość predykcji obejmujących okres do 2050 roku znacząco wzrasta w porównaniu do wyników uzyskanych tradycyjnymi metodami. W efekcie jej zastosowania możliwe jest otrzymanie zgodne z intuicją ekonomiczną długookresowych prognoz na podstawie dostępnych, stosunkowo krótkich szeregów czasowych.

Przygotowanie prognoz rynku pracy w województwie lubelskim poprzedzone zostało wielowymiarową, szczegółową analizą trendów charakteryzujących szeregi czasowe, opisanych m.in. przez poziomy bezwzględne zmiennych, tempo wzrostu oraz zróżnicowane wskaźniki struktury. Celem tego rodzaju analizy jest wyodrębnienie charakterystyk danych o największej stabilności, które zminimalizują błędy prognozy.

Na podstawie otrzymanych charakterystyk tworzony jest system prognostyczny składający się z bilansujących się wskaźników, charakteryzujących wielkości: demo-

---

⁷⁰ Opracowana metoda zaprezentowana została w czasopiśmie Głównego Urzędu Statystycznego i Polskiego Towarzystwa Statystycznego (Mackiewicz M., Krajewski P., Kuchta Z., Mazurek M., Nowakowski M., *Długookresowe prognozowanie zmiennych ekonomicznych na podstawie bardzo krótkich szeregów czasowych*, „Wiadomości Statystyczne”, nr 9/2009, s. 33–41.

graficzne, rynku pracy oraz koniunktury w województwie lubelskim. Aby zapewnić spójność prognoz w ramach systemu, prognozy wykonywane są na kilku powiązanych ze sobą poziomach szczegółowości. W ramach każdego z nich stosowana jest metoda prognozowania długookresowego na podstawie szeregów ultrakrótkich. Pierwszy poziom systemu prognostycznego opiera się na opracowaniu prognozy wielkości w najszerszym ujęciu (np. liczba bezrobotnych w województwie ogółem, przeciętne wynagrodzenie w województwie ogółem). Kolejne poziomy podlegające prognozowaniu związane są z predykcją sytuacji w poszczególnych podgrupach danej zmiennej (np. liczba bezrobotnych w grupach wieku, średnie wynagrodzenie w poszczególnych powiatach). Spójność wykonanych na tym etapie predykcji uzyskana jest za pomocą bilansujących się wskaźników, z których każdy wyraża udział zmiennej szczegółowej w wartości ogólnej. Oprócz specjalnie przygotowanej metody prognozowania wszystkie wykonane na tym poziomie predykcje korygowane są prognozami eksperckimi, bazującymi na prognozach demograficznych.

Efektom końcowym wielopoziomowego systemu prognostycznego jest uzyskanie długookresowych prognoz dla każdej zmiennej w możliwie najdokładniejszych podziałach przedmiotowych i geograficznych województwa lubelskiego.

Ze względu na zbilansowany charakter systemu prognozowanych wskaźników, konstrukcja prognoz oparta została na uporządkowanych parach „wartość + wskaźnik”, co pozwoliło na stopniowe zwiększanie szczegółowości przygotowywanych prognoz przy równoczesnym zachowaniu spójności i zbilansowania systemu zmiennych. W efekcie opracowany system prognoz zachowuje pełną wielowymiarową spójność i może być wykorzystywany zarówno do wiarygodnego planowania rozwoju regionu i jego jednostek składowych, jak i do planowania skali niezbędnych działań kierunkujących, zaradczych oraz korygujących na rynku pracy w województwie.

Przygotowane prognozy mają charakter bazowy, czyli zakładają wydłużenie w czasie istniejących tendencji panujących w gospodarce regionu. Bazowy typ przygotowywanych prognoz oznacza między innymi, że prognozowane wartości zmiennych nie uwzględniają nadzwyczajnych, dotychczas nie podejmowanych, działań ukierunkowanych na kształtowanie sytuacji ekonomicznej podmiotów. Takie podejście podyktowane jest niedostępnością informacji dotyczących zestawu działań wybranych przez decydentów z rekomendowanej palety możliwych narzędzi, jak również trudnością odpowiednio wiarygodnego, spełniającego standardy naukowe oszacowania ilościowych skutków poszczególnych rozwiązań oraz interakcji między tymi rozwiązaniami.